

FEYZA HEPÇİLİNGİRLER'İN HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

BETÜL ÖZTOPRAK

T.C.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eskişehir

2012

T.C.
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Betül ÖZTOPRAK tarafından hazırlanan Feyza Hepçilingirler'in Hayatı, Sanatı ve Eserleri başlıklı bu çalışma 08.06.2012 tarihinde Eskişehir Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, Jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan.....

Prof. Dr. Halil BUTTANRI

Üye .....

Prof. Dr. Müzeyyen BUTTANRI

(Danışman)

Üye .....

Yrd. Doc. Dr. Eylem SALTİK

.../ .../ 2012

Doc. Dr. H. Hüseyin ADALIOĞLU

ÖZET

FEYZA HEPÇİLINGİRLER'İN HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

ÖZTOPRAK, Betül

Yüksek Lisans-2012

Yeni Türk Edebiyatı

DANIŞMAN: PROF. DR. MÜZEYYEN BUTTANRI

Feyza Hepçilingirler, son dönem öykücülerimiz arasında yer almaktadır. Ancak günümüzde öykülerinden daha çok yapmış olduğu dil çalışmalarıyla tanınmaktadır. Çalışmamızın amacı, Feyza Hepçilingirler'in hayatı ve sanatı hakkında bilgi vermek ve bugüne kadar çıkarmış olduğu öykü, roman ve çocuk eserlerini her yönüyle incelemektir.

Çalışmamız giriş ve sonuç dışında iki bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında öykü ve roman türünün gelişiminden kısaca bahsedilip çocuk eserlerinin özellikleri verilmiş ve Feyza Hepçilingirler'in edebiyatımızdaki yeri ile çalışmamızın planına değinilmiştir. İlk bölümde, Feyza Hepçilingirler'in hayatı, sanatı üzerinde durulmuş ve eserleri kısaca tanıtılmıştır. Çalışmamızın esas kısmı olan ikinci bölümde ise, Hepçilingirler'in eserleri (her tür kendi içinde) kronolojik bir sırayla, roman ve öykü sanatına uygun olarak incelenmiştir. Çalışmamızda Hepçilingirler'in eserleri esas alındığından, metne dönük bir inceleme yapılmış ve metinlerden yer yer örnekler verilmiştir. Sonuç kısmında elde edilen dikkate değer bilgilere değinilmiştir.

Hepçilingirler'in öykülerinde ve romanlarında, yalnızlık ve hüznün iki ana tema olarak karşımıza çıkmaktadır. Kahramanlarının büyük bir kısmını kadınlar, yaşlılar ve çocuklar oluşturmaktadır. Olaylar, genelde yazarımızın memleketi olan Ayvalık'ta ve gençliğini geçirdiği İzmir'de geçmektedir. Anlatma zamanı ise çoğunlukla, 1980 yılından günümüze kadar olan süreci kapsamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Feyza Hepçilingirler, Öykü, Roman, Türkçe "Off"

ABSTRACT**THE LIFE, ART AND THE WORKS OF FEYZA HEPÇİLINGİRLER, AUTHOR****ÖZTOPRAK, Betül****Master Degree - 2012****New Turkish Literature****SUPERVISOR: PROF. DR. MÜZEYYEN BUTTANRI**

Feyza Hepçilingirler has taken place among the story writers of the last period of time. Today, however, she has been known with her studies on Turkish Language more than stories she wrote. It is the aim of our study to provide the information about the life and art of Feyza Hepçilingirler and to examine all aspects of her stories, novels and the works for children issued so far.

Our study consists of two parts except introduction and result. In the introduction part, the development of the type of story and novel is briefly mentioned and the features of her works written for children are stated and also Feyza Hepçilingirler's place in our literature and the plan of our study are referred. In the first part, the life and art of Feyza Hepçilingirler have been focussed and her works of art have been shortly introduced. In the second part, that is the main part of our study, Feyza Hepçilingirler's works (each type within itself) in a chronological order have been examined in accordance with the art of novel and story. For our study based on Feyza Hepçilingirler's works, our literary review has been intended for the text and the examples of the texts have been given. In the result part, the remarkable information obtained has been mentioned.

In Hepçilingirler stories and novels, loneliness and sadness appear as two main themes. A large portion of her heroes consists of women, the old and children. The events have been often lived in Ayvalık, where our author is homeland, and in İzmir where our author lived her youth. The time being lived in her works covers the period from 1980 to the present day.

Keywords: Feyza Hepçilingirler, Story, Novel, Turkish "Off"

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
TABLOLAR LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
ÖN SÖZ.....	xi
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

FEYZA HEPCİLİNGİRLER'İN HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

1.1.HAYATI:	10
1.2.SANATI:	20
1.3.ESERLERİ:	40

2. BÖLÜM

FEYZA HEPCİLİNGİRLER'İN ESERLERİNİN İNCELENMESİ

2.1.ÖYKÜLERİ	46
2.1.1.SABAH YOLCULARI.....	46
2.1.1.1.FAVA.....	47
2.1.1.2.SIZI, SANCİ HER GECE.....	51
2.1.1.3.MENEKŞE'NİN BEBESİ	54
2.1.1.4.YAŞAMDİR YENİLENEN.....	57
2.1.1.5.DİKENLİ TERLİKLER.....	59
2.1.1.6.HOŞ GELDİNİZ ÇOCUKLAR.....	63
2.1.1.7.BEN YALANCI MIYIM?	66
2.1.1.8.GEL BİRLİKTE.....	69
2.1.1.9.PİÇALİ YAZANAĞI.....	71

2.1.1.10.BİZE GÜLMEK YARAŞIR	74
2.1.1.11.SABAH YOLCULARI.....	77
2.1.1.12.YUMUŞAK MEYDAN OKUYOR.....	80
2.1.1.13.YAĞMUR SICAĞI	82
2.1.1.14.BİR DAMGA BELKİ... ..	85
2.1.1.15.YAĞMURLA GİDEN	87
2.1.2.ESKİ BİR BALERİN	92
2.1.2.1.ESKİ BİR BALERİN.....	92
2.1.2.2.GERDEK	95
2.1.2.3.DARYERLERİN KARANLIĞI.....	98
2.1.2.4.ALTIN GİBİDİR OĞLUM.....	100
2.1.2.5.İLETİŞİM	103
2.1.2.6.SARI KIR ÇİÇEKLERİ.....	105
2.1.2.7...ATIN ÖNÜNDE ET... ..	108
2.1.2.8.MOR ÜSTÜNE YAZILMIŞ.....	111
2.1.2.9.ÜRKÜ KUŞUNUN KANAT İZİ.....	113
2.1.2.10.ANAÇ YAPRAK.....	115
2.1.2.11.ÇİÇEKLİ DALLAR KIYIMI	118
2.1.2.12.ADI MASAL	120
2.1.2.13.ER MEKTUBU, GÖRÜLMÜŞTÜR	122
2.1.2.14.ÜÇ NOKTA BİR ÇİZGİ.....	125
2.1.3.ÜRKEK KUŞLAR	130
2.1.3.1.AYKIRI BİR ÖYKÜ	131
2.1.3.2.SEVGİYE DİKKAT	133
2.1.3.3.TROKSALİLA	135
2.1.3.4.SABIŞI.....	138
2.1.3.5.KEKİKDAĞI/DAĞKEKİĞİ.....	142
2.1.3.6.DOĞRU YÜRÜ OY GELİN	145
2.1.3.7.SUÇLUYUM... BABAMA KARŞI.....	149
2.1.3.8.BİR DAĞ LALESİ	152
2.1.3.9.YAŞLI DENİZ TANRISI	154
2.1.4.KIRLANGIÇSIZ GEÇTİ YAZ	160
2.1.4.1.KARANLIĞA KUŞ UÇUŞU	161
2.1.4.2.KIRIK CAM MAVİSİ	164

2.1.4.3.ÇIPLAK DAL UVERTÜRÜ	166
2.1.4.4.DONAKALMAK-I.....	169
2.1.4.5.DONAKALMAK-II	172
2.1.4.6.POTLUĞU GİDERMEK.....	175
2.1.4.7.ÖYKÜSÜNE SIĞMAYAN KÜÇÜK ADAM.....	178
2.1.4.8.SEVGİNİN ESKİMEZLİĞİ	180
2.1.4.9.CİHAR ATTIM ŞEŞ OYNADIM	184
2.1.4.10.EĞRİ REDİFLİ GAZEL.....	186
2.1.4.11.YİNE ZİLLER ÇALİYOR.....	189
2.1.4.12.BAŞKALDIRI OLARAK UYUMAK.....	191
2.1.4.13.İÇDENİZİN DALGA BOYU	194
2.1.4.14.EVLERİN SAKINIMI	196
2.1.4.15.NE GÜZEL ÖLMÜŞTÜM	198
2.1.4.16.KIVILCIMSIZ	200
2.1.4.17.BENİ YAŞA	203
2.1.4.18.GÜN SELLERİ.....	205
2.1.5.SAVRULMALAR.....	210
2.1.5.1.TEK ÇİZGİ İNCE BİR MOR	211
2.1.5.2.ÖLÜM ÇİÇEKLERİ.....	214
2.1.5.3.HAYDARPAŞA-19.35.....	217
2.1.5.4.ERTESİ GÜN	220
2.1.5.5.BU UZUN GECELER.....	224
2.1.5.6.İSA GÜLLERİ	227
2.1.5.7.KAR İZİ	230
2.1.5.8.ISLAK KEDİ	232
2.1.5.9.ÖNCE METALLER ISINIR.....	235
2.1.5.10.DARMADAĞIN.....	238
2.1.5.11.SÖYLEMEK İSTESEM	241
2.1.5.12.BİR KADAVRANIN BALKON GEZİNTİSİ.....	243
2.1.5.13.DENİZ YOSUNLU BİR TAŞ DUVAR	246
2.1.6.ÖYKÜNMECE.....	251
2.1.6.1.ENTEL ÖYKÜ: RİO'DA O YAZ SENİNLE.....	252
2.1.6.2.FANTASTİK ÖYKÜ: ARKADAŞIM KAPI TOKMAĞI	254
2.1.6.3.ROMANTİK ÖYKÜ: KAYIP BAHÇELERDE İLK YAZ KOKUSU	257

2.1.6.4.KAFKAESK ÖYKÜ: YOKTU.....	258
2.1.6.5.REALİST ÖYKÜ: TOPLAYICILAR	261
2.1.6.6.POPÜLİST ÖYKÜ: KANADI KIRIK BİR KUŞ GİBİ	263
2.1.6.7.DİVİNİA ÖYKÜ: İNSANLARA, KAN DÖKÜCÜLÜĞE VE LANETE DAİR	265
2.1.6.8.MİNİMALİST ÖYKÜ: BİR DAHA ASLA	267
2.1.6.9.SOFİSTİKE ÖYKÜ: BEKLE(Y/N)EN	269
2.1.6.10.DOMESTİK ÖYKÜ: EV, HALİNİ BEYAN EDER	271
2.1.6.11.MAFYÖZ ÖYKÜ: SİYAH KEDİYİ KURTARMAK	274
2.1.6.12. SATANİST ÖYKÜ: I CAN'T BELIEVE YOU.....	276
2.1.6.13.MAÇO ÖYKÜ: O ŞİMDİ.....	278
2.1.6.14.REKLAM ÖYKÜ: HÜRRİYET, KARNAVAL'LA BİRLİKTE	280
2.1.6.15.TRAJİK ÖYKÜ: DENİZİN DİBİNDE DEMİRDEN ATLAR	283
2.1.6.16.ABSÜRD ÖYKÜ: SEVECEN SERÇELER.....	285
2.1.6.17.FEMİNİST ÖYKÜ: KAN KIRMIZI	287
2.1.6.18.METAFİZİK ÖYKÜ: ÖLMEDEN VE DOĞMADAN ÖNCE.....	289
2.1.6.19.GOTİK ÖYKÜ: SONRA?	291
2.1.6.20.ŞİZOFREN ÖYKÜ: ÜÇ BİR DÖRT BİR	293
2.1.6.21.GLOBAL ÖYKÜ: KAPININ ÇAĞRISI	295
2.1.6.22.FUTBOL ÖYKÜ: GOL POZİSYONU	297
2.1.6.23.NAİF ÖYKÜ: VAN HANDRID DALIRS	299
2.1.6.24.POSTMODERN ÖYKÜ: KETEN SULTAN VE BEŞ BÜCÜR	301
2.1.6.25.NOSTALJİK ÖYKÜ: KİLİTLİ CEVİZ KUTUSU	304
2.1.7. ÜÇ NOKTA BİR ÇİZGİ	310
2.1.8.İŞTE GİDİYORUM GÖÇ ÖYKÜLERİ.....	312
2.1.8.1.BU GEMİ NEREYE?	313
2.1.8.2.GİDEMEM	318
2.1.8.3.KADER ÇİZENLER KADERİ ÇİZİLENLER	321
2.1.8.4.VENEZİS'İN EVİ.....	324
2.1.8.5.BİR KIZIL GÜL GİBİ ELİNDE.....	328
2.1.8.6.MARTENİTZALAR.....	330
2.1.8.7.GİDECEĞİM, GİDERİM, GİDEBİLİRİM	332
2.1.8.8.DURULUR MU BU SULAR?	335
2.1.8.9.LİSA'NIN BEBEĞİ.....	338

2.1.8.10.AZ KALDI BALAMI SU APARA	341
2.1.8.11.BELKİ SONRA	343
2.1.8.12.SÖYLE MAYRIG	346
2.1.8.13.SEYİT ÇOCUK İSTANBUL'U GÖRDÜ	349
2.1.8.14.BALIKLARIN YAŞAMA HAKKI	352
2.1.8.15.KATİLİN KAN UYKUSU:	355
2.1.8.16.YAVRU KEKLİK GİBİ	357
2.1.8.17.KAN OLDU, CAN OLDU	359
2.1.8.18.ŞİİRLERİN MÜJGÂN'I	362
2.1.8.19.GİDENLER GİTMEZ Mİ ASLINDA?	364
2.1.8.20.BİTSİN HAYIRLISIYLA BU BEYHUDE SONBAHAR.....	366
2.1.9.TABLO 1	376
2.2.ROMANLARI	393
2.2.1.KIRMIZI KARANFİL NE RENK SOLAR?	393
2.2.2.TANRIKADIN	411
2.2.3.TABLO 2	434
2.3.ÇOCUK ESERLERİ	435
2.3.1. HARFLERİMİZİN GİZLİ DÜNYASI.....	435
2.3.2.YA ARMUT AĞACI OLURSAM?	442
2.3.3.ÇİRKİN PRENSES	447
2.3.3.1. ÇİRKİN PRENSES (MASAL)	447
2.3.3.2.ÇİRKİN PRENSES (TİYATRO OYUNU)	451
2.3.4.YANLIŞLIKLAR / NE DEDİNİZ, ANLAMADIM.....	453
2.3.4.1.YANLIŞLIKLAR	453
2.3.4.2.NE DEDİNİZ, ANLAMADIM.....	460
2.3.5.TABLO 3	466
SONUÇ.....	468
KAYNAKÇA.....	473

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1	376
Tablo 2	434
Tablo 3	466

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
A.z.	: Anlatma zamanı
Bkz	: Bakınız
C.	:Cilt
dk.	: Dakika
İETT	:İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel İşletmeleri Müdürlüğü
İÜEF	: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
O.z.	: Olay zamanı
s.	: Sayfa
S.	:Sayı
TDK	: Türk Dil Kurumu
YÖK	:Yükseköğretim Kurulu

ÖN SÖZ

Feyza Hepçilingirler, son dönem edebiyatımızın önemli öykücülerindendir. Bugüne kadar yazmış olduğu öyküleriyle birçok ödüllere layık görülmüştür; fakat Hepçilingirler yapmış olduğu dil çalışmalarıyla, öykücülüğünden daha çok tanınmaktadır.

Bu çalışmanın amacı Feyza Hepçilingirler'in dil çalışmaları kadar öykücülüğüyle de çok değerli ve başarılı bir yazar olduğunu gösterebilmektir. Kendisinin de yapmış olduğu birçok söyleşilerde dile getirdiği gibi, dil çalışmalarından ziyade onu öyküleriyle ön plana çıkarabilmektir. Ayrıca Hepçilingirler, sadece öykü türünde değil, aynı zamanda roman ve çocuk eserleri türünde de eserler vermiş bir yazarımızdır. Çalışmamızda bahsedilen bütün eserleri incelenecek; fakat öyküleri üzerinde daha çok durulacaktır.

Çalışmamıza başladığımız zaman Feyza Hepçilingirler üzerine çalışılmış bir tez ile karşılaşmamıştık. Çalışmamızı tamamlamak üzereyken, geçen yıl bitirilmiş olan bir teze¹ rastladık. Bu teze ulaşmak için Milli Kütüphane'ye gittik, orada olmadığını öğrendik. Yükseköğretim Kurulu kayıtlarından bu tezin içeriğini göremedik. Verilen özette anladığımız kadarıyla yapılan çalışma sadece Feyza Hepçilingirler'in öykülerindeki kahramanlar üzerine hazırlanmıştır. Biz ise çalışmamızda Feyza Hepçilingirler'in bütün eserlerini, her yönüyle inceledik.

Bu uzun ve yorucu çalışmam sırasında benden yardımlarını esirgemeyen, başaramama korkusuna kapıldığım her anımda bana umut ışığı olan, bir öğretmenden öte anne sıcaklığını bulabildiğim değerli hocam Prof. Dr. Müzeyyen Buttanrı'ya, buralara gelebilmem de çok büyük emeği olan ve maddi, manevi her anlamda arkamda olan canım aileme ve ayrıca bu yoğun çalışmam sırasında sonsuz anlayışı ve desteğiyle yanımda olan ev arkadaşım Gül Eda Yılmaz'a teşekkür ederim.

Betül ÖZTOPRAK

---

¹ Nagihan Ergun, "Feyza Hepçilingirler'in Hikâyelerinde İnsan", Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), 2011.

GİRİŞ:

Feyza Hepçilingirler, 1980 yıllarında edebiyatımızda eserler vermeye başlar. Daha önce yazdığı ve çeşitli dergilerde yayımladığı hikâyelerini, çocuk oyunlarını toparlayıp kitap haline getirir. Hepçilingirler öykü, roman ve çocuk edebiyatı alanında eser vermiş bir yazarımızdır. Yazarımız, edebiyat ortamına girene kadar eser verdiği türlerde bir birikim oluşmuştur ve bu birikimden Hepçilingirler yararlanıp kendine özgü sanat anlayışını geliştirebilmiştir.

Türkiye’de çocuk edebiyatı Tanzimat’ın ilanından sonra ortaya çıkmıştır. Tanzimat döneminde yapılan tercümelerle, bu alandaki eksikliğimiz ortaya çıkmış ve çalışmalar başlamıştır. Çocuk edebiyatı, çocuğu hayata ve geleceğe hazırlamak amacıyla içinde bulunduğu yaş, ihtiyaç ve beklentileri göz önünde bulundurularak düzenlenen eserlerden oluşan bir edebiyattır. Bu eserler çocuğun eğitimi, olgunlaşması, sosyalleşmesi ve ruhsal ihtiyaçlarının karşılanmasında yardımcı olur.¹

Çocuk yazınınımızın gelişmesinde, çeviri eserlerinin yanında, çocuklar için çıkarılan gazete ve dergilerin de çok büyük katkısı olmuştur. Yurdumuzda yayımlanan ilk çocuk gazetesi *Çocuklar İçin Mümeyiz* (1869-1876)dır. Bu gazeteyi *Sadakat* (1875) ve onun bir devamı olan *Etfal* (1875) gazeteleri izlemiştir. *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinin “rüştüye” öğrencileri için verdiği haftalık ek de (1878-1922) ilk çocuk gazetelerinden biri sayılabilir. İkinci Meşrutiyet’e değin çocuk yazını alanında bilinçli ve yoğun bir çaba gösterilmediği açıktır. Eğitimin her düzeyde büyük ölçüde ihmal edildiği, kent çocuklarının bile istenildiği gibi bir öğretim yapamadıkları ve çocuk eğitimiyle ilgili çağdaş görüşlerin henüz benimsenip tartışılmadığı bir ortamda çocuk yazınında da gelişmeler yaşanmamıştır.²

İkinci Meşrutiyet’ten sonra geleceğin gençlerini yetiştirmek endişesiyle, çocuk eğitim ve öğretimine verilen önem artırılmıştır. Bu dönemin en önemli terbiyecilerinden olan Sâti Bey’in önderliğinde birçok yazarımız çocuklar için eser verip dergilerde yayımlamışlardır. Bunlar arasında İbrahim Alaaddin Gövsa (1889-1919)’nin *Çocuk Şiirleri*, Ali Ulvi (1881-1975)’nin *Çocuklarımıza Neşideler* (1912) ve Tefik Fikret (1867-1915)’in *Şermin* (1914) isimli eserleri vardır. Daha sonra Ali Ekrem Bolayır’ın *Çocuk Şiirleri* (1917), *Şiir Demeti* (1923), Fuat Köprülü’nün *Mektep Şiirleri* (1918), *Nasreddin Hoca* (1918) adlı kitapları çıkar.³

¹ Ramazan Korkmaz, *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı*, 5. Baskı, Grafiker Yayınları, Ankara, 2009, s. 575.

² Atilla Özkırımlı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, 1. C., İnkılap Kitabevi, Ankara, 2004, s. 350-351.

³ İnci Enginün, *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, 2. Baskı, Dergâh Yayınları, İst., 1991, s. 395-396.

Türkçülük akımını “Yeni Lisan” hareketiyle başlatan Ömer Seyfettin çocukların okumaktan zevk aldığı bir yazarımızdır. Özellikle konularını, yazarın kendi çocukluğundan ve tarihten alan hikâyeleri daha çok sevilmiştir. Eserleri tekrar tekrar basılan Ömer Seyfettin’in çocuklar için yapılan özel baskıları da bulunmaktadır.⁴

Cumhuriyet döneminde dilde sadeleşme ve bir kısmı öğretmen olan yazarların konuşulan Türkçe ile eser vermeleri, onların da okunmasına imkân sağlamıştır. Bunların başında Reşat Nuri Güntekin gelir. Çocuklar için roman ve hikâye yazarların da Cumhuriyet döneminden sonra sayıları artar (Abdullah Ziya Kozanoğlu, Mahmut Yesari, Nimet Rakım Çalapala, Huriye Öniş, Nihal Adsız, Cemal Erten, Cahit Uçuk... vb.). 1970’lerden sonra Türkiye’deki sosyal ve politik durum dolayısıyla farklı siyasi görüşlerin çocuğa da aktarılması için yoğun bir faaliyet başlamıştır. Çocuğa ve aileye hitap edecek renkli baskılarla Marksist öğretiyi telkin eden kitapların çoğunlukta olduğu görülür. Tıpkı romanımızda ve şiirimizde olduğu gibi düşmanlık telkini, çocuklar için yazılan eserlere de masal atmosferinde nakledilmiştir. Bu birtakım haydut hikâyeleri ve maceralara tutkun eden resimli roman salgını çocuklar için yapılan yayınların en tehlikelidir.⁵

Böylece edebiyatımıza Tanzimat döneminde sadeleşme hareketiyle girmeye başlayan çocuk eserleri özellikle Latin harflerinin kabulüyle okuma yazma oranının artmasına paralel olarak artış göstermiştir. Daha çok dergi ve gazeteler çıkarılmış, yazarlarımız bu alana yönelmeye başlamışlardır. Daha sonra siyasi düşüncelerin çocuklara aşılacak istenmesiyle de bu yayımlar yararlı olmaktan öte zararlı olmaya başlamıştır. A. Ferhan Oğuzkan, *Çocuk Edebiyatı*⁶ isimli eserinde çocuk hikâye, roman ve piyeslerinde bulunması gereken başlıca nitelikleri sıralamıştır. Çocuk hikâye ve romanında bulunması gereken nitelikler:

*Çocukların ilgilerine, hayat tecrübelerine ve kavrayış güçlerine uygun konu.

*Çocuk düşüncesine aykırı olmayan sade ve gerçekçi bir plan.

*Mantıklı sonuçlarla biten hareketli olaylar.

*Somut, doğru; fakat dikkati dağıtmayan ayrıntılar.

*Özellikle iyi anlatan, gerçekliğe uygunluğu bakımından hiç kuşkuyla yer vermeyen kişiler (şahıslar, kahramanlar).

⁴ İnci Enginün, “Ömer Seyfettin ve Çocuklar”, *Milli Kültür* (Haziran 1984), S. 45, s. 42-46.

⁵ İnci Enginün, *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, 2. Baskı, Dergâh Yayınları, İst., 1991, s. 397-399.

⁶ A. Ferhan Oğuzkan, *Çocuk Edebiyatı*, 8. Baskı, Anı yayıncılık, Ankara, Mart 2006.

*Kısa cümle ve paragraflar ile kısa, bol ve canlı konuşmalara dayalı sürükleyici bir anlatım.

*Çocukların seviyesine uygun basit ruh çözümleri.

*Kabalığa kaçmamak ve yerinde olmak şartıyla güldürücü sahneler veya konuşmalar.

*Küçük şeylere (ayrıntılara) karşı sürekli bir ilginin uyandırılmış olması.

*Her durumun heyecanlı yanlarının daima belirtilmesi.

*Metinle ilgili güzel ve anlamlı resimler. (s. 111)

Çocuk piyeslerinde aranılan nitelikler:

*Piyes, bütünüyle, hitap ettiği öğrencilerin anlayış ve düşünüş seviyesine uygun olmalıdır.

*Piyesin dili sade, canlı ve sahne diline uygun olmalıdır. Eserde terbiye ve ahlak kurallarına aykırı konuşmalara ve hitaplara yer verilmemelidir.

*Piyes, kolaylıkla oynanabilecek nitelikte olmalıdır. Kişi sayısı sınırlı tutulur ve dekor, aksesuar, kostüm... vb. bakımından sadeliğe ve doğallığa önem verilir ise bir piyes pek az çabayla sahneye konulabilir.

*Piyes, ilkökul ve ortaokul öğrencilerinin dikkat süresi göz önünde tutularak, çok uzun olmamalıdır. İlkokul öğrencileri için yazılan bir piyesin 30 veya 45 dakikada sona ermesi yerinde olur. Ortaokullarda oynanacak piyeslerin uzunluğu da bir buçuk saati geçmeyecek biçimde olmalıdır.

*Piyes, konusu ve ana fikri bakımından, seyredenlere ileri bir hayat görüşü ve iyimserlik kazandıracak, insanlık, doğa ve yurt sevgisi aşılacak özellikler taşımalıdır. (s. 308)

Edebiyatımızda 1979 yılında *Yanlılıklar* isimli çocuk oyunu ile çocuk eserleri vermeye başlayan Hepçilingirler'in eserlerinde, Oğuzkan'ın sıraladığı nitelikler bulunmaktadır. Eserlerde çocuklar için doğru ve olması gerekenler sade ve kısa cümlelerle anlatılmıştır. Verilmek istenen mesajların da metnin içinden kolayca çıkarıldığı görülmektedir. Yazarımızın, tiyatro oyunlarının dışındaki eserlerini de çocukların ilgisini

çekecek resimlerle süslenmiştir. Hepçilingirler, eserlerinde sadece çocuğa değil, yeri geldiğinde ailelere de seslenerek yapılan yanlışlıkları göstermek istemiştir.

Türk edebiyatında Tanzimat dönemine kadar batılı anlamda roman yoktur. Romandan önce klasik Osmanlı yazınında anlatım türü, Farsçadan kaynaklanan mesnevilerle kendini göstermiştir. Bunlar arasında en çok bilinenler “*Leyla ile Mecnun, Yusuf ile Züleyha, Hüsrev ile Şirin*” dir. Bunlar aruz vezniyle yazılmış, efsaneleşmiş sevda temalarını işleyen, çoğu kez tasavvufî nitelikler taşıyan ve özellikle şiirsel hikâyelerdir. *Dede Korkut* gibi ulusal destana bağlı olanlardan ya da folklor niteliği taşıyan *Köroğlu*, köy çevrelerinde daha yaygın olan *Karacaoğlan, Kerem ile Aslı...* vb. hikâyelerden başka *Battal Gazi, Hazreti Ali'nin Yaşantısı, Binbir Gece* masalları romanın doğuşundan önceki anlatım yazınına oluşturmaktadır.⁷ Fakat bunlar bilinen karakterdeki romanlardan çok farklı türde, ortak ve anonim eserlerdir.

1839 yılında ilan edilen Tanzimat ile birlikte, ülkemizde siyasi ve sosyal alanlarda, resmi ve yarı resmi merkezlerle aydınların arayışlarına bağlı olarak, hızlı değişme ve gelişmeler başlamıştır. Ülkemizde batılılaşma konusunda yürürlükte olan siyasi ve sosyal faaliyetlere, 1859 yılından sonra edebi faaliyetlerde eklenmiştir. Her üç alanda yoğun çalışmalar başlamıştır. Türk edebiyatında batılı tarzdaki ilk romanlar, 1860 yılından sonra görülmeye başlanmıştır. Önce tanınmış Fransız romancılarından çeviriler yapılmış bir süre sonra da yerli eserler verilmeye başlanmıştır.⁸

Türkiye’de romanın gelişimini geciktiren nedenler üzerinde duran Ahmet Hamdi Tanpınar, görüşlerini bildirirken üç temel konu üzerinde durmuştur. İlk olarak romancıyı beslemek için bütün bir memleket hayatını birden kavrayan o elektrikli edebiyat havasının yok olmasından ve sanat hayatımızın dağınık ve fakir olmasından bahsetmiştir. İkinci sebep olarak da bizde sınıfların olmamasını göstermiştir. Son olarak da bizde romancılığın meslek olamamasının üzerinde durmuştur. Bir memlekette tam bir roman meydana gelmesi için bu sanatın onunla uğraşanı geçindirmesi gerektiğini ve bizde ise romanın gazeteciliğin bir şubesi olarak var olduğuna değinmiştir.⁹

Türk edebiyatında hikâye ve roman Ahmet Mithat’ın 1870’te basılan *Kıssadan Hisse* ve *Letâif-i Rivayet* isimli hikâye kitaplarıyla başlar. Daha sonra Şemsettin Sami, Namık Kemal, Recai-zâde Mahmut Ekrem, Nabi-zâde Nâzım... vb. yazarlarımız eserler verirler.

⁷ Fethi Naci, *Yüzyılın 100 Türk Romanı*, Adam Yayınları, İstanbul, 1999, s. 8-9.

⁸ Cahit Kavşar, *Batılılaşma Açısından Servet-i Fünun Romanı*, Ankara Kültür Merkezi, Ankara, 1995, s. 9-10.

⁹ Ahmet Hamdi Tanpınar, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Dergah Yayınları, İst., 1995, s. 50-52.

İlk romancılarımız, eski hikâyelerimizden bütünüyle kurtulamamışlardır. *Taaşşuk-ı Tal'at ve Fitnat*'tan başlayarak, gerek Namık Kemal'in, gerek Ahmet Mithat'ın romanlarında, eski halk hikâyelerinin iskeletlerini bulmak mümkündür. Onların bu iskeleti gerçeğe yakın şeylerle süslemeye çalıştıkları görülür. İyiliğin mutlaka ödüllendirilmesi, kötülüğün ise cezalandırılması gerektiğini savunurlar.¹⁰ Olaylar çoğunlukla günlük hayattan ya da tarihten alınmıştır. İlk hikâyelerde meddah hikâyelerinin etkisi ve tekniği görülmektedir. Yazarların bir kısmı halka (Ahmet Mithat Efendi, Emin Nihat, Şemsettin Sami), bir kısmı ise aydın kişilere (Namık Kemal, Sami Paşa-zâde Sezai, Recai-zâde Mahmut Ekrem) seslenmeyi meslek edinmişlerdir. Böylece de halka seslenen yazarlar sade bir dille, aydın kişilere seslenen yazarlar da yabancı sözcük ve dil kurallarıyla yüklü bir dille yazmışlardır. Eserler genel olarak acıklı, duygusal konular üzerine kurulmuştur. En önemli temalardan biri de esarettir.¹¹

Edebiyatımıza Tanzimat döneminde giren hikâye ve roman Servet-i Fünun döneminde gelişmiş ve ilk usta romancılarını vermeye başlamıştır. Bu dönemin yazarları: Halit Ziya Uşaklıgil, Mehmet Rauf, Hüseyin Cahit Yalçın, Ahmet Hikmet Müftüoğlu, Safveti Ziya.

Bu dönemin yazarlarında realizm ve natüralizm akımlarının etkisi görülür. Bunun sonucu olarak da hayatta görülen ya da görülmesi olası bulunan olay ve kişiler anlatılmıştır. Teknik kuvvetlenmiştir. Gereksiz tasvirlerden ve açıklamalardan kaçınılmıştır. Yazar, eserde kendi kişiliğini gizlemiştir. Olup bitenler, yazarın gözüyle değil, eser kişilerinin gözüyle anlatılmıştır (Aşk-ı Memnu, Eylül... vb.) Genelde Batı edebiyatından yalnız yöntem alınmış, olaylar kendi hayatımızdan seçilmiştir. Olaylar genellikle İstanbul'da geçer. Kahramanlar çoğunlukla aydın kişilerdir. Tanzimat sanatçılarının aksine halka değil seçkin kişilere seslenmişlerdir ve böylece de Tanzimat sanatçılarının kullanmış oldukları dilden daha anlaşılması zor, Arapça ve Farsça kelimelerle dolu bir dil kullanmışlardır.¹²

1911 yılında Milli Edebiyat dönemi başlamaktadır. Bu dönemde Türkçülük hareketleri ön plandadır. Yazarlarımız dilde sadeleşmeyi savunmuşlardır. Dönemin yazarları: Ömer Seyfettin, Halide Edip Adıvar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Refik Halit Karay, Reşat Nuri Güntekin, Peyami Safa... vb.

¹⁰ Durali Yılmaz, *Roman Kavramı ve Türk Romanının Doğuşu*, Kesit Yayınları, İst., Kasım 2011, s. 52-53.

¹¹ Cevdet Kudret, *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman*, 5. Baskı, 1. C., İnkılap Kitabevi, İst., 1987, s. 25-26.

¹² Cevdet Kudret, *a.g.e.*, s. 189-190.

Bu dönemin önemli özelliklerinden biri de “memleket edebiyatı”nın başarılı ilk örneklerinin verilmiş olmasıdır. Yazarlarımızın kimi realizm kimileri de natüralizm ilkesini benimsemişlerdir. Peyami Safa gibi kimi yazarlar ruh çözümlerine önem vermişlerdir. Bu dönemde birçok mizah dergisi çıkmış ve Ömer Seyfettin, Reşat Nuri, ...vb bazı yazarlar mizaha eğilim göstermişlerdir.¹³

Cumhuriyet dönemi yazarları arasında Kenan Hulusi Koray, Ahmet Hamdi Tanpınar, Cevdet Kudret, Yusuf Atılgan, Orhan Duru, Sevim Burak, Rıfat Ilgaz, Bilge Karasu, Feyyaz Karacan, Adnan Özyalçınar, Tahsin Yücel... vb. yazarlar vardır.

Cumhuriyet döneminde realizm, natüralizm, toplumcu gerçekçilik akımının etkileri, görülür. Bu dönemin kimi eserlerinde toplumsal sorunlar ele alınmış, kimi eserlerde ise bireyin iç dünyası işlenmiştir.¹⁴ 1940-1960 yıllarında İkinci Dünya Savaşı'nın getirdiği maddi-manevi bunalım, sıkıntı ve açmazlar; yoksul halkın umarsızlığı, ekmeğin belgeye bağlanması, sütü kesilen annelerin bebeğine biberon bulamaması, sıtma hastalarının ilaçsız kalması bu dönem eserlerinin konusu olmuştur.¹⁵

1960-1970 yıllarında, yazar sayısının çokluğu yanında konularda da bir genişleme, çeşitlenme vardır. Bir yandan toplumcu gerçekçilik gelişirken bir yandan da varoluşçuluk etkisini göstermeye başlamıştır. Toplumcu gerçekçilerin üzerinde durduğu konular köylü-işçi, küçük insanların yaşayışları, köyden kente göç, kaçakçılık, eğitim, öğretmenler üzerindeki baskı... vb. konular işlenmiştir. Bu yıllarda ilk olarak kadın sorunlarına eğilmeler başlamıştır. Ancak kadın sorunlarının ve kadın erkek ilişkilerinin daha çok cinsellik açısından ele alındığı görülmektedir. 27 Mayıs'ı hazırlayan olayların ve 12 Mart'ın öykülere de yansıdığı görülmektedir. Almanya'ya göç yine bu yıllarda ele alınan konular arasındadır. Öyküyle ilgili olarak, öyküyü bağımsız bir yazı türü kabul etme, öyküde olayı ya da anlatımı esas alma gibi değişik görüşler bu dönemde sürdürülmüştür.¹⁶

1970'li yıllara kadar bizde roman genel hatlarıyla geleneksel anlayışla kurgulanmıştır. 1971-1980 yılları arasında yazılmış romanların belirleyici birkaç özelliği vardır: Bunlardan biri, Tanpınar-Atılgan-Atay çizgisinin çeşitlenerek kendini daha fazla ifade etmesidir. Diğeri ise 60'lı yıllarda kendini çok da gösteremeyen, pek çoğu, 70 sonlarında yazmaya başlayan

¹³ Cevdet Kudret, *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman*, 2. C., Dünya Yayıncılık, İst., 2004, s. 13-14.

¹⁴ Cevdet Kudret, *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman*, 3. Baskı, 3. C., İnkılap Kitabevi, İst., 1999, s. 13.

¹⁵ Mahir Ünlü-Ömer Özcan, *20. YY Türk Edebiyatı 4*, İnkılâp Kitapevi, İst, 1991, s. 16.

¹⁶ Olcay Önertoy, *Cumhuriyet Dönemi Türk Roman ve Öyküsü*, Türkiye İş Bankaları Kültür Yayınları, Ankara, 1984, s. 311.

genç kuşak romancı grubunun ön hazırlığı sayılabilecek metinler ortaya koymalarıdır. Bir başka konu ise, darbenin sol düşüncede meydana getirdiği yıkım ve çöküntüyü konu edinen eserlerin kaleme alınmış olmasıdır. Bu dönemde yaşanan siyasal gerginlikler, sağ-sol çatışmaları, romanımıza islami roman anlayışını getirmiştir.

Bu dönemde klasik gerçekliğin yerine, kurmacayı gerçek kabul eden bir gerçeklik almıştır. Gerçekliğin kalıplarının yıkılmasında psikanalizin önemli rolü olmuştur. Türk romanında Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Yaz Gecesi*, Abdullah Efendi'nin *Rüyaları* bu açılımın en önemli eserleridir. 1960-1970'li yıllarda Oğuz Atay "*Tutunamayanlar*", Yaşar Kemal "*Dağın Öteki Yüzü*" ve Bilge Karasu "*Göçmüş Kediler Bahçesi*" yansıtmacı gerçekçiliğin ötesinde, özgürlüğe masal söyleminde bulunmaya başlamışlardır. Bu yazarlardan sonra edebiyatımızda fantastiğe eğilim başlamıştır. Romanda artık mesaj ve içeriğe bağlı anlatı terk edilerek, dilin kullanımına bağlı anlatım tekniklerine ve kurguya dayalı yeni bir sanat anlayışı geçerli olmaya başlamıştır. Dönemin yazarlarından Nazlı Eray, Latife Tekin, Orhan Pamuk, Bilge Karasu, Türkiye'de geleneksel olarak yazılmış romanlara hiç benzemeyen yeni bir roman anlayışı ortaya koymuşlardır. Hilmi Yavuz'un Üç Anlatı kitabındaki *Taormina*, Fehmi K'nın *Acayip Serüvenleri* ve *Kuyu* anlatılarıyla Bilge Karasu'nun *Gece* romanı postmodern etkilerin açıkça görüldüğü eserlerdir. Bu yazarların yabancı dili iyi bilmeleri, felsefe ile ilişkileri bu romanların ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

Türkiye'de özellikle 12 Eylül döneminden sonra, sol entelektüeller arasında yaygınlaşan yenilgi ve yılgınlık duygusunun yarattığı teslimiyetçilik, postmodernizmin benimsenmesini kolaylaştıran bir psikolojik zemin oluşturmuştur. Uygulanan toplumsal ve ekonomik politikalar aracılığıyla pazar ekonomisinin topluma egemen kılınması da bu gelişmenin başlıca harekete getiricisi olmuştur.¹⁷

Postmodernizmin tanımını yapmak zordur; fakat modernliğin temel parametrelerine, eş deyişle, bilimsel bilginin üstünlüğüne, pozitif bilimlere, doğrusal gelişmeye, ulus-devlet anlayışına, kapitalizme, demokrasiye, laikliğe, insan haklarına, teknolojiye, bürokrasi ve uzmanlaşmaya karşı gelen ve onları sorgulayan, buna karşın belirsizliğe, parçalılığa, farklılığa, etnikliğe, kültürel çoğulculuğa, bilgiye yönelik çoğulcu bakış açısına, yerel bilgiye, özgünlük ve özgüllüklere ayrıcalık tanıyan bir harekettir.¹⁸

¹⁷ Ahmet Oktay, *Postmodernist Tahayyüle İtirazlar*, İnkılap Kitabevi, Ankara, 2000, s. 135.

¹⁸ Sezgin Kızılçelik, *Postmodern Dedikleri*, Saray Kitabevleri, İzmir, 1996, s. 28.

1980’li yıllarda toplumsal yapıdaki çözülme, baskı ortamının etkinliği öyküde de yansımalarını bulur. Önceki dönemlerde öykü yazmak, dergilerde yayımlamak ve öykü kitabı çıkarmak farklı kanallarda gelişirken; bu dönemde ilk olarak dergilerde okurun karşısına çıkmak yerine, kitap yayımlayarak bu alanda sesini duyurabilme yaygınlık kazanır. Dergilerde boy gösteren öykücülerin birçoğu dönemin öne çıkan yeni öykücüleridir. Bunlar arasında; Murathan Munga, Cemil Kavukçu, Gülderen Bilgili, Jale Sencak, Özcan Karabulut, Buket Uzuner, **Feyza Hepçilingirler**, Erendiz Atasü, Ahmet Yurdakul... vb. yazarlar, öyküde yeniden oluşumun anlamını karşılayan örnekleri getirir.¹⁹

12 Eylül 1980’de gerçekleştirilen askeri eylem birçok alanda olduğu gibi edebiyat alanında da bir durgunluğa ve belirsizliğe yol açmıştır. Edebiyat dergileri ya soruşturma geçirmişler ya da giderek azalan okuyucuları nedeniyle kapanmışlardır. Ayrıca pek çok yazar ve gazeteci de yazdıklarıyla ilgili olarak soruşturmaya uğramıştır. Ancak zamanla bu durgunluk geçmiş, edebiyat önceki dönemdeki kadar olmasa da belli bir canlılığa kavuşmuştur; fakat edebiyatın bireyselleşmesine yol açmıştır. Köy ve köylüleri anlatan romanların arkası kesilmiş toplumcu gerçekçilik yeniden bireyci gerçekçiliğe dönüşmüştür.²⁰

1980 ve sonrasında öyküleriyle yer almaya başlayan yazarımız, Feridun Andaç’ın da dediği gibi diğer yazarlarla birlikte öykümüze yenilikler getirmiştir. Yazarımız kendisinden önce eserler vermiş yazarlardan da örnek aldıkları olmuştur; ama tamamen bir kişinin izinden gitmemiştir. Edebi birikimden yararlanıp kendine has sanatını oluşturabilmiştir. Öykü ve romanda tür ayırımına karşı gelen yazarımız, her konuda ve türde öykü yazılabileceğini eserlerinde göstermiştir. Özellikle “*Öykünmece*” isimli kitabı bu düşüncesini kanıtlanmak amacıyla yazılmıştır.

Feyza Hepçilingirler üzerine hazırladığımız çalışmamız giriş, birinci bölüm, ikinci bölüm ve sonuç kısımlarından oluşmaktadır. Giriş kısmında edebiyatımızdaki öykü ve roman gelişiminden kısaca bahsedilip çocuk eserlerinde bulunması gereken nitelikler belirtilmiş, Feyza Hepçilingirler’in edebiyatımızdaki yeri ve sanat anlayışı hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde ise, yazarımızın hayatı, sanatı ve eserleri konusu ele alınacaktır. Hayatı ve sanatı hakkında bilgi verdikten sonra, eserlerin inceleneceği ikinci kısma geçmeden önce eserleri adı altında yayımlanmış olan bütün eserleri kısaca tanıtarak, aldığı ödüllere yer verilecektir. Çalışmamızın esas kısmı olan ikinci bölümde, yazarımızın yayımlanan öykü,

¹⁹ Feridun Andaç, *Öykü Yazmak Öyküyü Düşünmek*, Doruk Yayıncılık, İst., Eylül 2008, s. 345-346.

²⁰ İbrahim Kıbrıs, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara, Eylül 2001, s. 219-220.

roman ve çocuk eserleri tüm yönleriyle incelenecektir. İncelemeler kronolojik bir sırayla, öykü ve roman sanatına uygun olarak tahlil edilecektir. Bu incelemeye de, yazarımız öykücü olduğu için, öykü kitaplarıyla başlanacaktır. Öykü tahlillerinin sonunda da bütün öyküleri, konusunun, kişilerinin, olayların geçtiği yer ve zamanın, anlatıcısının ve kullanılan anlatım tekniklerinin gösterildiği bir tablo halinde, görselliğin daha yararlı olunacağı düşüncesiyle sunulacaktır. Aynı şekilde romanların ve çocuk eserlerinin sonunda da benzer bir tablo çalışmamızda yer alacaktır. Sonuç kısmında ise, göze çarpan, dikkate değer bilgilere yer verilecektir.

Feyza Hepçilingirler, üretken bir yazarımızdır. Bugüne kadar çeşitli dergilerde (*Varlık, Hürriyet Gösteri, Milliyet Sanat, Öğretmen Dünyası, Öykü, Yaşasın Edebiyat, Türk Dili... vb*) öyküleri ve yazıları yayımlanmıştır. Hâlâ *Cumhuriyet Gazetesi*'nde köşe yazıları yayımlayan Hepçilingirler, daha önce de *Siyah-Beyaz Gazetesi* ve *Öküz*'de köşe yazıları yazmıştır. Biz de çalışmamıza öncelikle yazarımızın, yazılarının bulunduğu yayınları tarayarak başladık. Ulaşmaya çalıştığımız bilgiler konusunda bize, Hepçilingirler'in yayımlamış olduğu deneme kitapları da fazlasıyla yararlı olmuştur. Hepçilingirler, günümüz yazarlarından olduğu için taradığımız edebiyat antolojilerinden daha çok, ulaştığımız makale ve söyleşiler çalışmamız sırasında kullanılacaktır. Bunun için de hayatı ve sanatı kısmında, antolojiler yerine bu makaleler ve söyleşilere yer verilecektir. Bu kısımlarda daha çok yazarımızın kendi ifadelerinden alıntılar yapılarak hayatı ve sanat anlayışı anlatılacaktır. Çalışmamız sırasında da TDK'nin 2009 yılında basılan "*Yazım Kılavuzu*"²¹ esas alınacaktır.

---

²¹ *Yazım Kılavuzu*, Türk Dil Kurumu Yayınları, 26. Baskı, Ankara, 2009.

1. BÖLÜM

FEYZA HEPCİLİNGİRLER'İN HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

1.1.HAYATI:

Son dönem öykücülerimiz arasında yer alan Feride Feyza Hepçilingirler (1948, -), 26 Ocak 1948 yılında Ayvalık/Balıkesir'de doğmuştur. Emine Hanım ile memur Mustafa Kemal Baran'ın kızıdır. İzmir Kız Lisesi ve İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ve 1971 yılında İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'nu bitirdikten sonra İzmir Kemalpaşa ve Karataş liseleri (1971-1981) ile Buca Eğitim Fakültesi'nde edebiyat öğretmenliği (1981-1984) yapar. Atandığı Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ndeki görevinden, YÖK uygulamalarına karşı çıkarak 1984 yılında ayrılır. Bir özel okulda ve dershanelerde öğretmenlik yapar. 1992 yılında İstanbul'a yerleşir. Çeşitli eğitim kurumlarında çalışır. (Dilko Dersanesi, İnanç Lisesi, Galatasaray Üniversitesi... vb.) Şu anda Yıldız Teknik Üniversitesi'nde öğretim görevlisidir. TYS, PEN Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği üyesidir. Yazları Ayvalık'ta, diğer zamanlar ise, İstanbul'da yaşar. İki çocuk annesidir.

Feyza Hepçilingirler'in, anne tarafı Midilli, baba tarafı da Girit mübadilidir. Babası Girit doğumludur ve göç etmeye mecbur bırakıldıklarında bir yaşındadır. Yazarımız, ailesinin yapmış olduğu göçü şu cümlelerle ifade eder:

“Ekili topraklarını, ağaçlarını, çiftliklerini, zeytinliklerini, evlerini, eşyalarını bırakıp Türkiye'ye gelmişler. Yanlarında getirebildikleri bir sandık, birkaç valiz. Geldikleri yerde devletin gösterdiği evlere yerleşmek zorunda kalmışlar; orada bıraktıkları mallarının karşılığını çoğu boşuna beklemiş. Ama bunların hepsinden daha zoru, dillerini artık konuşamıyor olmak. En çok bu ağır gelmiş onlara. Dilleri yüzünden aşağılanmışlar, ‘yarım gâvur’ diye hor görülmüşler. En acıklısı, doğdukları yerden Müslüman oldukları için sürülmüşken geldikleri yerde ‘yarım gâvur’ sayılmak olsa gerek. Çoğumuzun yaptığı gibi, acılar karşısında takınılabilecek en doğru tavrı takınıp unutmak yolunu seçmişler. Söz etmezler, acılarını dillendirmezler o acının hafifleyeceğini ummuşlar. Öyle de olmuş bir bakıma. Ama bu, sonraki kuşaklarla aralarına bir anlaşılama duvarı da örmüş. Neler yaşadıklarını, nelerle mücadele ettiklerini, kendi çocukları bile doğrudan öğrenememiş; tahmin etmekle yetinmek zorunda kalmış. Bu yüzden zaten ‘Mübadele’ adı verilen büyük nüfus değişimi, aradan yüz yıla yakın bir zaman geçmişken yeni yeni araştırılmaya,

incelenmeye başlandı. O büyük acıyı yaşayanlar sustular hep, acılarını dillendirmediler. Onların yaşadıklarını anlamaya ve anlatmaya çalışmak onların çocuklarına, torunlarına düştü.”²²

Ailesinin yaşadıklarını bu sözlerle ifade eden Hepçilingirler, sıkıntılı çocukluk dönemi geçirmiştir. Ailesi Ayvalık’a yerleştikten sonra, maddi sıkıntılar yaşamaya başlar. Kurulu düzenlerini bırakıp, Ayvalık’a gelmeleri ve orada tutunmaları zor olur. Ailesi, oradaki rahatı ve zenginliği bir daha bulamaz.

Hepçilingirler, yedi yaşındayken anne ve babası ayrılır. Yazarımız ortaokulu bitirene kadar anneanesiyle birlikte yaşar. Maddi sıkıntıları vardır. Babası memurdur. Hafta sonları onlara erzak getirse de anneanesi tarafından bu erzaklar kabul edilmez. Babasının ve anneanesinin arasındaki huzursuzluklar, onun yaşamını da etkiler. Farklı iki kültürün ortasında bir yaşam sürer. Babaanesi Türkçe bilmez. Yunan kültürüyle yetişmiştir. Kitap okumayı sever. Anneanesi ise, okuma-yazma bilmez. Anadolu’nun sözlü kültürüyle büyümüştür. Böylece Feyza, hem Yunan kültürünü hem de Anadolu kültürünü tanımıştır. Yazarımız çocukluğunu şu sözleriyle ifade eder:

“Annemle babamın bir arada, aynı evde, aynı ortamda buldukları zamanı hiç anımsamıyorum. Bu, yedi yaşından öncesini anımsamıyorum demek. Okula anneannemin yanında başladım. Anneannem Midilli mübadiliydi; ama Anadolu kültürünün eksiksiz bir temsilcisiydi. Evinde yer sofrasında yemek yenir, yer yatağında uyunurdu. Gaz lambasından başka aydınlatma aracı, kovalarla taşımaktan başka suya kavuşma çaresi yoktu. Babaannem de mübadildi; ama o Girit’ten gelmişti. Evinde yemek, masada yenirdi; herkes kendi odasında, karyolasında uyurdu. Anneannem Anadolu Türkçesinin ağızlarında kalmış çok özel sözcüklerini kullanırdı; babaannem hiç Türkçe bilmez, Rumca konuşurdu. Evinde elektrik de vardı su da. Radyosu, gramofonu, evine her gün gelen gazetesi, moda dergileri... Anneannemin ise okuma yazması bile yoktu. Siyah krepdamur bir örtüyle yaz kış başını örterdi. Hiç genç olmamışçasına yaşlıydı, hep yaşlıydı. Yalnızca gerekli olduğu zamanlarda konuşurdu; gülmeyi neredeyse ayıp sayardı. Babaannem evin içinde bile yüksek topuklu ayakkabılarla dolaşır; açık yakalı kolsuz elbiseler giyerdi. Aynı günün sabahında

²² www.feyzahepçilingirler.com. (Hüseyin Kaya, *Rahatı Kaç(ır)an Ağaç; Feyza Hepçilingirler*)

anneannemin gönderdiği Kuran kursuna gidip dua ezberlediğim; akşamında babaannemin evinde halamdan dans öğrendiğim çok olurdu.

Babam memurdu. Memur, o zamanlar, sırtını devlete dayamış, geliri güvence altında, rahatı yerinde kişi demektir. Dünya, İkinci Paylaşım Savaşının acılarını yeni yeni gidermeye çalışıyordu. Ekmeğin karneyle verildiği dönemlere yetişemedimse de somutlaşmış bir yoksulluğu pekâlâ yaşadım. Anneannem dul ve yoksul bir kadındı. Babam her cumartesi bir file doldurur; bakkalın çırağıyla gönderirdi. Anneannem, ‘Git ona de ki...’ diye bir dolu söylenerek çocuğu elindeki fileyle gerisin geri yollardı. Onun evde olmadığı zamanlar kollanarak gönderilen fileden çıkan un, yağ, şeker, çay, baklagiller, sebze, meyve, çektiğimiz geçim sıkıntısını elbette hafifletirdi; ama beni, fileyi ondan habersiz kabul ettiğim için anneannemden azar yemekten, sebze ve meyveleri öfkeyle sağa sola fırlatılmaktan kurtaramazdı.

Anneannemin babama olan öfkesi ve ondan gelen hiçbir şeyi kabul etmeme inadı yüzünden çok yoksulluk çektim. Bu bakımdan da Türkiye gibiydim. Aslında yoksul değildim; ama yoksulluk çekiyordum.”²³

Ortaokulu bitirene kadar Ayvalık’ta anneannesinin yanında yaşayan Feyza için Ayvalık, dünyanın en güzel yeridir. Bir yandan harika diyebileceği manzarası, diğer taraftan Yunanlılardan kalan mimarisi ve farklı iki kültürün barındığı, bu iki kültürün izlerini taşıyan bir ortam. Hâlâ daha Ayvalık’tan kopmamış olan yazarımız, yaz aylarını orada geçirir. Fırsat buldukça da oraya gider. Hepçilingirler, kendisi için ayrı bir anlam taşıyan Ayvalık’ı şu sözleriyle tanımlar:

“Benim içinse, Ayvalık, Balıkesir, Edremit, Ören, Akçay, Gömeç, Altınova, Burhaniye... yalnızca bir çocukluğun köy, kent, ilçe, bucak sınırları değil; aynı tarihin ortak bir coğrafyada oluşturduğu bir yaşam biçimidir. Zeytin kokan ekmek parası, sokakların ortasından akan kara zeytin suları, pek farkında olunmasa da denizin oralarda, hemen yakınlarda bulunduğunu bilmenin huzuru, pek çok antik kentin üstünde, yanında, çevresinde yaşıyor olmanın gururu. Öyle ya, Kaz Dağı, Paris’in çobanlık yaptığı İda Dağı değil mi? Gökten, üstünde ‘en güzele’ yazılı elmanın düştüğü yer, sonra Afrodit, güzel Helena, Troya savaşları... İnsan, istese de

²³ www.feyzahepçilingirler.com. (Babam Memurdu, Anneannem İse İnatçı)

istemese de kendinden önce var olan tarihin devamı olmayı yaşar. O yörenin oyunu, türküsü, bilmecesi, masalı, söylencesi besler çocukluğunu. Ve kaçınılmaz olan, çocukluğunun da kendisini belirlemesidir. Kaçınılmaz; ama belki de kaçınılmazlığıyla bu derece güzelleşen tek şey...”²⁴

İlkokul yıllarından beri yazarımız okumayı çok sever. Maddi sıkıntı çektiklerinden dolayı okuyacak kitap bulması biraz zor olur. Ortaokuldayken kitaplık koluna seçilmesi, onu kitaplarla buluşturur. Kendisinde bu okuma hırslını gören hocalarından bazıları da, Feyza için kitaplar getirirler. Yazarımız bu okuma hırslını şu sözleriyle ifade eder:

“Hüseyin Rahmi Gürpınar’la ortaokul sıralarında tanıştım. Kitaplık koluna seçilmişim ve ders dışı tüm zamanımı okulun kitaplığında geçiriyordum. Sayım yapıyorum, defteri işliyorum gibi bahanelerle kitaplıktan çıkmaz olmuştum. Zaten bin bir güçlükle okuyordum, ders kitaplarını bile yardımlarla, katkılarla edinebiliyordum; edebiyata, romana ayıracak paramız asla olamazdı. Bu yüzden, hafta içi okul kitaplığı, hafta sonu şehir kütüphanesi...”²⁵

Yazarımız, bu okuma hırslını hiç bir zaman kaybetmemiştir. Şu anda da sürekli okuyarak kitap tanıtımları ve kitapların eleştirilerini yapar. Çocukluğundan beri yazar olmayı isteyen yazarımız, bazı engellere (Üniversite yıllarında Mehmet Kaplan’ın sözleri, annesinin intiharı... vb.) takılsa da sonunda isteğine ulaşabilmiştir.

Çocukluğunu geçirdiği Ayvalık’tan kopmamış olan yazarımızın, orada bulunduğu evini Tülay Çellek şöyle ifade eder:

“Feyza Hanım’ın evine ilginç, tacı olan bir kapıyla giriliyor. Yapılış tarihi de yazılmış. Beni ilk karşılayan kediler, çiçekler, hamak ve iki masa oldu küçük bahçede. İçeri girdiğimizde ise loşluk, tablolar ve asıldıkları duvarların ilginçliği. İlk defa taş duvarları olan bir eve girmiştik. Kocaman taşlar yontulmuş duvar olmuş. Sanki en eski dönemin göstergesiydiler. Bir iç duvar düzenli bir şekilde tuğlalarla örülmüştü ve sanki daha yakın çağları çağrıştırıyordu. İşin içine teknolojinin girdiğini gösteriyordu taşın düzensiz boyutundan sonra tuğlanın tekrarlayan düzenli boyutları. Ve sıra çağımıza geliyordu mutfakla birlikte. Sevdiğim mavi dolaplar ve etrafını ören parlak kalın çizgiyi çağrıştıran ağaç formları. Bir salonda üç dönemi birden yaşıyor gibiydiniz. Daha önce anlattıklarından aklımda kalanlar; ‘duvarları

²⁴ Feyza Hepçilingirler, *Sorulmadan*, 2. Basım, Everest Yayınları, İstanbul, Mayıs 2006, s. 351.

²⁵ Feyza Hepçilingirler, *a.g.e.*, s. 309.

kapatan her şeyi sıyırttım altından ocak çıktı' demişti ve anlattığı küpler aklıma kazınmıştı adeta çok etkilendiğim için. Hakikaten odanın bir köşesinde kocaman iki yarım küp sizi karşılıyor. Ağızları çok sevdiğim camla örtülerek sehpa dönüşürmüşler. Üstleri müzik seti ve kitaplarla dolmuş. Başımı uzatıp bakmamı önerdi. Küp, zeminin altında devam ediyor. O zaman heyecanlandım. Çağımın dışına yolculuğa çıktığımı sandım bir an, derinliğe bakarken. 'Burada da küpler var' dedi ama onlar tamamen zemin düzeyinde kalmış üzerini de koltuklar kapamış. Yani salonun bir bölümü küplerle dolu. Ev ve küpler... Meğer o kısım ayrıymış, sonradan salona dâhil edilmiş. İçleri zeytinyağla dolu küplerden satış yapılıyor ve evin gereksinmesi görülüyormuş. Salonun arkasında büyükçe bir oda var. Yine bir duvarı taş, bir duvarı sonradan yapıldığı belli olan ağaçla kaplı dolaplardan oluşan. İlginç perdeli bu oda bana ayrılmış. Hemen yandaki merdivenlerden yukarı çıkarken, Feyza Hanım tavanın yüksekliğine dikkatimi çekti. Ama ondan öte ışıkları yaktığında aydınlanan ortam bir harikaydı. Bu tür ışıklandırma çok ilgimi çeker. Gizemli bir yanı vardır, beni kendine çeken. Yukarı çıktığımızda bir hol ve duvarlarındaki fotoğraflar dikkatimi ilk çeken şeylerdi. Hani devlet dairelerinde büyüklerin fotoğrafları asılır ya onun gibi. O da aile büyüklerinin fotoğraflarını asmış. Bir oda bir sürü kanepeler, yatılacak yerler. Belli ki geleni gideni çok. Esas dikkatimi çeken iç içe giren diğer odalar oldu. Biri büyük yatak odası diğeri ona açılan küçük çalışma odası. 'Atatürk'ün gibi' deyiverdim. Feyza Hanım'a ait çalışma odası, malum kitaplarla doluydu. Nereye gidersem gideyim yanıma mutlaka kitap alırım. Ama bu sefer unuttum. Yanımda sadece haftalık bir derginin tamamını taşımayayım diye yırttığım şiir sayfaları vardı. Önce unuttuğuma çok hayıflanmış sonrada, 'ne üzülüyorsun kitabın vatanına gidiyorsun, kitap hazinesinin içinde bulacaksın kendini seç seç al, ne çok şiir vardır kim bilir?.' diye düşünüp mutlu olmuştum."²⁶

Yazarımız çocukluğunu Ayvalık'ta geçirir. On beş yıl orada kaldıktan sonra liseyi okumak için babasının yanına İzmir'e gider. Babası, annesinden boşandıktan sonra da evlilikler yapmıştır. Feyza, babasıyla birlikte üvey anneleriyle de bir yaşam sürer. Ömrünün yirmi beş yılını da İzmir'de geçiren Feyza, kendisini Ayvalıklı olduğu kadar İzmirli de sayar.²⁷ Yazarımızın kişiliğinin gelişimde böylece Ayvalık kadar, İzmir'in de etkisi olmuştur.

²⁶ www.feyzahepçilingirler.com. (Tülay Çellek, *Feyza Hepçilingirler ile Ayvalık'ta Yaşamak*, 19.08.2004)

²⁷ Feyza Hepçilingirler, *Dilin Zamana Dokuduğu Türkçe Günlükleri*, Everest Yayınları, İstanbul, 2007, s. 90.

İzmir’de ilk başta kolejde okuyan Feyza, daha sonra maddi sıkıntılardan dolayı İzmir Kız Lisesi’ne devam eder. Burayı bitirdikten sonra İstanbul’da Yüksek Öğretmen Okulu’na gider. İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü 1971 yılında bitirerek İzmir’e döner. Bu sıralarda evlenir ve bir oğlu ile bir kızı olur.

Hepçilingirler, 1968 yılında yani yirmi yaşındayken annesini kaybeder. Annesinin intiharı onu çok etkiler. Yaşadığı üzüntüyü şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Daha 20 yaşındayken en sevdiğim insanı, annemi kaybettim. Üstelik seçilmiş bir ölümle (‘intihar’ demenin başka türlü). Önceleri beni bu kadar çaresiz bırakıp gittiği için ona kızmamaya, sonra onu bağışlamaya çalıştım; bunları yaparken en çok onu anlamak için çaba gösterdim. Bir insan –durup dururken değil elbet, haklı nedenleri varken bile- neden canına kıymaya kalkar? Çaresizliğin bu kadar büyüğünü yaşamadım belki, belki de bunu yapacak kadar cesur olamadım. Annemin benden cesur olduğunu düşünmek, onu anlamamı değilse de yüceltmemi sağladı.”²⁸

Okulunu bitirip İzmir’e gelen Hepçilingirler, 1971 ile 1981 yılları arasında İzmir Kemalpaşa, İzmir Karataş ve İnanç liselerinde çalışır. 1981-1984 yılları arasında Buca Eğitim Fakültesi’nde edebiyat öğretmenliği yapar. İzmir Yüksek Öğretmen Okulu YÖK’e bağlanıp Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi adını alınca, YÖK ile arasında sorunlar yaşanır. Yazarımız, bu sorunların temelinde 28-29 Mayıs 1982 tarihlerinde Ankara’da Milli Eğitim Bakanlığı’nca düzenlenen “Türk Dili Yüksek Danışma Kurulu”nun 1. toplantısında, İzmir Yüksek Öğretmen Okulu’nun temsilcisi olarak yaptığı konuşma metninin yatmakta olduğunu ifade etmektedir. Kendisi, bu metinde Osmanlıca’yı diriltmeye çalışanlara karşı tepki vermiş, bu dilin artık Türkçeyi etkilememesini ve Osmanlıca kelimelerinin kullanılmamasını önermiştir. Atatürk’ün yaptıklarını yıkmaya kalkışanları da eleştirmiştir. Sonunda da Türkçe söz kullanmayı ve Türkçesi bulunmayan kavramların yerine de bir an önce yadırganmayacak karşılıkların bulunmasını istemiştir. Böylece de düşüncelerinden dolayı rahatsızlık duyan kişilerin dikkatini çekmiştir.²⁹ Derslerinde de Nazım Hikmet’i işlediği gerekçesiyle hakkında soruşturma açılmış ve Ege Bölgesi’nde görev yapması sakıncalı bulunarak Karadeniz Teknik Üniversitesi’ne gönderilmiştir. Bir süre burada görev yapan Hepçilingirler, 1984 yılında istifa

²⁸ Feyza Hepçilingirler, *Sorulmadan*, 2. Basım, Everest Yayınları, İstanbul, Mayıs 2006, s. 227-228.

²⁹ Sözünü ettiğimiz bu metin ve yazarımızın düşünceleri için bkz:

Feyza Hepçilingirler, *Dedim “Ah”*, 9. Basım, Everest Yayınları, İstanbul, 2010, s. 283-293.

edip İzmir'e geri dönmüştür. Geri döndüğünde de sakıncalı görüldüğü için iş bulması, onun için zor olmuştur. O sıralarda yaşadığı sıkıntıları ise, yazarımız şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Karadeniz Teknik Üniversitesinden istifa edip İzmir'e döndüğümde hiçbir yerde çalıştırılmadım. Bir öğretmen arkadaşım, kendi çalıştığı kolejde edebiyat öğretmenine gereksinme olduğunu, kendimi eve kapamak yerine orada öğrencilere yararlı olmam gerektiğini söyleyerek beni ikna etti. Gidip görüştüm. Ege Bölgesi için sakıncalık durumumun devam ettiğini, buna rağmen beni çalıştırmak isteyip istemediklerini sordum. “Sizin yaşadığınız üniversitelerle ilgili, biz ortaöğretim kurumuyuz. O yasak bizi bağlamaz.” yanıtını alınca da ücretli olarak çalışmaya başladım. Aldığım para dolmuş ücretimi ancak karşılıyordu; ama ben yeniden öğretmenlik yapabildiğim için mutluydum. Ancak mutluluğum yalnızca bir buçuk hafta sürdü. İkinci haftanın ortasında, hatta dersin de ortasında bir hizmetli sınıfın kapısını çaldı. Kurucunun ve müdürün beni görmek istediğini söyledi. Ben dersle ilgili kitaplarımı, klasörümü bırakıp yürüyünce onları da almam konusunda beni uyardı. Adam niçin çağrıldığımı biliyormuş meğer. Yönetim odasına girdiğimde kurucuda ve müdürde bet beniz kalmamıştı. ‘Siz sakıncalıymışsınız.’ dedi kurucu. Sıkıyönetimden birileri gelmiş ve ‘Siz sakıncalı birini nasıl çalıştırırsınız?’ diye gözdağı vermiş. Ben durumumu daha önce söylediğimi anımsattım; ama öyle korkmuşlardı ki, ‘Aman hocam, bizim de başımız belaya girer.’den başka bir şey söylemiyorlardı. Ben de kovulmayı beklemedim zaten. ‘Anladım,’ dedim. ‘Sizin başınıza bir şey gelmesini istemem. Hoşça kalın. İyi günler.’ İşte o gün o yüzlerde gördüğüm somutlaşmış korkuyu unutmak istemiyorum.”³⁰

Bir süre sıkıntılar yaşayan Hepçilingirler, daha sonra dershanelerde çalışır. 1979 yılında ilk öyküsü “*Piçali Yazanağı*”, *Türk Dili* dergisinde yayınlanır. Daha sonra çocuk oyunları ve öyküleriyle çeşitli ödüller almaya başlar. Böylece çocukluğundan beri hayalini kurduğu ve istediği yazarlığa adım atmış olur. Zaten daha önce de lisede okurken yazmış olduğu şiirler, İzmir'in yerel gazetesinde ve dergilerinde yayımlanmıştır. İzmir gibi bir şehirde, bir yazarın tutunmasının zor olduğunu bilen yazarımız, 1992 yılında İstanbul'a gitmeye karar verir. Yazın hayatına burada devam edecektir. Hepçilingirler, yazar olduğu kadar öğretmendir de. Onun için öğretmenliğine de devam eder ve burada çeşitli eğitim kurumlarında çalışır. (Dilko Dersanesi, İnanç Lisesi, Galatasaray Üniversitesi... vb.)

³⁰ www.feyzahepçilingirler.com (Hüseyin Kaya, *Rahatı Kaç(ır)an Ağaç; Feyza Hepçilingirler*).

Yazarımız, darbelerin yaşandığı dönemin çocuğudur. İlk darbenin yapıldığı 1960 yılında ortaokula giden Hepçilingirler, o gün yaşadıklarını şu sözleriyle ifade eder:

“Filmin gençlerinin bulunduğu yaşta değildim, çocuktum; ama anımsıyorum o yılları, o günü. Özellikle 27 Mayıs 1960 sabahındaki heyecanımı. O gün okulda şarkı söylemekle görevliydim ve heyecandan sabaha kadar uyuyamamıştım. Sabah o heyecanla okula giderken yarı yolda, ‘İhtilal oldu çocuklar. Haydi evinize,’ diye geri döndürdüler bizi.”³¹

Daha sonra üniversite yıllarında, 1980 darbesinde yaşadıklarını ise:

“Benim okuduğum yıllarda İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu kantinini sağcılar basardı. Cahit Külebi’ye selam olsun diye onun söyleyiş kalıbını kullandım.(...) Yoksa hep sağcılar basmazdı. Bir sağcılar, bir solcular basardı. Son baskın sırasının sağcılar tarafından başarıyla gerçekleştiğini, o basık, karanlık kantini tir tir titreten Mehter marşlarından anlardık.”³²

Sözleriyle anlatır. Bu darbede yaşadıkları daha sonra, yazarımızın hayatını tamamen etkilemiştir. Sürgün edilmiş, öğretmenlik mesleğini kaybetme sınırına gelmiş ve bir süre işsiz kalmıştır. Maddi ve manevi birçok yıkıma neden olan bu yaşanmışlıklar yazarımızın eserlerine de yansımıştır.

Hepçilingirler’i, Emre Kongar şu sözleriyle tanımlar:

“Feyza Hanım, ufak tefek, güler yüzlü, hanım hanımcık görünümlüdür.

İlk bakışta ne keskin zekâsı, ne üstün espri gücünü, ne de tüm bu yeteneklerini bizlerle paylaşmasına olanak veren dilinin olağanüstü becerisini algılayabilirsiniz.

Sıcak, sevecen, sıradan bir ev hanımıdır sanki karşınızda duran. Feyza Hanım’ın sıcak ve sevecen olduğu doğrudur ama hiç de sıradan bir kişi değildir. Edebiyat ve Türkçe dünyası Feyza Hanım’ı Feyza Hepçilingirler olarak tanır.

³¹ Feyza Hepçilingirler, *Dilin Zamana Dokuduğu Türkçe Günlükleri*, Everest Yayınları, İstanbul, 2007, s. 299.

³² Feyza Hepçilingirler, *Sorulmadan*, 2. Basım, Everest Yayınları, İstanbul, Mayıs 2006, s. 85.

Esprili ve şaşırtıcı öykülerini bir koza gibi ören, romanları ile çağının insanını ve olaylarını acımasızca irdeleyen, nihayet Türkçe eleştirileri ile topluma ışık tutan bir yazardır o.”³³

Kongar, Hepçilingirler’i sıcak ve sevecen olarak ifade etmiştir. Yazarımız aynı zamanda çok da mütevazı ve hak yememek konusunda hassastır. *Cumhuriyet Gazetesi*’nin kitap ekinde günlüklerini yayımlayan Hepçilingirler, bu yazılarının büyük kısmında kitap tanıtımı yapar. Söz konusu kendi öykülerinin bulunduğu kitaplara gelince ise, yorum yapmaktan uzak durmaya çalışır. Onun bu mütevazılığını:

“Öykümün bulunduğu derlemelerden (antoloji) söz etmeyi ayıp sayıyorum hâlâ. Sorgulanması ve değiştirilmesi gereken bir tutum; eskimiş bir ahlak anlayışı bu. Çocuklarımın öğretmeni olmaktan özellikle kaçındım; çünkü yeğenlerimin öğretmeni olduğumda onları kayırıyor olmamak için, hak ettikleri nottan bir ya da iki aşağısını verir; haksızlık etmemeye çalışarak haksızlık ederdim. Şimdiki de haksızlık. İçinde benim öyküm var diye kitabı yok sayarak, bu kez hem öteki öykücülere hem de kitaba emeği geçen herkese haksızlık etmekteyim.”³⁴ sözleriyle anlamaktayız.

Yazarımız, mesleğinin de gereği olarak, yeni çıkan kitapları takip eder ve onlar hakkında tanıtım yazıları yazar. Sadece kitapları değil; gazete ve dergi yazılarını da takip eder. Durum böyle olunca da okunması gerekenleri zamanında bitirebilmek için bir disiplin oluşturması şart olur. Yazarımız okuma disiplinini şu sözleriyle ifade eder:

“Böyle saplantılarım var: Kitapları elime geçiş sırasına göre okuyorum. Hiçbir kitabın sırayı bozmasını da kolay kolay izin vermiyorum; ama bu kitap sırayı bozdu ve çok adil olduğuna inandığım ilkemi çiğnetti bana. Elimden bırakamıyorum, bir yandan da okuma sırasının kendisine gelmesini bekleyen kitaplara haksızlık etmekte olduğumu düşünüp vicdan azabı çekiyorum.”³⁵

Hepçilingirler, eşinden ayrılmıştır. Kızı Pelin, mimardır. Amerika’da ve Fransa’da yüksek lisans programlarına katılmış, sonra da dönmeyip oraya yerleşmiştir. Bu durumu yazarımız:

³³ Feyza Hepçilingirler, *Türkçe”Off*”, 39. Baskı, Everest Yayınları, İstanbul, Kasım 2011, s. 361.

³⁴ Feyza Hepçilingirler, *Yıldızların Suyu Döküldüğü Türkçe Günlükleri*, Everest Yayınları, İstanbul, Ağustos 2005, s. 151-152.

³⁵ Feyza Hepçilingirler, *a.g.e.*, s. 243.

“Fransa’da ve ABD’de yüksek lisans programlarına katılmış bir mimar, bizim üniversitelerimizde çalışabilme olanağı bulmalı. Ne kadar garip bir ülke olduk. Dönmeyi düşündüğünü söylediğimiz herkes, ‘Aman, sakın dönmesin.’ diyor. İyi de biz onu gidip ABD’de yaşasın diye göndermedik ki! Tevfik Fikret’in Promete’de, ‘Yüklen getir – ne varsa-biraz meskenet-fiken, / Bir parça ruhu, benliği, idraki besleyen / Esmar-ı bünye-hizini; boş durmasın elin.’ dediği gibi, oradan alabileceklerini aldıktan sonra burada, kendi ülkesinde yararlı olsun diye gönderdik.”³⁶ sözleriyle ifade eder. Kızı, şu anda Amerika’da yaşar. Orada evlenmiş ve üç yıl önce oğlu Aras’ı dünyaya getirmiştir. Oğlu Afşin ise, İstanbul’da yaşar. Yazarımız, şu anda Yıldız Teknik Üniversitesi’nde öğretim görevlisidir. *Cumhuriyet Gazetesi*’nde köşe yazarlığı yapar. Yazarlığının yanı sıra bir süre Özgür Radyo’da “Çilingir Sofrası” isimli programın sunuculuğunu da yapmıştır.

---

³⁶ Feyza Hepçilingirler, *Yıldızların Suyu Döküldüğü Türkçe Günlükleri*, Everest Yayınları, İstanbul, Ağustos 2005, s. 307.

1.2.SANATI:

Feyza Hepçilingirler, son dönem öykücülüğümüzün önemli temsilcilerinden biridir. Sırf öykü türünde eser vermeyen Hepçilingirler, roman, çocuk eserleri ve dil konusunda da çalışmalarda bulunmuştur. Özellikle yapmış olduğu dil çalışmalarıyla büyük ilgi toplamıştır. Denemelerinin birçok baskısı yapılmıştır. Yazarımız, öyküleriyle ve çocuk oyunlarıyla çeşitli ödüllere layık görülmüştür.

Hepçilingirler, küçüklüğünden beri yazar olmayı hayal etmiş ve sonunda da hayallerini gerçekleştirebilmiştir. Yazın hayatına lisedeyken yazdığı şiirleriyle girmiştir. Şiirleri İzmir'in gazetelerinde ve dergilerinde yayımlanmıştır. Daha sonra ise yazarımız, öykücülüğe yönelmiştir. Hepçilingirler'in sanat anlayışına geçmeden önce, onun "yazar olma" konusuna ve yazarlığa bakışını vermek isteriz. Hepçilingirler'e göre yazar:

"Yazmak yaşamın taklididir çünkü. Dirimi ve ölümü, aynı anda ve birlikte barındırır. Yazarken, her seferinde defalarca ölmesine karşın, ancak yazarak yaşayabilen kişidir yazar. Çırpınışı olabildiği kadar kurtuluşu; kurtuluş olabildiği kadar çırpınıştır yazmak. Neden yazıldığı, nasıl yazıldığı soruları bir ya da birkaç sihirli buluşla bu yüzden yanıtlanamaz. Her yazarın, kendine göre yazma gerekçeleri olabilir; daha iyisi hiçbir gerekçesi olmayabilir. Yazmak ve yaratmak, ille de akla uygun bir gerekçe gerektirir mi?"³⁷

Aynı konu üzerinde bir başka yazında yazarımız;

"Kaldı ki kimse yaşadığını yazamaz aslında. Yazmaya başladığı anda o, yeni bir şeydir; yeniden oluşturulmayı bekleyen ham bir malzeme. O malzemeyi alır, yeni baştan biçimlendirirsiniz. Okuyucu açısından roman ya da öyküde anlattığımız olayın gerçekten (yazar tarafından değilse bile, birileri tarafından) yaşanmış olup olmadığı hiç mi hiç önemli değildir ya da olmamalıdır. O, okuduğuyla ilgilidir. Yazarın kendisiyle ve yakın çevresiyle değil. Ama yine de bir şey var: Okuyucu, hele iyi bir okuyucuysa anlatılanın, yaşamdan damıtılmış olup olmadığını anlar. Kusursuz bir kurmaca bile bu konuda kolay kolay kandıramaz okuru."³⁸ sözleriyle düşüncelerini ifade eder.

Yazar ve yazma konusunda bu fikirlere sahip olan yazarımız, yazın hayatına şiirleriyle girmiş olmasına rağmen, daha sonra öykü yazmaya yönelmiştir. Neden şiir değil de öykü ya da roman sorusuna ise yanıtı yazarımız verir. Kendisini öykücü olarak tanımlar ve kendini en iyi öykü türünde ifade edebildiğini söyler:

³⁷ Feyza Hepçilingirler, *Sorulmadan*, 2. Basım, Everest Yayınları, İstanbul, Mayıs 2006, s. 37.

³⁸ Feyza Hepçilingirler, *a.g.e.*, s. 40.

“ Çünkü bende kendimi öykücü olarak tanımlıyorum. Roman yazdığım da öykücü gibi yazıyorum. Hatta dil yazılarımda da o öykücü yanım biraz ağır basıyor. En azından kuru, akademik yazılar olmasını böylece önlüyorum, diye düşünüyorum. (...) Öyküyü kendime, kendimi ifade etme tarzıma çok yakın buluyorum. Öykü bir çeşitlilik içeriyor çünkü. İsteddiğiniz kişinin kılığına bürünebiliyorsunuz öyküde. İsteddiğiniz tarzı deneyebiliyorsunuz. Üstelik bunu kendi sabrımı taşıracak kadar uzun bir boyutta yapmam, sürdürmem gerekmiyor. Öykü heves almaya çok uygun bir tarz. Oysa roman büyük bir sabır işi. Tabii roman yazmanın da çok keyifli tarafları, çok zor tarafları olduğunu teslim ediyorum.”³⁹

Ayrıca yazarımız öykünün genç, romanın ise yaşlı bir tür olduğunu söyler. Gençliğin vermiş olduğu tazeliği ve heyecanı romanda bulamaz.

“Nedenini bilmem; roman, orta yaşlı, hatta yaşlıca bir türdür de öykü, gençtir. Yaşama, anlara, o sıcaklığa daha denk düştüğü için mi, diri ve canlı olmak zorundalığa mı, geleceği içinde taşıyan, ileriye dönük yüzünden ötürü mü? Dedim ya, nedenini bilmem; ama öykü hep genç olmuştur.”⁴⁰

Ve söyleyişlerinde yazarımız, kendisine asıl soluk aldırın yazılarının, çocuklara yönelik yazdığı yazılar olduğunu da vurgular ve onları geleceğimizi şekillendirecek bireyler olarak görür.⁴¹ Onun için de çocuklara yönelik daha çok eser vermeyi ve biraz da onlara yönlenmeyi ister.

Yazarımız, *Adam Öykü*'de çıkan “*Bu Yazıyı Saymazsak*” isimli yazısında çocukluğundan bahseder. Anneannesinin evini anlatır ve o evde bulduğu *Pol ve Virjini*'yi severek birkaç kez okuduğunu söyler. Daha sonra okuduklarından ve etkilendiği kişilerden bahseder. Yazar olma düşüncesini çocukluğundan beri barındıran Hepçilingirler, bu konuda yaşadığı hayal kırıklıklarını anlatır ve yazısının sonunda da kendi öykücülüğünü değerlendirir.

“Pol ve Virjini’yi de orada bulmuştum. Okuduğum ilk kitaplardan biri odur, ‘kendim için’ okuduğum ilk kitap... Bizim eski evde bulunması garipti; anneannem ve dedem Midilli ‘mübadili’ydiler, Ayvalık’a geldiklerinde yerleştikleri bu Rum evi ilk ve son evleriydi; ayrıca ikisi de okuma yazma bilmezdi. Dayım okumayı askerde öğrendi; iki teyzem küçük yaşta evlendirilmişlerdi. Annem? O olabilir; hep beni şaşırtan şeyler yapmıştır. Büyük

³⁹ Şafak Güneş, “Feyza Hepçilingirler: ‘Duyarlılıkta Kadın Erkek Ayrımı Yoktur’”, *Virgül* (Ekim 2000), S. 34, s. 38.

⁴⁰ Feyza Hepçilingirler, *Sorulmadan*, 2. Basım, Everest Yayınları, İstanbul, Mayıs 2006, s. 201.

⁴¹ Müge Karahan, “Dil Yanlışı Yapmak Bazen Kalemimi Tutuyor”, *Milliyet Sanat Dergisi* (Eylül 2009), S. 606, s. 93.

kompozitörlerin kimi popüler parçalarına Türkçe sözler uydurup bana ‘şarkı’ diye öğretirdi. Rutubetten yaprakları şişmiş, bir ucu fareler tarafından kemirilmiş, resimli, küçük, kalın bir kitaptı Pol ve Virjini, sanırım ilk çevirilerinden biri. Şapkalı, bol kısa pantolonlu Pol ile bukleli, sarı saçlarıyla Virjini... Kim bilir kaç kez okudum ki çocukluğumun bir dönemi, Virjini’nin bindiği o gemiyi batıran dalgaların, benim küçük yatağımı bile basan sularıyla doldu.

Sonra, küçük teyzemin, arkadaşlarıyla değiş tokuş edip çoğalttığı Muazzez Tahsin’ler, Kerime Nadir’ler geldi. Reşat Nuri’leri, Yakup Kadri’leri babaannemin evinde tanıdım. Gazete ve dergileri de yalnız o evde bulabilirdim. İki ev, iki ayrı kültürdü. Anneannem Battal Gazi’yi, Âşık Garip’i bilirdi; babaannem ‘Erotokritos’u Yunanca aslından okurdu. Nasıl olmuşsa babaannem Girit’ten Yunan kültürünü getirmişti; anneannem Midilli’den sözlü Anadolu kültürünü.

İlkokul öğretmenim Behice Hanım’ın mutlaka parmağı var aklıma yazar olma düşlerimin girmesinde. İki kızının, Sevgi ve Neşe’nin kitap ve dergilerini durmadan bana taşırdı. Çocukluğumun önemli yayınlarından ‘*Doğan Kardeş*’ dergisiyle tanışmam ise Başöğretmen Cemil Bey sayesinde (...)

İlk üvey annem polisiye meraklısıydı; onunla birlikte bütün Mayk Hammer dizilerini okudum. Ayvalık Ortaokulu’na gidiyordum o sıra, harika bir Türkçe öğretmenim vardı (Türkân Hanım) (...) Yazarlık düşlerimde Türkân Hanım’ın da bir etkisi vardır. Mutlaka vardır; yoksa ben liseyi bitirinceye kadar neden herkesin yazar olmak hevesinde olduğunu sanıyordum ve niçin doğduğum, bahçeli, Sakız tipi küçük eve bakıp ‘yazarın doğduğu ev’ fotoğrafları hayal ediyorum.”⁴²

Hepçilingirler, yazar olma hevesiyle edebiyat fakültesine gider. Akıl danışacağı kimse yoktur ve bu fakülteye gittikten sonra yazar olacağına inanır. Hocası Mehmet Kaplan’ın sözleri ise, onu bu konuda hüsrana uğratar.

“ ‘Buraya yazar ya da şair olmak için geldiyseniz boşuna geldiniz. Kimse sizden bir şey yazmanızı beklemiyor. Bütün güzel şeyler yazılmıştır; size düşen, yalnızca bunları incelemek,’ deyince durakladım. İyi ki duraklamışım; yoksa o dizginleyemediğim yazma coşkusu kim bilir nerelere sürükleyecekti beni?”⁴³

⁴² Feyza Hepçilingirler, “Bu Yazıyı Saymazsak”, *Adam Öykü* (Temmuz/Ağustos 1997), S. 11, s. 151.

⁴³ Feyza Hepçilingirler, *a.g.m.*, s. 152.

Bu durum yazarımızın, ilk yıkıntısı değildir. Asıl yıkıntıyı annesinin intiharından sonra yaşar ve çocukken de suskun olan Hepçilingirler, böylece daha sessiz ve içine kapanık biri haline gelir.

“Bu arada yaşamdan yediğim ilk ciddi darbe de durmamda çok etkili oldu. Zaten suskun bir çocuktum, mahallenin deyişiyse ‘sağöksüz’düm; babam ve annem mutsuz evliliklerini ayrı ayrı sürdürmeye çalışıyordu; anneannemin ya da üvey annelerin yanında kalırken okuyup annemi kurtarmayı kurardım hep; ama annem oyunbozanlık yaptı, 1968 yazında intihar etti. Zaten hiçbir zaman şımartılmamıştım, konuşkan bile değildim, annemin intiharından sonra tümüyle sustum. Özgüvenim sarsıldı, o eski ataklarım bitti, bir daha kurtulamayacağım bir hüznün geldi, gülümseyişime bile yerleşti.”⁴⁴

Hepçilingirler, diğer yazarlardan farklı olarak konuşarak değil susarak biriktiren bir yazar olduğunu ifade eder. Ortada anlatılmaya değer bir şey yokken konuşmayı hiç beceremediğini, tümüyle bitmiş bir öyküyü bile, yayımlanmadan önce anlatmayı değil, okumayı bile hiç sevmediğini söyler.⁴⁵

Hepçilingirler, yaşadığı yıkıntılardan sonra ancak otuz yaşına geldiğinde yeniden yazma cesaretini bulur.

“Evliydim, iki küçük çocuğum ve ağır bir öğretmenlik yaşantım vardı; ama ‘yazmasam deli olacaktım.’ En acıtıcı gerçekten başladım, annemin intiharıyla ilgili ayrıntıları ‘Piç’liği yakıştırdığım bir Ali’nin öyküsünde anlattım. Sonra ötekiler geldi arka arkaya. O yıllarda İstanbul edebiyat çevrelerinin yaşadığı şaşkınlığı yeni yeni anlıyorum: ‘İzmirli bir kadın yazar... Ödül üstüne ödül kazanıyor. Kimdir, nereden çıktı?’ Oysa bu ödüllere ihtiyacım vardı. O kadar yalnızdım ki! Bir edebiyatçı ortamdı gelmiyordum; yakınlarımda yazan değil, okuyan insan bile çok azdı, kendi kendimi var etmeye çalışıyordum. Hepsi bu! Bu ödüller yalnızca hayranlık uyandırmadı, kıskançlıkta yarattı. Yarışmalara, ödüllere uzun bir ara verdim.”⁴⁶

1997 yılında, 80’e yakın öykü yazmış olan yazarımız, yazdığı öyküleri şöyle değerlendirir:

⁴⁴ Feyza Hepçilingirler, “Bu Yazıyı Saymazsak”, *Adam Öykü* (Temmuz/Ağustos 1997), S. 11, s. 152.

⁴⁵ Feyza Hepçilingirler, *a.g.m.*, s. 152.

⁴⁶ Feyza Hepçilingirler, *a.g.m.*, s. 152.

“ ‘Kendimi hiç anlatmadım’ savını ne kadar kolay kanıtlayabileceğim, ‘Hep kendimi anlattım’ savının da aynı kolaylıkla kanıtlanabilir olduğunu görüyorum. Aslında, anlayabileceğim insanları anlattım galiba. İçsel bir yakınlık kurabileceğim, gizleri olan, anlatılanın arkasında sezdirebileceğim anlamları da yakıştırabileceğim insanlar... Bunların dışındaki kişilere yaklaştığımda alaycı bir tutum içine girmekten kolayca alıkoyuyorum kendimi. Galiba bu, kişiliğimin çok da örtbas etmeye çalışmadığım bir yanı. Belki şu ‘sağöksüz’lüğümden getirdiğim bir özellikle doğrudan doğruya kendimi anlatmaktan hâlâ çekinirim.”⁴⁷

Hepçilingirler, yazar olmadan önce çok okumuştur; fakat kendisini etkileyen doğrudan biri olmamıştır. Her beğendiği yazardan, ufak tefek izler taşır:

“Yazar olmadan önce de kendime model olarak seçtiğim bir tek öykücü hiç olmamıştır. Ama okuduğum birçok öyküden, giderek birçok yazardan etkilendim. Bu etkileri bugün ayırtırmak, hangi etkinin kime ait olduğunu bulmak çok güç. Yazar olduktan sonra da okurluk ve etkilenme sürüyor. Bu etkilenmede organizmaya karışan besin gibi neyin, hangi tarafta, nasıl bir olgunlaşma yarattığını kesin olarak bulmak olanaksız.”⁴⁸

Geçmişten gelen öykü birikiminden yararlanılmasından yana olan ve öyküde tür ayırımına karşı olan yazarımız, düşüncelerini şu sözleriyle ifade eder:

“Bence bugün yapılması gereken, öyküyü ilk kendisinin yazdığını sanmamak, gerçekten çok zengin olan öykü birikiminden yararlanmak, atılmış ve tutmuş temellerin üstüne yeni öykü yapısını oturtmak. Köy öyküsü/ kent öyküsü ya da toplumcu öykü/ bireyci öykü gibi kaba ayırımların yanılığına sürüklenmeden, inceliklere ve güzelliklere hak tanıyan bir birleşimi gerçekleştirirken kendi özgün öyküsünü yaratabilmek. İnsan gerçeğinin sınırlarına hiç kimse varamadı henüz, insan var olmaya devam ettiği sürece de kimse varamayacak. Öykü de insanı anlatacak; her insanın ve anlatımının her çeşit olanağından yaralanarak; insan olduğu için göstererek, sevgisiyle sarıp, beğenisiyle yücelterek, küçük insanların kocaman dünyaları olduğunu, kaba saba görünümünün belki de sırça yürekleri sakladığını bilerek. Sait Faik’in ışıklı yolu bizden geçip geleceğe uzanacak böylece, gelecekteki güzel insanların da içini ısıtacak.”⁴⁹

⁴⁷ Feyza Hepçilingirler, “Bu Yazıyı Saymazsak”, *Adam Öykü* (Temmuz/Ağustos 1997), S. 11, s. 152.

⁴⁸ Öner Yağcı, “Feyza Hepçilingirler Söyleyişi”, *Varlık* (1 Haziran 1993), S. 1029, *Varlık Kitap Eki*, S. 13, s. 14.

⁴⁹Feyza Hepçilingirler, “Bir Sevgi İhtilalcısı Sait Faik”, *Hürriyet Gösteri* (Haziran 1986), S. 67, s. 25.

Aynı konudaki düşüncelerini ise Adnan Özyalçiner ile yapmış olduğu söyleşide şöyle ifade eder:

“Öykücülükte belli bir tür, bir yazma biçimi, bir teknik benimsemeyi ve bunları sürdürmeyi hiç düşünmedim. Kendime özgü tek bir biçimim değil, yazdığım öyküye özgü değişik biçimlerim olsun istedim. Kişisini, olayını, ayrıntısını, izlenimini kendi seçmeli öykü. Gerçekte her öyküde, en olaysız görünende bile iyi, kötü bir olay yok mu? Sırtını olaya fazlaca dayamış öyküler, gücünü kendinden değil, olayın hareket hızından alıyor galiba.”⁵⁰

Hepçilingirler, öykünün geçmişinden yararlanır ve kendisine o birikimlerle birlikte yeni yollar arar. İlk öykü denemelerini gizli gizli yazan yazarımız, o zamanlarda yaşadıklarını *Hürriyet Pazar*'da yayımlanan “*Yazmak Bir Büyü Olayı*” isimli yazısında şöyle anlatır:

“Öylesine büyük bir ürküntüyle başladım ki yıllarca kimseye söz etmedim öykü yazmaya çalıştığım. Açıkçası gülerler, kendini yazar sanıyor, deyip alay ederler diye çekiniyordum. (...) Üstümde baskıyla yaratılan bu suskunluğumu kırmam yıllarımı aldı. Gizli gizli yazıyordum; ama kimselere gösteremiyordum. Sonra günün birinde *Türk Dili* dergisine bir öykü gönderdim: *Piçali Yazanağı*. Aradan iki ay geçti, yayımlanmadı öykü. Tamam, dedim kendi kendime. Ne olduğun belli işte, boşuna heveslere kaptırma kendini. Üçüncü ay, hem de bir özel sayıda yayımlanınca, uçtum sevinçten; hemen bir öykü daha gönderdim: *Menekşe'nin Bebesi*. O da yayımlandı. Kültür Bakanlığı'nın Çocuk Yapıtları Yarışması'na katıldım aynı yıl (1979). *Yanlışlıklar* adlı oyunum başarı ödülü aldı. Kendime güvenmeye başlamıştım azıcık; ama o gizli ürküntüyü hep içimde taşıyarak, askıda bir güvendi bu, en küçük bir başarısızlıkla yeniden sarsılabilir, yeniden kırılabilir, sırçadan bir güven. Ardından Akademi Kitabevi Öykü Birincilik Ödülü geldi, *Sabah Yolcuları* yayımlandı. Sonra başka ödüller, ENKA Öykü Üçüncülük Ödülü, derken Türkiye'de bir öykü yazarının alabileceği en büyük ödül: Sait Faik Hikâye Armağanı. Şimdi nasıl hissediyorum kendimi, diye soruyorum da biraz daha kendine güvenli galiba, o sırça güven azıcık sağlamlaştı gibi.”⁵¹

Yazın hayatına korkularıyla başlayan Hepçilingirler, üst üste gelen ödüller sayesinde kendine olan güvenini kazanmıştır. İzmir'de yaşaması ve arkasında kendisine destek olabilecek birilerinin olmaması, onun korkularını daha da büyütmüş ve çekingen biri haline

⁵⁰ Adnan Özyalçiner, “Feyza Hepçilingirler ‘Kadın Yazar Olarak Değil, Yazar Olarak Anılmak İstiyorum’”, *Hürriyet Gösteri* (Nisan 1983), S. 29, s. 12.

⁵¹ Feyza Hepçilingirler, *Sorulmadan*, 2. Basım, Everest Yayınları, İstanbul, Mayıs 2006, s. 365-366.

getirmiştir. Aldığı ödüller ise, yazarımızın hem ismini duyurmasını hem de ürkekliğini biraz da olsa yenmesini sağlamıştır. Aldığı ödüller hakkında ise;

“Ben hiçbir zaman ödüllere karşı olmadım. Bir yazarın adını duyurması için önemli. Hele ki İzmir’de yaşarken, adımlı edebiyat dünyasına ancak birtakım yarışmalar sayesinde duyurabildim. Elbette ödülün yüklediği sorumluluk da ağırdır. Örneğin Sait Faik Öykü Ödülü benim üzerime büyük bir sorumluluk yükledi. ‘Sait Faik Öykü Ödülü alan birine bu yakışmaz’ diyerek yazdıklarım üzerinde özdenetim kurduğum zamanlar oldu, bu da kısıtlayıcı olabilir.”⁵²

Hepçilingirler, aldığı ödüllerle ismini duyurmasının yanında daha fazla bir sorumluluk yüklenmiştir. Onun için de yazarken, daha dikkatli ve daha özenerek yazmıştır. Bir öyküyü yazma aşamasını yazarımız şöyle ifade eder:

“Kendimi bildim bileli, kimini yırtmak, kimini yayımlamak üzere hep yazdım. Yırtıp atmaya hazırlandıklarımın insanlar tarafından daha çok beğenildiğini fark edince şaşırđım biraz; ama hâlâ yırtacaklarımı yayımlama cesaretine kavuşamadım. Hep kusursuzun peşindeyim; kusurluların daha sevimli olduğunu yeni yeni anlıyorum. Ancak bu bilince erdikten sonra yeniden acemilik arayışlarına girebildim.”⁵³

Bir başka yazısında ise, aynı konu hakkındaki düşüncelerini şöyle ifade eder:

“Öykü, her şeyden önce bir büyü olayı. Büyünün tutmasını sağlamak için kokusu mu eksik kalmış, eflatun bir buğunun varlığı mı lazım, tümünü tamamlamak gerekiyor. Eklem yerlerini okurun görmemesi gereken, yani dış görünümü de olan bir yapı meydana getiriyorsunuz, üstelik bunu soyut bir şeyle, dille yapıyorsunuz. Okurun kendisini, baştan sona sizin yarattığınız o yeni dünyada duyumsaması gerek. Bunu sağlamaktaki en küçük başarısızlık öyküyü, kötü bir öykü yapıyor. Böyle düşündüğüm için bütün dokusu tamamlanmadan gün ışığına çıkarmıyorum öykümü. Âlem içine çıkarken hiçbir eksiğinin kalmaması gerek.”⁵⁴

Yazarımızın, sürekli yazmasına rağmen bu kadar titiz ve itina ile çalışması, otuz iki yıl boyunca fazla eser çıkarmamasının sebebini gösterir.

⁵² Müge Karahan, “Dil Yanlışı Yapmak Bazen Kalemimi Tutuyor”, *Milliyet Sanat Dergisi* (Eylül 2009), S. 606, s. 93.

⁵³ Feyza Hepçilingirler, *Sorulmadan*, 2. Basım, Everest Yayınları, İstanbul, Mayıs 2006, s. 377-378.

⁵⁴ Feyza Hepçilingirler, a.g.e., s. 367.

Hepçilingirler, öykülerinin kaynağını gözlemlerine dayandırır. Gördüğü ve göstermek istediklerini kaleme alır. Böylece de öyküleri, insanların hayatta karşılaşılabileceği olayları ve yaşanmışlıkları içerir.

“Öykülerim, bireysel ve toplumsal çelişkiler düzlemine oturmuş, sağlam bir dünya görüşünü dolaylı yansıtmayı amaçlayan, her gün yeni olgular, yeni değişimler içindeki insanımızı vermeye çalışan öyküler; kaynağını yaşamının gerçeklerinden alıyor, en karanlık yaşamın bile iyilik umudunu içinde taşıdığına inanıyor. Toplumsal yerimin belirlediği bakış, insanların bana dönük yüzlerindeki ayrıntıları yakalamaya ve bunları yansıtmaya çağırıyor beni. Öğrencisi, öğretmeni, ölüme beş kala yalnızlıktaki yaşlı kadını, yaşlı erkeği, çocuğu, genci ve kadınları – yeni ve alışılmadık kentsoylu kadın, içten bakmadıkça derinliğini göremeyeceğimiz kasaba kadını, sağlamlıkları, bunalımları, sözcüklerden taşan güçlükleri – oluşturuyor öykülerimin kaynaklarını.”⁵⁵

Yazarımız öykülerinin kaynağını hayattan alır ve öykülerinin büyük bir kısmında doğduğu, yaşadığı memleketini anlatır. Çok iyi bildiği yerleri anlatmak Hepçilingirler için hem kolay hem de bir o kadar zor bir durumdur.

“Bunlar sizindir, siz bunlarsınız. Yine de, gövdenizin üstünü kaplayan deri kadar yakından tanıdığınız bu toprağı anlatmanız, sandığımız kadar kolay değildir. Yetememenin kısılcı durdurur sizi sık sık; yazma yeteneğiniz, kendi yaşam gerçeğine ihanet korkusuna dönüşüp yolunuzu keser. İnsanın memleketini anlatması böyledir. Hem çok güzel, hem çok hüznüldür ve inanılmayacak kadar güçtür.”⁵⁶

Hepçilingirler, yaşadığı memleketi, tanıdığı insanları anlatır öykülerinde. Öykülerinin kahramanları hakkında kendisi şunları söyler:

“İlk öykülerimde anlattıklarım gerçek kişilerdi (*Yazanak* ile *Menekşe'nin Bebesi*). Adresi tam olmasın diye yeri değiştiriyordum yalnızca. Örneğin *Yazanak*'taki Hatice, hâlâ Ayvalık'ta yaşayan bir kadındır, ben öyküde Bodrum'da yaşattım onu. Hatice de kızmadı onu anlattığıma. Ama *Menekşe'nin Bebesi*'nde durum zorlaştı; çünkü Menekşe: ‘Benim neyim varmış kitaplara geçecek!’ diye tutturdu ve konuşmaz oldu benimle. Ancak ondan sonra akıllandım. Şimdi artık kimse kendisini tanıyamıyor öykülerimde. O kadar değiştiriyorum, o kadar yeni baştan yaratıyorum ki, ‘Vay, sen beni nasıl anlatırmışsın?’ diye hesap soran olmuyor. Aslında birini anlatmak için yola çıksanız bile, sonuçta anlattığınız kişi,

⁵⁵ K.E., “Feyza Hepçilingirler: ‘Sabah Yolcuları’”, *Varlık* (Nisan 1982), S. 895, s. 49.

⁵⁶ Feyza Hepçilingirler, *Sorulmadan*, 2. Basım, Everest Yayınları, İstanbul, Mayıs 2006, s. 352.

anlatacağınız kişi olmuyor zaten, başka biri oluyor, bir öykü kişisi; gerçekliği de inandırıcılığı da o öyküyle sınırlı.”⁵⁷

Hepçilingirler’in öykülerinde bir hüznün vardır. Yalnızlık ve hüznün, iki ana tema olarak karşımıza çıkar. Karamsarlık, üzüntü, hayattan bıkmama, mutlu olamama, çaresizlik... vb. duygular öykü kahramanlarının yaşadığı ruhsal durumlardır. Neden hüznün yöneldiğini yazarımız şu cümleleriyle açıklar:

“Kişilerimin çoğunluğunu kadınlar, yaşlılar, kendisine verilenle istediği arasında çelişme olanlar oluşturuyor. Konularımın başında da galiba hüznün ve yalnızlık geliyor. Günümüz insanının itildiği duyguların bunlar olduğunu düşünüyorum. Kalabalık içinde yalnızlığı yaşamak.”⁵⁸

Müge Karahan’ın sorduğu benzer bir soruya da yazarımız şöyle cevap verir:

“Hüznün daha yaratıcı olduğunu düşünüyorum; çünkü sevinç çok uçucu. Sevinci bir an yakalayabiliyoruz ve uçup gidiyor. Oysa hüznün hem kalıcı hem de doğurgan.”⁵⁹

Öykülerde, insanın zaman karşısında ki sınırlanışı, çaresizliği vardır. Zaman, kesin olarak belirtilmez. O bir andır ve o an anlatılır. Yazarımız ise, öykülerindeki zamanı şu cümleleriyle ifade eder:

“Bu açıdan hiç düşünmemiştim ama zaman gerçekten de benim öykümde galiba anahtar sözcüklerden biri. Çünkü genel olarak öyküyü kavrayışında da onun bir anın etrafında yapılandırma, yani hep o zamana sıkıştırma ağır basıyor bende. O nedenle zamanla hesaplaşma böyle doğrudan söylenmese de bütün öykülerimde ağır basıyor.”⁶⁰

Yazarımızın, bütün eserlerinde mizahi bir anlatım göze çarpar. Özellikle dil yanlışlıklarını gösterdiği yazılarında, okuyucularda bir tebessüm oluşturur. Aynı şekilde öyküleri ve romanlarında da bu mizahi anlatım görülür. Sorunları, yanlışlıkları, yaşanmış olan haksızlıkları okuyucuya güldürerek anlatır. Bu durum da “güleriz acınacak halimize” sözüyle bire bir örtüşür. Hepçilingirler, yazılarındaki mizahı şu sözleriyle anlatır:

⁵⁷ Feyza Hepçilingirler, *Sorulmadan*, 2. Basım, Everest Yayınları, İstanbul, Mayıs 2006, s. 366-367.

⁵⁸ Öner Yağcı, “Feyza Hepçilingirler Söyleyişi”, *Varlık* (1 Haziran 1993), S. 1029, *Varlık Kitap Eki*, S. 13, s. 14.

⁵⁹ Müge Karahan, “Dil Yanlış Yapmak Bazen Kalemimi Tutuyor”, *Milliyet Sanat Dergisi* (Eylül 2009), S. 606, s. 93.

⁶⁰ Şafak Güneş, “Feyza Hepçilingirler: ‘Duyarlılıkta Kadın Erkek Ayrımı Yoktur’”, *Virgöl* (Ekim 2000), S. 34, s. 38.

“Ciddi şeyler söylenecekse ağırbaşlı olunmalıdır, diye düşünerek soğuk soğuk yazılar döktürmüşlüğüm de var. (...) Gençsiniz ya, ciddiye alınmama korkunuz ağır basıyor. Gençliğimden ve yine ‘sorulmadan’ bir şeyler söylemeye kalkmış olmaktan dolayı önemsenmeme tehlikesi görmüşüm demek. ‘Ben asık suratlı biri değilim ki! Niye böyleymişim gibi yazıyorum?’ diye kendimi sorgulamam ve doğal davranmaya karar vermem, sonralarıdır. Bu arada, gülümseme ve gülümsetmede, sinirden deliye dönmeyi önleyici bir etki bulduğumdan da söz edilebilir.”⁶¹

Erkek yazarların, kadın yazarlara karşı söyledikleri “kadın duyarlılığı” ifadesine yazarımız karşı çıkar. Kadınların dil ustalığından, yaratıcılığından, sonsuz düş güçlerinden bahsedilmesinin yerine, kadınlarda var olan duyarlılık ile yazdıklarını söyleyip yazarlık vasıflarını bir kenara atmalarına itiraz eder.

“Orada biraz fesatça yaklaşıyorum konuya. Kadın duyarlılığı bana kadına verilmiş bir sus payı gibi geliyor. Duyarlılık kadına teslim edildikten sonra artık onun yazar olarak pek bir şey istemeyeceği varsayılıyor. Oysa duyarlılık kadına özgü bir durum değildir. Bunca erkek yazarın benden çok daha duyarlı olduğunu görüyorum. Ne duyarlılık sadece kadınlara özgüdür ne de sadece kadın duyarlılıktan ibarettir. Bu bir takım göstermelik kibarlıkları da hatırlatıyor bana. Kadını önden geçirmek, sigarasını yakmak gibi.”⁶²

Adnan Özyalçiner’ in sorduğu kadın duyarlılığı ile ilgili soruya yazarımız:

“Duyarlı insanlar vardır ve bunlardan bazıları da kadındır. ‘Kadınca yazmak’ duyarlı yazmak anlamında kullanılıyorsa ben bundan çok şey anladığımı söyleyemem. Hiçbir şeyin ‘kadınca’ olanını sevemediğim için yazmanın da kadınca olanını sevemedim ne yazık...”⁶³ sözleriyle cevap verir.

Bir kadın yazar olarak Hepçilingirler, eserlerinde kadın sorunlarını da işlemiştir. Toplumumuzda hâlâ çözüm bulunamayan sorunları eserlerinde dile getirerek, onları okuyucuya göstermek istemiş, bir çözüm önermek yerine çözümü okuyucuya bırakmıştır.

“Aslında özellikle vurgulamak istediğim bir şey değildi. Ama bunlar, çalışan kadın olarak kendi yaşadıklarımdı. Çalışıyor olduğumuz için de bütün meseleleri halletmiş değiliz. Toplum tarafından eziliyoruz; hatta belki bazen kendi kendimizi eziyoruz. Bunun çok fazla üstünde

⁶¹ Hande Şarman, “Feyza Hepçilingirler İle Söyleyişi”, *Varlık* (Mart 2001), S. 1122, s. 2.

⁶² Şafak Güneş, “Feyza Hepçilingirler: ‘Duyarlılıkta Kadın Erkek Ayrımı Yoktur’”, *Virgül* (Ekim 2000), S. 34, s. 38.

⁶³ Adnan Özyalçiner, “Feyza Hepçilingirler ‘Kadın Yazar Olarak Değil, Yazar Olarak Anılmak İstiyorum’”, *Hürriyet Gösteri* (Nisan 1983), S.29, s. 13.

durulan bir şey olmadığını, yazdıktan sonra keşfettim. Bazı okurlarımdan gelen, ‘Beni anlatmışsınız’ ya da ‘Buradaki kişi nasıl da bana benziyor’ gibi geri dönüşler, bu biçimde yaşayan pek çok kişi olduğunu işaret etti. İyi ki yazdım, çünkü kadınların sorunları hallolunmuş zannedilmesin isterim.”⁶⁴

Yazarımız, kadın sorunlarını işlerken erkeklerin sorunlarını da görmemezlikten gelmemiştir. Eserlerinde kadın sorunlarına yer verdiği gibi erkeklerin yaşadıkları sorunlara da yer vermiştir. Bu konuda objektif bir tutum sergileyen Hepçilingirler, düşüncelerini şu sözleriyle ifade eder:

“Kadın sorununu işlemeye gelince... Evet, bir kadın sorunu var. Yalnız Türkiye’de değil, dünyada da bir kadın sorunu var. Bir ucundan başladığım uzun soluklu bir yapıtla bu konuyu derinlemesine işlemek istiyorum. Ancak öylesine boyutlu bir çalışma gerektiriyor ki... Bir kez kadınlar eziliyor diye, çılgılık atmanın sağlıklı bir tutum olduğunu sanmıyorum. Ezilen bir kitle var, bir insan kitlesi. Kadınıyla, erkeğiyle eziliyor. O kitlenin içinden kadını öne çıkarıp, onun ezilmesine ağıtlar yakmak, sorunu bir yanıyla görmek, öbür yanıyla görmezden gelmek değil midir? Durmadan ezildiğini, hırpalandığını, acılar çektiğini söylediğimiz kadın örs ise bile, onu ezen çekicin hiç acı çekmediğini, yıpranmadığını, hırpalanmadığını söyleyebilir miyiz? Bu, birlikte ezilmedir, birlikte acı çekmek... Bu yüzden kadın sorununu da ben tek başına düşünmekten, tek başına ele almaktan çekinmek gerektiğini sanıyorum.”⁶⁵

Hepçilingirler, bir öykücü bir yazar olmasının yanında aynı zamanda da bir öğretmendir. Öğretmenliğini, yazarlığından önde tutar. İyi bir öğretmen olduğuna inanır ve mesleğini sever. Zaten şu anda da öğretmenlik mesleğini devam ettirir ve Yıldız Teknik Üniversitesi’nde öğretim görevlisidir.

“Hiç kimseye iyi bir yazar olduğumu söyleyemezken iyi bir öğretmen olduğuma inanıyor ve bunu yüksek sesle söyleyebiliyorum. Öğretmenlikten ayrıldığımda, yazarlığımın bu boşluğu doldurabileceğinden kuşkuluydum. İşte bu yüzden Trabzon sürgününden istifa edip İzmir’e döndüğümde ve 1402’lik olduğum için hiçbir yerde iş bulamadığım bir yılı saymazsam, 26 yıldır öğretmenlik yapıyorum. Yazarlıkta bile asıl ünü öğretmenliğimle kazandığının

⁶⁴ Müge Karahan, “Dil Yanlışı Yapmak Bazen Kalemimi Tutuyor”, *Milliyet Sanat Dergisi* (Eylül 2009), S. 606, s. 93.

⁶⁵ Adnan Özyalçınar, “Feyza Hepçilingirler ‘Kadın Yazar Olarak Değil, Yazar Olarak Anılmak İstiyorum’”, *Hürriyet Gösteri* (Nisan 1983), S. 29, s. 13.

farkındayım. Önceki dokuz kitap pek çok baskı yapıp pek çok ödül aldığı halde *Türkçe “Off”* un yazarı olarak tanınmamı başka neye bağlayabilirim?”⁶⁶

Yazarımız aslında ödüller alan bir öykücü olmasına rağmen; kendisi daha çok yapmış olduğu dil çalışmalarıyla tanınır. Dil çalışmaları sayesinde okuyucuları öykücülüğünü öğrenir. Yazarımız ise bu duruma üzülür ve üzüntüsünü şu sözleriyle ifade eder:

“ ‘Öykülerle öne çıkmayı isterdim’ demiyorum, ama öykücülüğümün unutulmaya yüz tutması konusunda hüznün basıyor zaman zaman. Çünkü sadece dil konularıyla ilgili yazılar yazan biri olarak algılanmaya başladım son zamanlarda. Oysa altı öykü kitabım var. Gerçi dil kitapları da o sayıya ulaştı. Adımı daha büyük kitlelere ulaştıran da *Türkçe “Off”* oldu. Daha önce ödüller almışlığım vardı, ama pek çok kişi öykücülüğümü de dil kitapları sayesinde öğrendi. Bu şekilde okura ulaşmak güzel tabii ama bazen de ‘Ben aslında öykücüğüm’ diyorum.”⁶⁷

Yazarımızın da bahsettiği gibi, kendisinin öykücülüğünün yanı sıra dil konusunda da pek çok çalışmaları vardır. Şu anda da *Cumhuriyet Gazetesi*’nin kitap ekinde “Türkçe Günlükleri” adı altında köşe yazılarını yayımlar ve bu yazılarında sık sık yapılan dil yanlışlıklarından bahseder. Bu konuda duyarlı olan yazarımız, dilimizin bozulmasına ve yabancı dillerin etkisi altında kalmasına karşı çıkar. Neden dil üzerine çalışmalarda bulunduğu sorusuna ise, en iyi cevabı kendisi verir:

“ ‘Evet, gerçekten!’ diye düşündürebildiğimi umduğum, hiç değilse akıllarına bir soru işareti düşürdüğümü sandığım onlarca kişi. Bunun için uğraşyorum zaten. Türkçeyi sevdirmek, severek korunmasını, korunarak zenginleştirilmesini sağlamak için.”⁶⁸

Yazdığı bir başka günlükte ise, yazarımız dilimizin yabancılaşmasından korktuğunu ifade eder:

“ ‘Korkuyorum,’ diye yazmışım. ‘Bu yabancılaşmadan korkuyorum. Biz olmaktan çıktığımızı, garip bir yaratığa döndüğümüzü fark ettiğimizde abartılı bir milliyetçiliğe savrulmaktan, bu milliyetçiliğin aşırı ve ölçsüz olabilme olasılığından korkuyorum.’”⁶⁹

Türkçenin, yabancı dillerin etkisinde zarar gördüğüne inanan Hepçilingirler, dilimizin aldığı ilk darbeyi de Osmanlıca kullanılmasına bağlar. Eski edebiyatımızın yaklaşık 600 yıllık bir dönemini kapsayan Osmanlıca, Türkçenin gelişimi açısından kötü etkilere sebep olmuştur. Atatürk’ün yapmış olduğu harf inkılâbı sonucunda tekrardan gelişmeye başlayan dilimize

⁶⁶ Feyza Hepçilingirler, *Sorulmadan*, 2. Basım, Everest Yayınları, İstanbul, Mayıs 2006, s. 371.

⁶⁷ Müge Karahan, “Dil Yanlışı Yapmak Bazen Kalemimi Tutuyor”, *Milliyet Sanat Dergisi* (Eylül 2009), S. 606, s. 92.

⁶⁸ Feyza Hepçilingirler, *Dilin Zamana Dokuduğu Türkçe Günlükleri*, Everest Yayınları, İst., 2007, s. 229-230.

⁶⁹ Feyza Hepçilingirler, *Rüzgarın Göğe Savurduğu Türkçe Günlükleri 3*, Everest Yayınları, İst., 2008, s. 37.

zararı, bu sefer de Osmanlıca kelimeleri ısrarla kullanmaya çalışanlar vermektedir. Yazarımız ise bir ağaç örneğini vererek bu konuda şöyle bir açıklamada bulunur:

“Türkçe/Osmanlıca gerilimiyle ilgili olarak Feyza der ki: Türkçe bir ağaca benzer. Bu ağacın bütün tomurcukları, filizleri, tüm gelişme imkânı kesilip atılmış, bu yaralara, dilin mantığına uymayan Arapça-Farsça tamlamalar, sözcükler, deyişler rengârenk kurdeleler olarak takılmış! İşte Osmanlıcanın zenginliği sanılan, bu yamalıdır; Türkçenin yoksulluğu diye dayatılansa yaralanmış ağacın direnme gücü!”⁷⁰

Varlık dergisinin bir soruşturmasında ise;

“Osmanlıca’yı işlemek, yani Arapça ve Farsçaya hizmet etmek yerine Türkçe işlense, Türkçe zenginleştirilseydi; bizler de diline, demek ki kendisine nasıl da güven duyan kişiler olurduk. Geçmişimizdeki ‘keşke’lerden almamız gereken dersleri hâlâ almamış olduğumuzu, başka felaketler yaşamamak için felaketlerin öğreticiliğini önemsememiz gerektiğini düşünüyorum.”⁷¹ cümlesiyle yazarımız, aynı konu hakkında düşüncelerini ifade eder.

Hepçilingirler’e göre; dilimizi Osmanlıcanın etkisinden kurtarmak için, Osmanlıcanın gramer kurallarını değil Türkçenin gramer kurallarını uygulamalıyız ve böylece oluşan ses değişimlerinde tekrar tekrar Arap alfabesini ve o seslerin birleşiminin nasıl olduğunu anlatmak zorunda kalmayız.

“O zaman bende size derim ki: ‘Hani, Türkçeye girmiş ve uzun yıllardan beri kullanılan sözcükleri Türkçe sayacaktık?’ Ya bunları Türkçe sayacağız ve her kullanımda ‘Bu yanlıştır; doğrusu şudur!’ demekten vazgeçip bu sözcüklerin Türkçenin kurallarına uymalarına izin vereceğiz ya da Türkçelerini bulup onları kullanacağız. (...) Hukuğun karşılığını bulamadığının farkındasınız. ‘O, zaten Türkçeleşmiş artık, niye başka sözcük arıyorsun?’ mu diyorsunuz? Öyleyse bırakın doğru dürüst Türkçeleşsin. Her ek aldığı anda, bu sözcüğün aslında yabancı kökenli olduğunu; bu yüzden sonundaki ‘k’nın yumuşamayacağını anımsatmaktan yorulmadınız mı?’⁷²

Yazarımız, günümüzde de dilimize İngilizce kullanımının zarar verdiğini söyler. Geçmişte Doğu dilleri bir yıkım oluştururken şimdi de Batı dilleri bir yıkım oluşturmaktadır. Hepçilingirler, *Türkçe “Off”* ve *Dedim “Ah”* isimli eserlerinde ülkemizde hemen hemen her yerde fazlasıyla kullanılan İngilizce kelimelere sıklıkla yer vermiştir. Dükkân isimleri, reklam sloganları, uyarı levhaları, tatil beldelerinde... vb. bu kelimeler çoğunlukla kullanılmaktadır.

⁷⁰ Erendiz Atasü, “Feyza Hepçilingirler ve İnce Bir Kristalin Çatlama Sesi”, *Varlık* (Aralık 2009), S. 1227, s. 25.

⁷¹ “Soruşturma”, *Varlık* (2 Ağustos 2000), S. 1115, s. 36.

⁷² Feyza Hepçilingirler, *Dedim “Ah”*, 9. Basım, Everest Yayınları, İst., 2010, s. 312.

“Artık, yalnızca Türkçe bilerek Türkiye’yi dolaşmak ciddi bir cesaret gerektiriyor. ‘**Carpet Weaving Center**’ ya da ‘**Papila Shopping Center**’a bir Türk’ün uğrama olasılığı yok ya, ya da ‘center’ sahibi tarafından göz ardı edilebilecek kadar küçük bir olasılık. Bunları beğenmiyorsanız ‘**Gemürze Bazaar**’a gidin. ‘Gemürze’ nedir, diye de sormayın, bilemem. Size kalacak yer de bulmamız gerek. ‘**Hotel Sea Gull**’ da mı kalırsınız, ‘**Hotel Janina**’da mı? Daha sırada ‘**Liebe Pension**’ ile ‘**Jcke Berliner**’ var.”⁷³

“Yakında İngilizce bilmeden Türkiye’de yaşanmayacak. Köşedeki dükkânın adı ‘**Blue Corner**’, yanında ‘**Jeans Sportvwear**’ var. ‘**Cafe Rest**’te bir mola verip ‘**Garden Flower**’den çiçek alabilirsiniz. Az ötede ‘**Seven**’ de var; ama bu adın ‘seven’ mi, ‘sevin’ mi olduğunu bilemeyeceğim. Siz hâlâ ‘**Catering Service**’in hangi iş için kullanıldığını bile bilmiyor olabilirsiniz. Öğrendim efendim! Bu ülkenin resmi yabancı dili İngilizcedir. Yakında resmi yazı dili olacak. İngilizce bilmeden Türkiye’de yaşamaya yeltenen kendini bilmezlerden misiniz yoksa?”⁷⁴

Yazarımız *Türkçe "Off"* ve *Dedim "Ah"* isimli eserlerinde sadece İngilizce kullanımını eleştirmez. Daha birçok konuda Türkçenin yanlış kullanılmasına dair örnekler verir. Mehmet Güler, bu örnekleri çok güzel sıralamıştır:

“Yazar, dil yanlışları için oklarını kimlere batırmamış ki. Konuşa konuşa torba gibi ağızlarından eskleyen politikacılarımızdan tv’nin ünlü spikerlerine, gazetelerinin tanınmış köşe yazarlarından spor ve moda adamlarına, sahne sanatçılarından şarkı sözü yazarlara, sosyetenin ünlü kişilerine kadar uzanan geniş bir yanlışlar ordusu var karşısında.”⁷⁵

Güler’in bahsettiği dil yanlışlıklarına kitaplardan örnekler verelim.

Siyasilerin yapmış olduğu dil hataları:

“**Ahmet Özal**, ‘*Siz, sayın rahmetli Adnan Kahveci ile...*’ diye söze başlayacak; **Tansu Çiller** o devşirme Türkçesiyle, ‘*Sayın bizzat Cumhurbaşkanının kendisi söylemiştir.*’ diye doygun açıklamalar yapacak.”⁷⁶

“**Ecevit**, olur olmaz her şeye teşekkür ederek teşekkürü iyice sıradanlaştırıyor. ‘*Gerekli müdahaleler yapılacak, çok teşekkürler.*’, ‘*Başka bir açıklama yapamam, çok teşekkürler.*’, ‘*Şimdilik bu kadar söyleyebilirim, çok teşekkürler.*’”⁷⁷

⁷³ Feyza Hepçilingirler, *Türkçe "Off"*, 39. Basım, Everest Yayınları, İst., 2011, s. 231.

⁷⁴ Feyza Hepçilingirler, *Dedim "Ah"*, 9. Basım, Everest Yayınları, İst., 2010, s. 10.

⁷⁵ Mehmet Güler, “Türkçe ‘Off’ Eleştirisi”, *Çağdaş Türk Dili* (Nisan 1998), S. 122, s. 44.

⁷⁶ Feyza Hepçilingirler, *Türkçe "Off"*, 39. Basım, Everest Yayınları, İst., 2011, s. 238.

⁷⁷ Feyza Hepçilingirler, *Dedim "Ah"*, 9. Basım, Everest Yayınları, İst., 2010, s. 48.

Sanatçıların yapmış olduğu dil hataları:

“**İbrahim Tatlıses** de seyirciler için diyor ki: ‘*Bizi nasıl seviyorlar. Suratlarına, yüzlerine baktığımız zaman sevgi kıvılcımları üstümüze sıçırıyor.*’ Kaş yapayım derken göz çıkarmak deyimiyle anlatılır durum... ‘Suratlar’ dedikten sonra bu sözcükteki aşağılama anlamını sezinlemiş olacak, ‘yüzler’ diye düzeltmeye çalışmış; ama ‘üstümüze sıçramak’la yeniden berbat etmiş her şeyi.”⁷⁸

Reha Muhtar’ın yapmış olduğu dil hataları:

“**Reha Muhtar**’ın Türkçesiyle ilgili pek az örnek verdiğim dikkatli okurlarımın gözünden kaçmıyor. Neden böyle yaptığımla ilgili sorularla da karşılaşıyorum sık sık. Aslında Reha Muhtar çok daha fazla yeri hak ediyor, farkındayım. Hatta yalnızca ondan örneklerle kitap bile yazılabilir. Öyleyse nedir? Az örnek alarak korumaya mı çalışıyorum onu? Yakınım mı, akrabam mı? Hayır, hiçbiri değil. Gerçek, çok farklı. Benim dayanma gücümle ilgili bir problem... Saat tuttum, Reha Muhtar’a 3,5 dakikadan fazla katlanamıyorum. O zaman nasıl saptayacağım yanlışlarını?”⁷⁹

Reklamların eleştirisi:

“Bir çikolata reklamındaki ihtiyar: ‘Milkanızı ve başınızı serin tutun, **okey?**’ diyebildi suratımıza sırtıtp. Bir başkası: ‘Bir de **aromasını** görsen!’ diye, Nescafe!nin, yani kahve çekirdeği zarının reklamını yaptı. Biz cahiliz ya, kokunun duyulabildiğini biliriz ancak, aroma olunca görülebilirmiş demek, diye düşüneceğiz.”⁸⁰

“ ‘Dove’ reklamında da ‘*Cildinizi sabun gibi kurutmaz.*’ deniyor ya orada da bir belirsizlik var. Cildimiz, sabun gibi mi kururmuş (Bu arada sabunun kurusu iyidir.) ‘Dove’ kullanmazsak; yoksa cildimizi, sabunun kuruttuğu gibi kurutmaz mıymış?”⁸¹

İş adamlarının yapmış oldukları dil hataları:

“**Sakıp Sabancı**’nın bir söyleyişinden not etmişim: ‘1957’li yıllarında kaput bezi yapardım.’ Elbette ‘yılları’ olmaz; neyin yılları? Ama yaygınlaştığından söz ettiğim yanlış, o değil; ‘1957’li yıllar’ sözü. (...) ‘1960’lı yıllar’ olur, ‘1980’li yıllar’ olur; çünkü bunlar bir on yıllık süreyi kapsamaktadır; ama 1965’li yıllar, 1982’li yıllar olmaz.”⁸²

⁷⁸ Feyza Hepçilingirler, *Türkçe “Off”*, 39. Basım, Everest Yayınları, İst., 2011, s. 66.

⁷⁹ Feyza Hepçilingirler, *Dedim “Ah”*, 9. Basım, Everest Yayınları, İst., 2010, s. 94.

⁸⁰ Feyza Hepçilingirler, *Türkçe “Off”*, 39. Basım, Everest Yayınları, İst., 2011, s. 45.

⁸¹ Feyza Hepçilingirler, *Dedim “Ah”*, 9. Basım, Everest Yayınları, İst., 2010, s. 275.

⁸² Feyza Hepçilingirler, *Türkçe “Off”*, 39. Basım, Everest Yayınları, İst., 2011, s. 201.

Şarkı sözlerinin eleştirisi:

“Leman Sam’ın bile bu furyaya katıldığını görmek, sevenlerini çok üzümüştür herhalde. Sözler birçok kişinin aklındadır: ‘Allah kolaylık versin/Sevdim ben delicesine’ Kime kolaylık verecek, neden? Delicesine sevmeye ile Allah’ın nasıl bir ilişkisi olabilir? Gidersin mi, çoğaltsın mı sevmeyi?’”⁸³

Hepçilingirler, yanlış kullanılan deyim hatalarına da sık sık yer vermiştir:

“Ve bir canlı telefon bağlantısı. Manken sunucu, bayan izleyiciye evli olup olmadığını soruyor. ‘Üç haftalık evliyim.’ diyor izleyici. Sunucunun yanıtı: ‘Ah, çok çiçeğiniz burnunda sizin.’ Çok çiçek, tek burun, sığar mı? Burun kimin, çiçek nerede? Telaşa gerek yok. Cici sunucumuz, izleyicinin ‘yeni evli’ olduğunu söylemeye çalışıyor.”⁸⁴

Yazarımız, Türkçenin yanlış kullanılmasına karşı bu kadar hassasken, kendisinin de fark etmeden de olsa bu hatalara düşmesinden korkar. Aynı şekilde bu kadar detaylara takılan bir yazarın, eserlerinde de hataların aranabilecek olması Hepçilingirler’i yazma aşamasında sıkıntılara düşürür. Kendisi bu durumu şu sözleriyle ifade eder:

“Olumsuz bir etkisi var tabii. Yazdığım her cümleyi dönüp tekrar okuyorum. Hani bazen esin anında insan çalاکalem veya ‘çalatuş’ yazmayı zevk alarak yapar; ancak ben maalesef kendimi o zevkten mahrum ediyorum. Çünkü her cümleyi, ‘Aman yanlış bir şey olmasın’ diye kontrol ediyorum. Yazdıktan sonra da defalarca kontrol ediyorum çünkü dil yazıları yazan biri olarak biliyorum ki, ben ne yazarsam yazayım dikkatli gözler buna bakacaktır. Dolayısıyla yanlış yapmak kalemimi tutuyor bazen. Yanlış yapmak korkusu kalemime engel oluyor; ama tabii dili iyi bilmek bazen de avantaj.”⁸⁵

Yazarımız, bu konudaki korkularını ise, Şafak Güneş’in sorduğu benzer bir soru sebebiyle açıklar:

“Çok oluyor. Öykü, roman, hatta gazete yazısı yazarken bile o dilci yanım beni sürekli rahatsız eder, sürekli dürtükler. Bu anlamda yazma özgürlüğümü kısıtlayan bir engel olarak karşıma çıkar. O durumlarda dilci olmamayı istediğim çok olmuştur. Dilciliğim tarafından dürtüklendiğim için yazdıklarım sürekli kesintiye uğrar. Ve her seferinde dönüp o zamana kadar yazdıklarımı gözden geçirme gereğini duyarım. Bir de tabii dilciliğimden gelen bir başka dış etken var. Onu da söylemeden geçmeyeyim. Bir başkasının belki beş defa yapacağı bir hatayı ben dilciliğimi biraz geri plana atıp da ona aldırılmazlık ederek bir kez yapmışsam

⁸³ Feyza Hepçilingirler, *Türkçe “Off”*, 39. Basım, Everest Yayınları, İst., 2011, s. 157.

⁸⁴ Feyza Hepçilingirler, *a.g.e.*, s. 87.

⁸⁵ Müge Karahan, “Dil Yanlış Yapmak Bazen Kalemimi Tutuyor”, *Milliyet Sanat Dergisi* (Eylül 2009), S. 606, s. 93.

birçok dikkat buna yoğunlaşacaktır. Hatta o dikkatlerin yoğunlaşmasıyla da kalmayacaktır olay. Birileri bakın işte diyip gösterecektir. Beni rezil etmek için bir yerlerde bekleyen birtakım insanların var olduğunu düşünüyorum. Belki paronayak bir düşünce bu ama kendimi rezil ettirmemeye çalışıyorum. Dile çok önem veriyorum. O nedenle kendi yazdıklarım da dil çok önemli. Bu da tabii ki insanı çok kısıtlayan bir durum. Hiçbir zaman yazmanın o müthiş keyfini duyarak, alıp başını giden bir yazma tarzında yazamıyorum.”⁸⁶

Yazarımızın öyküleri Fransızca, Almanca, İngilizce ve Sırpça-Hırvatça dillerine çevrilmiştir. Almancaya çevirisi yapılan öyküsü hakkında Hepçilingirler şöyle ifade eder:

“Adım ‘Feyzâ’ biçiminde yazılmış. Böyle, düzeltme işaretiyle yazmıyorum ki adımlı ben! Kitabın arkasına, artık bana pek benzemeyen eski bir fotoğrafım konmuş. Bir de kitabın ‘Jesusrosen’ (İsa Gülleri) adını taşımasını beklerken *Die Hochzeitsnacht* olması... Bu ne demek, diye sorduğumda ‘Düğün Gecesi’ dediler. İyi; ama benim düğün gecesi diye bir öyküm yok ki! Meğer ‘Gerdek’ öyküsünün adı böyle çevrilmişmiş. Çünkü Almancada ‘gerdek’ diye bir sözcük yokmuş. Almanların yaşamında ‘gerdeğe girmek’ diye bir kavram yokken dillerinde bu anlamda bir sözcük bulunması zaten garip olmaz mıydı?”⁸⁷

Bu kadar itina ile yazan yazarımız, eserlerinin basımının tamamlanıp çıkmasını da heyecan içinde bekler. Ne kadar içeriğini bilse de, kitabını eline alana kadar rahat edemez. Duyduğu heyecanı ise şu sözleriyle ifade eder:

“Bugün de gelmediğine göre pazartesi beklenecek artık. Heyecanlanmam için bir neden yok. İçeriğini de biliyorum, kapağını da. Yine de elime almayınca, dokunmayınca geçerlik kazanmıyor sanki. Anne karnındayken cinsiyeti dâhil bütün özellikleri bilinen bebeğin insanın ellerine doğması gibi. İlk kitap heyecanı gibi olmuyor; ama yine de heyecanlanıyor insan. İlk kitabı nasıl heyecanla beklediğimi ve nasıl düş kırıklığına uğradığımı hâlâ anımsarım. Yakında Everest Yayınları tarafından 5. baskısı yayımlanacak olan *Sabah Yolcuları*’ydı. İlk öykü kitabım... Kim bilir hangi renklerle düşlemişim ki cırtlak bir sarı kapakla karşılaşınca düş kırıklığına uğradım. Üstelik, İETT durağında otobüs bekleyen bir genç kız vardı kapakta; oysa kitaba adını veren öykü dâhil, bütün öyküler İzmir’de geçiyordu.”⁸⁸

Hepçilingirler’in, *Türkçe”Off”* adlı eseri yaklaşık 40. baskısına ulaşarak çok ses getirmiştir. Bu eser ve yazarımız hakkında olumlu olumsuz birçok eleştiri yapılmıştır. Bu eleştirilerden bazıları ise şunlardır:

⁸⁶Şafak Güneş, “Feyza Hepçilingirler: ‘Duyarlılıkta Kadın Erkek Ayrımı Yoktur’”, *Virgül* (Ekim 2000), S. 34, s. 39.

⁸⁷Feyza Hepçilingirler, *Dilin Zamana Dokunduğu Türkçe Günlükleri*, Everest Yayınları, İst., 2007, s. 72.

⁸⁸Feyza Hepçilingirler, *a.g.e.*, s. 29-30.

Doğan Hızlan;

“Türkçe “Off”u gülerek/üzülerek okudum.

Günlük yaşamda fark etmediğimiz hataların büyüklüğünü, kitapta görünce anlayabiliyoruz ancak.

Hepçilingirler, kitaptaki hata yapanlar sıralamasında başı siyasilere vermiş. Yöneticilerimizin Türkçeyi bilmedikleri ortada, belki de onun için ne yaptıklarını bize anlatamıyorlar.

Şarkı sözlerindeki cehalet, dublajlardaki rezalet... Bence her bölüm ayrı bir kitap olabilir, malzeme çok.”⁸⁹

Aydın Engin;

“Bir kitap okudum, hayatım değişmedi ama tadım tuzum da kaçtı. Kitap **Feyza Hepçilingirler**’in. Adı? *Türkçe “Off”* Okuduktan sonra off of ki off off! Basında bugüne dek Hakkı Devrim ve Şiar Yalçın öğretmenlerimizin yazdıklarından yararlanıp idare edip gidiyorduk. Genellikle ‘camii’ yerine ‘camisi’, ‘menşei’ yerine ‘menşesi’ yazmak, ‘takiye’ sözcüğünde çift ‘y’ kullanmak gibi görece masum suçlarımızın, kusurlarımızın ayırtına varır, düzeltir ve rahatlardık. Görsel medyadaki manken-sunucularımız da ‘taarikat’, ‘haakem’ filan dediklerinde hemen yakalanıp teşhir edilerek paylarını alırlardı, sonra gene tarikat ve hakem filan demeye devam ederlerdi.

Feyza Hepçilingirler Türkçe suçlarına hatta cinayetlerine öyle sözcük avcılığı yaparak yaklaşmıyor. Dilin kendi iç mantığını, sözdiziminin gerektirdiği özeni göz ardı edenleri yakalıyor.”⁹⁰

Selim İleri;

“Feyza Hepçilingirler, topluma örnek olması gerekli ya da zorunlu kişilerin anadilimizi ne ölçüde bildiklerini, benimsediklerini handiyse tek tek saptamış. Cumhurbaşkanı’dan siyaset adamlarına, perde-sahne sanatçılarından şarkıcılara, sosyete de ün yapmış kişilere kadar geniş bir yelpaze söz konusu.

Sonra gazetelerin, radyoların, televizyon kanallarının Türkçesi. Dergilerin, şarkıların, seslendirmelerin dili. Bakıyorsunuz, dinliyorsunuz, işitiyor, okuyorsunuz ve her gün sizin de anadiliniz biraz daha yıpranıyor. Eskilerin dediği gibi: Üzüm üzüme baka baka kararıyor.”⁹¹

⁸⁹Doğan Hızlan, “Türkçe ‘Off’, Cehalet ‘In’”, *Hürriyet*, 17 Eylül 1997.

Ayrıntılı bilgi için bkz:

Feyza Hepçilingirler, *Türkçe “Off”*, 39. Basım, Everest Yayınları, İst., 2011, s. 282.

⁹⁰Aydın Engin, “Hızır Bir Kitap: Türkçe ‘Off’”, *Cumhuriyet Kitap*, 25 Eylül 1997, S. 397, s. 9.

⁹¹Selim İleri, “Anadilimiz”, *Cumhuriyet*, 17 Ekim 1997, s. 10.

Ayrıntılı bilgi için bkz:

Feyza Hepçilingirler, *Türkçe “Off”*, 39. Basım, Everest Yayınları, İst., 2011, s. 295-296.

Sinan Oymacı;

“Kitabı okumaya başladıktan sonra, okuduğum diğer yazıları, sürekli olarak, inceleme saplantısı oluştu. Türkçe’yi, nasıl daha iyi kullanabiliriz, anlatmak istediğimizi gerçekten ifade edebiliyor muyuz, soruları zihnimi kurcalamaya başladı. Gerçekten, biraz dikkatle incelediğimizde, verilmek istenen anlamın dışında, en azından iki farklı yönden yaklaşabileceğiniz şekilde kurulmuş örnekler bulmanız olası. Son sıralarda, bilgi teknolojisi sektöründe yayımlanan reklamların metinlerini bir inceleyin. Neler bulacaksınız, neler...”⁹²

Yazarımızın sanatına ve eserlerine dair yorumlar ise:

Mehmet Güler;

“Süssüz, ama sağlam bir anlatımı vardır. Usçu, bilimsel, duygusal tavrını tüm yazılarına, konuşmalarına yedirirken hep dikkatlidir. Anadolu kadınının yalın, gösterişsiz, ama üretken yanı vardır onda. Bir dil ustası olan Hepçilingirler’in dil sorunlarını böylesine yüklenerek gelmesi hiç de şaşırtmadı bizi. Şaşırtmazken de sevindirdi. (...) ‘Yolları Açık Olmasın’ adlı o güzelim yazısında, ‘Osmanlı atalarımızda kültürlü sayılmanın yolu, Arapça ve Farsça bilmekten geçerdii,’ diyor. Osmanlıca denilen o ‘yapay, melez’ dili eleştirdikten sonra, şimdilerde Batı dillerine özenen kuşaklara getiriyor sözü. Bunların Türkçeyi ‘banal’ bulup Batı dillerinden alınan sözcüklerle konuştuklarını, sonuçta gülünç duruma düştiklerini belirtiyor.”⁹³

Erendiz Atasü;

“Feyza’nın öykülerinde kişiler sahicidir. Hele kadınlar! Onun romanları da dâhil tüm yapıtlarında – deyim yerindeyse – sapına kadar sahicî kadınlar buluyorum. Yapıntı kokanlar değil. *Eski Bir Balerin*’den bu yana, tüm yazınsal veriminde insanlığın yüzyıllar boyu suskunluğa itilmiş yarısının gölgede kalmış yaşantılarını, açığa vurulmamış duygularını arkeolojik bir kazı ya da anatomik bir incelemeye tabi tutan, bu deneyimleri bilincimize yükselten yazarlarımızdandır Feyza Hepçilingirler. Öykülerinde geleneksel kadınlığın çileleri kadar, geleneğin kaba tasniflerini hâlâ ruhundan atamamış toplumumuzun, gene onun sözleriyle *adı yalnızca Kadın olan bir kadın olmaya razı gelmeyen* çağdaş kadınların da ‘çıt’ diye sessizce kırılışı canlanmaktadır. Kırılan ama kendini onaran kadınlardır bunlar. Ne ‘*Kırmızı Karanfil Ne Renk Solar?*’ın 12 Eylülzede kahramanı, ne *Tanrıkadın*’ın doğanın da sillesini yemiş, sağlığını yitirmiş kahramanı pes edecektir! (...)

⁹² Sinan Oymacı, “Doğru Kullanım”, 23 Eylül 1997, S. 95.

(<http://www.netyorum.com/bolum/gecmis/19970923-10.html>).

⁹³ Mehmet Güler, “Türkçe ‘Off’ Eleştirii”, *Çağdaş Türk Dili* (Nisan 1998), S. 122, s. 44-45.

Öte yandan empresyonist tablolara benzetebileceğimiz, olay örgüsü özellikle silik bırakılmış, akışkan ve geçirgen duyguların renk alaşımında seyreden, kişilerin ve olayların bu alaşımın arasından yavaş yavaş belirdiği öykü tarzında da çok başarılıdır Feyza. Belleğinin ve zihninin gücünü yitirdiğini fark eden bir kadının acısını dile getiren ‘Sabişi’ öyküsü, bu tarzın çok başarılı bir örneğidir.”⁹⁴

İnci Enginün;

“İlk kitabı *Sabah Yolcuları*’(1981)ndan itibaren yazdığı bütün eserlerinde kötümser bir ton hâkimdir ve mutsuz kadınları, anaları, mutsuzluğu anlatır. Hikâyelerinde yaşanmışlık tadı bulunan Feyza Hepçilingirler öğretmen yazarlardandır ve çocuk kitapları da yazmaya başlamıştır. Kadını günlük hayatın içinde kendi iç çatışmalarını yorumlamakta veya kadın duyarlılığını konuşma yoluyla hissettirmektedir. Özenli dili ve Türkçenin düzgün kullanılmasına gösterdiği titizlikle ayrıca övgüye değer.”⁹⁵

⁹⁴ Erendiz Atasü, “Feyza Hepçilingirler ve İnce Bir Kristalin Çatlama Sesi”, *Varlık* (Aralık 2009), S. 1227, s. 25.

⁹⁵ İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, 5. Baskı, Dergâh Yayınları, İst., 2004, s. 367.

1.3.ESERLERİ:

Feyza Hepçilingirler, son dönem edebiyatımızın öykücülerinde yer alsa da sadece öykü türünde değil; roman, çocuk eserleri ve deneme türünde de eserler vermiştir. Ayrıca Türkçenin gramerini anlatmak için *Türkçe Dilbilgisi* kitabını yayımlamıştır. Öykülerinden daha çok yapmış olduğu dil çalışmalarıyla ses getiren yazarımız, aslında öykü türünde de önemli ödüllere layık görülmüş, değerli bir öykücümüzdür. Eserler, ilk basım yıllarına göre kronolojik sırasıyla şöyledir:

Öyküleri:

*Sabah Yolcuları (1981): *Sabah Yolcuları*⁹⁶ üç bölüm ve her bölümde beşer öykü olmak üzere toplam on beş öyküden oluşmaktadır. Öykülerin hepsi klasik tarzda yazılmıştır ve olay öyküleridir. Öykülerin büyük çoğunluğunda aile ve aile içi sorunlara yer verilmiştir. Öykülerin yedisinde ana kahraman bir kadındır. Kadınlar aracılığıyla sorunlar dile getirilmiştir.

*Eski Bir Balerin (1985): *Eski Bir Balerin*⁹⁷ on dört öyküden oluşmaktadır. Öykülerin hepsi klasik tarzda yazılmıştır. Yedi öykünün ana kahramanı bir kadinken; diğer yedi öykünün ana kahramanı ise bir erkektir. İşlenen konuların büyük bir çoğunlu aile ve aile sorunlarına dayanmaktadır.

*Ürkek Kuşlar (1990): *Ürkek Kuşlar*⁹⁸ dört bölüm ve dokuz öyküden oluşmaktadır. Bir öykü dışında diğer öykülerinin ana kahramanı bir kadındır. Ana kahramanı erkek olan öyküde de kadınlar anlatılmıştır. Bu öykü kitabının bütünlüğünde ise, mutsuz, hayattan istediğini bulamamış, mutlu olmak için mücadele etmemiş ya da edememiş kadınların hüznü olayları anlatılmaktadır. Kitaba da bu kadınlara ithafen *Ürkek Kuşlar* ismi verilmiştir.

*Kırlangıçsız Geçti Yaz (1990): *Kırlangıçsız Geçti Yaz*⁹⁹ altı bölüm ve on sekiz öyküden oluşmaktadır. Öykülerde aile sorunları, aldatılmak, geçmişe özlem, geleneklere karşı isyan... vb. konular ele alınmıştır. Anlatılan olaylarda belirli bir sonuca varılmamış, öykülerin sonu açık bırakılmıştır. Öykülerin büyük çoğunluğunda olayların yaşandığı yerler açıkça verilmemiştir.

⁹⁶ Feyza Hepçilingirler, *Sabah Yolcuları*, 7. Basım, Everest Yayınları, İst., 2009.

⁹⁷ Feyza Hepçilingirler, *Eski Bir Balerin*, 4. Basım, Remzi Kitabevi, İst., 2001.

⁹⁸ Feyza Hepçilingirler, *Ürkek Kuşlar*, 4. Basım, Remzi Kitabevi, İst., 1999.

⁹⁹ Feyza Hepçilingirler, *Kırlangıçsız Geçti Yaz*, 4. Basım, Remzi Kitabevi, İst., 1999.

*Savrulmalar (1997): *Savrulmalar*¹⁰⁰ iki bölüm ve on üç öyküden oluşmaktadır. Öykülerin yedisinde ana kahraman kadınsa; diğer öykülerin ana kahramanı erkektir. Öykülerde dikkati çeken en önemli unsur, on üç öykünün hepsinde hüznü bir son ya da hüznü bir olay anlatılmaktadır. Bütün öykülerin temelinde “yalnızlık” teması yatmaktadır. Kitabın isminden de anlaşılacağı gibi dağılmış, parçalanmış, savrulmuş hayat hikâyeleri ele alınmıştır. Vedalaşmalar ya da istemeden, beklenilmeden yaşanan ayrılıklar işlenmiştir.

*Öykünmece (2000): *Öykünmece*¹⁰¹ yirmi beş öyküden oluşmaktadır. Her öyküye yazarımız, farklı farklı tür isimleri (Domestik Öykü, Mafyöz Öykü, Maço Öykü, Reklam Öykü... vb.) vermiştir. Bu türlerden bazıları edebiyatımızda yer alırken; bazıları yazarımız tarafından denenmiştir. Öykülerde yalnızlık, yaşam mücadelesi, aşk, umut, haksızlık... vb. konular ele alınmıştır. Yazarımız karşı olduğu, eleştirdiği durumları öyküleştirmiştir. Örneğin; dili doğru kullanmak konusunda hassas olan yazarımız, reklamlarda kullanılan yanlış ifadeleri Reklam Öykü türünde dile getirmiştir.

*Üç Nokta Bir Çizgi (2008): *Üç Nokta Bir Çizgi*¹⁰² yirmi beş öyküden oluşmaktadır. Yazarımız, bu öyküleri daha önce yayımlanmış olduğu öykü kitaplarında yer alan öykülerinden, gençler için seçmiştir. Gençlere öykü türünü sevdirmek isteyen yazarımız, bu kitabını oluştururken, seçeceği öyküler konusunda itina göstermiştir. Bu kitapta yer alan öykülerin büyük çoğunluğu ödül kazanmış öykülerden oluşmaktadır.

*İşte Gidiyorum Göç Öyküleri (2009): *İşte Gidiyorum Göç Öyküleri*¹⁰³ iki bölüm ve yirmi öyküden oluşmaktadır. Öykülerin on ikisinde siyasi sebeplerden dolayı yaşanan göçler anlatılmaktadır. Öykülerin bazılarında gazete yazılarından ve antlaşma metinlerden yararlanıldığı için belgesel bir hava hâkimdir. Yazarımızın ailesi mübadil olduğu için, bu konuda duyarlı olan yazarımız, öykülerinin bazılarında mübadele olayını işlemiştir.

Romanları:

*Kırmızı Karanfil Ne Renk Solar? (1993): *Kırmızı Karanfil Ne Renk Solar?*¹⁰⁴ isimli romanda 12 Eylül döneminde hakkında soruşturma açılan, evli ve iki çocuk annesi olan Sibel Hoca'nın, YÖK ile vermiş olduğu mücadelesi, mesleğini kaybetmemek adına çocuklarını eşine bırakıp sürgünü kabullenmesi ve sonunda da verdiği mücadeleyi kazanması

¹⁰⁰ Feyza Hepçilingirler, *Savrulmalar*, 2. Basım, Remzi Kitabevi, İst., 1998.

¹⁰¹ Feyza Hepçilingirler, *Öykünmece*, 2. Basım, Remzi Kitabevi, İst., 2000.

¹⁰² Feyza Hepçilingirler, *Üç Nokta Bir Çizgi*, Özyürek Yayınları, İst., 2008.

¹⁰³ Feyza Hepçilingirler, *İşte Gidiyorum Göç Öyküleri*, Everest Yayınları, İst., 2009.

¹⁰⁴ Feyza Hepçilingirler, *Kırmızı Karanfil Ne Renk Solar?*, 5. Basım, Everest Yayınları, İstanbul, 2009.

anlatılmaktadır. Mesleğini kaybetme korkusundan kurtulan Sibel, hayatında kendisini mutsuz eden olaylardan uzaklaşır ve eşinden ayrılır. Romanda geçen olaylar yazarımızın yaşadıklarıyla büyük bir benzerlik gösterdiği için, bu eser otobiyografik bir eserdir.

*Tanrıkadın (2002): *Tanrıkadın*¹⁰⁵ isimli romanda 12 Eylül döneminde sol görüşe mensup olan Ayşe'nin yaşadıkları, sevdiği Doktor Tahir ile gerek siyasi görüşleri gerekse sağlık sorunları nedeniyle evlenmeden ayrılması anlatılmaktadır. Yıllar sonra Tahir, Ayşe'yi yanına çağırır ve Ayşe, Tahir'in evlendiğini onun yanına gidince öğrenir. Tahir, hastadır ve hastalığının çaresi olmadığı için intihar eder. Ölmeden önce çocuklarını ve eşini Ayşe'ye emanet eder. Onun ölümünden sonra Ayşe, Tahir'in çocuklarıyla kendi çocuklarıymış gibi ilgilenir ve ikisini de meslek sahibi yapar.

Çocuk Eserleri:

*Harflerimizin Gizli Dünyası (1986): *Harflerimizin Gizli Dünyası*¹⁰⁶ çocuk romanıdır. Bu romanda, Pelin'in yeni yerler keşfetmeyi istemesi ve annesinden gizli bir uçan daire yapması anlatılmaktadır. Pelin evde bulduğu, işine yarayacağını düşündüğü ne varsa hepsini bir araya getirip uçan daire yapar. Onu bir türlü çalıştıramaz. Sonra rüya mı gerçek mi olduğunu pek anlayamaz ama uçan daire çalışır ve onu harflerin dünyasına götürür. Burada Pelin, ünlü, ünsüz her harfi öğrenir. Onlarla konuşup, oyunlar oynar. En çok da Küçük Yumuşak'ı sever. Annesini daha fazla meraklandırmak istemeyen Pelin, ertesini günü evine doğru uçan dairesiyle hareket eder. Onlardan ayrıldığı için üzgündür.

*Ya Armut Ağacı Olursam? (2007): *Ya Armut Ağacı Olursam?*¹⁰⁷ çocuk öyküsüdür. Öyküde Onur'un tatilde, ablasıyla birlikte dayısının çiftliğine gitmesi, orada ağaçların aşılandığını görünce çok şaşırması ve tatil bitip okul açıldığında kendilerine de aşı yapılacağını öğrenip korkması anlatılmaktadır. Onur, aşı olunca kendisinin de bir ağaca dönüşeceğini düşünür. Bu konuyu ablasına açtığında ise, ablası Onur ile dalga geçer. Onur, aşılardan sadece ağaçlara değil, insanlara da yapıldığını öğrenir; ama ailesinin kendisinin korkularına gülmelerinden dolayı da kırılmıştır.

*Çirkin Prenses (2009): *Çirkin Prenses*¹⁰⁸ isimli eserin bir yüzü masal, diğer yüzü tiyatro türündedir. Aynı konu, farklı iki türde işlenmiştir. Uzun yıllar çocukları olmayan kral ile

¹⁰⁵ Feyza Hepçilingirler, *Tanrıkadın*, 2. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2002.

¹⁰⁶ Feyza Hepçilingirler, *Harflerimizin Gizli Dünyası*, 4. Baskı, Çınar Yayınları, İstanbul, 2009.

¹⁰⁷ Feyza Hepçilingirler, *Ya Armut Ağacı Olursam?*, Toprak Kazanımlar Dizisi, , Ege Basım, 2007.

¹⁰⁸ Feyza Hepçilingirler, *Çirkin Prenses*, 2. Baskı, Çınar Yayınları, İstanbul, 2010.

kraliçenin, bir gün kızları dünyaya gelir. Bu kız prensedir; ama çok çirkindir. Her şeyi yemesine rağmen bir türlü doymak bilmez. Çevresindeki insanlara karşı saygısızdır ve onlara saldırır. Sonunda kızlarının gerçek yüzünü gören kral ile kraliçe, ülke yönetimini halkın seçtiği birine bırakırlar. Huysuz ve şımarık olan kızları da prenses olamayacağını anlayınca uslanır ve güzelleşir.

*Yanlışlıklar / Ne Dediniz, Anlamadım (2011): *Yanlışlıklar / Ne Dediniz, Anlamadım*¹⁰⁹ isimli eserde iki tiyatro oyunu yer almaktadır. *Yanlışlıklar* isimli oyun üç perdeden oluşmaktadır. Oyunda, çocuklarını kendi istekleri doğrultusunda yetiştiren ailelerin yanlış tutumları anlatılmaktadır. Çocuklarının isteklerini dikkate almayan, onları birer süs bebeği gibi yetiştiren aileler eleştirilmiştir. Aynı zamanda çalışmak zorunda kalan çocukların, kötü durumları gözler önüne serilmiştir. Oyunun adından da anlaşılacağı gibi, oyunlar yoluyla toplumumuzdaki bu yanlışlıklara dikkat çekilerek çözüm aranmıştır. *Ne Dediniz / Anlamadım* isimli oyun tek perde dokuz sahneden oluşmaktadır. Oyunda, Türkçenin gittikçe daha da anlaşılabilir bir hale geldiği, insanların artık birbirlerini anlayamadıkları çocukların kendi aralarında hazırladıkları oyunlar aracılığıyla anlatılmaktadır. Oyuncuları, ilkokula giden çocuklardan oluşmaktadır. Çocuklar, oyunun sonunda doğru anlaşmayı sağlamada dillerinin ne kadar da önemli olduğunu anlayıp, Türkçeyi daha çok sevmeye başlarlar.

Denemeleri:

*Türkçe “Off” (1997): *Türkçe “Off”*¹¹⁰ yazarımızın dil yanlışlıklarını göstermek için kaleme aldığı eseridir. Yazarımızı, geniş kitleye ulaştıran da bu eseridir. Eser, kırkıncı basımına ulaşmış ve okuyan herkesin dikkatini çekmiştir. Hepçilingirler, “*Siyah-Beyaz*” gazetesinde yazmış olduğu yazıları genişleterek bu eserini oluşturmuştur. Eserde siyasilerin, ünlülerin, tv sunucularının, sanatçıların... vb. yapmış oldukları dil hatalarına yer verilmiştir. Sadece bunlarla da kalınmamış, filmlerde kullanılan yanlış ifadeler, reklam eleştirilerine, deyimlerin yanlış kullanılmasına da yer verilmiştir. Osmanlıca ve İngilizce kelimelerin yaygın kullanımına dikkat çekilmiş ve bu kelimelerin dilimize zarar verdiği anlatılmıştır. Kitabın sonuna da yazarımız, eseri hakkında yapılan olumlu, olumsuz eleştirileri ve bu eleştirilere vermiş olduğu cevapları eklemiştir.

¹⁰⁹ Feyza Hepçilingirler, *Yanlışlıklar / Ne Dediniz, Anlamadım*, Mitos Boyut Tiyatro Yayınları, İstanbul, 2011.

¹¹⁰ Feyza Hepçilingirler, *Türkçe “Off”*, 39. Basım, Everest Yayınları, İst., 2011.

*Dedim “Ah” (1999): *Dedim “Ah”*¹¹¹ isimli bu eser *Türkçe “Off”*un devamıdır. Türkçe “Off” da yer vermeye çalıştığı dil yanlışlıklarına yazarımız, bu eserinde de devam eder. Hepçilingirler, dil hatalarına o kadar duyarlıdır ki en ufak hataları bile gözünden kaçırmaz ve bu hataları eserlerinde kaleme alır.

*Savrulmalar (2000): *Savrulmalar*¹¹² yazarımızın çeşitli dergilerde (*Evrensel Kültür, Öküz, Çizgi, Varlık, Düşler Öyküleri, Yaşasın Edebiyat, Yazarlar Dünyası, Hürriyet Pazar...* vb) ve çeşitli gazetelerde (*Siyah-Beyaz, Günlük Haber, Cumhuriyet, ...* vb.) çıkan yazılarından meydana gelmektedir. Bu yazıları dil hataları, edebiyat tarihimiz, yazarımızın sanat anlayışı ve hayatı, güncel olaylar... vb. konular oluşturmaktadır.

*Yıldızların Suya Döküldüğü Türkçe Günlükleri (2005): *Yıldızların Suya Döküldüğü Türkçe Günlükleri*¹¹³ yazarımızın, *Cumhuriyet Gazetesi*’nin Kitap eki’nde “Türkçe Günlükleri” adı altında yazmış olduğu günlüklerden oluşmaktadır. Yazarımız, 9 Ocak 2004 tarihinden 30 Haziran 2005 tarihine kadar olan günlüklerini bu eserinde toplamıştır. Bu günlüklerde yazarımızın yapmış olduğu kitap tanıtımlarına, okuyucularının kendisine yazmış olduğu mektuplara verdiği cevaplara, konuşmalar yapmak için gittiği okullarda nasıl karşılandığına ve yaptığı seyahatlere, güncel olaylara... vb. yer verilmektedir.

*Dilin Zamana Dokuduğu Türkçe Günlükleri (2007): *Dilin Zamana Dokuduğu Türkçe Günlükleri*¹¹⁴ isimli bu eser diğer eserin devamıdır. Bu kitapta da yazarımızın, *Cumhuriyet Gazetesi*’nin Kitap eki’nde yayımlanan 4 Temmuz 2005 tarihinden 27 Aralık 2006 tarihine kadar olan günlükleri yer almaktadır.

*Rüzgârın Göğe Savurduğu Türkçe Günlükleri 3 (2008): *Rüzgârın Göğe Savurduğu Türkçe Günlükleri 3*¹¹⁵ yazarımızın 2 Ocak 2007 tarihinden 30 Haziran 2008 tarihine kadar olan *Cumhuriyet Gazetesi*’nin Kitap eki’nde yayımlanan yazılarından oluşmaktadır.

*Tohumun Toprağa Düştüğü Türkçe Günlükleri 4 (2010): *Tohumun Toprağa Düştüğü Türkçe Günlükleri 4*¹¹⁶ yazarımızın 3 Temmuz 2008 tarihinden 31 Aralık 2009 tarihine kadar olan *Cumhuriyet Gazetesi*’nin Kitap eki’nde yayımlanan yazılarından oluşmaktadır.

¹¹¹ Feyza Hepçilingirler, *Dedim “Ah”*, 9. Basım, Everest Yayınları, İst., 2010.

¹¹² Feyza Hepçilingirler, *Sorulmadan*, 2. Basım, Everest Yayınları, İstanbul, Mayıs 2006.

¹¹³ Feyza Hepçilingirler, *Yıldızların Suya Döküldüğü Türkçe Günlükleri*, Everest Yayınları, İst., 2005.

¹¹⁴ Feyza Hepçilingirler, *Dilin Zamana Dokuduğu Türkçe Günlükleri*, Everest Yayınları, İst., 2007.

¹¹⁵ Feyza Hepçilingirler, *Rüzgârın Göğe Savurduğu Türkçe Günlükleri 3*, Everest Yayınları, İst., 2008.

¹¹⁶ Feyza Hepçilingirler, *Tohumun Toprağa Düştüğü Türkçe Günlükleri 4*, Everest Yayınları, İst., 2010.

*Filizin Boy Verdiği Türkçe Günlükleri 5 (2011): *Filizin Boy Verdiği Türkçe Günlükleri 5*¹¹⁷ yazarımızın 2 Ocak 2010 tarihinden 30 Haziran 2011 tarihine kadar olan *Cumhuriyet Gazetesi*'nin Kitap eki'nde yayımlanan yazılarından oluşmaktadır.

Dilbilgisi:

*Türkçe Dilbilgisi Öğretme Kitabı (2004): *Türkçe Dilbilgisi Öğretme Kitabı*¹¹⁸ yazarımızın Türkçenin ne kadar sağlam bir dil olduğunu göstermek ve dilbilgisi öğrenmenin ve öğretmenin ne kadar zevkli olabileceğini göstermek için kaleme aldığı eseridir.

Yazarımızın yayımlanmış olduğu kitaplarıyla almış olduğu ödüller:

*Sabah Yolcuları: 1981 yılında Akademi Kitabevi Öykü Birincilik Ödülü.

*Eski Bir Balerin: 1985 yılında Sait Faik Hikâye Armağanı.

*Savrulmalar: 1997 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü.

**Uçtu Uçtu Pelin Uçtu (Harflerimizin Gizli Dünyası)*: 1985 Sıtkı Dost Çocuk Romanı Üçüncülük Ödülü.

Yazarımızın yazmış olduğu öyküleri ve oyunları ile almış olduğu ödüller:

*Yanlışlıklar: 1979 Kültür Bakanlığı'nın açtığı çocuk oyunları yarışmasında başarı ödülü.

*Eski Bir Balerin: Enka Bilim ve sanat Ödülleri'nde Üçüncülük Ödülü.

*Potluğu Gidermek: 1989 Yunus Nadi Armağanı Öykü İkincilik Ödülü.

**Ne Güzel Ölmüştüm*: 1991 Balkan Yazarlar Karşılaşması "Borski Grumen" Ödülü.

¹¹⁷ Feyza Hepçilingirler, *Filizin Boy Verdiği Türkçe Günlükleri 5*, Everest Yayınları, İst., 2011.

¹¹⁸ Feyza Hepçilingirler, *Türkçe Dilbilgisi Öğretme Kitabı*, 6.Basım, Everest Yayınları, İst., 2010.

2.BÖLÜM

FEYZA HEPCİLİNGİRLER'İN ESERLERİNİN İNCELENMESİ

Feyza Hepçilingirler, öykü, roman ve çocuk edebiyatı türünde eserler vermiştir. Yazarımız her türde eser vermesine rağmen öykücü olarak anılmak ister ve düşüncelerini şu sözleriyle ifade eder:

“ Çünkü bende kendimi öykücü olarak tanımlıyorum. Roman yazdığımda da öykücü gibi yazıyorum. Hatta dil yazılarımda da o öykücü yanım biraz ağır basıyor. En azından kuru, akademik yazılar olmasını böylece önlüyorum, diye düşünüyorum. (...) Öyküyü kendime, kendimi ifade etme tarzıma çok yakın buluyorum. Öykü bir çeşitlilik içeriyor çünkü. İstedığınız kişinin kılığına bürünebiliyorsunuz öyküde. İstedığınız tarzı deneyebiliyorsunuz. Üstelik bunu kendi sabrımı taşıracak kadar uzun bir boyutta yapmam, sürdürmem gerekmiyor. Öykü heves almaya çok uygun bir tarz. Oysa roman büyük bir sabır işi. Tabii roman yazmanın da çok keyifli tarafları, çok zor tarafları olduğunu teslim ediyorum.”¹¹⁹

Bizde yazarımızın bu düşüncelerine saygı duyarak, eser incelememize yazarımızın öykülerinden başlamayı ve eserleri ilk basım tarihine göre kronolojik olarak incelemeyi uygun bulduk.

2.1.ÖYKÜLERİ

2.1.1.SABAH YOLCULARI

Feyza Hepçilingirler'in **Sabah Yolcuları**¹²⁰ isimli hikâye kitabı toplam 15 öyküden oluşmaktadır. Fava, Hoş Geldiniz Çocuklar ve Sabah Yolcuları adıyla üç bölüme ayrılan bu öykü kitabı, kendi başlıkları altında da beş öyküden oluşmuştur.

1.Bölüm: Fava

Fava

Sızı, Sancı Her Gece

Menekşe'nin Bebesi

Yaşamdır Yenilenen

¹¹⁹ Şafak Güneş, “Feyza Hepçilingirler: ‘Duyarlılıkta Kadın Erkek Ayrımı Yoktur’”, *Virgül* (Ekim 2000), S. 34, s. 38.

¹²⁰ Feyza Hepçilingirler, *Sabah Yolcuları*, 7. Basım, Everest Yayınları, İst., 2009.

Dikenli Terlikler

2.Bölüm: Hoş Geldiniz Çocuklar

Hoş Geldiniz Çocuklar

Ben Yalancı Mıyım?

Gel Birlikte

Piçali Yazanağı

Bize Gülmek Yaraşır

3.Bölüm: Sabah Yolcuları

Sabah Yolcuları

Yumuşak Meydan Okuyor

Yağmur Sıcağı

Bir Damla Belki

Yağmurla Giden

1.BÖLÜM: FAVA

Fava¹²¹, **Sabah Yolcuları** isimli öykü kitabının ilk bölümüdür. Bu bölüm *Fava, Sızı, Sancı Her Gece, Menekşe'nin Bebesi, Yaşamdır Yenilenen* ve *Dikenli Terlikler* isimli öykülerden oluşmaktadır.

2.1.1.1.FAVA

*Fava*¹²², **Sabah Yolcuları** isimli öykü kitabının birinci bölümünün ilk öyküsüdür. Bölüm ismini bu öyküden alır. *Fava*¹²³ isimli bu öyküde, kocası tarafından terk edilen bir Kadın'ın, evde kızıyla birlikte yalnızken kızının fava yemesi ve daha önce de zehirlendiği bu favadan tekrar zehirlenmesi ele alınmaktadır.

¹²¹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 3-29.

¹²² Hepçilingirler, *a. g. e.*, s.3-9.

¹²³ **Fava:** Bakla tanelerinin kabuğu soyulduktan sonra yapılan zeytinyağlı yemek.

ÖZET:

Hikâyeye Ayvalık'ın manzarası tasvir edilerek başlanır. Yazları cıvıl cıvıl olan Ayvalık, kışın sessizleşir. Kışın orada yaşayanlar ise başı örtülü kadınlar, güneşten yanmış esmer adamlardır. O yörede yaşayan Kadın'ın kızı Fatoş, üç yaşındayken taze bakladan zehirlenir. Giderek daha da sararmaya başlar. Annesi onu aldığı gibi İzmir'e götürür. Doktorlardan kızının kuru bakladan zehirlendiğini öğrenir. Fatoş'un kanını değiştirerek onu kurtarırlar. Bundan sonra bakla, nohut, fasulye, mercimek yemesi yasaktır.

Bir gün Kadın kocasına manto almak istediğini söyler. Başına oyalı yemeni ve ayaklarına da yüksek topuklu ayakkabı ister. Yazları tatile gelen insanların onlara bir yabancıymış, tarihi bir kalıntıymış gibi bakmalarından rahatsız olur. Biraz da onlara özenir. Yürürken topukları taşların arasına sıkışan kadınları gördükçe, kendisinin de topuklarının taşların arasına sıkışmasını ister. Kadın'ın kocası bir gece eşinin zeytinlerden kazandığı parayı da alarak kaçır. Kızıyla yalnız kalan Kadın'ın maddi sıkıntıları vardır ve kızına yiyecek almakta zorluk çeker. Fatoş'un karnı acıkır. Annesi hemen ona sofrayı kurar. Sofrada fava da vardır ama annesi Fatoş'u sürekli favadan yememesini, zeytin ve ekmekten yemesini söyler; fakat Fatoş onu dinlemez. Annesi mutfaftadır. Fatoş sobanın yanına kıvrılıp yatar. Fatoş, annesinin uyarılarına rağmen favadan yemiştir. Annesi odaya döndüğünde ise Fatoş yattığı yerde sararıp kalmıştır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Kadın'ın kocasından manto almak için para istemesi.

*Kocasının ise eşinin biriktirdiği paraları da alarak bir gece evi terk etmesi.

Gelişme:

*Kızıyla baş başa kalan Kadın'ın, eşinin de paraları alıp gitmesiyle maddi sıkıntı çekmesi.

*Fatoş'un karnının acıkması ve annesinin ona sofrayı kurması.

*Sofrada favanın da bulunması ve annesinin Fatoş'u sürekli olarak favadan yememesi konusunda uyarması.

*Kadın'ın sofrayı kaldırarak mutfağa gitmesi, Fatoş'un da sobanın yanına kıvrılarak yatması.

Sonuç:

*Daha önce de fava yiyerek zehirlenen Fatoş'un, annesinin uyarılarını dikkate almayarak fava yemesi ve tekrar zehirlenmesi.

*Mutfaktan odaya dönen Kadın'ın, kızını sararmış bir halde bulması.

KİŞİLER:

Hikâyenin kahramanları Kadın, Kadın'ın Eşi ve Fatoş'tur. Hikâyenin ana kahramanı ise Kadın'dır.

Kadın:

Evli ve bir kız çocuğu annesidir. Zeytinlikte çalışarak para kazanır. Başı yemenilidir ve şalvar giyer. Yaşadığı yer olan Ayvalık'a gelen yazlıkçılara özenir. Onlar gibi giyinmek ister. Kızına çok düşkündür. Onun hastalanmasından korkar. Hayata karşı bir umutsuzluğu vardır. Eşi paraları alarak evden kaçır. Buna çok üzülür, almayı istediği mantodan vazgeçmiştir. Eşinin eve dönmesini bekler.

Fatoş:

Kadın'ın kızıdır. Beş yaşlarındadır. Üç yaşındayken kuru bakladan zehirlenmiştir.

Kadın'ın Eşi:

O da para kazanmak için zeytinlikte çalışır. Devamlı bir araba almayı hayal eder. Sorumsuzdur. Eşinin parasını alıp kaçacak kadar da vicdansızdır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar Ayvalık'ta geçmektedir. Zaman konusunda kesin bir bilgi yoktur. Anlatılanlar dikkate alındığında zaman için zeytin toplama mevsiminin sonu olan Kasım- Aralık ayı olabileceğini söyleyebiliriz. Öyküde anlatma zamanı yaklaşık bir gündür. Hava soğuktur ve akşam saatleridir. Olay zamanı ise, geriye dönüşlerle yaklaşık üç yılı bulmaktadır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Hikâye, öykü kahramanı olan Kadın tarafından yani 1. tekil kişi kullanılarak anlatılmıştır. Tekil bakış açısı kullanılmıştır.

“Fatoş buradaydı demin. Kahve getirdi bana. Bomboş bir tabağın içindeki bomboş fincanla. İçtim, eline sağlık. Fatoş'u istiyorlar. Fatoş gerilecek şimdi, koşacak karşı gruba. Ya

dokunursa gene? Geçen yaz hiç yedirmedim. Önceki yaz da. Üç yaşındaydı taze bakladan zehirlendiğinde.”(s. 4)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Fava isimli bu öyküde tasvir, montaj, iç monolog, iç diyalog, geriye dönüş ve bilinç akımı teknikleri kullanılmıştır.

***Tasvir:**

“Körfez güzeldir. Oya gibi işlenmiştir kıyıları. Yeşilin sarıya çalanından mora çalanına dek, her rengin geçişi vardır.” (s. 3)

“Hep sular akar sokakların ortasından. Çağrıştırdığı yalancı bereketliliğe karşın, pis sular, kara köpüklü, çamaşır, bulaşık, zeytinle sıvanmış yağlı ellerin pis suları. Çamlık’ta, Sarımsak’ta, Şeytan Sofrası’nda olmaz bu sular. Oralar pırlı pırlıdır. Yaz gezginleri için özel olarak parlatılmıştır.” (s. 4)

***Montaj Tekniği:**

“Mor menekşe, mor menekşe

Bizden size kim düşe” (s. 4)

***İç Monolog:**

“Gece mi kaçtı, sabah erken mi? Tırnaklarımı körelttiğim, avuçlarımı kıymık kıymık parçalayarak kazandığım zeytin paramı alarak. Demek hep biliyordu nereye sakladığımı. Beni kuşkulandırmadan biliyordu.” (s. 5)

***İç Diyalog:**

“Şimdi gidip, ‘Şuradan bir kilo ıspanak. Parasını sonra versem...’ Ya çatılırsa yüzü Ali Dayı’nın, ya yumuşak, ‘Olur kızım.’ Derse... Sonra veririm. Ne zaman? Kaç zaman sonra? Zeytin bitti artık, bundan sonra yok. Kendi başıma para kazanamam.” (s. 5)

***Geriye Dönüş Tekniği:**

“Eli ayağı gevşemiş, dili peltekleşivermişti. Sarılık belledim; ama ölüyor dedim, neyse ne gidiyor çocuk. Doğru İzmir’e, ‘Bak hanım kızım, bu çocuk kuru bakla, yaş bakla, nohut, fasulye, mercimek yemeyecek. Tamam mı? Kanını değiştirdik, öyle kurtuldu.’”(sy. 5)

*Bilinç Akımı Tekniği:

“Bunları neden böyle apansız gördüm. Ateşe atılan yaş odun. İslendim, karardım, tüttüm, parlayıverdim birden. Beklenmedik bir anda. Nedensiz, amaçsız. Mantoymuş...”(s. 8)

2.1.1.2.SIZI, SANCI HER GECE

*Sızı, Sancı Her Gece*¹²⁴, birinci bölümün ikinci öyküsüdür. Bu öyküde, sorumlulukları paylaşmayan biriyle evli olan Filiz’in, hem çalışma hayatının hem de evliliğinin getirmiş olduğu sorumluluklarının altında ezilişi ve işten dönünce her gece evde yaşadığı zorluklar anlatılmıştır.

ÖZET:

Filiz iş çıkışı evine gelir. Kapıyı koşarak çocukları açar. Eve girdiğinde çocukların üstü başı kir içindedir. Mutfak tezgâhında bulaşıklar yığılmış, odası dağınık kalmıştır. Hemen mutfaka girer. İlk önce akşam için yemek hazırlar. Çocuklara babaanneleri bakar. O da yaşlı bir kadındır. Filiz, annesinin nasıl olduğunu görmek için onun yattığı odaya girer. Kadının kendine bakmaya hali yoktur; fakat bir de torunlarıyla ilgilenmek zorunda kalmıştır. Filiz’in hastalığı gecikmiştir ve hamile olduğundan şüphelenir. Onun için de içi huzursuzdur. Tekrardan bir çocuk aldırarak, iş yerinden izin isteme zorluğu onu üzer. Akşam yemeği için köfte hazırlar. Eşi eve gelmeden çocukların karnını doyurur. Eşi eve biraz geç gelmiştir. Kürtaj için para bulmuştur ve çocuğun aldırılmasını ister. Birlikte akşam yemeğini yerler. Eşi Filiz’e üzülmemesi gerektiğini söyler. Çünkü bu onun ilk kürtajı değildir. Yemekten sonra eşi, Filiz’i içki sofrasına çağırır. Filiz ilk başta buna karşı çıkar. Daha sonra annesinin karşısına geçip kadeh kaldırması eşini de şaşkına çevirir.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Filiz’in işten çıkıp eve gelmesi.

*Evde çocukları kendi hallerinde, annesini de hastalanıp yatmış ve evi de sabah bıraktığından daha da dağınık halde bulması.

¹²⁴ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 10-16.

Gelişme:

- *Filiz'in dağınık halde bulduğu evini toplaması.
- *Annesinin odasına giderek onun nasıl olduğuna bakması ve akşam yemeği hazırlamak için mutfağa gitmesi.
- *Filiz'in, çocukların karnını doyurması ve eve geç gelen eşiyle hamilelik konusundaki sorunlarını konuşması.
- *Eşinin çocuğu aldirmaları için para bulmaları.

Sonuç:

- *Yemekten sonra Filiz'in, eşinin ısrarları sonucunda içki sofrasına oturması.
- *Filiz'in annesinin karşısına geçip kadeh kaldırmasıyla da hem annesinin hem de eşinin şaşkırmaları.

KİŞİLER:

Öykünün kahramanları Filiz, Haluk, Filiz'in Kayınvalidesi ve Filiz'in Çocukları'dır. Öykünün ana kahramanı ise Filiz'dir.

Filiz:

Evlü ve iki çocuk annesidir. Ayrıca çalışan bir bayandır. Evinin de işinin de sorumluluklarını bilir. Tatili, dinlencesi hiç yoktur. Sorumluluklarını paylaşabileceği bir eşi olmadığından tek başınadır. Ezilen bir bayandır.

Haluk:

Filiz'in eşidir. Dağınıktır. Eşine bu konuda hiç yardımcı olmaz. Çıkardıkları kıyafetlerini sağa sola atar. Annesi tarafından rahat yetiştirildiği için hiçbir işin ucundan tutmaz. Eve geldiğinde yemeği hazır ister. İçki içer. Sorumlulukları paylaşmayan bir eştir.

Filiz'in Kayınvalidesi:

Yaşlı ve hasta bir kadın olmasına rağmen çocuklara bakmak zorunda kalır. Kendisi sürekli Zeliha Hanım'ın çok önceleri yapmış olduğu aşurenin tadını ve kendisinin kaç kez düşük yaptığını anlatır.

Çocuklar:

Biri kız diğeri de oğlandır. Oğlanın ismi Özgür'dür. Anneleri ve babaları çalıştığı için kendileriyle babaanneleri ilgilenir. Evde genellikle kendi hallerindedirler. Kötü şartlar altında, perişan ve ilgisiz olarak büyümektedirler.

YER VE ZAMAN:

Olaylar Filiz'in evinde geçmektedir. Yaşadığı şehir hakkında bir bilgi yoktur. Zaman ise yaklaşık bir iki saatlik bir süre olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar genelde 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Anlatılmak istenilenler, bazı yerlerde Filiz'in aracılığıyla verilmiştir. İlahi ve kişisel anlatıcı kullanılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Koşa koşa mutfağa dalınca bir durakladı. Öyle alışmış ki koşarak iş yapmaya ve ezberlediği işleri yaparken arada durup düşünmemeye. Nereden başlayacağını kestiremedi bir süre. Başka bir dünyanın kapısıydı mutfak.”(s. 11)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Sızı, Sancı Her Gece, isimli bu öyküde diyalog, iç çözümleme ve iç diyalog teknikleri kullanılmıştır.

*Diyalog:

-Uyandırdım galiba anne. Uyuyor muydun?

-Yok canım, uyumuyordum. Uzanmıştım biraz, içim geçmiş.

-Nasılsın bugün iyi misin?

-Kollarım hiç tutmuyor gene. Belim desen bende değil. Dizlerim bütün gün sızladı durdu.” (s. 12)

*İç Çözümleme Tekniği:

“Erkeğini mutlu etme göreviyle yükümlü bir beden emekçisi olduğunu düşündü, bir ev memuru. Direnme hakkı da yok, toplu sözleşme ya da işi bırakma özgürlüğü de.”(s. 15)

*İç Diyalog Tekniği:

“ ‘Anneciğim. Çok iyi bakıyorsun çocuklara, biz Haluk’la düşündük taşındık, sen sağken, başımızda büyüğümüz olarak, dünya gözüyle görmen için...’ ‘Bak kızım, bana güvenmeyin hiç.’ mi der, ‘Ben kocadım artık, bana bakacak biri gerek.’ mi?”(s. 13)

2.1.1.3.MENEKŞE’NİN BEBESİ

*Menekşe’nin Bebesi*¹²⁵, birinci bölümün üçüncü öyküsüdür. Bu öyküde, bir kadının, sıradan biri olarak gördüğü Menekşe’nin neler yaşadığını öğrenmesiyle birlikte onu gözünde devleştirmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Kadın bir saattir Menekşe’nin, Gülfem Hanım’ı anlatmasını dinler. Anlattıklarının doğruluğunun yanında fazlaca da abartılı olduğunu bildiği halde onu dinlemeyi sürdürür. Menekşe, Gülfem Hanım’ı güneşte çok kalmaması konusunda uyarılmış; fakat Gülfem Hanım onu dinlememiştir. Kendisi hastalanınca Menekşe’yi görmek istemiş, o da kalkıp şehre gitmiştir. Menekşe bunları anlatırken, Kadın’ın gözüne Menekşe’nin yanındaki küçük çocuk takılır. Kadın Menekşe’yi yedi yıldır görmemiştir. O zamanlar kucağında zayıf bir çocuk vardır. Gördüğü çocuğun o olup olmadığını sorar. Menekşe ise o bebeğini sekiz aylıkken kaybetmiştir. Menekşe, bu sefer o bebeğini nasıl kaybettiği anlatmaya başlar. Bebeği hastalanınca Urla’ya götürmüş, oradan da İzmir’e göndermişlerdir; fakat Menekşe bebeğini yolda kaybetmiştir. Polislerden korkusuna bebeğinin öldüğünü kimseye söyleyememiştir. Köyün arabası daha yeni kalkmıştır ve o da akşama kadar köye gitmek için diğer arabayı beklemiştir. İzmir’e geldiğinde bir tanıdıkları olan Recep Usta’yı bulmuştur. Recep Usta onu ağlamaması konusunda uyarmıştır. “Yoksa elinden bebeğini alırlar” der. Akşama kadar o yazın sıcaklığında terlemiştir. Bebeği de yaz ayının sıcaklığında ağır ağır kokmaya başlamıştır. Eve geldiğinde bebeği babasının kucağına bırakmış ve babasının kundağı açmasıyla birlikte Menekşe daha fazla dayanamayıp, ağlamaya başlamıştır. Menekşe’nin bu anlattıklarını dinleyen Kadın, onun bu kadar dayanıklı bir anne olması karşısında çok etkilenmiştir.

¹²⁵ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 17-22.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Kadın'ın, Menekşe'nin evine gelmesi ve onun anlattıklarını dinlemesi.

*Kadın'ın, Menekşe'nin yanına gelen çocuğa gözünün takılmasıyla, o çocuğun yedi yıl önce gördüğü çocuk olup olmadığını Menekşe'ye sorması.

Gelişme:

*Menekşe'nin ölen çocuğunu anlatmaya başlaması ve Kadın'ın onu hayretle dinlemesi.

Sonuç:

*Kadın'ın, Menekşe'nin anlattıklarını dinledikten sonra onun ne kadar güçlü bir anne olduğunu düşünerek, onu gözünde devleştirmesi.

KİŞİLER:

Menekşe'nin Bebesi, isimli bu öykünün kahramanları Menekşe, Kadın, Menekşe'nin Kızı ve Gülfem Hanım'dır. Ana kahraman ise Menekşe'dir.

Menekşe:

Pek yaşlı olmamasına rağmen fazlasıyla çökmüştür. Önde birkaç dişi kalmış, gerisi dökülmüştür. Elleri kocaman, kara ve kemiklidir. Ayaklarının tabanları çatlamıştır. Yüzü uzun ve burnu çıkıntılıdır. Anlattıklarını abartmayı sever. Yeri geldiğinde duygularını bastırarak kadar güçlü bir köylü kadınıdır.

Kadın:

Hakkında çok fazla bir bilgi verilmese de konuşmalarıyla kültürlü bir bayan olduğu anlaşılmaktadır. Hemen hemen Menekşe ile aynı yaşlarda ve bir çocuk annesidir.

Menekşe'nin Kızı:

Zayıftır. Bedeni kirden ve güneşten iyice kararmıştır. Yüzü ise bir dantel veya oya gibi çok güzeldir. Beş yaşlarındadır.

Gülfem Hanım:

Varlıklı bir doktorun hanımıdır. Burnu bir karış havadadır. Kendini beğenen, havalı bir kentli bayandır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar Urla'ya yakın bir köyde geçmektedir. Öyküde anlatma zaman, bir iki saatlik bir süredir. Olay zamanı ise, geriye dönüşlerle yaklaşık yedi yılı bulmaktadır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Yer yer anlatılmak istenilenler Menekşe'nin ağzından da verilmiştir. Tekil bakış açısı vardır.

“Tam bir saattir konuşuyordu Menekşe. Bana Gülfem Hanım'la olan yakınlılığını anlatıyordu. Bense anlattıklarına pek kulak vermiyorum, onu inceliyorum. Kent kadını gibi köy kadınının da yaşını bulmak güç. Menekşe'nin menekşe olduğu zaman çoktan geçmiş; ama gene de pek yaşlı olmamalı.”(s. 17)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Menekşe'nin Bebesi isimli bu öyküde, anlatma-gösterme ve geriye dönüş tekniği kullanılmıştır.

***Anlatma-Gösterme Tekniği:**

“-Ne zaman ağladın, diye sordum.

-Eve girince, dedi. Babasının kucağına verip, açınca kundağını. Tutamadım kendimi gayri. Bağıra bağıra ağladım.

Sonra ekledi:

-Kokusu, dedi. Kokusu ağırlaşmıştı.”(s. 22)

***Geriye Dönüş Tekniği:**

“Bu emeği de ödüllendirmiş doğrusu Gülfem Hanım. Çocuklarının küçülmüş eskilerini, kendisinin artık giymediği, modası geçmiş giysileri toplamış, Menekşe'ye vermiş.”(s. 18)

2.1.1.4.YAŞAMDİR YENİLENEN

*Yaşamdır Yenilenen*¹²⁶, birinci bölümün dördüncü öyküsüdür. Bu öyküde, yaşlı, hasta bir Kadın'ın ölüm döşeğinde canıyla mücadele ederken, onu ziyarete gelen insanların dünya işleriyle meşgul olmaları anlatılmaktadır. Öyküde iç içe geçmiş iki anlatım bulunmaktadır yani anlatım içinde anlatım kullanılmıştır. Yaşlı Kadın bir yandan geçmişine dönüp, yaşadıklarını anımsarken bir yandan da çevresinde olup bitenlere kulak verir.

ÖZET:

Yaşlı, Hasta Kadın yorganın altından ellerini çıkarıp tırnaklarına bakar. Tırnaklarının morarmamış olduğunu görünce daha ölmek için zamanının olduğunu düşünür. Daha önce de birkaç kez ölümün kıyısına gelmiştir. Günler sonra yattığı yatağından kalkmış, salona geçebilmiş hatta örgü bile örebilmiştir; fakat bu sefer gerçekten ölmek istemektedir. Bir aydır yattığı yatağından kalkmamıştır. Ne kadar hasta olsa da hafızası geçmişi silmemiştir. Kendisi sürekli çocukluğunu, geçmişini hatırlayıp durur. Onu ziyarete gelenler ise, o Hasta Kadın'dan daha çok kendi günlük işleriyle meşguldürler.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Yaşlı ve Hasta Kadın'ın tekrardan rahatsızlanması.

*Yaşlı Kadın'ın bir aydır yattığı yataktan kalkamaması ve komşularının onu ziyarete gelmesi.

Gelişme:

*Yaşlı Kadın'ın sürekli geçmişini anımsaması.

*Gelen komşuların Yaşlı Kadın'dan daha çok hayatın günlük işleriyle meşgul olmaları.

Sonuç:

*Bir yandan gelen komşular konuşmalarına devam ederlerken, bir yandan da Yaşlı Kadın'ın kendi kendine konuşmaya devam etmesi.

KİŞİLER:

Öykünün kahramanları Yaşlı Kadın, Zeynep, Zeynep'in Kızı ve Yaşlı Kadın'ı ziyarete gelen Komşular'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Yaşlı Kadın'dır.

¹²⁶ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 23-29.

Yaşlı, Hasta Kadın:

Artık hayattan umudunu kesecek kadar hasta bir kadındır. Göçmen bir ailenin kızı olduğu için Rumca bilir. Bir ablası bir de kardeşi vardır. Ablasını kaybetmiştir. Şimdi ise yanında sadece çocukları kalmıştır.

Zeynep, Zeynep'in Kızı, Gelen Konuklar:

Bu kişiler hakkında ayrıntılı bir bilgi yoktur. Sadece Zeynep'in kızı hakkında kısa bir bilgi verilmiştir. Kendisi dört yaşındadır ve babaannesine benziyordu.

YER VE ZAMAN:

Olaylar Hasta Kadın'ın bulunduğu evde geçmektedir. Anlatım zaman, konukların bulunduğu süre kadar kısadır; fakat Yaşlı Kadın'ın geçmişi hatırlamasıyla birlikte olay zamanı onun çocukluğuna kadar iner. Bu da yaklaşık olarak yetmiş-seksen yıl olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından ifade edilmiştir. Hikâyede gözlemci anlatıcının bakış açısı kullanılmıştır.

“Öbürü de Zeynep. Bağırıyor. ‘Hayır! Hayır!’ Bir daha bağırmadı diye üzülyordu. Öleceğime alıştı, umursamıyor artık, diyordu. Bak yanılmış işte. Gene bağırıyor. Nereden çıktı bu çay şimdi? Üstelikte sıcak. Sevmez sıcak çayı. Sıcak çay sevmediğini bilirler, gene de sıcak verirler hep.”(s. 28-29)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Yaşamdır Yenilenen isimli bu öyküde diyalog, geriye dönüş, özetleme, iç çözümleme ve iç diyalog teknikleri kullanılmıştır.

*Diyalog:

“-Gel Meliha Hanım. Geç, geç otur şöyle.

-Nasıl oldu, var mı bir değişme?

-Yok. Hep öyle, bildiğin gibi.

-Sen nasılsın Hatice Hanım Teyze? İyi görünüyorsun maşallah.”(s. 27)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“İncecik, küçücük bir kız çocuğu. Bir istasyonda. Nereden düştü buraya, nereden geldi, bilmiyor. Kemal Paşa'nın gelmesi yakın, öyle diyorlar. Trenler asker dolu, Rum askerleri. Her yan Rum. Türkçe konuşmak değil, Türkçe düşünmekten bile korkuyor, öylesine yalnız.”(s. 25)

*Özetleme Tekniği:

“On iki yaşındaydı daha. Esmer güzeliydi. Yaşlılarının tümünden kapanmasına karşın o, kapanmamakta direniyordu. Kapkara çarşafı sevmiyordu... Birkaç ay bile geçmeden, Kemal Paşa'nın buyruğuyla birer ikişer çıkarılacak çarşafklar. Baba bir süre daha direnecek; ama boş! O da umacı çarşafı çıkaracak ve ocağa atıp yakacak. Ohh!...”(s. 25)

*İç Çözümleme Tekniği:

“Gözlerini kapamanın rahatlığına sığındı. Açıklayamasa da, eskimiş bilgisizliğiyle adlandıramasa da, bir sarkaç gibi iki nokta arasında gidip gelmekteydi varlığı: Benden sonra tufan düşüncesiyle, çocuklarında yeşermek umudu. Ama mutlaka gitmek, istekli ya da isteksiz.”(s. 23)

İç Diyalog Tekniği:

“Nereden çıktı bu kalabalık şimdi? Herhalde bayramdan dönüyorlar. Ortadaki sekiz kız anası Hesna. Yaşlanmıştı çok. Belki de ölmüştür. O muydu ölen geçenlerde, yoksa kızlarından biri miydi? Araba çarpmıştı hani! Şu da güzel Halime. Ne çok buruşmuş yüzü. Hiç insan bu yüzle gezer mi?”(s. 28)

2.1.1.5.DİKENLİ TERLİKLER

*Dikenli Terlikler*¹²⁷, ilk bölümün son öyküsüdür. Bu öyküde, Hatice Kadın'ın zorluklarla büyütüp okuttuğu oğlunun bir gün sınavı kazanıp Amerika'ya gitmesi ve annesini unutmaması anlatılmaktadır.

¹²⁷ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 30-36.

ÖZET:

İsmail çok çalışkan bir öğrencidir. Her yıl okulunu başarı belgeleriyle bitirmiştir. Öğretmenlerinden, annesine ne olursa olsun bu çocuğu mutlaka okutun diye uyarılar gelir. Babası Hasan Efendi o zamanlar tütün fabrikasında çalışıyordu. İş yerindeki arkadaşları ona rahat vermezler. Yaşlı olduğuna aldırmadan onunla kafa bulurlar. Bir gün Hasan Efendi kendisine yapılan hakarete daha fazla dayanamaz ve Rüstem'in kafasına bir demir parçasıyla vurur. Rüstem orada ölür ve Hasan Efendi'yi hapse atarlar. İsmail, tüm bu olanlardan sonra babasına kırgındır. Onu ziyaret etmek için hapishaneye gitse de babası bir soğukluk olduğunu anlar ve bir daha İsmail'i hapishaneye getirmemesini söyler Hatice Kadın'a. Eşi hapse girince tüm yük Hatice Kadın'a kalır. Çocuğunu okutmak için temizliğe gider. Zor şartlar altında İsmail'i okutur. İsmail liseyi bitirince sınavlara girer. Girdiği bir sınav sonucuyla da okumak için Amerika'ya gönderilir. İsmail okumak için gittiği Amerika'da, okulu bırakıp arkadaşıyla birlikte baklava dükkânı açar. Orada evlenir ve bir daha Türkiye'ye dönmez. Arada sırada annesine mektup gönderir. Annesi ise maddi sıkıntılar çekmektedir.

Hatice Kadın, zengin bir bayanın evinde temizlikçidir. Evde çalışırken kapı çalar. Hanımı'nın elbisesi temizleyiciden gelmiştir. Hanımı'nın isteği üzerine Hatice Kadın elbiseyi ütüler. Bu arada akli hep oğlundadır. Hanımı giyinmiş, saçları yapılı olarak odasından çıkar. Çocukları doyurmasını, kendilerinin bu akşam dışarıda yiyeceklerini söyler. Anneleri evden çıkınca çocuklar ağlamaya başlar. Hatice Kadın onları susturmak için kendi oğlunun masalı olan İsmail Ağa masalını anlatır. Bir gün oğlu ona bir paket göndermiştir. O paketi alabilmesi için kendisinden çok para istenmiş, o da bir yerlerden parayı bulup paketi almıştır. Paketi bir türlü açamaz. Sanki içinden oğlu çıkacakmış gibi hisseder. Hanımı'na götürür ve paketi birlikte açarlar. İçinden ilk önce dantelli, güzel bir örtü çıkar. Hatice Kadın'ın o örtüleri kullanacak bir yatağı bile yoktur. Onun içinde örtüyü Hanımı'na bırakır. Daha sonra paketten yumurta çırpacağı çıkar. Hatice Kadın'ın kek yaptığı da yoktur. O da işine yaramaz ve onu da Hanımı'na bırakır. En son paketten Hatice Kadın'ın tabiriyle, dikenli terlikler çıkar. Terliklerin içinde iri ufaklı dikenler vardır. Bu terliğin ne işe yaradığını anlayamayıp Hanımı'na sorar. Hanımı'ndan o terliklerin masaj terliği olduğunu öğrenir. Terlikleri verecek birini bulamaz. Birini bulana kadar onu dolabında saklar ve o terliklere her baktığında acılı bir anne ile o annenin gözbebeği olan oğlunu görür.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Hasan Efendi'nin iş yerinde huzursuzluklar yaşaması ve iş arkadaşını öldürüp hapse girmesi.

*Eşi hapse girince tüm sorumluluğu Hatice Kadın'ın yüklenmesi.

*İsmail'in sınavı kazanıp, okumak için gittiği Amerika'dan bir daha dönmemesi.

Gelişme:

*Hatice Kadın'ın maddi sıkıntılar çekmesi.

*Hatice Kadın'ın para kazanmak için bir evde çalışması ve oğlu İsmail'i çok özlemesi.

Sonuç:

*İsmail'in, annesine bir paket göndermesi.

*Hatice Kadın'ın paketten çıkanlara bir anlam verememesi ve özellikle de dikenli terlikler diye isimlendirdiği masaj terliklerine çok üzülmesi.

KİŞİLER:

Öykünün kahramanları Hatice Kadın, Hatice Kadın'ın yanında çalıştığı Hanımı, Hasan Efendi, İsmail ve Çocuklar'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Hatice Kadın'dır.

Hatice Kadın:

Çok yoksulluk çekmiş bir kadındır. Kulakları iyi duymaz. Eşinin hapse girmesinden sonra oğlunu okutmak için sürekli çalışır. Tek çocuğu oğludur.

Hatice Kadın'ın Yanında Çalıştığı Hanımı:

Zengin, bakımlı bir bayandır. Evli ve iki çocuk annesidir. Titizdir.

Hasan Efendi:

Hatice Kadın ile aralarında on yaş vardır. Hassas, gururlu ve duygusal bir adamdır. Kendisine yapılan haksızlıklara daha fazla katlanamaz ve katil olur.

İsmail:

Küçüklüğünde çok zayıf bir çocuktur. On yaşlarında olmasına rağmen yedi yaşlarında gibi gösterir. Her yemeği beğenmez, burun kıvrırır. Dışarıya çıkmaz. Arkadaşı da yoktur. Çok

çalışkan ve başarılı bir öğrencidir. Annesine ve babasına vaat ettiği rahat yaşamı hiçbir zaman onlara sunmaz. Nankördür. Kendisini zor şartlar altında büyüten annesine sahip çıkmaz.

Çocuklar:

Hatice Kadın'ın yanında çalıştığı Hanımı'nın çocuklarıdır. Hanımı'nın iki çocuğu vardır. Çocuklar hakkında ayrıntılı bir bilgi verilmemiştir.

YER VE ZAMAN:

Olayları anlatma zamanı sadece birkaç saattir; fakat Hatice Kadın'ın geçmişini hatırlamasıyla olay zamanı İsmail'in okula başladığı yıla kadar iner. Bu da yaklaşık yirmi beş-otuz yılı bulmaktadır. Hatice Kadın'ın çalıştığı ev ise olayların anlatılması için mekân seçilmiştir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Yer yer Hatice Kadın aracılığıyla da anlatılmak istenilenler verildiği için 1. tekil kişi de kullanılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Üstten de bir sildi vazoyu, banyoya girip bezi yıkadı, astı. Kızamıyordu çocuklara Hatice Kadın. İstedikleri gibi dağıtsınlar... Toplardı, ne işi vardı ki? Büyümeseydi İsmail, bunların arasında olsaydı, oynasaydı o da bu oyuncaklarla.”(s. 34)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Dikenli Terlikler isimli bu öyküde anlatma-gösterme, iç çözümleme, geriye dönüş ve özetleme teknikleri kullanılmıştır.

***Anlatma-Gösterme Tekniği:**

“-Kapı mı çaldı hanımım? Duymuyor kulaklarım iyi. Kapıysa bir koşup gidip bakayım, dedi; ama yanıtlamadı hanım...”

-Hatice Hanım, dedi. Şunun eteklerine basıver biraz.”(s. 30)

***İç Çözümleme Tekniği:**

“Yargısı kesinleşmişti giderek. Evi, malı yoktu; ama canını satar okuturdu. Yeter ki okusun, bıkmasin, yüksünmesin okumaktan.”(s. 31)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Son cuma günü de yemeğine müşhil koydurmuş. Yaşlı adam, başlamış taşınmaya ayakyoluna. Dakikada bir koşturup gidiyor, daha eli iş tutmadan dar atıyormuş bedenini oraya. İşçilerle birlikte Rüstem, gülmekten kırılıyormuş. Sonunda istedikleri olmuş pantolona kaçırmış.”(s. 33)

Özetleme Tekniği:

Hatice Kadın geçmişinden bugüne neler yaşadığını hikâyenin içinde özetleyerek anlatır.(s. 30-36)

2.BÖLÜM: HOŞ GELDİNİZ ÇOCUKLAR

Hoş Geldiniz Çocuklar¹²⁸, **Sabah Yolcuları** isimli öykü kitabının ikinci bölümüdür. Bu bölüm içinde *Hoş Geldiniz Çocuklar*, *Ben Yalancı Mıyım?*, *Gel Birlikte*, *Piçali Yazanağ* ve *Bize Gülmek Yaraşır* isimli öyküler bulunmaktadır.

2.1.1.6.HOŞ GELDİNİZ ÇOCUKLAR

*Hoş Geldiniz Çocuklar*¹²⁹, ikinci bölümün ilk öyküsüdür. Bölüm ismini bu öyküden alır. Öyküde, yeni bir eğitim yılına başlayan Sibel Hoca'nın ilk günkü heyecanı anlatılmaktadır.

ÖZET:

Sibel Hoca'nın eğitim hayatındaki altıncı yılıdır. Yeni eğitim yılının başlaması Sibel Hoca'yı heyecanlandırır. Sibel Hoca, kalkması gereken saatten iki saat önce uyanmıştır. Gece de zaten hiç uyuyamamıştır. Özenle hazırlanır. Birazdan ilk dersine girecektir. İlk yıldan bu zamana okuldaki sınıf sayıları da artmıştır. Sessiz duran okul bahçesi bugün cıvıl cıvıl seslerle dolacaktır. Çocukların nasıl olduklarını merak eder. Aynı şekilde çocuklar da, hocalarının nasıl olduğunu merak eder. Sibel Hoca sınıfa girer ve öğrencilerine kendisini tanıtır. Öğrencilerden de kendilerini tanıtan bir yazı yazmalarını ister. Öğrenciler ilk başta yazılı olduklarını düşünerek paniğe kapılırlar da daha sonra yazmaya başlarlar. Ders İngilizce olduğu için herkes kendini İngilizce yazarak tanıttir. Sibel Hoca sınıfta dolandıkça her

¹²⁸ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 37-87.

¹²⁹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 39-44.

çocuğu eski öğrencilerine benzetir ve onları hatırlamaya başlar. Arka sırada oturan iri gövdeli çocuğu Ahmet'e benzetir. Uzun saçlı kızı ise Işıl'a. Bu sırada geçmiş yıllarda öğrencisi olan Ünsal'ın "kalbim delik benim" diye onları nasıl kandırdığını hatırlar. Çocuklar yazdıklarını bitirince hocalarına verirler. Sibel Hoca da aslında onların hiç de yabancı olmadıklarını, aslında hepsini ne kadar da tanıdığını düşünür. Onların geleceğimize pırıl pırıl aydınlığı getirecek kişiler olduklarına inanır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Sibel Hoca'nın yeni bir eğitim yılına başlayacağından dolayı heyecanlanması.

*Kalkması gereken saatten önce kalkıp hazırlanması.

Gelişme:

*Sibel Hoca'nın ilk dersine girmesi.

*Kendisini öğrencilerine tanıtmaya ve öğrencilerinin de kendilerini tanıtan bir yazı yazmalarını istemesi.

*Öğrencileri yazılarını yazarken, kendisinin de onların arasında dolaşarak geçmiş yıllardaki öğrencilerini hatırlaması.

Sonuç:

*Yazılarını bitiren öğrencilerin, kâğıtlarını Sibel Hoca'ya vermeleri.

*Sibel Hoca'nın da aslında bütün öğrencilerinin ne kadar da tanıdık olduklarını düşünmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Sibel Derya, Ahmet, Tayfun ve Sibel Hoca'nın diğer öğrencileridir. Ana kahraman ise, Sibel Hoca'dır.

Sibel Derya:

İngilizce öğretmenidir. Çalışma hayatının beşinci yılını doldurmuştur. Görevine sadıktır ve görevini severek yapar.

Ahmet:

Sibel Hoca'nın öğrencilerindedir. Kendisine halası bakar. Babası kundura tamirciliği yapar ve yedi kişilik bir ailenin çocuğudur.

Tayfun:

Sibel Hoca'nın eski öğrencilerindedir. Çok kötü günler geçirmiş, işkence görmüştür. Yıllarca gülmeyi unutmuştur.

YER VE ZAMAN:

Olayların geçtiği şehrin veya özel bir mekânın ismi verilmemiştir. Olaylar bir sınıf ortamında geçmektedir. Anlatma zamanı olarak sabahın ilk saatlerini ve bir ders saatinin ilk dakikalarını alabiliriz. Bu da yaklaşık olarak bir- iki saatlik bir süre olmalıdır. Sibel Hoca'nın geçmişine gitmesiyle de olay zamanı beş-altı yıllık bir süreyi kapsamaktadır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Yer yer Sibel Hoca'nın düşüncelerine de yer verilerek 1. tekil kişi kullanılmıştır. Kişisel anlatıcı kullanılmıştır. Olaylar Sibel Hoca'nın varlığıyla özdeşleştirilip verilmiştir. Gözlemci anlatıcının bakış açısı vardır.

“Türkçe yazmalarını mı isteseydi acaba? Türkçeyle bile kendilerini anlatmayı beceremeyenler, bu işi İngilizce nasıl yapacaklar? Yazmaya başlamışlar ama, isteklerini kırmamalı şimdi. Ne kadar olursa...”(s. 41)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Hoş Geldiniz Çocuklar isimli bu öyküde iç çözümleme, diyalog ve geriye dönüş teknikleri kullanılmıştır.

*İç Çözümleme Tekniği:

“Ne oluyoruz? İlk yıl değil ki, kaçınıcı yılı bu? Kaçınıcı oluyor? Beş doldu, öyle ya, demek ki altınıcı yıla başlıyor. Hayır, birçoğu gibi emekliliğe kaç yıl kaldığını saymayacak. Her derste bir şeyler öğreniyor. Öğrenciler de öğretiyorlar insana.”(s. 39.)

*Diyalog Tekniği:

“-Herhangi bir kâğıt olabilir.

-Hayır, not atmayacağım, yalnızca sizi tanımak ve İngilizcenizin ulaştığı düzeyi görmek istiyorum.

-Kurşunkalem ya da tükenmez, ikisi de olabilir.”(s. 41)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Ünsal, ‘Kalbim delik benim’ demişti bir gün. ‘Yaşayacağım daha zaten kaç yıl.’ İçine dokunmuştu bu söz. Bütün öğretmenlerine durumu duyurmuş, anlayış göstermelerini istemişti. Bütün haşarılıklarına göz yumulmuş, aylarca sakınılmış, kollanmıştı Ünsal.”(s. 42)

2.1.1.7.BEN YALANCI MIYIM?

*Ben Yalancı Mıyım?*¹³⁰, ikinci bölümün ikinci öyküsüdür. Bu öyküde, anne ve babası Almanya’da yaşayan ve anneannesiyle birlikte yaşamak zorunda kalan Küçük Bir Çocuk’un, anne ve babasına duyduğu özlem anlatılmıştır. Yani Almanya’ya çalışmaya giden ailelerin geride kalan çocuklarının yaşadıkları dile getirilmiştir.

ÖZET:

Küçük Çocuk kardeşini ağlarken görünce, kardeşim uyanmış mı diye ona bakmaya gider. Kardeşinin, kendisini öpmesini ister. Kardeşi de onu öpemeyince, ona vurur. Bebeğin ağlama sesine anneannesi odaya gelir. Kardeşini ağlattığı için kendisine kızar ve anneannesi de ona vurur. Küçük Çocuk ise bu duruma çok üzülür. Doğruyu söylediği için anneannesi ona vurmuştur. Eğer annesi yanında olsaydı anneannesinin ona vurmasına izin vermeyeceğini düşünür. Anne ve babasını çok özlemiştir. Çocuk’un anne babası para kazanıp, daha rahat yaşayabilmeleri için Almanya’ya çalışmaya gitmişlerdir. Kendisi ise, para değil sadece anne ve babasını yanında ister. Anneannesi onu dışarı çıkartmadığı için, teyzesinin oğlu olan Bora’dan başka bir arkadaşı yoktur. Bora en çok bir arabaları olsun isterken, kendisi sadece anne babasının yanında olmasını ister. Kendisi hayal gücünde, hayali arkadaşlar yaratmaya başlar. Dayısı onu sadece pazar günleri dışarıya çıkarır. Geçen hafta yağışlı olduğu için dayısıyla gezmeye çıkamamıştır. O gün birlikte bir şiir yazarlar. Aslında ona göre şiirdeki sözler de tamamen yalandır.

¹³⁰ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 45-49.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Çocuk'un, anne ve babasının çalışmak için Almanya'ya gitmeleri.

*Çocuk'a ve kardeşine, anneannesinin bakması.

Gelişme:

*Çocuk'un, anne ve babasını çok özlemesi.

*Bora'dan başka bir arkadaşı olmadığı için, kendine hayali arkadaşlar yaratması.

*Dayısıyla bir gün oturup şiir yazmaları.

Sonuç:

*Çocuk'un, dayısıyla yazdıkları şiirin aslında ne kadar da anlamsız ve yalan olduğunu düşünmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Çocuk, Çocuk'un Kardeşi, Anneanesi, Dayısı ve Bora'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Çocuk'tur.

Çocuk:

Küçük bir oğlan çocuğudur. Kumraldır. Bora'dan başka arkadaşı olmadığı için yalnızdır. Hassas, duygusal ve hayalperesttir. Yanında anne ve babası yoktur. Onları çok özler. Küçük kardeşi ile birlikte anneannesinin yanında yaşar.

Çocuğun Kardeşi, Dayısı, Anneanesi ve Bora:

Bu kişiler hakkında bir özellik belirtilmemiştir. Sadece Bora hakkında kısa bir bilgi verilmiştir. Bora, çocuktan daha büyüktür. Teyzesinin oğludur ve bir Murat arabaları olmasını çok ister.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Çocuk'un anneannesinin evinde geçmektedir. Anlatma zaman, en fazla bir-iki saatlik bir süredir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı kullanılmıştır.

“Bora en çok bir Murat arabaları olsun ister ya, benim de en büyük isteğim, uyanınca ilk annemi görmek. Uyanır uyanmaz önce onun yüzüyle karşılaşmak. Kocaman bir aslan getirmiş bana. Bıyıkları bile var. ‘Yatağının yanına koy bunu.’ dedi. O tüylü kumaştan yapılmış aslanı görmekle ya da anneannemin kırışik yüzünü, annemi görmek bir mi?”(s. 46)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Ben Yalancı Mıyım? isimli bu öyküde diyalog, iç monolog ve montaj teknikleri kullanılmıştır.

***Diyalog Tekniği:**

“-Ne yaptın?

-Hiçbir şey yapmadım.

-Neden ağlıyorsun?

-Beni öpmedi.

-Öpmeyince de vurdun mu?

-Evet.”(s. 45-46)

***İç Monolog:**

“Aldı gitti kardeşimi. Ne güzel oynayacaktık oysa. Doğru söyledim diye vuruyor. İşte doğruyu söylemenin ödülü. Benim kardeşimmiş o, hiç kardeşe vurulur muymuş? Ben de torun değil miyim? Toruna vurulur mu peki? Sevmediğimi sanıyor.”(s. 46)

Montaj Tekniği:

“Ben bugün mutluyum

Ağaç mutlu, çiçekler mutlu

Sevimli çocuklar, küçük kuşlar

Cıvıl cıvıl mutluluktan

Bulutlar gülümsüyor”(s. 49)

2.1.1.8.GEL BİRLİKTE

*Gel Birlikte*¹³¹, ikinci bölümün üçüncü öyküsüdür. Bu öyküde, küçük bir kız çocuğunun, babasıyla birlikte öykü yazma uğraşları anlatılmaktadır. Öyküde iç içe geçmiş iki anlatım vardır. Yani anlatım içinde anlatım kullanılmıştır. Biri, baba ve kızın birlikte öykü yazmaya çalışmalarıdır. Diğer anlatımda birlikte yazdıkları öyküdür.

ÖZET:

Küçük Kız, babasının odaya kapanıp, kendisiyle ilgilenmemesinden şikâyetçidir. Babası, kızının ısrarları üzerine onu çalışma odasına almaya karar verir. Birlikte öykü yazmaya başlarlar. İlk önce bir öykü kişisi ve olayı seçerler. Seçtikleri kişiler kendi çevrelerinde olan kişilerdendir. Olaylar bir tren yolculuğunda geçecektir. Küçük Kız sürekli babasına müdahale etmektedir. Trene zengin ve çocukları olmayan karı koca biner. Kadının gözü trende altı yedi yaşlarında bir kız çocuğuna takılır. O kız çocuğu, aynı öyküyü oluşturan kıza benzemektedir. Kadın, kız çocuğunu görünce kendisinin de bir çocuğu olmadığına üzülür. Kadın biraz uyumak için koltuğunu arkaya yatırıp, gözlerini sıkıca yumar. Trenin geçtiği yol üstünde bir ev gözüne çarpar ve o evde nasıl insanların yaşıyor olabileceğini hayal eder. Bir tepenin üstünde üç tane yarı çıplak çocuk görür. Aklına o anda kendisinin çok da ihtiyacı olmayan kürkünü onlara atmak gelir; fakat tren çoktan içgeçide girmiştir. Öyküyü burada bitirirler; fakat öykü sonuçsuz kalmıştır. Öykünün böyle sonuçsuz kalması ne babanın ne de kızının içine sinmiştir. Daha sonra Küçük Kız bu öyküye sonuçlar aramaya başlar. Sonunda bulduğu fikir ile de babasının ilgisini çekmeyi, başarır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Küçük Kız'ın, babasıyla birlikte vakit geçirmek istemesi.

*Babasının onu çalışma odasına alması.

Gelişme:

*Baba kızın, birlikte bir öyküyü yazmaya başlamaları.

*Küçük Kız'ın, öyküyü oluştururlarken devamlı babasına müdahale etmesi.

*Öyküyü bitirmeleri; fakat yazdıkları öykünün ne babanın ne de kızının içine sinmesi.

¹³¹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 50-58.

Sonuç:

*Küçük Kız'ın öyküye sonuçlar bulması.

*Bulduğu sonuçlar ile babasının ilgisini çekmeyi başarması ve bundan sonra öyküleri birlikte yazacak olmaları.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Baba ve Kızı'dır. Ana kahraman ise, Baba'dır.

Baba:

Bir kız çocuğu babasıdır ve yazardır.

Kız:

Altı yedi yaşlarında, babasına çok düşkün, konuşkan ve duygusal bir kız çocuğudur.

YER VE ZAMAN:

Mekân, anlatıcının çalışma odasıdır. Anlatma zaman ise, bir öyküyü oluşturmaya yetebilecek olan bir-iki saatlik süre olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı kullanılmıştır.

“Evet, yardıma gereksinmesi olan bir yığın çocuk var. Yetiştirme yurtlarında, çocuk yuvalarında... Annesiz, babasız çocuklar, doğru. Onlardan birini almasını mı düşündürebilirdim kadına? O kimsesiz çocuklardan birini... Vay canına! Bu hiç aklıma gelmemişti. Anne olmak için ille de doğurması gerekmez ha!...”(s. 58)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Gel Birlikte isimli bu öyküde, iç monolog tekniği ve anlatı içinde anlatı kullanılmıştır.

*İç Monolog:

“Git bir koşu annene sor bakalım, bir astragan manto kaç para edermiş. Ben pek anlamam tabii. Nereden bileceğim mantonun ederini? Ne biçim çocuk bu! Kendi arkadaşlarıyla oynayacağına benim kuyruğumdan ayrılmıyor. Ne anlıyor ki bu odaya benimle birlikte kapanmaktan?”(s. 51)

*Anlatı içinde Anlatı:

Anlatıda, öykü içinde bir başka öykü daha oluşturulmuştur.(s. 50-58)

2.1.1.9.PİÇALİ YAZANAĞI

*Piçali Yazanağı*¹³², ikinci bölümün dördüncü öyküsüdür. Bu öyküde, babasız büyüyen Ali'nin, okuldaki arkadaşlarının ona piç diye takılmaları ve buna üzülen annenin, çocuğunu rahat bırakmaları için zehir içerek kendini öldürmesi anlatılmaktadır. Bu öyküde de anlatı içinde anlatı kullanılmıştır. Biri, anlatılan zamanda yaşanan olaylardır, diğeri ise Ali'nin öyküsü adı altında anlatılan Ali'nin yaşadığı olaylardır.

ÖZET:

Ali, iki yıl önce annesini kaybeder. Arkadaşını ne zaman görse, annesini kaybettiği günü anlatmaya başlar. Ali, annesi, teyzesi ve iki dayısıyla birlikte yaşar. Annesi onu dışarıya çok fazla bırakmadığı için, zamanının büyük bir kısmını annesinin yanında geçirir. Onun için de sokakta oynayan çocuklara çok fazla katılamaz. Ali, diğer arkadaşlarının babası olduğunun ama kendi babasının olmadığını farkındadır. Aslında bunu çok da kafasına takmaz. Çünkü babasızlığını aratmayacak iki dayısı vardır. Okula başladığı ilk günden beri arkadaşları ona sürekli “piç” diyip dalga geçerler. Söylenen bu kelimenin anlamını Ali bilmese de kendisine böyle seslenilmesinden rahatsız olur. Sınıfta bir gün silgisi kaybolur. Kendisinin olduğu söylenen silgi aslında onun değildir. Arkadaşlarının bir oyunuyla karşılaşır. Silgiyi Ali alır ve öğretmenin masasına bırakır. Silginin üzerine arkadaşları “piçali” yazmışlardır. Ali, bu sefer sınıfın içinde ağlamaya ve bağırmaya başlar. Öğretmenine bu kelimenin anlamını sorar. Nikâhsız doğan çocuklara bu adın verildiğini öğrenince, kızgınlıkla eve gider. Annesi onu kapıda karşılar. Ali ise annesine bağırmaya başlar. Kadın, oğlunun bu haline daha fazla dayanamaz ve zehir içip intihar eder. Teyzesi odaya gelince olanları anlar. Hemen hastaneye götürürler. Annesi oğlunu son defa daha okşayıp, sevdikten sonra vefat eder. Taziyyeye gelen konu komşu ise bu ölümden Ali'nin suçu olduğunu söylerler. Bir yandan da öksüz kalan Ali'yi sahiplenirler. Ali ise annesinin son sözlerini bir gün apansız hatırlayıverir. Annesinin ölmeden önce ona söylediği son söz ise, “sana piç demesinler, öksüz desinler.” olur.

¹³² Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 59-66.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Ali'nin babasız dünyaya gelmesi.

*Okula başlayana kadar annesinin yanından ayrılmaması ve dayılarının varlığıyla babasının yokluğunu hissetmemesi.

Gelişme:

*Ali'nin okula başlaması ve arkadaşlarının sürekli olarak ona piç diyerek takılmaları.

*Ali'nin piç kelimesinin anlamını öğretmeninden öğrenmesi ve annesine bu konuda bağırması.

*Zeynep'in bu duruma daha fazla dayanamayıp, zehir içerek intihar etmesi.

Sonuç:

*Artık insanların Ali'ye piç diyerek değil, öksüz diyerek seslenmeleri ve onu sahiplenmeleri.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Ali, Hatice, Zeynep ve Ali'nin Arkadaşı'dır. Ana kahraman ise, Ali'dir.

Hatice:

Lakabı boyacı Hatice'dir. Makyaj yapmayı çok sever. Saçları azaldığı için takma saç kullanır. İncecik bacaklarının üstünde kocaman kalçaları ve iri göğüsleri vardır; fakat bunlar da doğal değildir, pamuklarla ve paçavralarla oluşturulmuştur. Yani her yeri ve her şeyi takmadır. Ali'nin de teyzesidir.

Zeynep:

Hatice'nin ablası ve Ali'nin annesidir. Ufak tefek olduğu için kendisine "Zeynepaçi" lakabını takmışlardır. Girit göçmeni olduklarından Rumca'yı iyi bilir. Hatice'nin tam tersidir. Sekiz yıl önce annesini kaybettiği için, hâlâ daha onun yasını tutup karalara bürünür. Dışarıya çıkıp gezmez. Varlığı bile belli değildir. Yeşil renkli gözlere sahiptir.

Ali:

On yaşlarındadır. Babasız büyümüştür. Sekiz yaşında da annesini kaybeder. Saygın, yönetici ve buyruk veren bir görüntüsü vardır. Annesinin ölümüne sebep olduğu için vicdan azabı duymaktadır.

Ali'nin Arkadaşı:

Ali'nin kendisine devamlı öyküsünü anlattığı arkadaşıdır.

YER VE ZAMAN:

Anlatıda, olayların geçtiği yer açıkça söylenmese de, yazın uğrak yeri olan ilçelerimizden biri ifadesi kullanılmıştır. Anlatı zaman, Ali'nin öyküsünü anlatabileceği kadar kısa bir süredir. Olay zamanı ise, geriye dönüşlerle yaklaşık on yılı bulmaktadır.

ANLATICI- BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Hikâyenin büyük bir kısmı, Ali'nin öyküsüne ayrılmıştır. Bu kısım ise Ali'nin arkadaşı tarafından Ali'nin bakışıyla anlatılmıştır. Kişisel anlatıcı vardır. Gözlemci anlatıcının bakış açısı kullanılmıştır.

“İyisi mi biz baştan başlayalım öyküye. Onun anlattığı gibi, onun ağzından çıktığı gibi. Gün gün anlatsaydı size de yaşamını böyle anlatırdı işte.”(s. 60)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Piçali Yazanağı isimli bu öyküde tasvir, geriye dönüş tekniği ve anlatı içinde anlatı kullanılmıştır.

*Anlatı içinde Anlatı:

Hikâyenin içine Ali'nin öyküsü adıyla bir metin yerleştirilmiştir.(s. 60-66)

*Tasvir:

“Yanaklarına, yusuvarlak birer elma şekeri oturtulmuştur. Dudakları, günün ve gecenin her saatinde kıpkırmızıdır. Yüzü kat kat pudralanmıştır. Bu yüzün, hiç yıkanmadan, her gün, yeniden ve üst üste boyandığı bellidir. Saçları tiftik tiftiktir.”(s. 60)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Ben yaşıtılarından bir yıl geç başlıyorum okula. Annem geçen yıl neden göndermedi, bilmiyorum. Sanırım kıyamamıştır oğluna. Biraz daha büyüsün diye düşünmüştür.”(s. 62)

2.1.1.10.BİZE GÜLMEK YARAŞIR

*Bize Gülmek Yaraşır*¹³³, ikinci bölümün son öyküsüdür. Bu öyküde, annesi babası tarafından başıboş bırakılan Kerem'in, bir gün küflü tel üzerinde domates kızartıp yemesi sonucunda ölmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Kerem'in ölümü üzerinden yıllar sonra biri çıkıp, Kerem'in yakınlarıyla bir soruşturma yapar. Araştırmacının, olayları öğrendiğine göre, Kerem maddi durumu iyi olmayan bir ailenin çocuğudur. Annesi temizliğe gider ve babası da iş bulduğu sürece çalışır. Kerem ve ablasıyla ilgilenen yoktur. Sabahları, anne ve babası evden çıkıp gider. Bütün gün Kerem ve ablası sokaklardadır. Araştırmacı, Kerem'in yakınındaki kişilerle konuşup olanları anlamaya çalışır. İlk önce komşuları olan Hayriye Hanım ile konuşur. Hayriye Hanım, Kerem'i bayılmış olarak görür. Çevredeki herkesten ayrı bir ses çıkmaktadır. Hayriye Hanım da Kerem'in ablasını alarak annelerini bulmaya gider; fakat baktığı her yerde annelerini bulamaz. Eve döndüğünde ise, Kerem çoktan ölmüştür ve fazla da bekletilmeden gömülmüştür. Daha sonra araştırmacı, Kerem'in babası Cemal ile konuşur. O gün kendisi askerlik arkadaşının, kendisine verdiği ayakkabıları alıp eve gelmiştir. Geldiğinde Kerem sokakta oynuyordur. Kendisi mutfaktaki bulaşıkları yıkarken, arkadaşları Kerem'i getirirler. Başına top çarpınca düştüğünü söylerler. Odada yatan Kerem beş dakika sonra yere düşer. Panik içinde olan babası hemen komşulara seslenir. Kendi ise bir köşeye geçip ağlamaya başlar. Komşular çocuğu hastaneye götürmek isterler; fakat Kerem yolda ölür. Araştırmacı daha sonra öğretmeni Rasim Hoca ile görüşür. Hocası Kerem'in iyi sayılabilecek bir öğrenci olduğunu hatta ablasını bile geçtiğini söyler. Zehirlendiğini sonra öğrenmiştir. Araştırmacı daha sonra ablası Aslı ile konuşur. Aslı kardeşinin öldüğüne ilk başta üzülmeyi söyler. Çünkü sürekli olarak kendisi, kardeşiyle karşılaştırılmıştır. Ayrıca Kerem Aslı'ya göre daha bir kibar çocuktur. Aslı sonunda kardeşini çok özlediğini itiraf eder. Ne de olsa Kerem onun kardeşidir. Araştırmacı daha sonra Kerem'in annesi Ümmühan ile konuşur. O gün Ümmühan bir eve temizliğe gitmiştir. Bütün gün içinde anlam veremediği bir sıkıntı vardır. Tam evden çıkacağı sırada Hanım'ı başına ütü işi çıkarır. Akşam eve döndüğünde bir terslik olduğunu anlar. Konu komşu onların evinde toplanmıştır. Evde Kerem'i göremez. Sonra komşularından biri olanları ona anlatır. Ümmühan ise, o sırada sinir krizleri geçirmeye başlar. En çok da

¹³³ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 67-87.

yüreği oğlunu son kez bile görememiş olduğundan dolayı yanar. Araştırmacı ise, en son arkadaşı Ferdi ile bir kahvede konuşur. Ferdi ve arkadaşları o gün Mustafa ağabeylerinden balık istemişler onun da vereceği tutmuştur. Hemen balıkları kızartıp yerler. Kerem ise aşağı mahalledeki çocuklarla birlikte dir. Kerem onların yanına geldiğinde, onlar yemeklerini bitirmişlerdir. Onun da karnı ağtır. Eve gidip domates ekmek getirir. Domatesleri orada bulduğu küflü tel üzerinde pişirip yer. Sonra top oynamaya giderler. Oyunları sırasında top Kerem'in başına gelir ve Kerem bayılır. Arkadaşları onu alıp eve bırakırlar. Onun ölümüne çok üzölmüşlerdir. Bu ölümdede biraz da olsa kendilerinin payının da olduğunu düşünürler. Çünkü eğer Kerem'e balık ayırmış olsalardı Kerem o gün o domatesi yemeyecektir.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

- *Anne ve babalarının bütün gün işte olmasıyla, Kerem'in ve ablasının sokaklarda büyümesi.
- *Kerem'in bir gün yine sokağa arkadaşlarıyla oynamak için çıkması.

Gelişme:

- *Aşağı mahalledeki çocukların yanından, kendi mahallesine dönen Kerem'in arkadaşlarını bulması.
- *Arkadaşlarının, Kerem daha gelmeden pişirdikleri balıkları yemeleri.
- *Kerem'in de eve gidip domates, ekmek getirmesi ve getirdiği domatesleri orada bulduğu küflü tel üzerinde pişirip yemesi.

Sonuç:

- *Kerem'in yediklerinden dolayı zehirlenmesi ve ölmesi.
- *Sıcakta cesedinin kokmaması için hemen gömmeleri ve temizlikten dönen annesinin oğlunu son kez bile görememiş olması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Kerem, Cemal, Rasim Çakır, Aslı ve Ümmühan Gümüşdere'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Kerem'dir.

Cemal Gümüşdere:

Kerem'in babasıdır. Genellikle inşaat işlerinde, iş oldukça çalışır. Bu ikinci evliliğidir. İlk evliliğinden olan iki çocuğunu da kaybetmiştir. O zamandan beri de komşular ona iyi gözle bakmazlar.

Rasim akır:

Kerem'in öğretmenidir. Evlidir.

Aslı Gümüşdere:

Kerem'in ablasıdır. Kerem ablasına göre daha akıllı ve kibardır. Aslı her okuduğ u sınıfı ancak ikinci yılında geçer. Okul çıkışında da ocuk bakmaya gider.

Ümmühan Gümüşdere:

Kerem'in annesidir. Evlere temizliğe giderek para kazanır. Evlat acısı yaşamış yaralı bir annedir.

Kerem:

Zehirlendiğ i zaman ilkokula gidiyordur. Çalışkan, kibar, cana yakın, sevimli, bebek gibi yüzü olan güzel bir çocuktur.

YER VE ZAMAN:

Olaylar Kerem'in yaşadığı mahallede geçmektedir. Bu mahallenin ismi açıkça verilmemiştir. Olayları anlatma zamanı yaklaşık üç-dört saat olmalıdır. Olay zamanı ise, geriye dönüşlerle yaklaşık on yıllık bir süreyi kapsamaktadır.

ANLATICI - BAKIş AÇISI:

Olaylar tek bir kişi tarafından anlatılmaz. Araştırmacı tarafından birçok kişiye, aynı olaylar anlatırılmıştır. Böylece de aynı olay farklı bakış açılarıyla verilmiştir. oğulcu bakış açısı kullanılmıştır.

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Bize Gülmek Yaraşır isimli bu öyküde montaj, geriye dönüş ve anlatma-gösterme teknikleri kullanılmıştır.

*Montaj Tekniğ i:

Öykünün içine bir soruşturma yerleştirilmiştir.(s. 67-87)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Aslı da şuncacık çocuk o zaman. ‘Kızım, anan ne yana gitti bugün?’ derim, boyun bükür. Yok ki belli bir yeri. Her gün başka mahallelere, başka kapılara gider. Hatay’a gidelim dedik sonunda, belki buluruz.”(s. 69)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“ ‘Çocuğu hasta.’ dedim. ‘Birden kötüledi, nesi olduğunu anlayamadık, bir haber salalım istedik. Anadır, gelsin, görsün yavrusunu, başında bulunsun.’ ‘Geçer, geçer’ dedi hanım.”(s. 70)

3.BÖLÜM: SABAH YOLCULARI

Sabah Yolcuları¹³⁴, **Sabah Yolcuları** isimli öykü kitabının üçüncü bölümüdür. Bu bölüm adını, kitabın adından almaktadır. Bu bölümde *Sabah Yolcuları*, *Yumuşak Meydan Okuyor*, *Yağmur Sıcağı*, *Bir Damga Belki* ve *Yağmurla Giden* isimli öyküler yer almaktadır.

2.1.1.11.SABAH YOLCULARI

*Sabah Yolcuları*¹³⁵, üçüncü bölümün ilk öyküsüdür. Hem kitap hem de bölüm ismini bu öyküden almaktadır. Bu öyküde, bir Şoför’ün, sabahın erken vaktinde çalışmaya başlaması ve taşıdığı yolcular üzerindeki izlenimleri anlatılmaktadır.

ÖZET:

Şoför, daha gün doğmadan evden çıkar. Evden çıktığında çocukları da, sokaklar da daha uyanmamıştır. Şoför, çalışmaya başlar. Otobüsteki yolcuları izler. Bir kızını üzgün görünce, kendisine annesinin kızmış olabileceğini, sevgilisini başka biriyle gördüğünü ya da dışarı çıkmasına karşı çıkan ağabeyine kızdığını düşünür. Sonra aklına eski sevgilisi Hale gelir. Sürekli sakız çiğnediğini hatırlar. Daha sonra da birden aklına Nermin gelir. Uzun zaman olmuştur onu görmeyeli ve kendisini çok özlemiştir. Onunla birlikte oldukları zaman işsizdir. Babasına ya da akrabalarına yakalanmamak için buldukları yerden daha uzak yerlere giderler. Nermin’i yanındaki koltukta oturuyormuş gibi hayal eder. Evli olup olmadığını, eşiyi anlaşıp anlaşamadıklarını, çocuklarının olup olmadığını sormaya başlar.

¹³⁴ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 89-125.

¹³⁵ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 91-101.

Yolculardan biri sürekli düğmeye basar. Şoför yolcuya kızar. Diğer bir yolcu da “daha Göztepe’ye gelmedik mi” diye mırıldanmaya başlar. Şoför de bunların sabah yolcuları olamayacağını düşünür. Çünkü sabah yolcuları sessizdir. Sadece kendilerini ve o gün nelerle uğraşacaklarını düşünürler. Bunlar gibi ileri geri konuşmazlar. Otobüste bir çocuk öksürür. Bu sefer de Şoför, o çocuk ve annesi hakkında yorumlar yapmaya başlar. Bir arada kendini bir kamyonun şoförü olarak hayal eder. Yanından geçen arabalara ve doğaya takılıp kalır. Daha sonra bir genç insanın başını cama dayayarak, umarsızca dudak büktüğünü görür. Onun hakkında yorumlarda bulunur. Etraf yavaş yavaş ağarmaya başlamıştır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Şoför’ün, erken saatte kalkıp çalışmaya başlaması.

Gelişme:

*Şoför’ün, otobüse binen yolcular hakkında yorumlarda bulunması.

*Yolcuların, otobüsün yavaş gittiğine dair şikâyet etmeye başlamaları.

*Şoför’ün ise yolculara kızması.

Sonuç:

*Şoför’ün hayallere dalması ve ortalığın yavaş yavaş ağarması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Şoför, Nermin ve Otobüsteki Yolcular’dır. Öykünün ana kahramanı ise, Şoför’dür.

Şoför:

Otobüs şoförüdür. Evli ve iki çocuk babasıdır.

Nermin:

Şoför’ün eski sevgilisidir. Zayıf ve bakımlı bir bayandır.

Otobüsteki Yolcular:

Huysuz, ileri geri konuşan, çok sesi çıkan insanlardır.

YER VE ZAMAN:

Yer bir belediye otobüsüdür. Anlatma zaman ise, bir otobüsün başladığı duraktan, gideceği son durağa kadar süren yaklaşık yarım saatlik bir süredir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı kullanılmıştır.

“Geniş bir çevrende sürüyor olmalıydım bu arabayı. Saran, sıkın değil, özgür bırakan, soluk aldırın. Yağmur başladı birden, araba kapalı bir kutu. Şemsiyelerinden sular akıtmıyor kimse. Herkes belli bir yerden binmiş, herkes gideceği yeri biliyor. Aynı yere gitmek istiyorlar hep.”(s. 92)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Sabah Yolcuları isimli bu öyküde iç monolog, geriye dönüş ve diyalog teknikleri kullanılmıştır.

***İç Monolog Tekniği:**

“Besbelli annesine kızmış. Belki babasına ya da hangi nedenle olursa olsun, her sokağa çıkışına karışan ağabeyine kızmıştır. Sevgilisine başka bir kızla el ele görmüş de olabilir. Belki daha derinde, daha görünmeyen, başka bir derdi vardır.”(s. 91)

***Geriye dönüş Tekniği:**

“Neden bilmem Nermin’i anımsattı bana. Oysa hiçbir benzerliği yok. Kaç yıl oluyor? İşsizdim o zaman. Sokaklarda dolaşırdık el ele. Pastaneler bile ateş pahası. Caddelerde, yabancı mahallelerde. Tanımasınlar, birlikteliğimizi görmesinler isterdi.”(s. 92)

***Diyalog Tekniği:**

“-Hiç ruhsal bunalım geçirdiniz mi?

-Hayır.

-Sinir Hastalığı, sinir krizi falan?

-Hayır efendim.”(s. 95)

2.1.1.12.YUMUŞAK MEYDAN OKUYOR

*Yumuşak Meydan Okuyor*¹³⁶, üçüncü bölümün ikinci öyküsüdür. Bu öyküde, alfabemizin 9. harfi olan “ğ” nin, kendisine yapılan haksızlıklardan dolayı isyan etmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

“Ğ” kendine yapılan haksızlıklara daha fazla dayanamayıp isyan etmeye başlar. İlk başta başının üstündeki o yayı hiç kabullenemez. Onu, başının üstünde istemez. Ayrıca herkesin kendisine yumuşak demesine de çok bozulur. O yumuşak olmayı değil, sert olmayı ister. Kendisi dışında hiçbir harfin önüne yumuşak ya da sert gibi tanımlayıcılar almaması da onun isyan etmesinin bir başka sebebidir. Hatta bazen kendisinin kelimelerden kaldırılmasına, yok sayılmasına da çok kızar. Bir de kendisinin kullanılmamasına rağmen varmış gibi işlem görmesi de onun için ayrı bir üzüntü sebebidir. Yapıcı önemli görevleri olsa da tek başına kullanılma ya da kelime başında yer alma özgürlüğü ona verilmemiştir. Kendi hiç madde veya satır başında kullanılmamıştır. Bütün yapı kuruculuğuna karşın, hak ettiği değeri görememiştir. Kendini diğer harflerle karşılaştırır. Kendisinden daha çok itibar gören ünlülere karşı cephe alır. Kendi grubundan olan ünsüzler, hem daha fazla hem de ünlülere göre daha kullanışlı olmalarına rağmen nedense ünlüler kadar değerli görülmezler. Bunların sonucunda da “ğ” kendi grubundan olan ünsüzleri dayanışmaya çağırır. Haklarını aramak, hak ettikleri itibarı elde etmek ister.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Ğ’ nin kendisine yapılan haksızlıklara karşı isyan etmesi.

Gelişme:

*Ğ’ nin başının üstündeki yayı fazlalık olarak görmesi ve onun kendisini yumuşattığını söylemesi.

*Kendisinin yumuşak değil, sert olmak istemesi.

*Madde ya da satır başında yer alarak, hak ettiği değeri görmek istemesi.

---

¹³⁶ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 97-101.

Sonuç:

*Ğ'nin kendisi gibi haksızlığa uğrayan diğer ünsüzleri de dayanışmaya çağırması ve haklarını elde etme konusunda onlardan yardım istemesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün tek kahramanı “Ğ” dir. “Ğ” kişileştirilmiştir.

“Ğ”:

Alfabemizin 9. harfidir. Kendisine yumuşak denilmesini bir türlü kabullenemez. Ayrıca ünlülere gösterilen itibarın kendisine gösterilmemesinden şikâyetçidir.

YER VE ZAMAN:

Anlatımda belirli bir yer ve zaman yoktur.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Kişisel anlatıcı ve tekil bakış açısı vardır.

“O başımın üstündeki yayı her zaman gereksiz bir fazlalık olarak duydum ben. Bazıları şapka, bere takmaya alışamazlar, bilirsiniz. Takma saç, takma kirpiği zorunlu olsalar da kullanamayanlar vardır. Sutyen takamayan kadınlar bulunur. Gözlüğe alışamayanlarla hiç karşılaşmadınız mı?”(s. 97)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Yumuşak Meydan Okuyor isimli bu öyküde leitmotiv, montaj ve iç monolog teknikleri kullanılmıştır.

*Leitmotiv Tekniği:

Anlatımda yumuşak, sert, ünlü, ünsüz kelimeleri sıklıkla kullanılmaktadır.

*Montaj Tekniği:

“Cenap Şehabettin, çıkarıcılığı sandalyeye benzetmiş. Ayağımızın altına alırsanız sizi yüceltir, diyor. Başımızın üstünde taşırsanız sizi küçültür.”(s. 97)

*İç Monolog Tekniği:

“Ne gülünç görünüyor, değil mi? Bu onurlu yerler hiç bana kaptırılmadı. Bütün yapı kuruculuğuma karşın, işlerliğin tümünü üstlenmeme karşın, ne verildi bana şimdiye dek? Abece sıralamasında başlarda sayılma hakkı.”(s. 99)

2.1.1.13.YAĞMUR SICAĞI

*Yağmur Sıcağı*¹³⁷, üçüncü bölümün üçüncü öyküsüdür. Bu öyküde, bir Adam'ın pansiyonda konaklaması ve o pansiyonda kalan kişilerin, garip davranışlarına Musto aracılığıyla şahit olması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Adam bir pansiyonda kalır. Yaz ayıdır ve bunaltıcı bir sıcak vardır. Akşam sofraları kurulmaya başlanmıştır. Adam, pansiyona daha yeni gelmiştir; ama Hacı Musto, onu oradaki herkesle tanıştırmıştır. Yalnızlıktan ve sıkıntıdan bunalmışken, Adam'ın aklına Osman Usta gelir ve onunla konuşmaya başlar. Osman Usta çalıştığı fabrikadaki işçilerden biridir. Adam, onunla muhabbet etmeyi sever. Daha sonra Adam, Osman Usta'ya çevreyi dolaştırmak ister. Osman Usta'ya sabahtan beri takip ettiği, alımlı ve zarif kadını gösterir. Onun üzerine konuşurlar. Konuşma onun istemediği yerlere gelince Adam, Osman Usta ile konuşmaktan vazgeçer. Sonra Musto gelir. Bir şeyler yiyip yemeyeceğini sorar. Kendisine yemesi için köfte ve patates getirir. Onun masasına oturur ve pansiyonda kalan kişiler hakkında bilgiler vermeye başlar. Anlattıkları çok tuhaf olaylardır. Adam yemeğini yerken orada dolanan iki Alman'a gözü takılır. Musto'dan onların kim olduğunu öğrenir. Daha sonra Musto başka bir Alman çifti anlatmaya başlar. Sabah görüp de Osman ile konuştuğu bayan hakkında da Musto'dan çok şey öğrenir. O sırada Adam'ın gözü ağacın dibinde, elindeki yemek bıçağıyla oynayan küçük kıza takılır. Onun yanına gidip elini yüzünü temizler ve oynaması için bir peçeteyi eline tutuşturur. Musto pansiyonda kalanlar hakkında bilgi vermeye devam eder. Bir ara Adam, kendini denizin ortasında köpek balığından kaçarken görür. Sonra da aklı daha önce görmüş olduğu sarı bikinili bayana takılır. Adam, Musto'nun anlattıklarına daha fazla dayanamaz ve onu susturur. Ortalıkta yağmur sıcağı vardır ve birazdan yağacak olan yağmur, sabah tertemiz bir günü getirecektir.

¹³⁷ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 102-112.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Adam'ın pansiyona gelmesi.

Gelişme:

*Adam'ın, pansiyonda yalnızlıktan sıkıldığı için akılına Osman Usta'yı getirmesi ve onunla konuşması.

*Daha sonra Musto'nun yanına gelmesi ve ona pansiyonda kalan müşteriler hakkında birçok olay anlatması.

Sonuç:

*Adam'ın Musto'nun anlattıklarından sıkılması ve onu susturması.

*Ortalıkta yağmur sıcaklığının olması ve birazdan yağmurun yağacak olması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Adam, Osman Usta, Hacı Musto ve Sarı Bikinili Bayan'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Adam'dır.

Adam:

Okumuş kültürlü bir kişidir. Bir fabrikada çalışır. Bekârdır.

Osman Usta:

Onarım atölyesinin şefidir. Konuşulacak, dertleşilecek ve insan ruhundan anlayan bir kişidir. Sorumluluk sahibidir. Dürüst ve namusludur. Evli ve beş çocuk babasıdır.

Hacı Musto:

Adam'ın askerlik arkadaşıdır. Pansiyon sahibidir ve pansiyonunda kalan herkes hakkında bir bilgisi vardır.

Sarı Bikinili Bayan:

Villada oturur. Dışişlerinde görevli bir adamın eşidir. Geceleri pansiyonun gençleriyle diskoya gider.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, güney taraflarında bulunan bir pansiyonda geçmektedir. Yaz ayıdır ve akşam saatleridir. Anlatma zamanı ise, yaklaşık bir-iki saatlik süredir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmaktadır. Yer yer Musto'nun ifadelerine de yer verilmiştir. Tekil bakış açısı kullanılmıştır.

“Belki bu yüzden ve tam bu anda karşılaştım kafamdaki Osman Usta’yla, bunları düşünürken. Ne iyi etti de geldi. Sıkıntıdan patlıyorum burada. Yalnızlık ve yabancılık... Hoş geldi, safalar getirdi.”(s. 103)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Yağmur Sıcağı isimli bu öyküde tasvir, geriye dönüş ve iç monolog teknikleri kullanılmıştır.

*Tasvir:

“Güneyden yanık yeşil, kavlayan bir yaz kokusu geliyor. Bunaltan sıcaklara karşı doğal bir koruma görevi yüklenmesi düşünülen bu gölgelik bile böylesi bir sıcakta işlevini yerine getiremiyor. Akşam serinliği denebilecek tatlı bir esintiyi umut etmek bile umutsuzluğun ta kendisi. Hâlâ boğucu, hâlâ bunaltıcı.”(s. 102)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Şeflik, öyle kavuşmak için çırpılan bir yolun son uğrağında değil, kendiliğinden gelip buldu onu. Naci’yi patronlar işten atınca işçiler toplanıp aralarında seçtiler, ‘Bizim başımıza biri gerekse bu Osman Abi olmalıdır.’ dediler.”(s. 104)

*İç Monolog Tekniği:

“Sanki ben tartışmaktan kaçtıkça o, bile isteye yeni tartışma konuları çıkarıyor karşıma. Benim doğrularıyla çelişmek için zorla uyduruyor değişik düşünceleri. Ben beğenmesem, salt karşıt olmak için tutar, ‘Beğendim.’ bile der.”(s. 105)

2.1.1.14.BİR DAMGA BELKİ...

*Bir Damga Belki...*¹³⁸, üçüncü bölümün dördüncü öyküsüdür. Bu öyküde, eşi dolayısıyla her geceyi dışarıda geçiren Ayşe'nin, gece hayatından sıkılması ve hayatını sorgulamaya başlaması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Ayşe, hayatının ne kadar anlamsız olduğunu sorgulamaya başlar. Hayatında bir şeyler ters gidiyor; fakat onun bu tersliğe dur diyecek gücü yoktur. Eşinin isteği üzerine yine her zaman olduğu gibi gece eğlenmek için dışarıya çıkarlar. Gittikleri eğlence mekânı çok kalabalık olmasına rağmen, Ayşe o kalabalığın içinde yalnızdır. Hayatında ilk defa baloya katılmış olduğu her halinden belli olan genç kız, Ayşe'nin gözüne takılır. Onun da buralarda mutlu olamayacağını düşünür ve bir an önce gittiği bu yoldan dönmesini ister. Yanına Sevil gelir. Balodaki bir bayanın kıyafetini eleştirir. Makbule Hanım'ı anlatmaya başlar. Ayşe, Makbule Hanım ismini duyunca geçmişini anımsar. Geçmişine bu kadar yaklaşmışken birden çocukluk anıları canlanır. Yılbaşı gecesi olduğunu düşündüğü bir gecede annesiyle birlikte oturup çorap yamadığını hatırlar. Terasta eşiyle birlikte dans ederler. Eşinin “buradan sıkıldım artık” demesiyle de birlikte diskoya inerler.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Ayşe'nin, her gece gitmek zorunda kaldığı gece hayatından sıkılması.

Gelişme:

*Ayşe'nin, her zaman olduğu gibi eşiyle birlikte gece dışarıya çıkmaları.

*Ayşe'nin orada çok sıkılması ve kendisine anlamsız gelen yaşamını sorgulamaya başlaması.

*Ayşe'nin arkadaşı Sevil ile muhabbet etmesi.

Sonuç:

*Ayşe'nin terasta eşiyle birlikte dans etmesi ve eşinin buradan sıkıldım artık demesiyle de diskoya inmeleri.

¹³⁸ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 113-119.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Ayşe, Nilgün, Sevil ve Ayşe'nin Eşi'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Ayşe'dir.

Ayşe:

Mutsuz olduğunu düşündüğü bir hayatı vardır. Hayatını değiştirebilme konusunda da umutsuzdur. Evlidir ve eşinin ona sunduğu yaşama bir bakıma iradesi dışında katlanır. Kendisini eğlendirmedini düşündüğü gece hayatından bir türlü kopamaz.

Nilgün:

Ayşe'nin kardeşidir. Ayşe'nin tam zıttır. Hayatında ne yapmak isteğini bilen, hayatını zenginleştiren, herkesi kendi yaşamına katan bir kişidir.

Sevil:

Ayşe'nin arkadaşıdır. Sevil ve eşi de gece hayatına düşkündürler. Çevresindeki insanlar hakkında bir bilgisi mutlaka vardır.

Ayşe'nin Eşi:

Gece eğlencelerini seven, varlıklı biridir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar bir baloda geçmektedir. Anlatma zaman ise, yaklaşık bir-iki saatlik süredir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Nilgün olsa bocalamazdı. Aynı kaynaktan da çıksanız ayrımlı topraklarda akışını sürdüren iki ayrı ırmaktınız çünkü. Benzerliğiniz ırmak olmaktı kuşkusuz; ama ayrımlar bu benzerliği kırabilir, biri içinde aktığı toprağa ne vermesi gerektiğini bilen, aktığı yatağı enine ve boyuna genişleten, büyüten, herkesi kendisine katıp götüren, durmadan çoğalan bir ırmak olurken, öbürü deli çaylığını bile sürdüremeyebilirdi.”(s. 114)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Bir Damga Belki... isimli bu öyküde, iç çözümleme ve geriye dönüş tekniği kullanılmıştır.

*İç Çözümleme Tekniği:

“Boydan boya küçük aynalar yapıştırılmış, salonun ortasındaki döner küreye dikip gözlerini, ne konuşabileceğini düşünüyorsun. Düşünmen gerekirken düşünmüyor, içmemen gerekirken içiyorsun.”(s. 115)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Küt tırnaklı parmaklarını avucunun içine kıştırarak yaptığı yumrukla bir çorabı yamamaya uğraşiyor annen, sen de yırtık, söküük dikiyorsun. Özel bir gece olmalı-belki bir yılbaşı gecesi-. Yılbaşı geceleri değil, her zaman yapardı yamayı annen...”(s. 117)

2.1.1.15.YAĞMURLA GİDEN

*Yağmurla Giden*¹³⁹, üçüncü bölümün son öyküsüdür. Bu öyküde, Yaşlı Bir Adam’ın, otuz sekiz yıldır kullandığı sigarayı, küçük bir boyacı çocuğun elinde de görmesi sonucunda, kendisine sigaradan tiksinti gelmesi ve sigarayı bırakmak konusunda kendisi ile sigarası arasında verdiği mücadele anlatılmaktadır.

ÖZET:

Yaşlı Adam otuz sekiz yıldır sigara kullanıyordu. Kendisine zararlı olduğunu bildiği halde bir türlü onu bırakamamıştır. Yolda giderken sekiz yaşında boyacı çocuğun elinde sigarayı görür. Çocuğun yanına gidip neden sigara içtiğini sorar. Çocuk, Yaşlı Adam’ın ayakkabılarını boyatmayacağına inandığı için ona cevap vermeden yoluna devam eder. Bu kadar küçük bir çocuğun sigara içmesi onu çok üzer. O anda artık sigarayı bırakması gerektiğine gerçekten inanır. Kendisi bırakmalıdır ki gençlere örnek olabilsin. Daha sonra otobüs kuyruğuna girer. Ne kadar bırakmak istese de aklı hep sigarasındadır. Kuyrukta ki gençler, onun önünde bulan kızlara laf atarlar. Kızlar da çocukları terslemek yerine gülüşürler. Otobüs gelir; ama sıra tam kendisine gelmişken, otobüs dolar ve arkadaki araca kalır. Bu sırada kızlar otobüse binmiş ve arkadaki erkekler binemedikleri için hayıflanmaya başlamıştır. Kızların, otobüsten onlara el sallaması Yaşlı Adam’ı iyice sinirlendirir. Yağmur başlamak üzeredir. Yaşlı Adam ıslanacağım diye korkarken, fazla beklemesine gerek kalmadan otobüs gelir. Sigarayla verdiği mücadele hâlâ bitmemiştir. Ne kadar onu bırakmaya karar verse de, bir yandan da ondan vazgeçemez. Evinin durağına geldiğinde ise artık kendi

¹³⁹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 120-125.

ve sigarası arasında verdiği savaşı sigarası kazanmış olur. Durakta iner. Ufak bir su birikintisinin üstünden atlar ve bir sigara yakıp, yaşamın ne kadar da güzel olduğunu düşünür.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

- *Yaşlı Adam'ın, sekiz yaşlarında olan boyacı çocuğun elinde sigarayı görmesi.
- *Çocuğun elinde sigarayı görünce, otuz sekiz yıldır içtiği sigaradan nefret etmesi.

Gelişme:

- *Yaşlı Adam'ın otobüs kuyruğuna girmesi.
- *Sigarayı bırakmak konusunda kararlı olması ve bu konuda kendisiyle mücadele etmesi.
- *Yaşlı Adam'ın, otobüs durağındaki gençlere kendi kendine kızması.
- *Otobüsün gelmesi ve Yaşlı Adam'ın otobüse binmesi.

Sonuç:

- *Otobüs yolculuğu boyunca da sigarayla verdiği mücadeleyi sigaranın kazanması.
- *Yaşlı Adam'ın, evinin durağında inmesi ve bir sigara yakması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Yaşlı Adam, Boyacı Çocuk ve Otobüs Kuyruğundaki Gençler'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Yaşlı Adam'dır.

Yaşlı Adam:

Evlidir. Altmış yaşlarındadır. Kızı ve torunu vardır. Otuz sekiz yıldır sigara içer. Günde iki üç paket sigara içtiği olur. Sigaranın ne kadar zararlı olduğunu bilse de ondan bir türlü vazgeçemez.

Boyacı Çocuk:

Sekiz yaşındadır. Boyacılık yapar. Kürt'tür. Sigara içer.

Otobüs Durağındaki Gençler:

Lise talebesidirler. Üniversite sınavına hazırlanırlar.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, sokakta geçmektedir. Özel olarak bir şehir ismi verilmemiştir. Anlatma zaman ise, bir-iki saatlik bir süredir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından anlatılmaktadır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Otobüs bekletmedi bu kez. Oh, istediği yere geçip oturabilir. Yağmur da sanki otobüsün gelmesini bekliyormuş gibi sağanak halinde indirdi. Tam zamanında bindi canım, tam zamanında. Gelmeyiverseydi daha, suçuğu çıkacaktı. Kişi altmışını geçti mi, artık rahat bir yer istiyor. Oturmak, dinlenmek istiyor, içkisi bile yok sayılır. Bir tek sigara.”(s. 124)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Yağmurla Giden isimli bu öyküde iç çözümleme, diyalog ve iç diyalog teknikleri kullanılmıştır.

*İç Çözümleme Yöntemi:

“Dönüp kuyruğa girdiğinde, kendisini, kendi kuşağını yargılamaya başladı. Kimler yol gösterdi, kimler örnek oldu bu çocuğa? Herkes içiyor. Sekiz yaşındayken de mi? Hayır, olmamalı.”(s. 121)

*Diyalog Tekniği:

“-O dershanede iş yok. Bak, bizimkine gelin siz. Bir yılda tamam. İsteddiğiniz yere kapağı atarsınız.

-Sizin lisede iş yok. Kız lisesi değil mi, adı batsın.”(s. 122)

*İç Diyalog Tekniği:

“Sigara da içerler mi? Neden içmesinler? Dedesi yerindeki adamı yok sayıp öndeki kızlara, tanımadığı kızlara sarkıntılık eden, hiç sigara içmez mi? İçer elbet.” (s. 123.)

DİL VE ÜSLUP:

Sabah Yolcuları isimli öykü kitabının içinde bulunan on beş öyküde de sade, anlaşılır ve akıcı bir dil kullanılmıştır. Öykülerde kullanılan anlatım teknikleriyle, anlatım daha sürükleyici hale getirilmiştir. “*Yumuşak Meydan Okuyor*” isimli öyküde kişileştirilmeye

başvurulması ve anlatıma mizahi unsurların katılmasıyla, bu öyküyü okuyan okuyucunun yüzünde tatlı bir tebessüm oluşturulmuştur.

SONUÇ:

Feyza Hepçilingirler'in **Sabah Yolcuları** isimli hikâye kitabının ilk basımı 1981 yılında, Ödül Alan Kitaplar Yayınevi'nden çıkmıştır. Son olan 7. Basımı ise, 2009 yılında Everest Yayınları'ndan çıkmıştır.

Yukarıda incelediğimiz bu hikâye kitabı toplam 15 öyküden oluşmaktadır. Fava, Hoş Geldiniz Çocuklar ve Sabah Yolcuları adıyla üç bölüme ayrılan bu öyküler, kendi başlıkları altında da beş kısma ayrılmıştır. Hepçilingirler, hayatın her kesitini öyküleştirebilmiştir. Hikâyelerin hepsi sade, akıcı ve anlaşılır bir dille ifade edilmiştir. Hikâyelerin hepsi klasik tarzda yazılmış hikâyelerdir ve olay öykülerdir. Dokuz hikâyede (*Dikenli Terlikler, Sabah Yolcuları, Bir Damga Belki...* vb.) belirli bir sona varılmamış, öykülerin sonu açık bırakılmıştır. Birkaç öyküde, örneğin “*Yağmur Sıcağı*” adlı öyküde olduğu gibi, yer yer klasik tarzdan uzaklaşılarak kahramanın hayal dünyasına yer verilmiştir. Gerçekte olmayan olaylar varmış gibi gösterilmiştir. “*Bize Gülmek Yaraşır*” isimli öyküde de soruşturmaya yer verilerek anlatıma diğer klasik öykülerden farklı olan bir bakış açısı getirilmiştir. Hikâyelerinin bir kısmında, hikâye kahramanları hakkında açıkça bir bilgi verilmemiştir. Öykülerin çoğunda ince bir mizah anlayışı görülür. Özellikle “*Yumuşak Meydan Okuyor*” isimli öyküde “ğ” kişileştirilerek anlatılması okuyucunun yüzünde tatlı bir tebessüm oluşturmaktadır.

Yukarıda incelemiş olduğumuz on beş öykünün on öyküsünde aile ya da aile içi sorunlar (*Fava, Sızı, Sanıcı Her Gece, Dikenli Terlikler...* vb.) konusu ele alınmıştır. Üçünde sosyal olaylara (*Yağmurla Giden, Yağmur Sıcağı ve Sabah Yolcuları*) ve “*Hoş Geldiniz Çocuklar*” isimli öyküde de eğitim konusuna değinilmiştir. “*Yumuşak Meydan Okuyor*” isimli öyküde ise kişileştirilmeye başvuru olarak “Ğ” ye yapılan haksızlıklar dile getirilmiştir. Üç öykü dışında (*Fava, Menekşe'nin Bebesi ve Yağmur Sıcağı*) diğer öykülerde belirli bir mekân verilmemiştir. Öykülerdeki zaman konusunda da kesin bir bilgi yoktur. Olaylar kesin bir süreç belirtilmeden verilmiştir. Öykülerin yedisinde (*Bir Damga Belki..., Dikenli Terlikler, Yaşamdır Yenilenen...* vb.) ana kahraman bir kadındır. Olaylar, kadınların aracılığıyla ifade edilmiş ve onların sorunları dile getirilmiştir. Öykülerin üçünde (*Ben Yalancı Mıyım?, Piçali Yazanağı ve Bize Gülmek Yaraşır*) ana kahraman çocuktur. Diğer dört öykünün (*Gel Birlikte,*

Sabah Yolcuları, Yağmur Sıcağı ve Yağmurla Giden) ana kahramanı ise erkektir. “*Yumuşak Meydan Okuyor*” isimli öykünün de ana kahramanı “Ğ”dir. Öykülerin sekizinde (*Ben Yalancı Mıyım?, Sabah Yolcuları, Yağmur Sıcağı...vb.*) olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmış ve tekil bakış açısı kullanılmıştır. Öykülerin altısında (*Yaşamdır Yenilenen, Dikenli Terlikler, Bir Damga Belki... vb.*) olaylar, 3. tekil kişi tarafından verilmiş ve Tanrısal bakış açısı kullanılmıştır. “*Bize Gülmek Yaraşır*” isimli öyküde ise, bir olay farklı kişiler tarafından anlatıldığı için çoğul bakış açısı kullanılmıştır. Öykülerde tasvir, montaj, iç monolog, diyalog, iç diyalog, iç çözümleme, anlatma-gösterme, geriye dönüş, özetleme, leitmotiv ve bilinç akımı teknikleri kullanılmıştır. En çok iç çözümleme, iç monolog, geriye dönüş ve diyalog tekniğine yer verilmiştir. *Yaşamdır Yenilenen, Gel Birlikte ve Piçali Yazanağı* isimli öykülerde ise, anlatı içinde anlatı tekniği kullanılmıştır.

Hepçilingirler’in incelemiş olduğumuz bu **Sabah Yolcuları** isimli hikâye kitabı, yazarımızın yayınlanmış olan ilk hikâye kitabıdır ve bu kitabıyla da 1981 yılında Akademi Kitabevi Ödülü’nü kazanmıştır.

2.1.2.ESKİ BİR BALERİN

Feyza Hepçilingirler'in **Eski Bir Balerin**¹⁴⁰ isimli hikâye kitabı, on dört öyküden oluşmaktadır. Bu öyküler;

Eski Bir Balerin

Gerdek

Daryerlerin Karanlığı

Altın Gibidir Oğlum

İletişim

Sarı Kır Çiçekleri

Atın Önünde Et

Mor Üstüne Yazılmış

Ürkü Kuşunun Kanat İzi

Anaç Yaprak

Çiçekli Dallar Kıyımı

Adı Masal

Er Mektubu, Görülmüştür

Üç Nokta Bir Çizgi

2.1.2.1.ESKİ BİR BALERİN

*Eski Bir Balerin*¹⁴¹, **Eski Bir Balerin** isimli öykü kitabının ilk öyküsüdür. Kitap adını bu öyküden almaktadır. Bu öyküde, mutsuz ve yalnız olan eski bir balerinin, birden yaşlandığının farkına varmasıyla, mutlu olamadığını düşündüğü yaşamını sorgulaması anlatılmaktadır.

¹⁴⁰ Feyza Hepçilingirler, *Eski Bir Balerin*, 4. Basım, Remzi Kitabevi, İst., 2001.

¹⁴¹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 9-16.

ÖZET:

Eskiden balerin olan Bayan, bir gün aniden yaşlandığının farkına varır. Eve geldiğinde bütün aynaları kaldırır. Daha sonra bunun kabullenilmesi gereken bir durum olduğunu anlar. Kapıcıya ne kadar ayna bulabilirse hepsini getirmesini söyler. Evin her yerine aynaları yerleştirir ve aynalarla barışık, yaşamına devam eder. O günden sonra da dışarıya zorda kalmadıkça çıkmaz. İhtiyaçlarını ya kapıcıya ya da evine gelen öğrencilerine aldırır. Severe yapmadığı işler onu mutsuz edip, içkiye bağımlı hale getirmiştir. Çalıştığı yerden de içkiye olan düşkünlüğü yüzünden çıkarılmıştır. Çocukluğunda balerin olmayı istememiştir. Özellikle başbalerin olmayı hiç istememiştir. Bunun için ne kadar uğraşsa da annesinin isteğine karşı gelemeyip balerin olmuş; ama başbalerin olmaya yeteneği izin vermemiştir.

Bayan'ın, bir oğlu ve bir de kızı vardır. Kızı yurtdışında yaşar. Eşinden ayrılmıştır. Kalabalıkların içinde yaşamaya alışkın olan Bayan, hiç de hazır olmadığı yalnızlıkla baş başa kalmıştır. Oğlu Bilal, yalnızlığına eşlik etmesi için, ona gelirken balıklar getirir. Balıkların birine Haldun diğerine de Bilal ismini koyar. Haldun eşinin, Bilal de oğlunun ismidir. Aslında annesi balıkları sevmez. Zaten evde şeytan isminde onu oyalayan bir köpeği vardır. Bir gün balıklardan biri ölür. Ölü bir balık görmeye dayanamayan Bayan, kendisini hemen dışarıya atar. İlk gördüğü minibüse binip, şoförün yanına oturur. Bir kızın kendisine gülümsediğini görür. “Acaba benim öğrencilerimden biri mi?” diye düşünür; ama sonunda kendi öğrencilerinin böyle içten gülemeyeceğine karar verir. Ona yanında yer açar. Kız inerken de aynı şekilde gülümser. Bayan da böyle gülümsemeye çalışır ve içinde bir heyecan uyanır. Minibüsten iner ve evine dönüp, o ölü balığı atmaya ve böylece de yaşamına kaldığı yerden devam etmeyi ister.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Eskiden balerin olan Bayan'ın, mutsuz yaşamından dolayı içkiye bağımlı hale gelmesi.

*Bayan'ın, eşinden ve işinden ayrılıp yalnız kalması.

Gelişme:

*Bayan'ın, bir gün aniden yaşlandığını fark etmesi ve bir daha zor durumda kalmadıkça dışarıya çıkmaması.

*Oğlunun ona, yalnızlığında oyalanması için balıklar alması.

*Bir gün balıklardan birinin ölmesi ve Bayan'ın ölü bir balık görmeye dayanamayıp, kendisini sokağa atması.

Sonuç:

*Bindiği minibüse genç bir kızın binmesi ve ona içten gülümsemesi.

*Bayan'ın da içten gülümsemeye çalışması ve bunu başarınca da içinin huzur ve mutlulukla dolması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları; eskiden balerin olan Bayan, oğlu Bilal ve eşi Haldun ile Meliha'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Bayan'dır.

Eskiden Balerin Olan Bayan:

Eşinden ayrılmıştır. Bir oğlu ve bir de kızı vardır. Annesinin isteği üzerine balerin olmuş; fakat istemediği bir işi yaptığı için de yaşamı boyunca mutsuz olmuştur. Yaşamındaki mutsuzluk onu, içkiye bağımlı hale getirmiştir. Hayattan kopuk bir yaşantısı vardır.

Meliha:

Bayan'ın annesidir. Hayat dolu bir kadındır. Evin içinde de dışarıda da devamlı bakımlı dolaşır. Kızının başbalerin olmasını çok istemiştir. Hırslı bir bayandır.

Bilal ve Haldun:

Bilal, Bayan'ın oğlu, Haldun ise Bayan'ın ayrıldığı eşidir.

YER VE ZAMAN:

Olayların anlatıldığı yer, Bayan'ın evidir. Olaylar, öğleye doğru bir vakitte yaşanmaktadır. Anlatma zamanı, yaklaşık iki-üç saat olmalıdır. Olay zamanı ise, geriye dönüşlerle tahminen kırk-elli yılı bulmaktadır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Sehpanın üstünde dünden kalma nar tabağını gördü. Biraz sularını çekmiş gibiydiler; ama yalnızlıklarını dindirmek için bir kadeh beyaz şarabın arkadaşlığını bekliyorlarmış gibi geldi ona. Kendi isteklerine sırt çevirebilirdi; ama bu öksüz narlarınkine hayır.”(s. 10)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Eski Bir Balerin isimli bu öyküde geriye dönüş, iç çözümleme ve anlatma-gösterme teknikleri kullanılmıştır.

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Sokağa çıkmayı her düşündüğünde aklına, artık epeyce gerilerde kalmış olan o gün geliyor. Hiçbir ayırıcı özelliği olmayan sıradan bir gün... Sokağa çıkmış ve birden yaşlanıvermişti. İnsanın kafasını sert bir yere çarpması gibi saptanamaz kısılıktaki bir sürede yaşlandığını düşünmüştü.” (s. 9)

*İç Çözümleme Tekniği:

“O da hep annesinden kaçtığını sanır; ama zaman zaman annesine benzeme çabası içindeyken de yakaladı kendisini. Yazgısının kötü bir kopya olmaktan öteye gidemeyeceğini anladığı için çok kızdı böyle zamanlarda kendisine.”(s. 10)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“ ‘Oyalanırsın anne.’ dedi Bilal, balıkları getirdiği gün. ‘Şeytan var ya, onunla oyalanıyorum zaten.’ dedi o da.”(s. 11)

2.1.2.2.GERDEK

*Gerdek*¹⁴², ikinci öyküdür. Bu öyküde, Ziynet’in otuz yıl aradan sonra tekrar evlenmesi ve evlilik heyecanına kapılması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Ziynet, eşini yaklaşık bir iki yıl önce kaybetmiştir. O ölünce yalnız kalmış, bir süre yalnızlığıyla mücadele etmiştir. Yazları sürekli cam kapı açarak dışarısının sesini evine almış ve böylece de sessizlikten bir bakıma kurtulmuştur; fakat kışın yalnızlıkla mücadele etmesi çok daha zordur onun için. Kışa girmek üzereyken İhsan Bey’in evlilik teklifini Ziynet’e getirirler. İlk başta Şevket’e ihanet edecekmiş duygusuna kapılmış olsa da daha fazla yalnız kalmaya cesareti yoktur. İhsan Bey ile evlenmeye karar verir. Evlilik hazırlıklarını kimseden yardım almadan tamamlar. Az sonra evlenecektir; ama eski eşinin hatıraları onu hiç yalnız

¹⁴² Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 17-24.

bırakmaz. Evin içinde dolanırken sanki eski eşi olan Şevket'in hayaliyle karşılaşır. Kendisine kızgın olup olmadığını düşünür. Çeyiz sandığı gözüne takılır. O sandığın içindeki gençlik hayallerini ve heyecanlarını hatırlar. Nikâh için giyinip hazırlanır. Daha sonra İhsan Bey ile nikâhları kıyılır. Evdeki misafirler yavaş yavaş dağıldıktan sonra ikisi yalnız kalırlar. Ziyet biraz sonra yaşayacaklarından dolayı heyecanlanır. Çünkü daha önce bir evlilik yapmış olsa da kadın olamamıştır. İhsan Bey ile gerdeğe girdiklerinde İhsan Bey, Ziyet'in bakire olduğunu anlar ve yüzünde bunun yarattığı bir sevinç oluşur. Ziyet ise eski eşinin anısına, bu durumun aralarında kalmasını ister.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Ziyet'in yaklaşık iki yıl önce eşini kaybedip, yalnız kalması.

Gelişme:

*Yalnızlığa daha fazla dayanamayan Ziyet'in, İhsan Bey'in yapmış olduğu evlilik teklifini kabul etmesi.

*Ziyet'in evleneceğinden dolayı kendisini, ölen eşine karşı suçlu hissetmesi.

*Ziyet'in, evlilik hazırlıklarını tek başına tamamlaması ve İhsan Bey ile evlenmesi.

Sonuç:

*Gerdeğe girdiklerinde İhsan Bey'in, Ziyet'in bakire olduğunu anlaması ve bunun için sevinmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Ziyet, Şevket ve İhsan Bey'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Ziyet'tir.

Ziyet:

Elli yaşındadır. Eşini kaybetmiştir. Çocuğu yoktur. Eşine öldükten sonra da saygı duyacak kadar bağlıdır. Yalnızlığa dayanamaz ve ikinci evliliğini yapar.

Şevket:

Ziyet'in otuz yıllık kocasıdır ve vefat etmiştir. Sakin bir kişiliğiyle anılır.

İhsan Bey:

İki çocuk ve üç torun sahibidir. Emekli albaydır ve bir evi vardır. Evine ve eşi hayattayken ona bağlı olan birisidir. Sorumluluklarını bilir. Ziyet'in ikinci eştir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar ilk başta Ziyet'in evinde geçer. Daha sonra da İhsan Bey'in evi mekân olarak kullanılmıştır. Olayları anlatma zaman, yaklaşık üç-dört saatlik bir süredir. Olay zamanı ise, geriye dönüşlerle yaklaşık iki yılı bulmaktadır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Mutfaktan dönüp tekrar sandığın başına dikildi. Solmuş yüzgörümlüklerini, el değmemiş, otuz yıl öncesinin ütüsü, kolasıyla, katlanıldığı gibi duran; ama böyle olduğu halde pas rengi sandık lekelerinden kurtulamamış örtüleri garip garip baktılar Ziyet'e. Annesinden beklediği öğüdü alamayacağını anladı.”(s. 21)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Gerdek isimli bu öyküde iç çözümleme, geriye dönüş ve montaj teknikleri kullanılmıştır.

***İç Çözümleme Tekniği:**

“Kimseden yardım istemeden yaptı hazırlığını. Bu yaştan sonra evlenmeye kalkmak yetmezmiş gibi, ne yapılır, nasıl edilir, diye sormaktan ölesiye utanıyor.”(s. 17)

***Geriye Dönüş Tekniği:**

“Kocasının ölümünü kendisine yakıştırabildiği en cesur davranışla karşılamıştı. Alışıldığı kadar gözyaşı dökmüş, çığlık atıp bayımalara kalkarak komşuları başına toplamamıştı.”(s. 19)

***Montaj Tekniği:**

Anlatımda bir türküden alıntı yapılmıştır.

“Kekliğidim vurdular/Kanadımı kırdılar/Daha ben ne idim ki/Anamdan ayırdılar.”(s. 19)

2.1.2.3.DARYERLERİN KARANLIĞI

*Daryerlerin Karanlığı*¹⁴³, üçüncü öyküdür. Bu öyküde, bir Bayan'ın gençken yaşadığı zor günlerinin de etkisiyle kimlik sorunu yaşaması ve yaptığı bir otobüs yolculuğu boyunca bu kimliğini sorgulaması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Bayan otobüs yolculuğu yapar. Yanına genç bir kız oturur. Onun oturmasıyla birlikte Bayan kızıdan rahatsız olur. Kendi varlığını ona hissettirmek ister. Kız ise ayakta duran arkadaşıyla konuşmaktadır. Kızın hakkında yorumlar yapmaya başlar. Sonra aklından kızı dürtükleyip ona dil çıkarmak geçer; ama bunun yanlış olacağını düşünerek bundan vazgeçer. Daha sonra kızla ilgilenmeyi bırakıp, etrafındaki kuşları izlemeye başlar. Başına taktığı eşarbu çıkarır. Bunu yapmasına rağmen rahatlayamamıştır. Ne yapacağını, nereye gideceğini bilemez durumdadır. Kendisini kötü hissetmesinin bir sebebi olarak da çantasına doldurduğu çiçekleri meydana çıkaramamakta bulur. Sonra o çiçekleri alıp otobüsün içine savurmayı düşünür. Böylece herkes kendisini deli sanacaktır. Delirmekten bir yandan korksa da bir yandan da delirmesiyle birlikte her şeyin biteceğine inanır. Bir ara coşkulu gençliğine dalar. Gençliğinde kapatıldığı daryerleri ve o daryerlerin kendisi üzerinde bıraktığı izleri düşünmeye başlar. İçeriye düştüğü zamanları ve anne babasının onu nasıl merak ettiğini anımsar. Şimdi dışarıdadır; ama sanki bir yarısını içeride bırakıp çıkmıştır. Böyle düşüncelere dalmışken, bir anda yeşil gözlü bir adamın kendisini sürekli izlediğini söyleyerek, ilk durakta otobüsten inmek ister.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Bayan'ın, gençliğinde yaşadıklarının da etkisiyle ruhsal problemler yaşaması.

*Bayan'ın, otobüse binmesi.

Gelişme:

*Otobüste Bayan'ın yanına genç bir kızın oturması ve Bayan'ın ondan rahatsız olması.

*Bayan'ın delirmekten korkması.

*Bayan'ın kendisiyle uğraşmaktan vazgeçip, etraftaki kuşları seyretmeye başlaması.

---

¹⁴³ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 25-32.

*Bayan'ın, gençliğine dalması ve o yıllarda yaşadıklarını anımsaması.

Sonuç:

*Bayan'ın, kendisini yeşil gözlü bir adamın izlediğini söyleyerek hemen arabadan inmek istemesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün tek kahramanı Bayan'dır.

Bayan:

Ruhsal problemleri vardır. Bunun temelinde de gençliğinde yaşamış olduğu zor durumlar yatar. Zamanında hapishaneye girip çıkmış ve bu ruhunda derin yaralar açmıştır. Bir tane kızı vardır; ama kaybetmekten korktuğu için ona bağlanamaz.

YER VE ZAMAN:

Olaylar bir otobüste geçmektedir. Anlatma zamanı ise, yaklaşık yarım saatlik bir süredir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“İki yıl sonra kendimi aradığım yerde bulamıyorum. Oysa buralarda bir yerde bırakmış olduğuma kesinlikle inanıyorum. Bu kentin otobüslerinde, duraklarında, odalarında bırakmış olmalıyım. Niye yitirdim kendimi? Para çantamı düşürmüş gibi – içinde kimliğimle birlikte – iki yılın bir yerlerinde düşürmüş gibi işlevsiz, kendisi'siz dolanıp duruyorum.”(s. 29)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Daryerlerin Karanlığı isimli bu öyküde iç monolog, montaj ve geriye dönüş teknikleri kullanılmıştır.

İç Monolog Tekniği:

“Bu hanım kız gelip bedenini pat diye yanıma bırakıncaya değin yoktu bir şeyim. Ne yapacağımı, nereye gitmekte olduğumu biliyordum. Kendimi izlemekten kısa bir an için bile olsa caymış, başka şeyler düşünmenin yolunu-nasıl bulmuşsam-bulabilmişim.”(s. 25)

*Montaj Tekniği:

“ ‘Kimi durumlarda bir adamı öldürmek ona yapılabilecek en büyük kötülük değildir.’ demiş Morley.”(s. 30-31)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Şimdi kimse inanmaz; ama dünyayı gezmek isterdim ben. Bunu iyi anımsıyorum. Hiç de ulaşamayacak bir düş gibi gelmezdi üstelik. Bir gün mutlaka yapabileceğimi düşünürdüm. Gerçekten düşünürdüm, şimdi...”(s. 31)

2.1.2.4.ALTIN GİBİDİR OĞLUM

*Altın Gibidir Oğlum*¹⁴⁴, dördüncü öyküdür. Bu öyküde, Ahmet’in yanlış işler yapması ve her gün aynı saatte eve gelmesine rağmen o gün eve gelmemesiyle ailesini telaşlandırması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Sadık Efendi ve eşi sofraya oturacaklardır; ama oğulları Ahmet daha eve gelmemiştir. Sadık Efendi ve eşi, meraklanmaya başlarlar. Her gün aynı saatte gelen Ahmet, o akşam eve gelmemiştir. Sadık Efendi daha fazla meraklanmış gibi görünse de eşinin söylenmesini çekmek istemez. Yemeğe oturmayıp oğlanlarını beklerler. Kızları ise odasında sözde ders çalışıyordu. Sadık Efendi kızının okuyacağına bir türlü inanmaz. Çünkü kızı her sınıfı ancak ikinci yılında geçebilmektedir. Oğlu Ahmet ise, kızına göre daha çalışkandır. Ahmet, gece yarısına kadar gaz lambasının ışığında kitap okur. Kitaplara karşı ilgilidir; ama maddi sıkıntılardan dolayı Sadık Efendi, oğlunu okuldan almak zorunda kalır ve Ahmet de fabrikada çalışıp para kazanır. Şehre köyden göçmüşlerdir. Sadık Efendi, köyde yaşlı annesini bırakıp geldiği için geldiklerinden beri aklı hep annesinde kalmıştır. Saatin ilerlemesine rağmen Ahmet hâlâ eve dönmemiştir. Daha sonra kapı çalar ve polisler gelir. Sadık Efendi, eşinin ürkmesini istemez ve polislerle sessizce konuşur. Eşi “ne oldu?” diye sorunca da “Ahmet bu gece gelmeyecekmiş” der.

¹⁴⁴ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 33-36.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Ahmet'in, her gün geldiği saatte eve gelmemesi.

Gelişme:

*Sadık Efendi ve eşinin, oğullarının gelmemesinden dolayı meraklanmaları.

*Sadık Efendi'nin ısrarla oğlu gelmeden sofraya oturmak istememesi.

Sonuç:

*Eve polislerin gelmesi ve Sadık Efendi ile eşinin, Ahmet'in o gün eve gelmeyeceğini öğrenmeleri.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Sadık Efendi, Sadık Efendi'nin Kızı ve Eşi ile Ahmet'tir. Öykünün ana kahramanı ise, Sadık Efendi'dir.

Sadık Efendi:

Evlidir ve bir kızı, bir oğlu vardır. Maddi sıkıntı çektiklerinden dolayı köyden şehre göçmüşlerdir. Şehirde okul önlerinde nohut, leblebi satarak para kazanır.

Sadık Efendi'nin Eşi:

İsmi ve diğer kişilik özellikleri belirtilmemiştir; ama bir konuşmaya başladığı zaman susmadığı ifade edilmiştir.

Sadık Efendi'nin Kızı:

Okumaya pek gönlü yoktur. Her sınıfı ancak ikinci yılında geçer. Artistlere ve magazine karşı ilgilidir. Ders kitaplarını okuyacağına artistlerin resimlerine bakar.

Ahmet:

Sadık Efendi'nin oğludur. Okul hayatı iyi gidiyor olmasına rağmen maddi sıkıntılardan dolayı okulu bırakmak zorunda kalır. Bir fabrikada çalışır. Girdiği her ortamda kendini dinletecek kadar bilgilidir; fakat sonunda yanlış bir iş yapıp hapse düşer.

YER VE ZAMAN:

Olayların geçtiği yer Sadık Efendi'nin gecekondusudur. Anlatma zamanı ise, yaklaşık iki-üç saat olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı kullanılmıştır.

“Girit leblebisini bugün denese mi acaba? Şimdi bir yığın iş çıkarması gerekecek karısına da. Kumları o görmeden bahçe duvarının dibine bıraktı girerken, ıhlamurların altına. Elinde kum torbasını görsün istemedi. Eve yiyecek bir şey getirdiğini sanabilir hiç hesapta yokken.”(s. 34)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Altın Gibidir Oğlum isimli öyküde diyalog, anlatma-gösterme ve iç çözümle teknikleri kullanılmıştır.

*Diyalog:

“-Oğlan gecikti mi?

-Gecikti ya... Bu saatlere kalmazdı o. Gün kavuşurken gelirdi. Başına bir iş...”(s. 33)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“-Aç mısın? diye sorunca karısı,

-Hayır, dedi Sadık Efendi. Oğlanı bekleyeceğim. Her zamanki köşesine geçip ayaklarını toplayarak oturdu. Sigarasını yakarken,

-Kız nerede? diye sordu. Televizyona mı gitti gene?

-İçeride, dedi kadın. Ders çalışıyor.”(s. 33)

*İç Çözümleme Tekniği:

“Akıllı oğlandır Ahmet. Kızı gözü tutmaz ya, Ahmet'e çok güvenir Sadık Efendi. Rahmetli babasının adını boşa harcamadı, oğluna verip yüceltecek o adı, çok yüceltecek.”(s. 34)

2.1.2.5. İLETİŞİM

*İletişim*¹⁴⁵, beşinci öyküdür. Bu öyküde, bir Yazar'ın, imza gününde yaşamış olduğu hayal kırıklıkları anlatılmıştır.

ÖZET:

Yazar, günün sonuna yaklaşılmasına rağmen, imza gününe gelen insan sayısından memnun değildir. Kendisi için önemli olduğunu düşündüğü imza gününün, okuyucuları için de önemli olduğunu düşünür. Onların yanına gelmesini bekler. Sonra gelip geçenler hakkında bazı izlenimlere varır. Kendisini görüp de yanına gelemeyen okuyucuları hakkında, maddi durumlarının olmadığını düşünür. Ay sonudur ve cebinde kalan üç beş kuruşla da kitap alacağına evine yiyecek bir şeyler götürmeli diye düşünür. Sonuçta kitap karın doyurmaz. Bazı insanlar ise kendisini hiç umursamazlar. Bu durum yazarımızı iyice üzer. Halkın durumu ortadadır. Yanına gelenler ya kitaplarını hiç okumamıştır, ya da okuduğu kitabı tekrar alıp imzalatacaktır. Kitabı hiç okumayanlarla yazarın iletişim kurup kitap üzerinde konuşması imkânsızdır. Diğer grup insanlar da zaten sınırlı olan paralarını tekrar aynı kitabı alarak harcamazlar. Yaptığı işin ne kadar boş olduğunu düşünenler de vardır. İmzalayacağı kitaba “sevgili” diye başlayacaktır; ama o kişiyi daha tanımadan nasıl sevgi sözcükleri kullanacaktır. Hele bir de okuyucunun kıskanan bir eşi varsa. Daha sonra toplumcu edebiyat anlayışının ne olduğunu düşünür. Toplumu için, halkı için yazmasına rağmen; halkı onu bu önemli günde yalnız bırakmıştır. Yazar can sıkıntısıyla bunları düşünürken yanına inşaat işçisi olduğunu söyleyen bir okuyucusu gelir. Kendisi kitabının yarısını okuyup arkadaşına vermiştir. Şimdi de aynı kitaptan tekrar alacaktır. Kendisine, “Okuyucu ile bu imza günlerinde iletişim kurabiliyor musunuz?” diye sorar. Yazarımız da bütün gün sanki böyle birini bekliyormuş gibi yanına oturtur geleni. Muhabbet etmeye başlarlar. Konuşmaları sırasında gözü Kitapçı'ya takılır. Daha fazla konuşmaması için Kitapçı onu uyarır. Kendisini işçi olarak tanıtan bu kişinin aslında, gizli bir polis olduğunu anlar. Kendisi her imza gününde yazarları sorgulamaya gelen bir polistir.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Yazar'ın, imza gününde okuyucularıyla buluşmayı beklemesi.

---

¹⁴⁵ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 37-42.

Gelişme:

*Saatin epeyce ilerlemesine rağmen, gelen okuyucu sayısından Yazar'ın memnun olmaması.

*Halkın bu kadar duyarsız olmasına Yazar'ın üzülməsi.

*Daha sonra yanına okuyucusu olduğunu söyleyen biri gelmesi ve Yazar'ın buna çok sevinmesi.

Sonuç:

*Aslında gelen kişinin bir okuyucu değil, gizli bir polis olduğunu Yazar'ın, Kitapçı'nın uyarıları sonucunda anlaması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Yazar, Kitapçı ve Polis'tir. Öykünün ana kahramanı ise, Yazar'dır.

Yazar:

Toplumsal konuları işleyen bir yazardır. Halkın kitaplara karşı duyarsızlaşmasına bir yandan üzülmür, bir yandan da yaşam koşullarının ağır olmasından dolayı onlara hak verir.

Kitapçı:

Hakkında ayrıntılı bilgi verilmemiştir. Yazar'ın imza gününü gerçekleştirdiği kitapçı da görevlidir. Yazar'ı, kendisine okuyucu olarak yaklaşan kişinin aslında polis olduğunu uyaran kişidir.

Polis:

Kendisini inşaat işçisi olarak tanıtan ve yazarları, kimliğini saklayarak sorgulayan gizli bir polistir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar bir kitapçada geçmektedir. Anlatma zamanı ise, yaklaşık bir gündür. Öykü 1982 yılında yazılmıştır ve yazarların sorgulanması ele alındığı için bu olay da darbelerin yaşandığı 1960-1980 yılları arasında geçmiş olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“İşte tam o sıra ellerini görüyorsun. Büyük elleri, insan elleri. Dünyalar yapan, dünyalar kuran elleri. Tırnaklarının etle birleştiği yerde çepçevre kireç artığı. Kutsallaştıran, devleştiren bu kireç işte. ‘Hey babam. Koca insanım benim. Büyük insanım.’”(s. 40)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

İletişim isimli bu öyküde, iç çözümleme ve anlatma-gösterme tekniği kullanılmıştır.

***İç Çözümleme Tekniği:**

“Neden gizli kapaklısın. Demeliydin ona hep böyle bir okur beklediğini, gelmekle halkına ve kendine duyduğun güveni diriltip canlandırdığını, bu yüzden çok anlamlı olduğunu bu gelişin, ellerine sarılıp – o büyük, o kireçli ellerine – öpmeliydin. Utancın zerresini getirmeden aklına her santimini öpmeliydin o ellerin.”(s. 41-42)

***Anlatma-Gösterme Tekniği:**

“-Tartışalım sizinle. Kitabımı okuyup, tümüyle bitirdiğiniz zaman tartışalım.

-Olur, diyor ve gidiyor.”(s. 41)

2.1.2.6.SARI KIR ÇİÇEKLERİ

*Sarı Kır Çiçekleri*¹⁴⁶, altıncı öyküdür. Bu öyküde, Nermin’in bu yılki doğum gününü farklı, daha önce hiç tanımadığı birileriyle geçirmek istemesi ve tesadüf eseri de olsa bunu yaşaması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Nermin, bu yılki yaş gününün her yıldan farklı geçmesini ister. Daha önce tanımadığı birisinin kır çiçekleriyle gelmesini bekler. Gelen kişi güneyden ya da batıdan gelmelidir. Daha sonra bu fikrinin imkânsız olduğunu düşünür. Otuz yaşına giriyordur ve bu yaştan sonra tanıdıklarını da çağırmanın uygun olmayacağını düşünür. En azından Saltuk’un çiçekle gelmesi ona yetecektir. Eşinin, yapıp duvara astığı resim hakkında düşünmeye başlar. Resimdeki kırmızı noktanın umut olabileceği ona anlamsız gelir. Kendisi akşam için mutfakta börek yapar. Oğluna da oynaması için onarım çantasını verir. Ufaklık çantanın içindekileri boşaltıp ceplerine doldurur. Tamire gitmeye hazır gibi bir görüntüsünün oluşması, Nermin’i

¹⁴⁶ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 43-47.

güldürür. Oğlunu korkutacak kadar güçlü bir kahkaha atar. Nermin de bir resim yapmıştır. Daha boyaları kurumamış olduğundan oğlunun ellememesi için onu yatağının arkasına yerleştirir. Oğlunun gidip resminin üzerinde minik parmaklarının izini bırakmasını istemez. Akşam eşi gelir. Elinde çiçek yoktur. Saltuk, bütün çiçekçileri dolaşmış; ama bu mevsimde karanfil bulamamıştır. Nermin, ilk başta buna üzülse de daha sonra umursamaz. Eşi, arkadaşının tanıdığı olan birinin İzmir'den geldiğini ve akşama yemeğe geleceğini söyler. Nermin'in tepki vereceğini düşünür; fakat Nermin aksine buna memnun olur. Nermin sofrayı hazırlar. Masanın ortasına boş bir vazo koyar. İçinden bir ses gelen misafirin ona çiçek getireceğini söylemiştir. Kapı çalar ve gelen bir Bayan'dır, elinde de sarı kır çiçekleri vardır. Nermin buna çok sevinir. Beraber sofraya otururlar. Nermin, mutlu olduğu için sürekli kahkaha atmaktadır. Daha sonra fark ederler ki gelen misafir onlar kadar mutlu değildir. Oraya eşini, çocuklarını ve evini bırakarak gelmek zorunda kalmış acılı bir annedir.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Nermin'in otuzuncu yaşına girmesi ve bu doğum gününde farklı bir şeyler yaşamak istemesi.

Gelişme:

*Nermin'in akşam yemeği için mutfakta yemek hazırlaması ve oğluna da oyalanması için takım çantasını vermesi.

*Saltuk'un gelirken çiçek bulamaması ve Nermin'in buna üzülmesi.

*Eşinden, akşama yemeğe tanımadıkları birinin geleceğini öğrenmesi ve buna Nermin'in memnun olması.

Sonuç:

*Gelen misafirin bir Bayan olması ve elinde çiçeklerle gelmesiyle, Nermin'in doğum günü için istediklerinin gerçek olması.

*Nermin'in ve ailesinin mutlu olmasına rağmen, gelen misafirin üzgün olması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Nermin, Saltuk, Kerem Can ve misafirlğe gelen Bayan'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Nermin'dir.

Nermin:

Evlidir ve bir oğlu vardır. Otuz yaşına girmiştir. Nermin, hayata karşı bütün tepkilerini güçlü bir kahkaha atarak gösterir. Resim ile ilgilenir.

Saltuk:

Nermin'in eşidir. Resim ile ilgilenir.

Kerem Can:

Nermin'in oğludur. İki yaşındadır.

Bayan:

Nermin'in evine İzmir'den gelir. Hakkında ayrıntılı bir bilgi yoktur; ama eşini ve çocuklarını bırakıp gelmek zorunda kalan acılı bir anne olduğu bilinmektedir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar Nermin'in evinde geçmektedir. Anlatma zamanı, yaklaşık üç-dört saattir. Olaylar, akşam saatlerinde yaşanmaktadır. Mevsim ise, karanfiller olmadığına göre kış olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmaktadır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“ ‘Boş ver.’ dedi içinden bir ses, o da boş verdi. Kendisini inandıramadan, bunların geçersiz hayaller olduğunu düşündü; boş umutlar; kimsenin geleceği, uğrayacağı yok. Doğum günü ya bu gece, her zaman ki konuklar da gelmez. Kimseyi de çağırmadı: Otuz yaşına girerken özel çağrılar çıkarmak yakışık almaz gibi geliyor.”(s. 43)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Sarı Kır Çiçekleri isimli bu öyküde, iç çözümleme ve anlatma-gösterme tekniği kullanılmıştır.

*İç Çözümleme Tekniği:

“Bu yaş gününde önemsiz de olsa kimi değişiklikler yaşanabileceğinin umudunu yeşertmeye çalıştı içinde. Gerçekleşmesi olanaksızları isteme aptallığını göstermese bile, küçük şeyleri istemek hakkı olmalı. Tam tamına ne istiyor? Bunu adlandıramaz belki; ama sarı kır çiçeklerinden küçük bir demetle değişik bir yüz isteyebilir; güneş görmüş, güneşi

içmiş bir yüz; güneyden ya da batıdan; her zamanki konuları bilmeyen, başka ve değişik sesler getiren...”(s. 43)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“ ‘Yemeğe mi?’ dedi Nermin. ‘Bu daha güzel, harika bir şey bu!’

Garip gülmelerden huylanmış olarak, ‘İyi misin?’ diye sordu Saltuk çok ciddi bir sesle.”(s. 45)

2.1.2.7...ATIN ÖNÜNDE ET...

...*Atın Önünde Et...*¹⁴⁷, yedinci öyküdür. Bu öyküde, ailesinin zoruyla evlendirilen bir Bayan’ın mutlu olmadığı evlilik yaşantısı ve genç kızlığından beri pencere önünde beklediği kişinin yıllar geçmesine rağmen gelmemesi; ama kendisinin yılmadan usanmadan onu beklemesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Kadın, babasının isteğiyle Ahmet isminde, kasaplık yapan biriyle evlendirilir. Kendisi Ahmet’i hiç beğenmemiştir; ama ailesinin isteğine de fazla direnememiştir. Rahat yaşayacağı düşüncesiyle geldiği eve, her gün Ahmet et getirir. Kadın ise eti hiç sevmez. İlk çocukları kız olur. İkinci hamileliğinde ise eşi, eğer et yerse oğlanları olacağına inanır ve bu konuda onu zorlar. Eşinin zorlamasıyla yiyiyor görüldüğü etleri gidip lavaboya çıkarır. Oğulları olunca da Ahmet, bunu eşinin et yemesine bağlar. Her ikisi de okur. Kızı okumak için gurbete gider. Daha sonra orada birini sever ve evlenir. Oğlu ise kasaplığa devam eder. Ahmet vefat etmiştir. Bu sefer de oğlu her gün eve et getirir. Annesi iyice rahatsızlanmıştır ve bakıma ihtiyacı vardır. Onun için Kadın, annesini yanına alır. Birlikte yaşamaya başlarlar. Bugüne kadar evin bütün ihtiyaçlarını Ahmet alıp gelmiştir. Kendisinin beğenip de aldığı en ufak bir şey bile yoktur. Onun için de Ahmet ölünce kendisi çok zorluk çeker. Dışarıya çıkıp insan içine karışmaktan korkar. Ancak zorda kalırsa dışarıya çıkar. Genç kızlığından beri gelmesini beklediği kişiyi hâlâ bekler. Bir gün mutlaka gelecek diye düşünür. O gelecek diye her sabah kalkıp temizlik yapar, evi derleyip toplar ki geldiğinde her yer düzgün görünsün.

¹⁴⁷ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 48-57.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Ailesinin zorlamalarıyla evlenen Kadın'ın, mutlu bir yuvasının olmaması.

Gelişme:

*Kadın'ın eşinin ölmesi ve oğluyla birlikte yaşaması.

*Annesi daha da ağırlaşınca, Kadın'ın annesini yanına alması ve ona bakması.

*Kızının gurbette yaşaması ve Kadın'ın ona özlem duyması.

*Hiç sevmediği eti, eşinin ölümünden sonra kasaplığa devam eden oğlunun eve getirmesi.

Sonuç:

*Kadın'ın, gençliğinden beri gelmesini beklediği kişiyi hâlâ daha umutla beklemesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Kadın, Kadın'ın Annesi, Kızı ve Oğlu ile Ahmet'tir. Öykünün ana kahramanı ise, Kadın'dır.

Kadın:

Bir kızı, bir de oğlu vardır. Eşini kaybetmiştir. Mutsuz bir evliliği olmuştur. Yaşlı annesiyle ve oğluyla birlikte yaşar. Gençliğinden beri gelmesini beklediği biri vardır. Bir bakıma onu hayata bağlayan da o ne olduğunu tam olarak açıklayamadığı umududur.

Ahmet:

Kadın'ın kaybettiği eşidir. Kasaplık yapar. Maddi durumu yerindedir. Kazandığı paraları da harcamayı bilir. Giyim kuşama önem verir.

Kadın'ın Annesi:

İyice yaşlanmıştır. Bakıma muhtaç olduğu için kızının yanında yaşar. Damatları olan Ahmet'i sever. Onun öldüğüne üzülür.

Kadın'ın Kızı ve Oğlu:

Kızı, oğlundan daha büyüktür. İkisi de okumuştur. Kızı okumak için gurbete gitmiş ve orada tanıştığı biriyle evlenmiştir. Hâlâ gurbettedir. Oğlu ise, baba mesleği olan kasaplığa devam eder ve annesiyle birlikte yaşar.

YER VE ZAMAN:

Olaylar Kadın'ın evinde geçmektedir. Anlatma zamanı en fazla bir saati içerir; ama Kadın'ın geçmişine dönmesiyle birlikte olay zamanı yaklaşık otuz-otuz beş yıl kadar geriye gitmektedir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı kullanılmıştır.

“Ne zamandan beri pencerenin önünde oturduğumu, ne zamandan beri yoldan gelip geçmekte olanlara baktığımı bilmiyorum. Belki yıllardır kımıldamadan oturuyorum burada ve bekliyorum. Yüzünü çok iyi bilmediğim; ama çok sevdiğim -seveceğim- birini bekliyorum.”(s. 48)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

... *Atın Önünde Et...* isimli bu öyküde özetleme, iç monolog, diyalog, leitmotiv ve geriye dönüş teknikleri kullanılmıştır.

*Özetleme Tekniği:

Anlatımda, Kadın'ın geçmişten o ana kadar olan yaşamı özetlenmiştir. (s. 48-55)

*İç Monolog Tekniği:

“Rahattım, mutluydum rahmetlinin gününde. Ama o beklediğim neyse hep bekliyordum onu. Kocamdan önce kapıyı çalar diye kapıdan, ben görmeden, ‘Gel seni bekliyorum.’ diyemeden yoldan gelip geçer diye pencereden ayrılmıyordum.”(s. 50)

*Diyalog Tekniği:

“-Ne düşünüyordun?

-Ne mi düşünüyordum? (Ahmet'i) Ahmet'i düşünüyordum.

-Ya...Ne iyi adamdı rahmetli...”(s. 51)

*Leitmotiv Tekniği:

Anlatımda “et” kelimesi sürekli tekrarlanılmıştır.

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Çocukları okuttum, büyüttüm. O beklediğim bir türlü gelmiyordu. Onun gelmesinden önce yapılacak işler de bitmiyordu hiç. Ortalık dağılık olmasın diye evi topluyordum,

gördüğünde gücenmesin diye bulaşıkları yıkayıp yerleri siliyor, çamaşırları ak pak ediyordum; ama gelmiyordu.”(s. 51)

2.1.2.8.MOR ÜSTÜNE YAZILMIŞ

*Mor Üstüne Yazılmış*¹⁴⁸, sekizinci öyküdür. Bu öyküde, lokantada garson olarak çalışan Ahmet’in müşteri beklerken hayallere dalması ve beklediği kıza, üzerini kendi bilgileriyle doldurduğu peçeteyi vermeyi düşlemesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Şehirlerarası yol güzergâhı üzerinde bulunan bir lokantada garson olarak çalışan Ahmet, lokantanın boş olmasından da faydalanarak bir masaya oturup hayallere dalar. Babası, onu ve ailesini bırakıp gittiğinden beri evin sorumluluğunu o üstlenmiştir. İki kız kardeşini o okutur. Bu yol üstünden Ankara’ya gidecek olan yolcuların yolda hangi manzaralarla karşılaşacağını düşünür. Daha sonra kendisinin de o otobüslerden birine binip gittiğini ve yanındaki yol arkadaşıyla neler konuşacağını hayal eder. Sonra Patron’u masaları temizlemesi için onu uyarır. Kirlili masa kalmamıştır; ama bulaşıkları yıkama konusunda pek acele etmez. Artık otobüsleri daha görür görmez hangi firmaya ait olduğunu tanıyacak hale gelmiştir. Biraz sonra İzmir arabası gelecektir. O ise masaları temizlemek yerine, biraz sonra İzmir’den gelecek olan otobüsten inen sarı saçlı, güzel bir kıızı hayal eder. Yanında buluna mor peçetenin üstüne ismini, yaşını, boyunu ve ev adresini yazar. Kız geldiği zaman o peçeteyi ona fark ettirmeden verecektir. Adresi yazarken no:3 kelimesi aklına, evini ve annesini getirir. Annesini düşününce de no:3 ifadesini üst üste yazmaya başlar. O sırada İzmir otobüsü de gelip lokantanın önünde durmuştur.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Ahmet’in, babasının onları bırakıp gittiğinden beri evin sorumluluğunu yüklenmesi.

Gelişme:

*Ahmet’in, bir lokantada garson olarak çalışması.

*Lokantanın da boş olmasından yararlanarak hayallere dalması.

¹⁴⁸ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 58-64.

*Patronu'nun onu uyarması ve Ahmet'in ona pek kulak asmaması.

*Ahmet'in, İzmir otobüsünden inecek olan kızı hayal etmesi.

Sonuç:

*Evinin adresini yazarken birden akılına annesinin gelmesi ve o sırada İzmir otobüsünün gelip lokantanın önünde durması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Ahmet, Ahmet'in Annesi ve Kardeşleri ile Patronu'dur. Öykünün ana kahramanı ise, Ahmet'tir ve diğer kişiler hakkında bir bilgi verilmemiştir.

Ahmet:

Lokantada garson olarak çalışır. Esmer, normal boyda ve on sekiz, on dokuz yaşlarındadır. Annesine ve iki kız kardeşine kendisi bakar.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Eskişehir ile Ankara yolu üzerinde bulunan bir lokantada geçmektedir. Olayları anlatma zaman ise, yaklaşık yarım saat ya da bir saat olmalıdır.

ANLATICI-BAKİŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Mor peçetenin en altına, başka yer yokmuş gibi, kıyıdaki mavi çiçeklerden oluşan kenarsuyunun da altına “yaş” deyip iki nokta koyuyor Ahmet. Biraz düşünüyor. Yaş? Belki de sarışın kız gelip bu masaya oturur. Esmer, çakır gözlü, normal boylu genci arar gözleriyle. Yaşının kendisinden azıcık büyük olmasını ister belki, birkaç yaş.”(s. 62-63)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Mor Üstüne Yazılmış isimli bu öyküde iç çözümleme, tasvir ve leitmotiv teknikleri kullanılmıştır.

***İç Çözümleme Tekniği:**

“İşte bir Ankara otobüsü daha. Nasıl kalkarlar, nasıl gidip otobüslere binerler biliyor. Masayı, bir şey unutmuş olup olmadığını anlamak için son kez gözleriyle tarayıp pantolonunu çekiştirerek kalkmalı şimdi.”(s. 59)

*Tasvir:

“Yerden buhar çıkıyordu. Toprağın üstünden yarım metre kadar yükselince kaypaklaşıyor, biçimleri, renkleri çarpıklaşıp saydam görüntüleri sağa sola yalpalatan yalaz buğusu gibi berraklaşıyordu. Renkler birbirleriyle kaynaşıp dans ediyorlardı. Çok sıcak günlerde, denizin üstünde belirip kıydan seyredilen oynaklık, titrek saydamlık vardır ya, öyle işte.”(s. 58)

*Leitmotiv Tekniği:

Anlatımda “otobüs, garson” kelimeleri sıkça kullanılmıştır.

2.1.2.9.ÜRKÜ KUŞUNUN KANAT İZİ

*Ürkü Kuşunun Kanat İzi*¹⁴⁹, dokuzuncu öyküdür. Bu öyküde, İhsan’ın uzman doktor olabilmesi için mülakata ve ameliyata girmesi, hastasının narkozdan ölmesine rağmen İhsan’ın uzman oluşu anlatılmaktadır.

ÖZET:

İhsan, uzman doktor olabilmek için ilk başta mülakata girer. Doç. Dr. Şerafettin’den pek hoşlanmaz. Mülakatta sanki kendisinin başarısız olmasını istiyormuş gibi durduğunu sezinler. Biraz panik yapsa da mülakatı başarıyla geçer. Sıra ameliyattadır. Kapıda arkadaşları onu bekliyordur. Hemen eline bir sigara tutuştururlar. İhsan, içeride neler yaşadığını onlara özetler. Eşini arar. Mülakatı başarı ile geçtiğini ve biraz sonra ameliyata gireceğini söyler. Hiç heyecanlı olmadığını da ekler. Aslında çok heyecanlıdır. İçinde ürkü kuşunun kanat çırdığını hisseder. Daha önce birkaç kez bayılmıştır. Tekrar bayılmaktan korkar. Ameliyathane hazırdır. Uzun zamandır heyecanla bu ameliyatı bekleyen Yaşar’ı getirirler. İhsan, Yaşar’a korkmamasını söyleyip onu sakinleştirir. Kendisi de hazır olunca ameliyata başlar. Deri üzerinde bir kesik oluşturur. Oradan hızla akan kanı durduramaz ve bayılır. Ayıldığında ise tekrar ameliyata devam eder. Başarıyla bu aşamayı da geçmiştir. Üzerinden uzun süre geçmiş olmasına rağmen hasta ayılmaz. Hastanın yanına gider. Kendisi bayıldığı sırada Yaşar’ın ayılıp da her şeyi mahvetmesini önlemek için narkozitörün Yaşar’a tekrar narkoz verdiğini öğrenir. O anda Yaşar’ın bir daha gözlerini açamayacak olduğunu anlar. Bu duruma çok

¹⁴⁹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 65-71.

üzülür. Yaşar'ı iki gözünden öper ve örtüsünü yüzüne çeker. İhsan, kendisinin uzman olmasını sağlayan bu ameliyatın, hastanın ölümüyle sonlanmasına çok üzülür.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*İhsan'ın uzmanlık sınavına girmesi.

Gelişme:

*İhsan'ın mülakatı geçip, ameliyata girmesi.

*Ameliyatta fenalaşıp, bayılması.

*Yaşar'ın ayılmasını önlemek için, narkozitörün ona tekrardan narkoz vermesi.

*İhsan'ın aşamaları başarıyla geçip, uzman doktor olması.

Sonuç:

*İhsan'ın uzman doktor olmasını sağlayan ameliyatta, hastası Yaşar'ın hayatını kaybetmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları İhsan, Yaşar ve Hastanede Görevli Doktorlar'dır. Öykünün ana kahramanı ise, İhsan'dır.

İhsan:

Doktordur. Pratisyenlikten uzman doktorluğa yükselmiştir. Zaman zaman heyecanının önüne geçemez ve bayılır.

Yaşar:

İhsan'ın uzman doktor olabilmesi için girdiği ameliyatta, böbreklerinden ameliyat olan kişidir. Ameliyatın sonunda hayatını kaybetmiştir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, ismi açıkça belirtilmeyen bir hastanede geçmektedir. Anlatma zamanı ise, yaklaşık dört-beş saat olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Oturmadı bile. Gözlerini bile kapamadı. Bunlar hep zayıflık belirtileri; önlemek gerek bunları; ya şimdi ya hiç... Güçlü olduğunu biliyor, güçlü olduğuna güveni tam: Ellerine güveniyor. Hastalar hep bu ellere teslim etmek istediler kendilerini. Ameliyat gününü değiştirip Dr. İhsan’ın ellerine sığınanlar kadar güvenemeyecek mi kendisine?”(s. 67)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Ürkü Kuşunun Kanat İzi isimli bu öyküde, iç çözümleme ve anlatma-gösterme tekniği kullanılmıştır.

***İç Çözümleme Tekniği:**

“Sözlü sınavdan sonra verilen uzunca arada, hiçbir kötü olasılık gelmedi aklına İhsan’ın. Bedeninde ve kafasında duyduğu doyumsuz gevşemenin tadıyla rahattı. Arkadaşları bir sigara tutuşturdu ağzına, hemen bir çay getirdiler. Soruları ve verdiği yanıtları özetledi kısaca; uzmanlık sürecini tamamlamaya çalışan arkadaşlarının bakışlarından derlediği beğeni ödül diye sundu kendisine.”(s. 65-66)

***Anlatma-Gösterme Tekniği:**

“Korkuyor musun? dedi. Dudağını kıvrırdı Yaşar. Kısa, çok kısa bir an, ortada yatan kendisiymiş gibi geldi İhsan’a. ‘Korkma!’ dedi.”(s. 68)

2.1.2.10.ANAÇ YAPRAK

*Anaç Yaprak*¹⁵⁰, onuncu öyküdür. Bu öyküde, hamile olan bir Bayan’ın otobüse binmesi ve otobüste yaşananlarla, Bayan’ın bu yolculuğundaki izlenimleri anlatılmıştır.

ÖZET:

Bayan, otobüstedir. Yanına, kucağında çocuğu olan biri oturur. Şoför yolcu toplayabilmek için yolda yavaş yavaş ilerler. Bayan’ın yanına oturan kadın, çocuğuna sürekli uyumaması konusunda uyarır. Daha sonra otobüse yakışıklı bir delikanlı oturur. Oturduğu gibi yakışıklılığı bozulmasın diye sağını solunu düzeltmeye başlar. Bayan, hamiledir ve kendini anaç bir yaprak gibi yeşil hisseder. İçinde bir canlıyı büyütebilmenin hazzını yaşar. İleriki durakta Şoför’ün yanına, elinde büyük bir bohçası olan kadın oturur. Şoför, bu kadar yükü binip iki kişilik yer kapladığı için ona kızar. Kadının o bohçanın içinde ekmek taşıdığını

¹⁵⁰ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 72-77.

öğrenince öfkelendiğine üzülür. Yolda ilerlerken otobüsün önüne birden sarı bir minibüs çıkar. Şoför ani bir frenle durur; ama bu duruma çok kızar. Yolculardan birinin de alnı kanar. Yaşlı kadın otobüsten iner. Onun yerine kilolu bir kadın oturur. Biraz ilerledikten sonra kadın yanlış otobüse bindiğini fark eder. Şoför biraz önce neredeyse kendisine kaza yaptıracak olan sarı minibüsün peşine düşer. Şoför'le birlikte yolcular da gergindir. Bayan, en çok da bebeğini düşünür. Daha sonra Şoför, minibüsü yakalar. Minibüs şoförünün kendisinden özür dilemesiyle de iş tatlıya bağlanır ve herkes rahat bir nefes alır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Hamile bir Bayan'ın otobüse binmesi.

Gelişme:

*Bayan'ın yanına, çocuklu bir Bayan'ın oturması.

*Otobüsün yavaş giderek yolcu toplaması.

*Otobüse, duraklarda farklı izlenimler bırakan insanların binmesi.

*Otobüsün önüne aniden sarı bir minibüsün çıkması ve kaza yapmaktan son anda kurtulması.

*Şoför'ün bu duruma çok sinirlenmesi ve minibüsü takip etmesi.

Sonuç:

*Şoför'ün sarı minibüsü yakalaması ve suçlu olan şoförün özür dilemesiyle de işin tatlıya bağlanması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Bayan, Şoför ve Otobüsteki Yolcular'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Bayan'dır.

Bayan:

Anlatımda, Bayan hakkında ayrıntılı bir bilgi verilmemiştir. Onun hakkında tek bildiğimiz, hamile bir bayan olduğu ve bebeğinin varlığından büyük bir mutluluk duyduğudur.

Şoför:

Otobüs şoförüdür. Sinirlerine çoğu zaman hâkim olamayan, asabi birisidir.

Otobüsteki Yolcular:

Yakışıklı olduğuna kuşkusu olmayan genç delikanlı, çocuklu bir bayan, bakımlı bayanlar, yaşlı ve kilolu bir bayan ve hakkında bilgi verilmeyen diğer yolcular.

YER VE ZAMAN:

Olaylar bir otobüsün içinde geçmektedir; fakat belirli bir şehir ismi verilmemiştir. Anlatma zamanı ise, yaklaşık yarım saatlik bir süredir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Bir can. Henüz kımıldamıyor. Bedeninin sıcaklığına sığınmış, öylece büyütüyor kendini. Sabırla büyütüyor. Dolmuşun içindeki kadınlardan – hiç değilse birçoğundan – fazla olduğunu, çok olduğunu düşündü. Etkili, güzel bir ilkyaz yağmurundan sonra, ağacın dallarında ilk tomurcuk uyanıvermişti.”(s. 74)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Anaç Yaprak isimli bu öyküde, iç çözümleme ve anlatma-gösterme tekniği kullanılmıştır.

*İç Çözümleme Tekniği:

“Tepeden tırnağa yeşile kesmişti. Yemyeşil bir yapraklar yığınıydı. İçinde gizli gizli büyüttüğü, dünyanın en güzel çiçeğine kan taşıyan, onu koruyan, büyüten bir yeşil yaprak yığını. Doğayla birlikte, toprakla birlikte, ağaçlar, çiçeklerle birlikte, o da uyanmış, o da canlanmış, filize durmuştu. Bir insan ürettiyordu. Yüreği titriyor, başı dönüyordu sevinçten.”(s. 74)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“-Allah kahretsin, dedi şoför. Allah kahretsin. Bu adamlara ehliyet verenin...

-Yok bir şey, dedi yanındaki kıvrıcık saçlı kadın oğluna.”(s. 75)

2.1.2.11.ÇİÇEKLİ DALLAR KIYIMI

*Çiçekli Dallar Kıyımı*¹⁵¹, on birinci öyküdür. Bu öyküde, bir Edebiyat Öğretmeni'nin düşüncelerinden dolayı mesleğinden atılması ve Öğretmen'in kendini çaresiz, üzgün hissetmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

O gün okulda bir sessizlik vardır. Sanki herkes biraz sonra olacıklardan dolayı üzündür. Ders çıkışında Edebiyat Öğretmeni'nin eline bir zarf verilir. Hademenin kendisine verdiği zarfı açıp okuyunca öğretmenlik hayatının bittiğini anlar. Arkadaşları üzülmeyin diye onlarla vedalaşmadan okuldan ayrılır. Maddi sıkıntı çekmektedir. Sanki öğretmenlikten başka hiçbir iş yapamayacakmış gibi gelir kendisine. Arkadaşlarına köyden babasının para gönderdiğini söyler ki onları bir de maddi sıkıntı yaşadığından dolayı üzmemek ister. Bütün gün evdedir ve artık bir an önce toparlanabilmeyi ister. Bunu yapamadığı için de kendisine kızar. Eşi, yaşanan bu sıkıntılarda ona destektir. Okuldaki öğrencilerini çok özlemiştir. Okulda bir yığın çocuğun gürültüsünü çekiyor olmasına rağmen evde kendi çocuklarının gürültüsüne katlanamaz olur. Pazarda limon satmayı düşünür; ama bunu da başaramayacağına inanır. Bir gün arkadaşının ricası üzerine tezgâhın başında durmuştur; ama çok zorlanmıştır. Bir ara kitaplarını satmayı düşünür. Sonra onlardan da vazgeçemez. Bir an önce kendisini toplaması gerektiğini bilir. Bunun üstesinden gelemediği için de kendisine çok kızar. Bir yandan da kendisine yapılan haksızlığı bir türlü kabul etmemektedir.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Edebiyat Öğretmeni'nin işten atılması.

Gelişme:

*İşten atılan Edebiyat Öğretmeni'nin maddi sıkıntı çekmesi.

*Öğretmenlikten başka bir iş yapamayacağına inanması.

*Eşinin bu zor günlerde kendisine destek olması.

Sonuç:

*Edebiyat Öğretmeni'nin, öğrencilerini çok özlemesi, bir yandan da toparlanmak zorunda

¹⁵¹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 78-83.

olduğunu bilmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün tek kahramanı, Edebiyat Öğretmeni'dir. Öyküde diğer öğretmen arkadaşlarından, eşinden, çocuklarından, öğrencilerinden bahsetse de, öyküde ön plana çıkan kendisidir.

Edebiyat Öğretmeni:

Evlü ve çocuk sahibi olan bir babadır. 35 yaşındadır. Mesleğinden atılmadan önce edebiyat öğretmenidir. Gururludur.

YER VE ZAMAN:

Olaylar ilk başta bir okulda geçmektedir. Daha sonra ise, Edebiyat Öğretmeni'nin evi mekân olarak seçilmiştir. Anlatım zamanı, yaklaşık yarım saattir. Olay zamanı ise, Öğretmen'in işten atıldığı zamana kadar iner. Bu da tahminen beş-altı ay olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“Sanki görünmez iplerle sağlamlaştırılmış başka bir bağın tutsağımı şimdi. Oturduğum sandalyeye kıskıvrak bağlıyor beni bu bağ, hareket etmemi, koşmamı, bağırmamı değil, soluk almamı bile önüyor. Bu kadar sıkı ağlarla örülmüş bu bağlantı nedir?”(s. 79)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Çiçekli Dallar Kıyımı isimli bu öyküde, iç monolog ve geriye dönüş tekniği kullanılmıştır.

***Geriye Dönüş Tekniği:**

“Çok sessizdi o gün okul. O zaman ayırımsamamıştım; ama şimdi düşünüyorum, büyük felaketlerin öncesindeki uğursuz sessizlik ve soluk aldırılmaz durgunluk vardı. Sanki herkes başıma geleceği öğrenmiş, ne tepki vereceğime meraklanmaktaydı.”(s. 78)

***İç Monolog Tekniği:**

“Belki ağlayabilsem rahatlayacağım. (Bu kadar güçsüz müyüm ben?) Beni böyle yalnız, acılı, bu rezil kahrolmuşluk içinde görseler nasıl da sevinirler. Yaptıklarının,

bekledikleri yıkımı sağladığını bilseler, nasıl da mutlanırlar, zil takıp oynarlar belki. Bu yüzden çıkmayacağım dışarı. Kimse benim çökmüşlüğüme görmemeli.”(s. 79-80)

2.1.2.12.ADI MASAL

*Adı Masal*¹⁵², on ikinci öyküdür. Bu öyküde, Bahçıvanlar ve Yöneticiler tarafından güzel ve bakımlı bir hale getirilen bahçenin, bahçıvan kılığına girmiş bir Solucan tarafından mahvedilmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Çiçeklerin ve ağaçların en güzelinin bulunduğu bahçe, esen her fırtınayla birlikte zarara uğramıştır. Yöneticiler büyük bir emek vererek bahçeyi yine eski haline getirirler. Dikenleri ve zararlı hayvanları temizlerler. Köpekleri zorla bahçenin dışına atarlar. Günün birinde insan kılığına girmiş bir Solucan bahçeye gelir. İş ister. Yöneticiler bahçivana gerek yok diyecek olurlar; fakat vicdan sahibi kişiler buna izin vermezler. Solucan’a Almanpapatyalarının bakımı verilir. Aradan uzun zaman geçmiş olmasına rağmen Yöneticiler yeni bahçıvanı hiç denetlemezler. Çünkü ona çok güvenmişlerdir. Bir gün bahçenin, içindikilerle birlikte satıldığını öğrenirler. Yöneticiler, Bahçıvanlar ve bahçedeki bütün çiçekler bu habere çok şaşırırlar. Başta üzülseler de bahçenin, belki daha da iyi duruma gelebileceğini ümit ederek avunurlar. Bahçenin yeni sahibi bir hafta sonra gelir. Bahçenin bütün sakinleri büyük bir saygı içinde Y.Ö. Kuru’ya bahçeyi gezdirirler. Bahçenin ihtiyaçları konusunda ise hiç kimse hiçbir şey söyleyemez. Kendisi bir daha bahçeye gelmez; ama buyrukları her gün bahçeye ulaşır. Bahçedeki herkesin görevi değişmiştir. Bu durumda yaşlı Solucan tekrar ortaya çıkar. Yönetici koltuğuna kendisi oturur. Eski yöneticilerin aklına ise birden Almanpapatyaları gelir. Gidip baktıklarında ise orayı berbat bir durumda görürler. Bahçede bir tek papatya kalmamış ve ayrık otları bütün bahçeyi saracak kadar azmanlaşmışlardır. Eski yöneticiler işte o zaman onun kibar bir bahçıvan değil solucan olduğunu anlarlar. Solucan, ilk başta bahçenin suyunu keser, daha sonra kapının önündeki köpekleri içeri alır. Yakın arkadaşları olan kurtlara, öbür solucanlara ve salyangozlara mektup göndererek onları bahçeye çağırır. Bahçedeki bütün çiçeklerin ve ağaçların kökünü kuruturlar. Bahçenin yeni sahibi de bütün bu olanlardan dolayı gayet mutludur.

¹⁵² Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 84-89.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Bahçenin, Yöneticiler ve Bahçıvanlar tarafından bakımlı hale getirilmesi.

Gelişme:

*Bir gün bahçeye, insan kılığına girmiş Solucan'ın gelmesi.

*Solucan'ın, bahçenin sorumlu olduğu kısmını mahvetmesi.

*Bahçenin Y.Ö.Kuru'ya satılması ve Solucan'ın yönetici olması.

Sonuç:

*Bahçeye hiç bakılmaması, bütün çiçeklerin yok edilmesi ve bahçede çalışan herkesin işten çıkarılması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Y.Ö.Kuru, insan kılığına girmiş Solucan, bahçede çalışan Bahçıvanlar ve Yöneticilerdir. Öykünün ana kahramanı ise, Solucan'dır.

Y. Ökkeş Kuru:

Bahçenin yeni sahibidir. Çok zengindir. Ülkenin her yerinde birçok bahçesi vardır. Solucan'ın, bahçeye yaptıklarını büyük bir memnuniyetle karşılar. Çünkü bu durumda bahçeye daha az masraf yapacaktır.

Yeni yönetici (Solucan):

İlk başta bahçeye kılık kıyafeti düzgün, kibar bir insan kılığında gelir. Almanpapatyaların bakımını üstlenir. Bahçıvanlık yapar. Daha sonra bahçenin yeni sahibi kendisine destek olunca yönetici konumuna yükselir ve bahçedeki bütün ağaçların ve çiçeklerin kökünü kurutur.

Bahçıvanlar ve Yöneticiler:

Çalışkan, vicdan sahibi ve saygılı kişilerdir. Bahçenin sahibi değiştikten sonra işten çıkarılmışlardır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar bahçede geçmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık bir-iki yıl olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Eski yöneticilerin aklına ise birden Almanpapatyaları geldi. Görülecek haldi doğrusu: Eskiden Almanpapatyalarının bulunduğu yerde ilaç için olsun tek bir papatya kalmamış, hiçbir çiçeğe verilmeyen gübre ve sudan en bol şekilde yararlandırılan ayırık otları, yalnız papatyaların bulunduğu yeri değil, bütün bahçeyi işgale hazırlanacak kadar azmanlaşmışlardı.”(s. 88)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Adı Masal isimli bu öyküde tasvir, özetleme ve anlatma-gösterme teknikleri kullanılmıştır.

***Tasvir:**

“Çiçeklerin en güzelinden, ağaçların en gösterişlisine kadar her boyda bitkinin, insanın gözüne renk, gönlüne ahenk verecek biçimde düzenlendiği bir bahçeydi burası. Zorlu günler yaşamış, esen her fırtına ağaçların dallarını kırıp çiçeklerin yapraklarını dökmüştü.”(s. 84)

***Özetleme Tekniği:**

“Günün birinde kılık değiştirmiş bir solucanın bahçeye girmeyi başarmasına kadar sürdü bu uyum.”(s. 85)

***Anlatma-Gösterme Tekniği:**

“-Siz papatyalarla ilgilenin, dedi yöneticilerden en acıması bol olanı. Onların bakımı kolaydır.

-Aman efendim, dedi yaşlı, saygılı solucan.”(s. 85)

2.1.2.13.ER MEKTUBU, GÖRÜLMÜŞTÜR

*Er Mektubu, Görülmüştür*¹⁵³, on üçüncü öyküdür. Bu öyküde, bir Asker’in, üç ay önce evlendiği eşine olan hasreti ve o hasretlikle askerliğin getirmiş olduğu tüm zorlukların üstesinden gelmesi anlatılmaktadır.

¹⁵³ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 90-94.

ÖZET:

Asker, günün bütün yorgunluğunu bir kenara bırakıp eşine mektup yazar. Bütün gün eğitim alanında çok üşümüştür. Çok yorulmuş ve ayakları su toplamıştır. Bir tek eşini düşününce yorgunluğu geçer. Koğuşundaki Menemenli Salih'in dün gece neler yaptığını eşine yazmaya başlar. Salih, gece uykusunda Topçu Marşını söylemeye başlamıştır. Kendisi ise uykusunda sadece eşini görmektedir. Kendisinin askerlik yaptığı şehirde onları donduracak kadar soğuk ve kar vardır. Eşinin bulunduğu şehirde ise yavaş yavaş ilkbahar gelmiş olmalıdır. İlk mektuplar dağıtıldığında Asker, eşinden mektup gelmediğini düşünerek çok üzümüştür. Onu orada tutan eşinden gelecek mektuplardır. Daha sonra Asker, eşine Bursalı Rıza'yı anlatır. Buradan terhis olduğu zaman beraber onlara gideceklerinden bahseder. Kendisine asker arkadaşı olarak Rıza'yı seçmiştir. Arkadaşlarını memleketleriyle anımsar. Oradaki herkes sevdiklerinden gelen mektuplarla yaşarlar. Asker, eşine bir de kötü haber verir. Arkadaşlarından biri geçen akşam eşinin ve oğlunun adını bağırarak ranzaların tepesinde zıplamaya başlamıştır. Onu hemen hastaneye götürmüşlerdir. Asker ise eşine korkmamasını söyler çünkü o, eşinin ismini çok derinlerde saklar. Asker, artık mektubunu bitirmek zorunda kalır. Mola bitmiştir ve eğitim alanına dönmesi gerekir.

OLAY ÖRGÜSÜ:**Giriş:**

*Asker'in, eşine mektup yazması.

Gelişme:

*Asker'in, orada çok zorluklar yaşaması ve buna eşinin varlığıyla katlanması.

*Asker'in, eşine oradaki arkadaşlarını ve arkadaşlarının neler yaşadığını anlatması.

*Asker'in, gelecek ile kurduğu hayallerden bahsetmesi.

Sonuç:

*Molanın bitmesi ve Asker'in de mektubunu bitirmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Asker, Rıza ve diğer askerlerdir. Öykünün ana kahramanı ise, Asker'dir.

Asker:

Daha üç ay önce evlenmiştir. Eşini çok sever ve onun sevgisiyle orada yaşadığı tüm zorluklara katlanır.

Rıza:

Bursalı Rıza diye anılır. Bursa'da doğramacılık yapar. Evlidir ve üç yaşında bir kızı vardır. Asker'in en yakın asker arkadaşıdır. Altı üstlü aynı ranzada yatarlar.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, kuzeydoğu taraflarında bir birlikte geçer. Anlatma zamanı ise, Asker'in eğitim molası sırasında eşine mektup yazabileceği kadar kısa bir süredir. Yaklaşık on beş-yirmi dakika olmalıdır. Olay zamanı ise, iki-üç aydır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Anlatıda mektup yönteminden yararlanılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“İlkyaz gelmiştir bizim oralara. Ufaktan çiçeklenmeye başlamıştır bademler, erik ağaçları. Sen güzelim, sen de bahara durmuşsundur. Eteğinin kıvrımları çiçeklenmiştir. Hep pembeli gülmektesin bana. Dişlerinin aklığı kar gibi değil. Isıtan, ısıtan bir aklık o, kar aklığından başka, değişik.”(s. 91)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Er Mektubu, Görülmüştür isimli bu öyküde geriye dönüş, anlatma-gösterme ve montaj teknikleri kullanılmıştır.

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Menemenli Salih dün gece, bütün koğuş horuldarken doğrulup yatağın içinde, yürüyüş kararı saymaya başladı, sonra da gürüldeyerek Topçu Marşını söylemeye.”(s. 90)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“ ‘Erkek adı bu.’ dedim. ‘Olsun.’ dedi.”(s. 91)

*Montaj Tekniği:

“Sarı yaşmak atıver yüzüne,

Mehtabın buluttan bakışı gibi.

Gül memeler burcu burcu terlemiş

Yağmurun güllerden akışı gibi.”(s. 93)

2.1.2.14.ÜÇ NOKTA BİR ÇİZGİ

*Üç Nokta Bir Çizgi*¹⁵⁴, **Eski Bir Balerin** isimli öykü kitabının son öyküsüdür. Bu öyküde, üniversite yıllarını beraber geçiren üç yakın arkadaşın, yıllar sonra Sevil’in aracılığıyla bir araya gelmeleri anlatılmaktadır.

ÖZET:

Sevil, üniversite yıllarında en yakın arkadaşları olan Fatoş ve Figen’i aileleriyle birlikte yemeğe çağırır. Birbirlerini uzun yıllardır görmeyen bu üç arkadaş ilk defa bir araya gelir. Ortam biraz sessiz ve sıkıntılı gibidir. Sevil, söylenecek tüm sözlerin tüketilmiş olduğunu düşünür. Bütün gecenin böyle sürüp gideceğinden korkar. Bu üç arkadaş görüşmemiş olsalar da neler yaptıklarını, kimlerle evlendiklerini bilirler. Bu süre zarfı içinde birbirleriyle yazışmışlardır. Sadece Sevil ile Fatoş, beş yıl önce kumsalda karşılaşmış, ayaküstü konuşmuşlardır. Sevil’in eşi Ahmet de olmasa muhabbet konusu açacak kimse yoktur. Havadan sudan konuşmalarla zaman geçer. Figen yine eski günlerdeki gibi neşeli, cıvıl cıvıldır. Fatoş ise, yıllar sonra bile hiç değişmeden sessizliğini korumayı sürdürüyordur. İlk zamanlarda az konuşan Fatoş’un bu durumunu arkadaşları, annesini kaybetmiş olmasından dolayı yaşadıklarına bağlarlardı; fakat o gün anlarlar ki bu, Fatoş’un her zamanki halidir. Sevil de Figen de devamlı eski günlere dalıp giderler. Beraber sinemaya gittiklerini, yurttan ekmek çalıp yediklerini, bir gün mahsur kalıp eve gidemedikleri geceyi nasıl korku içinde geçirdiklerini hatırlarlar. Sevil, bu arada pirizoları dağıtır ve Figen de ona ‘beni şişmanlatmaya çalışıyorsun’ diye takılır. Bu sırada Fatoş, okul yıllarında olduğu gibi arkadaşlarının yine kendisini dışta bıraktıklarını düşünür. İçlerinde en huzursuz olan Fatoş’tur. Herkes o günlerin ne kadar da güzel olduğunu ifade ederken, Fatoş, o günlerin güzel olmadığını söyler. Hiçbirini anımsayıp, tekrar yaşamak istemediğini de ekler. Fatoş, aslında birbirlerini özlemediklerini, özledikleri tek şeyin sadece o eski günleri tekrar yaşama isteği olduğunu düşünür ve bu düşüncesini de yüksek sesle sofrada dile getirdiğinde sofradaki herkes o en güzel, en pırıltılı anların birden yok oluverdiğini hisseder.

¹⁵⁴ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 95-102.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Sevil'in yıllar sonra üniversiteden en yakın arkadaşları olan, Figen ve Fatoş'u aileleriyle birlikte evine çağırması.

Gelişme:

*Yıllar sonra bir araya gelen üç arkadaşın, ilk başlarda sessiz kalıp konuşacak bir şey bulamamaları.

*Daha sonra hep birlikte geçmişi hatırlamaları.

*Fatoş'un eskiden de olduğu gibi yine sessiz kalması.

Sonuç:

*Ortamdaki herkes bir araya gelmekten mutluyken, Fatoş'un mutlu olmaması ve bunu yüksek sesle dile getirmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Sevil, Figen ve Fatoş'tur. Öykünün ana kahramanı ise, Sevil'dir.

Sevil:

Evlidir. Anılarına ve hayata bağlıdır.

Figen:

O da evlidir. Cıvıl cıvıl, neşe doludur. Sürekli konuşur.

Fatoş:

Evli ve iki çocuk annesidir. Hüzünlü, düşünceli ve dalgın duran bir görünüme sahiptir. Öğrencilik yıllarında annesini kaybetmiştir ve bu durum onu çok etkilemiştir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar Sevil'in evinde geçmektedir. Anlatma zaman, yaklaşık üç-dört saatlik bir süredir. Olay zamanı ise, geriye dönüşlerle yaklaşık yedi-sekiz yılı bulmaktadır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Zamanı doldurmaktan öte bir anlam taşımayan boş ve yararsız konuşmalar olmasa, özlediği günlere dönmesinin çok daha kolay olacağını biliyor. Ama herkes iş edinmiş, suskunluk bir çeşit başarısızlıkmiş gibi örtbas etmeye çalışıyor. Özellikle kocası.”(s. 95)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Üç Nokta Bir Çizgi isimli bu öyküde iç çözümleme, geriye dönüş ve anlatma-gösterme teknikleri kullanılmıştır.

***İç Çözümleme Tekniği:**

“Bardağına yeni doldurulan içkiden ilk yudumunu alırken, söylenecek sözlerin bunca tükenebileceğini sanmak için henüz erken olduğunu düşünüyor Sevil.”(s. 95)

***Geriye Dönüş Tekniği:**

“Üstelik Sevil, beş yıl kadar önce bir plaj kumsalında Fatoş’la karşılaşmış, ayaküstü de olsa konuşmuştu. Küçük oğlu yoktu daha o zaman Fatoş’un, kızı da altı bağlı bir bebektir. Bir saat sonra o kıyı kasabasından ayrılacakları için tedirgin bir zamansızlık içinde geçmişti bu karşılaşma; ama gene de pek fazla değil, hiç değişmediklerini saptama olanağı bulabilmişti Sevil.”(s. 95)

***Anlatma-Gösterme Tekniği:**

“-Ne mutlu size, dedi Figen’in kocası. Birlikte olma ve özlediğiniz yılları yeniden yaşama olanağımız var.

-Evet, dedi Sevil. Güzel günlerdi.”(s. 101)

DİL VE ÜSLUP:

Eski Bir Balerin isimli bu öykü kitabında bulunan on dört öyküde de akıcı, anlaşılır ve sade bir dil kullanılmıştır. Hepçilingirler’in kendine has olan anlatıma, mizahi unsurların katılması bu öykü kitabında da görülmektedir. Örneğin; “*Çiçekli Dallar Kıyımı*” isimli öyküde yer alan,

“Çok iyi dilbilgisi var, aruz kalıpları, hece ölçüleri, Serveti Fünun Dönemi özellikleri... Şu Ziya Gökalp’e bakın, kızartması olur, tatlısı olur, var mı bundan iyisi”(s. 82)

İfadesi okuyucunun yüzünde bir tebessüm oluşturur.

SONUÇ:

Feyza Hepçilingirler’in, **Eski Bir Balerin** isimli öykü kitabının ilk basımı 1985 yılında Cem Yayınevi’nden, son olan 4. Basımı ise, 2001 yılında Remzi Kitabevi’nden çıkmıştır.

Yukarıda incelemiş olduğumuz bu öykü kitabı toplam on dört öyküden oluşmaktadır. Öykülerinin hepsi klasik tarzda yazılmıştır. Dili akıcı, sade ve anlaşılırdır. Bazı öykülerin kahramanları hakkında ayrıntılı bir bilgi verilmemiştir. Kahramanın isminden, görüntüsünden bahsedilmeden öyküler oluşturulmuştur. Yazar, kahramanlara isim vermemeyi tercih etmiştir. Örneğin “İletişim” isimli öyküde olduğu gibi. Aslında öykülerde hemen hemen bütün karakterlerin fiziki özellikleri belirtilmemiştir. Kişi tasvirleri kullanılmamıştır. “Adı Masal” isimli öyküde ise, kişileştirilmeye gidilerek anlatıma ayrı bir renk katılmıştır. Öykünün isminden de anlaşılacağı gibi bir masal oluşturulmuştur. Öykülerin bir kısmında, “Daryerlerin Karanlığı” ve “Mor Üstüne Yazılmış” isimli öykülerde olduğu gibi, olaylardan öte kahramanların duyguları ön planda tutulmuştur. Durum öyküsü olan bu iki öykü dışında diğer on iki öykü ise olay öyküsüdür. Hepçilingirler’in bir özelliği olan anlatıma mizahı unsurların katılmasını bu öykü kitabında da görürüz. Örneğin “Çiçekli Dallar Kıymı” isimli öyküde, bir öğretmenin işten atılınca nasıl çaresiz bir durumda kaldığı mizahı unsurlar kullanılarak anlatılmıştır. Öyküyü okuyan herkesin yüzünde bu mizahı unsurlar ister istemez bir tebessüm oluşturur. Öykülerinin çoğunda, yaşamda karşılaşılan, sıradan olaylar ele alınmıştır. Bu da öyküleri okuyucuya yaklaştırmış, aslında ne kadar da bizden bir parça olduğunu hissettirmiştir.

Yukarıda incelemiş olduğumuz on dört öykünün yedisinde (“Gerdek, Altın Gibidir Oğlum, Sarı Kır Çiçekleri”, ...vb.) aile ve aile ilişkileri, aile sorunları ele alınmıştır. “Adı Masal” isimli öyküde ise kişileştirilmeye başvurulmuş bir masal oluşturulmuştur. İki öyküde (“İletişim, Çiçekli Dallar Kıymı”) düşünce yasağı işlenmiştir. Diğer öykülerde (“Daryerlerin Karanlığı, Ürkü Kuşunun Kanat İz”, ...vb.) ise, ruhsal bunalımlar, bir doktorun yükselme çabası, bir otobüs yolculuğu ve arkadaşlık ilişkileri ele alınmıştır. Öykülerin yedisinde (“Eski

Bir Balerin, Sarı Kır Çiçekleri, Üç Nokta Bir Çizgi , ...vb.) ana kahraman bir bayandır. Bayanların yaşadıkları ve hissettikleri dile getirilmiştir. Diğer yedi öykünün (*Altın Gibidir Oğlum, İletişim, Ürkü Kuşunun Kanat İzî* , ...vb.) ana kahramanı ise, erkektir. Öykülerin ikisi (*Mor Üstüne Yazılmış ve Er Mektubu, Görülmüştür*) dışında diğer öykülerin mekânları hakkında kesin bir bilgi verilmemiştir. Bu iki öyküde de olayların geçtiği yerler; Eskişehir-Ankara yolu üzeri ve kuzeydoğu taraflarında bir birlik olarak geçmektedir. Yani o öykülerin mekânları hakkında da net bir bilgi yoktur. Öykülerde kullanılan, anlatma ve olay zamanı hakkında da kesin bir bilgi verilmemiştir. Bunun için de, inceleme yapılırken zaman konusunda yaklaşık, tahmini ifadeler kullanılmıştır. Öykülerin dördünde (*Daryerlerin Karanlığı, Çiçekli Dallar Kıymı* , ...vb) 1. tekil kişi ve tekil bakış açısı kullanılmıştır. Diğer on öyküde (*Eski Bir Balerin, İletişim, Anaç Yaprak* , ...vb.) ise, 3. tekil kişi ve Tanrısal bakış açısı kullanılmıştır. Öykülerde; geriye dönüş, iç çözümleme, anlatma-gösterme, montaj, özetleme, leitmotiv, tasvir, diyalog, iç monolog tekniği kullanılmıştır. En sık kullanılan teknikler ise; geriye dönüş, iç çözümleme, anlatma-gösterme tekniği'dir.

Feyza Hepçilingirler'in yukarıda incelemiş olduğumuz bu hikâye kitabı onun yayınlamış olduğu ikinci hikâye kitabıdır ve bu kitabıyla da 1985 yılında Sait Faik Hikâye Armağanı'na layık görülmüştür.

2.1.3.ÜRKEK KUŞLAR

Feyza Hepçilingirler'in **ÜRkek Kuşlar**¹⁵⁵ isimli öykü kitabı toplam dokuz öyküden oluşmaktadır. Sevgiye Dikkat, Sabişi, Kekikdağı/Dağkekiği, Bir Dağ Lalesi adıyla dört bölüme ayrılan bu öykü kitabı, kendi başlıkları altında da ilk üç bölüm iki, son bölüm ise üç öyküden oluşmaktadır.

1.Bölüm: Sevgiye Dikkat

Aykırı Bir Öykü

Sevgiye Dikkat

2.Bölüm: Sabişi

Troksalila

Sabişi

3.Bölüm: Kekikdağı/Dağkekiği

Kekikdağı/Dağkekiği

Doğru Yürü Oy Gelin

4.Bölüm: Bir Dağ Lalesi

Suçluyum... Babama Karşı

Bir Dağ Lalesi

Yaşlı Deniz Tanrısı

1.BÖLÜM: SEVGİYE DİKKAT

Sevgiye Dikkat¹⁵⁶, **ÜRkek Kuşlar** isimli öykü kitabının ilk bölümüdür. Bu bölümde *Aykırı Bir Öykü* ve *Sevgiye Dikkat* isimli öyküler yer almaktadır.

¹⁵⁵ Feyza Hepçilingirler, *ÜRkek Kuşlar*, 4. Basım, Remzi Kitabevi, İst., 1999.

¹⁵⁶ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 7-16.

2.1.3.1.AYKIRI BİR ÖYKÜ

*Aykırı Bir Öykü*¹⁵⁷, ilk bölümün ilk öyküsüdür. Bu öyküde, bir Adam'ın, bir Kadın'ın evine gelmesi ve evden gidene kadar da birbirlerine sevgi dolu sözler söylemeleri ve bu arada öyküyle bağlantısı olmayan olayların yaşanması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Adam, Kadın'ın evine gelir. Adam, “Çoğul bir yalnızlıktır ölüm” der. Kadın ise, “Yaşamaksa tekil bir kalabalık” diyerek cevap verir. Daha bunun gibi birçok şairane sözler ifade ederler. Kadın mutfığa geçer. Adam ise masmavi bir tablo yapacağını ve bu tablonun tüm maviliğine karşın hüznü yansıtmak olduğunu söyler. Kadın ise cevap vermeyerek, mutfaktan başını uzatıp gülümser. Adam, Kadın'a müziği sevip sevmediğini sorar. Kadın ise sevdiğini söyler. Adam, Kadın'ın elini öper, Kadın ellerini uçamayacak kadar küçük, ürkek kuşlara benzetir. Adam, Kadın'a bir şiir okur. Daha sonra müziği işaret edip tempoya nedir diye sorar. Kadın yine bilmesinin doğru olmayacağını düşünüp susar. O sırada eczaneye bir çocuk girer. Kardeşinin nefes alamadığını söyleyip ilaç ister. Kalfa ilacı getirir; ama çocuğun parası olmadığı için ilacı ona vermez. Bir adam, gencin yanından geçerken saati sorar; fakat genç bu durumdan hiç hoşnut olmaz. Başörtülü kız, sapacağı sokağı bir başkalarına sormaktan utanır. Daha sonra bu üç kahraman öyküye ait olmadıkları için çekip giderler. Adam, Kadın'a çok güzel olduğunu söyleyip yaklaşır.

Ellerinde evrak çantası olan iki adam bürodaki sarışın hakkında konuşmaya başlarlar. Memleketin bu kadar serbestliği kaldıramayacağını düşünürler. Yaşlı bir kadın ölmeye karar verir. İskelenin ucuna doğru yürümeye başlar ve iskeleden atlar. Evrak çantalı adamlar onu görürler. Minibüs hızla iskeleye yaklaşır ve minibüsün şoförü, yaşlı kadının arkasından atlayarak kadını kurtarır. “Her ayrılık bir kavuşmadır aslında” diyerek Adam evden ayrılır. Kadın da “Her kavuşma da belki ayrılıktır” diye düşünür. Mor çiçeğin solmuş yaprağı usulca yere düşer.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Bir Adam'ın, bir Kadın'ın evine gelmesi.

¹⁵⁷ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 9-12.

Gelişme:

- *Adam'ın, Kadın'a şairane sözler söylemesi ve Kadın'ın da ona aynı şekilde cevap vermesi.
- *Adam'ın, Kadın'a bir tablo yapacağından bahsetmesi ve ona sürekli sorular sorması.
- *Dışarıda bir çocuğun eczaneye girmesi, yaşlı bir adamın genç çocuğa soru sorması ve bu kişilerin öyküyle bir bağlantılarının olmaması.
- *Adam'ın, Kadın'a yaklaşması.

Sonuç:

- *Adam'ın, Kadın'ın evinden ayrılması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Kadın ve Adam'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Kadın'dır.

Adam:

Öyküde belirli bir özelliği verilmemiştir. Sadece şair ruhlu biri olduğunu ve resim ile ilgilendiğini biliyoruz.

Kadın:

Kadın hakkında da öyküde belirli bir özellik verilmemiştir. Sadece onun da Adam gibi şair ruhlu birisi olduğunu biliyoruz.

YER VE ZAMAN:

Olaylar Kadın'ın evinde, bir odada geçmektedir. Anlatma zamanı ise, en fazla bir saatlik bir süre olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. İlahi anlatıcı ve Tanrısal bakış açısı kullanılmıştır.

“Çoğul bir yalnızlıktır ölüm, dedi Adam. Yaşamaksa tekil bir kalabalık, dedi Kadın. Adam şaştı, böyle parlak bir direnme beklemiyordu. Kadın da şaştı, böyle şiirsel bir yanıtı nasıl olup da bir çırpıda söyleyivermişti. Adamın onu görmek istediği gibi görmesini sağlamak için bir daha ağzını açmamaya karar verdi hemen.”(s. 9)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Aykırı Bir Öykü isimli bu hikâyede anlatma-gösterme, iç çözümleme ve montaj teknikleri kullanılmıştır.

***Anlatma-Gösterme Tekniği:**

“Çoğul bir yalnızlıktır ölüm, dedi Adam. Yaşamaksa tekil bir kalabalık, dedi Kadın.”
(s. 9)

***İç Çözümleme Tekniği:**

“Hep seni sevmiştim ben, gibi saçma sözlere gerek duymadı Adam, Kadın da bunları beklemedi.”(s. 10)

***Montaj Tekniği:**

“Yazgı sarı bir renk gibi çoğalır/Utku kanadı kırık bir kuş gibi uçkun/Derin, kor renkli bir sudur zaman/Yangınlarla çoğaldıkça sığılaşır.”(s. 10)

2.1.3.2.SEVGİYE DİKKAT

*Sevgiye Dikkat*¹⁵⁸, birinci bölümün ikinci öyküsüdür. Öykü ismini bölüm başlığından almaktadır. Bu öyküde, mutsuz bir evliliği olan Bayan’ın yaşadığı sıkıntılar ile Bayan’ın ideal evlilik hakkındaki kendi kendine yaptığı sorgulamalar anlatılmaktadır.

ÖZET:

Bayan, evlidir ve iki çocuğu vardır. Eşinin mal varlığı iyidir. Bayan, evliliğinde mutlu değildir. Onun için de evliliğini sorgulamaya başlar. Sabah balkondan eşini işe uğurlamış, onun elindeki kocaman çantasıyla komik görüldüğünü düşünmüştür. Yirmi yıldır birlikte yaşadığı eşinin, bir kazaya uğrayıp da eve dönememesini ister. İdeal bir eşin nasıl olacağını düşünür ki bu ideal eşlerin isimleri genelde Melahat’tır. Melahat’ların kocalarına güvendiklerini, kocalarını olmazsa olmaz bir destek olarak gördüklerini, bunun için de saygıda kusur etmediklerini düşünür; ama kendisi ne yazık ki Melahat değildir. Az sonra eşinin geleceğini hayal eder. Kendisini salonun başköşesinde oturmuş içki içerken bulacaktır. Çocukların gelip gelmediğini soracak ve geldiklerinde onlara dokunaklı sözler sarf edecektir.

¹⁵⁸ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 13-16.

Kızının nerelerde sürttüğünü eşine soracak ve annesi kızının yasaklarına karşı çıkıp onu koruyacaktır. Çünkü ağabeyine tanınan özgürlük kızına tanınmamaktadır. Daha sonra kendi gençliğine döner. Eğer kendisi olabilmeyi başarabilseydi bugün Hulusi ile evli olmayacak, Hulusi dışında herhangi biriyle evli olmuş olacaktır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Bayan'ın, sabah eşini işe göndermesi.

Gelişme:

*Bayan'ın, mutsuz bir evliliğinin olması ve evliliğini sorgulaması.

*Sabah işe giden eşinin, bir daha dönmemesini beklemesi.

*Bayan'ın, ideal bir evliliğin nasıl olması gerektiğini düşünmesi.

Sonuç:

*Bayan'ın, biraz geciken eşini evde beklemesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları; Bayan, Hulusi ve Çocuklar'dır. Öykünün ana kahramanı ise; Bayan'dır.

Bayan:

Yirmi yıldır evli ve iki çocuk annesidir. Mutsuz bir evliliği vardır. Eşinden hoşlanmaz. Yanlış bir evlilik yaptığını çok geç anlayan, suçu biraz da kendinde bulan bir Bayan'dır.

Hulusi:

Bayan'ın eşidir. Mal varlığı iyidir. Kendi iş yerinde çalışır. Güzel giyimli, sosyal hayatı aktif, sanata meraklı birisidir. Duygusal yönü zayıftır.

Çocuklar:

Biri kız, diğeri erkektir. Erkek olan daha büyüktür. Erkeğe tanınan özgürlük, kıza tanınmamaktadır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Bayan'ın evinde geçmektedir. Anlatma zamanı ise, yaklaşık dokuz-on saattir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı kullanılmıştır.

“Elini falan kesmiş olabilir, diye düşünecek, karısı için bir yandan; belki oyunda kaybetmiştir, anlayışlı bir koca olmak için gereken tüm bağışlama nedenlerini tek tek gözden geçirecek, hiçbirinde karar kılamadığı halde, yine de bağışlayıcı olmayı seçip canını sıkı bir şey mi var, diyecek örneğin. Yok bir şeyim, iyiyim.”(s. 15)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Sevgiye Dikkat isimli bu öyküde, iç çözümleme ve leitmotiv tekniği kullanılmıştır.

*İç Çözümleme Tekniği:

“Tırnaklarını uzatmayabilse, ille de parlak renklere boyayacağım diye tutturmasa, bir de süslenmeye, giyinmeye o kadar düşkünlük göstermeyebilse, iyi bir solcu bile olabilirdi gençliğinde. Hulusi Bey gibi önemli bir kısmeti bile reddederdi belki o zaman.”(s. 15-16)

*Leitmotiv Tekniği:

Anlatımda “Hulusi Bey ve Melahat Hanım” kelimeleri sıklıkla kullanılmıştır.

2.BÖLÜM: SABİŞİ

Sabişi¹⁵⁹, **Ürkek Kuşlar** isimli öykü kitabının ikinci bölümüdür. Bu bölümde *Troksalila* ve *Sabişi* isimli öyküler yer almaktadır.

2.1.3.3.TROKSALİLA

*Troksalila*¹⁶⁰, ikinci bölümün ilk öyküsüdür. Bu öykü Nafize Öztok’a ithaf edilmiştir. Öyküde, bir Bayan’ın, yirmi yıldır birlikte olduğu eşinin bir gece ölmesi ve her gece aşk ezgileri söyleyen troksalilanın o gece susması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Bayan, yirmi yıldır evlidir. Kendisine masmavi gözleriyle derin bir sevgi sunan eşe sahiptir. Kendisi de eşini çok sever. Her gece troksalila onlara aşk ezgileri fısıldar. Troksalila,

¹⁵⁹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 17-48.

¹⁶⁰ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 17-23.

canını sevdasına, sevdasını da canına katan bir aşk ezgisidir. Bayan, yine eşiyle birlikte yataklarındadır. Eşinin yüzü kendisine dönüktür. Gözlerini açsa masmavi gözleriyle kendisini görecek; fakat eşi bir türlü gözlerini açmaz. Troksalila da o gece ilk defa ötmez. Bayan ise, yalnızlığa asla dayanamaz. Hem eşinin hem de troksalilanın birden gitmesi onu çok üzer. Bir türlü eşinin öldüğünü kabul edemez ve mutlaka uyanacak diye düşünür. Sonra bu mevsimde çiçek açan katırtırmakları aklına gelir. Yarın gün doğunca gidip o güzelliği izlemeyi ister. Günbatımına kadar kırlarda dolacaktır. Sevdiğine bir mendil içinde yabancılaşığı toplayıp getirecektir. Troksalilanın sanki sesini duyar. Bir ötse eşinin uyanacağına inanır. Onun için de en çok o gece ötmesini ister ve ona yalvarır. Gece aydınlanmaya başlar ve Bayan artık troksalilanın ötmeyeceğini anlar. Kendisini denizin derinliklerine açılıyormuş gibi hisseder ve ürker. Eşinin yanında yatıyor olması ona bir güven verir. Troksalila gibi onun da gitmiş olabileceğini inanacaktır yoksa. Daha sonra bir daha uyanmayacağına inanır. Onu yanından alıp götürmelerini istemez. Masmavi gözlerini toprakla doldurmalarına karşı çıkar. Eşi hep uyanacakmış gibi yanında yatacaktır. Troksalila artık onlara aşk ezgileri fısıldamasa da kendisi eşine sevgisini söyleyecektir.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Bir Bayan'ın eşinin ölmesi.

Gelişme:

*Bayan'ın, eşinin ölümüne inanmak istememesi.

*Her gece kendilerine aşk ezgileri söyleyen troksalilanın o gece susması.

*Bayan'ın, yalnız kalmaktan korkması.

Sonuç:

*Bayan'ın, eşinin öldüğünü kabul etmesi; ama onu yanından almalarını istememesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları; Bayan ve Bayan'ın Eşi'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Bayan'dır.

Bayan:

Evlidir. Çocukları yoktur; ama eşini çok sever. Onu kaybettiğine inandığı an çok üzülür.

Bayan'ın Eşi:

Hakkında çok fazla bir bilgi yoktur. Sadece masmavi gözlere sahip olduğunu biliyoruz. Bayan, bir bakıma kendisini troksalila isminde aşk ezgileri fısıldayan bir kuşa benzetir. Çünkü eşi öldüğü zaman, troksalila da susmuştur.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Bayan'ın evinde geçmektedir. Olayları anlatma zamanı ise, günbatımından gündeğümüne kadardır. Yani yaklaşık sekiz-dokuz saatlik bir süredir. Yaz mevsimidir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı kullanılmıştır.

“Her zamanki gibi bir beden ve baş bölgesi içinde en çok gözleri gelmişti. Yirmi yıldır gelmekten yorulmayan, sevmekten yorulmayan, mavinin en irisiyle açılmış taç yapraklı gözleriyle bana sunduğu, sevdanın delicesi, sevmenin özsuuyuydu.”(s. 19)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Troksalila isimli bu öyküde özetleme, iç diyalog, iç monolog, tasvir ve leitmotiv teknikleri kullanılmıştır.

*Özetleme Tekniğı:

“Yıllardır onun sesini dinleyip durduk. Otururken, konuşurken, çay içerken, bahçedeki mermer masanın üstünde, örtüler ve porselen takımlarla, kimse yoksa bile, kimse varmış gibi, onlara gösterilmesi öngörülen saygıyı kendimizden asla esirgemeyerek-.....- ama en çok yatarken, ortalık sessizleşmiş, troksalila tahtına kurulmuş, konserini başlatmış, onun gizli ve saygılı dinleyicileri olarak yatağımızdayken... yıllarca dinlemedik mi onu?”(s. 20)

*İç Diyalog Tekniğı:

“Ölmüş müdür troksalila? Ölmek ne demek? Troksalila bir aşktı. Bitmeyen, canını sevdasına, sevdasını canına katan, böyle olduğu için de hiç bitmeyecek olan bir aşk ezgisiydi. Gecelerden bir gece-bu gece-niye bitsin? Sevdası mı tükendi, yaşamı mı bitti?”(s. 21)

*İç Monolog Tekniği:

“Sanki duyduğum, kısa, kesik, soluğa benzeyen bir ötüştü. Bir ötse uyanacak biliyorum. Bu yüzden yalvarıyorum işte. Ne olur bir öt troksalila. Bir kez... Ne olur! Bir şeylerin bitmediğine inandır beni. Bitmeleri görmeye dayanacak gücüm yok. Ama sen böyle sustukça... Susma ne olur. Sevdiğimin yanımda olduğunu söyle bana.”(s. 22)

*Tasvir:

“Gecenin solmuş, beyaza dönmüş eski göğünde, gezgin bir bulut, güne bakan yanından pembeleşirken, geceye bakan yüzü kararlı bir kurşunilikte direniyor. Serpme griliklerin arkası tümden açık kırmızı. Deniz kocaman, kırışık, gümüşlü bir atlas.”(s. 22-23)

*Leitmotiv Tekniği:

Anlatımda “troksalila, ötmek, gece” kelimeleri sıklıkla kullanılmıştır.

2.1.3.4.SABIŞI

*Sabişi*¹⁶¹, ikinci bölümün ikinci öyküsüdür. Bölüm adını bu öyküden almaktadır. Öykü, Mübeccel İzmirli'nin anısına yazılmıştır. Bu öyküde, şair ve yazar olan Sabişi'nin annesini kaybetmesi, evin her köşesinde onu araması ve yalnızlığına alışmaya çalışması anlatılmaktadır. Öyküde, anlatım içinde anlatım kullanılmıştır. Anlatımın biri Sabişi'nin geçmişini ifade ederken, diğer anlatım Sabişi'nin şu anda neler yaşadığını ifade etmektedir.

ÖZET:

Sabişi, insanların dünyadaki yerini sorgulamaya başlar. Onların havada asılı kalan birer nokta olduklarını düşünür. Çevresindeki insanlar tarafından sadece bir tarafı görünen ve yıldızlar gibi zamanla kayıp yok olan noktalar olarak görür insanları. Kendisini bir durgunluğun içinde bulur. Böylece de kendisinden sıyrılarak hayata bakmaya başlar. Düş ile gerçeğin ayırımına varır. İnsanların hayata hep belirli kalıplarla baktığını düşünür; ama kendisini bu kalıplardan kurtarmak ister. Annesinin varlığını aramaya başlar. Annesi onun için bir ses, bir nefestir. Eşyalar gibi sabit bir köşede oturan annesi artık yoktur. Annesini bir güç kaynağı olarak görür. Kalkıp camın kenarına gider. Sokaktan bir yığın insan geçiyordur. Sabişi onları incelemeye başlar ve onlar hakkında yorumlarda bulunur. Takım elbiseli bir

¹⁶¹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 24-48.

adamın kendinden ne kadar emin yürüdüğünü görerek onun hakkında fikirler ileri sürer. Önceleri şiirinin, öykülerinin malzemesi olan bazı yaşanmışlıklar şimdi sadece kendisine acı vermektedir. Çevresinde yıllarca kendisini anımsayacak dostları da yoktur. Şu anda acısı yeni olduğu için sadece kendisini telkin eden arkadaşları vardır. Kendisi yalnızdır ve kendisini bir ölüden farksız hisseder. Dostsuz, arkadaşsız ve sevgisiz yaşamayı öğrenmeye çalışır. Bu yeni öğrendiklerini de yazmak ister; ama başaramaz. Daha sonra “Sabişi” diyen bir ses işitir. Bir dostunun yanına gelmiş olabileceğini düşünür; fakat yanına gelen kimse yoktur. Sabişi, evde yalnızdır. Sabişi, evde yalnızlığını paylaşabileceği bir kedisinin olmasını ister ya da kendisine seslenecek birinin varlığına ihtiyaç duyar. Sonra Sabişi’nin anlamları üzerinde düşünür. İzmir’deki çocukluk yıllarını anımsar. Bir hastane odası anılarında canlanır. Hasta birinin başında bekliyordur. Sonra iki kız arkadaşıyla birlikte çektiikleri fotoğrafı hatırlar.

İnsanların bir gün belki de hiç beklemedikleri bir anda öleceklerini düşünür. Böylece yok olacaklardır. Kendilerinden önce olduğu ve kendilerinden sonra da olacağı gibi. Herkes böylece geldiği gibi gidecektir. Sonra hayatında özel bir yeri olan arkadaşını anımsar. Bir gün resim sergisinde tanışmışlardır. O günden sonra arkadaşı onu arayıp bulmuş ve kendisine, onu dostlarının arasında görmek istediğini söylemiştir. Sabişi, ilk defa insanların bu kadar sevecen, sevgi dolu olduğunu düşünmüştür. Kendisindeki bu değişimi annesi de fark etmiş, kendisine sorduğu sorular ise yanıtız kalmıştır. Neyi, neden anlatacağını bilmiyordur zaten; fakat bu olayının üstünden zaman geçip de annesini kaybettiğinde, zamanında bu olayı annesiyle paylaşamamış olmanın pişmanlığını yaşar. O zaman annesine anlatamadıklarını keşke anlatabilseydim diye düşünür. Kendisi için özel olan o insanla buluşur. Üç saat birlikte otururlar; ama kendisi hiç konuşamaz. Herhangi bir konu açıp muhabbete dâhil olamaz ve sonuçta arkadaşını bir daha göremez. Bu konuda çok büyük pişmanlıkları olur. O günden sonra kendisi çok kötü anlar yaşar. Evden çıkınca köşeyi döner dönmez ağlamaya başlar. İşe gidene kadar da gözyaşları hiç dinmez. Yoldan geçen insanların kendisine anlamsız anlamsız bakması umurunda olmaz. Çünkü tutamadığı gözyaşları mutlaka akacaktır. Tekrar aynı olayı yaşamayı istemek boşunadır. Her şeyin ancak zamanında yaşanabileceğini düşünür. O gün geçmiştir ve o günü tekrar geriye alma ihtimali yoktur.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Sabişi’nin, annesinin vefat etmesi.

Gelişme:

- *Sabişi'nin, annesinin varlığını evin her köşesinde araması.
- *Yalnızlığı dayanamaması.
- *Bir ara geçmişini hatırlaması ve geçmişinde yapamadıklarından dolayı pişmanlık duyması.
- *Camın kenarına yürüyüp insanları incelemesi ve onlar hakkında yorum yapması.
- *İnsanların dünyadaki varlıkları hakkında düşünmesi.

Sonuç:

- *Her ne kadar Sabişi, geçmişinde yapamadıklarından dolayı bir an pişmanlık duymuş olsa da bunun geçiçi olduğunu kabul etmesi ve bu sefer de dostluk üzerine düşünmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları; Sabişi, Sabişi'nin Arkadaşı, Annesi ve Üvey Babası'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Sabişi'dir.

Sabişi:

Sabişi, annesini kaybedene kadar onunla birlikte yaşamıştır. Şair ve yazardır. Yalnızlığa katlanamaz.

Üvey Babası:

Kara bıyıklı, kara kaşlı ve kara saçlıdır. Tok bir sese sahiptir.

Sabişi'nin Annesi ve Arkadaşı:

Bu kişiler hakkında öyküde net bir bilgi verilmemiştir. Sabişi'nin annesinin iki evlilik yaptığını ve ölene kadar da kızıyla birlikte yaşadığını biliyoruz. Sabişi'yi derinden etkileyen arkadaşı ise, Avrupa seyahatlerinde bulunan, resim ile ilgili, muhabbeti dinlenir ve kibar birisidir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Sabişi'nin evinde geçmektedir. Hatıralarında mekân olarak tren, resim sergisi ve sokaklar geçmektedir. Anlatma zamanı, yaklaşık bir saat olmalıdır. Olay zamanı ise, geriye dönüşlerle Sabişi'nin çocukluğuna kadar iner ki bu da tahminen otuz-otuz beş yıl olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı kullanılmıştır.

“Gelip geçen bunalımlı dönemler artık gelip geçer olmamaya başladı. Geldiler mi her şeyi kovup boşaltıp bedeniyle kafasını, kendilerini büyütmeye çalışıyorlar. İlk kez bakıyormuş gibi dünyaya, herkesin ezbere bildiği birtakım gerçekleri ilk kez anlıyor, görüyor, keşfediyormuş gibi hep keder üretmeye koyulmuş tezgâhlar.”(s. 29)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Sabişi isimli bu öyküde iç çözümleme, geriye dönüş, montaj, iç diyalog ve leitmotiv teknikleri kullanılmıştır.

***İç Çözümleme Tekniği:**

“Önceleri şiir olabilen duygulanmalar, kalıplanıp öykü biçimine giren esinler, şimdi yalnız acı, yalnız keder taşımaktalar. Kendisinden ve çevresinden gelen birtakım ışınlar, yaklaştıkça biçim değiştirip oklara dönüşüyor. Yakan, acıtan, batan oklara. Ansızın gelen bir diziyle sarsılmanın heyecanını yaşamıyor artık. Körfeze bakarken, başını göğe kaldırmışken, biriyle konuşurken bir yağmur suyu serinliğiyle yeni olanın geldiğini duyumsardı eskiden. İçinde şiirin oluştuğunu duyar, yaratmanın mutluluğunu yaşırdı.”(s. 28-29)

***Geriye Dönüş Tekniği:**

“Üç kız özel olarak gidip hiç anlamı ve gereği yokken fotoğraf çektirmişler. Zamanın modalarından biri bu da... Gramofon gibi. Doğal olmasına çalışılmış; ama özentinin yapaylığını örtememiş bir ölçülü duruş içinde...”(s. 33)

***Montaj Tekniği:**

“22.7.1963-Cağaloğlu

Şu anda sıcak bir İstanbul öğle sonrası. Havanın ağırlığından mı, yorgunluktan mı, yoksa en küçük bir renk ve hareket yaşamadan geçen o bildiğimiz hafta sonu tatillerinin şuursuz bezginliği sebebiyle mi nedir, başım şiddetle ağrıyor. Kapıyı arkadan kilitledim yine...”(s. 33)

***İç Diyalog Tekniği:**

“-Bir an için ben olmaktan vazgeçip başka bir insan olsam...

-Olmaz!

-Kısa bir süre için...

-Hayır!

-Neden ama. Bu kimliğime ısınamadıysam, istemiyorsam ben olmayı, bir başkası olabilme hakkım saklı kalmalı.”(s. 42)

*Leitmotiv Tekniği:

Anlatımda “Sabişi, nokta, anne, yalnızlık” kelimeleri sıklıkla kullanılmıştır.

3.BÖLÜM: KEKİKDAĞI/DAĞKEKİĞİ

Kekikdağı/Dağkekiği¹⁶², **Ürkek Kuşlar** isimli öykü kitabının üçüncü bölümünün adıdır. Bu bölümde, *Kekikdağı/Dağkekiği* ve *Doğru Yürü Oy Gelin* isimli öyküler yer almaktadır.

2.1.3.5.KEKİKDAĞI/DAĞKEKİĞİ

*Kekikdağı/Dağkekiği*¹⁶³, üçüncü bölümün ilk öyküsüdür. Bölüm ismini bu öyküden almaktadır. Bu öyküde, Zeynep ile İsmail’in birbirlerini sevip ayrılmak zorunda kalmaları ve günün birinde İsmail’in Eşi’nin, Zeynep ile karşılaşarak kendi kocasını ona anlatması ele alınmıştır. Öyküde, anlatım içinde anlatım kullanılmıştır. Anlatımın birinde Zeynep ile İsmail’in yaşadıkları anlatılırken; diğer anlatımda İsmail’in Eşi ile Zeynep’in karşılaşması anlatılmaktadır.

ÖZET:

İsmail’in Eşi, Zeynep’e İsmail’i anlatır. Anlata anlata bitiremez. Evlenmiş ve bir tane de çocuğu olmuştur. Zeynep bu arada evinin bahçesinde hem çamaşır yıkar hem de onu dinler. Tek çocukları olmasını da kentte yaşamının zorluklarını ifade etmeye çalışarak anlatır. Bunun için de tek çocukla yetinmek zorunda olduklarını söyler. Zeynep ise boy boy çocuklarının olmasını ister. İsmail’in eşi, Zeynep’in demet demet bağlayıp çitin çubuklarına geçirdiği kekikleri görünce onların yemeklerde kullanıldığını söyler. Zeynep ise onların dağ

¹⁶² Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 49-64.

¹⁶³ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 51-56.

kekiği olduğunu yemeklerde kullanılamayacağını, onları hayvanlar için topladığını aklından geçirir.

Zeynep ile İsmail daha önceleri birbirlerini sevmişlerdir. Evlenmeyi çok istemişler; ama buna Zeynep'in annesi izin vermemiştir. Zeynep, annesine çok yalvarmış; ama annesinin, 'ona varırsan hakkımı sana helal etmem' demesiyle daha fazla ısrar edememiştir. İsmail ile kaçmayı düşünmüş, kendi imkânlarıyla yaptıkları küçük evlerinde çocuklarını dünyaya getirmeyi hayal etmiştir. Hayallerini gerçekleştiremez ve İsmail'den ayrılır.

İsmail'in Eşi ise, İsmail ile nasıl tanıştıklarını anlatmaya başlar. Eşi, İsmail'i daha mahalleye taşınır taşınmaz beğenmiştir. Onunla evlenmeyi istemiş ve evlenmiştir. İsmail'in, babasından kendisini nasıl istediğini anlatır. Sonra dış mahalleden kiralık bir ev tutmuşlardır. Şu anda kiradadırlar; ama ileride kendilerine göre bir ev yapmayı istiyorlardır. İsmail'de bu konuda ona destek olur. İsmail'in eşinin, artık ben gideyim, demesiyle Zeynep elinin köpüğünü silerek ayağa kalkar. Kendisine söyleyecek bir çift lafı vardır; ama o susmayı tercih eder. Kadın'ın kucağına kekikleri doldurur. "Farz et ki senin için koparmışım," der.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

- *İsmail ile Zeynep'in birbirlerini sevmeleri.
- *Zeynep'in annesinin, onlara engel olmasıyla evlenemeyip ayrılmaları.
- *Zeynep'in ve İsmail'in başka birileriyle evlenmeleri.

Gelişme:

- *Bir gün Zeynep evde çamaşır yıkarken İsmail'in Eşi'nin, ona gelmesi.
- *İsmail'i ve evliliklerini durmadan Zeynep'e anlatması.
- *Zeynep'in de Bayan'ı sabırla dinlemesi.
- *Konuşurken Bayan'ın, bir ara Zeynep'in toplayıp demet haline getirdiği kekiklere gözünün takılması.

Sonuç:

- *Bayan'ın anlattıkları bitince gitmek istemesi ve Zeynep'in de kekikleri onun kucağına doldurması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Zeynep, Zeynep'in Annesi, İsmail ve İsmail'in Eşi'dir. Bu öykünün ana kahramanı ise, Zeynep'tir.

Zeynep:

Evlidir ve dört çocuğu vardır. İsmail'in eski sevgilisidir. Onu çok sevmiş; ama annesinin ısrarlarıyla ayrılmak zorunda kalmıştır. Sabırlı ve fedakârdır.

İsmail'in Eşi:

Kendisinden söz edilen kişi, konuşkandır. Ne istediğini bilen ve istediğini elde eden bir kişidir.

İsmail:

Zeynep'in eski sevgilisidir. Ondan ayrılmak zorunda kalınca kente göç etmiş ve orada evlenmiştir. Bir tane çocuğu vardır.

Zeynep'in Annesi:

Paraya değer veren birisidir. Maddi durumları iyi olmadıkları için İsmail'e kızını vermez ve onları ayırır. Vicdanı ve sevgiye karşı saygısı yoktur.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Zeynep'in evinin bahçesinde geçmektedir. Kekiklerin toplandığı ve bu kekiklerin hayvanlar için kullanılacağı belirtildiği için Zeynep'in evi, bir köy ya da kasabada olmalıdır. Anlatma zamanı, yaklaşık bir saat kadardır. Olay zamanı ise, geriye dönüşlerle birlikte Zeynep'in gençliğine kadar iner. Bu da tahminen on- on beş yıl bulmaktadır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Neden böyle yıllarca anlatıyor. Anlatımı yıllar sürecek ne var? ‘Evlendim, dört çocuğum oldu, mutluyum.’ der Zeynep olsa.-ben bilmeye yetkiliyim-”(s. 51)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Kekikdağı/Dağkekiği isimli bu öyküde iç çözümleme, diyalog, geriye dönüş teknikleri ve anlatı içinde anlatı kullanılmıştır.

***İç Çözümleme Tekniği:**

“Tek çocuğu varmış demek. Zeynep, yüzüncü kez dinlemenin kanıksamışlığı içinde; İsmail’in, insanları, kendi insanlarını, sevmenin öz suyuyla nasıl yıkadığını biliyor. Bildiği şeyleri yeni baştan dinlemeyi önemsemiyor Zeynep.”(s. 52)

***Diyalog Tekniği:**

“-Biz tek çocukla yetinemeyiz.

-Kentte yaşamak buradaki gibi değil ki... Belki size tarlada tapanda gerekli... Ne bileyim?... O bakımdan belki. Ama bir sorumluluk işi bu. Büyük bir sorumluluk. Biz İsmail’le dedik ki...”(s. 52)

***Geriye Dönüş Tekniği:**

“Daha bizim mahalleye taşındığında gözüme kestirmiştim İsmail’i. Tuttuğu bekâr odası tam bizim evin karşısına düşüyordu. Evleneceksem eğer, başkası olmaz dedim. İnat ettim, arzu ettim, başardım sonunda.”(s. 53)

***Anlatı içinde Anlatı:**

Zeynep ile İsmail’in birbirlerini sevmeleri, geleceğe dair kurdukları hayalleri ve Zeynep’in annesinin bu sevgiye karşı olup onları ayırması metin içinde yer yer parçalar halinde verilmiştir.(s. 51-56)

2.1.3.6.DOĞRU YÜRÜ OY GELİN

*Doğru Yürü Oy Gelin*¹⁶⁴, üçüncü bölümün son öyküsüdür. Öykü, Akay Gençosmanoğlu’na ithaf edilmiştir. Bu öyküde, Semiha’nın oğlunun Yorgancıların kızı Ayşe’ye sevdalanması ve onunla evlenmek istemesi, Semiha’nın ise Ayşe’yi gelini olarak göremeyip oğlunu bu fikirden caydırmaya çalışması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Semiha, yirmi yedi yaşında eşini kaybeder. O yaştan sonra da çocuklarıyla baş başa kalır. Otoriter bir kaynanası vardır. On altı yaşında kaynanasına gelin olarak gelmiş ve vefat edene kadar da onun her isteklerine boyun eğmiştir. Kaynanası da yirmi yedi yaşında eşini

¹⁶⁴ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 57-64.

kaybetmiş ve çocuklarıyla ayakta kalabilmeyi başarmıştır. Kendisini rahatsız eden erkekleri bile eline silah alıp korkutup kaçırabilmiştir; fakat Semiha çok yufka yüreklidir. Kaynanası kadar sert biri olamamıştır. Bir gün oğlu Nazım eve içkili gelir. Direğe Ayşe diye sarılarak bağırmaya başlar. O gün Semiha, oğlunun birine sevdalanmış olabileceğini düşünmemiştir. Daha sonra öğrenir ki oğlu, Yorgancılardan kızına âşık olur. Onunla evlenmek ister. Semiha ise o ailenin kendilerine uygun bir aile olmadığını düşünür. O aileyi sonradan görme, gösteriş meraklısı olarak tanımlar. Yorgancı kendi yeğenin düğününde bile top top kumaşları herkesin önüne yığıp gösteriş yapmıştır. Ayrıca Semiha, Ayşe'nin davranışlarını da beğenmez. Abartılı makyaj yapması, düğünde kıvrıta kıvrıta oynaması, onun için uygun bir davranış değildir. Semiha, hayvanlara vermek için hazırladığı yallığı yere indirip üzerine oturur. Kara kara düşünmeye başlar. Kendisini, o aile ile yarışamayacak düzeyde görür. Ayrıca tek çocuğu yoktur. Arkadaki çocuklarını da düşünmesi gerekir. Aklına kaynanası gelir. Şu anda hayatta olsaydı eğer, kendisine nasıl kızacağını düşünür. Onun gibi diktatör bir anne olamamış ve oğluna sözünü geçirememiştir. Semiha, oğlunun aklını çelmeyi kafasına koyar. Yallığı yüklenip evine gelir. Oğlu dışarıdan, türkü söyleyerek içeriye girer. Semiha bulaşıklara koyulur. Kızı da yanında süt pişiriyordur. Oğlu mutfağa girer ve kız kardeşini annem ile konuşacaklarım var diyerek dışarıya çıkarır. Ayşe'yi yolda gördüğünden ve ona kendisini isteteceğini söylediğinden bahseder. Semiha, sert görünmeye çalışır; ama oğlunun anlattıkları aklına kendi gençliğini getirir. Eşi de onu yolda sıkıştırmış ve onunla evlenmek istediğini söylemiştir. Oğlu, o gün Ayşe'ye neler söylediye, babası da geçmişte aynılarını kendisine söylemiştir. Semiha, bunun üzerine çok duygulanır. Söylemek istediklerinin hiç birini söyleyemez ve ocakta kaynayan süt taşar.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Semiha, eşini kaybettikten sonra ailesinin sorumluluğunu kendisinin üstlenmesi.

*Oğlunun, Ayşe'ye sevdalanması.

Gelişme:

*Semiha'nın, Ayşe'yi gelini olarak görmemesi.

*Yorgancılarla ilk başta maddi konuda baş edemeyeceğine inanması.

*Oğlunu bu sevdadan vazgeçirmeye çalışması.

*Oğlunun ısrarla Ayşe ile evlenmek istemesi.

Sonuç:

*Oğlunu ikna edemeyeceğini anlayan Semiha'nın, her şeyi kabullenmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Semiha, Nazım ve Ayşe'dir. Öykünün ana kahramanı ise; Semiha'dır.

Semiha:

Nazım'ın annesidir. Yirmi yedi yaşında dul kalmış ve çocuklarının sorumluluklarını tek başına yüklenmiştir. Yufka yürekli ve duygusaldır. Kaynanası yaşadığı zamanlarda onun her dediklerine itaatkâr olacak kadar da sabır göstermiştir.

Nazım:

Daha bıyıkları bile terlememiş olmasına rağmen, evlenme konusunda ısrarlı olan bir gençtir. Mantiğinden daha çok duygularıyla hareket eder.

Ayşe:

Yorgancılardan kızıdır. Mal varlıkları çoktur. Makyaj yapıp, giyinip kuşanmayı sever. Cıvıl cıvıl bir genç kızdır.

Semiha'nın Kaynanası:

Gelini gibi o da eşini yirmi yedi yaşında kaybetmiştir. Vefat edene kadar, çocuklarının sorumluluklarını yüklenmiş ve kimseye kendini ezdirmemiştir. Otoriter bir kişidir. Cesur, korkusuz ve sert görünümlü bir yapısı vardır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar Semiha'nın yaşadığı yerde geçer. Bu yer hakkında ayrıntılı bir bilgi verilmemiştir. Hayvancılıkla geçinildiğine göre kırsal bir bölge olmalıdır. Anlatma zamanı, yaklaşık bir saattir. Olay zamanı ise, geriye dönüşlerle Semiha'nın on altı yaşına kadar iner. Bu da tahminen yirmi- yirmi beş yıldır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Kaynanası gibi güçlü bir ana olmadı ki, çekip çevirsin oğlanı, vurup ensesine diz çöktürsün önünde. Yufka gibi kat kat yüreği Semiha'nın. Bir katına olmazsa, öbür katına yol bulup sızacağını biliyor Nazım, ondan böyle çıkıyor sesi. Ah, kaynanası olmalıydı onun yerinde, analığın nasıl yapıldığını göstermeliydi cümle âleme.”(s. 58)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Doğru Yürü Oy Gelin isimli bu öyküde iç çözümleme, geriye dönüş ve anlatma-gösterme tekniği kullanılmıştır.

***İç Çözümleme Tekniği:**

“Bunu hiç düşünmemişti Semiha: Oğlunun bir kıza aklını kaydırabileceğini, ille o kızla evlenmek isteyebileceğini düşünmüştü; ama bu kızın Yorgancılardan kız olabileceğini hiç düşünmemişti.”(s. 57)

***Geriye Dönüş Tekniği:**

“Erini vuranlara, onu ersiz bırakanlara karşı aylarca direnmiş kaynanası; korkutmalarına, gözdağlarına kulak asmamış ve tüfeğini bırakmamış elinden. Alt uçtaki yıkıntı, düşmanlarının evleriymiş o zaman. Gece yarıları bir yığın erkek toplanır, sınır çitinin altındaki armut ağacının dibinde rakı sofrası kurarlarmış. Şarkılar, türküler, horon çığlıkları, bağırışlar...”(s. 59)

***Anlatma-Gösterme Tekniği:**

“-Ne söyleyecekmışsin bana, dedi ters ters Semiha. Öfkesini yitirmekten korkuyor, ancak böyle sert başlarsa işin sonuna varacağını düşünüyordu.

-Ana, dedi, arkadan dolanıp kucaklayarak anasını Nazım. Kimi gördüm dersin gelirken? Yorgancılardan kızını. Alt başta yol ayrımında karşılaştık.

-Seni beklemiştir, dedi anası.”(s. 62)

4. BÖLÜM: BİR DAĞ LALESİ

Bir Dağ Lalesi¹⁶⁵, **Ürkek Kuşlar** isimli öykü kitabının dördüncü bölümüdür. Bu bölümde *Suçluyum... Babama Karşı, Bir Dağ Lalesi* ve *Yaşlı Deniz Tanrısı* isimli öyküler yer almaktadır.

¹⁶⁵ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 65-87.

2.1.3.7.SUÇLUYUM... BABAMA KARŞI

*Suçluyum... Babama Karşı*¹⁶⁶, dördüncü bölümün ilk öyküsüdür. Bu öyküde, bir erkeğin zamanla babasının yaptığı hataya kendisinin düşmesi ve babasını suçladığı için kendini suçlu hissetmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Adam, arkadaşıyla birlikte içki sofrasında oturur; ama kendisi hep geçmişiyile meşguldür. Babası onlar daha çok küçükken evden uzaklaşmıştır. Babasının hayatında başka bir kadın vardır ve babası ailesi yerine o kadını tercih etmiştir. Annesi ise her akşam çocuklarına babasını kötüler; ama eşine veryansın edeceğine kadına verip verişirir. Adam, o zamanlar babasının neden böyle bir hata yaptığını anlayamaz. Annesi ona göre; güzel, çalışkan ve temiz bir insandır. Babası bütün evin sorumluluğunu annesinin üstüne yıkar. Kendisi ise, babasının tüm bu ihtiyaçları nasıl da annesinin karşılamasını beklediğini anlayamaz. Babasının, annesinin yerine bir başka kadını tercih etmesini anlamlandıramaz. Bu arada İsmail, ona hapisaneye düşenin içkisinin kesilemeyeceğini anlatır. Daha sonra ırmaklar, dereler hakkında felsefi yorumlar yapmaya başlar. Adam, ne kadar onu dinler gözüke de aklı hep geçmişindedir. Annesine bir yandan da sitem eder. Annesi, onu babasından hep uzak tutmuştur. Babasına gidip kafasındaki sorulara cevap bulmasına izin vermemiştir. Adam, babasına haksızlık ettiğini on beş yıl sonra anlar. Bir gün babası onu görmeye gelir; ama kendisi babasını görmek istemez. Yıllar geçer. Evlenir ve çocuk sahibi olur. Kendisi de şu anda eşini Leman isminde bir bayan ile aldatıyordu. Onun yanında çok mutludur. Babasından farkı ise, onun ailesini ihmal etmemesi ve ailesinin tüm ihtiyaçlarını karşılıyor olmasıdır. Bir ara eşinin gözlerinin üstüne üstüne geldiğini hisseder. O bir çift göz kendisine hesap soruyordu. Daha sonra ortanca kızının gözlerini görmeye başlar. Kendisinden eşofman ister. Parasının olmamasını kabul etmez, çünkü o paraların nereye gittiğini biliyordu. Eşi bu hatasından dolayı sürekli kendisini uyarır. Çocuklarını ve yuvasını bir başka kadın uğruna terk etmesini kabullenemez. Bu yaşadıklarından sonra Adam, babasını anlar. Aslında babası böyle mutlu olmuştur. Zamanında babasını dinleyip de onun yanında olamadığı için kendisini suçlu hisseder.

¹⁶⁶ Hepçilingirler, a. g. e., s. 67-72.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Adam'ın, babasız bir çocukluk geçirmesi.

*Babasının, kendileriyle yaşamak yerine bir başka bayanla yaşamayı seçmesi.

Gelişme:

*Adam'ın evlenip çocuk sahibi olması.

*Babasının onu bulup konuşmak istemesi; ama Adam'ın, babasıyla konuşmak istememesi.

*Adam'ın da zamanla babasının düşmüş olduğu hataya düşmesi ve eşini aldatması.

*Adam'ın hatasını biliyor olmasına rağmen, kendini böyle mutlu hissetmesi.

Sonuç:

*Adam'ın, kendi yaşadıklarından sonra babasını anlaması ve kendisini ona karşı suçlu hissetmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Adam, İsmail ve Adam'ın Annesi'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Adam'dır.

Adam:

Çocukluğu babasız geçmiştir. Bunun için de çocukluğunda hep babasını suçlamıştır. Şu anda evli ve çocuk sahibidir. O da babası gibi eşini bir başka bayan ile aldatır. İçki içer.

İsmail:

Adam'ın meyhane arkadaşıdır.

Adam'ın Annesi:

Adam'ın ifadelerine göre; güzel, temiz, düzenli ve marifetli bir bayandır. Eşi tarafından aldatılmıştır. Eşi, onları terk ettikten sonra ailesinin tüm sorumluluğunu yüklenmiştir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, bir meyhanede geçmektedir. Adam'ın geçmişine dönmesiyle de, onun çocukluğunun geçtiği ev, Leman'ın evi ve şu anda kendisinin yaşadığı ev mekân olarak

kullanılmıştır. Anlatma zaman, yaklaşık bir-iki saattir. Olay zamanı ise, geriye dönüşlerle birlikte Adam'ın çocukluğuna kadar gider. Bu da yaklaşık otuz-otuz beş yılı kapsıyor olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmaktadır. Tekil bakış açısı vardır.

“Leman'ın arka sokağa açılan bahçe kapısından çıkmışım. Dilimdeki ıslığı, yutmaya, bastırmaya çalışıyorum. Ses olmakla kalmayıp söz olacak, ezgi olacak, beste olacak dökülecek ağzımdan tutmasam. Mutluluk bu, diyorum kendi kendime. Mutluyum. MUTLU!”(s. 70)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Suçluyum... Babama Karşı isimli bu öyküde iç monolog, anlatma-gösterme, montaj ve geriye dönüş teknikleri kullanılmıştır.

***İç Monolog Tekniği:**

“ ‘Yanlış oysa’ diyorum içimden. Niye kızıyor kadına? Bütün suç babamda. Babamı suçlamaya dilinin varmadığını düşünerek acıyorum anama. Hâlâ onu kollamak sevdasında, hâlâ toz kondurmuyor kocasına. ‘Anlasana artık!’ diye bağırarak geliyor içimden. Anlasana, seni istemedi, başka bir kadına gitti. İstemiyor seni. İstemiyor. Kızınsana babama, bağırsana, sövsene...”(s. 68)

***Anlatma-Gösterme Tekniği:**

“-Neden? diyorum İsmail'e... Neden göller göründükleri gibi değildir?

-Bakmasını bilmek gerek, diyor düşünür tavrıyla. Görmesini bilmek gerek.”(s. 69)

***Montaj Tekniği:**

“Gül üstüne gül, güldür

Sevdam bir sarı güldür

Gözlerime gülümse

Beni bir güncük güldür”(s. 70)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Anam diyor ki akşamların alacakaranlığında, lambayı yakıp duvardaki çivisine geçirirken: ‘Gelmedi gene. Bu gece de yalnız bıraktı bizi. Görüyorsunuz değil mi çocuklar, babanızın ne biçim bir insan olduğunu görüyorsunuz. Orada, bir yosmanın kancasına takılmış, kendini kurtarmaya bile niyetli değil. Gelmez o artık. Gelmeyecek.’ ”(s. 67)

2.1.3.8.BİR DAĞ LALESİ

*Bir Dağ Lalesi*¹⁶⁷, dördüncü bölümün ikinci öyküsüdür. Bölüm ismini bu öyküden almaktadır. Bu öyküde, Ayşen’in tezini bir an önce bitirip mezun olabilme düşüncesiyle okulda bulamadığı hocasının evine gitmesi ve orada hocası tarafından tacize uğraması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Ayşen, tezini bitirebilmek için yazı İstanbul’da geçirir. Annesi Hendek’te yaşıyordur. Dul bir bayandır ve hakkında ileri geri birçok dedikodu çıkar. Annesi, Ayşen’i bunların hepsinin dedikodu olduğuna inandırır. Ayşen’in de tek istediği bir an önce mezun olup, annesini İstanbul’a getirmektir. Okulu bitince burada çalışıp annesine bakacaktır. Böylece dedikodulardan da annesini uzaklaştırmış olacaktır. Tezinin son aşamalarına gelmiştir. Ayşen, tezinin giriş kısmını da yazar ve eğer sorun çıkmazsa yaklaşık on günde tezini teslim edeceğini düşünür. Ayşen okula gelir ve hocası Turhan Bey izin almıştır. Onun izninin bitimini bekleyemez ve hocasının evine gider. Zaten hocası da onu beklemektedir. Biraz tedirgin de olsa içeriye girer. Turhan Bey hakkında okulda dedikodular çıkmıştır. Ayşen ise bu dedikodulara kulak asmaz. Çünkü annesi hakkında da böyle dedikodular çıkmaktadır. Kendince, hocasının başarısını çekemeyenlerin bu dedikoduları çıkardığını düşünür. Hocası da o gelmeden hemen önce makalesini bitirmiştir ve Ayşen gelince makalesini ona okur. Ayşen, hocasının tezini beğenmeyeceğinden çok korkar. Daha sonra hocasının elini birden ayaklarında hisseder. Profesör, Ayşen’e çok güzel olduğunu, dağ lalesi kadar temiz olduğunu ve ona zarar vermeyeceğini söyler. Ayşen, ne kadar olanlara karşı çıkmaya çalışsa da hocasına engel olamaz. O zaman anlar ki hocası hakkında çıkan dedikodular da, annesi hakkında çıkan dedikodular da boşuna değildir.

¹⁶⁷ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 73-79.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Ayşen'in annesinin hakkında memlekette dedikoduların çıkması.

*Ayşen'in, annesini oradan kurtarabilmek için bir an önce tezini bitirmek istemesi.

Gelişme:

*Tezini bitirmek için Ayşen'in yazın memlekete gitmemesi ve İstanbul'da kalıp çalışması.

*Ayşen'in tezini hocasına göstermek için okula gitmesi ve hocasını okulda bulamayınca evine gitmesi.

*Hocasının hakkında çıkan dedikodulardan dolayı evine gitmeye çekinse de, daha sonra annesi hakkında çıkan dedikodular gibi bunların da asılsız olduğuna inanması.

Sonuç:

*Hocası hakkında çıkan dedikoduların doğru olması ve hocasının Ayşen'e yakınlaşması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Ayşen, Ayşen'in Annesi ve Turhan Bey'dir. Öykünün ana kahramanı ise; Ayşen'dir.

Ayşen:

Üniversite'de son sınıf öğrencisidir. Çalışkandır. Hakkında dedikodular çıkan annesini, memleketten bir an önce kurtarmak için çabalar.

Turhan Bey:

Profesördür. Genç kızlara karşı ilgisi vardır.

Ayşen'in Annesi:

Hakkında ayırt edici bir bilgi verilmemiştir. Sadece Hendek'te yaşadığını, dul olduğunu ve yaşadığı çevredeki insanları rahatsız edici davranışlarda bulunduğunu bilmekteyiz.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, İstanbul'da Turhan Bey'in evinde geçmektedir. Ayrıca Ayşen'in okulu ve annesinin yaşadığı Hendek de mekân olarak zikredilir. Olayları anlatma zamanı, yaklaşık bir-iki saat olmalıdır. Olay zamanı ise, üç aydır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Kapıda profesör ev terlikleriyle görününce neredeyse gülecekti Ayşen. Turhan Bey'i sanki hep çizmelerle yürürmüş ve bastığı yerden tok bir ses getirmiş gibi düşünürmüş meğer. Salona buyur edildi, baş köşedeki kanepeye oturtuldu.”(s. 75)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Bir Dağ Lalesi isimli bu öyküde, iç çözümleme ve montaj tekniği kullanılmıştır.

*İç Çözümleme Tekniği:

“Son anda beklenmedik bir terslik çıkar diye, yine de mezuniyete bu kadar yaklaştığını düşünmekten kaçınıyor. Final sınavı sonrası, çıkış istemek için dilekçe yazmaları, o tatlı telaşın, o sevinçli koşuşmaların hayalini gözünün önünden uzaklaştırmaya çalışıyor. Sonra Hendek'e gidişini, hadi anne, hazırlan gidiyoruz, artık babamdan kalan emekli aylığını beklemek zorunda değilsin, bundan böyle kızın para kazanacak, özlediğimiz günlere kavuşuyoruz işte, sonunda kavuşuyoruz, deyişini de gözünün önüne getirmemeye çalışıyor.”(s. 74)

*Montaj Tekniği:

“Kişisel psikanaliz ve ona eşdeğer kuramların konusu olan psikodinamik süreçleri ifade eden bir nosyondur; öznellik ise kişinin kişiselliğini bir özne olarak yaşadığı bir formdur.”(s. 75)

2.1.3.9.YAŞLI DENİZ TANRISI

*Yaşlı Deniz Tanrısı*¹⁶⁸, dördüncü bölümün son öyküsüdür. Bu öykü, Özden Çelebi'ye ithaf edilmiştir. Öyküde, kaptan yardımcılığına kadar yükselmiş olan Halil'in ve eşi Binnaz'ın

¹⁶⁸ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 80-87.

balık tutmak için denize açılmaları ve Halil'in, kendisinin bırakmış olduğu ağları toplamaya yönelik Binnaz'ı bir anda Deniz Tanrısına benzetmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Halil ile Binnaz, balık tutmak için denize açılırlar. Güneş batmak üzeredir. Sabah motorla gelmiş olmalarına karşın, şimdi benzin olmadığı için kürek çekerek dönmektedirler. Halil, kürekleri çekerken zorlanır ve boncuk boncuk ter dökmeye başlar. Binnaz, eşinin yorulduğunu görür, yardım etmek istese de Halil'in izin vermeyeceğini bilir. Bu sefer Ali'yi görememişlerdir ve onun ölmüş olabileceğini düşünürler. Binnaz, artık eşini çok iyi tanımıştır. Kendisinin akşam rüyasında Ali'yi görmüş olduğunu söylese, eşi hikmeti kendisinde arayacaktır. Halil, denizyollarında kaptan yardımcılığına kadar yükselmiştir; ama kaptan olamamıştır. Binnaz, onun kaptan olmayı ne kadar istediğini bildiği için ona kaptan diye seslenir. Binnaz karşısında yorulmuş olan eşini görünce aklına, geçmişte ortalığı ayağa kaldıran Halil gelir. Kızlarına zamanında çok çektirmiştir. Balıktan döndüklerinde kızlar balıklarla uğraşmış, toprağı kızlar ekip, hasatı toplamıştır. Çevreden söz gelmesin diye de Binnaz'ı onların başına dikmiştir. Sabah herkes denize girerken, onlar gecenin karanlığında denize girmek zorunda kalmışlardır. Emel'in hakkında bir çocuk ile sevişiyor diye söylenti çıkınca Halil, Binnaz'ı da kızını da dövmüştür. Sonuçta her üç kız da istemedikleri kişilerle evlenmek zorunda bırakılmıştır. Şimdi Halil, üç damadını da sevmez. Yanında gizli gizli içki içmelerine çok kızar; ama bir yandan da onlara söylenemez. Kendisine içki dokunduğu için bırakmak zorunda kalmış; fakat bunu erkekliğine yakıştıramadığı için de yeminli olduğunu söylemiştir. Halil ağları bıraktığı yere gelir. İlk ağı toplar; ama boş çıkar. İkinci ağdan çorba yapabilecek büyüklükte tepegöz çıkar. Son ağda ise küçük bir tepegöz çıkar. Denizin bugün bereketli olmadığını düşünürler. Halil sigara içmek için sandalın diğer ucuna geçer ve bir sigara yakar. Binnaz ise, bir defaki sefere denizin daha bereketli olması için dua eder. Çünkü ertesi gün kızları ve damatları gelecektir. Onlara yetecek kadar balık tutmayı ister. Halil'in bırakmış olduğu ağlara yönelir. Güneş onun arkasından batmaktadır. Halil, Binnaz'ın hareketlerini güneşin varlığıyla da Deniz Tanrısına benzetir. Bir anda kötü olur. Yüzünü yıkamak için suya eğilir. Tekrar Binnaz'a baktığında ise onu orada göremez. Binnaz, sandalın diğer ucunda, ceketiyile ayaklarını örtmüş olarak oturmaktadır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Halil'in ve Binnaz'ın, sabah erkenden balık tutmak için açılmaları.

Gelişme:

*Benzin bittiği için Halil'in dönüşte motoru çalıştıramaması ve kürek çekmek zorunda kalıp yorulması.

*Binnaz'ın, Halil'i böyle bitkin görünce, geçmişte kendisine ve kızlarına neler yaşattığını anımsaması.

*Denize bırakılan üç ağdan da, bir iki balık dışında başka balık çıkmaması.

*Binnaz'ın, bir dahaki sefere denizin daha bereketli olması için dua etmesi.

Sonuç:

*Ağları çekmeye çalışan Binnaz'ı, Halil'in güneş hüzmelerinin arasında Deniz Tanrısına benzetmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Halil, Binnaz ve kızları Emel, Meral ve Benal'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Binnaz'dır.

Halil:

Denizyollarında kaptan yardımcılığına kadar yükselmiş ve kaptan olamadan emekli olmuştur. Sert ve otoriter bir kişiliğe sahiptir. Üç kızı vardır ve onlara çok çektirmiştir.

Binnaz:

Halil'in eşidir. Eşinin aksine duygusal ve sessizdir. İnançlıdır.

Emel, Meral ve Benal:

Halil ve Binnaz'ın kızlarıdır. Babalarından çok çekmişlerdir ve istemedikleri kişilerle evlenmek zorunda bırakılmışlardır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, İzmir-Urla tarafında geçmektedir. Olayların anlatılma zamanı, yaklaşık on dört saattir. Olay zamanı ise, tahminen on-on beş yıl olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Belki bu geceden gelir kızlar, damatlar da... Damatları hiç sevmiyor Kaptan, onlara meze olsun diye balığa gitmeyi de sevmiyor, kendi içemediği rakıyı, çay bardaklarına doldurup gizli gizli sofranın altından içmelerini de.”(s. 83)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Yaşlı Deniz Tanrısı isimli bu öyküde tasvir, anlatma-gösterme, geriye dönüş ve iç çözümleme teknikleri kullanılmıştır.

*Tasvir:

“Güneşin kızıl ışığı, durgun denizin üstüne ipek bir örtü yaymıştı. Bir ucundan çekilse, avuca sığan bir yumak oluşturacak, gerçek ipeğin kayıcılığını, insan, tenine dokunuşunda duyabilecekti.”(s. 80)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“-Dönüşte motoru çalıştırırsın artık, dedi, kayığın kıkında bacaklarını toplayıp oturduğu yerden. Hırsıyla bir baktı Halil. Alnından süzülen damla gözüne girmek üzereydi.

-Benzin yok dedim kadın, diye homurdandı, küreklere asılmaya ara vermeden.”(s. 81)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Ucuna bir taş bağlayıp denize atmış Emel, bir deniz dibi bayrağı olarak dalgalanıp durdu o günden beri, tümüyle eriyip denize karışmadı. Geçen balığa çıkışlarında gösterebildi ancak Halil’e bu deniz dibi bayrağını, senin hışmın orada dalgalanmakta, bak da iyice gör, dedi.”(s. 82)

* İç Çözümleme Tekniği:

“Avucunun içi gibi biliyor artık Halil’i. Ne zaman ne söyler, bunu söylediği anda aslında ne düşünüyor, biliyor. Şimdi de sezinliyor aklından geçenleri, damarına basmak için, üstüne gitmek geliyor içinden.”(s. 84)

DİL VE ÜSLUP:

Yukarıda incelemiş olduğumuz dokuz öykünün hepsinde de sade, anlaşılır ve akıcı bir dil kullanılmıştır. Kahramanlar İstanbul Türkçesiyle konuşturulmuş, yöresel dil özelliklerine yer verilmemiştir. Yazarın, tasvirlerle, benzetmelerle ve bol sıfatlar kullanarak anlatıyı zenginleştirdiği görülmektedir.

SONUÇ:

Feyza Hepçilingirler’in **Ürkek Kuşlar** isimli öykü kitabının ilk basımı 1990 yılında Cem Yayınevi’nden, son basımı olan 4. Basımı ise, 1999 yılında Remzi Kitabevi’nden çıkarılmıştır.

Yukarıda incelemiş olduğumuz **Ürkek Kuşlar** isimli öykü kitabı toplam dokuz öyküden oluşmaktadır. Kitap “Sevgiye Dikkat, Sabişi, Kekikdağı/Dağkekiği, Bir Dağ Lalesi” adı altında dört kısımdan oluşmuştur. İlk üç kısım kendi içinde ikişer, son kısım ise üç öyküden oluşmaktadır. *Aykırı Bir Öykü*, *Sevgiye Dikkat* ve *Sabişi* isimli öyküleri klasik tarzdan uzak daha çok postmodern anlatıma yaklaşılarak anlatılmıştır. *Sabişi* isimli öykünün yazımı da klasik bir yapıdan farklıdır. Yazım kurallarının dışına çıkmıştır. Örneğin;

“Sabişi

Sa-bi-şi

SA-Bİ-Şİ”(s. 41)

Aykırı Bir Öykü’de anlatımda yer almaması gereken kişiler anlatıma dâhil edilmiş ve anlatım sırasında da bu kişilerin öyküde yeri olmadığından çıkarıldığı açıkça söylenilmiştir.

“Bu öykülerin kişileri olmadıkları için üçü de çekip gitti.”(s. 11)

Troksalila’da ise, bir aşk ezgisi kişileştirilmiş ve o kişilik anlatının kahramanıyla bütünleştirilmiştir. Diğer öyküleri (*Sevgiye Dikkat*, *Doğru Yürü Oy Gelin*, *Bir Dağ Lalesi...* vb.) ise, klasik tarzda yazılmıştır. *Sabişi* ve *Kekikdağı/Dağkekiği* isimli öyküde anlatı içinde

anlatı kullanılmıştır. *Sevgiye Dikkat* ve *Troksalila* isimli öyküler durum öyküsü iken diğer öyküler olay öyküsüdür. Öykülerinin bir kısmında kahramanlar hakkında ayırt edici bir bilgi verilmemiştir. Belirli bir isimleri dâhi yoktur. Öyküler sade bir dille anlatılmıştır.

İncelemiş olduğumuz bu dokuz öykünün dördünde (*Sevgiye Dikkat*, *Yaşlı Deniz Tanrısı*, ...vb.) aile sorunları konu edilmiştir. *Aykırı Bir Öykü* de yasak bir ilişki, *Sabişi* de yalnızlık, *Kekikdağı/Dağkekiği* de birbirine kavuşamayan iki sevgili, *Doğru Yürü Oy Gelin'* de sevgi ve *Bir Dağ Lalesi'* nde bir genç kızın tecavüze uğraması konu edilmiştir. *Suçluyum... Babama Karşı* isimli öykü dışında diğer öykülerin ana kahramanı hep kadınlardır. Bu öyküde de ana kahraman bir erkek olmasına rağmen öykünün temelinde bayanların aldatılışı yatmaktadır. Bu öykülerde, kadınların yaşadıkları çaresizlikler, geleneklere boyun eğmek zorunda kalışları öyküleştirilmiştir. Öykülerde kesin bir zaman yoktur. *Yaşlı Deniz Tanrısı* isimli öykü dışında diğer öykülerde olayların geçtiği mekânlar hakkında da kesin bir bilgi verilmemiştir. *Yaşlı Deniz Tanrısı* isimli öyküde ise, mekân olarak İzmir-Urla ifadesi kullanılmıştır. Öykülerin ikisinde (*Troksalila* ve *Suçluyum... Babama Karşı*) olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmış ve tekil bakış açısı kullanılmıştır. Diğer öykülerde (*Aykırı Bir Öykü*, *Sabişi*, *Bir Dağ Lalesi*, ... vb.) ise, 3. tekil kişi ve Tanrısal bakış açısı kullanılmıştır. Öykülerde; anlatma-gösterme, iç çözümleme, montaj, leitmotiv, özetleme, iç diyalog, iç monolog, tasvir, geriye dönüş teknikleri kullanılmıştır. En çok kullanılan teknikler ise, anlatma-gösterme, iç çözümleme, montaj ve geriye dönüş teknikleridir.

Feyza Hepçilingirler'in yukarıda incelemiş olduğumuz bu hikâye kitabı, onun yayınlanan üçüncü kitabıdır ve bu hikâyelerin başkahramanları bir öykü (*Suçluyum... Babama Karşı*) dışında hep kadınlardır. *Troksalila* dışındaki diğer öykülerde yer alan kadınların hepsi de mutsuz bayanlardır.

2.1.4.KIRLANGIÇSIZ GEÇTİ YAZ

Feyza Hepçilingirler'in **Kırlangıçsız Geçti Yaz**¹⁶⁹ isimli öykü kitabı toplam altı bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler; Aşkın Bir Yüzü Ölüm, Donakalmak, Potluğu Gidermek, Öyküsüne Sığımayan Küçük Adam, Kırlangıçsız Geçti Yaz, Ne Güzel Ölmüştüm. Her bölüm kendi içinde de çeşitli sayılarda öykülerden oluşmaktadır. Bunlar:

1.Bölüm: Aşkın Bir Yüzü Ölüm

Karanlığa Kuş Uçuşu

Kırık Cam Mavisi

Çıplak Dal Uvertürü

2.Bölüm: Donakalmak

Donakalmak-I

Donakalmak-II

3.Bölüm: Potluğu Gidermek

Potluğu Gidermek

4.Bölüm: Öyküsüne Sığımayan Küçük Adam

Öyküsüne Sığımayan Küçük Adam

Sevginin Eskimezliği

Cihar Attım Şeş Oynadım

Eğri Redifli Gazel

Yine Ziller Çalıyor

Başkaldırı Olarak Uyumak

5.Bölüm: Kırlangıçsız Geçti Yaz

İç Denizin Dalga Boyu

Evlerin Sakınımı

6.Bölüm: Ne Güzel Ölmüştüm

---

¹⁶⁹ Feyza Hepçilingirler, *Kırlangıçsız Geçti Yaz*, 4. Basım, Remzi Kitabevi, İst., 1999.

Ne Güzel Ölmüştüm

Kıvılcımsız

Beni Yaşa

Gün Selleri

1.BÖLÜM: AŞKIN BİR YÜZÜ ÖLÜM

Aşkın Bir Yüzü Ölüm¹⁷⁰, **Kırlangıçsız Geçti Yaz** isimli öykü kitabını ilk bölümüdür. Bu bölüm içinde; *Karanlığa Kuş Uçuşu*, *Kırık Cam Mavis* ve *Çıplak Dal Uvertürü* isimli öyküler yer almaktadır.

2.1.4.1.KARANLIĞA KUŞ UÇUŞU

*Karanlığa Kuş Uçuşu*¹⁷¹, ilk bölümün ilk öyküsüdür. Bu öyküde, Belkıs'ın sorunlar yaşadığı evliliği ve aldatılması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Belkıs, bir bankada çalışan memurdur. Evli ve bir çocuk annesidir. Bankada her gün paralarla oynamaktan yorulmuştur. Evliliğinde de ters giden, onu huzursuz eden ve evliliğini sorgulatacak sebepler vardır. Oğlu Atıl, okula gitmektedir. Annesini, günlük işlerini karşılayan biri olarak görür. Eşi, piyanisttir. Vaktinin çoğunu evde çalışarak geçirir. İçkiye ve sigaraya düşkündür. Belkıs bu konuda ona çok kızar. Belkıs, eşinin kendisini aldattığından şüphelenir. Her eve gelişinde eşini biraz tedirgin bulur. Eşi, o gelmeden evi havalandırır ki evdeki sigara ya da kadın kokusu yok olsun diye. Belkıs, bir gün bankadan erken ayrılır. İçini kemiren kuşkularına cevap bulmak ister. Bir yandan da eşinden şüphelendiği için kendisine kızar. Eve gitmemek için sokaklarda oyalanır. Eve geldiğinde kapıyı çalmak yerine anahtarına yönelir; ama sonra vazgeçip kapıyı çalar. Önder, biraz gecikse de kapıyı açar. Saçları ıslaktır. Belkıs, içeriye girer. Her yeri bıraktığı gibi bulur. Eşinin içkili olduğunu anlar ve eşinin telaşını buna yorumlar. Beraber kanepeye otururlar. Önder, başını Belkıs'a dayar ve ondan şefkat bekler. Belkıs, üstünü değiştirmek için odasına gider. Yatağını biraz dağılmış olarak bulur. Önder'in o gelmeden önce uyuyup kalmış olacağını düşünür. Çarşafı düzeltir, yastığı

¹⁷⁰ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 7-30.

¹⁷¹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 9-14.

kabartmak için kaldırdığında ise, bir tutam sarı renkte saç bulur. O anda yüzleşmek istemediği gerçeğe karşı karşıya kalır. Ne yapacağını bilemez. Yatağına kapanır ve çarşafı tırnaklarına geçirene kadar sımsıkı sıkır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Belkıs'ın, eşinden kendisini aldattığına dair şüphelenmesi ve bir gün bankadan erken çıkması.

Gelişme:

*Belkıs'ın eve gitmemek için sokakta bir süre oyalanması ve sonunda evine gitmesi.

*Önder'in tedirgin bir halde kapıyı açması.

*Belkıs'ın, odaya baktığında ortalıkta şüphelenmesini gerektirecek bir durumla karşılaşmaması.

*Belkıs'ın üstünü değiştirmek için yatak odasına girmesi ve yatağı dağınık halde bulması.

Sonuç:

*Belkıs'ın, yatağı toplarken yatakta bir tutam sarı saç bulması ve şüphelerinin yersiz olmadığını anlayıp üzülen yatağına kapanması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Belkıs, Önder ve Atıl'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Belkıs'tır.

Belkıs:

Evli ve bir çocuk annesidir. Bir bankada memur olarak çalışır. Evliliğindeki sorumluluklarını yerine getirmekten öte, oğlunun yerine sınav heyecanını çekmek, eşinin yerine konser öncesi tedirginliği yaşamaktan yorulmuştur. Yani kendi duyguları tanımlayıp da o duyguları yaşamaktan yoksundur. Ayrıca eşi tarafından aldatılan bir bayandır.

Önder:

Belkıs'ın eşidir. Piyanisttir ve konserler verir. Sigaraya ve içkiye karşı bir alışkanlığı vardır. Eşini aldatır. Eşine yakalanmamak konusunda da başarılıdır.

Atıl:

Belkıs'ın oğludur. Okula gider. Annesini daha çok kıyafetlerini yıkayan, yemeğini hazırlayan yani günlük ihtiyaçlarını karşılayan biri olarak görür.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Belkıs'ın evinde geçmektedir. Belkıs'ın çalıştığı banka da mekân olarak geçer. Anlatma zamanı ise, yaklaşık bir iki saattir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Dağbaşlarına kaçmayı düşleyerek yaşamış bunca yıl, yeni yeni ayırmsıyor. Ne zaman kendisini kaçma isteği üzerinde yakalasa, başını kaldırıp baktığı bir mor dağ da oralarda oluyor. Varılacak gibi ama epeyce uzak; ulaşamayacak gibi ama yakın. Zaten varmayı pek düşünmüyor, belki de istemiyor; çünkü varış, bir inişi üretecek kendiliğinden, asıl istediği çıkmak, ...”(s. 9)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Karanlığa Kuş Uçuşu isimli bu öyküde, iç çözümleme ve anlatma-gösterme tekniği kullanılmıştır.

*İç Çözümleme Tekniği:

“Salondan çıkarken dönüp tekrar baktı Önder’e. Uyumuş bile. Ne kadar kötüyüm, diye düşündü elinde olmadan. Ne kadar kötüyüm! Giderek artan bir davul sesi, aynı sözü, her defasında biraz daha hızlı, biraz daha güçlü vurmaya başladı.”(s. 13)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“Banyoda mıydın? Evet, der gibi başını salladı Önder, salona yürüdü. Bütün günahın benden saklı içki içmekse çoktan bağışladım seni sevgilim, dedi içinden Belkıs, Önder’in ardından salona yöneldi.”(s. 12)

2.1.4.2.KIRIK CAM MAVİSİ

*Kırık Cam Mavisî*¹⁷², ilk bölümün ikinci öyküsüdür. Bu öykü bir önceki öykünün devamıdır ve öyküde, evli bir bayan olan Merve'nin, Önder ile yaşamış olduğu yanlış bir ilişki ve bu ilişkinin sonucunda yaşadıkları anlatılmaktadır.

ÖZET:

Merve, evli bir bayandır. Hayatını hiçbir zaman kendi istekleri doğrultusunda yaşayamamıştır. Hep çevresindekilerin ona çizdiği rolleri oynamak zorunda kalmıştır. Hayatında ilk defa bu rollerin dışına çıkıp, Önder ile yanlış olduğunu bile bile bir ilişki yaşamak istemiştir. Önder ile onun çalıştığı yerde tanışırlar ve sonra da ilişkileri başlar. Merve, eşi Fatih'in gerçekten çok iyi biri olduğunu bilir. Onun aldatılmayı hak etmediğine inanır; ama bir türlü bu hatasına engel olamaz. Önder, eşine yakalanmaktan dolayı korkar. Onun için de tüm delilleri ortadan kaldırmak için uğraşır. Bu da Merve'yi çok kırar. Bir gün yine Merve'yi apar topar evden yollar. Merve, ilişkilerinin bittiğini anlar ve her hatanın bedeli ödenmeli düşüncesiyle evden çıkmadan bir tutam saçını, yastığın altına bırakır. Sonra Önder onu arar. Basit bir oyunla her şeyi bitirdiğini söyler. Önder, Belkıs'ı o saçın, oyuncak bir bebekten kesilen naylon saç olduğuna ikna etmiştir. Merve'yi ise, öcünü alamamış olmasından daha çok, Önder'in bu kadar görmüş geçirmiş biri olduğu düşündürür.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Merve ile Önder'in yasak bir ilişki yaşamaları.

Gelişme:

*Merve'nin yanlış olduğunu bile bile bu ilişkiye devam etmesi.

*Önder'in eşine yakalanma korkusuyla yaptıklarının Merve'yi yaralaması.

*İlişkilerinin bittiğini anlayan Merve'nin, evden çıkarken bir tutam saçını yastığın altına bırakması.

*Merve'nin düşündüğü gibi, Belkıs'ın o saçı yastığın altında bulması.

---

¹⁷² Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 15-22.

Sonuç:

*Önder'in, Belkıs'ı o saçın oyuncak bir bebekten kesilen naylon saç olduğuna dair ikna etmesi.

*Merve'yi ise, öcünü alamamış olmasından daha çok, Önder'in bu kadar görmüş geçirmiş biri gibi davranmış olmasının düşündürmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Merve ve Önder'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Merve'dir.

Merve:

Evli ve bir kız çocuğu annesidir. Seramik boyayıcısıdır; ama sürekli aynı motifleri tekrarladığı için işten kovulma sınırına yaklaşmıştır. Sarışındır. Eşini, Önder ile aldatır. Yaptığının yanlış olduğunu kabul etse de bundan bir türlü vazgeçmez. Aslında iyi biri olduğuna dair şüphe bulunmayan bir eşe sahiptir.

Önder:

Bir önceki öyküde, kendisinden bahsedildiği için tekrar bahsedilmeyecektir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar Merve'nin evinde geçmektedir. Geçmişe dönülmesiyle birlikte Önder'in evi de mekân olarak kullanılmıştır. Anlatma zamanı, yaklaşık bir saattir. Olay zamanı ise, Önder ile Merve'nin tanıştığı zamana kadar iner. Bu zaman konusunda ise, kesin bir bilgi verilmemektedir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Günlerce izledi kendini, başka birinin gözlerini taşıyormuş gibi üstünde, kendinden başka herkesin gözleriyle. Uzun bir süre adlandırmakta güçlük çekti. Sonra birden keşfetti günün birinde, birisi kalkmış sokak kadını oynatıyor ona. Hakkı yokken!”(s. 17)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Kırık Cam Mavis isimli bu öyküde iç çözümleme, geriye dönüş ve montaj teknikleri kullanılmıştır.

*İç Çözümleme Tekniği:

“Çocukluğundan beri delirmekten korkuyordu en çok, sarhoşlardan ve delilerden şimdi korkmuyor; belki yalnızca delirmek kendini bulmaktır; ne yazık deliremiyor. İşten kovulmak üzereyken ve kim olduğuna hâlâ karar verememişken Önder’den beklediği yalnızca pazarlıksız bir sevgiydi, kirlenmeyen, leke yapmayan bir sevgi.”(s. 20)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Yeni evliken, kocasının kolunda kendini, erkeklerin özel ilgi gösterdikleri kadınlardan biri gibi görürdü. Paylaşılmayı hak edecek bir güzellik taşıdığına inanmak hoşuna giderdi. Çokça yerli film kokan bir tapılacak kadını oynuyormuş o zaman. Sonra güzelliğine güvenli, alçakgönüllü bir kadını oynamaya başladı.”(s. 18)

*Montaj Tekniği:

“İşte seni seven benim/Senin aşkımdan ölenim.” Mısrası bir şarkıdan alınmıştır. (s. 15)

2.1.4.3.ÇIPLAK DAL UVERTÜRÜ

*Çıplak Dal Uvertürü*¹⁷³, ilk bölümün son öyküsüdür. Bu öykü, bölümün ilk iki öyküsünün devamıdır. Öyküde, Önder’in ders vereceği çocuğu beklemesi ve onu beklerken de, çocuk geldikten sonra da Merve’yi hatırlayıp ona söylenmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Önder, piyano dersi vereceği çocuğu beklemektedir. Onu beklerken de bir yandan Merve’yi düşünür. Onun bırakıp gitmesini kabullenemez. Aşkını, kendisini besleyen duyguyu yok ettiğini düşünür. Normalde, dersinin olduğu günlerde Önder, içki içmez. Bunu ilk başta Belkis yasaklamıştır; ama o gün gerçekten içmeye ihtiyaç duyar. Çünkü kendini çok yalnız hisseder. Hayatında bir şeylerin yokluğunu hisseder; ama tam olarak da bunun adını koyamaz. Sevmeyi tek bir kişiye bağlamaz. Onun için de aldatılmak ifadesini kabul etmez. Aynı anda iki ve belki daha fazla kişinin de sevebileceğini düşünür. Bunun aksini düşünüp, aldatıldığından yana söylenen eşine de kızar. Kapı çalar ve ders vereceği çocuk gelir. Ona espriler yapmaya çalışır; ama çocuk bu esprilere karşılık vermez. İlk önce onun ne seviyede olduğunu öğrenmek için piyano çaldırır. Çocuk tahmin ettiği kadar yeteneklidir. Oysaki

¹⁷³ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 23-30.

ailesinin zoruyla oraya gelmiş, vasat bir öğrenci bekliyordur. Daha sonra da kendisi çocuğa birkaç parça çalar. Merve hâlâ aklıdadır. Onu düşünmekten vazgeçemez. Çocuğu evine gönderir. Kendisi, Merve ile baş başa kalmak ister. En çok da Merve'nin en son yaptığı hareketi kabullenemez. Saçını bırakıp gitmesini bir basitlik olarak görür.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Önder'in, ders vereceği çocuğu beklemesi.

*Çocuğu beklerken de bir yandan Merve'yi düşünmesi.

Gelişme:

*Önder'in ders vereceği çocuğun gelmesi.

*Önder'in, yeteneksiz bir çocuk beklerken, çocuğun aksine bu konuda yetenekli çıkması.

*Önder'in, Merve ile yaptığı iç çatışmaya hâlâ daha devam etmesi.

Sonuç:

*Önder'in, çocuğu evine göndermesi.

*Önder'in, Merve hakkında düşünmeye devam etmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Önder, Önder'in ders vereceği Çocuk ve Merve'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Önder'dir. Önder ve Merve diğer öykülerde incelenildiği için bu öyküde tekrar verilmeyecektir; ama bu öyküde, Önder hakkında 47 yaşında olduğu, aynı anda birden çok kişinin sevilebileceğini düşündüğünü öğreniyoruz. Merve hakkında ise, gösteriş merakına kapılmayan ender insanlardan olduğu ve bir kalıba kolay kolay sığamayacak sıra dışı bir bayan olduğunu öğrenmekteyiz.

Önder'in Ders Vereceği Çocuk:

Hakkında çok fazla bilgi verilmemiştir. Sadece, ortaokula gidebilecek yaşlarda bir erkek çocuğu olduğunu, az konuştuğunu ve piyano çalmak konusunda yeteneğinin bulunduğunu bilmekteyiz.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Önder'in evinde geçmektedir. Anlatma zamanı ise, tahmini bir-iki saat olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Yer yer Önder'in ifadelerine de yer verilmiştir. Tanrısal bakış açısı kullanılmıştır.

“Aslında elli yaşına daha birkaç yılı var ama bu birkaç yılın, eski birkaç yıllardan daha iyi yaşanacağına tutarlı bir umudu yok, eskilerden daha kötü olacak, daha kötü yaşanacak; çünkü eskiden, küçük heyecanları, büyüklü küçüklü sevinçleri, sarsıcı aşkları, yaşamının adsız bir durağında kendisini bekliyor bulurdu.”(s. 25)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Çıplak dal Uvertürü isimli bu öyküde anlatma-gösterme, iç çözümlene ve iç monolog teknikleri kullanılmıştır.

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“Ne diyor Merve? Elliye yaklaştığını söylerken abartıyor olmalısın, diyor. Elliye yaklaşan bir adam hali var mı sende? Yok, değil mi, diye onaylamasını canı gönülden bekleyerek soruyor yeniden. Yok, diyor Merve.”(s. 24)

*İç Çözümlene Tekniği:

“Sevmenin onun için yaşamakla eşanlamı olduğunu Belkıs'a ölse anlatamaz. Kendi mantık çerçevesi içinde - her zaman ve kahredici biçimde - haklı olduğunu bildiği için, bankadaki görevlerden, o adını sanını bilmediği işlemlerden bunalmış olduğu... Hayır, onlardan bunalmış olmasa da anlatamaz.”(s. 25)

*İç Monolog Tekniği:

“Makası nerden buldu, yanında mı getirmişti, bunları düşünmek bile ne kötü, sen beni başıyla aşkım. Ama Merve böyle yaptı, karımın bulacağını bilerek ve umarak, saçından bir tutam kesip yastığın altına bıraktı, kendi eliyle bir kıyamet hazırlayarak ve bundan Neron kadar zevk alarak.”(s. 30)

2.BÖLÜM: DONAKALMAK

Donakalmak¹⁷⁴, **Kırlangıçsız Geçti Yaz** isimli öykü kitabının ikinci bölümüdür. Bu bölüm ismini içinde bulunduğu, *Donakalmak-I* ve *Donakalmak-II* isimli öykülerden almaktadır.

2.1.4.4.DONAKALMAK-I

*Donakalmak-I*¹⁷⁵, ikinci bölümün ilk öyküsüdür. Bu öyküde, bir kar tanesinin apartmandaki daireleri dolaşması ve her düştüğü dairede yaşananlara tanık olması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Kar tanesi ilk önce bir daireye düşer. Sabah işe gitmek için hazırlanan Nizamettin, eşinin kendisine kahvaltı hazırlamadığından yakınır. Daha sonra kar tanesi bir alt kata kayar. Bu dairede Namık, evinden çıkarken eşine kendisini çok yormamasını, yardımcı kadının eğer bugün gelmezse kendisine mutlaka haber vermesini, ona dükkândan birini göndereceğini söyler. Kar tanesi iki kat aşağıya kaydığında, Nuri'nin yasak ilişkisine şahit olur. Birçok kadınla birlikte olan Nuri, şimdi de Neval ile birlikte. Kar tanesi bu sefer aynı katın arkasına dolanır. Necdet, kadınların kendisini bir insan olarak değil de, bir organ olarak görmelerinden yakınır. Kar tanesi atladığı katlardan birine geldiğinde ise, Necla ile Numan'ın evlenmeden sürdürdükleri beraberliklerinde ne kadar da mutlu olduklarına tanık olur. Onlar, evliliğin aşkı öldürdüğüne inanırlar. Kar tanesi bu kez iyice alt katlara iner. Bu katta, bir bayanın mutsuz evliliğini görür. Nilgün, her gün yolculuk yapan eşinin trafik kazası geçirip de bir daha eve dönmemesi için dua eder. Kar tanesi bu kez en diplere kayar. Necmi Efendi, traş olma konusunda, berbere değil de karısına güvendiği için hayıflanmaya başlar. Çünkü karısının kendisinden nefret ettiğini düşünür. Elindeki bıçağı kaydırıp da kaza süsü vererek kendisine zarar vermesinden korkar. Bu sefer kar tanesi başka yönlere uçmaya başlar.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Bir kar tanesi apartmandaki daireleri dolaşmaya başlar.

¹⁷⁴ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 31-43.

¹⁷⁵ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 33-36.

Gelişme:

*Kar tanesinin ilk önce sorunlara olan bir aileye tanık olması.

*Daha sonra kar tanesinin, mutlu bir aileye, aldatılmalara, evlilik hayatında mutsuz olan bir bayanın ya da bir erkeğin yaşadıklarına şahit olması.

*Kar tanesinin, en son düştüğü dairede Necmi Efendi'nin korkularına tanık olması.

Sonuç:

*Kar tanesinin başka yönlere uçmaya başlaması.

KİŞİLER:

Bu öyküde bir kar tanesi, apartmandaki katları dolaştığı için öykünün kahramanları fazladır. Nalân, Nizamettin, Naciye, Namık, Nuri, Neval, Necdet, Necla, Numan, Nilgün, Nihat, Necmi Efendi ve Eşi. Öykünün, öne çıkan bir ana kahramanı ise yoktur.

Nalân-Nizamettin:

Evlilerdir. Sorunlu bir evlilikleri vardır. Nalân, sabah eşi, işe giderken ona kahvaltı hazırlamak istemez. Nizamettin'in, çayı sevmediğini bildiği halde çay demlemeye kalkar.

Naciye-Namık:

Evlidirler. Namık eşinin üzerine titrer. Ev işlerini ona yaptırmak istemez. Maddi durumu iyi olan bir ailedir.

Nuri-Neval:

İkisi de evlilerdir; ama birlikte yasak bir ilişki yaşarlar. Nuri'nin hayatında birçok kadın olmuştur. Kadınları konuşmalarıyla etkiler.

Necdet:

Kendisini çevresindeki insanlara, hatta karısına bile anlatamamış olduğundan dolayı üzüntü duyar.

Necla-Numan:

Birliktedirler. Evlenmeden yaşamayı tercih ederler. Çünkü evliliğin aşkı öldürdüğünü düşünürler.

Nilgün-Nihat:

Evlidirler; ama Nilgün bu evlilikte mutlu değildir. Eşinin, her gün yaptığı yolculuklardan birinde, kaza geçirip de dönmemesi için dua eder.

Necmi Efendi:

Berbere gitmekten korktuğu için sakallarını eşi keser. Eşinin, kendisinden nefret ettiğini düşünür. Bunun için de bir yandan berbere güvenmeyip de eşine güvendiği için tedirgin olur.

Öykünün kahramanlarına bakıldığı zaman, bütün kahramanlara verilen isimlerin “N” harfi ile başlaması dikkat çekicidir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, bir apartmanda bulunan dairelerde geçmektedir. Anlatma zamanı ise, yaklaşık bir ya da iki saat olmalıdır. Olaylar, sabah vaktinde yaşanmaktadır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Kişisel anlatıcı ve gözlemci anlatıcının bakış açısı vardır.

“Elektrikli çakmağın sesini duyunca başını uzattı mutfığa Nizamettin. Benim içinse boşuna yorulma, zaten geç kaldım, gidiyorum, dedi. Kapının çarpılma sesinden sonra bile ocağın başından ayrılmadı Nalân, sütün taşmasını, dün temizlediği ocağı berbat etmesini keyifle izledi.”(s. 33)

ANLATIM TEKNİKLER:

Donakalmak-I isimli bu öyküde anlatma-gösterme, iç çözümleme ve iç monolog teknikleri kullanılmıştır.

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“Naciye gelecek mi bugün, dedi Namık. Bilmiyorum ki kocacığım, dedi parlak mavi çarşafın içinde mavileşen gözleriyle Nergis.”(s. 33)

*İç Çözümleme:

“Berbere güvenmeyip karısına güvendiğinden, lanetler yağdırarak kendisine, çenesiyle birlikte boynunu da uzattı karısının ellerine Necmi Efendi. Bu kadın benden hep nefret etmiştir, diye düşündü; ...”(s. 36)

*İç Monolog:

“Benim kendi kendime hiçbir şeyi çözümleyeceğim yok, filmlerde olduğu gibi olamaz mı bir kerecik? Hani gerçek yaşamdan alınıyordu filmler, niye gerçek yaşam filmlere benzemiyor? Herkesin başına gelen trafik kazalarından biri Nihat’ın başına gelemez mi?”(s. 35)

2.1.4.5.DONAKALMAK-II

*Donakalmak-II*¹⁷⁶, ikinci bölümün son öyküsüdür. Bu öykü, bir önceki öykünün devamıdır. Öyküde, bir kar tanesinin, bu sefer bir otobüsün içine düştüğü ve otobüsün içinde bulunan bir kadının aklına kayarak orada nelere tanıklık ettiği anlatılmaktadır. Öyküde gazete başlıklarından yola çıkarak, anlatı içinde anlatı kullanılmış ve üç farklı olay hakkında, üç anlatı oluşturulmuştur.

ÖZET:

Kar tanesi bu sefer bir otobüsün içinde bulunan bir Bayan ile göz göze gelir. O andan itibaren de Bayan, kar tanesinin serüvenini kurmaya başlar. Otobüsteki yolculardan bir adam, Bayan’a oturması için yer gösterir. Bayan, bindiğinden beri bir yana kayıp da yer vermeyen çocuğun aslında bir tutuklu olduğunu anlar. Çocuk kir içindedir ve çok kötü kokmaktadır. Sonra çocuk türkü mırıldanmaya başlar. Biraz sonra çocuktan boşalan yere bir adam oturur. Oturduğu gibi gazetesini okumaya başlar. Gazete başlıkları Bayan’ın gözüne takılır. İlk olarak gördüğü gecekonduların yıkımında yaşanan acıklı olaylar olur. Sert görümlü adamlar, kocaman makinelerle evleri yıkmaya çalışırken, o evlerin sahiplerinin canla başla direndiklerini görür. En çok da Minal’ın yeni doğmuş bebeğiyle vermiş olduğu mücadele içler acısıdır. Daha sonra Bayan’ın gözüne bu haberin yanında yer alan “Vapurdan atlayarak intihar etmek istedi.” başlığı çarpar. Genç bir bayan vapura biner ve herkesin gözü önünde suya atlar. Onun atlamasıyla birlikte vapurda bulunan gençlerden bazıları da atlar. Bayan’ın, gazetede dikkatini çeken diğer bir başlık ise, “Cinsel uyumsuzluk boşanma nedeni sayılmalı.” ifadesidir.

¹⁷⁶ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 37-43.

Daha çocuk denebilecek yaşta iki gencin yaşadıkları cinsel sorunlar nedeniyle boşanmak istemişler ve bu konu hem hâkimi hem de salonda bulunan diğer görevlileri çok güldürmüştür. Otobüsten gazeteli adam ve Bayan aynı anda iner. Öğretmen olan Bayan biraz sonra kara tahtaya “ilk kar tanesi” ifadesini yazıp çocuklara bunun bir sıfat tamlaması olduğunu anlatacaktır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Kar tanesinin, bir otobüsün içinde bulunan bir Bayan’ın aklına kayması.

Gelişme:

*Bayan’ın, bir yana kayıp da yer açmayan çocuğun, aslında bir tutuklu olduğunu görmesi.

*Çocuktan boşalan yere bir adamın oturması ve oturduğu gibi de gazetesini okumaya başlaması.

*Bayan’ın dikkatini gazete başlıklarının çekmesi.

Sonuç:

*Gazeteli adamın ve Bayan’ın, aynı durakta otobüsten inmeleri.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Bayan, Tutuklu Çocuk, Minal, Vapurdan Atlayan Bayan ile Hatice ve Mehmet’tir. Öykünün ana kahramanı ise, Bayan’dır.

Bayan:

Bayan hakkında kesin bir bilgi verilmemiştir. Sadece, Edebiyat ya da Türkçe öğretmeni olduğu bilinmektedir.

Çocuk:

Tutukludur. Üstü başı dökülmektedir. Ayrıca pis koktuğu ve küçük bir çocuk olduğu söylenmektedir. Türkü mırıldanır.

Minal:

Gecekonduya yaşayan, yeni doğum yapmış bir Bayan’dır. Kocasını para bulmak için memlekete gittiğinden, evinin yıkılmaması için tek başına mücadele vermiştir.

Vapurdan Atlayan Bayan:

Akıl sağlıyı yerinde olmasına rağmen, vapurdan atlar. Bir yandan da kendisinin kurtarılmasını ister.

Hatice-Mehmet:

Daha yeni evlidirler. Hatice, nufusta 19 yaşında gözükse de aslında 16 yaşından büyük göstermez. İki de Urfalıdır. Mehmet, boyacılık yaparak para kazanır.

YER VE ZAMAN:

Öyküde anlatı içinde anlatı kullanıldığı için; ilk anlatıda mekân bir otobüstür. Diğer anlatıda ise, gecekondu yıkımlarının yapıldığı yer, bir vapur ve mahkeme solunu mekân olarak kullanılmıştır. Anlatma zamanı, yaklaşık yarım saattir. Mevsim kıştır.

ANLATICI-BAKIş AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Kişisel anlatıcı ve gözlemci anlatıcının bakış açısı vardır.

“Yolunu şaşıran kar tanesi otobüsün arka sahanlığından dışarıyı gözleyen bir kadınla göz göze geldi. O andan itibaren kadın, kar tanesinin serüvenini kurmaya başladı, kar tanesi de kadının kafasındaki yolculuğunu sürdürmeye.”(s. 37)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Donakalmak-II isimli bu öyküde iç çözümlene, montaj, iç monolog ve anlatma-gösterme teknikleri ve anlatı içinde anlatı kullanılmıştır.

*İç Çözümlene Tekniği:

“Neden sonra çocuğun istese de öbür tarafa kayamayacağını, çünkü bileğinden bir jandarmaya – belki de inzibat, kadın bu ikisi arasındaki ayrımı bilmiyor – bağlı olduğunu fark etti.”(s. 37)

*Montaj:

Öyküde bir türküden alıntı yapılmıştır.

“şalvarını aman da, amanın şalvarını, gül dalına, gül dalına...”(s. 38)

*İç Monolog Tekniği:

“Ah kar kardeş, nereden dolandın beynimin kıvrımlarına, çıkamazsın elbet, boşuna yorulma! Bak nasıl tekmeliyor çocuğu görüyor musun, görme, sen bu küfürleri de duyma, Halime’yi söyleyen, üstelik nezleli burun sesiyle söyleyen bu çocuğu unut.”(s. 38)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“Aslında benim onu istememem lâzım hâkim Bey, dedi Mehmet. Yaa, dedi yargıç, neden senin onu istememen lazımmış? Çünkü dedi Mehmet, ...”(s. 42)

*Anlatım İçinde Anlatım:

Öyküde, bir gazetenin başlıklarından alıntılar yapılarak başka bir anlatı oluşturulmuştur.(s. 38-43)

3.BÖLÜM: POTLUĞU GİDERMEK

Potluğu Gidermek¹⁷⁷, **Kırlangıcsız Geçti Yaz** isimli öykü kitabının üçüncü bölümüdür. Bu bölümde, bölümün ismini aldığı *Potluğu Gidermek* isimli öykü yer almaktadır.

2.1.4.6.POTLUĞU GİDERMEK

*Potluğu Gidermek*¹⁷⁸, üçüncü bölümün tek öyküsüdür. Bu öyküde, kendi bedeni üzerinde söz sahibi olmak isteyen Esra’nın, toplumumuzun değer verdiği bakireliği sorgulaması ve ondan kurtulmak için verdiği mücadele anlatılmaktadır.

ÖZET:

Esra, otuz iki yaşındadır. Bu yaşına kadar annesinin değer yargılarıyla yaşamıştır. Artık bundan kurtulmak ister. Annesinin, ablasına yaptıklarını kendisine yapmasını istemez. Bedeni ona aittir ve bu beden hakkında kendisinden başka kimsenin söz sahibi olmadığına inanır. Yalnız yaşamaya karar verir. Kendisine bir ev tutar. Yeni yaşamına, sadece kendi istekleriyle başlamak istediğinden, kurtulması gereken tek şey bakireliği kalmıştır. Bunun için de evinden uzakta bulunan kadın doğumcudan randevu alır. Sabah erken saatte, evdekiler

¹⁷⁷ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 45-54.

¹⁷⁸ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 47-54.

uyanmadan evden çıkar. Ne yapacağını bilemez. Randevusuna daha vardır. Kemeraltında dolanmaya başlar. Sabahın ilk saatinde çoğu esnaf daha dükkânlarını açmamıştır. İşine sadık olan bazı esnaf ise güne hazırlanma telaşındadırlar. Esra, bir cafe bulup oturur. Garsonlar kendisiyle ilgilenmez. Cafeye bakımlı bir adam ile sevgili olduğu anlaşılan bir çift gelir. Garsonlar, onlarla ilgilenir. Esra ise düşüncelere dalar. Çocukluğunda annesi ile neler yaşadığını anımsar. Kendi hayatını sorgular ve en önemlisi de biraz sonra gideceği doktora derdini nasıl anlatıp, onu bu konuda ikna edeceğini düşünür. Kafasında, doktorun yanına gidince neler söyleyeceğini kurar. Sonra garsonu yanına çağırıp hesabı ister. Hesabı isterken de, garsonların masasına uğramadığını, bunun için de borcunun olmadığını; ama sırf bu yüzden bahşiş bırakmak istediğini ilave eder.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Esra'nın, toplumumuzun değer verdiği yargıları sorgulaması ve bu değerlere karşı çıkması.

*Esra'nın, yeni hayatına başlamadan önce, bakireliğinden kurtulmak istemesi.

Gelişme:

*Esra'nın, kadın doğumdan randevu alması.

*Sabah erkenden, evdekiler daha uyanmadan evden çıkması.

*Randevu saatine vakit olduğu için, Kemeraltı'nda dolaşması.

*Sonra bir cafeye oturup, düşünmeye başlaması.

Sonuç:

*Esra'nın, borcunun olmamasına karşın, garsondan hesabı istemesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları; Esra ve Annesi'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Esra'dır.

Esra:

Esra, otuz iki yaşındadır. Ne iş yaptığı söylenilmemiştir; ama çalışan bir bayandır. Ablası vardır. Babası avukat ve annesi de öğretmendir. Annesinin kendi hayatına karışmasına ve onun istediği gibi bir evlat olmasına karşı çıkar. Yalnız yaşamayı ister. Herkesin değer verdiği bakireliğe, o karşı çıkar ve ondan kurtulmaya çalışır.

Annesi:

Öğretmendir. Kızlarını istediği gibi yetiştirmek ister. Avukat eşi olmasından dolayı gurur duyar. Sert bir mizacı vardır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, İzmir’de yaşanmaktadır. İzmir-Kemeraltı mekân olarak verilmiştir. Anlatma zamanı, yaklaşık bir saattir. Olay zamanı ise, geriye dönüşlerle yaklaşık yirmi yılı bulmaktadır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Doktorun adresini çok araması gerekmedi. Adını bulmak için ne çok uğraşmıştı oysa. Kimsenin bilmediği bir ad, kimseye tanış gibi, uzaktan, yakından akraba gibi gelmeyen bir ad.”(s. 47)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Potluğu Gidermek isimli bu öyküde iç çözümleme, iç monolog ve geriye dönüş teknikleri kullanılmıştır.

*İç Çözümleme:

“Adresi bulduktan sonra hiç düşünmemiş. Randevuya daha kaç saat var? Bu kadar uzun bir boş zamanı hiç olmamıştı, yıllardan beri, belki okuldan kaçıp sinemaya gittiklerinde arkadaşlarıyla, ama o da amaçlı bir boşluktu, şimdiki gibi nasıl kullanılacağı bilinmeyen bir kuyu-zaman değil.”(s. 48)

*İç Monolog:

“Ya söylemediklerim? Senin cici kızın olmayacağım anneciğim. İyi bir koca bulup iki çocuk doğurmayacağım, evimin kadını, çocuklarımın anası, sevgili eş olmayacağım. Beni ablam gibi yapamayacaksın. Tüm istediklerine ulaşmadın mı ablamla, muradına eremedin mi? Bıraksana benim yakamı!”(s. 48)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“On bir, bilemedin on iki yaşlarındaydı, annesinin sorduğu saçma sapan sorulardan birini bilememişti. Semih de bilememişti, ama annesi onu değil, Esra’yı cezalandırmak istedi nedense.”(s. 52)

4.BÖLÜM: ÖYKÜSÜNE SIĞMAYAN KÜÇÜK ADAM

Öyküsüne Sığmayan Küçük Adam¹⁷⁹, **Kırlangıçsız Geçti Yaz** isimli öykü kitabının dördüncü bölümüdür. Bu bölümde, *Öyküsüne Sığmayan Küçük Adam*, *Sevginin Eskimezliği*, *Cihar Attım Şeş Oynadım*, *Eğri Redifli Gazel*, *Yine Ziller Çalıyor* ve *Başkaldırı Olarak Uyumak* isimli öyküler yer almaktadır.

2.1.4.7.ÖYKÜSÜNE SIĞMAYAN KÜÇÜK ADAM

*Öyküsüne Sığmayan Küçük Adam*¹⁸⁰, dördüncü bölümün ilk öyküsüdür. Bölüm ismini bu öyküden almaktadır. Öyküde, anlatı içinde anlatı kullanılmıştır. Anlatının birinde, trolleybüsün içindeki bir Adam'ın, araçta yaşadıkları anlatılırken, diğer anlatıda Adam'ın aracın içinde gördüğü küçük ayaklı yaşlı bir adam hakkında oluşturduğu öykü anlatılmaktadır.

ÖZET:

İzmir'de yaşayan bir Adam, İzmir'e neden getirdiklerine bir türlü anlam veremediği trolleybüse biner. Bindiği gibi de aracın içindekileri ve aracı incelemeye başlar. Gözüne kendisinin tabiriyle, eskimiş bir adam takılır. Onu daha yakından incelemek için kendisine yer verir. Adamın küçük ayakları vardır. Giyimi özenli ve temizdir. Etrafa şaşkın şaşkın bakınır. Adam, bu küçük adamı incelerken, arkadaki yolcular tarafından ittirilerek bir bayanın önüne kadar sürüklenir. Bayan, kendisine yer verir. İster istemez bayanın kendisine gösterdiği yere oturur. Oturduğu yer, aracın yan koltuklarından biridir. Bu sefer gençlerin yaşlılara yer vermeyerek yaptıkları saygısızlıkları ve gençlerin bu eleştirileri nasıl karşıladıklarını düşünür. Biraz önce takıldığı yaşlı adam, hâlâ aklıdadır ve onu incelemeye devam eder. Bu sefer onun görünüşü ve tavırlarını da dikkate alarak onun hakkında bir öykü oluşturur. Evli ve çocuk sahibi, otuz beş yıllık memur olduğunu düşünür. Askerlik hayatını kurar ve daha sonra çocuklarını okumaları için kasabadan, İzmir'e getirmiş olduğunu farz eder. Bu arada trolleybüs yokuşu çıkmıştır. Kendisi de küçük adamın biraz sonra öyküsünden çıkıp gideceğini düşünür ve uzun zamandır görmediği babası aklına gelir, onu aramak ister.

¹⁷⁹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 55-105.

¹⁸⁰ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 57-62.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Trolleybüse binen Adam'ın aracı ve içindeki yolcuları izlemesi.

Gelişme:

*Adam'ın gözüne, aracın içindeki küçük ayaklı adamın takılması.

*Adamı daha iyi inceleyebilmek için kendisine yer vermesi.

*Aracın içinde yaşanan kargaşadan sonra kendisine yer verilmesi ve oturduğu yerden adamı incelemeye devam etmesi.

*Adam'ın, küçük ayaklı adam hakkında bir öykü uydurması.

Sonuç:

*Trolleybüsün yokuşu çıkması ve Adam'ın, uzun zamandır görmediği babasını aramak istemesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Adam, Yaşlı Adam ve trolleybüsün içindeki diğer yolculardır. Aracın içindeki yolcular hakkında bir bilgi verilmez. Öykünün ana kahramanı ise, Adam'dır.

Adam:

Orta yaşlardadır. Etrafındaki olaylara karşı dikkatlidir ve bir olay hakkında anında bir öykü oluşturacak yeteneğe sahiptir.

Yaşlı Adam:

Küçük ayakları vardır. Etrafı şaşkınlıkla bakan küçük gözlere sahiptir. Kıyafetleri biraz eskidir; ama temiz ve özenli giyinmiştir. Bir memur olduğu izlenimi uyandırmaktadır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, İzmir'de bir trolleybüsün içinde geçmektedir. Anlatma zamanı ise, yaklaşık on-on beş dakikadır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı kullanılmıştır.

“Sanki neden toplayıp getirmişler bu işe yaramaz trolleybüsleri İzmir’e? Bizimki de İkiçeşmelik’i çıkarken böyle soluk soluğa işte... Öyle büyük açmış ki pencerelerini dışarıya, içinde olan biten her şey apaçık görülüyor, bir tek kendi dönüp bakamıyor içine.”(s. 57)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Öyküsüne Sığmayan Küçük Adam isimli bu öyküde, iç monolog ve geriye dönüş tekniği ile anlatı içinde anlatı kullanılmıştır.

***İç Monolog:**

“Beni titrek bir moruk olarak görmeye – umarım öyle görmemiştir; ama içimden bir ses, ne kadar bastırmaya çalışsam da, öyle gördüğünü söylüyor – hakkı olmadığını düşünüyorum. Çok eskimiş mi görünüyorum acaba?”(s. 59)

***Geriye Dönüş Tekniği:**

Öyküde Adam’ın, yaşlı adam için oluşturduğu anlatıda bu tekniğe başvurmuştur.

“O zamanlar giyimine de titizlenirdi. Pantolonu – uzun yıllar sadece iki taneydi, son on yılda yaptırdı üçüncüsünü – Pazar akşamları ıslak bezle silinip ütülenir, uzun bir haftaya (cumartesi yarım gün) hazırlanırdı.”(s. 61)

***Anlatı İçinde Anlatı:**

Öykünün içinde başka bir anlatı oluşturulmuştur.(s. 60-61)

2.1.4.8.SEVGİNİN ESKİMEZLİĞİ

*Sevginin Eskimezliği*¹⁸¹, dördüncü bölümün ikinci öyküsüdür. Bu öyküde, Salim’in beş yıl aradan sonra Ayvalık’a anneannesini görmeye gelmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Salim, evli ve iki kız çocuğu babasıdır. Üniversiteyi bitirmiş, şimdi de memurlukta müdürlüğe kadar yükselmiştir. Salim, küçük yaşta annesini kaybedince, kendisine ve kardeşine anneanesi bakar. Kardeşi okumamıştır; ama kendisi okuyup bir mevki sahibi olabilmiştir. Salim, evleneceği zaman müstakbel eşini anneanesiyle tanıştırmaya getirir. Daha sonra da ard arda kızları dünyaya gelene kadar, en azından yazları Ayvalık’a mutlaka

¹⁸¹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 63-73.

uğrar. O zamanları biraz da maddi durumu yetersiz olduğu için, memleketine gelip, erzak toparlar ve yaz tatilini orada geçirmiş olur. Kızları doğup, iş hayatında da yükselince Salim'in sorumlulukları da artar. Artık Ayvalık'a hiç uğrayamaz olur. Aslında aklı hep memleketinde ve anneannesindedir; ama bir türlü yoğun yaşamından fırsat bulup oraya gidemez. Anneanesi ise, kızları bebekliklerinden beri görmemiştir. Salim, kızlarını ve eşini bırakarak Ayvalık'a gelir. Çocukluğu gözünde canlanır. Bu süre zarfı içinde nasıl da her şey değişmiştir. Salim, deniz kıyısına evlerin yapıldığını görür. Fatoş'un kapısının önünde bebeğini doyurduğunu ve bakkal amcasının bir anda ne kadar da yaşlanmış olduğunu fark eder. Anneanesinden haber alamamıştır. Onun ölmüş olmasından korkar. Kimseye soramaz. Akrobalarının, hayırsızlığından dolayı yakınacaklarını bilir. Sokaklar darlaşmaya başlayınca arabayı bir arsaya bırakır. Orada oynayan çocukların, aynı çocukluğunda kendisinin ve arkadaşlarının yaptığı gibi arabayla oynamalarını engellemek için kapılarını iyice kilitler. Anneanesinin evine gelir; ama onu evde bulamaz. Ölmüş olabileceğine gerçekten inanmaya başlar. Komşu kadının, anneanesinin kızına gittiğini söylemesiyle rahatlar. Teyzesine giden yolda anneanesiyle karşılaşır. Ona seslenir ve onu arabaya alır. Anneanesi çok çekingen durur. Eve gelirler. Anneanesi onu başköşeye oturtur. Eve gelen yabancı misafirleri ağırladığı gibi kendisini ağırlar ve sizli bizli konuşur. Salim, bu duruma çok üzülür. Bu resmiyeti ortadan kaldırmak için yere oturur. Yere oturunca duvardaki resimler gözüne çarpar. Küçük bir vesikalık resmi dışında resminin bulunmadığını, her yerin Selim'in resimleriyle doldurulduğunu görüp, üzülür. Kardeşini sorar. Bursa'da iyi bir işte çalıştığını ve her hafta anneanesine mektup yazdığını öğrenir. Mektuplar da duvarda asılıdır. Salim, Selim'in kendi yerini aldığı için onu içten içe kıskanır. Anneanesi, kendisine kalıp kalmayacağını sorar. İlk başta kalmayacağını söyleyen Salim, daha sonra anneanesinin üzüldüğü fark eder ve kendisini çok özlediğini, hafta sonunu onun yanında geçireceğini söyleyip anneanesine sıkıca sarılır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Salim'in, Ayvalık'a gelmesi.

Gelişme:

*Beş yıl aradan sonra Ayvalık'a gelen Salim'in, Ayvalık'ın ve orada yaşayan insanların bu süre içinde ne kadar da değiştiğini görmesi.

*Anneannesini çok özleyen Salim'in, hemen anneannesinin evine gitmesi.

*Anneannesini evde bulamayınca, onun teyzesinde olduğunu öğrenmesi ve o tarafa yönelmesi.

*Yol üstünde anneannesini bulması ve birlikte eve gelmeleri.

*Anneannesinin resmi davranmasına üzülen Salim'in, bu resmiyeti bozmak için uğraşması.

Sonuç:

*Salim'in, anneannesine onu çok özlediğini söyleyerek sarılması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Salim, Selim ve Anneanne'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Salim'dir.

Salim:

Salim, evli ve iki kız çocuğu babasıdır. İsmi verilmeyen büyük şehirlerimizden birinde yaşar. Üniversite mezunudur ve memuriyet hayatında müdürlüğe kadar yükselmiştir. Annesini küçük yaşta kaybedince, kendisini ve kardeşini anneanesi büyütür. Uslu bir çocuktur. Hayırsızdır. Ne kadar anneannesini aramayı istese de beş yıl onu hiç arayıp sormamıştır.

Selim:

Salim'in kardeşidir. Kendisi okumamıştır; ama okuyan ağabeyini anneanesiyle birlikte okutmuştur. Ağabeyinin aksine yaramaz bir çocuktur. Şu anda Bursa'da yaşar ve iyi bir işi vardır. O, ağabeyi gibi hayırsız değildir. Anneannesine her hafta mektup gönderir.

Anneanne:

Sessiz, sakin bir kişiliği vardır. Bir olaya çok kızsada dahi onu dışarıya vurmaz ve hep içine atar. Yılların ortaya çıkartmış olduğu kırışıklıkları ve yaşlı, küçük bir bedeni vardır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Ayvalık'ta geçer. Anneannenin evi mekân olarak kullanılmıştır. Anlatma zamanı, yaklaşık yarım saattir. Olay zamanı ise, geriye dönüşlerle birlikte tahmini yirmi beş-otuz yılı bulmaktadır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı kullanılmıştır.

“Yıllarca uğramamış doğum yerlerine gelindiğinde insanı nelerin beklediğini bildiği için, kendisini düş kırıklıklarına hazırladı sayılır. Şu tepeye doğru sıklaşan çam ağaçlarının arasındaki evlerde oturanlar değişmişlerdir; birçoğunun kızı evlenmiş; oğlu, kaçırdığı kızı, gelin diye getirip ailesinin başına yıktıktan sonra, çekip büyük kentlere çalışmaya gitmiştir.”(s. 63)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Sevginin Eskimezliği isimli bu öyküde tasvir, iç çözümleme, geriye dönüş ve anlatma-gösterme teknikleri kullanılmıştır.

***Tasvir:**

“Yıllar önce görülen bir düşün gerçekleşmesi gibi çıkar insanın karşısına Ayvalık. Mezarlığın bulunduğu tepeyi arkada bırakıp yokuş aşağı sallandınız mı, çam ağaçlarının arasından, sizi şaşkına uğrattığını bilerek açırır yüzünün perdesini. Aaa, deyip irkilince siz o, güzelliğine güvenen genç kız çapkınlığıyla tatlı tatlı gülümser.”(s. 63)

***İç Çözümleme:**

“Salim, Ayvalık’ı, dışarıdan bakanların gördükleri gibi değerlendirmesinin olanaksız olduğunu düşündü. Yalnız deniz, tepedeki çamlar, az önceki zeytin ağaçları değildi. Ayvalık onun için; yeni kazılan temellere girilerek oynanan saklambaç oyunuydu, ellerde kızarması beklenen kaya kınasıydı, ...vb.”(s. 64)

***Geriye Dönüş Tekniği:**

“Şimdiki işine ilk başladığı yıllarda da sık sık gelip gitti. Kendisini kabul ettirebilmek için verilen küçük aylığa razı olmuş, o küçük aylıkla bir de evlenmeye kalkmıştı. Zor günlerdi. Çalışmasının tam karşılığını aldığı söylenemezdi, daha çok geleceğini sağlama almaya uğraşıyordu.”(s. 65)

***Anlatma-Gösterme Tekniği:**

“Kahvesini yudumlarken aklına geldi: ‘Sen?’ dedi anneanneye. ‘Dokunuyor bana artık, içemiyorum.’ dedi anneanne.”(s. 70)

2.1.4.9.CİHAR ATTIM ŞEŞ OYNADIM

*Cihar Attım Şeş Oynadım*¹⁸², dördüncü bölümün üçüncü öyküsüdür. Bu öyküde, sağlık memuru olan Ziya'nın yılbaşı gecesinde yalnız kalması ve yalnızlığı şiirleriyle örtmeye çalışması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Ziya yani Şair Göçer bir sağlık memurudur. Evli ve dört çocuk babasıdır. Oğullarından biri Ankara'da okur. Diğer oğlu ise, doğru dürüst bir iş bulup çalışmaz. Kızları, babalarının yüzünü yere eğdirmiştir. İki de kocalarından ayrılıp başka adamlara gider. Hele Sevinç, gittiği adam ile nikâhsız yaşar. Babası bu duruma çok kızar ve onu evlatlıktan reddeder. Diğer çocuklarının ve eşinin onunla görüşmesini yasaklar; ama onlar kendisini dinlemezler. Sevinç'in yanına gidip onunla birlikte yaşarlar. İğneci Ziya, onların yokluğunda yılbaşını yalnız geçirmek zorunda kalır. Her zaman olduğu gibi şiirlerine sarılır. Geçmişine, eski aşklarına dalar. Sevgileri, hep şiirlerinin kaynağı olmuştur. Onları bir deftere yazar. Küçük oğlu onları bastırmak istese de, Ziya hayatta olduğu sürece onların basılmasını istemez. Eşi, Ziya'nın şiir ile uğraşmasını istemez. Çünkü şiirlerinin karın doyurmadığını söyler. Yılbaşını yalnız geçirmek Ziya'yı çok üzer. Onların gelmesini bekler; ama gelen yoktur. O da karşısına feleği alır ve onunla hesaplaşır. Bu hesaplaşmadan ise, felek karlı çıkar.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Ziya'nın yılbaşı gecesini evinde yalnız başına kalması.

Gelişme:

*Ziya'nın, evi terk eden ailesinin dönmesini beklemesi.

*Onların dönmeyeceğini anlayınca şiirlerine yönelmesi.

*Şiir defterini açmasıyla eski aşklarını hatırlaması.

*Felek ile hesaplaşması.

Sonuç:

*Elli yaşına girdiği gecede feleğin her zaman üstün geldiğini kabul etmesi.

¹⁸² Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 74-85.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Ziya, Eşi, Çocukları ve Müzeyyen'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Ziya'dır.

Ziya:

Evlü ve dört çocuk babasıdır. Şair Göçer adıyla da anılır. Annesiz büyümüştür. Elli yaşına girmiştir. Sağlık memurluğundan emekli olmuştur. Şiire merakı vardır ve şiirler yazar. Maddi durumu kötüdür. Evliyken de başka kadınları sevmiştir; ama o sevgileri hep karşıdandır. Bir birliktelik yaşamamıştır. Sevgileri şiirini beslemiştir.

Türkan:

Ziya'nın eşi ve akrabalarından birinin kızıdır. Ziya'nın şiirle uğraşmasına kızar. Onun karın doyurmadığını söyler.

Çocukları:

İkisi kız ikisi oğlandır. Kızları Ziya'nın başını yere eğdirmiştir. Kocalarından ayrılıp başka adamlara giderler. Oğlunun biri Ankara'da okur. Diğer oğlu ise, bir gün çalışır bir gün boş oturur. Düzenli bir işi yoktur.

Müzeyyen:

Ziya'nın eski aşklarındandır. Ebedir. İş yerinde tanışırlar. Etraftaki insanların söylediğine göre pek de namuslu biri değildir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, İzmir'de geçmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık bir saattir. Olay zamanı ise, Ziya'nın ilkökul çağına kadar iner yani kırk-kırk iki yıldır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı kullanılmıştır.

“Hep şiirleriyle yaşadı, keşke şiirleri yerine bir kedisi olsaydı, av peşindeyken kuyruğu havada şehvetli zigzaglar çizen. Bu geceyi de yazacak. Bu gece de defterdeki kimliksiz şiirlerin arasında yerini alacak.”(s. 75)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Cihar Attım Şeş Oynadım isimli bu öyküde montaj, iç çözümlene ve geriye dönüş teknikleri kullanılmıştır.

***Montaj:**

“Çantanda aletin var türlü türlü
Her eve uğrarsın demeysin kirli
Yolun cennetidir, hemi de nurlu
Değil kara, almı açıksın ebem”(s. 77)

***İç Çözümlene Tekniği:**

“Hep böyle kötü şeyler yazmadı; çok iyi şiirler de yazmadı ama. Önceleri, gençken ve âşıkken sesine, kalemine başka seslerin, tanımadığı, uzak, bütün bir zamanın içinden başka seslerin destek verdiğini, kalemini kavileştirdiğini duyardı. Gerçek bir ozan sayardı kendini o zaman.”(s. 76)

***Geriye Dönüş Tekniği:**

“Göçmen Osman’ın kızı Hayriye de geri dönmeyenlerden. İlk sevgilisi. Yaz tatilinde öküzleri aynı semte götürüp yaymayı kurarlardı. Tırnak muayenesinde öğretmen onu ayırıp tek ayaküstünde bir ders tutunca ilk aşk bitiverdi.”(s. 76)

2.1.4.10.EĞRİ REDİFLİ GAZEL

*Eğri Redifli Gazel*¹⁸³, dördüncü bölümün dördüncü öyküsüdür. Bu öyküde, divan şiirine hayran olan Ahmet Bey’in şiirlere duyduğu ilgi ve kitaplığına gösterdiği özen anlatılmaktadır.

ÖZET:

Elfiye salonda arkadaşı Fatma ile muhabbet eder. Babası ise, salonun camlı bir bölmeyle ayrılıp kitaplık oluşturulan yerinde kitaplarıyla meşguldür. Ahmet Bey, kitaplığına çok özen gösterir ve oraya eşinden başka kimsenin girmesine izin vermez. Onların tozlarını tek tek kendi alıp, raflara tek tek kendi yerleştirir. Kızının orada arkadaşıyla birlikte oturup

¹⁸³ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 86-93.

muhabbet etmesine kızar. Çünkü odada kendisi kasideler üzerine çalışıyordu. Elfiye ise, kırk üç yaşına gelip evde kalmasının sorumlusu onlarmış gibi, kitaplara öfkeyle bakar. Ahmet Bey bu kadar kitap okuyup araştırma yapmasına rağmen, şu ana kadar yazdığı bir eseri yoktur. Şimdi de kasidelerin yeni tasnifi üzerinde çalışır. Aklına Ahi'nin bir beyiti takılır. Kendi Trabzon'da yaşar ve o beyiti gidip İstanbul'daki kütüphanede bulmak gözünde büyür. Kitapların arasına dalmışken masasında uyuyup kalır. Rüyasında Ahi'yi görür ve onunla muhabbet eder. Babası masada uyuklarken kızı içeriye girer ve çay isteyip istemediğini sorar. Ahmet Bey ise, şu anda önemli bir konu üzerinde çalıştığını, çay istemediğini söyleyip, kızını odadan gönderir.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

- *Elfiye'nin, salonda arkadaşıyla muhabbet etmesi.
- *Babasının, salonun camlı bölmeyle ayrılmış kısmında çalışması.

Gelişme:

- *Ahmet Bey'in kasideler üzerine yeni bir tasnif yapmak için kitaplarını incelemesi.
- *Aklına bir kasidenin takılması ve onu bulmak için uğraşması.
- *Ahmet Bey'in, kızı Elfiye'ye kendisi odada çalışırken onun orada arkadaşıyla muhabbet edip ses yapmasına kızması.
- *Ahmet Bey'in çalışırken masada uyuyup kalması ve rüyasında Ahi'yi görüp onunla muhabbet etmesi.

Sonuç:

- *Ahmet Bey'in, kızının odaya gelmesiyle uyanması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Ahmet Bey, Elfiye ve Fatma'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Ahmet Bey'dir.

Ahmet Bey:

Divan şiirine karşı bir ilgisi vardır. Herkesi uzak tuttuğu kitaplığına sadece eşinin girmesine izin verir. Kitaplarının temizliğiyle kendisi ilgilenir. Çok okur ve araştırır; fakat okuduklarından bir şeyler üretip yazamaz. Evli ve iki kız babasıdır.

Elfiye:

Ahmet Bey'in büyük kızıdır. Kırk üç yaşına gelmiş olmasına rağmen evlenememiştir. Bunun sorumlusu da kitaplarını gibi onlara karşı öfkeliidir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar Trabzon'da Ahmet Bey'in evinde geçmektedir. Anlatma zamanı ise, yaklaşık yarım saattir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı kullanılmıştır.

“Ahmet Bey, her zamanki gibi, kitaplardan kendisine güç bela yer bulabildiği bölmesinde kitap tozu yutmaya gönüllü; yeni baştan, bir daha elden geçirmek çabasındaydı kitaplarını.”(s. 86)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Eğri Redifli Gazel isimli bu öyküde, montaj ve iç çözümleme tekniği kullanılmıştır.

***Montaj:**

“Gözlerim yaşı şarab-ı erguvan oldu bana

Senden ayrı içtüğüm ey dost kan oldu bana”(s. 88)

***İç Çözümleme Tekniği:**

“Latifi'nin Tezkire'sinde mi okumuştun acaba o gazeli? Bursalı Tahir mi söz etmişti yoksa? ... Gitgide zayıflıyor belleği. Bulamazsa ne olacak? Yemeden, içmeden kesilir; kendi huyunu bilmiyor mu?”(s. 88)

2.1.4.11.YİNE ZİLLER ÇALİYOR

*Yine Ziller Çalıyor*¹⁸⁴, dördüncü bölümün beşinci öyküsüdür. Bu öyküde, daha önce de siyasi düşüncelerinden dolayı hapse atılan Tamer'in tekrar aynı korkuları yaşaması ve bu acıları yeniden annesine yaşatacağından dolayı duyduğu üzüntü anlatılmaktadır.

ÖZET:

Tamer, eve gelir. Annesi evde yoktur. Kıyafetlerinden bazılarını alır. Annesine de mektup yazmak için masaya oturur. Kulağı da bir yandan zildedir. Annesinin eve gelmesi için daha vakit olduğunu bildiği halde tedirgindir. Annesine, bir süre eve gelemeyeceğini, bunun için üzülmemesi gerektiğini ve kendisini çok sevdiğini yazıp, mektubu konsolun üstüne bırakır. Mektubu kolonya şişesi yanına bırakır ki annesi fenalaşırsa onun yakınında olmasını ister. Tamer, daha önce düşüncelerinden dolayı hapse atılmıştır. Hapishane günlerini anımsar. Ranzasını, koğuş ağalarını, arkadaşlarını, ...vb. Onun için sıkıntılı günlerdir. Hapisten çıkınca akrabaları olan Yusuf Bey'in fabrikasında işe başlar. Daha sonra polisler kendisini takip etmeyi bırakmayınca Yusuf Bey, sorgulardan rahatsız olur ve onu işten atar. Tamer, bu durumu annesine söyleyemez. Kendisi inşaatlarda hamallık yaparken annesi hâlâ oğlunun Yusuf Bey'in yanında çalıştığını düşünür. Oğlunun artık evlenme zamanının geldiğini düşünerek ona kız bakmaya başlar. Tamer, hapishane yıllarında okuldaki derslerinden de uzakta kaldığı için okuldan atılmıştır. Annesi ise, bunu da bilmez. Tek dersinin kaldığına, okulun kısa zamanda biteceğine inandığından, okul biter bitmez oğlunu evlendirecektir. Tamer'i bazı insanlar tehdit etmeye başlar. Bildiklerini söylemesi konusunda ısrar ederler. Onu işinden edenler de onlardır. Tamer ise, onların istediklerini yapmaz ve kaçmak zorunda kalır. Her gece arama olacağından dolayı irkildiği zil seslerinden yine kaçacaktır. Tamer hazırlanır ve evden çıkmadan önce annesine son bir kez sarılmak için, kapının yanına sandalye koyup onu bekler. Bundan sonra kaçacağı zil sesini, son kez özlemle beklemeye başlar.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Tamer'in kaçmadan önce eve son kez uğraması.

¹⁸⁴ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 94-100.

Gelişme:

*Tamer'in bir yandan eşyalarını toplarken, bir yandan da annesini düşünmesi.

*Eşyalarını hazırladıktan sonra annesine mektup yazması.

*Bir ara geçmişinde yaşadıklarını anımsaması.

*Evden uzaklaşmadan önce annesini son bir kez görmek istemesi.

Sonuç:

*Tamer'in kapının yanına sandalye koyup oturması ve bundan sonra kaçacağı zil sesini son kez özlemle beklemesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Tamer, Halide Hanım ve Yusuf Bey'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Tamer'dir.

Tamer:

Genç birisidir. Siyasi düşüncelerinden dolayı daha önce hapisanede yatmıştır. Ailesine yaşattığı acılara, babası dayanamamış ve ölmüştür. Tamer, bunun vicdan azabını çeker. Aynı olayı annesinin de yaşamasından korkar. Ruhsal durumu yaşadıklarından dolayı sağlıklı değildir. Çalıştığı işlerden de siyasi sebeplerden dolayı atılır.

Halide Hanım:

Tamer'in annesidir. Eşini kaybetmiştir. Oğlunu korumak için elinden geleni yapar.

Yusuf Bey:

Tamer'in akrabalarındandır. Fabrikası vardır. Tamer, bir süre onun yanında çalışır. Daha sonra polislerden rahatsız olan Yusuf Bey, başının derde girmesinden korkarak Tamer'i işten çıkarır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Tamer'in evinde yaşanmaktadır. Geçmişe dönülmesiyle de hapisane ve Malta mekân olarak kullanılmıştır. Anlatma zamanı yaklaşık yarım saattir. Olay zamanı ise, tahmini beş-altı yıldır. Öykü 1985-1987 yılında yazılmıştır bunun için de, 1980 ihtilalı anlatılmış olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Kulağı kapının zilinde, bir süredir dolanıp duruyor. Annesinin eve dönmesine daha epeyce zaman olduğunu bildiği halde elinin ayağının birbirine dolaşmasını önleyemiyor. İki takım iç çamaşırı koydu torbaya, kalem kâğıt aranmaya başladı.”(s. 94)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Yine Ziller Çalıyor isimli bu öyküde iç çözümleme, geriye dönüş ve montaj teknikleri kullanılmıştır.

***İç Çözümleme:**

“Mektubu en sona mı bırakmalı? Yazmadan annesi bastırırsa... yazacaklarını söyleyemez. Ne yazacak? Eşyalarını toplarken nasıl başlayacağını, neler söyleyeceğini düşünüyor bir yandan. Alınacak çok fazla şey yok zaten, yün kazağıyla yağmurluğunu da bulursa, tamam.”(s. 94)

***Geriye Dönüş:**

“Okulu bitirince bir horozcuk olsun kesmeyi kurardı yakın zamana kadar, ondan önce, kocasıyla el ele verip kaplıcalara gitmeyi. Yaşlı bacaklarının sızısını dindirmenin düşü, Tamer hapse girince bir süre ertelenmişti. Sonra kocası şeker komasıyla bir hafta içinde gidince bir daha diriltmeye çalışmadı.”(s. 95)

***Montaj:**

Öyküde, Tamer’in yazdığı mektuba yer verilmiştir.(s. 94-100)

2.1.4.12.BAŞKALDIRI OLARAK UYUMAK

Başkaldırı Olarak Uyumak¹⁸⁵, dördüncü bölümün son öyküsüdür. Bu öyküde, hayatta birçok kez başarısızlıklar yaşamış bir Genç’in, hayata karşı umutlarının tükenişi anlatılmaktadır.

¹⁸⁵ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 101-105.

ÖZET:

Genç delikanlı, yatağında yatar ve insanların hayatlarında neler yaşamış olduklarını kurmaya başlar. Kurdukları hep mutlu ve umut verici durumlardır. Yine saatlerdir yatağından kalkmayan Genç'in yanına annesi gelir. İşe gitmesi konusunda oğlunu yüreklendirir. Kendisi bu iş hayatında aldığı başarısızlıklara o kadar alışmıştır ki artık hayatla mücadele edecek gücü yoktur. Hayattan korkmaya başlar. Çevresindeki insanlar en güzel işlerde çalışırken, kendisi iş yerlerinde sürekli sorunlar yaşar. Annesinin ısrarlarına kulak asmaz ve yatmaya devam eder. Kendisini seven ve bekleyen birinin olduğuna inanır. Beklediği bu kişinin nasıl biri olduğunu kurmaya başlar bu sefer de. Yataktan çıkmayı hiç istemez. Çünkü kendini yatağının içindeyken iyi hisseder.

OLAY ÖRGÜSÜ:**Giriş:**

*Genç'in, hayatta başarısız olması.

Gelişme:

*Genç'in, yatmış olduğu yataktan kalkmak istememesi ve mutlu yaşanmışlıkları kurmaya başlaması.

*İş hayatında tekrar bir yenilgi alması ve artık hayattan korkmaya başlaması.

*Kendisini seven ve bekleyen birinin varlığına ihtiyaç duyması.

*Annesinin, oğlunu umutlandırmaya çalışması.

Sonuç:

*Genç'in ise, mücadele etmek yerine yatağında yatmayı istemesi ve kendisini böyle daha iyi hissetmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün tek kahramanı, Genç'tir.

Genç:

Hayata karşı başarısızlıklar yaşamıştır. Bunun için de hayatla mücadele edecek gücü kendisinde bulamaz ve hayattan korkmaya başlar. İsyan eder. Hayal etmeyi sever. Kendisini seven birinin varlığına ihtiyacı vardır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Genç'in odasında geçmektedir. Anlatma zamanı, yaklaşık on-on beş dakikadır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Kişisel anlatıcı ve tekil bakış açısı vardır.

“Başının üstünde hiç kullanılmamış, mavi, ipek bir yatak çarşafı gibi gökyüzü uzanıyor. Ya da hançer siyahı bulutlar. Bastırdıkça bastırıyor üstünden. Umurumdasın sanki deyip çekiyorsun yorganı başından. İşte bu başkaldırmadır.”(s. 101)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Başkaldırı Olarak Uyumak isimli bu öyküde, iç monolog ve geriye dönüş tekniği kullanılmıştır.

*İç Monolog:

“Ama ben bunları niye kuruyorum? Yalnızım, yatağımdayım ve annem şimdilik gitti; ama az sonra yine gelecek, kapıyı vuracak önce, tınmadığımı duyunca içeri girecek, kalk oğlum diyecek, kalk giyin, o adamla yeniden bir görüş, bakarsın yumuşar.”(s. 103)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Sevgilin, bilinmeyen, söylemediği bir nedenle çekip gitmiş, kaç gündür aramadığımı saymaya parmakların yetmez oldu. Ama neden, diye düşündükçe içinden ağlamak gelmesini önleyemezsin.”(s. 105)

5.BÖLÜM: KIRLANGIÇSIZ GEÇTİ YAZ

Kırlangıçsız Geçti Yaz¹⁸⁶, **Kırlangıçsız Geçti Yaz** isimli öykü kitabının beşinci bölümünün ismidir. Kitap ismini bu bölümden almaktadır. Bu bölümde; *İçdenizin Dalga Boyu* ve *Evlerin Sakınımı* isimli öyküler yer almaktadır.

¹⁸⁶ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 108-118.

2.1.4.13.İÇDENİZİN DALGA BOYU

*İçdenizin Dalga Boyu*¹⁸⁷, beşinci bölümün ilk öyküsüdür. Bu öyküde, mutsuz yaşantısı olan bir Bayan'ın, saçlarını keserek hayata karşı başkaldırması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Hayata karşı beklentilerini, umutlarını kaybetmiş bir Bayan, kuaföre gelir. Sıranın kendisine gelmesini bekliyordur. Hayatta hep gidenlerin arkasından bakmıştır. O gidenler bir daha dönmemişlerdir. Ömrü hep beklemekle geçmiştir. Pişmanlıklarının olmadığını düşünür; ama bunu düşünmek bile bir bakıma pişman olduğunun göstergesidir. Kuaföre havalı bir bayan gelir. Acelesi vardır ve Bayan kendi sırasını ona verir. Birilerinin barışı sağlaması gerekir ve bu görevi yüklenen hep o Bayan olur. Gül Hanım'ın, konuşması, tavırları bayaninkinden çok farklıdır. Hiçbir zaman olamayacağı bir kişilik karşısındadır. Bayan, sesiz, sakın bir çocukluk geçirmiştir. Onun bu sakinliği olgunluğuna yorulmuştur; ama bu içe kapanıklık onu hayata karşı savunmasız yapmıştır. Saçları uzundur ve onları kestirmek ister. Onları kestirerek hayata karşı başkaldırması olacaktır. Hayatında onu arayacak bir sevgilisi de yoktur. Yalnızdır ve hayata karşı sessiz kaldığına hayıflanıp bu sessizliğini sorgulamaya başlar.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Bir Bayan'ın, kuaföre gelmesi.

Gelişme:

*Bayan'ın, kuaförde sırasının gelmesini beklemesi ve beklerken de yaşamını sorgulaması.

*Kendisinden sonra gelen bayana sırasını vermesi.

*Kendisini, gelen o bayan ile karşılaştırması.

*Uzun olan saçlarını kestirmesi.

Sonuç:

*Bayan'ın, hayatta yapamamış olduklarından dolayı hayıflanması.

---

¹⁸⁷ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 109-115.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Bayan, Gül Hanım ve Rıza'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Bayan'dır.

Bayan:

Uzun saçları vardır. Daha sonra kuaföre gelip saçlarını kestirir. Mutsuzdur. Hayatta hep birilerini beklemiş; ama o bekledikleri hiçbir zaman gelmemiştir. Sessiz ve sakin bir çocukluk geçirmiştir. Bu da onu içine kapanık biri yapmıştır. Hayata karşı sessiz kaldığından dolayı pişmanlık duyar ve hayata başkaldırır.

Gül Hanım:

Havalı ve kendinden emin bir kişidir. Kişiliği konuşmasına yansımıştır.

Rıza:

Bayan kuaförüdür.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, bir bayan kuaföründe geçmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık on-on beş dakikadır. Olay zamanı ise, Bayan'ın on sekiz yaşına kadar iner. Bu da yaklaşık on yıl olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. İlahi anlatıcı ve Tanrısal bakış açısı vardır.

“Şimdiye dek pişmanlık duymadığına pişman oldun demek! Zaten pişmanlık duymadım demek, bal gibi pişman olmayı gerektirir. Pişman olmamak, direnmemenin öteki adıydı; geç anladın ve anladığında kaçırılanlar yoktular.”(s. 109)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

İçdenizin Dalga Boyu isimli bu öyküde montaj, diyalog ve iç çözümleme teknikleri kullanılmıştır.

*Montaj:

“söyle ben saçlarımı kestirirsem ne olur

bir başkaldırma ancak saçlarından tutulur

Turgut Uyar”(s. 109)

*Diyalog:

“-Sizin ne vardı?

-Ben? Ha, saçlarımı kestireceğim.

-Biraz bekleyeceksiniz.”(s. 110)

*İç Çözümleme Tekniği:

“Böyle konuşabilir misin sen: gölgelendirici ve kırmızı bir sesle. Senin sesin pembe bile değil, renksiz. Yıllardır konuştuğunu kimse duymuyor. Hele yüksek sesle konuşmayı unutalı... yıllar var.”(s. 110)

2.1.4.14.EVLERİN SAKINIMI

*Evlerin Sakınımı*¹⁸⁸, beşinci bölümün son öyküsüdür. Bu öyküde, bir Adam ile bir Kadın’ın tanışıp evlenmeleri ve sonunda Adam’ın vurularak ölmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Bir Adam ile bir Kadın, Ağustos ayının bir gününde tanışıp evlenirler. Evlerinin içine dışarıdaki hüznü getirmezler. Kadın, kendi çabalarıyla yuvasını güzelleştirip düzene sokar. Aşklarıyla yuvaları çoğalır. Sorunlar hep kapının dışında kalır. Bir gün Adam vurulur. Adam’ın vurulmasıyla sevinçleri hüzne dönüşür. Adam ölür ve karısı yalnız kalır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Kadın ile Adam’ın, Ağustos ayında tanışmaları.

Gelişme:

*Kadın ile Adam’ın evlenmeleri.

*Evlenip yuvalarını kurmaları ve aşklarıyla yuvalarını güzelleştirmeleri.

*Çocuklarının olması.

¹⁸⁸ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 116-118.

Sonuç:

*Adam'ın ölmesi ve Kadın'ın yalnız kalması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Adam ve Kadın'dır. Öykünün öne çıkan bir kahramanı yoktur.

Adam:

Gri renkte gözlere sahiptir. Yuvasına ve eşine bağlıdır.

Kadın:

Masmavi gözleri vardır. Yuvasını sevgisiyle güzelleştirir. Ailesine bağlıdır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Adam ve Kadın'ın evinde geçmektedir. Belirli bir anlatma zamanı yoktur. Olay zamanı ise, Adam ve Kadın'ın tanıştıkları güne kadar iner. Bu zaman konusunda kesin bir bilgi yoktur; ama tahmini otuz-otuz beş yıllık bir süredir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. İlahi anlatıcı ve Tanrısal bakış açısı vardır.

“Bir gün kupkuru bir solukla uyandı adam, korugan bir ıslaklığa karısının bulutlarını sunduğunu duydu. Demek, dedi, uygun su uygun ormanı buldu. Yitirdiğini sandığı dışarı, dalgalarla üstüne yürüdü, adam dalgaların arasında kayboldu. Ancak o zaman karısındaki gökyüzünü anımsadı; ama artık gözleri gökyüzü görecektedir kadar mavi değildi.”(s. 118)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Evlerin Sakınımı isimli bu öyküde, özetleme ve iç çözümleme tekniği kullanılmıştır.

*Özetleme:

Öyküde Adam ile Kadın'ın tanışıp evlenmeleri özetlenerek anlatılmıştır.(s. 116-118)

*İç Çözümleme Tekniği:

“Adam, sevinçlerinin daraldığını, ırmaklarının bulandığını duydu o sıra, yorumunu kadına bıraktı. Bir de geçmişsiz kaldığını duyar gibi oldu. Ama evin hüznü ürettiğini hiç anlamadı, hüznün adını anmadı. Adam artık gökyüzünü elinin altında sayıyordu. Derilmeyen

gülümseyişler kurudu kaldı, adam kopardı onları, ortalığı temizliyorum diye kaldırıp attı.”(s. 117-118)

6.BÖLÜM: NE GÜZEL ÖLMÜŞTÜM

Ne Güzel Ölmüştüm¹⁸⁹, **Kırlangıçsız Geçti Yaz** isimli öykü kitabının altıncı bölümüdür. Bu bölümde; *Ne Güzel Ölmüştüm*, *Kırlangıçsız*, *Beni Yaşa* ve *Gün Selleri* isimli öyküler yer almaktadır.

2.1.4.15.NE GÜZEL ÖLMÜŞTÜM

*Ne Güzel Ölmüştüm*¹⁹⁰, altıncı bölümün ilk öyküsüdür. Bölüm ismini öykünün başlığından almaktadır. Bu öyküde, yaşlı ve hasta bir Kadın’ın bakıma muhtaç kalmasıyla çocuklarının bu durumdan dert yanması ve onun ölümünü dört gözle beklemeleri anlatılmaktadır.

ÖZET:

Yaşlı Kadın artık iyice hastalanır ve yatağa düşer. On yıl önce de fenalaşmış ve ölecek diye bütün çocukları başında beklemiştir. Sonra Kadın yavaş yavaş düzelmeye başlamış ve ölmemiştir. Şu anda yaşadığı duruma bakınca Kadın, o gün keşke ölseydim diye düşünür. Kadın’ın üç tane oğlu vardır. Gelinleri kendisine bakmaktan dert yanarlar. Kendi ihtiyaçlarını bile karşılayamayacak kadar hasta olan Kadın’a oğlu, bir kadın tutar. Böylece gelinin yükü de hafiflemiş olacaktır. Hadiye Hanım, Hasta Kadın’a elinden geldiğince iyi bakar. Kendisi de yaşlı ve bitkindir. Paraya ihtiyacı vardır ve Kadın’ın ölmemesi için dua eder. Yaşlı Kadın kendisini oğullarının, gelinlerinin ve torunlarının sevmediğini, kendisinin ölümünü beklemediklerini bilir. Ona sevecen davranan tek kişi Hadiye Hanım’dır. Yaşlı Kadın yatağında yatarken, gelini, misafirlerine kendisi nasıl olsa duymuyor diye dert yakınır. Yaşlı Kadın’ın da kulakları o anda açılacağı tutar ve her şeyi duyar. Kendisi, eli ayağı tutarken torunlarına çok bakmıştır; ama elden ayaktan düşünce hor görülmeye başlanmıştır. Yaşlı Kadın bu duruma çok üzülür. Ölmeyi ister; ama ölmek onun elinde değildir.

¹⁸⁹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 119-142.

¹⁹⁰ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 121-127.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Yaşlı Kadın'ın iyice hastalanıp yatağa düşmesi.

Gelişme:

*Oğullarının ve gelinlerinin, Hasta Kadın'a bakmaktan dert yakınmaları.

*Yaşlı Kadın'ın, bu duruma çok üzülmesi.

*Oğlunun, annesine bakması için bir kadın tutması.

*Yaşlı Kadın'ın, Hadiye Hanım'ı sevip kollaması.

*Gelininin, misafirlerine kaynanasının hastalığı yüzünden dert yanması.

Sonuç:

*Yaşlı Kadın'ın, her şeyin farkında olması ve ölmeyi gerçekten istemesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları; Yaşlı Kadın, Hadiye Hanım ve Yaşlı Kadın'ın Gelini'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Yaşlı Kadın'dır.

Yaşlı Kadın:

Yatağa düşecek kadar hastadır. Üç oğlu ve üç tane de gelini vardır. Hasta olduğu için oğulları ve gelinleri kendisine bakmaktan dert yakınır. Oysa zamanında kendisi, torunlarına ve çocuklarına bakmıştır. Kendi kaynanası hasta olduğunda ona da söylenmeden bakmıştır. Çocuklarına bu sıkıntıyı yaşattığı için ölmeyi ister. Mutsuz ve hayattan umudunu kaybetmiştir. Kulakları çoğu zaman duymaz. Kendi başına oturup kalkamayacak kadar hastadır.

Hadiye Hanım:

Hasta Kadın'ın bakıcısıdır. Elli beş yaşındadır; ama en az altmış yaşında gösterecek kadar çökmüştür. Biraz üşengeçtir. İşin kolayına kaçır. Maddi durumu yoktur ve Hasta Kadın'ın ölmemesi için dua eder.

Gelin:

Yaşlı Kadın'ın, en küçük oğlunun eşidir. Bakımlı ve çalışan bir kadındır. Vicdansızdır. Kayınvalidesine bakmaktan dolayı sürekli söylenir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Yaşlı Kadın'ın en küçük oğlunun evinde geçmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık on-on beş dakikadır. Olay zamanı ise, on beş yıldır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Kişisel anlatıcı ve tekil bakış açısı vardır.

“Garip bir inatlaşmaya döndü yaşamım. Herkes ölmem gerektiğini (artık) biliyor ve umut etmekten korkarak bekliyor ya, ben de ölmemekte direniyorum. Bu kör acıyı öce dönüştüremeden.”(s. 121)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Ne Güzel Ölmüştüm isimli bu öyküde, iç monolog ve geriye dönüş tekniği kullanılmıştır.

*İç Monolog:

“Asıl yaşlandıktan sonra bakmak, bakmaktır. Hem kim kime bakmış? O zamanlar bulaşık bende, yemek bende, çocukların yemesi içmesi bende. Bunca işi yaptırmak için kadın tutsaydın bir de para öderdin üstüne, ben boğaz tokluğuna yapmışım.”(s. 123)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Anamın üçüncüsü kız oldu, kaynanamın da üçüncüsü kız. Allah biliyor ya, ben de üçüncüsü kız olur diye doğurdum, ya anama çekerim, ya kaynanama, benim de üçüncüsü kızdır, diye düşündüm. Ama olmadı. Senin kocan çıktı geldi.”(s. 122)

2.1.4.16.KIVILCIMSIZ

*Kıvılcımsız*¹⁹¹, altıncı bölümün ikinci öyküsüdür. Bu öykü Beatrix Caner'e ithaf edilmiştir. Öyküde, bir Bayan'ın otobüste eski bir tanıdığına rastlaması ve onunla birlikte geçmişinde anımsadıkları anlatılmaktadır.

ÖZET:

Bir Bayan, yaptığı otobüs yolculuğunda Sıtkı Bey'in oğlu ile karşılaşır. Oğlan otobüsten inerken babasının, kendisini çok sevdiğini söyler. Bununla birlikte Bayan geçmişini

¹⁹¹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 128-132.

anımsar. Kendisinin çocukluğu Romanya’da geçmiştir. Bir gün Macar’a yakın bir sınır kuyruğunda Bela Dayı diye hitap ettiği insanla karşılaşır. Küçük bir kız çocuğudur ve Bela Dayı’sını çok sevmiştir. Kuyrukta kendisiyle edebiyattan ve psikolojiden konuşmuşlardır. O kuyrukta başlayan arkadaşlıkları yıllarca sürmüştür. Görüşmeler bile mektuplaşmışlardır. Bela Dayı’sının öldüğünü ise, dört yıl önce Romanyalı bir kadından öğrenmiştir. Sıtkı Bey ile bir arkadaşının sayesinde tanışır. Arkadaşının babası olan Sıtkı Bey ile aynı Bela Dayı’sıyla kurduğu muhabbeti kurar. Zaten Sıtkı Bey de ona Bela Dayı’sını hatırlatır. Kendisiyle saatlerce edebiyattan konuşurlar. Güzel bir dostluk başlar. Sıtkı Bey’in oğlu ise, her zaman kendisine karşı mesafeli olmuştur. Sıtkı Bey’le de sık sık mektuplaşmışlardır. Oğlundan, onun öldüğünü öğrendiği zaman üzülür. Oğluna bir ara kendilerine uğrayacağını söylese de şimdi gidip gitmeme konusunda kararsızdır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Bayan’ın, otobüse binmesi ve Sıtkı Bey’in oğluyla karşılaşması.

Gelişme:

*Oğlanın, babasının kendisini çok sevdiğini söylemesiyle, Bayan’ın geçmişini hatırlaması.

*Bayan’ın küçüklüğünde, Macar sınırı kuyruğunda Bela Dayı ile tanışması ve onu çok sevmesi.

*Dört yıl önce tanıştığı Romanyalı bir bayandan Bela Dayı’sının öldüğünü öğrenmesi.

*Arkadaşının babası olan Sıtkı Bey ile iyi bir dostluk kurması.

*Sıtkı Bey’in ölümünü öğrenen Bayan’ın, bu duruma üzülmesi.

Sonuç:

*Bayan’ın, Sıtkı Bey’in evine gidip gitmeme konusunda kararsız kalması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Bayan, Bela Dayı, Sıtkı Bey ve Oğlu’dur. Öykünün ana kahramanı ise, Bayan’dır.

Bayan:

Romanyalıdır. Romanya'dan Türkiye'ye göçmüşlerdir. Edebiyat ve Psikoloji konusuna merakı vardır ve bu konuda bilgilidir.

Bela Dayı:

Bayan'ın, Macar sınırı kuyruğunda tanışıp kendisini çok sevdiği birisidir. Bir zamanlar karşı devrimcilikten hapisanede yatmıştır. Eski bir psikoloji öğretmenidir. Uzun ve bembeyaz saçları vardır. Uzun boylu ve zayıftır. Şu anda yaşamıyor.

Sıtkı Bey:

Bayan'ın, arkadaşının babasıdır. Tıknaz ve hafif göbektir. Edebiyata karşı merakı vardır. Bu konuda bilgilidir. Araştırmasını ve bu konu üzerine konuşmayı sever. Şu anda yaşamıyor.

Sıtkı Bey'in Büyük Oğlu:

Bayan'a karşı her zaman mesafeli olmuştur. Zaman zaman Bayan'ın, babasıyla olan muhabbetlerine katılır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, bir otobüste geçer. Bayan'ın geçmişini anımsamasıyla da Romanya ve Sıtkı Bey'in evi mekân olarak kullanılmıştır. Anlatma zamanı yaklaşık on-on beş dakikadır. Olay zamanı ise, tahmini on beş – yirmi yıldır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“Bela'yla dostluğumuzda hiç karşı çıkmadı babam. Zaman zaman bakışlarıyla uyardı yalnız. Bela sürekli göz hapsindeydi çünkü. Yine de korkacak bir şey yoktu. Babam bilmiyordu; ama ben biliyordum: Bela, beni korumak, kollamak için gösterdiği dikkatin onda birini bile göstermezdi kendi canını korumak için.”(s. 129)

ANLATIM TEKNİKLERİ

Kıvılcımsız isimli bu öyküde, geriye dönüş ve iç monolog tekniği kullanılmıştır.

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Dört yıl önce, yardım edebilirim düşüncesiyle Romanyalı bir kadınla tanıştırdı arkadaşlarım. Çok güç durumdaydı kadın, dil bilmiyordu, Romanya’ya dönmek istemiyordu, nereye nasıl başvuracağını kestiremiyordu ve çok korkuyordu.”(s. 131)

İç Monolog:

“İki gün oldu geleli; ama henüz arayamamıştım onu. Bu hafta içinde ya telefon etmek ya da hiç haber vermeden ansızın gitmek istiyordum. Her zaman kapısının bana sevgiyle açılacağını bilmenin rahatlığıyla.”(s. 132)

2.1.4.17.BENİ YAŞA

*Beni Yaşa*¹⁹², altıncı bölümün üçüncü öyküsüdür. Bu öyküde, bir ayrılık ve bu ayrılığın arkasında yaşananlar anlatılmaktadır.

ÖZET:

Bir Bayan ve bir Erkek göl kenarındadır. Sessizdirler. Konuşmak yerine dalıp uzaklara gitmeyi tercih ederler. Konuştuklarında ise, sadece günlük olaylardan bahsederler. Birbirlerine hiç sevgi ve aşk sözleri etmezler. Çünkü bu sözler onlara sıradan gelir. Artık ayrılma vakti gelmiştir. Adam, bundan sonra kendisini hiç düşünmeyeceği konusunda Bayan’dan söz alır. Kendisi de bu konuda söz verir; ama ayrılıklarının üzerinden aylar geçmiş olmasına rağmen, Adam verdiği sözü tutamamış, her yerde her durumda onu hatırlamış, onu aramıştır. Ne kadar düşünmediğini söylese de bunu başaramamıştır. Adam’ın canını en çok yakan ise, Bayan’ın verdiği sözü tutup kendisini düşünmüyor olma olasılığıdır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Adam ve Bayan’ın ayrılması.

Gelişme:

*Adam’ın, ayrılıklarının üzerinden aylar geçmiş olmasına rağmen Bayan’ı unutmaması.

*Her yerde ve herkeste onu araması.

---

¹⁹² Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 133-136.

*Zamanında söylenmemiş sözlerden dolayı biraz da olsa pişmanlık duyması.

Sonuç:

*Adam'ın canını, en çok Bayan'ın sözünde durup onu düşünmemesinin yakması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları; Adam ve Kadın'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Adam'dır.

Adam:

Hakkında çok fazla bilgi yoktur. Bir ilişkisini bitirmiş ve bu ayrılıktan dolayı da çok üzülmüştür. Anılarına sahip çıkar ve onları bir anda unutamaz.

Kadın:

Şımarık, kim olduğunu unutmaya hevesli ve geçici ilişkiler yaşamaya meyilli bir Bayan'dır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, bir gölbaşında geçmektedir. Olay zamanı, ayları kapsamaktadır. Kaç ay olduğu konusunda kesin bir bilgi yoktur.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“Böyle dediğinde bunun bir dilek mi, bir umutsuzluk mu olduğunu çıkaramamıştım, hâlâ çıkaramadım. Hiç gereği yokken, öylece durup dururken söylenmiş bir sözdü. Zaten bana söylememiş gibi söylemişti, kendi kendine konuşur gibi.”(s. 133)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Beni Yaşa isimli bu öyküde iç monolog, anlatma-gösterme, geriye dönüş ve leitmotiv teknikleri kullanılmıştır.

*İç Monolog:

“Nereden tanıdığımı bilmesem de onu tanıdığımı, iyi tanıdığımı biliyordum. Yine de, hiç düşünmeyeceksin beni sonra, dedim. Söz mü? Ama hiç. Beklenmedik olduğunu sandığım bu öneriyi biliyor ve bekliyordu sanki ve ummadığım kadar kolay bir ‘söz’ verdi.”(s. 133)

*Anlatma-Gösterme:

“Ne kadar canlı bir su bu, dedim. Pırıl pırıl, ayna gibi. Öyle, dedi.”(s. 134)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“O gece, karşımızda uzanan ölü su gibi değildi o. Pırıl pırıl bir kaynak suyuydu, öyle duru, öyle temiz. Güzel miyim, diye sorduğumda, niye soruyorsun bunu, demişti. Oysa beni, benim kendimi bulduğumdan daha güzel bulduğunu biliyordum.”(s. 135)

*Leitmotiv Tekniği:

Öyküde, “düşünmek” kelimesi sıklıkla kullanılmıştır.

2.1.4.18.GÜN SELLERİ

*Gün Selleri*¹⁹³, altıncı bölümün son öyküsüdür. Bu öyküde, bir Bayan’ın çocukluğunu bulma isteğiyle İhsan Bey’in evine gitmesi ve orada yaşadıkları anlatılmaktadır.

ÖZET:

Bayan, aradan uzun yıllar geçtikten sonra çocukluk hatıralarının bulunduğu eve gelir. Kapıyı Siret Hanım açar. Siret Hanım da eşi İhsan Bey de yaşlanmışlardır. Bayan, onları ilk gördüğünde tanıyamaz; ama onlar Bayan’ı hemen tanırlar. Kendisini üst kata alırlar. Bayan, odaya çıkınca geçmişini anımsar. İhsan Bey fotoğrafçıdır ve zamanında Bayan’ın resimlerini çekmiştir. File çorapların tanıtımı için çekilen resimler dergilerde yayınlanmıştır. Bayan, yukarıdaki koltuğu görünce İhsan Bey’in itina ile çektiği resimler aklına gelir. Sonra Siret Hanım’ın gençliğini anımsar. İnce, uzun bacakları giydiği yüksek topuklu ayakkabılar ile daha uzun ve alımlı gözükür. Siret Hanım, eşinin yanındadır her zaman. Evin her köşesinde, bahçede Bayan’ın resimleri çekilmiştir. İhsan Bey, yaşlandığını, geçen yıl fotoğraf makinesini sattığını söyler. Artık dağlara da çıkıp doğanın ve insanların resimlerini çekmiyordur. İhsan Bey, bahçeye inmek ister. Çünkü dışarıyı güneşlidir. Bayan ise, İhsan Bey’in ışığa ne kadar önem verdiğini hatırlar. Uzun süre oturmaya gelmemiştir. Bayan, orada bulmak isteği çocukluğunu bulur ve oradan gitmek ister.

¹⁹³ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 137-142.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Bayan'ın, çocukluğunu bulmak istemesiyle İhsan Bey'in evine gelmesi.

Gelişme:

*İhsan Bey'in ve eşinin kapıda Bayan'ı güler yüzle karşılamaları ve yukarıya davet etmeleri.

*Yukarıya çıkan Bayan'ın, gençliğinde orada çekilen resimlerini anımsaması.

*O resimlerle birlikte, İhsan Bey'in ve eşinin gençliğini hatırlaması.

*Değişen her şeye rağmen İhsan Bey'in tıpkı eskiden olduğu gibi Bayan'a, fotoğrafçı gözüyle bakması.

Sonuç:

*İhsan Bey'in bahçeye inelim demesi.

*Çocukluğunu bulan Bayan'ın, daha fazla orada kalmak istemeyip gitmeye yeltenmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları; Bayan, İhsan Bey, Siret Hanım ve Mehveş'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Bayan'dır.

Bayan:

Çocukluğunda fotomodellik yapmıştır. Hâlâ güzelliğini korur. Kırk-kırk beş yaşlarında olmalıdır.

İhsan Bey:

Fotoğrafçılık yapmıştır. Yaşlandığı için artık fotoğraf çekmez. Kibar ve çapkındır.

Siret Hanım:

İhsan Bey'in eşidir. Zamanında birlikte çalışmışlardır. Evde terlik giymeye karşı çıkar. Onun köylülere has olduğunu söyler. Evde ayakkabıyla dolaşılmasından yanadır. Uzun ve ince bacaklara sahiptir. Kibar ve naziktir.

Mehveş:

İhsan Bey'in kızıdır. Şu anda evli ve çocuk sahibidir. Hamarattır. Nakış işlemeyi, dans etmeyi sever.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, İhsan Bey'in evinde geçmektedir. İhsan Bey'in evi ise, zeytin toplamaktan bahsedildiğine göre Ege bölgesinde bir yerde olmalıdır. Anlatma zamanı, yaklaşık yarım saattir. Hava güneşlidir. Olay zamanı ise, tahmini otuz-otuz beş yıldır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“Anladım. Artık o fotoğrafların kaç yıl önceye ait olduğunu hesaplamak gerekir mi? Neredeyse ortalama bir yaşam geçti üstünden. Koltukların üstünden kanepelerin arkasına sıçrayan, koşan, düzelten, çapkın İhsan Bey, şimdi bende fotoğraf günlerinin sevincini yakalamaya çalışan bu adam mı?”(s. 137)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Gün Selleri isimli bu öyküde diyalog, iç monolog, geriye dönüş ve anlatma-gösterme Teknikleri kullanılmıştır.

*Diyalog:

“-Ne zaman? Yeni mi?

-Yeni mi? Ne yeni mi?

-Fotoğrafları diyorum. Benim bildiğim çok eski fotoğraflar var.”(s. 137)

*İç Monolog:

“Siret Hanım'ın kapısındaki zile (basılan değil, fiyonk gibi, çevrilen zile, eski kapı ziline) uzanmışken bunları aradığımı biliyordum. Bu iki yaşlı insandan çok, buralarda bir yerlerde olması gereken çocukluğumu, korkuyla karışık bir tedirginlik duymam bundan. Bir kaçıp gitme isteği: Ya bulamazsam! Kaç yıl oldu bu eve gelmeyeli?”(s. 139)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“İhsan Bey'in eskiden motosikleti vardı. İhsan Bey, fotoğraf makinesini alır, dağlara çıkardı. Yamaçların, körfezlerin, dağların, yalıların, koyların, günbatımlarının, çam ve zeytin ağaçlarının, patikaların, zeytin dallarına asılı sepetlerin, eşeğinin arkasından koşan çocukların, parmakları çıplak bırakan yarım eldivenli zeytin toplayıcısı kadınların fotoğraflarını çekerdi.”(s. 141)

*Anlatma-Gösterme:

“-İyi gördüm sizi, diyorum. Ne güzel böyle... Birlikte yaşlanmak güzel.

-Yaşlanmışız ama, değil mi? diyor Siret Hanım.”(s. 139)

DİL VE ÜSLUP:

Yukarıda incelemiş olduğumuz on sekiz öyküde de sade, açık ve akıcı bir dil kullanılmıştır. Olaylar, fazla detaylara girilmeden kısa ve anlaşılır bir şekilde verilmiştir. Kahramanların yerel konuşmalarına yer verilmemiş, bütün kahramanlar İstanbul Türkçesiyle konuşturulmuştur. Öykülerde yer yer argo kelimelere de yer verilmiştir. Örneğin:

“namuslu bir fahişeyi oynamalısın (s. 18), koskoca iki saati bu, bir bok olmayacak veletle (s. 26), çıkarın o kaltağı dışarı (s. 39), O allıklı şıllık ne demişti geçen gün (s. 121)”

SONUÇ:

Feyza Hepçilingirler’in **Kırlangıçsız Geçti Yaz** isimli öykü kitabının ilk basımı 1990 yılında Cem Yayınevi’nden çıkmıştır. Son olan dördüncü basımı ise, 1999 yılında Remzi Kitabevi’nden çıkmıştır.

İncelemiş olduğumuz bu öykü kitabı toplam on sekiz öyküden oluşmaktadır. Aşkın Bir Yüzü Ölüm, Donakalmak, Potluğu Gidermek, Öyküsüne Sığmayan Küçük Adam, Kırlangıçsız Geçti Yaz ve Ne Güzel Ölmüştüm isimleriyle altı bölüme ayrılan bu öykü kitabı, her bölüm içinde de çeşitli sayılarda öykülere ayrılmıştır. Öykülerin dili sade ve anlaşılırdır. Bütün öyküler klasik tarzda yazılmıştır ve olay öyküleridir. Kahramanların bir kısmının kimliği konusunda açık bir bilgi verilmemiştir. Sadece, bayan, erkek ya da çocuk olduğunu konusunda bilgi ediniriz. Kitabın birinci ve ikinci bölümünde yer alan öyküler, kendi bölümleri içinde bir bütünlük sağlar. Yani bir öykü diğer öykünün devamıdır. Diğer bölümlerde ise bu görülmez. Her öykü kendi başına bir bütünlük gösterir.

Ele aldığımız on sekiz öykünün beşinde aile konusu (*Evlerin Sakınımı, Cihar Attım Şeş Oynadım, Karanlığa Kuş Uçuşu...* vb.), üçünde günlük olaylar (*Donakalmak, Öyküsüne Sığmayan Küçük Adam...* vb.), ikisinde isyan (*Potluğu Gidermek, Ne Güzel Ölmüştüm*), üçünde geçmişe özlem (*Sevginin Eskimezliği, Gün Selleri...* vb.), ikisinde mutsuzluk (*İçdenizin Dalga Boyu, Başkaldırı Olarak Uyumak*), *Beni Yaşa* isimli öyküde aşk, *Yine Ziller*

Çalıyor isimli öyküde düşünce yasağı ve *Eğri Redifli Gazel* isimli öyküde de kitaba duyulan ilgi anlatılmaktadır. Öykülerin genelinde (*Potluğu Gidermek, Yine Ziller Çalıyor, İçdenizin Dalga Boyu...* vb.) konular açık bırakılmış ve belirli bir sonuca varılmamıştır. Öykülerin sekizinde (*Karanlığa Kuş Uçuşu, Kıvılcımsız, Gün Selleri...* vb.) ana kahraman Bayan'dır. Sekizinde (*Eğri Redifli Gazel, Başkaldırı Olarak Uyumak, Cihar Attım Şeş Oynadım...* vb.) ana kahraman Erkek'tir. Öykülerin ikisinde (*Evlerin Sakınımı ve Donakalmak-I*) ise, öne çıkan belirli bir kahraman yoktur. *Donakalmak-I* ve *Donakalmak-II* isimli öykülerde ise “kar tanesi” bir bakıma kahraman olarak kullanılmıştır. Öykülerde cins adlar; Kadın, Erkek, Çocuk... vb. özel isim olarak kullanılmıştır. Öykülerde belirli bir zaman kullanılmamıştır. Onun için de öyküler tahlil edilirken “yaklaşık”, “tahmini” gibi ifadeler kullanılmıştır. Öykülerin altısı (*Eğri Redifli Gazel, Potluğu Gidermek, Öyküsüne Sığmayan Küçük Adam...* vb.) dışında diğerlerinde belirli bir şehir ismi kullanılmamıştır. Mekân olarak genel ifadeler kullanılmıştır. Bir ev, kuaför, apartman, otobüs... vb. Öykülerin on ikisinde (*Yine Ziller Çalıyor, Evlerin Sakınımı, Kırık Cam Mavisini...* vb.) olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmış ve Tanrısal bakış açısı kullanılmıştır. Diğer altı öyküde (*Başkaldırı Olarak Uyumak, Ne Güzel Ölmüştüm, Kıvılcımsız...* vb.) ise, olaylar 1. tekil kişi tarafından anlatılmış ve tekil bakış açısı kullanılmıştır. Öykülerde; montaj, iç çözümleme, geriye dönüş, diyalog, özetleme, iç monolog, leitmotiv, tasvir, anlatma-gösterme teknikleri kullanılmıştır. En sık başvurulan teknik ise, iç çözümleme, geriye dönüş, iç monolog ve anlatma-gösterme teknikleri olmuştur. *Donakalmak-II* ve *Öyküsüne Sığmayan Küçük Adam* isimli öykülerde de anlatı içinde anlatı kullanılmıştır.

Hepçilingirler'in incelemiş olduğumuz **Kırlangıçsız Geçti Yaz** isimli bu öykü kitabı, yazarımızın yayınlanmış olan dördüncü öykü kitabıdır ve bu kitabıyla da 1989 yılında Yunus Nadi Armağanı Öykü İkincilik Ödülünü ve Balkan Yazarlar Karşılaşması 1991 “Borski Grumen” Ödülünü almıştır.

2.1.5.SAVRULMALAR

Feyza Hepçilingirler'in **Savrulmalar**¹⁹⁴ isimli öykü kitabı iki bölüm ve on üç öyküden oluşmaktadır.

1.Bölüm: Buluşlar/Bulunuşlar

Tek Çizgi İnce Bir Mor

Ölüm Çiçekleri

Haydarpaşa-19.35

Ertesi Gün

Bu Uzun Geceler

İsa Gülleri

2.Bölüm: Unutulmuşlar/Unutulmuşlar

Kar İzi

Islak Kedi

Önce Metaller Isınır

Darmadağın

Söylemek İstesem

Bir Kadavranın Balkon Gezintisi

Deniz Yosunlu Bir Taş Duvar

1. BÖLÜM: BULUŞLAR/BULUNUŞLAR

Buluşlar/Bulunuşlar¹⁹⁵, **Savrulmalar** isimli öykü kitabının ilk bölümüdür. Bu bölümde; *Tek Çizgi İnce Bir Mor*, *Ölüm Çiçekleri*, *Haydarpaşa-19.35*, *Ertesi Gün*, *Bu Uzun Geceler* ve *İsa Gülleri* isimli öyküler yer almaktadır.

¹⁹⁴ Feyza Hepçilingirler, *Savrulmalar*, 2. Basım, Remzi Kitabevi, İst., 1998.

¹⁹⁵ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 7-63.

2.1.5.1.TEK ÇİZGİ İNCE BİR MOR

*Tek Çizgi İnce Bir Mor*¹⁹⁶, ilk bölümün ilk öyküsüdür. Bu öyküde, bir Bayan'ın çok sevdiği anneannesinin ölüm haberini alması ve bu haberden dolayı büyük bir üzüntü yaşaması, bu üzüntüsünden de patronunun yararlanması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Annesini çocuk yaşta kaybeden Bayan'ı, anneanesi büyütür. Anneanesi onun hem annesi, hem babası hem de kardeşi gibi olur. Artık iyice rahatsızlaşan anneanesi ölür. Bayan, ölüm haberini iş yerinde alır. Bu haberi duyduğunda yanında patronu vardır ve kendisiyle patronu ilgilenir. Bayan'ı anneannesinin yanına göndermek ister; ama Bayan, anneannesinin ölüsünü görmek istemez. Daha sonra Bayan'ı yalnız bırakmak istemeyen patronu, onu içki içebilecekleri bir yere götürür. Bayan'ın aklı sürekli anneanesinde ve geçmişte anneanesiyle yaşadıkları anılarından. Patronu, onu konuşturmak ve kafasını dağıtmak için uğraşsa da pek başarılı olamaz. Bayan, ne kadar patronunu dinler gözüke de aslında onun söyledikleriyle ilgilenmez. Bayan'ın aklına bir fotoğraf gelir. O fotoğrafı çektireceği zaman teyzesiyle yaptıkları kazak kavgasını anımsar. Bir türlü teyzesi kazağını, ona vermek istememiş, o da kendi kazağını ters giyerek fotoğraf çektirmiştir. Göğüsleri büyümeye başlayınca, anneannesinin isteği üzerine teyzesinin kendisine dikmiş olduğu sutyeni hatırlar ve bu hatırladıklarını patronuna anlatır. Patronunun yüzünde hınzır bir gülümseme oluşur. Artık sarhoş olmuş olan Bayan, kendini kontrol edemez hale gelir. Patronu, onu buldukları mekândan çıkarır ve evine götürür. Patronu, Bayan'a sahip olmak ister. Anneannesinin ölümüyle birlikte kendini daha da yalnız hisseden Bayan ise, patronunun bu isteğine karşı koymaz.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Bayan'ın, çok sevdiği anneannesinin ölmesi.

Gelişme:

*Bayan'ın ölüm haberini işyerinde alması ve patronunun kendisini avutmaya çalışması.

* Bayan'ın, bu ölümden dolayı büyük bir üzüntü duyması.

---

¹⁹⁶ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 9-17.

*Evde yalnız kalmak istemeyen Bayan'ın, patronuyla birlikte içmeye gitmeleri.

*Bayan'ın sarhoş olması ve hareketlerini kontrol edemez hale gelmesi.

Sonuç:

*Patronunun, Bayan'ı kendi evine getirmesi ve ona sahip olmak istemesi.

*Bayan'ın da bu isteğe karşı çıkmaması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Bayan ve Güngör Bey'dir. Öyküde Bayan'ın Anneannesi'nden ve Teyzesi'nden de söz edilir. Öykünün ana kahramanı ise, Bayan'dır.

Bayan:

Küçük yaşta annesini kaybetmiştir. Kendisini anneannesi büyütür. Onun için de anneannesi onun her şeyidir. Bir ofiste çalışır; ama ne iş yaptığı konusunda bilgi verilmemiştir. Anneannesinin ölümüyle yıkılır ve çocukluğunu kaybetmiş gibi hisseder. Tek başına sürdürdüğü yaşamında şimdi tamamen yalnız kalmıştır. Genç bir Bayan'dır.

Güngör Bey:

Bayan'ın patronudur. Bayan'ın anneannesini kaybettiği için duyduğu üzüntüde ona destek olmak ister; ama bir yandan da onun bu zor durumundan faydalanıp, ona sahip olmaya çalışır.

Anneanne:

Bayan'ı büyütüp, ona sahip çıkan kadındır. Yokluk içinde yaşamıştır. Otoriter bir kişiliği vardır. Evlendiği zaman eşi, kendisinden otuz beş yaş büyüktür. Ölmeden önce eşi, yedi yıl yatalak kalmış ve kendisi ona bu süre içinde bakmıştır. Kendisi gençken eşi vefat etmiş ve iki kızıyla birlikte hayat mücadelesi vermiştir. Pek konuşkan bir insan değildir. Yatarken bile tülbendini başından çıkarmayan, yüksek sesle gülmeyen, gülümsemesini elleriyle örten, bütün yaşamı boyunca yas tutan bir kişidir. Evlat acısı yaşamış bir annedir. Ölmeden önce kızının hayalini görmeye başlar ve artık yataktan hiç kalkamayacak duruma gelir. Sonunda da vefat eder.

Teyze:

Bayan'ın, anneanesiyle birlikte yaşarken çocukluğunu yanında geçirdiği kişidir. Ara sıra atışsalar da Bayan'ı büyütür. Kendisi evlenmiştir; ama hâlâ evliliğinin sürüp sürmediği belli değildir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Bayan'ın çalıştığı ofiste geçer. Sonra içki içmek için gittikleri yer ve Güngör Bey'in evi mekân olarak verilmiştir. Bayan'ın çocukluğunu anımsamasıyla da yaşadıkları kasabadan söz edilir; fakat bu kasaba hakkında bir bilgi verilmez. Anlatma zamanı yaklaşık beş-altı saattir. Olay zamanı ise, Bayan'ın geçmişine dönmesiyle birlikte onun on yaşına kadar iner bu da tahmini on beş -yirmi yılı bulmaktadır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı kullanılmıştır.

“İlk kez mi konuştum, sesim kendime yabancı ve konuşunca anladım, içki beni kötü etkileyecek bu gece. Kimi zaman öyledir. Daha başlarken sezinlersiniz. Güçlüyseniz bırakıp kalkabilirsiniz. Benim gecem pişmanlıklarla başladı. Gelmemeliydim, geldim. İçmemeliydim, buradayım.” (s. 9)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Tek Çizgi İnce Bir Mor isimli bu öyküde anlatma-gösterme, geriye dönüş, iç monolog, diyalog ve bilinç akımı teknikleri kullanılmıştır.

*Anlatma-Gösterme:

“ ‘İstersen gidebilirsin,’ dedi. ‘Yetişemem ki!’ dedim. ‘Uzun yol. Hem onu yeniden göremeyecek olduktan sonra ne anlamı var?’ ‘Eve gitmek ister misin?’ diye sordu yeniden. ‘Hayır,’ dedim.” (s. 10)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Yeni hırkam vardı. Benimdi, sevabına örülmemişti, parayla alınmıştı. İçine giyecek bir bluz bulamamış olmalıyım ya da ille dik yakalı bir şey olsun istemişim ki o küçük hileye başvurdum. Arkasını önüme giyince biraz garip oldu; Amerikan yakasıyla düğmeleri sırtımda kaldı, ama olsun! Buluş da benimdi hırka da.” (s. 11)

*İç Monolog Tekniği:

“Yine bir sözün ya da düşüncenin ortasına düşmüş olmalıyım. Sarsıldığını, algılamakta bocaladığını sezinledim; ama yardımcı olmak için çaba göstermedim. ‘Ölüm de nereden çıktı şimdi?’ gibi bir hoşnutsuzluğun yüzünde dolanışını seyrettim. Yanıtlamasını beklemiyorum aslında.” (s. 12)

*Diyalog:

“ ‘Son nefesine kadar aklı başındaydı. Konuşabiliyordu. Seni sordu hep.’ ‘Neden haber vermediniz?’ ‘Çok çalıştığını biliyoruz. Hem belki bu sefer de bir şey olmaz, seni boşboşuna buraya kadar yormayalım dedik.’” (s. 15)

*Bilinç Akımı Tekniği:

“Ekmek karnesindeki mühürler suda erir mi? Ona da ‘Çok güzelsin!’ denmiş midir hiç? Siz bilmezsiniz Güngör Bey, tam şu anda anneannemin üstüne yağmur yağıyor.” (s. 17)

2.1.5.2.ÖLÜM ÇİÇEKLERİ

*Ölüm Çiçekleri*¹⁹⁷ ilk bölümün ikinci öyküsüdür. Bu öyküde, yaşlı bir Kadın’ın ömrünü geçirdiği, birçok anılar biriktirdiği evini satmak istemesi ve evini görmeye gelen insanlar hakkında yaptığı yorumlar anlatılmaktadır.

ÖZET:

Yaşlı Kadın, yalnız yaşamaktadır. Eşini kaybetmiş, oğlu ise okumak için gittiği İstanbul’a yerleşmiştir. Annesinin yalnız kalmasına daha fazla dayanamayan oğlu, annesini yanına çağırınca Yaşlı Kadın da evini satılığa çıkarır. O evde çok fazla yaşanmışlıklar vardır ve Kadın, aslında evini satmayı istemez. Evini alacak kişinin de, o evde yaşananlara saygı duymasını ve evine kendisi gibi bakabilecek birinin olmasını ister. Komisyoncu, Kadın’ı arayıp evine bakmaya gelecek müşterileri haber verir. Eve dört kişi gelir. Evin bütün odalarını, her köşesine kadar dolanırlar. Kadın ise, çok konuşan bayanı ve eşini beğenmez. Çünkü onlar evin eski olduğunu ve aldıkları gibi camları, banyoyu yaptıracaklarını söyler. Yaşlı Kadın, evi onlara vermemeyi düşünür. Aşağıya inip radyosunu açar. Gelen insanların içinde sessiz bir beyefendi vardır. Yaşlı Kadın, o adamı sever. Sanki evinin kıymetini o

¹⁹⁷ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 18-24.

bilecekmiş gibi gelir. Diğerleri evi dolaşmaya devam ederken, o adam, Yaşlı Kadın'ın yanına oturur. Kadın, ona elindeki çizgileri gösterip onların ölüm çiçekleri olduğundan bahseder. Adam, Yaşlı Kadın'ın evine ve anılarına ne kadar değer verdiğini anlar. Evi neden satmak istediğini sorar. Diğerleri evi dolaşmayı bitirmişlerdir. Yaşlı Kadın, onlara evi satmayacağını söyler. Kendisiyle konuşan Adam'a ise, kendisini daha uygun bir zamanda ziyaret edebileceğini söyler.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Yaşlı Kadın'ın, oğlunun yanına gideceği için evini satmak istemesi.

Gelişme:

*Yaşlı Kadın'ın, satmayı düşündüğü evine ve o evde yaşanmış anılara değer vermesi.

*Yaşlı Kadın'ın evini satın almak için eve dört kişinin bakmaya gelmesi.

* Yaşlı Kadın'ın, evini alacak olan kişiyi irdelemesi.

*Gelenler arasında sadece sessiz, sakin duran beyefendiyi beğenmesi.

*Diğerleri evi gezerken, Yaşlı Kadın'ın o beyefendi ile muhabbet etmesi.

Sonuç:

*Yaşlı Kadın'ın diğer gelenlere evi satmaktan vazgeçtiğini söyleyip, muhabbet ettiği beyefendiye, daha sonra tekrar gelebileceğini söylemesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Yaşlı Kadın ve evi satın almak için gelen insanlardır. Öykünün ana kahramanı ise, Yaşlı Kadın'dır.

Yaşlı Kadın:

Yalnız yaşamaktadır. Eşi ölmüş ve oğlu da okumak için gittiği İstanbul'a yerleşmiştir. Anılarına değer verir. Televizyon izlemek yerine radyo dinlemeyi tercih eder. Çünkü kandırılmaktan hoşlanmaz. Kendisine "teyzeciğim" denmesinden de hoşlanmaz. Bunun da bir kandırmaca olduğuna inanır. Gençken çok güzel yemekler yapıp her hafta bir konuk ağırlamış. Şimdi ise, yaşlı ve yalnızdır.

Evi Satın Almak İçin Gelen İnsanlar:

Sarışın bir bayan ve onun kocası olan saç dökülmüş, hafif göbekli ve yapılı bir adam. Miskin ve karısının her dediğini yapan biridir. Diğer kişiler ise, şişman bir bayan ile onun sessiz, sakin duran eşidir. Sessiz adam, anılara saygılı ve anıların kıymetini bilebilecek bir kişidir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Yaşlı Kadın'ın evinde geçmektedir. Kadın'ın evinin nerede olduğu konusunda bir bilgi yoktur. Anlatma zamanı yaklaşık, yarım saat ya da bir saattir. Olay zamanı ise, Yaşlı Kadın'ın anılarını hatırlamasıyla otuz-otuz beş yılı bulmaktadır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Kişisel anlatıcı ve tekil bakış açısı kullanılmıştır.

“Onlar gelmeden az önce oturmuş ellerime bakıyordum yine. Son zamanlarda ne çok yapıyorum bunu. Yaşanmışların izi birer birer çıkıyor. Belki şu büyükçe olanı düğün günümüdür. Ama değil, öyle çok büyük bir anısı olmamıştı düğün günümün. Telaşlarla, yanlış yapmama kaygısıyla ve en çok ailelerin acelesiyle çabucak tüketilmişti.” (s. 19)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Ölüm Çiçekleri isimli bu öyküde iç monolog, geriye dönüş, montaj ve anlatma-gösterme teknikleri kullanılmıştır.

***İç Monolog Tekniği:**

“Belki komisyoncunun hazırlık dediği bunun hazırlığıdır; ama nasıl yapılır? Nasıl hazırlar insan kendisini, başkalarının karşısında bütün sırlarıyla teslim bayrağını çekmeye; düşlerinin ve özlemlerinin üstünde gezinen yabancı ayakların varlığına? Hazırlayamaz. Yaşar, birkaç kez yaşar, öğrenir sonunda.” (s. 18)

***Geriye Dönüş Tekniği:**

“Rakı içerdik, şarkı söyledik, sesim de güzeldi o zaman; geçim sıkıntısı çekmezdik; dostlarımızı soframızda konuk edecek paramız hep vardı. Ne çok yemek yaptım, üstleri benek benek lekelenen bu ellerle...” (s. 19)

*Montaj:

Öyküde, radyoda dinlenen şarkılardan yer yer bahsedilmiştir.

“Değildim. Ben daha gül benzi soldurmuş, nazlıca yardan ayrılmış değildim.” (s. 19)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“ ‘Değiştirmek gerek,’ dedi. ‘Haklısınız efendim, pek bakamadım,’ dedim. ‘Tek başıma... Yıllarca... Bilirsiniz işte!’ gibi bir şeyler geveledim.” (s. 20)

2.1.5.3.HAYDARPAŞA-19.35

*Haydarpaşa-19.35*¹⁹⁸ ilk bölümün üçüncü öyküsüdür. Bu öyküde, iskelede görevli olan bir memurun karısının söylenmelerinden bıkmaması ve her hafta aynı günlerde yolculuk yapmaya başlayan bakımlı bir Bayan’a karşı ilgi duyması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Altmış beş yaşında, iskelede görevli bir memurun mutlu olmadığı bir evliliği vardır. Eşi, sürekli söylenmeleriyle kocasını bıktırmıştır. Adam’ın aldığı yoğurt makinesine eşi, sürekli laf söylemiş kendi kendine söylendiği yetmediği gibi her önüne gelene de eşini küçük düşürerek anlatmıştır. Şimdi de traş makinesi alan Adam, bu makineyi eve götürmekten çekinir. Çünkü eşi, o makineye de laf edecektir. Karısı ne kadar sağda solda laf etse de bir yandan eşinden de korkar. Eşi, kendisine bağıınca susmasını bilir.

Her gün çeşit çeşit insanla uğraşmak zorunda kalan iskele memuru, kendi kendine söylenir. Banklarda uygun bir şekilde oturmayan adama kızar. Kendisine saldırmamasından korktuğu için seslenmeden geçer. Daha sonra bir genç çocuk da uygun olmayan bir şekilde oturmuş hatta uyuyakalmıştır. Daha da sinirlenen memur, bu sefer bu genci doğru oturması konusunda uyarır. Tinerici iki çocuk tek biletle geçmeye kalkınca onlara bağıırır. Sadece iskelede durmaktan sıkılan memur ara sıra gara doğru gider. İnsanların koşuşturmasını, birbirlerini ittirip vapura binmelerine bir türlü anlam veremez. Zaten diğer sefer on beş dakika sonra gelecektir. Diğerine binseler ne kaybedeceklerdir ki.

Memur, son zamanlarda iskelede karşılaşmaya başladığı bir Bayan ile ilgilenir. Cuma günleri yolculuk yapan Bayan’ı beklemeye başlar. Bakımlı, şapkalı hoş bir Bayan’dır. Daha

¹⁹⁸ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 25-35.

önce de birkaç kez karşılaşmışlar, birlikte oturup çay içmişler, sohbet etmişlerdir. Adam'ın niyeti karısını aldatmak değildir. Zaten kendi yaşının da farkındadır; fakat Bayan ile konuşmak, onun yanında olmak hoşuna gider. Yine günlerden cumadır ve Bayan'ın gelme saati yaklaşmıştır. Onun için de memur çevredeki insanlara bağırırken, ona yakalanmak istemez; fakat iskelede tükürme yarışı yapan iki gence bağırmadan duramaz. Bayan'ın inmesi gereken vapur geldiği halde Bayan, inmemiştir. Adam, gelmeyeceğine dair şüphelenmeye başlar. Eğer Bayan gelirse ona bir ay sonra emekli olacağını anlatacaktır. Evli ve iki tane de evlenecek yaşta oğullarının olduğunu söyleyecektir ki Bayan, kendisini yanlış anlamasın. Daha sonra da birlikte baş başa bir yemek yemeği isteyecektir. Bu yaşına kadar aşk nedir bilmeyen Adam, ilk defa bir Bayan'a karşı âşık olduğunu hissetmiştir. Bir daha onu hiç görememekten korkar; ama içinden bir ses de mutlaka geleceğini söyler.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

- *İskelede görevli Memur'un, eşinin söylenmelerinden bıkmaması.
- *Memur'un, son zamanlarda iskelede ya da garda karşılaşmaya başladığı bakımlı bir Bayan'a karşı ilgi duyması.

Gelişme:

- *Memur'un, uygun bir şekilde oturmayan adama kızması; fakat pek tekin görünmeyen adamdan ürküp seslenmemesi.
- *Aynı şekilde bir başka bankta oturan genci, dayanamayıp uyarması.
- *O sırada tek biletle geçmeye çalışan iki gence bağırması.
- *Bayan'ın gelme saati yaklaştıkça, kendine ve sözlerine daha bir dikkat etmesi.
- *İskelede tükürme yarışı yapan gençlere, Bayan'ın oralarda olma ihtimalinin yüksek olmasına rağmen yine de dayanamayıp bağırması.
- *Bayan'ın inmesi gereken vapurdan inmemesi.

Sonuç:

- *Memur'un, Bayan'ı bir daha göremeyecek olmasını düşünüp üzülmesi; ama yine de geleceğine dair bir umudunun olması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Memur, Memur'un Eşi ve Bayan'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Memur'dur.

Memur:

İskelede görevli bir memurdur. Altmış beş yaşındadır ve bir ay sonra emekli olacaktır. Evli ve iki çocuk babasıdır. Eşinin sürekli söylenmelerinden bıkmıştır. Mutlu bir evliliği yoktur. Bu yaştan sonra ilk defa, iskelede karşılaştığı Bayan'a âşık olur. Niyeti eşini aldatmak değildir. Zaten kendi yaşının ve durumunun da farkındadır. Beyaz ve dökülmeye başlayan saçları vardır. Üniformanın içinde kendini daha bir otoriter ve iyi hisseder.

Memur'un Eşi:

Sürekli dırdırlarıyla, söylenmeleriyle eşini bunaltmıştır. Hiçbir durumdan memnun olmaz. Eşini herkese karşı eleştirir; ama bir bakıma eşinden de korkar.

Bayan:

Bakımlı bir bayandır. Siyah şapkası ve mantosu vardır. Her hafta çarşamba ve cuma günleri yolculuk yapar. Çalışan bir bayan olduğu anlaşılır. Ne iş yaptığını saklaması ise, Memur'un aklına kötü ihtimalleri getirirse de bir türlü bu yanlış işleri ona yakıştıramaz. Onun öğretmen ya da bankacı olabileceğini düşünür.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, İstanbul Haydarpaşa Gar'ında geçmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık, iki-üç saattir. Cuma günüdür ve akşamüstü saatleridir. Olay zamanı ise, tahmini iki-üç ay olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. İlâhi anlatıcı ve Tanrısal bakış açısı vardır. "Trenden inip koşturanları doğrudan görebileceği bir yer bulsa iyi olacak. Dışarı çıkmadan önce şapkasını çıkardı, kulağının üstündeki saçları eliyle geriye doğru taradı. Şapkasını yeniden, biraz yan, biraz afili, geçirdi başına. Şapka iyi. Hem tepesindeki boşluğu kapatıyor, hem de yerine göre ciddi, yerine göre fiyakalı bir hava veriyor." (s. 25)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Haydarpaşa-19.35 isimli bu öyküde geriye dönüş, diyalog ve iç çözümlenme teknikleri kullanılmıştır.

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Yılmadan, bıkmadan her gün söyledi kadın: ‘Adam, ne yapacağız bunu, ver geri, al parasını.’ Baktı ki aldırıyor, bu sefer de falan evleniyor, ona götürelim; filanın sünneti var, ona hediye edelim, diye tutturdu. Yine aldırış etmedi. Sonra sonra unuttu kadın. Kullanmadı; ama sözünü etmekten bıktı.” (s. 25)

*Diyalog:

“-Hop hop! İki kişi geçer mi ulan oradan? Ayrı ayrı jeton atacaksınız.

-Paramız yok abi, bu seferlik idare etsen!

-Defol serseri! Git jeton al. Paranız yoksa binmeyin vapura. Babanızın malı mı ulan burası? Gelmeyim yanınıza fena yaparım.” (s. 27)

*İç Çözümleme Tekniği:

“Bu kadar kuşkucu olmaktan utandı. Neredeyse iftira edecekti kadına. ‘Kadın’ diye düşünmekten de utandı. Onca değer verdiği bir varlık, bir melek, ‘kadın’ olur mu? Çok çirkin. Adını bilse... Söylemedi ki! Olsun, bir ad bulunabilir.” (s. 31)

2.1.5.4.ERTESİ GÜN

*Ertesi Gün*¹⁹⁹ ilk bölümün dördüncü öyküsüdür. Bu öyküde, elli yaşında olan bir Adam’ın, iki ay sonra yanında yaşamaya başlayacak olan kızı için İstanbul’u dolaşması ve üç yıl önce ayrıldığı, hiç unutamadığı Zeynep’i anımsaması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Adam, üç yıl önce Zeynep isminde bir bayandan ayrılır. Zeynep, evlidir ve eşinden ayrılmama konusunda ısrar eder. Eğer Adam, kendisiyle evlenirse eşinden ayrılacaktır. Adam ise, Zeynep’in bu ikiyüzlü davranışlarından bunalmıştır. Kendisiyle evlenmeyecektir. Eğer kendisini seviyorsa, eşinden boşanmalıdır. Nikâh yoluyla değil sevgi bağıyla bir birliktelik ister. Çünkü ayrıldığı eşi de, nikâhı bir güvence olarak görmüştür. Adam ise, bayanların bu düşüncesine karşı çıkar.

¹⁹⁹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 36-48.

Adam, artık bu ilişkiyi böyle yürütemeyecektir. Bir gün vapurdayken Zeynep ile bu konuyu konuşur. “Ya eşin ya da ben” der. Zeynep, Adam’ın kendisiyle evlenmeyeceğini anlayınca eşine döner. Ayrıralı üç yıl olmuştur; ama hâlâ Adam içinde Zeynep ile hesaplaşır. Onu ayrıldığı kadına benzetmeye başlar ve sonunda her kadının aynı olduğuna karar verir. Zeynep gitmiştir; ama Adam, İstanbul’un her yerinde, her köşesinde, herkeste onu aramaya devam eder. İki ay sonra yanına kızı gelecektir. Okumak için İstanbul’a gelen kızıyla birlikte yaşayacaklardır. Bunca yıl kızından ayrı olan Adam, bu durum karşısında bocalar. İyi bir baba olmalıdır; ama bunu nasıl yapacağını bilemez. Her gün dolaştığı İstanbul’u, bugün de kızı için dolaşacaktır. Onu ne gibi tehlikeler bekliyor, kızı gelmeden önce bunu öğrenmelidir. Vapura biner. Vapurda bir adam namaz kılıyordur. Başka bir yolcu ramazan ayında sigara içen insanlara kızar. O sırada yolcular arasında küçük bir tartışma çıkar. Vapurdayken Adam, Zeynep ile yaptıkları son konuşmayı anımsar. Hâlâ daha onunla hesaplaşması bitmemiştir. Bir türlü eşini seçmiş olduğunu kabullenemez. Dolmabahçe’ye gelir. Bir bara gitmek ister. Sonuçta kızı buraya geldiği zaman barlara da gitmek isteyecektir. Oralarda neler yaşandığını görmek ister. Genç bir grubun masasına oturur. Gençler kendisine bakıp gülmeye başlarlar. Çalan müziğin ne olduğunu Adam, yanındakine sorar. Sonra Gonca isminde bir genç, onun da herkes gibi müziğe eşlik edip kafa sallamasını ister. Adam, bu isteği kibarca reddeder. Sonra Gonca, kendisini piste sürükler ve Adam, bunu istemese de birlikte dans etmeye başlarlar. Bu arada Adam, barın içinde neler yaşandığını da gözlemlemeye devam eder. Sonra Gonca ile bir masaya otururlar. Gonca, kendi sardığı sigaralardan Adam’a da verir. Adam, o sigarada bir şeylerin olduğunu anlar; ama geç kalmıştır. Artık bir şeyleri düşünemeyecek kadar kafası dağılmıştır. Adam, gitmek ister; fakat Gonca onu yalnız göndermek istemez. Adam, kendisinin babası yaşında olduğunu, bunun doğru olmadığını, o dağınkı kafayla anlatmaya çalışsa da pek başarılı olamaz ve Gonca da onunla birlikte onun evine gelir. Kızı için İstanbul’u dolaşmak isteyen Adam, iyi bir baba olamayacağını, en azından o gün için iyi bir baba olmadığını düşünür. Çünkü gecenin sonunda kızı yaşındaki Gonca ile birlikte olur.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Adam’ın kızının iki ay sonra okumak için İstanbul’a gelecek olması ve bundan sonra

Adam’ın kızıyla birlikte yaşayacak olması.

*İstanbul’da kızını hangi tehlikelerin beklediğini görmek için Adam’ın, İstanbul’u dolaşmak

istemesi.

Gelişme:

- *Adam'ın, ilk başta vapura binmesi ve vapurda yaşananlara tanıklık etmesi.
- *Adam'ın vapura binince Zeynep'ten ayrıldığı günü anımsaması.
- *Adam'ın daha sonra Dolmabahçe'de dolaşip orada yaşananlara tanıklık etmesi.
- *Kızı için bir bar ortamında yaşananları da görmek adına bara gitmesi.
- *Barda gençlerin kendisine gülerek bakması.
- *Barda Gonca isimde genç bir kızla tanışması ve onunla dans edip muhabbet etmesi.
- *Bu arada barda yaşananları da izlemeye devam etmesi.
- *Gonca'nın, kendisine verdiği sigaralardan kafası dağılan Adam'ın gitmek istemesi.

Sonuç:

- *Gonca'nın, Adam'ı yalnız göndermek istemeyip, onunla birlikte gitmesi.
- *Gecenin sonunda Adam'ın, Gonca ile birlikte olması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Adam, Adam'ın Ayrıldığı Eşi ile Kızı, Zeynep ve Gonca'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Adam'dır.

Adam:

Elli yaşındadır. Bir evlilik yapmış ve ayrılmıştır. Bu evlilikten bir kızı vardır. Bayanlar konusunda pek başarılı değildir. Bayanlar tarafından kullanıldığını düşünür. Yalnızdır. Kendi iç hesaplaşması bitmemiştir. Maddi durumu iyidir.

Adam'ın Ayrıldığı Eşi:

Yaşadıklarından dolayı Adam, kendisinden nefret eder. Kadın, kendisi için evliliği bir garanti olarak görmüştür. Alışveriş yapmasını sever. Makyajlı ve bakımlı bir bayandır.

Sevda:

Adam'ın kızıdır. Liseyi bitirmiş, üniversitede okuyacaktır. On sekiz yaşındadır. Bu yaşına kadar babasından ayrı yaşamıştır.

Zeynep:

Adam'ın üç yıl önce ayrıldığı sevgilisidir. Bakımlı ve makyajlı bir bayandır. Evlidir ve eşini aldatıyordu. Evliliği o da bir garanti olarak görür. Adam'ı evlilik konusunda ikna edememiş ve eşine dönmüştür.

Gonca:

On sekiz yaşındadır. Gece hayatı vardır. Kötü alışkanlıklar edinmiştir. Rahat bir yaşantısı vardır. Babası yaşındaki insanlarla bile birlikte olur.

YER VE ZAMAN:

Olaylar İstanbul-Dolmabahçe'de geçer. Vapur, sokaklar ve bar mekân olarak verilmiştir. Anlatma zamanı yaklaşık on iki-on üç saattir. Sabah ile öğle vakti arasından, gece yarısını kadar süren bir vakitte olaylar yaşanır. Ramazan ayıdır. Olay zamanı ise, üç yıldır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Kişisel anlatıcı ve tekil bakış açısı vardır. "İçimden yükselen çılgınlığı bastırmak istiyorum sanki. Oysa içimde yükselen hiçbir şey yok. Daha çok batış, sönüş... Bir çamur deryası, bataklık. Öylece dolaşmaktan öte bir amacım var artık: Kızımın yaşayacağı kenti görüntülüyorum, her cephesinden, gereken yerlerde yakın plan." (s. 43)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Ertesi Gün isimli bu öyküde iç monolog, geriye dönüş, montaj ve anlatma-gösterme teknikleri kullanılmıştır.

*İç Monolog:

"Yalnızlığı onu özlerken yaşadığımı düşünürdüm hep, değilmiş. Asıl yalnızlık son üç yıldır yaşadığım. Zeynep'ten sonra kadın sokmak istemedim yaşamıma. Güvenimi mi yitirdim? Daha çok şu: Tümünün, belli bir sürenin bitiminde aynı prototipe döndüklerini öğrendim." (s. 37)

*Geriye Dönüş Tekniği:

"Birden karımla birleşti Zeynep, önleyemedim. Asla kullanmayacağım bir yığın ıvır zıvır alırdı, beğenmeyince de surat ederdi karım. Üstelik bu bonkörlüğü kendisi için avuç dolusu para harcadığı zamanlarda yapardı." (s. 37)

*Montaj:

Öyküde yer yer şarkı sözlerinden bahsedilmiştir.

“ ‘Verdim sana can, işte ne ferman edeceksin?’ ” (s. 38)

“ ‘Görmedim ömrümün asude geçen bir demini.’ ” (s. 46)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“ ‘Nereye?’ diyor Gonca. ‘Bir yere gidemezsin.’ ‘Hüsnüne güvenme ey yüzü mahım.’ diyorum ben de. Tutup dudaklarımdan öpüyor. ‘Kaç yaşındasın sen?’ diyorum. Korktuğum yanıt gelmesin diye dualar etmekteyim içimden. ‘On sekiz,’ diyor.” (s. 47)

2.1.5.5.BU UZUN GECELER

*Bu Uzun Gecele*²⁰⁰ ilk bölümün beşinci öyküsüdür. Bu öyküde, beş yıl öncesine kadar hayat kadını olan bir Bayan’ın, bir gece arkadaşıyla birlikte bara gitmesi ve o barda yaşadıkları anlatılmaktadır.

ÖZET:

Beş yıl öncesine kadar hayat kadını olarak çalışan bir Bayan, arkadaşı Meryem’in ısrarları üzerine bir akşam onların toplandıkları yere gider. Canı sıkılır. Oradaki insanları incelemeye başlar. İçkinin insanların asıl yüzlerini ortaya çıkardığını düşünür. Daha sonra yanında duran Rüştü isminde bir beyefendinin kendisiyle ilgilendiğini fark eder. Onun derdi bir an önce oradan çıkıp evine gitmektir. Meryem’i kırmamak adına bu sıkıntılara katlanır. Rüştü, muhabbet etmek için fırsat kollar ve onunla tanışmaya çalışır. Bayan, mümkün olduğunca kısa cevaplar vererek yönünü başka tarafa çevirir. Bayan, ne kadar ilgilenmiyormuş gibi davransa da Rüştü bu konuda ısrarlıdır. Rüştü, Bayan’a ne iş yaptığını, nereli olduğunu ve kısaca hayatını anlatmaya başlar. Daha sonra da Bayan’ı tanımak için ismini, nereli olduğunu ve en önemlisi evli olup olmadığını sorar. Tam evli olup olmadığını sorduğu sırada masadan bir kahkaha yükselir ve Rüştü cevabı alamaz. Meryem ise, Bayan’dan uzakta kalmıştır. Eşiyle birlikte masadaki muhabbete katılır. Bir ara Bayan, Meryem’in yanının boşaldığını fark eder ve onun yanına geçer. Oradaki muhabbete kendisi de katılır. Sonra Rüştü ile göz göze gelirler. Rüştü, Bayan’a öpücük gönderir. Bu duruma iyice

²⁰⁰ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 49-57.

kızan Bayan, Meryem'e o Rüştü'nün kendisini tanıdığını söyler ve kalabalığın içinde herkesin duyması için bağırarak konuşmaya başlar. Rüştü'ye dönüp kendisini anlatır. Beş yıl öncesine kadar bir hayat kadını olduğunu, bu işi Ankara'da yaptığını şimdi paraya ihtiyacı olmadığı için işi bıraktığını söyler. Kendisiyle de büyük bir ihtimalle o sıralarda tanışmış olabileceklerinden bahseder. Rüştü, arkadaşlarının içinde ne yapacağını şaşırır. Bayan, son olarak da bu mesleğin, kendisini onun gibi erkeklerden tiksindirdiğini söyleyince, Rüştü arkasına bile bakmadan orayı terk eder.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Bayan'ın, arkadaşı Meryem'i kırmayıp, o gece onlarla birlikte çıkması.

Gelişme:

*Bayan'ın, o kalabalığın içinde sıkılması ve bu sıkıntıya arkadaşını kırmamak adına katlanması.

*Grupta bulunan Rüştü isminde birinin, Bayan ile ilgilenmeye başlaması.

*Bayan'ın, Rüştü'den uzak durmaya çalışması; ama Rüştü'nün bu konuda ısrarlı olması.

*Bayan'ın, bir ara Meryem'in yanında yer bulup, Rüştü'den uzaklaşması.

*Rüştü'nün, karşıdan Bayan'a öpücük göndermesi.

Sonuç:

*Bu duruma çok kızan Bayan'ın, topluluğun içinde kendi mesleğini anlatması ve Rüştü ile bu iş münasebeti sırasında tanışmış olabileceklerinden bahsetmesi.

*Zor durumda kalan Rüştü'nün, arkasına bile bakmadan orayı terk etmesi.

KİŞİLER:

Öykünün kahramanları Bayan, Rüştü ve Meryem'dir. Öyküde Bayan'ın öldürülen eşinden de söz edilir. Öykünün ana kahramanı ise, Bayan'dır.

Bayan:

Beş yıl öncesine kadar hayat kadını olarak çalışmıştır. Çalıştığı sırada para biriktirebildiği için şu anda çalışmaz. Bu iş, erkeklerden tiksinesine sebep olmuştur.

Yalnızdır. Bir kez evlenmiştir ve eşi öldürülmüştür. Kendisini, Nermin ya da Jale Ateş olarak tanıtır. Gerçek isminin ne olduğu konusunda bilgi verilmemiştir.

Bayan'ın Öldürülen Eşi:

İsmi Hüseyin Yozgatlı'dır. Tornacılık yapmıştır. Bıyığı vardır. Askerden döndüğü zaman vurularak öldürülmüştür.

Rüştü:

Maliye müfettişidir. İş gereği sürekli seyahatlerde bulunur. Yalnızdır. Evlenememiştir.

Meryem:

Bayan'ın arkadaşıdır. Evlidir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, bar gibi içki içilebilen bir ortamda geçmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık iki-üç saattir. Gece saatleridir ve tatil günüdür. Olay zamanı ise, tahmini on beş-yirmi yılı bulmaktadır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı kullanılmıştır.

“Herkes, herkese bir başka kendini oynar. Çünkü herkesle başka bir kendisi çıkar ortaya; görmeye, anlamaya, sevmeye, bilmeye alıştığı bir başka kendisi. Gecenin başından beri bunu düşünüyorum.” (s. 49)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Bu Uzun Geceler isimli bu öyküde iç monolog, diyalog ve geriye dönüş teknikleri kullanılmıştır.

***İç Monolog:**

“Niye tedirginim? Yalnızlığımı gidermek için çaba harcıyor olamaz mı? Anlamaya, hak vermeye çalışıyorum; ama bakışlarını sürekli üstümde duymak deli ediyor beni. Kimseyle arkadaşlık kurmak niyetinde değilim. Ne olur anlasa ve rahat bıraksa beni” (s. 51)

***Diyalog:**

“-Evet, adını duymuştum.

-Tanımıyor musunuz kendisini?

-Şahsen tanımıyorum.” (s. 53)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Bir kere evlendiğim doğru; ama o çok eskilerde kaldı. Hüseyin, Yozgatlı, tornacı, bir çuval bıyığı vardı. Askere gitti geldi, bekledim. Döndüğünün ertesi günü öldürüldü, öyle pusu musu değil; kahvenin ortasında, herkesin gözlerinin önünde.” (s. 55-56)

2.1.5.6.İSA GÜLLERİ

*İsa Gülleri*²⁰¹ ilk bölümün son öyküsüdür. Bu öyküde, yalnızlıktan bunalan yaşlı bir Adam’ın, sabahın ilk saatlerinde kendini sokağa atması ve bankta yanında oturan adamın bir sözüyle anılarını anımsaması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Yalnız yaşayan Yaşlı Adam, sabaha karşı dörtte uyanır. Kahvaltısını yapıp sabahın ilk saatlerinde kendini sokağa atar. Amacı parka gitmektir; ama kendisini Karaköy rıhtımında bulur. Limana demirlemiş bir Rus gemisinin adını okumaya çalışır. Yaşlı Adam, evden yürüyerek Karaköy’e kadar geldiği için yorulmuştur ve bankta yanına oturduğu kişinin varlığına dikkat etmemiştir. Yanındaki adam, kendi kendine konuşur. “Eskiden sevgililerimize el sallardık buradan.” (s. 58) demesiyle Yaşlı Adam, anılarını anımsar. Aklına Evgeniya gelir. Evgeniya, Yaşlı Adam’ın çocukluk aşkıdır. Yaşlı Adam’ın çocukluğu Kıbrıs’ta geçmiştir. Daha sonra İstanbul’a gelirler. Evgeniya, yan komşusunun kızıdır. Yaşlı Adam, çocukken okuldan geldiği gibi çantasını eve bırakıp arka bahçedeki nar ağacının altında Evgeniya’nın o taraflardan geçmesini bekler. Bir gün derdini papaza açar. Kendisi günah çıkartmaz; ama papazla bir ahbaplıkları vardır. Papaz, çocuğun ilk aşkı olduğunu anlar ve ona öğütler verir. Adam ise, papazın öğütlerini yıllar sonra anlar.

Daha sonra Yaşlı Adam, Andrey’i hatırlar. Birkaç kez kendisiyle Yeşilköy Havalimanında karşılaşmışlardır. Andrey’in öldüğünü, baldızına telefon ettiği zaman öğrenmiştir. Çok üzülmüştür. Yanındaki adamın sözü kafasına takılır. Adamı incelemeye başlar. Onu çok basit görür. Hayatında olsa olsa sadece karısı olmuştur. Ona da minnet borçludur diye düşünür. Oysa kendi ne kadar çok bayan sevilirse o kadar çok gönlün genişleyeceğine inanır.

²⁰¹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 58-63.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Yaşlı Adam'ın, sabahın ilk saatlerinde daha fazla evde duramayıp kendisini sokağa atması.

Gelişme:

*Sabahın ilk saatlerinde sokaklarda tek tük insanın olması ve geceden kalma çöplerin etrafa saçılması.

*Yaşlı Adam'ın, Karaköy rıhtımındaki bir banka oturması.

*Yanında oturan adamın sözleriyle anılarının canlanması.

*Eski eşlerini ve sevgililerini hatırlaması.

Sonuç:

*Yaşlı Adam'ın, düşündükçe yanındaki adamın sözlerine hak vermesi.

KİŞİLER:

Öykünün kahramanları Adam, Evgeniya ve Adam'ın Eşleri'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Adam'dır.

Adam:

Yalnızdır. Birçok kez evlilik yapmıştır ve bir kızı vardır. Bayanları sevdiğçe gönüllerin büyüdüğünü düşünür.

Evgeniya:

Bir Rum kızıdır. Adam'ın çocukluk aşkıdır.

Adam'ın Eşleri:

Haklarında isimleri dışında bilgi verilmemiştir. İsimleri, Katherine ve Kevser Hanım'dır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar Karaköy rıhtımında geçmektedir. Yeşilköy Havaalanı, Kıbrıs, Londra mekân olarak geçmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık yarım saattir. Saat sabahın ilk saatleridir ve pazar günüdür. Olay zamanı ise, tahmini kırk-elli yıldır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Kişisel anlatıcı ve tekil bakış açısı kullanılmıştır.

“Herhalde azıcık yorulmuşum. Bizim evden Karaköy yine de epeyce bir yol. Oradaki unutulmuş, yağmurdan, güneşten kağşamış bir banka çöküverdim. Buralarda başka birinin daha bulunup bulunmadığına bakmadım.” (s. 59)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

İsa Gülleri isimli bu öyküde geriye dönüş, anlatma-gösterme ve bilinç akımı teknikleri kullanılmıştır.

*Geriye Dönüş Tekniği:

“İlk karşılaşmamızda otuza merdiven dayamıştım, ilk karımla evliydim ve birlikte – belki de balayı seyahatiydi- Londra’ya gidiyorduk. Andrey de İran’a gidiyormuş.” (s. 59)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“İşte o arada söyledi Betty: ‘Hani sizin bir arkadaşınız vardı Guardian’da çalışıyordu, iki ay önce ölmüş,’ dedi. Haberiniz var mı, diye de sordu.” (s. 60)

*Bilinç Akımı:

“Yok canım, belki şimdi âşık olsam yeniden, Evgeniya çıkıp gelse bir yerlerden, İsa güllerini de getirse, Kevser Hanım bana aşkını haram etmemiş olsa, Katherine günün birinde hiçbir eşyasını almadan ve yüzüme bile bakmadan çekip gitmemiş olsa, sonra öbürleri, hiç sevemediğim, dokunamadığım, koklayamadığım kadınlar bilseler artık sevmenin ustası olduğumu ve Evgeniya çıkıp gelse...” (s. 63)

2. BÖLÜM: UNUTUŞLAR/UNUTULUŞLAR

Unutuşlar/Unutulmuşlar²⁰², **Savrulmalar** isimli öykü kitabının ikinci bölümünün adıdır. Bu bölümde *Kar İzi*, *Islak Kedi*, *Önce Metaller Isınır*, *Darmadağın*, *Söylemek İstesem*, *Bir Kadavranın Balkon Gezintisi* ve *Deniz Yosunlu Bir Taş Duvar* isimli öyküler yer almaktadır.

²⁰² Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 65-135.

2.1.5.7.KAR İZİ

*Kar İzi*²⁰³ ikinci bölümün ilk öyküsüdür. Bu öyküde, tatil köylerinin birinde bulunan bir Bayan'ın, kışı orada geçirmesi ve yılın son karının yağdığı zaman resim çekmek için sokağa çıktığında eski sevgilisinin de oraya döndüğünü ve evlendiğini öğrendiği zaman üzüldüğü anlatılmaktadır.

ÖZET:

Tatil köyündeki esnaflar, birkaç ay sonra yazlıkçıların geleceğini düşünerek hazırlıklara başlarlar. Her esnaf, dükkânına çekidüzen verir, bahçede biten otları temizleyip, özellikle ön bahçelerine çiçekler ekerler.

Bayan, yakın zamanda oraların, nasıl da gürültü ile dolacağını düşünür. Yazın, yazlıkçılar ayrılırken kendisine, kışın nasıl duracaksınız burada dediklerini anımsar. Kendisi, ortamın sessizliğinin tadını çıkarmış, biraz da olsa kafasını dinleyebilmiştir. En önemlisi de ayrıldığı sevgilisinin dönmesini bir umutla beklemiştir. Birkaç ay sonra yazlıkçıların gürültüsünü, çocuk çığlıklarını düşününce o sessiz günleri arayacağına inanır. Yılın son karının yağdığı günü anımsar. O gün doğanın fotoğrafını çekmek için, bir telaşla sokağa fırlamıştır. Eski sevgilisinin evinin önünden geçerken, piyano sesini duyar. Döndüğünü anlar ve çok sevinir. Müziği dinlemeye başlar. Sonra evin önündeki beyaz Şahin gözüne çarpar. O arabanın alındığı ilk günü ve o gün yaşadıklarını hatırlar. Arabanın üstündeki karları almaya başlar. O sırada cesaretini toplayıp yukarıya çıkmayı ve aslında onu ne kadar çok sevdiğini, kendisini yanlış tanıttığını, aslında kızdığı insanın kendisi olmadığını anlatmak ister. Tam yukarı çıkacakken, arabanın camında karlardan açmış olduğu bir aralığın içinden arka koltuktaki bebek sandalyesini görür. O an anlar ki çok sevdiği ve bir türlü unutamayıp her yerde herkeste onu aradığı sevgilisi evlenmiş ve çocuğu olmuştur. Ona zamanında söyleyemediği tüm sözlerden dolayı pişmanlık duyar. Daha sonra yukarıdaki insanların güzel insanlar olduğunu düşünür. Onlarla tanışabilmeyi ister. Sonra da belki bir gün yine karşılaşırız diyerek oradan uzaklaşır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Tatil köyündeki esnafların, birkaç ay sonra gelecek olan yazlıkçılar için hazırlanmaya

²⁰³ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 67-75.

başlaması.

*Kışı orada geçiren Bayan'ın, sessizliğin bozulacağından dolayı üzüntü duyması.

Gelişme:

*Bayan'ın çevreyi dolaşması ve sayılı sessiz günlerin tadını çıkarması.

*Aklına, yılın son karının yağdığı gün neler yaşadıklarının gelmesi.

*O gün eski sevgilisinin de orada olması ve Bayan'ın, onun evli olduğunu öğrenmesi.

*Bayan'ın zamanında yapamamış olduklarından dolayı pişmanlık duyması.

*Yine de eski sevgilisinin ailesini merak edip, onlarla karşılaşmayı istemesi.

Sonuç:

*Bayan'ın, yaşadıklarının üstünden zaman geçmesiyle birlikte biraz daha kendini toparlaması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Bayan ve Erkek'tir. Öykünün ana kahramanı ise, Bayan'dır.

Bayan:

Yalnızdır. Müzik dinlemeyi sever. Sevgilisinden ayrıldıktan sonra büyük bir pişmanlık yaşamıştır. Kendisini, ona doğru tanıtamamış ve söylemek istediklerini ona söyleyememiştir.

Erkek:

Bayan'ın eski sevgilisidir. Şu anda evli ve çocuk sahibidir. Piyano çalar. Hüzünlü bir gülümseyişi vardır. Gür saçlı ve uzun, kıvrık kirpikleri vardır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, bir tatil köyünde geçmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık yarım saattir. İlkbahar mevsimidir ve nisan ya da mayıs ayıdır. Olay zamanı ise, tahmini iki-üç yıldır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Kişisel anlatıcı ve tekil bakış açısı kullanılmıştır.

“Yanan ateşe bakarak müzik dinlediğim, çalıştığım, düşündüğüm, düşler kurduğum, bunaldığım, sıkıldığım; yine de kendimle ve dilediğim gibi yaşadığım uzun geceler bitiyor

demek. Yeniden gelecekler. Her kapıdan onlarca fırlayacak. Arka balkonda sabah kahvaltısı, ön balkonda ikinci çayı.” (s. 68)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Kar İzi isimli bu öyküde geriye dönüş, anlatma-gösterme ve iç monolog teknikleri kullanılmıştır.

***Geriye Dönüş Tekniği:**

“Perdeyi sıyırıp kış başından beri özlemle beklediğim karın, evleri, ağaçları örtmüş olduğunu görünce deliye dönmüştüm. Paltomu sırtıma atıp dışarı vuracaktım kendimi. Deniz kıyısına inecektim.” (s. 70)

***Anlatma-Gösterme Tekniği:**

“Belki yalnızca ‘Biliyordum,’ diyeceğim. ‘Yapamadım.’ diyecek o da. İlk kez konuşmuş olacak. ‘Sensiz olamadım.’ ‘Biliyordum,’ demeyeceğim yeniden. Bunları bana kendisinin anlatmasını bekleyeceğim.” (s. 72)

İç Monolog Tekniği:

“Yine de nasıl sürgün ettim kendimi buraya, bütün kışı yalnız geçirmeye kendimi neden mahkûm ettim? Seninle olduğum yerlerde tek başıma olmaya dayanamayacağımı biliyordum. Denedim; ama beceremedim.” (s. 73)

2.1.5.8.ISLAK KEDİ

*Islak Kedi*²⁰⁴ ikinci bölümün ikinci öyküsüdür. Bu öyküde, terk edilen bir Bayan’ın, olanları sorgulaması ve yalnızlık duygusundan kurtulmak için yaşadığını birilerine kanıtlama çabası anlatılmaktadır.

ÖZET:

Bayan, yaklaşık bir yıl önce erkek arkadaşı tarafından terk edilir. Sebepsizce, hiç beklemediği bir anda terk edilmek, Bayan’ı çok üzer. Anılarının bulunduğu yerlerden, uzak durduğu için de kendisine kızar. Sorun o yerlerde değil, o yerleri kirleten kişidedir. Bayan, yalnızdır ve yaşadığını birilerine kanıtlamak ister. Yani varlığını hissettirebilmektir amacı.

²⁰⁴ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 76-82.

Her gün işe vapurla gidip gelir. Vapurdan inince iş yerine yakın olan bir gazete bayisinden, her gün aynı miktar parayı uzatarak aynı sigaradan iki tane alır. Satıcı bir süre bunu fark etmez. Daha sonra Bayan'ı hatırlamaya başlar. Parayı gördüğü gibi aynı marka sigaradan iki tane uzatır. Bayan, bu sefer oyunun kurallarını değiştirir. Farklı miktarda para uzatır ve iki sigarayla bir tane de *Cumhuriyet Gazetesi* ister. Satıcı her gün gelen bu Bayan'ı artık tanır. O yaklaştığı gibi sigarasını ve gazetesini uzatır. Bayan, kendi varlığını birilerine kanıtlamayı başarmıştır. Artık Bayan, o büfeye bir gün gitmese Satıcı, onu merak edecektir. Bir süre sonra Satıcı ile muhabbet etmeye başlarlar. Olaylar daha sonra Bayan'ın planladığı gibi gitmez. Satıcı, Bayan ile tanışmayı ve onunla bir akşam yemek yemeği ister. Bayan ise, bu duruma çok kızar ve hızla vapura koşar. Kalkmak üzereyken ona yetişir. Sonra da her gün gazetesini ve sigarasını farklı bayilerden almaya karar verir.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Bayan'ın, kendi varlığını bir başkasına hissettirmek istemesi.

Gelişme:

*Bayan'ın, her gün iş yerine yakın olan bir büfeden aynı miktar parayla aynı sigaradan iki tane alması.

*Bayan'ın, sebepsiz yere kendisini terk eden erkek arkadaşını affetmemesi ve içinde bunun savaşını vermesi.

*Satıcı'nın, Bayan'ın varlığını hissetmeye başlamasıyla Bayan'ın farklı bir oyun oynaması.

*Bayan'ın, sonunda amacına ulaşması.

Sonuç:

*Bayan'ın, amacına ulaşmış olmasına rağmen hesaba katmadığı bir yakınlığın oluşması ve Bayan'ın bu oyundan vazgeçip her gün farklı bayilerden alışveriş yapmaya karar vermesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Bayan, Bayan'ın Eski Sevgilisi ve Satıcı'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Bayan'dır.

Bayan:

Çalışan bir bayandır. Sevgili tarafından terk edilmiştir. Bu sebepsiz terk edilmeyi kabullenemez ve kendi kendine bunun iç savaşını verir. Yalnızdır. Varlığını birilerine kanıtlamak, bu dünyada ben de varım, yaşıyorum demek ister. Bir var olma savaşı içindedir. Hiçbir zaman tam mutlu olunamayacağını bilip, olaylara ve kişilere esneme payı bırakır. Kendini yarı mutlu sayar ve daha fazlasını beklemez.

Bayan'ın Eski Sevgilisi:

Evlilyken de eşini başka bir kadın için terk edip gitmiş birisidir ve bu yaptığından dolayı da övünür. Eşini ne durumda bıraktığını gururlanarak, Bayan'a anlatır. Daha önce birçok kadınla ilişkisi olmuştur. Çok fazla gülmez.

Satıcı:

Bayan'ın, kendi varlığını hissettirmek istediği bir kişidir; fakat Bayan'ın bu oyununu yanlış anlamış, yakınlık kurmaya çalışmıştır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, İstanbul-Haydarpaşa'da geçmektedir. Kızkulesi'nden de söz edilmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık üç-dört haftadır. Olay zamanı ise, bir yıldır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Kişisel anlatıcı ve tekil bakış açısı kullanılmıştır.

“Onu ilk gördüğümde hiçbir şey olmadı. Çünkü orada nasıl bir adamın oturmakta olduğunu bilmiyordum, merak da etmiyordum.” (s. 76)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Islak Kedi isimli bu öyküde montaj, geriye dönüş ve iç monolog teknikleri kullanılmıştır.

*Montaj:

Öyküde bir kitap adı olarak görülen şu cümle kullanılmıştır:

“ ‘Sevilen Kadınlar, Terk Edilen Kadınlar’ ” (s. 77)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Bir gün martıların bu kadar da çirkin olamayacağını düşünürken bunların martı değil, karabatak olduklarını fark etmiştik. Yandan görünüşlerini gösterip ‘dedikoducu komşu teyzelere’ benzediklerini söylemişim, gülümsemişti.” (s. 78)

*İç Monolog Tekniği:

“ ‘O şimdi ne yapıyor?’u aklımdan uzak tutmaya çalıştıkça hep bu soruya oldukça masum yanıtlar bulmaya çalışmam neden? Beni aklımdan çıkaramadığını düşünmeye, onun da beni düşünüyor olduğuna kendimi inandırmaya bunca çabalamam boşuna değil mi?” (s. 81)

2.1.5.9.ÖNCE METALLER ISINIR

*Önce Metaller Isınır*²⁰⁵ ikinci bölümün üçüncü öyküsüdür. Bu öyküde, eşini bir Bayan için bırakan Adam’ın, mutluluğu yaşaması yerine, uğruna eşini bıraktığı Bayan tarafından terk edilmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Adam evlidir ve bir Bayan ile ilişkisi vardır. Bu durumda eşinden ayrılması gerekmektedir. Adam, bu yaşananları eşine anlatınca eşi, onu anlar ve onun bir başka Bayan’a gitmesine izin verir. Yani kendi mutluluğu yerine eşinin mutluluğunu tercih eder. Adam, bu anlayışı sebebiyle eşine karşı kendisini borçlu hisseder. Ayrılmalarına rağmen dostça da olsa eşiyle görüşmeye devam eder. Bu durumu kabullenemeyen Bayan, Adam’ı kurnazlıkla suçlar ve onu bırakır. Adam, ayrılık sebebini ortak arkadaşları olan Arzu’dan öğrenir. Çünkü Adam, Bayan’ı ailesinin yanına göndermiştir. Daha sonra da kendisine döneceğini beklerken, Bayan bir daha ona dönmemiştir. Adam, yıkılır. Aslında Bayan’ı çok seviyordur. Ayrıldığı eşiyle görüşmesinin tek sebebi vicdanını biraz daha olsun rahatlatabilmek içindir. Adam, aylarca kendi kendine konuşur. Bir gün kendini sokağa atar ve kendisini sinemada bulur. Filmdeki yangın sahnesinde insanların, ilk önce kaçış yeri olarak yanan katlardan sarkan beton demirlerine tutunmayı düşünmeleri Adam’ı kızdırır. Çünkü Adam, önce metallerin ısındığını düşünür ve insanların bu kadar düşüncesiz olmasına daha fazla dayanamayıp sinemadan dışarıya çıkar. Kendisini, her zaman gittikleri mekânın içinde bulur. Arkadaşı Arzu ve kendisini terk eden Bayan da oradadır. Adam, tedirgin olur. Ne yapacağını bilemez. Bayan

²⁰⁵ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 83-91.

gidince Arzu, kendisini yanlarına çağırır. Bayan'ın, kendisi için "Kuyruğu koparılmış kediler gibi dolaşmasın peşimde" dediğini söyler. Adam, bu söz üzerine yıkılır. Hemen mekândan çıkıp taksiye biner. Şoför, Adam'ın durumunu anlar. "Adresini ver, öldüreyim onu" der. Adam ise, sabah öldüresiye sevmenin ne demek olduğunu düşünmüştür. Sevgiyi çürütmek yerine, onun çürütmesini önlemek için ortadan kaldırmanın daha iyi olduğuna karar vermiştir. İlk başta bunu duyduğunda irkilse de sonunda adresi Şoför'e verir.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

- *Adam'ın, bunalıp kendini sokağa atması ve sinemaya gitmesi.
- *Filmin saçmalığına daha fazla dayanamayıp, filminden çıkması.

Gelişme:

- *Adam'ın, farkında olmadan her zaman arkadaşlarıyla birlikte gittikleri mekâna gitmesi.
- *Orada Arzu ve eski sevgilisiyle karşılaşması.
- *Arzu'nun, Bayan gittikten sonra Adam'ı çağırması ve Bayan'ın kendisi için söylediklerini iletmesi.
- *Bu söz üzerine yıkılan Adam'ın, mekânı terk etmesi.

Sonuç:

- *Taksi Şoför'ünün, Adam'ın halinden anlaması ve Bayan'ı öldürebileceğini söylemesi.
- *Adam'a ilk başta bu fikir ürkütücü gelse de sonunda adresi Şoför'e vermesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Adam, Adam'ın Ayrıldığı Eşi, Bayan, Arzu ve Şoför'dür. Öykünün ana kahramanı ise, Adam'dır.

Adam:

Eşinden, sevgilisi için ayrılmıştır. Bu konuda vicdan azabı duyar. Kibar birisidir. Ne kadar kızsada sözlerine dikkat eder. Yalnızdır. Her gün kendi kendisiyle konuşup durur. Olanları bir türlü kabullenemez. Eşinden mutlu olmak için ayrılmıştır ama eşinin mutsuzluğu üzerine bir mutluluk yaşayamaz ve hüznemahkûm olur.

Adam'ın Ayrıldığı Eşi:

Eşinin, bir başka bayana gitmesine karşı çıkmaz. Sevgiye, aşka karşı bir saygısı vardır. Aldatılmayı ve terk edilmeyi de kabullenir.

Bayan:

Adam'ın, eşinden ayrılmasına sebep olan kişidir. Adam'ın dostça da olsa, ayrıldığı eşyle görüşmesini istemez ve onu terk eder.

Arzu:

Adam ile Bayan'ın ortak arkadaşıdır. Olayları abartarak anlatmasını sever. Evlidir.

Şoför:

Daha önce on dört yıl hapisshanede yatmış birisidir. Maddi sıkıntı çeker. Bir insanı hiç acımadan öldürebilecek kadar gaddardır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, ilk önce sinemada sonra da içki içilebilen bir mekânda geçmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık iki-üç saattir. Olay zamanı ise, tahmini iki-üç yıldır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“Evde kalsam durumun değişmeyeceğini kimse bilmeseydi ben biliyorum. Yine onunla konuşacağım, sürekli, tek başıma, deli gibi. Mutfağa giderken, banyodan çıkarken, traş olurken, giyinirken, soyunurken; sürekli bir hesaplaşma: Bunu bana nasıl yaptın?” (s. 83)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Önce Metaller Isınır isimli bu öyküde, iç monolog ve anlatma-gösterme tekniği kullanılmıştır.

*İç Monolog:

“İnsanların karşısındakinde de kendilerini sevdiği doğru mu yoksa, kendi düşgücümü mü seviyorum aslında? Sen o şırl şırl akan ırmak değil misin? Çağılıtyı da mı ben uydurdum?” (s. 87)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“-Neredeyse kar yağacak, diyorum. Her zaman olduğu gibi balıklama atlıyor sözümün üstüne şoför:

-Trakya’da yağıyormuş beyim, diyor. Yakında burada da başlar.” (s. 88)

2.1.5.10.DARMADAĞIN

*Darmadağın*²⁰⁶ ikinci bölümün dördüncü öyküsüdür. Bu öyküde, Yılmaz’ın İstanbul’a yerleşmesi, kız arkadaşı Hande’nin, onun yanına taşınmak yerine arada bir gelip gitmesi ve bu durumun da aralarında sorun oluşturup ayrılmalarına sebep olması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Yılmaz ile Hande, Ankara’da okurlar. Sevgilidirler. Yılmaz, okul yıllarında siyasi düşünceleri nedeniyle polisler tarafından aranır. Okulu bitirdikleri gibi Yılmaz, İstanbul’a taşınır. Ankara’da yalnız yaşayan annesi vardır ve onu da Hande istemediği için yanına alamaz. Hande, Ankara’da bir iş bulur ve orada çalışır. Anne babası da Ankara’da yaşarlar; ama Hande, onlarla birlikte kalmaz. Yılmaz ile Hande, İstanbul’da kendilerine yeni bir hayat kurmaya karar verirler. Yılmaz, bir ev tutar. İyi bir yerde iş bulur; fakat Hande, İstanbul’a yerleşmek yerine on beş günde bir gelip gitmeyi tercih eder. Yılmaz, kendisini yalnız bıraktığı için Hande’ye çok kızar. İstanbul’da tanıdığı yoktur. Kalabalıkla üstüne üstüne gelir. Birde polislere yakalanma stresi onu çok bunaltır. Hande’nin, Ankara’dan geldiği bir gece ona, biraz da onu kızdırmak için, yokluğunda teyzesinin kızı İpek ile birlikte olduğunu anlatır. Hande, gecenin yarısında hızla evden çıkar. Ertesi günü buluşurlar. Yılmaz, Hande’yi çok sever. Ondan ayrılmak istemez. Hande de Yılmaz’ı sever ve ayrılma taraftarı değildir. Yılmaz, yine de bu yalnızlığa dayanamaz. Oturdukları pastanede, “ya sürekli yanımda ol ya da hiç gelme” der. Hande’yi otobüs durağına bırakırken de “saat altıda burada ol yoksa arkama bile bakmadan yürürüm.”der. Toplantı çıkışı Yılmaz, durağa gelir. Saat yedi buçuğa kadar kendisini bekler; ama Hande gelmez. Yılmaz evine gelir. Hande’nin teyzesinde kaldığını biliyordur. Telefon eder ve telefona Hande çıkar. Yılmaz, daha çok yıkılır. Bir terslik yoktur ve Hande isteyerek gelmemiştir. Yılmaz, markete gidip içki alır. Bir zamanlar Hande’ye destek olmak için bıraktığı sigaraya da o gece başlar. Yılmaz, kendi kendine bu durumu

²⁰⁶ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 92-107.

tartışırken telefon çalar. Telefonu açtığında hiçbir ses gelmez. Yılmaz, Hande'nin aradığını düşünerek hızla kapatır telefonu. Bu davranışıyla Hande'ye çok kızmış olduğunu belli etmek ister.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Yılmaz'ın, İstanbul'a taşınması ve Hande'nin, Yılmaz'ı İstanbul'da yalnız bırakması.

Gelişme:

*İstanbul'da kimseyi tanımayan Yılmaz'ın, kendisini çok yalnız hissetmesi.

*Hande'nin, İstanbul'a yerleşmek yerine on beş günde bir gelip gitmesi ve bu duruma Yılmaz'ın çok kızması.

*Yılmaz'ın, Hande'nin canını acıtmak için, teyzesinin kızı İpek ile birlikte olduklarını söylemesi ve Hande'nin hızla evden çıkması.

*Ertesi günü pastanede oturup konuşmaları.

*Akşam için verilen randevuya Hande'nin gelmemesi ve Yılmaz'ın üzülen evine dönmesi

Sonuç:

*Ayrılacaklarına bir türlü inanmak istemeyen Yılmaz'ın, Hande'nin bunu gerçekten istediğini düşünerek ona kızması, içki ve sigarayla avunması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Yılmaz, Hande ve İpek'tir. Öykünün ana kahramanı ise, Yılmaz'dır.

Yılmaz:

Ankara'da üniversiteyi okur. Siyasi düşüncelerinden dolayı polis tarafından aranır. Okulu bitince İstanbul'a yerleşir ve burada iyi bir iş bulur. Kız arkadaşı Hande, onu İstanbul'da yalnız bırakır ve bu duruma Yılmaz çok kızar. Hatta bunu ayrılık sebebi olacak kadar ileriye götürür. Yaşamında sadece annesi vardır. Onu da Ankara'da tek başına bırakıp da gelmiştir.

Hande:

Yılmaz'ın kız arkadaşdır. Ankara'da birlikte üniversiteyi okumuşlardır. Ankara'da yaşar. Orada bir iş bulmuştur. Ailesinden ayrı bir evi vardır. İstanbul'a yerleşmek yerine oraya arada sırada gitmeyi tercih eder.

İpek:

Hande'nin teyzesinin kızıdır. Rahat bir yaşantısı vardır. Yılmaz ile birlikte olmuştur ve bu birlikteliği hiç düşünmeden Hande'ye söyleyebilecek bir karaktere sahiptir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, İstanbul'da geçmektedir. İstanbul'da bir pastane, vapur, Yılmaz'ın evi ve Ankara mekân olarak geçmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık bir gündür. Olay zamanı ise, beş yıldır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. İlahi anlatıcı ve Tanrısal bakış açısı vardır. “Sessizliği delmek için, bir saatten fazla zamanları olduğunu söyledi; ama sessizliğe asılı kaldı bu söz, onu delemeyi. İşinin en geç akşam 5'te biteceğini, oradaki adamların birçoğunu zaten pek sevmediğini, bugünkü görüşmede de birtakım tatsızlıklar çıkabileceğini, işle ilgili daha bir yığın ayrıntıyı birbiri peşine takıp sıraladı.” (s. 104)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Darmadağın isimli bu öyküde, geriye dönüş ve iç çözümleme tekniği kullanılmıştır.

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Aynı evde oturmak istemediğini öğrendiğinde pek kızmamıştı Hande'ye. Hatta bunun, aşkı korumak adına düşünülmüş bir önlem olduğunu sanıp sevinmişti bile. Öyle ya, Hande gelgeç bir ilişki gözüyle bakmıyor, yaşatmak, uzun ömürlü kılmak istiyordu ilişkilerini; basmakalıp bir evlilik gibi olmasını önlemeye çalışıyordu.” (s. 94)

*İç Çözümleme Tekniği:

“Yüzüne bugün belki de ilk kez dikkatle baktı ve elle tutulurcasına somut bir hüzne rastladı orada. Hüznü algılamadan önce söylemeyi tasarladıklarının, dudaklarından yine de döküldüğünü tam bu arada ve şaşkınlıkla fark etti.” (s. 106)

2.1.5.11.SÖYLEMEK İSTESEM

*Söylemek İstesem*²⁰⁷ ikinci bölümün beşinci öyküsüdür. Bu öyküde, eşi tarafından sekiz ay önce terk edilen Süheyla Hanım'ın, eşini umutsuzca beklemesi ve eşinin üç gün sonra geleceğini söylemesiyle de umutlanması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Süheyla Hanım evli ve iki çocuk annesidir. Sekiz ay önce eşi, artık sıkıldığını, duvarların üstüne üstüne geldiğini ve gitmek istediğini söylemiş ve gitmiştir. Süheyla Hanım, bu ansızın gitme isteğine bir anlam veremez. Eşine, bunu sormaya çalışsa da bir türlü cevabını alamaz. Süheyla Hanım, terzidir. Zamanında okula gidemeyince annesi onu bir terzinin yanına çırak olarak göndermiş, meslek öğrenmesini istemiştir. Şimdi bu meslekle de kimseye muhtaç olmadan, iki çocuğuyla yaşamaktadır. Figen Hanım, eski müşterilerindedir. Bir gün Süheyla Hanım'ı arayıp evine çağırır. Kızı ve kendisine elbise diktirecektir. Süheyla Hanım, bayanın evine gider. Bayan, kendisini görünce uzun zamandır görüşmediklerini; ama hiç değişmemiş olduğunu söyler. Bu söze Süheyla Hanım çok kızar. Bu süre zarfında hayatında çok şey değişmiştir. En önemlisi de eşi, kendisini ve çocuklarını bırakıp gitmiştir. Herkesi sevindiren bu söz Süheyla Hanım'ı üzmüştür. Figen Hanım'ın, eline verdiği kumaşlar bakınca, bu kumaşların modasının çoktan geçtiğini düşünür. Figen Hanım, çayı koyup gelene kadar da düşüncelere dalar. Eşi, kendisini aramış üç gün sonra geleceğini ve çocuklarıyla kendisini çok özlediğini söylemiştir. Süheyla Hanım, eşi gelince kendisine nasıl davranacağını bilemez. Sitem etmek istemez, çünkü eğer bir daha dönmeyi düşünmüyorsa evden uzaklaştırmaktan çekinir. Yakın da davranamaz. Geçip giden bu uzun süre, onların arasına da bir mesafe koymuş olmalıdır. Figen Hanım, mutfaktan odaya gelince Süheyla Hanım'a görüşmeyeli neler yapmış olduğunu sorar. Eşiyle arasının nasıl olduğunu öğrenmeye çalışır. Çünkü en son görüştüklerinde eşi, işten çıkarılmak üzeredir. Süheyla Hanım, hiçbir sorunlarının olmadığını, çok mutlu olduklarını hatta eve giderken rakı, balık alıp ziyafet çekeceklerini anlatır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Süheyla Hanım'ı, bir gün eski müşterilerinden Figen Hanım'ın çağırması.

²⁰⁷ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 108-114.

Gelişme:

*Figen Hanım'ın kapıda onu, hiç değişmemişsin sözleriyle karşılayınca Süheyla Hanım'ın bu söze kızması.

*Bu süre zarfı içinde Süheyla Hanım'ı, eşi terk ettiği için aslında hayatında çok şeyin değişmesi.

*Süheyla Hanım'ın, kumaşları kesmeye başlaması.

*Üç gün sonra geleceğini söylediği eşine nasıl davranacağını düşünmesi.

*Çayı hazırlayıp gelen Figen Hanım'ın sorularına olmasını istediği gibi cevap vermesi.

Sonuç:

*Süheyla Hanım'ın, Figen Hanım'a giderken alacağını söylediği rakı ve balığı, unutmamak için kendi kendine tekrar etmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Süheyla Hanım ve Figen Hanım'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Süheyla Hanım'dır.

Süheyla Hanım:

Süheyla Hanım, on yıllık evli ve iki çocuk annesidir. Sekiz ay önce eşi tarafından terk edilmiştir. Terzidir ve geçimini bu meslek ile sağlar. Eşini, ne olursa olsun affetmeye hazırdır. Mutlu olmasa da çevresindeki insanlara mutluymuş gibi görünür.

Figen Hanım:

Süheyla Hanım'ın müşterilerinden biridir. Kilolu bir bayandır. Liseye giden bir kızı vardır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Figen Hanım'ın evinde geçmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık bir saattir. Olay zamanı ise, sekiz aydır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Kişisel anlatıcı ve tekil bakış açısı kullanılmıştır.

“Nereden bulmuş bu kumaşı, ninemden kalma. Paraya kıyıp yenisini almaz, kıyıda köşede ne bulmuşsa... Kıza bluz dikecekmişiz bundan. O, ben gelirken çıkan kız da – o değişmiş, aynı değil, boylanmış, genç kız kalıbına girmiş- hayatta bu bluzu giyemez. Üstelik bebe yaka yapacakmışız.” (s. 108)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Söylemek İstesem isimli bu öyküde anlatma-gösterme, iç monolog ve montaj teknikleri kullanılmıştır.

***Anlatma-Gösterme Tekniği:**

“ ‘Neden, diye sormak yasak mı?’ demiştim son gece. ‘Yasak!’ demişti o da. ‘Neden?’ dedim. Kötü bir şey yapacakmış gibi baktı. Ölecekmiş, öldürecekmiş gibi. ‘Yani neden yasak diye soruyorum,’ dedim.” (s. 109)

***İç Monolog Tekniği:**

“Aslında huysuzluğum sabahki laf yüzünden. Yalan söylüyor, aynı Süheyla Hanım değilim. Hem benim çektiklerimi çekip aynı kalabilir mi insan? Saçım beyazlamaya başladı bile.” (s. 110)

***Montaj:**

Öyküde şarkı sözlerinden alıntı yapılmıştır:

“ ‘Yalnız bırakıp gitme bu akşam yine erken/Öksüz sanırım kendimi ben sensiz içerken.’” (s. 112)

“ ‘Söylemek istesem gönüldekini/Dilime dolanan ıstırap olur.’” (s. 112)

2.1.5.12.BİR KADAVRANIN BALKON GEZİNTİSİ

*Bir Kadavranın Balkon Gezintisi*²⁰⁸ ikinci bölümün altıncı öyküsüdür. Bu öyküde, artık eski çekiciliği kalmamış olan bir Bayan’ın son günlerdeki yaşamı ve onun hakkında uydurulan hikâyeler anlatılmaktadır. Yani öyküde anlatı içinde anlatı kullanılmıştır. Anlatılardan biri Bayan’ın son günlerinde yaşadıklarıken, diğer anlatılar Bayan hakkında uydurulan farklı farklı hikâyelerden oluşmaktadır.

²⁰⁸ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 115-123.

ÖZET:

Mahallede eski olanların yadırgamadığı, yeni taşınanların ise yadırgadığı bir Bayan yaşamaktadır. Bayan, eskiden kir içinde de olsa giysiler giyip sokakta dolaşırken ya da evinin arka balkonunda bulunurken, zamanla o kıyafetlerini de çıkarır. O kir içindeki kıyafetlerini çıkarıp balkondaki tellere ya da evinin herhangi bir köşesine asar. Balkonda çıplak olarak dolaşır. Onu ilk defa gören insanlar bu duruma şaşırır. Arada bir Bayan'ı yaşlı, topal bir adam ziyaret eder. O adamın da kim olduğunu kimse bilmez. Sonra bir gün o Bayan, evde ölü bulunur. Herkes Bayan'ın öldüğünü duyar. Daha sonra da Bayan hakkında çeşitli hikâyeler uydurulmaya başlanır.

Kimine göre bu Bayan, Beyoğlu'nun pavyonlarından birinde çalışan, oranın gözbebeği bir hayat kadınıdır. İsmi de Zühre'dir. Süslü şapkayı takan ilk kadın da odur. Daha sonra bu Bayan'ın, Hasan isminde bir aşığı olur. Şu anda sahip olduğu evi de ona Hasan Bey almıştır. Hasan Bey, ne diller döktüyse de Zühre'yi evlenmeye razı edememiştir. Yıllar sonra da Zühre'yi unutamayıp onu ziyarete gelmiştir. Eve gelen yaşlı, topal adam da bu Hasan Bey'dir.

Kimine göre bu Bayan, İstanbul'un varlıklı ailelerinden birinin kızıdır. Annesi bu varlıklı ailenin tek kızı. Bayan'ın ismi Firdevs'tir. Biraz şımarıkça büyütüldüğü için her istediği yapılır. Bir gün Mısırlı birini sever. Aile bu ilişkiyi onaylamaz ve Firdevs'te ona kaçar. Yirmi dört yıl birlikte yaşarlar. Sonra eşinin maddi durumu kötüleşir. Kendi intihar eder ve intihar etmeden önce de eşini, İstanbul'a gönderir. Firdevs'in dedesi ölmüştür. Annesi, kızının yokluğuna dayanamamış ve veremden ölmüştür. Babası ise, kendisini hiç affetmez. Şu anda sahip olduğu evinin bulunduğu yerde eskiden onların köşkleri vardır. O köşkün arsası ona verilir. Babası da arada sırada kızını ziyaret eder. Eve gelip giden yaşlı ve topal adam da onun babasıdır.

Kimine göre ise o yaşlı adam, Bayan'ın kardeşidir. Yaşlı adam, öğretmen emeklisidir. İkisi de evlenmemişlerdir. Küçük dayılarının da akıl sağlığı pek yerinde değildir. Daha sonra dayıları ölür. Yaşlı adam şu anda huzurevinde yaşar. Kardeşini de yanına almak ister; ama o gelmez. Zaten görevlilerde rahatsız olduğu için onu, oraya almak istemezler. Kardeşi zamanla daha da kötüleşir. Eve geldiğinde onu içeri almaz. Yine de yaşlı adam, yiyecek bir şeyler getirip, onları kapıya bırakır.

OLAY ÖRGÜSÜ:**Giriş:**

*Bayan'ın, kirli kıyafetler içinde sokaklarda ya da balkonda dolaşması.

Gelişme:

*Bayan'ın, zamanla daha da kötüleşmesi ve çıplak dolaşmaya başlaması.

*Komşularının, Bayan'ı yadırgaması.

*Bayan'ı, arada sırada yaşlı bir Adam'ın ziyaret etmesi.

Sonuç:

*Bayan'ın, bir gün evde ölü bulunması.

*Ölen Bayan hakkında çevredeki insanlar tarafından birçok hikâyelerin uydurulması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Kadın ve Adam'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Bayan'dır.

Bayan:

Akıl sağlığı yerinde değildir. Ölmeden önce daha da kötüleşmiş, çıplak dolaşmaya başlamıştır. Çok zayıf ve yaşlı bir Bayan'dır. Evi vardır. Komşuları hakkında bir bilgiye sahip değildir. Gizemli ve sır dolu bir Bayan'dır.

Adam:

Yaşlı ve topaldır. Arada sırada Bayan'ı ziyarete gelir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, İstanbul'da Bayan'ın evinde ve onun bulunduğu mahallede geçmektedir. Anlatma zamanı tahmini üç-dört yıldır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. İlahi anlatıcı ve Tanrısal bakış açısı vardır. “Artık hiçbir şey satmıyor; çünkü kendisi de para etmiyor. Ama izlemek serbest. Antika olamadan hoyratça eskitilmişlere bile hâlâ büyük ilgi var. Eski eşya ile antika arasındaki farkı bilen pek az kişi kaldığına göre antika yerine bile geçebilir.” (s. 117)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Bir Kadavranın Balkon Gezintisi isimli bu öyküde, geriye dönüş tekniği ve anlatı içinde anlatı kullanılmıştır.

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Bir zamanlar sokaklardan toplanmış – uzun bir zamandır sokağa çıkmadığı söyleniyor, eskiden dilenir miymiş ne, hep sokaklarda dolaşmış – renkleri karışmış, buruşuk, pis bir yığın giysiyi balkona asıp on dakika ya da üç gün sonra toparlarken görülürmüş.” (s. 116)

*Anlatı içinde anlatı:

Öyküde Bayan hakkında farklı farklı hikâyeler uydurulmuştur. (s. 118-123)

2.1.5.13.DENİZ YOSUNLU BİR TAŞ DUVAR

*Deniz Yosunlu Bir Taş Duvar*²⁰⁹ ikinci bölümün son öyküsüdür. Bu öyküde, evladını şehit veren Haydar’ın isyanı ve yaşadığı acılar anlatılmaktadır.

ÖZET:

Haydar, Çiğdem ile evlidir ve Serdar isminde bir oğlu vardır. Oğlu Serdar, askerde şehit edilmiştir. Haydar, bu duruma çok isyan etmiş, çok üzülmüştür. Vatan sağ olsun demek istemez. Tek oğlunu kaybetmek onu yıkar. Uzun bir süre kendine gelemmez. Aslında Haydar, oğlunu askere gönderdiği gibi gördüğü garip ve ürkütücü rüyalarla kötü bir olay yaşayacaklarını anlar. Sonunda da oğlunun bayrağa sarılı cenazesini gelir. Haydar, sinir krizleri geçirmeye başlar. Kendisi bir eczanede kalfadır. Çevredeki insanlar onun, kendisine zarar vereceğini düşünüp eczaneden uzak tutmak isterler. Çiğdem de yıkılmıştır. Haydar, Çiğdem’e destek olmak yerine, onu bırakıp kaçar. Daha fazla oralarda duramaz.

Haydar, geçerken deniz kıyısındaki bir gazinoda, karşılıklı oturmuş bir çift görür. O çift hakkında düşünmeye başlar. Şu anda ne kadar da mutlu görünüyordur. İleride de bir gün yolları bu taraflara düştüğünde hep bu mutlu anı hatırlayacaklardır. Haydar, Çiğdem ile sözlükten böyle bir deniz kenarında oturduklarını hatırlar. Çiğdem’e neler söylemişti pek aklına gelmez; ama gelecek planları kurdukları muhakkaktır. Çiğdem, yine her zaman olduğu

²⁰⁹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 124-135.

gibi tek çocuğa karşı çıkmış, ikinci çocuğu da istemiştir. Çiğdem, eğer birine bir şey olursa kendilerine destek olarak görür ikinci çocuğu. Haydar ise, bu düşünceye karşı çıkar ve nitekim de tek çocukları olmuştur. Şimdi oğlunun ölmüş olabileceğini bir türlü kabullenemez. Çıkıp bir yerlerden gelmeyecek olduğunu bildiği halde bekler. Artık yalnızdır. Bir deniz kıyısında yaşamaya devam eder.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Haydar'ın oğlunun, askerde şehit edilmesi.

Gelişme:

*Bu acıya dayanamayan Haydar ve Çiğdem'in yıkılması.

*Haydar'ın, sinir krizleri geçirip delirme noktasına gelmesi.

*Haydar'ın , daha fazla oralarda kalamayıp, oralardan uzaklaşması.

*Akşamüstü yürürken deniz kıyısında oturan bir çift görmesi.

*Bu çifti görmesiyle birlikte anılarını hatırlaması.

Sonuç:

*Balığa çıkmak için erken olduğunu düşünen Haydar'ın, biraz daha dolaşmaya karar vermesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Haydar, Çiğdem ve Serdar'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Haydar'dır.

Haydar:

Kırk beş-elli yaşlarında, evlat acısı yaşamış bir babadır. Evlidir; ama oğlunu kaybettikten sonra eşini, bırakıp gitmiştir. Olanları bir türlü kabullenemez. Vatan sağ olsun demek yerine isyan eder. Tek oğlunu şehit vermiştir. Şu anda yalnızdır. Sağlığı iyi değildir. Arada sinir krizleri geçirir.

Çiğdem:

Haydar'ın, bırakıp gittiği eşidir. Oğlunun ölümünden sonra yıkılmıştır. Artık o da sağlıklı bir birey değildir. Çiğdem, Haydar'a göre daha metanetli çıkmış, bir bakıma olanları kabullenebilmiştir.

Serdar:

Haydar'ın şehit edilen oğludur. Okumamıştır; ama babası onu iyi bir eczacı çırağı olacak kadar iyi yetiştirmiştir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar bir deniz kenarında geçmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık on-on beş dakikadır. Akşamüstü saatleridir. Olay zamanı ise, tahmini yirmi-yirmi beş yıldır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. İlahi anlatıcı ve Tanrısal bakış açısı vardır. “Burada pek çok çift gördü; ama bu kadar onlara benzeyeniyle ilk kez karşılaşılıyor. Geçerken, akıllarına gelmiş, oturmuşlar buraya besbelli, arabaları var, mutlaka vardır, hangisiyse, çekmişler kıyıya; ama denizi oradan görmekle yetinememişler ki inmişler arabadan burada bir çay, bir bardak bira içmek istemişler.” (s. 124)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Deniz Yosunlu Bir Taş Duvar isimli bu öyküde tasvir, iç çözümleme ve geriye dönüş teknikleri kullanılmıştır.

*Tasvir:

“Yanında bir otopark vardı, diyecekler. Öbür tarafta balıkçılar falan... Deniz, kaldırımlarla, şoşeler, ara yollar, yol üstü parklarla çevrelenmişti; öylece doğal yalayışlarla okşuyordu kıyıyı.” (s. 124)

*İç Çözümleme Tekniği:

“Deniz, onlar için bakılacak sözde mutluluk verecek bir görüntü yalnızca, duvara asılan bir tablo. Haydar'ın ise sahibi, patronu, kendisini ait saydığı tek gerçeklik. Onlar için seyretmelik, Haydar için kurtuluş, kurtarılış, hâlâ yaşıyor olmanın bir anlamı varsa işte o.” (s. 125)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Daha önceleri, böyle olduğu en küçük bir an yoktu yaşamında. İyi bir işi vardı, aylığını tıkr tıkr alırdı. Çiğdem, ağlamaktan kan oturmuş bir çift göz değil, gülümseyen dudaklardı o zamanlar. Serdar bebeki daha.” (s. 128)

DİL VE ÜSLUP:

Savrulmalar isimli bu öykü kitabının içinde bulunan on üç öyküde de sade, anlaşılır ve akıcı bir dil kullanılmıştır. Öykülerde kullanılan anlatım teknikleriyle, anlatım daha sürükleyici hale getirilmiştir. Kahramanlar İstanbul Türkçesiyle konuşturulmuş, yöresel dil özelliklerine yer verilmemiştir.

SONUÇ:

Feyza Hepçilingirler'in, **Savrulmalar** isimli öykü kitabının ilk basımı 1997 yılında, ikinci basımı ise 1998 yılında Remzi Kitabevi'nden çıkarılmıştır.

İncelemiş olduğumuz **Savrulmalar** isimli bu öykü kitabı iki bölüm ve toplam on üç öyküden oluşmaktadır. Bütün öykülerde sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. *Darmadağın* isimli öykünün dışında diğer öyküler klasik tarzda yazılmıştır. *Darmadağan* isimli öyküde ise, öykü dört bölüme ayrılmış ve her bölüm numaralandırılarak karışık bir sıra ile yerleştirilmiştir. (2-4-3-1) Böylece de klasik tarzdan uzak bir anlatıma yaklaşılmıştır. On öyküde (*Ölüm Çiçekleri*, *Önce Metaller Isınır*, *Söylemek İstesem...* vb.) belirli bir sona varılmamış, öykülerin sonu açık bırakılmıştır. *İsa Gülleri* durum öyküsü, diğer öyküler (*Tek Çizgi İnce Bir Mor*, *Haydarpaşa-19.35*, *Islak Kedi...* vb.) olay öyküsüdür. Öykülerinin büyük bir kısmında kahramanlar hakkında ayırt edici bir bilgi verilmemiştir. Belirli bir isimleri dâhi yoktur. Genel ifadelerle anlatılmıştır. (Bayan, Adam... vb.) Öykülerin bazılarında (*Haydarpaşa-19.35*, *Bir Kadavranın Balkon Gezintisi...* vb.) argo kelimelere yer verilmiştir. Öykülerde dikkati çeken en önemli unsur da on üç öykünün hepsinde de hüznü bir son ya da hüznü bir olay anlatılmaktadır. Bütün öykülerin temelinde “yalnızlık” teması yatmaktadır. Kitabın isminden de anlaşılacağı gibi dağılmış, parçalanmış, savrulmuş hayat hikâyeleri ele alınmıştır. Vedalaşmalar ya da istemeden, beklenilmeden yaşanan ayrılıklar işlenmiştir.

İncelemiş olduğumuz bu on üç öykünün sekizinde (*İsa Gülleri*, *Islak Kedi*, *Darmadağın...* vb.) yalnızlık konusu, ikisinde (*Tek Çizgi İnce Bir Mor* ve *Deniz Yosunlu Bir Taş Duvar*) ölüm, *Haydarpaşa-19.35* isimli öyküde mutsuz bir evliliği olan Adam'ın gönül kaçamağı, *Bu Uzun Geceler* isimli öyküde zor bir hayat yaşamış olan Bayan'ın erkeklerden uzak durması, *Söylemek İstesem* isimli öyküde de terk edilme konusu işlenmiştir. Aslında bütün öykülerin temelinde yalnızlık konusu yatmaktadır. Öykülerin yedisinde (*Kar İzi*, *Ölüm Çiçekleri*, *Bir Kadavranın Balkon Gezintisi...* vb.) ana kahraman bir Bayan iken, diğer

öykülerin (*Ertesi Gün, İsa Gülleri, Önce Metaller Isınır...* vb.) ana kahramanı ise, Erkek'tir. Öykülerin altısında (*Haydarpaşa-19.35, Ertesi Gün, İsa Gülleri...* vb.) olaylar İstanbul'da geçer. *Kar İzi* ve *Deniz Yosunlu Bir Taş Duvar* isimli öykülerdeki olaylar, ismi açıkça verilmesede bir tatil beldesinde geçmektedir. Diğer öykülerde (*Tek Çizgi İnce Bir Mor, Ölüm Çiçekleri, Bu Uzun Geceler...* vb.) ise; olayların geçtiği yer açıkça belirtilmemiştir. Öykülerde belirli bir zaman kullanılmamıştır. Onun için de zaman konusunda yaklaşık, tahmini gibi ifadeler kullanılmıştır. Öykülerin dokuzunda (*Ertesi Gün, İsa Gülleri, Kar İzi...* vb.) 1. tekil kişi ve tekil bakış açısı vardır. Diğer dört öyküde (*Haydarpaşa-19.35, Darmadağın...* vb.) ise, 3. tekil kişi ve Tanrısal bakış açısı kullanılmıştır. Öykülerde anlatma-gösterme, geriye dönüş, iç monolog, diyalog, bilinç akımı, montaj, tasvir ve iç çözümleme teknikleri kullanılmıştır. En çok kullanılan teknikler ise; anlatma-gösterme, iç monolog, ve geriye dönüş teknikleridir. *Bir Kadavranın Balkon Gezintisi* isimli öyküde ise, anlatı içinde anlatı kullanılmıştır.

Feyza Hepçilingirler'in yukarıda incelemiş olduğumuz bu hikâye kitabı, onun yayınlanan beşinci öykü kitabıdır ve bu öykü kitabıyla da 1997 yılında Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü almıştır.

2.1.6.ÖYKÜNMECE

Feyza Hepçilingirler'in, **Öykünmece**²¹⁰ isimli öykü kitabı yirmi beş öyküden oluşmaktadır. Bu öyküler:

Entel Öykü: Rio'da O Yaz Seninle

Fantastik Öykü: Arkadaşım Kapı Tokmağı

Romantik Öykü: Kayıp Bahçelerde İlkyaz Kokusu

Kafkaesk Öykü: Yoktu

Realist Öykü: Toplayıcılar

Popülist Öykü: Kanadı Kırık Bir Kuş Gibi

Divinia Öykü: İnsanlara, Kan Dökücülüğe ve Lanete Dair

Minimalist Öykü: Bir Daha Asla

Sofistike Öykü: Bekle(y/n)en

Domestik Öykü: Ev, Halini Beyan Eder

Mafyöz Öykü: Siyah Kediye Kurtarmak

Satanist Öykü: I Can't Believe You

Maço Öykü: O Şimdi...

Reklam Öykü: Hürriyet, Karnaval'la Birlikte

Trajik Öykü: Denizin Dibinde Demirden Atlar

Absüird Öykü: Sevecen Serçeler

Feminist Öykü: Kan Kırmızı

Metafizik Öykü: Ölmeden ve Doğmadan Önce

Gotik Öykü: Sonra?

Şizofren Öykü: Üç Bir Dört Bir

Global Öykü: Kapının Çağrısı

Futbol Öykü: Gol Pozisyonu

²¹⁰ Feyza Hepçilingirler, *Öykünmece*, 2. Basım, Remzi Kitapevi, İst., 2000.

Naif Öykü: Van Handrıd Dalırs

Postmodern Öykü: Keten Sultan ve Beş Bücür

Nostaljik Öykü: Kilitli Ceviz Kutusu

2.1.6.1. ENTEL ÖYKÜ: RİO'DA O YAZ SENİNLE

*Rio'da O yaz Seninle*²¹¹ isimli bu öyküde, İstanbul'dan uzaklaşmak için Rio sahillerine gelen bir Adam'ın, burada Dulcine isminde bir bayana âşık olması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Adam, İstanbul'da bazı ayrılıklar yaşar ve oralardan uzaklaşmak için Rio sahillerine gelir. Burada bir grup insan, büyük bir ateş yakıp etrafında ayine benzeyen bir görüntüyle dönmektedirler. O halkanın içinden bir bayan ayrılır ve ateşe yaklaşarak dans etmeye başlar. Bu görüntüyle karşılaşan Adam, genç ve güzel olan Dulcine'den etkilenir. Dulcine, onu gözleriyle yanına çağırır ve onu halkanın içine çeker. Sonra adam ile Dulcine birlikte olurlar. Adam, bayandan ayrılacağıının farkındadır. Her yerde herkesin acısını yaşayan Adam, bu sefer de Dulcine'den ayrılmanın acısını yaşayacaktır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Adam'ın, İstanbul'dan Rio sahillerine gelmesi.

Gelişme:

*Bu sahilde bir grup insanın büyük bir ateş etrafında döndüklerini görmesi.

*Dulcine'nin, o halkadan ayrılıp ateşe yaklaşarak dans etmesi.

*Adam'ın, bu bayandan etkilenmesi ve bayanla göz göze gelmeleri.

*Bayan'ın, Adam'ı yanına çağırması ve Adam'ın da o halkanın içine girmesi.

*Dulcine ile Adam'ın birlikte olmaları.

Sonuç:

*Adam'ın, tekrar ayrılık yaşayacağına inanıp bu durumu kabullenmesi.

---

²¹¹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 7-11.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Adam ile Dulcine'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Adam'dır.

Adam:

Acılar yaşamış, yalnız bir adamdır. Yalnızlığından kurtulabilmek için Rio sahillerine gelmiştir. Burada da bir bayanı sevmiştir; fakat ondan da ayrılacağı bilincindedir. Umutsuzdur.

Dulcine:

Adam'ın, Rio sahillerinde tanıyıp, sevdiği bayandır. Genç ve güzeldir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Rio sahillerinden birinde yaşanmaktadır. Mevsim yaz ve akşam saatleridir. Anlatma zamanı yaklaşık, iki-üç saattir.

ANLATICI/BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“Az sonra halkadan ayrıldı, ateşin çevresinde çılgınca dönmeye, şimdiye dek hiçbir canlının görmediği güzellikte bir dansı bedenini bir şimşek haline getirerek, kıvrılarak, yanarak oynamaya başladı.” (s. 10)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Rio'da O Yaz Seninle isimli bu öyküde tasvir, geriye dönüş ve iç monolog teknikleri kullanılmıştır.

*Tasvir:

“... kimsesizliği rio sahillerinde yakalamaya çalışan bir avcı gibi yazgımın geldiği acımasız ağların birinden diğerine savrulup her defasında başım önümde yüreğim avuçlarımın içinde çırpınan yaralı bir kuşmuşcasına umarsız kösnül bedenimi taşımaktan yorgun düşmüş biçare ayaklarımın üstünde dik kalmaya ve ...” (s. 9)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Alana oldukça büyük bir kalabalık toplanmıştı. Tam ortada yakılan ateşin çevresinde halka olmuş gençler yerel bir ezgiyi hep bir ağızdan söyleyerek dönüyorlardı. Başları önlerine eğikti, sanki bilinmeyen bir ülkenin, çoktan unutulmuş bir dinin ayiniydi bu.” (s. 10)

*İç Monolog:

“Çaresiz bir sürgünüm şimdi. Acımasız bir özleme karşı direnen kaçak bir yolcuyum. Al beni içine Dulcine! Bu onulmaz özlemi dindirecek tek yerin senin coğrafyadaki bölgesini öğrendim. Ayrılığın eninde sonunda gelip çatacağını biliyoruz.” (s. 11)

2.1.6.2.FANTASTİK ÖYKÜ: ARKADAŞIM KAPI TOKMAĞI

*Arkadaşım Kapı Tokmağı*²¹² isimli bu öyküde, bir Bayan’ın evine giderken karşılaştığı küçük bir kız çocuğunun etkisiyle on üç buçuk yaşını anımsaması ve geçmişine gidip gelmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Bayan, mahallesinden yukarıya doğru çıkarken, küçük bir kız çocuğu görür. Kız çocuğunun pileli eteği rüzgârda uçtukça, Bayan’a kendi okul yıllarını anımsatır. O kız çocuğuyla birlikte on üç buçuk yaşına dönmüş olur. Kendisini Tayfur ile buluştukları pastanenin önünde bulur. Pastanenin kapısının tokmağıyla konuşur. Kapı tokmağı yıllardır kendisini görmediği için onu özlemiştir. Daha sonra tam karşısında bulunan tavus kuşlarıyla göz göze gelir. Biri masasına gelir ve konuşurlar. Sonra birlikte İzmir’e giderler. Bayan, yolda kokoreççi Cemil ile karşılaşır. Ona ilkokul öğretmenini sorar. Cemil ise, öğretmenin öldüğünü söyler. Sonra anneannesine gider. Anneanesi, sardunyalı suluyordur. Sanki ölmemiş gibidir. Anneanesi, kendisi için yaptığı kurabiyelerden getirir ve Bayan, kurabiyelerden yedikten sonra izin isteyip ayrılır. Bu sefer de babaannesine uğrayacaktır; fakat bunu anneannesine söylemez. Çünkü ikisi hiçbir zaman anlaşamamışlardır. Bayan, babaanesi için pastırma almaya giderken, çevirme tavuğa gözü takılır. Çocukken oynadığım tavuklardan biri olmalı diye düşünür. Sonra onunla konuşur ve onun buduna tutunarak babaannesine gelir. Babaanesi de biraz önce ilkokul öğretmenini uğurlamıştır. Kendisi pastırmayı hazırlamak için mutfağa gider. Bayan, altın kafesteki papağan ile konuşur. Papağan, babaanesi öldüğünden beri çok yalnız olduğunu, halini hatırlarını sormaya kimsenin

²¹² Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 13-18.

gelmediğini söyler. O sırada Bayan'ın gözü, on üç buçuk yaşında çekirmiş olduğu fotoğrafa takılır. O anda birden onu, pastanede unuttuğunu hatırlayarak izin isteyip onun yanına gider. On üç buçuk yaşını tam pastaneden çıkarken yakalar. Suratı asıktır çünkü Tayfun ile kavga etmişlerdir. Küçük kız, söylene söylene evine gider. Bayan'da, onun arkasına takılır. Evinin aslan başı biçimindeki kapı tokmağını çok özlemiştir.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Bayan'ın, yolda pileli etek giymiş küçük bir kız çocuğuyla karşılaşması ve çocukluğunu anımsaması.

Gelişme:

*On üç buçuk yaşına dönen Bayan'ın, Tayfun ile buluşmak için gittiği pastaneye gitmesi.

*Kapı tokmağıyla ve Tavus kuşuyla konuşması.

*Tavus kuşunun kanatlarına tutunarak İzmir'e gelmesi.

*İlk önce anneannesini ziyaret etmesi.

*Daha sonra babaannesini ziyarete gelmesi.

*On üç buçuk yaşını pastanede unuttuğunu anımsayarak, babaannesinden izin isteyip onun yanına gitmesi.

Sonuç:

*Bayan'ın, on üç buçuk yaşını tam pastaneden çıkarken yakalaması ve onun arkasına takılarak evine gitmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Bayan, Anneanne, Babaanne ve Tayfur'dur. Öykünün ana kahramanı ise, Bayan'dır.

Bayan:

Çocukluğuna karşı bir özlemi vardır. Çocukluğunu geçirdiği yerleri ve hayatında önemli bir yere sahip olan insanları özlemiştir.

Anneanne:

Her zaman başında beyaz namaz örtüsü vardır. Çok güzel saksofon çalar. Bayan'ın, babaannesiyile hiç anlaşamamışlardır. Şu anda yaşamıyor.

Babaanne:

Kuşgönü pastirmasını sever. Papağanı ve piyanosu vardır. Şu anda yaşamıyor.

Tayfur:

Bayan'ın, lise yıllarındaki arkadaşıdır. Sivilcelerinin üstüne dermason sıkıp bunu fondöten gibi bütün yüzüne yayan bir çocuktur; ama pudra kullanmaz.

YER VE ZAMAN:

Olaylar Ankara'da geçmektedir. Bayan'ın çocukluğunu anımsamasıyla da İzmir Kordonboyu ve Fındıklı mekân olarak geçmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık, on-on beş dakikadır. Olay zamanı ise, tahmini yirmi-yirmi beş yıldır.

ANLATICI/BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“Ham kışarmudu rengindeki tüvit tayyörümü o gün ilk kez giymiştim. Aşağı Ayrancı'dan yukarı doğru dönerken on üç buçuk yaşımla burun buruna geldim. Yürürken okul formasının pileli etekleri açılıp kapanıyor ve bana çocukluğumu hatırlatmaya çalışıyordu.” (s. 15)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Arkadaşım Kapı Tokmağı isimli bu öyküde, geriye dönüş ve anlatma-gösterme tekniği kullanılmıştır.

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Okul formasının deminden beri durmaksızın konuşan kareli eteğinin belini bir kat daha kıvrıp etek boyunu dizinin üstüne çıkardı. Bu numarayı demek o zamanlar da yapıyormuşum.” (s. 15)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“ ‘Beni mi bekliyorsun? dedim. ‘Yok, Nuriye Hanım buradaydı, onu uğurladım.’ dedi. Nuriye Hanım’a yetişemediğimden dolayı çok üzüldüm. ‘Ne dedi? Benim için bir şey söyledi mi?’ diye sordum.” (s. 17)

2.1.6.3.ROMANTİK ÖYKÜ: KAYIP BAHÇELERDE İLK YAZ KOKUSU

*Kayıp Bahçelerde İlk Yaz Kokusu*²¹³ isimli bu öyküde, bir Adam'ın sabaha karşı uyanması ve ölüm ile kadınlar hakkında düşüncelere dalması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Adam, sabaha karşı uyanır. Etraf daha yeni yeni aydınlanmaya başlamıştır. Ölüm ve kadınlar hakkında düşüncelere dalar. Bir yanda dağlarda askerimizin kanı akarken, diğer yanda sabaha karşı hayat kadınları evlerine dönmektedir. Sokaklar kirlidir ve suçlularla doludur. Hırsızlar ve soygunlar yakalanmamayı başarabilmiş ve yağın yağmur onları saklamıştır. Daha sonra Adam, eski sevgililerini hatırlar. Annesine çok benzeyen kadın, kırmızı sardunya gibi kokmaktadır. Birazdan ortalık aydınlanmaya başlayacaktır. Şu anda bomboş, sessiz olan sokaklar, birazdan insanlarla dolacak ve tüm zıtlıklar (iyi-kötü, namuslu-namussuz... vb.) bir arada bulunacaktır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Adam'ın sabaha karşı uyanması, ölüm ve kadınlar hakkında düşüncelere dalması.

Gelişme:

*Adam'ın, şu anda dağlardaki askerlerimizin kanlarının aktığını düşünmesi.

*Aynı zamanda yorgun bir gecenin ardından hayat kadınlarının evlerine dönüyor olması.

*Yağmurun yağması.

*Adam'ın, eski sevgililerini hatırlaması.

Sonuç:

*Yavaş yavaş güneşin doğmaya başlaması ve biraz sonra sessiz sokakların insanlarla dolacak olması.

KİŞİLER:

Bu öykünün tek kahramanı Adam'dır.

²¹³ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 19-22.

Adam:

Yalnızdır. Vatan sevgisi vardır. Bayanları, genelde olumsuz taraflarıyla tanımlar; fakat yine de bir bayana ihtiyaç duyar. Annesini sever.

YER VE ZAMAN:

Mekân, Adam'ın evidir. Yaz ayıdır ve sabaha karşı olaylar yaşanır. Yağmur yağar. Anlatma zamanı ise, yaklaşık on – on beş dakikadır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“Birazdan şehir ayaklanacak, cinayetler şehrinde kadınlar kadar güzel, çekici, sisli, rüzgârlı ve tehlikeli; kadınlar kadar yosma ve masum, mahrem ve namussuz, kahpe ve dürüst, nefreti ve aşkı hatırlatan bir sabah başlayacak.” (s. 22)

ANLATICI BAKIŞ AÇISI:

Kayıp Bahçelerde İlkyaz Kokusu isimli bu öyküde iç monolog ve tasvir tekniği kullanılmıştır.

*İç Monolog Tekniği:

“Ülkemin dağlarında gencecik insanlar birbirini öldürüyor, uğursuz bir ışıltıyla dere yataklarına sızan kan, beynimin kıvrımlarında pıhtılaşıyor ve ben her zaman olduğu gibi ölümü ve kadınları düşünüyorum.” (s. 21)

*Tasvir:

“Alev rengi sardunyalari, iğde kokularını, bulutlarla sevişen denizleri örten ilkyaz, tül kanatlı balıklarla zehirli sarmaşıkları kucaklıyor. Çocukluğumun ıssız bahçelerine hep yağmur yağıyor; bir kadın hep bir alev rengi sardunyayı kokluyor.” (s. 22)

2.1.6.4.KAFKAESK ÖYKÜ: YOKTU

*Yoktu*²¹⁴ isimli bu öyküde, bir Adam'ın ve E isminde birinin, aradıklarını bulma mücadelesi ve arama sırasında yaşadıkları anlatılmaktadır.

²¹⁴ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 23-27.

ÖZET:

Bir Adam ve E, bir mahallede dolaşırlar. Aradıkları ne ise, onu bulmaya çalışırlar. Gece saatleridir ve ortalık sessizdir. Kapalı kapılar ardından sesler gelir. E, Adam'ın elinden tutarak onu eski bir binaya getirir. Merdivenlerden çıkarlar. Bina çok eskidir. Her yer yıkılmak üzeredir ve ağır kokar. Adam, E'nin elinden tutarak yukarıya çıkar. Tırabzanlar çok tozludur. Bir ara elinde ıslaklık fark eder. Ölü bir fareye değmiştir. Daha da yukarıya çıkınca, bir karartıya çarpar ve o karartıyla birlikte aşağıya yuvarlanır. E, o sırada elini bırakmıştır. Ensesinde hissettiği acıyla bayılır. Kendine geldiğinde ensesindeki acıya bir demir parçasının neden olduğunu anlar. Yanındaki karartı, siyah çarşafa sarılmış bir Bayan cesedidir. Adam, Bayan'ın ağzındaki kıl ve toz yumağını çıkarır. Ölü Bayan, canlanmaya başlar ve konuşur. Adam ile bu Bayan birlikte olur. Daha sonra yanlarına E, gelir. Aradıklarının oralarda olmadığını söyler. Adam, Bayan'ı tekrar çarşafa sarar ve gelenlerin ayağına dolanmasını diye onu merdivenin altına yerleştirir. Adam ile E, oradan çıkarlar.

OLAY ÖRGÜSÜ:**Giriş:**

*Adam ile E'nin, bir mahalleye gelmeleri.

Gelişme:

*Aradıklarını bulmak için her yere bakmaları.

*Ortalığın karanlık ve sessiz olması.

*Adam ile E'nin, eski bir binaya girmeleri.

*Adam'ın, karaltıya çarparak onunla birlikte aşağıya yuvarlanması.

*Adam'ın, ensesine aldığı darbeden dolayı bayılması.

*Ayıldığında, yanında bulunan bayan'ın ağzını tıkayan tozları temizlemesi ve Bayan'ın canlanması.

*Adam'ın, Bayan ile birlikte olması.

Sonuç:

*E'nin, aradıklarının orada olmadığını söylemesi ve E ile Adam'ın, o eski binadan çıkmaları.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Adam, E ve Ölü Bayan'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Adam'dır. Öykünün kahramanları hakkında detaylı bir bilgi verilmemiştir. Sadece ölü olan Bayan'ın sarışın olduğu belirtilmiştir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, bir kasabada ya da köyde geçmektedir. Bunu da bulunulan yerde ahırların olmasından anlarız. Vakit gece yarısıdır. Anlatma zamanı yaklaşık yedi - sekiz saattir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“Oyalanmadık, yürüdük. Kapıların arkasından, fısıltıyla konuşan sesler geliyordu. Birkaç kez adımın geçtiğini duydum. E, duraklayacağımı anlayınca elimden tuttu, başını iki yana sallayarak yapmayı düşündüğüm hareketi olumsuzladı.” (s. 25)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Yoktu isimli bu öyküde iç monolog, tasvir ve anlatma-gösterme teknikleri kullanılmıştır.

*İç Monolog Tekniği:

“Ense köküne dayanıp beni durduran ve bayıltan şeyin ne olduğunu ancak kendime geldiğimde görebildim. Rezelerinden fırlamış bir kol demirinin, içinden bir çocuk bileğinin geçeceği kalınlıktaki halkası bir yumruk gibi enseme dayanmıştı.” (s. 27)

*Tasvir:

“Akşam bir karabasan gibi çökmekteydi. Evlerin tahta kapıları çoktan kapanmış, arkadan demirlerle sürgülenmişti. İpissiz sokakta giderek uzayan, uzadıkça birbirine dolanıp karışan gölgelerimizle yürüdük. Bir ahır kapısının, sinir bozukluğuna benzeyen bir gıcırtyla aralandığını duyduk.” (s. 25)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“- Burada da yok, dedi. Çıktık.” (s. 25)

2.1.6.5.REALİST ÖYKÜ: TOPLAYICILAR

*Toplayıcılar*²¹⁵ isimli bu öyküde, Toplayıcılar'ın bir semtteki ölüleri toplayıp onların bilgilerini raporlamaları ve ölülerin bulunduğu soğuk depoları kontrol etmeleri anlatılmaktadır.

ÖZET:

Toplayıcılar, marketin ikramlarını atıştırırlar. Hüsmen Bey, evinin penceresinden onları görünce yanlarına gitmek ister. Eğlenceli vakit geçirebileceğini düşünür. Toplayıcılar, markette işlerini bitirince şifreli kapıya yönelirler. Onlarla birlikte Hüsmen Bey ve meraklı kapıcılarda içeriye girer. Soğuk depoda tek tek mermer kapakları açmaya başlarlar. İlk kapak boş çıkar. İkinci kapaktan kadın cesedi çıkar. Bu cesedi taşıyıcılarla birlikte soğuk hava deposuna gönderirler. İkinci kapaktan Hüsmen Bey'in bacanağının annesi çıkar. Sonraki mermer kapaktan oğlan çocuğu çıkar. Bilgileri merkezden gelince annesi aranır. Çocuk zaten üç gündür kayıptır. Başka bir soğuk hava deposuna taşıyıcılar ilerlerken, ölü toplama işinin otomatik sisteme bağlanmasını tartışırlar. Bu sırada açtıkları depodan bir yavru kedi çıkar. Kedinin raporu düzenlenmediği için baş toplayıcı kızar. Sonra kediyi merak edenin çıkmayacağını düşünüp bu fikre gülerler. Sonra da kediciği yolda bırakmayıp buraya kadar getiren şoförü takdir ederler. İnsanlık ölmedi diye de durumu özetlerler.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Toplayıcılar'ın soğuk depoları kontrol etmek için gelmesi.

*Hüsmen Bey'in, onları görüp yanlarına gitmesi.

Gelişme:

*Toplayıcılar ile birlikte Hüsmen Bey'in ve meraklı kapıcıların soğuk depoya girmesi.

*Soğuk depodaki mermer kapakların altını sırayla kontrol etmeleri.

*Daha sonra başka bir soğuk depoya ilerlerlerken, aralarında ölü toplama işinin otomatik sisteme bağlanmasını tartışmaları.

*Soğuk depodaki mermer kapaktan yavru bir kedinin çıkması.

---

²¹⁵ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 29-33.

Sonuç:

*Yavru kediyi buraya kadar getiren şoförü, toplayıcıların takdir etmesi ve insanlık ölmemiş daha diye düşünmeleri.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Toplayıcılar ve Hüsmen Bey'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Toplayıcılar'dır.

Toplayıcılar:

Ölüleri toplamakla görevlidirler. Ölüler hakkında tutulan raporları kontrol ederler.

Hüsmen Bey:

Meraklıdır. Maddi durumu iyidir. Evlidir ve oğlu vardır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Evren Paşa Bulvarı'ndaki soğuk hava depolarında geçmektedir. Anlatma zamanı ise, yaklaşık yarım ya da bir saattir. Vakit, akşam saatleridir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Toplayıcılar boş kadehlerini bıraktıktan sonra Hüsmen Bey'le birlikte marketin çırağı ve birkaç meraklı kapıcıyı da peşlerine takarak, yürüyen merdivenli büyük üstgeçite yöneldiler.” (s. 31)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Toplayıcılar isimli bu öyküde anlatma-gösterme ve iç çözümlene teknikleri kullanılmıştır.

Anlatma-Gösterme Tekniği:

“ ‘Eğlenceli olur.’ dedi kendi kendine. Spor keten ceketini omzuna atıp yürüdü. ‘Nonoşom, ben biraz çıkıyorum.’ dedi, nonoşunun yanıtını beklemeden çekti kapıyı.” (s. 31)

İç Çözümlene Tekniği:

“Özel şifreyle açılan ilk mermer kapağın altı boş çıktı. Çok bozuldular buna; ama kimse renk vermedi.” (s. 32)

2.1.6.6.POPÜLİST ÖYKÜ: KANADI KIRIK BİR KUŞ GİBİ

*Kanadı Kırık Bir Kuş Gibi*²¹⁶ isimli bu öykü, Deniz Arman'a karşı bir sitemle yazılmıştır. Öyküde, Bordo Pantolonlu Adam'ın ve ailesinin çektiği sıkıntılar ile karısının, patronun tehdidine karşı eşine sadık kalabilmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Bordo Pantolonlu Adam, çalıştığı iş yerinde iftiraya uğrar. Bir süre işsiz dolaşır. Eşine ve kızına bakabilmek için inşaatlarda ya da günlük işlerde çalışmaya başlar. Sıkıntılı günler yaşarlar. Bir yıl önce, yeni taşındıkları mahalledeki yaşlı bakkal, Adam'a iş bulur. Hemen çalışmaya başlar. Bir süre sonra gece bekçisi ölünce onun yerine geçer. Adam, çok mutludur. Artık evine para getirebiliyor, kızının ve eşinin ihtiyaçlarını karşılayabiliyordur. Her gün sabaha karşı eve gelen Adam, getirdiği sıcak ekmek ile eşi ve kızıyla birlikte kahvaltı yapar. Aile, çok mutludur. Bir gün çenesi benli eşi, Adam'ı ziyaret etmek için iş yerine gider. O gün Patron, Kadın'a göz koyar. Adam'ı gece bekçisi yapma sebebi de, Kadın'ın yanına rahatça gidebilmek içindir. Kadın, Patron'a hiç yüz vermez ve onu hep geri gönderir. Bir gün yine Patron, Kadın'ın evine gelir. Kendisini içeriye almazsa olay çıkaracağını söyler. Kadın, Adam'ı eve alır. Sadece iki saat yanında uslu uslu yatması karşılığında bir daha kendilerini rahatsız etmeyeceğine dair Patron'dan söz alır. Onlar yatakta uyuyup kalır. Adam eve gelince durumu yanlış anlayıp, bekçi silahıyla eşini vurur. Sonra da yere kapanıp ağlar. Kadın, ölmemiş yaralanmıştır. Patron, Adam'ın elinden silahı alır ve durumu anlatır. Onlara kendisini affettirebilmek için, Adam'ın maaşına üç kat zam yapar, küçük kızın eğitim masrafını karşılar ve aileye yeni bir ev kiralar.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

- *Adam'ın çalıştığı iş yerinde iftiraya uğrayıp işsiz kalması.
- *Bir süre günlük işlerde çalışarak, evinin ihtiyaçlarını karşılamaya çalışması.
- *Yeni taşındıkları mahalledeki bakkalın, Adam'a iş bulması.

Gelişme:

- *Adam'ın, yeni işini sevmesi ve maddi sıkıntılarının azalması.

²¹⁶ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 35-40.

*Kadın'ın, bir gün eşinin çalıştığı iş yerine gitmesi ve Patron'un kendisine göz koyması.

*Her gece eve gelen Patron'u, Kadın'ın geri göndermesi.

*Bir gece Kadın'ın, Patron ile bir daha kendilerini rahatsız etmemesi konusunda anlaşıp onu içeri alması.

*Uyuyup kalan Kadın ve Patron'u, Adam'ın yakalaması ve eşini vurması.

Sonuç:

*Durumu anlayan Adam'ın, eşini affetmesi.

*Patron'un, kendisini affettirmek için Adam'ın maaşına zam yapması, kızın eğitim ihtiyaçlarını karşılaması ve onlara yeni bir ev kiralaması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Bordo Pantolonlu Adam, Adam'ın Eşi ve Kızı ile Patronu'dur. Öykünün ana kahramanı ise, Bordo Pantolonlu Adam'dır.

Adam:

Öyküde bordo pantolonlu adam olarak geçer. Evli ve bir kızı vardır. Eşini ve kızını çok sever. Bir süre maddi sıkıntılar yaşadktan sonra düzenli bir işe sahip olur. Gece bekçiliği yapmaktadır.

Adam'ın Eşi:

Öyküde çenesi benli kadın olarak geçer. Eşini çok sever ve eşine her tehdiye karşı sadık kalır.

Adam'ın Kızı:

Menekşe rengi gözleri vardır ve daha küçük bir kız çocuğudur.

Patron:

Adam'ın patronudur. Adam'ın eşine göz koyar; fakat onu elde etmeyi başaramaz. Daha sonra da bir felakete sebep olduğu için kendisini affettirmek adına, aileye maddi bakımdan birçok yardımlarda bulunur.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Adam'ın evinde ve onun çalıştığı işyerinde geçmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık sekiz-dokuz saattir. Olay zamanı ise, tahmini iki-üç yıl olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Ama işte ne olduysa o gece oldu. Menekşe gözlü minik kız uyuduktan az sonra kapı çaldı. Çenesi benli kadın, uyumak üzere olduğu yatağından kalktı; hain patronun bu beklenmedik ziyaretlerine alışık olduğu için kapıyı açmadı, zincirini takıp yalnızca araladı.” (s. 38)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Kanadı Kırık Bir Kuş Gibi isimli bu öyküde, iç çözümleme ve geriye dönüş tekniği kullanılmıştır.

*İç Çözümleme Tekniği:

“Bordo pantolonlu adam, silahından çıkan tek kurşunla yere serilen, çenesi benli karısına bakamıyor, bulunduğu yere çökmüş, sessiz hıçkırıklarla sarsılıyordu. O anda sevgili karısıyla birlikte ölmekten başka bir şey düşünmediği için canından çok sevdiği, menekşe gözlü minik kızı aklına bile gelmiyordu. Daha geçen yıl, bütün üzüntüleri geride bıraktıklarını, bu yeni evde yaşama yeniden başladıklarını düşünmüştü.” (s. 37)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Bordo pantolonlu adam daha önce çalıştığı işte bir iftiraya uğramış ve haksız yere işten atılmıştı. Aylarca işsiz dolaşmış, inşaatlarda kum elemiş, taş taşımış, çenesi benli karısına ve menekşe gözlü minik kızına bir lokma ekmek götürebilmek için uğraşmıştı.” (s. 37)

2.1.6.7.DİVİNİA ÖYKÜ: İNSANLARA, KAN DÖKÜCÜLÜĞE VE LANETE DAİR

*İnsanlara, Kan Dökücülüğe ve Lanete Dair*²¹⁷ isimli bu öyküde, insanların ve doğanın yaratılışı ile insanlara, tavırları karşısında verilen ceza anlatılmaktadır.

²¹⁷ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 41-45.

ÖZET:

Öyküde, yaratanın yarattıkları hakkında neler düşündüğü anlatılır. İnsanlar yaşamları boyunca belirli mücadeleler verirler. Aslında çok uzaklarda imkânsız gibi görünen varış noktaları, yaratana göre sanıldığı kadar uzak değildir. Hiçbir meyve ve dağlar, ırmaklar insanlar için yaratılmamıştır. İnsanlar bunları tüketmekten bir türlü doymamışlardır. Daha sonra insanların kurdukları tapınaklarda yaratana göre, kendisi için değil insanların kendileri için kurdukları yapılarıdır. Kendi mutlulukları için yapılan davranışlardır. İnsanlar ne kadar kendilerini hayvanlardan üstün varlık olarak görseler de, yaratan onları hayvanlardan daha zavallı görür. İnsanlardan kan dökmeleri ve birbirlerini öldürmeleri istenilmediği halde onlar bırakıp gidecekleri bir karış toprak için kan dökmüşlerdir. Bunun için de yaratan onları mutsuzluğa mahkûm etmiştir.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Öyküde yaratanın, yarattıkları hakkında düşünceleri ifade edildiği için belirli bir olay örgüsü görülmemektedir.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Yaratan ve Yaratılanlar'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Yaratan'dır. Yaratan hakkında bir bilgi bulunmamaktadır.

Yaratılanlar:

Hayvanlar, bitkiler ve insanlardır. İnsanlar kıymet bilmeyen, hayatı kendi yaptıklarıyla zorlaştıran, kendi mutlulukları için yalvaran, yaratana göre hayvanlardan daha zavallı, aç gözlü, bırakıp gidecekleri toprak için birbirlerini öldürmekten uzak durmayan varlıklardır.

YER VE ZAMAN:

Mekân, dünyadır. Zaman ise, dünyanın yaratılışından günümüze kadar olan süredir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“Benim için herhangi bir şey yapmanızı hiçbir zaman istemedim. Kurduğunuz büyük tapınaklar kendiniz için olduğu gibi, bir araya gelerek yalvarıp yakarmalarınız da kendiniz içindir.” (s. 43)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

İnsanlara, Kan Dökücülüğe ve Lanete Dair isimli bu öyküde iç çözümleme tekniği kullanılmıştır.

*İç Çözümleme Tekniği:

“Yerde biten sebze, hıyar, sarımsak, mercimek ve soğanla rızıklandırıldığınız halde siz bunlarla doymadınız. İki ayaklı, dört ayaklı, solungaçlı, kanatlı ne buyduysanız yediniz; kendi türünüzden olanları da yediniz; hâlâ doymadınız. Başka hayvanların da yaşama ve soyunu sürdürme çabasının benim gözümde takdire değer olduğunu hiç düşünmediniz.” (s. 44)

2.1.6.8.MİNİMALİST ÖYKÜ: BİR DAHA ASLA

*Bir Daha Asla*²¹⁸ isimli bu öyküde, kendisine hâkim olamayıp, bir türlü alışkanlıklarından vazgeçemeyen bir Adam'ın, her gün bu sefer son diyip bunu başaramaması ve içkiden vazgeçememesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Gece hayatına alışmış olan bir Adam, her gün eve sabaha karşı gelir. Kafasını yastığa her koyduğunda bu sefer son diyip dursa da bunu bir türlü başaramaz. Eve geldiğinde kıyafetleriyle yattıkları için üstü başı buruşuk bir halde yataktan zar zor kalkar. Durakta da bir daha bunu yaşamayacağını dair sürekli kendi kendine söylenir. İşe gittiğinde şefe, artık düzenli bir yaşamı olacağını söylese de, şef buna pek inanmaz. Öğleye kadar bunu başarabileceğine dair gücü kendinde hisseder. Öğleden sonrasını durgun ve sıkıcı olarak geçirir. Akşam ise, arkadaşlarını görmek için şöyle bir oraya uğrar. Zaten birden bu alışkanlığını bırakabileceğine pek inanmaz; fakat akli başına beşinci kadehten sonra gelir ve eve geldiğinde yine sabah olmaktadır. Yine kıyafetleriyle yatıp sabah zar zor uyanıp işe gider. Her gün aynı şeyleri tekrarlarsa da alışkanlıklarından bir türlü vazgeçemez ve düzenli bir yaşama sahip olamaz.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Adam'ın her gün sabaha karşı eve gelmesi ve bu düzensiz yaşamdan kurtulmayı istemesi.

²¹⁸ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 47-50.

Gelişme:

*Adam'ın, bu düzenli yaşamı istese de bir türlü buna kavuşamaması.

*Sabaha karşı eve gelmesi ve kıyafetleriyle uyuması.

*Zar zor kalkıp işe gitmesi ve her gün şefine bu sefer son olduğunu söylemesi.

*Şefin, buna inanmaması.

*Adam'ın, akşam yine arkadaşlarıma bir uğrayayım diyip sabaha karşı eve gelmesi.

Sonuç:

*Adam'ın, ne kadar istese de düzenli yaşamına bir türlü kavuşamaması ve zaaflarına yenik düşmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanı Adam'dır.

Adam:

İçkiye karşı bir bağımlılığı vardır. Her gün sabaha karşı eve gelir ve iş hayatında da bu yaşadıklarından dolayı zorluklarla karşılaşır. Kendisine söz geçiremez. Yaptıklarının yanlış olduğunun farkındadır; ama bir türlü alışkanlığından vazgeçemez. Yalnızdır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Adam'ın evi ve iş yeri ile arkadaşlarıyla takıldıkları mekânda geçmektedir. Anlatma zamanı ise, yaklaşık iki-üç gündür.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Başını yastıktan ayırmayı başardığında dün geceki kararını hatırladı. Saat, hemen yataktan fırlamasını ve üç dakika içinde evi terk etmesini emrettiği halde ham bir meyve gibi zorlukla koparabildi bedenini yataktan.” (s. 49)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Bir Daha Asla isimli bu öyküde iç çözümleme tekniği kullanılmıştır.

*İç Çözümleme Tekniği:

“Öğle yemeğinden önce sayılamayacak kadar çok yineledi içinden aynı sözü. Kahvesini içerken, artık bunu yapacak güce sahip olduğunu düşündü. Öğleden sonrası durgun ve sıkıcıydı. Akşamüstüne doğru oraya, çok kalmamak koşuluyla, azıcık, arkadaşları görmek için uğranabileceğini düşünmeye başladı.” (s. 49)

2.1.6.9.SOFİSTİKE ÖYKÜ: BEKLE(Y/N)EN

*Bekle(y/n)en*²¹⁹ isimli bu öyküde Bayan’ın, ablasından on dört yaşından beri sevdiği Semih’in ailesiyle birlikte artık orada yaşayacaklarını öğrenmesi ve ablasının kinayeli sözlerine katlanması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Bayan, ablasına gelir. Ablası da bugün Nejlalarda, Semih ve ailesinin yazı orada geçireceklerini öğrenmiştir. Bunu Bayan’a söyler. Bayan da bunu duyunca, Semih hâlâ evliymiş demek, diye düşünür. Ablasının ise, Semih’ten senin ki diye bahsetmesi hoşuna gitmez. Bayan, iki kez evlilik yapmış ve evliliklerini sürdüremeyip boşanmıştır. Sorunlu evlilikleri olduğu için de çocuk dünyaya getirmemiştir. Ablası ise, hiç evlenmemiştir. Evde kalmasının acısını, sürekli kardeşine laf atarak almaktadır. Bayan, bu sefer ablasına Semih’in ağabeyi Salih’i sorar. Ablası ilk başta bu soruya şaşırır. Daha sonra Bayan, Salih’in kendisine iki kez evlenme teklifi ettiğini, teklifinden sonra da ortaldan kaybolduğunu anlatır. Ablası bu sözlere kahkaha atarak tepki verir. Kahve hazırlamak için mutfağa gider. Mutfaktan gözleri kıpkırmızı olarak döner. Bayan, ne olduğunu sorunca da, ablasının aslında Salih’i sevdiğini, bugüne kadar da Salih’in kendisine evlenme teklifi etmesini beklediği için evlenmediğini öğrenir.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Bayan’ın, ablasına gitmesi.

Gelişme:

*Ablasının, bugün Nejlalarda Semih ve ailesinin yazı orada geçireceklerini öğrenmesi ve

²¹⁹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 51-56.

bunu kardeşine söylemesi.

*Bayan'ın, Semih'in değişip değişmediğini merak etmesi.

*Ablasının, evlenememesinin acısını sözleriyle kardeşinden çıkarması.

*Bayan'ın, Salih'i merak edip onu ablasına sorması.

*Soruya şaşırarak ablasına, Bayan'ın Salih'in kendisine evlenme teklifi ettiğini söylemesi.

*Kahve hazırlamak için mutfağa giden ablanın, gözleri kıpkırmızı olarak odaya girmesi.

Sonuç:

*Bayan'ın, ablasının Salih'i sevip, yıllarca onu beklediğini kendisinden öğrenmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Bayan, Bayan'ın Ablası, Semih ve Salih'tir. Öykünün ana kahramanı ise, Bayan'dır.

Bayan:

Üniversite mezunudur. On dört yaşından beri Semih'i sever; fakat Semih ile evlenemez. İki kez evlilik yapar ama sorunlu evlilikleri olduğu için anlaşılamayıp boşanır. Bu evliliklerinden çocuğu olmamıştır. Dürüştür. Salih, kendisine evlenme teklifi ettiğinde kendisini değil kardeşi Semih'i sevdiğini açıkça söyler.

Abla:

Bayan'ın ablasıdır. Bugüne kadar evlenmemiştir. Evlenmeme sebebi de Salih'i çok sevmesi ve onu beklemesidir. Hırçın ve alıngandır.

Semih-Salih:

Semih, Bayan'ın sevdiği kişidir. Şu anda evlidir. Salih ise, Semih'in ağabeyidir. Daha önce evlilik yapmış ve anlaşılamayıp ayrılmıştır. Bu evliliğinden bir kızı vardır. Salih, Bayan'ı sever; ama Bayan'ın kardeşini sevdiğini öğrenince de ondan uzak durur.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Bayan'ın ablasının evinde geçer. Anlatma zamanı yaklaşık bir-iki saattir. Olay zamanı ise, tahmini yirmi-yirmi beş yıl olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“İstedim. Ne kadar sevimliydi o minik kızı. Bana, tam sahip olmak üzereyken yitirdiğim kendi kızımı hatırlatıyordu. İyi ki doğurmamışım, ortada çocuk varken boşanmak daha zor olurdu, deyip onu düşürdüğüme bir de sevinmişim utanmadan.” (s. 55)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Bekle(y/n)en isimli bu öyküde anlatma-gösterme, iç monolog ve geriye dönüş teknikleri kullanılmıştır.

***Anlatma-Gösterme Tekniği:**

“-Seninkini gördüm, dedi ablam. Bugün, Nejlalarda. Bütün yazı burada geçireceklermiş. Bugün de teyzenin elini öpmeye gelmişler.

-Benimki kim, dedim, tahmin etmemişim gibi.

-Hadi hadi, dedi ablam. Bilmiyorsun sanki! Şuna bak, eğleniyor benimle!” (s. 53)

***İç Monolog:**

“Bunları söylemiyorum., şimdi yeniden boşanma konusuna, ‘Kim haklıydı, Kemal ne yapmıştı, ben ne demiştim?’ lere dönmek istemiyorum. Sözü yeniden Semih’e getirmek istiyorum. Bir insan, yaşam boyu ulaşamayacak da olsa sevilirmiş demek.” (s. 53)

***Geriye Dönüş Tekniği:**

“Bu dürüstlük karşısında nutku tutulmuş ve evlenme teklifini yinelememişti bir daha. Sonra üstünden zamanlar geçti. Ne çok zaman geçti! Okul bitti, evlendim, kısa bir süre sonra boşandım, olmamıştı, yanlış seçimdi.” (s. 55)

2.1.6.10.DOMESTİK ÖYKÜ: EV, HALİNİ BEYAN EDER

*Ev, Halini Beyan Eder*²²⁰ isimli bu öyküde, bir evde geçmişten bugüne yaşananlar ve evin bu yaşananlar üzerindeki izlenimi kişileştirme yöntemiyle anlatılmıştır.

²²⁰ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 57-61.

ÖZET:

Mübadil yıllarından önce bir ev yapılır. Bu evi yapanlar, bir gün ansızın her şeylerini bırakıp giderler. Ev, daha o zamanlar nelerin yaşandığını anlamayacak kadar küçüktür. Daha sonra üzerinden yıllar geçtiğinde yaşananlar üzerinde durup düşünülmesi gerektiğine inanır, Ev. Onu böyle düşünmeye sevk eden ise, Çakır Gelin'in ara sıra eve gelip gitmesi ve evin yeni sahibinin bebeğini düşürmesine sebep olması olur.

Evi ilk yapanlar, canla başla ona şekil verip, onu yoktan var edenlerdir. Ev, geçmişini düşününce o mutlu, huzurlu pazar günlerinin yokluğunu hisseder. Ev halkı, zeytinlerden ve yağdan kazanılan paraları kapıyla kuyu arasında tam ortaya gömerler. Geri döndüklerinde o parayı çocukların eğitimi ve düğün masrafları için harcayacaklardır; fakat gidenler geri dönmemiştir. Onların yerine başkaları gelmiş, onlar da bir süre sonra gitmiştir. Ev ise, bu gelip gidenlerden en çok Marangoz'u gözü tutmaz. Daha sonra ise, Marangoz'un sevgisi uğruna aklını kaybedecek kadar yiğit bir adam olduğunu görür. Marangoz karşı komşusunun kızı Çakır'ı sever. Çakır'ı, ailesi zengin bir adama verir. Çakır, düğün gecesi gelinliğiyle geri döner. Ev, o sırada olup bitenlerle ilgilenmek yerine toprağında ansızın ortaya çıkan filizle ilgilenir. Çakır, tek kurşunla o paraların gömülü olduğu yere düşer. Marangoz, koşup ona sarılır. Çakır ölür ve Marangoz da aklını kaçırıp tımarhaneye yatırılır. O günden sonra da Çakır'ın hayali ara sıra eve gelir ve Ev, Çakır'ın varlığına şahit olur.

OLAY ÖRGÜSÜ:**Giriş:**

*Çakır Gelin'in hayalinin, eve gelip evin yeni sahibinin bebeğini düşürmesi.

Gelişme:

*Bu yaşanan durum üzerine Ev'in, geriye dönüp yaşananları hatırlaması.

*Ev'in, kendisini yapan insanların oraları terk etmek zorunda kalmalarını, onlardan sonra eve bir çok gelen gidenin olduğunu hatırlaması.

*Ev'in, Marangoz'u ve Çakır Gelin'in vurulduğu gece Marangoz'un aklını kaybettiğini hatırlaması.

Sonuç:

*Çakır Gelin'in hayalinin, ara sıra eve gelmesi ve Ev'in bu duruma şahit olması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Ev, Çakır Gelin ve Marangoz'dur. Öykünün ana kahramanı ise, Ev'dir.

Ev:

Öyküde ev kişileştirilmiştir. Olaylar, evin izlenimleriyle verilir. Yaklaşık yüz yıllık bir evdir.

Çakır Gelin:

Marangoz'un, karşıdan karşıya sevdiği kızdır. Ailesi Çakır'ı, zengin biriyle evlendirir. Düğün gecesi baba evine dönünce, öldürülür. Hayali ara sıra evde dolaşmaktadır.

Marangoz:

Sevgisi uğruna aklını kaybedecek kadar yiğit birisidir. Çakır'ın ölümünden sonra akıl sağlığında sorunlar oluşur ve şu anda tımarhanededir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, bir evde geçmektedir. Zeytinden para kazanıldığını düşünürsek bu ev, Ege bölgesinde bir yerde olmalıdır. Olay zamanı ise, yaklaşık yüz yıldır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“İçinde yaşayanların dertleriyle ilgilenmemeyi, geçmişe bakmamayı ne zamandır âdet edinmişti; ama bu son olay, Çakır Gelin'in tekrar görünmesi ve yeni sahibesinin bebeğini düşürtmesi dönüp geriye bakmayı, en baştan, yapıldığı günden bu yana yaşayanları ve yaşananları gözden geçirmesini gerektirdi.” (s. 59)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Ev, Halini Beyan Eder isimli bu öyküde, geriye dönüş ve iç çözümleme tekniği kullanılmıştır.

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Gelenler, gidenler oldu, uzun ya da kısa kalanlar; ama marangoza kadar kimseye pek dikkat etmedi ev. Aksi gibi, marangozu da ilk görüşte hiç sevmemişti. Bir aşk uğruna aklını verecek yiğit bir adam olduğunu anlaması zaman aldı biraz.” (s. 60)

***İç Çözümleme Tekniği:**

“Çocukluk uçarılığı işte, kendisinin dışında çok başka şeylerle ilgileniyordu o zaman, içine kapanıp kendisini dinlemeyecek kadar küçüktü. Gelinin ölüp gittikten sonra da - ne amaçla olduğunu asla öğrenemedi – ortaya çıkacağını bilseydi daha bir kulak verirdi olup bitene.” (s. 59)

2.1.6.11.MAFYÖZ ÖYKÜ: SİYAH KEDİYİ KURTARMAK

*Siyah Kediyi Kurtarmak*²²¹ isimli bu öyküde, apartman dairesinde yaşayan birinin, karşısındaki evde oturan beyaz saçlı, uzun boylu Adam'ın varlığına alışması, onun varlığını kendisi için bir umut olarak görmesi ve sonunda da o Adam'ın karanlık kişiler tarafından öldürülmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

İstanbul'da apartman dairesinde oturan biri, bulunduğu mahallenin sessizliğinden memnundur. Kurbağa ve kuş sesleri onu rahatlatır. Karşısındaki evde oturan beyaz saçlı, uzun boylu Adam ise, adeta onun varlığının, yaşamının bir belirtisi olmuştur. Gece-gündüz ne zaman o tarafa baksa, bu Adam'ı karşısında bulur. Ya serasında toprakla uğraşıyordur ya da çevresinde dolanan kedileri seviyordur. En çok da her zaman Adam'ın avucunun içinde duran siyah kedi apartman sakininin dikkatini çekmiştir. Sonra Adam'ı, evinden çıkması için bir takım kişiler tehdit etmeye başlar. Adam ise, evinden çıkmamakta ısrar edince onu öldürürler. Onun ölümünden sonra Apartman Sakini de oralarda durmak istemez. Çünkü havuzun suyunun boşalmasıyla kurbağa sesleri yok olmuştur. Bahçedeki ağaçlar kesilmiş ve oraya konan kuş sesleri de ortadan kaybolmuştur. En önemlisi de sürekli çalışarak Apartman Sakini'ne bir umut aşıl原因an Adam'ın öldürülmesi, onun oralardan ayrılması için büyük bir neden olmuştur. Apartman Sakini'nin son isteği de o siyah kediyi bulup en azından onu kurtarabilmektir.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Beyaz saçlı, uzun boylu Adam'ın, evden çıkmak istemeyince öldürülmesi.

²²¹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 63-68.

Gelişme:

*Adam'ın öldürülmesiyle, Adam'ı kendisi için bir yaşam belirtisi olarak gören Apartman Sakini'nin oralardan ayrılmak istemesi.

*Apartman Sakini'nin, oralarda yaşama sebebi olan kurbağa ve kuş seslerinin de Adam'ın öldürülmesiyle yok olması.

Sonuç:

*Apartman Sakini'nin oralardan ayrılmadan önce Adam'ın yanında gördüğü siyah kediyi bulup, onu da buralardan kurtarmak istemesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları, Adam ve Apartman Sakini'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Apartman Sakini'dir.

Apartman Sakini:

Kendisi hakkında bir bilgi bulunmamaktadır. Cinsiyeti hakkında da bir bilgi yoktur. Sadece sessizliği seven birisi olduğunu biliyoruz. Sürekli çalıştığını gördüğü komşusunun varlığı onun için bir yaşam belirtisi olmuştur.

Adam:

Apartman Sakini'nin karşısındaki bir evde oturur. Beyaz saçlı ve uzun boyludur. Sabah akşam sürekli yapacak bir iş bulur kendisine. Evinin bahçesini de yemyeşil hale getirmiştir. Oturduğu ev, kendisine dedesinden kalmıştır. Evinden çıkmama uğruna canından olur.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, İstanbul'da bulunan bir evde ve apartmanda yaşanmaktadır. Anlatma zamanı yaklaşık yarım saattir. Olay zamanı ise, tahmini bir yıl olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“Önce kurbağa sesleri bitti. Nasıl bitti bilmiyorum, nereye gitti o kadar kurbağa, nasıl öğrendiler, neredeyse benden bile çabuk, nasıl öğrendiler ki hemen terk ettiler burayı.” (s. 65)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Siyah Kediye Kurtarmak isimli bu öyküde, iç monolog ve geriye dönüş tekniği kullanılmıştır.

*İç Monolog:

“Ya ben şimdi ne yaparım? Nasıl dik tutarım kendimi, kedileri sevmezken şimdiye dek, dokunamazken bile onlara, o gece-kediye düşünmeden nasıl dururum.” (s. 67)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“O gün de kavga etmişler: Madem sen ölmeden alamayız, geber o zaman, deyip saldırmışlar üstüne.” (s. 67)

2.1.6.12. SATANİST ÖYKÜ: I CAN'T BELIEVE YOU

*I Can't Believe You*²²² isimli öyküde, bir Bayan'ın, başkaları tarafından koyulan, kendisine göre de anlamsız olan, kurallara karşı çıkması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Bir Bayan, hayatı sorgulamaya başlar. Hayatta bulunan ve başkaları tarafından koyulan bir yığın kurala karşı çıkar. Her hareketinin bu kurallarla sınırlandığını, anlamsızlaştığını düşünür. Oturup kalkması, büyüklere saygılı olması, gürültü yapmaması, söz almadan konuşmaması... vb. bir yığın kurallar. Bu kuralların kime göre iyi, kime göre anlamlı olduğunu da düşünür ve koyulan bütün kurallar hiç bir zaman kendi lehine olmayan kurallar olduğuna karar verir. Kendi adına dönmesini beklemek ise, ona göre çok anlamsızdır. Yaşamın her alanında, her yerde bulunan sigara içilmemesi için yapılan uyarılar ya da yaşlılara yer vermek, kapıyı kapatmak, koridorda gürültü yapmamak... vb. insanların gözlerinin içine girecek gibi yazılan bu uyarılar, Bayan için sinir bozucudur. En sonunda da Bayan, bu kurallara uymama konusunda emin olur. İnsanların her durumda gerekli gereksiz yere teşekkür etmesi, saygı göstermek adına kıvrınması onun için sergilenen bir roldür. Kendisi kul olmaya, rol yapmaya tamamen karşıdır.

²²² Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 69-73.

OLAY ÖRGÜSÜ:

*Bayan'ın, hayatı sorgulaması.

*Hayatta bulunan ve kendisine göre de anlamsız olan bütün kurallara karşı çıkması.

*Sonunda bu kurallara uymamaya, onlar neyi emrediyorsa tam tersini yapmaya karar vermesi.

KİŞİLER:

Öykünün tek kahramanı, Bayan'dır.

Bayan:

Yaşamı boyunca uymak zorunda kaldığı bütün kurallara karşı çıkar. Bu kuralları insanları kul yapan, kendisinden öte başka birilerinin istekleri doğrultusunda şekillendiren anlamsız emirler olarak görür. Sonunda da kurallar ne diyorsa onun tersini yapmaya karar verir.

YER VE ZAMAN:

Öyküde belirli bir mekân yoktur. Anlatma zamanı yaklaşık yarım saattir. Olay zamanı ise, Bayan'ın çocukluğuna kadar iner; ama bu süre hakkında bir bilgi yoktur.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“Ben ölürüm ölmesine, tek korkum intiharımı özenti sanmaları. Possibly. Maybe. Allah korusun! Korur mu gerçekten?” (s. 71)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

I Can't Believe You isimli bu öyküde geriye dönüş, iç monolog ve montaj teknikleri kullanılmıştır.

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Ayaklarımı sandalyenin üstüne koyup bacaklarımı göğsüme çekerek oturdum diye cezalandırıldım. Bu ilkti. Bir şeyleri bozuyormuşum.” (s. 71)

İç Monolog Tekniği:

“Allah korusun! Korur mu gerçekten? Hep aynı Allah mı bu, koruyan ve esirgeyen ve bağışlayan ve cömert ve cezalandırıcı? Böyle bir düzen kurmanızı da o mu istedi?” (s. 71)

*Montaj:

Öyküde her yerde karşılaşılan kurallardan alıntı yapılmıştır.

“ ‘Camı kırınız, düğmeye basınız.’ ‘Lüzumsuz kullananlar cezalandırılır.’” (s. 72)

“ ‘Koridorda gürültü yapmak yasaktır.’ ‘Sigara içmeyiniz.’” (s. 73)

2.1.6.13.MAÇO ÖYKÜ: O ŞİMDİ...

*O Şimdi*²²³... isimli bu öyküde, İbrahim'in garip giyimli bir travestiyi görmesi ve geçmişte yaşadığı Meci ile olan kötü anısını hatırlaması anlatılmaktadır.

ÖZET:

İbrahim, yolda garip giyimli ve dikkat çekmek için tuhaf tuhaf hareketlerde bulunan bir travesti görür. Onu görünce de sol bacağına bulunan kurşun yarası sızlar. Görmüş olduğu travesti ona Meci'yi hatırlatır. Meci de travestidir. Erkek olmasına rağmen, bayan gibi giyinir. Ameliyat olmayı hiç düşünmemiştir. Aynı işi yapan ve ameliyat olan arkadaşları vardır; ama o bu durumda kalmayı tercih eder. O zamanları Meci, gözde birisidir. İşvesi, cilvesi kimsede yoktur. Bir gün İbrahim, bir gece ayarlar. Meci, İbrahim'e güvendiği için onunla gider. O gecede Talat da vardır. Talat ise, Meci'nin sevgilisidir. Meci ile Talat masada otururlarken, İbrahim telaş içinde gelip Meci'yi götürmeye çalışır; fakat geç kalmıştır. Bir bayan, Meci'nin üstüne atlayıp ona saldırır. Talat, bayanın saçından tutup yere atar. Bayanı dövmeğe başlar. Meci ise, Talat'ı durdurmak isteyip onun önüne atlar. O sırada silah sesi duyulur. Meci vurulur. Meci'yi delip geçen kurşunlardan biri de İbrahim'in dizine saplanır. O garip görünümlü travestiye İbrahim'in yanında bulunan yaşlı bir adam ayıplayıcı bakışlarla bakınca, İbrahim de “Memlekette ahlak kalmamış” diye homurdanmaya başlar ve sözlerini yaşlı adama onaylatmak ister.

OLAY ÖRGÜSÜ:**Giriş:**

*İbrahim'in, yolda travestiyi görünce Meci'yi anımsaması.

²²³ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 75-79.

Gelişme:

*Meci'nin de travesti olması.

*İbrahim'in bir gece ayarlaması ve Meci'nin o geceye katılması.

*Talat'ın da o gecede bulunması.

*Meci ile Talat masada otururlarken, bir bayanın gelip Meci'ye saldırması.

*Meci'nin vurulması ve kurşunlardan birinin İbrahim'in dizine saplanması.

Sonuç:

*İbrahim'in yanında bulunan yaşlı bir adamın, travestiye ayıplayan bakışlarla bakması ve bu travestiyi İbrahim'in kınaması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları İbrahim, Meci ve Talat'tır. Öykünün ana kahramanı ise, İbrahim'dir.

İbrahim:

Yaşlı ve sakat birisidir. Sol dizinden vurulduğu için baston yardımıyla yürür.

Meci:

Travestidir. Ameliyat olmaya karşı çıkar. Bir gece vurulur. Ölüp ölmediği konusunda bir bilgi yoktur; ama İbrahim'in hatırlamaktan kaçındığı bir olay olduğu için ölmüş olmalıdır.

Talat:

Meci'nin sevgilisidir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, bir sokakta yaşanmaktadır. Anlatma zamanı yaklaşık yarım saattir. Olay zamanı ise, tahmini otuz beş-kırk yıl olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Durdu, sol bacağını desteklemek için kullandığı bastona iki eliyle birden abanarak kendini dikleştirdi. Sol dizi, içindeki kurşunu anımsamış gibi sızladı inceden;...” (s. 77)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

O Şimdi... isimli bu öyküde tasvir, anlatma-gösterme ve iç çözümleme teknikleri kullanılmıştır.

***Tasvir:**

“Blucini dikişlerine kadar germiş, iri bir popo. Yürürken mi oynuyor, oynarken mi yürüyor, belli değil. Tutturduğu bir tempoya göre parmaklarını şaklatıyor. Sağ kalçayla sağ elin parmakları, sol kalçayla sol elin. Belinden aşağısı iç içe sekizler çiziyor durmadan.” (s. 77)

Anlatma-Gösterme Tekniği:

“ ‘Kalk yürü, gidiyoruz.’ dedi Meci’ye. ‘Neden ayol?’ diye nazlandı Meci, ‘Daha havamızı yeni yeni buluyoruz.’ İbrahim, kolundan çekip kaldırdı Talat’ın yanından onu.” (s. 78-79)

İç Çözümleme Tekniği:

“Birkaç ısırdıktan başka yarası beresi yoktu Meci’nin. Birileri, kadını yerden kaldırıp uzaklaştırmaya çalışırken Talat’ı durdurmanın kendi görevi olduğunu düşündü Meci.” (s. 79)

2.1.6.14.REKLAM ÖYKÜ: HÜRRİYET, KARNAVAL’LA BİRLİKTE

*Hürriyet, Karnaval’la Birlikte*²²⁴ isimli öyküde, hayatımızın her alanına girmiş olan reklamlar ve onların slogan haline gelmiş ifadeleri anlatılmaktadır.

ÖZET:

Bayan, kızıyla birlikte yıpranmış olan çamaşırları kontrol ederken, kapı çalar. Gelen kapıcıdır. Yapı Kredi’nin reklamlarında kullanılan “Dıh Dıh Dıh ... Eyi günner!” ifadesini kullanarak kapıyı çalmaya devam eder. Bayan, onu susturur ve birkaç reklam sloganını da kendisi söyler. Kapıcı tam çıkarken, Ayşe Teyze gelir. Yıpranmış çamaşırlara bir de o bakıp kendi çamaşır suyunu dener ve kan lekesini çıkarır. Bayan, arkadaşlarıyla buluşmaya gidecektir. Onun için cildine Dowe 7 gün testini uygular. O sırada banyodan ses gelir. Oysa Bosch, onların huzuru için sessiz çalışmalıydı. Bu sırada banyoda tıraş olan eşi, tıraş bıçağın

²²⁴ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 81-85.

kalitesizliğinden yakınıdır. O sırada kızı “Tefal sen her şeyi düşünürsün.” diye söylenir. Evden Ayşe Teyze giderken, yeni taşınan komşuları kendilerinden Pepsi ister. Onlar Coca-Cola’cı olmalarına rağmen, evde Pepsi’yi bulup verirler. Evde Tang kalmayınca eşi, markete gider. Bayan, içeriye döndüğünde kızı siyah noktalarıyla mücadele ediyordur. Annesi çözümü bilir. Oğlu okuldan dönünce “Matematik yeni bir deterjan mı?” diye sorar. Eşi, marketten Viennetta almıştır ve Sıfırcı Melahat’ın iki hafta sonra emekli olacaklarını kutlayacaklardır. Bayan, akşam yemeği için sofrayı hazırlar. Bir yandan da “Al ocaktan koy sofraya, el yakmıyor bu kampanya” der. Eşi, kol böreğini tek başına bitirir. Oysa becel ve Bayan, onun sağlığını düşünmüşlerdir.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Bayan’ın ve kızının yıpranan çamaşırları kontrol etmeleri.

Gelişme:

*Kapıcının, Yapı Kredi’nin reklam sloganıyla kapıyı çalması.

*Kapıcı çıkarken Ayşe Teyze’nin gelmesi ve Bayan’ın çıkaramadığı kan lekesini çıkarması.

*Banyoda tıraş olan Adam’ın, tıraş bıçağından şikâyetçi olması.

*Ayşe Teyze çıkarken, yeni komşularının kendilerinden Pepsi istemesi.

*Adam’ın markete gidip Tang ve Viennetta alması.

Sonuç:

*Bayan’ın, “Al ocaktan koy sofraya, el yakmıyor bu kampanya” diyerek akşam yemeği için sofrayı hazırlaması ve ailece yemek yemeleri.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Bayan, Ayşe Teyze, Bayan’ın Eşi ve Çocukları’dır. Öykünün ana kahramanı ise, Bayan’dır. Bayan’ın Eşi ve Çocukları hakkında ayrıntılı bir bilgi verilmemiştir.

Bayan:

Evli ve iki çocuk annesidir. Çocuklarının biri kız diğeri ise erkektir. Üniversite mezunudur. Ev işlerinde titiz ve çalışkandır.

Ayşe Teyze:

Çamaşır suyu reklamında oynayan bayandır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Bayan'ın evinde geçmektedir. Anlatma zamanı ise, yaklaşık beş-altı saattir. Öğleden akşama kadar ki zaman sürecinde olaylar yaşanır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“Melahat emekli olacak diye bu kadar sevinmelerine sinirlendim. Ben sinirlenince kocam kızdı. Ben de eve Sırma diye birini getirdim. Eve Sırma gelince kocamın keyfi yerine geldi.” (s. 85)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Hürriyet, Karnaval'la Birlikte isimli bu öyküde anlatma-gösterme, iç monolog ve montaj teknikleri kullanılmıştır.

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“ ‘Yine onlar,’ dedi kızım. ‘Siyah noktalar.’ Ona burnunu da canını da sıkmasını söyledim. ‘Anladım.’ dedi. ‘Aferin.’ dedim.” (s. 85)

*İç Monolog Tekniği:

“Ama ben önce kadını. Saçlarıma kadar güzel görünmek isterim. Bir kadın olarak ne başarıdan vazgeçerim ne de saçlarımdan güzelliğinden. Saçım benim yaşayan bir parçam.” (s. 83)

*Montaj:

Öyküde çeşitli reklam sloganlarından alıntı yapılmıştır.

“ ‘En baba kampanya Bellona’da.’ ‘Tefal, sen her şeyi düşünürsün.’ (s. 84)

2.1.6.15.TRAJİK ÖYKÜ: DENİZİN DİBİNDE DEMİRDEN ATLAR

*Denizin Dibinde Demirden Atlar*²²⁵ isimli öyküde, köyünden çalışmak için başka bir şehre gelen Bayram'ın, denize girmesi ve denizde boğulmamak için verdiği mücadele anlatılmaktadır.

ÖZET:

Bayram, Konya'nın bir köyündendir. Yeni evlendiği eşi, hamile kalınca o da para kazanabilmek için şehre göçer. İki gün önce çalışacağı yere gelmiştir. Yaz ayıdır ve sıcaktan çok bunalır. Plastik terlik ve mayo alır. Paydos olunca serinlemek için denize girer; fakat bir süre sonra ayakları kuma basmaz olur. Bayram, ne yapacağını bilemez. Bayram'ın bildiği toprak, köyünün toprağıdır ve o toprak asla ona yanlış yapmaz. Şimdi ise, güvendiği toprak ayağının altından kayıp gidiyordur. Bayram'ı kıyıda görenler, onun şaka yaptığını düşünüp gülüşürler. Bayram, ölmek istemez. Daha eşine bile doyamamıştır. Zaten buraya da ölmeye değil, ölesiye çalışmaya gelmiştir. İnsanlardan yardım bekler; ama kimse yardımına gelmez. Burada boğulursa neler yaşanacağını düşünür. Jandarmalar kendisini kolları iki yana açık, ölmüş bir halde kıyıya çıkaracaktır. Çalışmak için ayrıldığı evine ise, ölüsü gidecektir. Bayram, yuttuğu sularla bilincini iyice kaybeder ve sayıklamaya başlar.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Bayram'ın, para kazanmak için köyünden çalışacağı yere gelmesi.

Gelişme:

*Bunaltan bir yaz sıcağı olduğu için Bayram'ın, paydosta sonra denize girmesi.

*Yüzme bilmeyen Bayram'ın, zor durumda kalması ve boğulmamak için çabalaması.

*Kıyıda kendisini gören insanların, Bayram'ın şaka yaptığını düşünüp gülmeleri.

Sonuç:

*Kurtulmaktan yavaş yavaş umudunu kaybeden Bayram'ın, ölümünü düşünmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün tek kahramanı Bayram'dır.

²²⁵ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 87-92.

Bayram:

Konya'nın bir köyündendir. Para kazanmak için, köyünden ayrılır. Daha yeni evlidir ve eşi hamiledir. Bir de yaşlı annesi vardır. Yüzme bilmez ve serinlemek için girdiği denizde boğulur.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Bayram'ın çalışmak için gittiği yerde yaşanmaktadır. Bu yer hakkında bilgi verilmemiştir; ama denizi olan bir şehrimizdir. Bayram'ın memleketi olan Konya'da mekân olarak geçmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık yarım saattir. Olay zamanı ise, iki gündür. Yaz ayıdır. Bunaltan bir sıcak vardır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“Ey deniz, sen benim engelimsin sılaya. Çekil önümden, bırak ki gideyim. Karnında bebesini büyütüp yolunu gözler taze gelinim. Elinin kınası bile solmadı daha.” (s. 89)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Denizin Dibinde Demirden Atlar isimli bu öyküde, iç monolog ve bilinç akımı tekniği kullanılmıştır.

*İç Monolog Tekniği:

“Ölümden korkmaz gerekmez, çabala biraz. Demin ne iyiydi. Ayaklarımın altındaki kumu, oynak gevşekliğini duyuyordum. O oynaklık yaptı ne yaptıysa. Denizin kumunu, köyünün kıraç toprağı mı sandın Bayram? Bu nasıl yerdir, bastıkça oyulur, bastıkça derine kaçır?” (s. 89)

*Bilinç Akımı Tekniği:

“Güvercin olduğunu o kadar söyledi inanmadım; ne oldu; açık pencereden pırr uçtu gitti. Ben dememiş miydim alır başımı gidersem. Alma bırak başını. Gönlüme eş, gönlüme yoldaş. Demişti. Demişti de ben dinlemedim. Al gözüm denizlere götür, batır çıkar dalgalara, çakıllara, sonra geri getir. Gözümdür, gönlümün nesidir, ben bilmem.” (s. 91)

2.1.6.16.ABSÜRD ÖYKÜ: SEVECEN SERÇELER

*Sevecen Serçeler*²²⁶ isimli öyküde, bir Prenses'in az kullanılmış bir jeton bulma umudu masallaştırılarak anlatılmıştır.

ÖZET:

Bir gün Prenses bahçede dolanırken, yırtık bir abonman bileti bulur. Daha yeni yırtılmış olduğunu sıcaklığından anlar ve biletin tadına bakar. Bahçedeki yırtılmış botlardan oluşan tepe baharın geldiğini haber verirken, sırtını kara bir böceğe yaslamış olan dağ ise, kışın yaklaştığını haber vermektedir. Prenses, saraya koşar ve üstadına, alt katta birtakım sesler duyarsa o seslerle ilgilenmemesi konusunda uyarır. Adamı az önce öldürmüştür onu söylemez. Prenses, Üsküdar vapurunun bücürleri kasmaya başladığı sırada orada olur. Hüzün, kuyruğu bozup öne geçince, kendisi de inat olsun diye gülüşü kuyruğa sokup kargaya yaslanır. Tünel işini bitirince yatmaya gider. Prenses, padişah babasına kırlangıçları şikâyet etmeye gider. Öğleden sonra teninden kurtulmak ister. Yılanların derilerini değiştirdiği gibi o da derisini değiştirip, yeni bir kuyruk edinir. Marketin dar sokağına açılan garda toplanan deniz kaplumbağaları, kırmızı gölde kaybolan namuslarının peşlerine düşmüşlerdir. Prenses, onlara hatırlarını sormadan ilerler. Delikanlının biri, elinde bir kalburla geçerken, çocuklar delikanlının ellerini çalar. Bunun üzerine de yas ilan edilir. Kocalarının başlarına bir şey geldiğinde ağlayan kadınlar, meydanda toplanmış ağlıyorlardır. Prenses ise, az kullanılmış bir jeton bulma umudunu kaybetmeden saraya döner.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Prenses'in, bahçede yeni yırtılmış bir abonman bileti bulması.

Gelişme:

*Üsküdar vapurunun bücürleri kasmaya başladığı sırada, Prenses'in orada olması.

*Kuyruğu bozan hüzne, Prenses'in kızması ve inat olsun diye gülüşü kuyruğa sokması.

*Tünelin işini bitirince yatmaya gitmesi.

*Prenses'in, öğleden sonra teninden sıkılıp, tenini değiştirmesi.

*Prenses'in, garda toplanan kaplumbağalara selam vermeden ilerlemesi.

²²⁶ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 93-97.

*Kalbur taşıyan delikanlının, çocuklar tarafından ellerinin çalınması ve yas ilan edilmesi.

Sonuç:

*Prenses'in, az kullanılmış bir jeton bulma umuduyla saraya dönmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Prenses, Kırlangıçlar, Vapur, Tünel, Kaplumbağalar, Yılan ve Delikanlı'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Prenses'tir. Kahramanlar, kişileştirme yoluna başvurularak anlatıldığı için belirli bir özelliğe sahip değildirlere.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, İstanbul'da yaşanmaktadır. Anlatma zamanı ise, yaklaşık yedi-sekiz saattir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Günlerden bir gün güzel prenses bahçede yürüyüşe çıkmıştı, yerde yırtık bir abonman bileti buldu. Biletin yeni yırtıldığı belliydi; çünkü henüz sıcaktı.” (s. 95)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Sevecen Serçeler isimli bu öyküde, iç çözümleme ve anlatma-gösterme teknikleri kullanılmıştır.

*İç Çözümleme Tekniği:

“Üsküdar vapuru karnındaki bücürleri kumaya başladığına göre orada olması gerekiyordu. Hevesli bir betonun çiçek açmak için yırtınmasıyla ilgilenecek zamanı kalmamıştı. Onu ve kumruların yüzündeki hınzır beklentileri görmezden geldi.” (s. 95)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“ ‘Şu anda sayfayı bağlıyoruz. Rica etsek eşinizin ağzından bir açıklama yapar mıydınız?’ diyen sayfa sekreterine, ‘Eşim bu konuda şöyle der,’ dedi.” (s. 96)

2.1.6.17.FEMİNİST ÖYKÜ: KAN KIRMIZI

*Kan Kırmızı*²²⁷ isimli öyküde, bakire olmayan Fadik'in, nişanlandırılması, gerdek gecesinde bakire olmadığına anlaşıldığında başına geleceklerden dolayı Fadik'in korkması ve bu duruma Gelin Ayşe'nin çözüm bulması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Fadik, pamuk toplama zamanında tarlada Ömer ile birlikte olur. Ömer ise, çalışmak için çıktığı gurbetten bir daha dönmez ve orada evlenir. Fadik'i, babası köyün zenginlerinden birinin oğluna nişanlar. Bütün hazırlıklar tamamdır. Kısa süre sonra Fadik, evlenecektir. Fadik ise, sürekli ağlar. Onu görenler, nazından ağladığını düşünür. Fadik, başına geleceklerden dolayı ağlıyordur. Bakire olmadığı öğrenildiğinde ya evlendiği kişi ya da babaları onu öldürecektir. Çünkü daha önce de birçok kız, köyde bu durum yüzünden öldürmüştür. Fadik'i böyle ağlar görünce Gelin Ayşe, onu biraz sıkıştırır. Sonunda da sorununun ne olduğunu anlar. Gelin Ayşe, bu duruma bir çözüm bulur. Akması gereken kan, horozibiğinden akacaktır. Gelin Ayşe, horozun ibiğini kesip, onların yataklarına bırakır. Horozun o durumda dolaşması şüphe uyandıracığı için, Gelin Ayşe horozu da kurban edip ertesi gün düğün evine onu gerdek yemeği olarak gönderir.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş.

*Fadik'in, nişanlanması ve kısa süre sonra da evlenecek olması.

Gelişme:

*Bakire olmayan Fadik'in, gerçekler ortaya çıktığında öldürüleceğinden dolayı korkması.

*Sürekli ağlarken yakaladığı Fadik'i, Gelin Ayşe'nin sorgulaması.

*Sorunu anlayan Gelin Ayşe'nin, bu duruma bir çözüm bulması.

Sonuç:

*Gelin Ayşe'nin bulduğu çözümün işe yaraması ve bir sorun olmadan gerdek gecesinin atlatılması.

²²⁷ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 99-104.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Fadik ve Gelin Ayşe'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Fadik'tir.

Fadik:

Köyde doğup orada yetişir. Bakire olmadığı, evlendiği zaman ortaya çıkınca öldürüleceğini düşünüp korkar.

Gelin Ayşe:

Fadik'in, bakirelik sorununa çözüm bulan kişidir. Bulduğu çözüm de işe yarar ve bir sorun olmadan gerdek gecesi anlatılır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Fadik'in köyünde geçmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık üç-dört gündür. Olay zamanı ise, tahmini dört-beş yıl olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Gene öyle oldu. Daha fazla gözyaşı emecek hali kalmamış tülbendiyle gözlerini silmeye çalışırken, kendini gerdek yatağının içinde tir tir titrer, kızlık müjdesi olarak havaya sıkılacak silahlı kendisine doğrultulmuş buldu.” (s. 101)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Kan Kırmızı isimli bu öyküde, anlatma-gösterme ve iç çözümleme teknikleri kullanılmıştır.

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“-Demek başka sevdiğin var, dedi.

-Yok, dedi Fadik. Sevmiyom onu artık, şeytan görsün yüzünü.” (s. 102)

*İç Çözümleme Tekniği:

“Gelin Ayşe'nin ne yaman olduğunu bilir bilmesine; ama imkânsız imkânlı yapacak gücü var mı? Allah değil ya bu Ayşe, derdinin çaresini bulacak. Yine de meraktan mı, karşı çıkacak gücü tükettiğinden mi ne, kalktı kuzu kuzu gitti Ayşe'nin peşinden.” (s. 102)

2.1.6.18.METAFİZİK ÖYKÜ: ÖLME DEN VE DOĞMADAN ÖNCE

*Ölmeden ve Doğmadan Önce*²²⁸ isimli öyküde, daha dünyaya gelmemiş olan kız çocuğunun, annesinin yanına gitmesi ve onu babasıyla evlenmemesi konusunda uyarması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Daha dünyaya gelmemiş bir Kız, tepede bir yere, deniz kıyısına doğru kendisinin sürüklendiğini hisseder. O deniz kıyısındaki bir bankta, gelecekteki annesinin oturduğunu görür. Bayan'ın yanına oturur. Bayan gülümser. Kız, muhabbetti başlatmak için, Bayan'ı tanıdığını söyler. İsmi ni, evlenecek olacağı ndan bahseder. Bayan, onu ilk başta köydeki kızlardan biri sanır; ama sonra onu tanımadığını fark eder. Kız, gerçeği açıklamak zorunda kalır. Kendisinin, ileride doğacak olan kızı olduğunu söyler. Babasıyla evlenmemesi konusunda Bayan'ı uyarır. O kişinin, kendisinin ölümüne sebep olacağını söyler. Bayan, Kız'ın söylediklerine pek kulak vermez. Aslında seçilmiş bir ölümün, ölüm değil çılgılık olduğunu söyleyip uzaklaşır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Daha dünyaya gelmemiş bir Kız'ın, ileride annesi olacak Bayan'ın yanına gelmesi.

Gelişme:

*Bankta oturan Bayan'ın yanına, Kız'ın oturması.

*Muhabbet etmeye başlamaları ve Bayan'ın, Kız'ı daha önce hiç görmemiş olduğunu anımsaması.

*Zor durumda kalan Kız'ın, her şeyi Bayan'a anlatması.

*Kız'ın, Bayan'ı evlenmemesi konusunda uyarması.

Sonuç:

*Kız'ın söylediklerini pek dikkate almayan Bayan'ın, seçilmiş ölümün aslında bir çılgılık olduğunu söyleyip oradan uzaklaşması.

²²⁸ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 105-109.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Kız ve Emine'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Kız'dır.

Kız:

Daha dünyaya gelmemiştir. İleride annesi olacak Bayan'ı uyarmak için onun yanına gönderilmiştir.

Emine:

Kızın, ileride annesi olacaktır. Evlendiği eşi, bir süre sonra başka bir kadını sevecektir ve kendisi de bu duruma dayanamayıp evliliğinden on beş yıl sonra intihar edecektir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, bir deniz kenarında yaşanmaktadır. Anlatma zamanı yaklaşık yarım saattir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“Deniz kıyısına doğru çekildiğimi duyuyordum. Bir güç odağı beni hep o yöne çekip götürmekteydi. Karşı çıkmadan yürüdüm. Onu görünceye kadar. İnanamadım, tanıyacağımı hiç sanmazdım; bu yaşlarını bilmem ki ben; ama görür görmez tanıdım.” (s. 107)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Ölmeden ve Doğmadan Önce isimli bu öyküde, iç monolog ve anlatma-gösterme tekniği kullanılmıştır.

*İç Monolog Tekniği:

“Aslında yapabileceğim hiçbir şey yoktu; ama yine de onu görmek istemiştim. Babamla evlenmesini önleyemedim, beni doğurmasını da, intiharını da önleyemedim. En çok istediğim buydu oysa, ama hayır. Her şey nasılsa öyle! Başka türlü olmasına asla izin yok.” (s. 108)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“ ‘Mutlu olamayacaksınız ama!’ dedim. Gülümsemedi. ‘Birbirimizi çok seviyoruz.’ dedi. ‘Olabilir.’ dedim, ben gülümsedim.” (s. 108)

2.1.6.19.GOTİK ÖYKÜ: SONRA?

*Sonra?*²²⁹ isimli öyküde, İstanbul'a okumaya gelen taşralı bir Kız'ın, İstanbul'da arkadaşının evini ararken kaybolması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Taşralı bir Kız okumak için İstanbul'a gelir. İstanbul'da okumak istediğini söylediği zaman ona kimse inanmaz. Özellikle kendisini hizmetçi gibi kullanan, üstelik yaptığı işleri beğenmeyen Türkan Ablası, bu sözlerine çok güler. Sonunda Kız, istediğini başarmış ve İstanbul'daki okulu kazanmıştır. İstanbul'da bir akrabaları vardır; ama kendisine sahip çıkmazlar. Bir gece onlarda kalır. Sonra arkadaşı Seher'e gidecektir. Genç Kız, İstanbul'u bilmez; ama taşralı gibi algılanmak istemediği için tek başına yola çıkar. Bir gün önce Seher ile Taksim'de, Mecidiyeköy'de dolaşmış ve Seher'in teyzesinde yemek yemiştir. Genç Kız, kaybolmaktan korksa da yine de evi bulabileceğini düşünür. Bir otobüse biner. Hava kararmıştır. Otobüste kimse kalmayınca son yolcularla birlikte o da otoyolda iner. Yoldan vızır vızır araba geçiyordur. Etrafta tek bir ev bile görünmez. Karşıda küçük bir kulübe görür. Bir ümitle oraya gider. Kulübe boş ve karanlıktır. Korkarak, düşe kalka geri yola döner. Yoldan geçen arabalardan birinin durup, kendisini zorla arabaya atacağından korkar. Yanına bir araba yanaşır. Kız, korkar ama gelen taksidir. Binmeyince uzaklaşır. Sonra üst geçit görür. Oraya gider ve zar zor bir mahalleye ulaşır. Yolda üç genç kendisine garip garip bakar. Caddeye çıkayım derken kendisini bir otoparkta bulur. Elinde çayıyla ona yaklaşan adama caddeyi sorar. Adam, caddeye çıkılacak yolu gösterir; ama ilk önce çayını içmesi konusunda ısrar eder.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Genç Kız'ın, okumak için İstanbul'a gelmesi.

Gelişme:

*Kız'ın, İstanbul'daki akrabalarının ona yakın davranmamaları ve onun da kalmak için arkadaşı Seher'e gitmek istemesi.

*İstanbul'u bilmeyen Genç Kız'ın, arkadaşına giderken yolda kaybolması.

²²⁹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 111-116.

*Otoyolun tehlikeli olacağını düşünen Kız'ın, bir mahalleyi görmesi ve oraya gitmesi.

*Kız'ın, caddeye çıkmak isterken, bir otoparka gitmesi.

Sonuç:

*Otoparktaki adamın, caddeye çıkılacak yolu tarif etmesi; fakat ilk önce Kız'a çayını içmesi konusunda ısrar etmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Genç Kız, Seher ve Türkan'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Genç Kız'dır.

Genç Kız:

Taşralıdır. Okumak için İstanbul'a gelir. İstanbul'u kendisi için bir umut olarak görür. İstanbul'daki akrabaları kendisiyle ilgilenmeyince o da arkadaşında kalmak ister; fakat yolda kaybolur. Küçük yerde büyüdüğü için, büyük bir şehirde ne yapması gerektiğini bilemez. Taşralı görünmek istemediği için de bilmiyorum demekten kaçınır.

Seher:

Genç Kız'ın arkadaşıdır. İstanbul'da yaşar.

Türkan:

Genç Kız'ın ablasıdır. Yeşil gözleri vardır. Kız'ı hizmetçi olarak kullanmasına rağmen, Kız'ın yaptığı hiçbir işten memnun olmaz. Kız'ın, İstanbul'a gitmesine üzülür.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, İstanbul'da yaşanmaktadır. Anlatma zamanı yaklaşık üç-dört saattir. Akşam saatleridir. Olay zamanı ise, iki gündür.

ANLATICI-BAKİŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Çift ışıklardan birinin diziden ayrılıp en sağ şeride geçtiğini ve yavaşladığını o sırada gördü. Derken durdu iki kırmızı ışık ve araba geri geri ona yaklaşmaya başladı. Kaçacak yer yok. Hayır. Gelme!” (s. 115)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Sonra? isimli bu öyküde, iç çözümleme ve anlatma-gösterme tekniği kullanılmıştır.

*İç Çözümleme Tekniği:

“Kaybolmaktan korkmuyor, bundan sonra İstanbul’da yaşayacaksa kaybola kaybola öğrenecek bu kenti. Birbirinin altından üstünden geçen yolları, köprüleri, geçitleriyle görür görmez tanıdı Mecidiyeköy’ü ve rahatladı. Korku, buraya kadardı. Bundan sonrasını biliyor, daha dün geçti.” (s. 113)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“ ‘Buyrun, bir çayımı için.’ dedi adam yanıt olarak. ‘Hayır, ben Taksim’e gitmek istiyorum, nasıl gidebilirim?’ ‘O caddenin karşısına geçerseniz gidersiniz.’ dedi adam. ‘Ama önce çay!’” (s. 116)

2.1.6.20.ŞİZOFREN ÖYKÜ: ÜÇ BİR DÖRT BİR

*Üç Bir Dört Bir*²³⁰ isimli öyküde, ağabeyinin kimliğiyle askere giden sonra da kendi kimliğini almaya çalışırken hapse atılan bir Adam’ın, birbiriyle pek de bağlantılı olmayan düşünceleri ifade edilmiştir.

ÖZET:

Adam, kendi kendine konuşur. İlk başta pi sayısındaki 14’ün atılacağından bahseder. Daha sonra köyde büyüyen, imla kurallarına karşı gelen bir çocuğun büyüyünce büyük bir şair olduğunu anlatır. Resim yapmak için konservatuara gitmenin önemli olmadığını bunun için maneviyatın gerekli olduğunu söyler. Sonra ağabeyinin kimliğiyle askere gittiğini anlatır. Askerden dönünce kendi kimliğini almak için başvurur; fakat askere gitmediğinden dolayı hapse atılır. Adam, bir türlü derdini anlatamamıştır. Adam, rüyasında kuş görür onu anlatır. Kötü Kamil ve iyi Kamil’den bahseder. Onların arasında verdiği mücadeleyi anlatır. Arkadaşı kendisine dünyanın düz olduğunu söyler ve bunu kanıtlamak için de bir duvardan bir duvara onu gezdirir. Aslında Adam, dünyanın yuvarlak olduğuna inanır. Son olarak da birisinin kendisinden borç aldığını bir kısmını ödediğini, bir kısmını da ödeyeceğini anlatır. Rakamlar arasında söz oyunu oynar.

²³⁰ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 117-121.

OLAY ÖRGÜSÜ:**Giriş:**

*Adam'ın, kendi kendine konuşması.

Gelişme:

*Adam'ın, pi sayısından, bir şairden, ressam olmanın koşullarından bahsetmesi.

*Adam'ın, ağabeyinin kimliğiyle askere gitmiş olması ve kendi kimliğini almak isterken hapisaneye atılması.

*Adam'ın, rüyasında bir kuş görmesi.

*Adam'ın, kötü Kamil ile iyi Kamil arasında mücadele vermesi.

Sonuç:

*Adam'ın, arkadaşına verdiği borç para üzerine düşünmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün tek kahramanı Adam'dır.

Adam:

Uzun bir süre kendi kimliği olmamıştır. Ağabeyinin kimliğiyle askere gitmiştir. Askerden dönünce kendi kimliğini çıkartmak ister. Askere gitmediği düşünülerek hapisaneye atılır. İyi Kamil ve kötü Kamil'den bahsettiği dikkate alınır, isminin Kamil olduğu düşünülebilir.

YER VE ZAMAN:

Öyküde belirli bir mekân ismi verilmemiştir. Sadece kahvehane ve hapisaneden bahsedilir. Anlatma zamanı ise, yaklaşık yarım saattir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“Resim yapmak için konservatuara gitmeme gerek yok, değil mi? Çocukluğunda, iyi resim yapanların büyüyünce ressam olacağını sanırlardı, eskiden. Şimdi maneviyat önemli.” (s. 119)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Üç Bir Dört Bir isimli bu öyküde bilinç akımı, anlatma-gösterme ve geriye dönüş teknikleri kullanılmıştır.

*Bilinç Akımı:

“Köyde bir gün bir kedi çıktı karşıma. Baktım, kedi beni yiyecek. O adamları, kelekleri yiyorlardı. Çocukluğunu hatırlıyor musun? Ne saçma şeyler konuşulurdu, değil mi? Ne muhabbetler!” (s. 120)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“Al şunu at, dedi. Sigara paketini atmamı istedi. Bi-zahmet, dedi. Ben de senin için ölürüm, dedim.” (s. 120)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Askerde başkasının nüfusuyla askere gelen birçok kişiyle karşılaştım. Onlar bana bunun tehlikeli bir şey olmadığını söylediler. Ama ben dönünce kendi kimliğimi almak için başvurduğum, beni hapse attılar.” (s. 120)

2.1.6.21.GLOBAL ÖYKÜ: KAPININ ÇAĞRISI

*Kapının Çağrısı*²³¹ isimli öyküde, amele pazarında iş bulmak için uğraşan bir Adam'ın, evine giderken bindiği trenin otomatik kapısının bozuk olması ve o kapının o Adam'ı yanına çağırması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Kış ayıdır ve gece vakti olmuştur. Amele pazarında çalışan, inşaatlarda iş bulan ya da eşya taşıyan Adam, bütün gün ayakta durmaktan, çalışmaktan çok yorulur. Uykusuzdur, aynı zamanda da üşür. Evine dönmek için trene biner. Banliyö trenini otomatik kapılarından biri bozuktur. Vagonda bulunan diğer insanlar, ayazın soğuğu vurdukça kapıyı gidip kapatırlar. Vagonda Adam'ın dışında üç kişi kalır. O üç kişide ilk durakta inince Adam, vagonda yalnız kalır. Kapıyı kapatacak kimse kalmamıştır. Adam ise, çok yorgundur. Sabah yine dinlenmeden işe gidecektir ve artık bu dur durak bilmez yaşantısından bıkmıştır. Diğer

²³¹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 123-127.

insanlarla kendisini kıyaslamaya başlar. Sonunda onların da ekmek parası için mücadele ettiğini aslında kendisinden farklı olmadıklarına karar verir. Kapının yanına yaklaşır. Karşısında bir duvar vardır. Vagonun içi sessizliği ve ölümü anımsatırken, kapıdan ötesi sonsuz bir uykuyu ve dinlenmeyi hatırlatır. Adam, kapının bu tılsımlı çağrısına karşı koyamaz. Sadece bir adımdır vereceği karar. Varlıkla yokluğun, açlıkla tokluğun, gürültüyle sessizliğin arasındaki tek bir adım.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Adam'ın, iş dönüşü trene binmesi.

Gelişme:

*Banliyö treninin otomatik kapılarından birinin bozuk olması.

*Soğuk hava içeri girdikçe, vagondaki insanların kalkıp kapıyı kapatmaları.

*Vagona kimse kalmayınca, Adam'ın kalkıp kapının yanına gitmesi.

*Adam için vagonun, sessizliği ve ölümü ifade etmesi, kapının dışarısının ise sonsuz uykuyu ve dinlenmeyi ifade etmesi.

Sonuç:

*Adam'ın, kapının dışına atması gereken tek bir adım için karar vermeye çalışması.

KİŞİLER:

Bu öykünün tek kahramanı Adam'dır.

Adam:

Maddi durumu olmayan, para kazanabilmek için amelelik yapan birisidir. Artık çok çalışmaktan yorulmuştur. Hayatı böyle devam ettiği sürece de dinlenmesi mümkün olmayacaktır. Ölüm ile yaşam arasında duran ince çizgidedir ve ne yöne gitmesi gerektiği konusunda kararsızdır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, İstanbul'da bir trende yaşanır. Anlatma zamanı yaklaşık bir saattir. Kış mevsimi ve gece saatleridir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Başkalarından daha kötü değil, daha aç, daha yoksul, daha... Hiçbiri değil. Üç beş istasyon öncesinde trende bulunanlarla aynı durumda. Onlar kadar yoksul, onlar kadar aç, onlar kadar üşümüş. Daha fazla değil.” (s. 126)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Kapının Çağrısı isimli bu öyküde, iç çözümleme tekniği kullanılmıştır.

*İç Çözümleme Tekniği:

“Yeniden vagona dönmeyi deniyor. Hayır, asıl cansız olan içerisi. Boş ve تنها, tabut gibi. Dışarısı çekici, ölüm çağırıyor onu ve ne güzel çağırıyor! Böyle bir şey hissedebileceğini asla tahmin etmezdi. Bir şölene davet ediliyor sanki.” (s. 127)

2.1.6.22.FUTBOL ÖYKÜ: GOL POZİSYONU

*Gol Pozisyonu*²³² isimli bu öyküde, Boğaç’ın, Ahu’yu yenmek için verdiği mücadelede ortaya Ahu’nun ağabeyinin çıkmasıyla 1-0 yenik duruma düşmesi ve maçı kazanmak için Boğaç’ın en az iki gole ihtiyacının olması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Boğaç, kendi sahasında Ahu ile maç yapar. Ahu savunma yaparken, Boğaç ataklar geliştirir. Ahu, savunmasını geliştirirken, Boğaç direk kaleye oynamaya başlar. Maçın ilk 31. dakikasında durum 0-0 dır. Ahu serbest vuruş kullanır, Boğaç sinirlenmeye başlar. Ahu, kanatlardan açık verince Boğaç, kanatları zorlar. Kale önünde büyük bir mücadele vardır. Eğer Boğaç, bu maçı kazanamazsa önümüzdeki yıl amatör kümede oynayacaktır. Onun için de Boğaç artık golü düşünür. Sonra sahada Ahu’nun ağabeyi Mustafa belirir. Boğaç, bu arada golü kendi kalesinde görür. Morali tamamen çöken Boğaç’ın, şimdi işi daha zordur ve iki gol atması gerekecektir.

²³² Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 129-133.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Ahu ile Boğaç'ın, maça başlamaları.

Gelişme:

*Boğaç'ın, kendi sahasında oynadığı için daha avantajlı olması.

*Ahu'nun savunmada kalması, Boğaç'ın ise ataklar geliştirmesi.

*İlk 31. dakikanın golsüz bitmesi.

*Boğaç'ın, amatör kümeye düşmemesi için bu maçı almak zorunda olması.

*Sahada Ahu'nun ağabeyinin belirmesiyle Boğaç'ın, golü kalesinde görmesi.

Sonuç:

*Şimdi iki gole ihtiyacı olan Boğaç'ın, durumunun zorlaşması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Boğaç, Ahu ve Mustafa'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Boğaç'tır. Kahramanlar hakkında detaylı bir bilgi yoktur. Sadece Mustafa'nın, Ahu'nun ağabeyi olduğunu ve eğer Boğaç'ın bu maçı kazanmazsa amatör kümeye düşeceğini biliriz.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, sahada geçmektedir. Anlatma zamanı ise, yaklaşık bir saattir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Boğaç kendi sahasında olduğu için avantajlı

Ancak iki taraf da kontrollü oynuyor.

Ahu savunmaya yerleşti.

Boğaç ataklar geliştiriyor.

Özellikle kanatları zorluyor.” (s. 131)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Gol Pozisyonu isimli bu öyküde, iç çözümleme ve leitmotiv tekniği kullanılmıştır.

*İç Çözümleme Tekniği:

“Boğaç hiç beklemediği anda kendi kalesinde gol gördü.

1-0 yenik duruma düşüyor.

Boğaç’tan isteksiz hareketler.

Moralman çöktü Boğaç.” (s. 133)

*Leitmotiv Tekniği:

Öyküde maç, savunma, top, gol, kale kelimeleri sıklıkla kullanılmıştır.

2.1.6.23.NAİF ÖYKÜ: VAN HANDRID DALIRS

*Van Handrid Dalırs*²³³ isimli öyküde, kızının yanından İstanbul’a dönen bir Bayan’ın, arabadan inince yolda bir turist görmesi ve dilini pek de anlamadığı turiste yardım edeyim derken kendisini otel odasında bulması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Ankara’da yaşayan kızı, oralara pek alışmadığı için Bayan, kızının yanına gider. Birkaç gün kaldıktan sonra geri İstanbul’a döner. Ankara’da uzun süre kalamaz çünkü eşini yalnız bırakmak istemez. Sedat, gece yolculukları sevmediği için, eşiyle birlikte gitmez. Uyukulu bir halde arabadan inen Bayan, soğuk havayla karşılaşınca uykusu açılır. Kış ayıdır ve buzlar saçak halinde binalardan sarkar. Bayan, sabahın erken saatinde sokakta yürür. Çöpçüler bile işlerine daha yeni başlamıştır. Yeni yılın ertesi sabahı olduğu için, sokaklar pislik içindedir. Bayan, karşıda duran bir adamın sigara alıyım derken, paketi yere düşürdüğünü görür. Ona güler. Adam da Bayan’ın güldüğünü fark eder. Onun önünden geçerken adam, Bayan’a seslenir. Adam turisttir ve İngilizce bilip bilmediğini Bayan’a sorar. Bayan, lisede İngilizce görmüştür. Biraz İngilizcesi vardır. Sabah sabah adamla uğraşmak istemez. Sonra adam arkasından koşup gelir. Otelden bahseder. Bayan, otelini bulamadığını düşünerek ona yardım etmeye karar verir. Bu arada adam yüz dolardan da bahseder; ama Bayan, bunu parasını kaybetmiş olduğuna yorar. Sonra otele gelirler. Adam, Bayan’ı kibarca bütün kapılardan geçirir. Bayan “yardım ettiğim için bir şey ikram edecek herhalde” diye düşünür. Odaya çıktıklarında ise, Bayan her şeyi anlar; fakat geç kalmıştır. Kendi ayaklarıyla

²³³ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 135-140.

geldiği odadan bağırarak çıksa gazetelere manşet olacaktır. Bayan'ın bu durumda düşündüğü ise, yüz doların hesabını eşine nasıl vereceği olur.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Bayan'ın, Ankara'dan İstanbul'a gelmesi.

Gelişme:

*Sabahın erken saatlerinde arabadan inen Bayan'ın, soğukta uykusunun açılması.

*Bayan'ın, karşıda duran adamın sigarasını alırken paketini düşürdüğünü görüp ona gülmesi.

*Adamın, Bayan'a İngilizce bilip bilmediğini sorması.

*Bayan'ın, ilk başta adamı umursamazken daha sonra ona yardım etmeye karar vermesi.

*Adamı otele getiren Bayan'ın, odaya kadar onunla birlikte çıkması.

Sonuç:

*Adamın niyetini çok geç anlayan Bayan'ın, yapacak bir şeyinin kalmaması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Bayan ile Turist'tir. Öykünün ana kahramanı ise, Bayan'dır.

Bayan:

Evli ve bir kızı vardır. Lise mezunudur. Çok az İngilizce bilir. Turist'e iyi niyet gösterip yardım edeyim derken, kendisini yanlış bir duruma düşürür. Eşini sever.

Turist:

İngilizce konuşur. Yakışıklı, boylu poslu, yapılı birisidir. Otuz-otuz beş yaşlarındadır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, İstanbul'da geçmektedir. Anlatma zamanı ise, yaklaşık bir saattir. Kış ayıdır ve sabahın ilk saatleridir. Yılbaşının ertesi sabahıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Daha az önce indi otobüsten. Elinde küçük bir seyahat çantası, çevresine küçük gözlerle bakarak yürüyor. Oysa boyundan büyük kızı var. Onu görmeye gitti zaten ta Ankara’lara.” (s. 137)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Van Handrıd Dalırs isimli bu öyküde iç çözümleme tekniği kullanılmıştır.

***İç Çözümleme Tekniği:**

“-Yu arso nays, falan gibi sözler duyunca kuşkulandı biraz. Az önce de biytiful’a benzer bir şeyler duymuştu sanki. Yoksa bu adamın niyeti kötü mü? Yok canım, terbiyeli bir adam. Tam Türk kadını gibi düşündüğü, aklına hemen fesatlık getirdiği için ayıpladı kendisini. Adam yol sormak falan istiyor. Belki otelini bulamıyor. Yine de İngilizce bilmediğinin ortaya çıkmasından çekindi.” (s. 138-139)

2.1.6.24.POSTMODERN ÖYKÜ: KETEN SULTAN VE BEŞ BÜCÜR

*Keten Sultan ve Beş Bücür*²³⁴ isimli öyküde, *Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler* isimli masaldan esinlenerek bir hikâye oluşturulmuştur. Öyküde, Keten Sultan’ın, Kaynanası’ndan bıkmaması sonucunda Beş Bücür’ün kulübesine gitmesi ve onlarla yaşamaya anlatılmaktadır.

ÖZET:

Keten Sultan, evlenir ve Kaynanası’yla birlikte yaşar. Kaynanası, Keten Sultan ile her konuda yarışır. Evin bütün hizmetini görüyor olmasına rağmen Keten Sultan, bir türlü Kaynanası’nı mutlu edemez. Ayrıca Kaynanası, eşini de sözleriyle etkiler. Oğlu ise, Keten Sultan’ı değil, annesini destekler. Bu duruma daha fazla dayanamayan Sultan, bir gün evden gider. Yolda küçük bir kulübe görür. Çok yorulmuş ve acıkmıştır. Kulübeye girdiğinde orada kimseyi bulamaz. Ortalık çok dağınıktır. Aç olmasına rağmen sadece su bulabilir. Ortalığı toparlamak ister; ama gücü yoktur. Beş küçük yatağı birleştirip kendisine büyük bir yatak yapar ve uyur. Beş Bücür kulübeye dönmüştür. Bücür’ler, Keten Sultan’ı öpmeye başlarlar. Keten Sultan, Beş Bücür’ü çok sever. Onlarla yaşamaya karar verir. Sultan, etrafı silip süpürürken, Beş Bücür de ona hiç tatmadığı yemişlerden taşır. Bir gün eve bohçacı kadın gelir. Bir sepet dolusu şeftali getirir. Keten Sultan, bütün şeftalileri yer. O kadının, Kaynanası

²³⁴ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 141-146.

olduğunu geç fark eder. Keten Sultan bayılır. Bu konuda deneyimli olan Beş Bücür, daha önce prenses için hazırladıkları camdan tabutu bulup Keten Sultan'ı, onun içine yatırır. Daha önce yedi kişi olan bu Bücür'ler, prensesi korurken iki kişiyi kaybetmişlerdir. Bu sefer daha dikkatli olurlar. Beklenen eş, gelir. Keten Sultan'ı öper ve Sultan ayılır. Karşısında eşini görünce tekrar bayılır. Adam ne kadar öpse de Sultan'ı ayıltamaz. Adam gidince Sultan, kalkar. Eşiyle gitmek istememiştir çünkü oraya dönünce başına neler geleceğini bilir. O yaptığı hataya tekrar düşmez ve Bücür'lerle yaşamaya devam eder.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Keten Sultan'ın evlenmesi ve Kaynanası'ndan çekmesi.

Gelişme:

*Kaynanası'na daha fazla dayanamayan Keten Sultan'ın, bir gün evden uzaklaşması.

*Sultan'ın, yolda bir kulübe görmesi ve oraya gitmesi.

*Kulübede beş küçük yatakla karşılaşan Sultan'ın, yatakları birleştirip orada uyuması.

*Sultan'ın, kendisini öpücüklerde uyandıran Bücür'leri çok sevmesi ve onlarla yaşamaya karar vermesi.

*Bir gün kulübeye bohçacı kadın kılığında Sultan'ın Kaynanası'nın gelmesi ve şeftalilerle Sultan'ı zehirlenmesi.

*Bücür'lerin Sultan'ı camdan bir tabuta yatırmaları.

Sonuç:

*Eşinin öpücükleriyle uyanan Sultan'ın, eşiyle gitmek istemeyip Bücür'lerle yaşamaya karar vermesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Keten Sultan, Sultan'ın Eşi ve Kaynanası ile Beş Bücür'dür. Öykünün ana kahramanı ise, Keten Sultan'dır.

Keten Sultan:

Evlidir. Çok güzel ve hamarattır. Kaynanası, kendisini çekemez ve onu sözleriyle, yaptıklarıyla bunaltır. Yaşadıklarına daha fazla dayanamayıp evden uzaklaşır ve asıl mutluluğu bulduğu Beş Bücür ile birlikte yaşar.

Sultan'ın Eşi ve Kaynanası:

Sultan'ın Eşi, annesinin sözlerine kanan, eşini ikinci plana atan bir kişidir. Sultan'ın Kaynanası ise, gelinini çekemez. Ondan daha iyi ve daha güzel olduğunu kanıtlamak için her şeyi yapar. Genç yaşta evlenmiştir. Onun için de cildi daha buruşmamış ve vücudu çökmemiştir. Gelininden kurtulmak için, onu bulup zehirler.

Beş Bücür:

Birlikte yaşarlar. İyi niyetli ve yardımsever kişilerdir. Sultan'a çok iyi davranırlar.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Keten Sultan'ın gelin gittiği evde ve Beş Bücür'ün kulübesinde geçmektedir. Öyküde, belirli bir zaman yoktur.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Ayakları onu nereye götürürse oraya gidecekti, eğer kocası onu gerçekten seviyorsa peşine düşer, kırk dağı aşmış olsa da gelir bulurdu. Sevmiyorsa kurda kuşa yem olsundu Keten Sultan.” (s. 144)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Keten Sultan ve Beş Bücür isimli bu öyküde iç çözümleme, geriye dönüş tekniği ve metinlerarasılık kullanılmıştır.

*İç Çözümleme Tekniği:

“Gerçekten mutluymuştu Keten Sultan. Buraya gelmeden önce yaşadıklarının tümünün, şimdi burada, bu beş bücür büyücünün yarattığı mucize karşısında zavallı kaldığını düşünüyor, bu güzelliği bozacak bir aksiliğin çıkmaması için dua ediyordu.” (s. 145)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Bundan önceki olayda da bir prensese camdan tabutlar yapmış, onu öperek uyandıracak prensinin gelmesini beklemişler, bu arada prensesi her çeşit hava muhalefetinden koruyalım derken, iki arkadaşlarını telef etmişlerdi.” (s. 145)

*Metinlerarasılık:

Öykü, *Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler* isimli masaldan esinlenilerek yazılmıştır. Masalda Pamuk Prenses çok güzeldir. Üvey annesi onun bu güzelliğini kıskanır ve onu öldürmek için ormana gönderir. Pamuk Prenses, ormanda kaybolur ve cücelerin kulübesini görür. Küçük yatakları birleştirip hemen uyur. Cüceler, onun varlığından mutlu olur. Pamuk Prenses, etrafı siler süpürür. Üvey annesi, kılık değiştirip ona elma getirir. Elma zehirlidir ve Pamuk Prenses, elmayı yiyince zehirlenir. Cüceler, ona camdan tabut yaparlar. Prens, gelip onu öper ve Pamuk Prenses gözlerini açar. Bu öyküde de kayınvalidesi, gelinin güzelliğini kıskanır ve oğlu ile gelininin arasını açar. Bunalan Keten Sultan, evden kaçır ve ormana doğru yürür. Ormanda küçük bir kulübe görüp oraya gider. Küçük yatakları birleştirip uyur. Cüceler, onu sever. Keten Sultan, etrafı siler süpürür. Bir gün kayınvalidesi kılık değiştirip, Keten Sultan’a şeftali yedirir ve onu zehirler. Cüceler, camdan tabuta onu yatırır. Eşi, gelip Sultan’ı öper. Sultan gözünü açar ve sonra tekrar bayılır. Böylece masalda geçen motiflere ve olaylara bu öyküde de yer verilmiş, metinlerarasılık tekniği kullanılmıştır.

2.1.6.25.NOSTALJİK ÖYKÜ: KİLİTLİ CEVİZ KUTUSU

*Kilitli Ceviz Kutusu*²³⁵ isimli öyküde, eşini kaybeden Nevber Hanım’ın, evde kilitli bir ceviz kutusu bulması ve eşinden şüphelenen Nevber Hanım’ın, kuşkularının yersiz çıkması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Nevber Hanım, elli iki yıllık eşi Selahattin Bey’i kaybeder. Eşi ölünce tamamen yalnız kalır. Mahalleli kendisini sever ve ona sahip çıkar. Eşi öldüğü zamanda cenaze işlemlerinin hepsiyle mahalleli ilgilenmiş, başı örtülü bayanlar eşinin arkasından dua okumuşlardır. Ölünce paranın ne kadar lazım olduğunu gören Nevber Hanım, ölüm parası olarak biriktirdiği parasının yerini bakkal Hasan’a gösterir. Eğer bir gün evde ölürse onun ölüsünü fark edecek

²³⁵ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 147-152.

ilk insan Hasan'dır. Çünkü Hasan, Nevber Hanım'ın ihtiyaçlarını evine getiren ve her gün evine uğrayan kişidir. Nevber Hanım, iyice yalnız kalmamak için pencereyi açar. Böylece dışarısının sesi içeriye dolar. Kendisi plaktan şarkı dinler. Aklına Selahattin Bey'in müziği sevdiği gelir. Nevber Hanım'ın evliliklerinde çocukları olmamıştır. Kızlarının olmasını çok istemişler ve bir türlü nasip olmamıştır; fakat onlar bunu sorun haline getirmemişlerdir. Nevber Hanım, çocuğunun eksikliğini eşi ölünce duymaya başlar. Eğer çocuğu olmuş olsaydı şimdi bu kadar yalnız kalmış olmayacaktı.

Nevber Hanım'ın kardeşi Kevser, Adanalı tüccarla evlenmek isteyince, Selahattin Bey çok tepki vermiştir. Çünkü İstanbul'a dışarıdan gelen ve İstanbul'u bozan kişilerden pek hoşlanmaz. Neyse ki Kevser'in evliliğinde Selahattin Bey'in korktuğu terslikler yaşanmamıştır. Uçak kazası sonucunda ikisi de hayatını kaybetmiştir. Kevser ölünce Selahattin Bey, bir süre odasından çıkmamıştır. Nevber Hanım, kardeşini hatırlayınca onların evliliklerinde çekilen bir fotoğraf aklına gelir ve onu bulmaya çalışırken kilitli ceviz kutusu bulur. Kutunun kilitli olması Nevber Hanım'ı şüphelendirir ve eşinden kuşkulanmaya başlar. Kutunun kilidini bulur. Onu açmaya cesaret edemeyip kutuyu da kilidi de camdan atar. Kutu kırılınca içinden Selahattin Bey'in zor günler için sakladığı değerli kayıtlar çıkar. O günden sonra da Nevber Hanım, ne zaman eşini hatırlasa hep o yersiz kuşkusu ve ceviz kutusuyla birlikte hatırlar.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Nevber Hanım'ın, elli iki yıllık eşini kaybetmesi.

Gelişme:

*Nevber Hanım'ın, eşi ölünce tamamen yalnız kalması.

*Eşini unutmayan Nevber Hanım'ın, eşini ve geçmişini sürekli hatırlaması.

*Nevber Hanım'ın, ölüm parası biriktirmesi ve bunun yerini Hasan'a söylemesi.

*Nevber Hanım'ın aklına, kardeşinin düğününde çekilen fotoğrafın gelmesi ve onu araması.

*Fotoğrafi ararken, kilitli ceviz kutusu bulması ve eşinden şüphelenmesi.

*Kutuyu açmaya cesaret edemeyip, kutuyu pencereden atması.

Sonuç:

*Kutunun içinden değerli kâğıtların çıkması ve Nevber Hanım'ın eşinden şüphelendiği için üzüntü duyması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Nevber Hanım, Selahattin Bey ve Kevser'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Nevber Hanım'dır.

Nevber Hanım:

Eşi ölünce yalnız kalmıştır. Evliliğinde çocuğu olmamıştır; fakat eşini çok sevdiği için çocuğun eksikliğini hissetmemiştir. Gençken, güzel bir bayandır. Yetmiş-yetmiş beş yaşlarındadır. Gözleri artık iyi görmez. Bastonla yürür. Oturup kalkmakta da sıkıntı yaşar.

Selahattin Bey:

Nevber Hanım'ın elli iki yıllık eşidir. Şu anda yaşamıyor. İstanbulludur. İstanbul'a dışarıdan gelip, İstanbul'u bozan insanlara çok kızar. Müzik dinlemeyi sever. Gençliğinde yakışıklıdır.

Kevser:

Nevber Hanım'ın kendisinden sekiz yaş küçük kardeşidir. Bir uçak kazasında hayatını kaybeder.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Nevber Hanım'ın evinde geçmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık dört-beş yıldır. Olay zamanı ise, elli iki yıldır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Şarkı bitmiş, iğne plağın boş bölümlerinde döndükçe cızırdamaya başlamıştı. Güçlkle yerinden kalktı Nevber Hanım. Aslan başı işlenmiş bastonuna dayanarak müzik dolabına kadar gidip plağın arkasını çevirdi.” (s. 149)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Kilitli Ceviz Kutusu isimli bu öyküde, iç çözümleme ve geriye dönüş tekniği kullanılmıştır.

*İç Çözümleme Tekniği:

“Buluncaya kadar istekliydi; ama bulunca... Anahtar elinde öylece kaldı. Kötülük vardı bu kutuda; söylenmemişliğin kötülüğü, uğursuzluğu. Hayır, hiçbir şeyin Selahattin Bey’in anısını kirletmesine izin veremez.” (s. 151-152)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Kevser, Adanalı bir tüccarla evlenmeye kalktığında kıyameti koparmış, kız kardeşinin İstanbullu olmayan biriyle evlenmesine engel olmadığı için Nevber’e kızıp durmuştu. Daha o zamanlardan sevmezdi İstanbul’a dışarıdan gelip de zengin olanları.” (s. 151)

DİL VE ÜSLUP:

Öykünmece isimli bu öykü kitabında bulunan yirmi beş öyküde de sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Bazı öykülerde (Rio’da O Yaz Seninle, I Can’t Believe You, Van Handrıd Dalırs) İngilizce kelimeler kullanılmıştır. Öykülerde yer yer argo ifadeler yer verildiği de görülmektedir. Kullanılan anlatım teknikleriyle, öyküler daha akıcı ve sürükleyici hale getirilmiştir.

SONUÇ:

Feyza Hepçilingirler’in **Öykünmece** isimli öykü kitabının ilk basımı Mart 2000 yılında, ikinci basımı ise Mayıs 2000 yılında Remzi Kitabevi’nden çıkmıştır.

İncelediğimiz bu hikâye kitabı toplam yirmi beş öyküden oluşmaktadır. Hepçilingirler, bu yirmi beş öykünün her birini farklı türde yazmıştır. Yazmış olduğu türlerden kimileri edebi tür olarak kullanılırken (Romantik öykü, Realist öykü, Postmodern öykü... vb), kimi türler (Satanist öykü, Maço öykü, Reklam öykü, Feminist öykü... vb.) yazarımız tarafından denenmiştir. Yazarımız böylece belli türde öykü yazmaya karşı çıkmış, istenildikten sonra her türde öykünün yazılabileceğini göstermek istemiştir. Yazarımız bu kitabında yer alan ve bir zamanlar her pazar gecesini izleyicilerine Henry’nin ya da Maupassant’ın öykülerini kendi öykülerim diye okuyan Deniz Arman’a kızarak yazdığı bir öyküsüyle ilgili şöyle bir açıklama yapar:

“Nasıl bir tepki aldı, aldı mı, neden vazgeçti öykü uydurmaktan Deniz Arman, bilmiyorum. Yoksa biliyor muyum? Öykünün de böylece çürütülmesine o kadar da tepkisiz kalınmadı çünkü. Ben bile üstüme düşeni yaptığıma inanıyorum. Ne mi yaptım? ‘Popülist Öykü’ üst başlığıyla tam da onunkiler gibi bir öykü yazarak ve ona ‘ithaf’ ederek öcümü aldım Deniz Arman’dan ya da öyle sandım.”²³⁶

Yazarımız böylece karşı çıktıklarını öyküleştirmiş hatta her öyküsüne de bir tür adı eklemiştir. Hayatımızın her alanına fazlasıyla giren reklamları, Reklam Öykü türüyle biraz da mizahi unsurları ekleyerek ifade etmiştir. Bir erkeğin, kız arkadaşını elde etmesini maçtaki mücadeleye benzetmiş ve bunu Futbol Öykü türünde anlatmıştır. Kitapta her kesimden insanın hayatına yer verilmiştir. Travesti, köylü, kültürlü insanlar, akıl sağlığını kaybetmiş insanlar öykülerde yer almıştır. Farklı türlerde öyküler denendiği için, öykülerde belirli bir düzen görülmemektedir. *Kayıp Bahçelerde İlkyaz Kokusu, İnsanlara, Kan Dökücülüğe ve Lanete Dair, Denizin Dibinde Demirden Atlar...* vb. gibi öyküler durum öyküsüyken, *Kilitli Ceviz Kutusu, Kanadı Kırık Bir Kuş Gibi, Siyah Kediye Kurtarmak...* vb. öyküler olay öyküsüdür. *Gol Pozisyonu* isimli öykü, nesir tarzında değil mısralar halinde yazılmıştır. Öykülerin bazılarında (Mesela; *Rio’da O Yaz Seninle*) imla kurallarına dikkat edilmemiştir. *Arkadaşım Kapı Tokmağı, Ev, Halini Beyan Eder...* vb. isimli öykülerde kişileştirilmeye başvurulmuştur. *Arkadaşım Kapı Tokmağı ve Keten Sultan ve Beş Bücür* isimli öyküler, masalımsı öykülerdir. *Keten Sultan ve Beş Bücür* isimli öykü, *Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler* isimli masaldan esinlenerek oluşturulmuş ve metinlerarasılık tekniği kullanılmıştır.

İncelediğimiz bu öykü kitabında yer alan yirmi beş öyküde bir travestinin hazin sonu, yaşam mücadelesi, umut, bekâret meselesi, haksızlık, ölüm ile yaşam arasındaki çizgi, iyi niyetin kötü sonuçları, yalnızlık, aşk, kurallara karşı çıkış... vb. konular işlenmiştir. Öykülerin on birinde (*Ölmeden ve Doğmadan Önce, Kilitli Ceviz Kutusu, Arkadaşım Kapı Tokmağı, Bekle(y/n)en...* vb.) ana kahraman bir bayan iken, öykülerin on birinde (*Üç Bir Dört Bir, Kapının Çağrısı, O Şimdi, Bir Daha Asla, Yoktu...* vb) ana kahraman bir erkektir. *İnsanlara, Kan Dökücülüğe ve Lanete Dair* isimli öyküde ana kahraman Yaratan’dır. *Siyah Kediye Kurtarmak* isimli öyküde ana kahramanın cinsiyeti bilinmemektedir. *Ev, Halini Beyan Eder* isimli öyküde ise, ev kişileştirilmiş ve öykünün ana kahramanı yapılmıştır. Öykülerin

²³⁶ Feyza Hepçilingirler, “Dedim Ah”, 9. Basım, Everest Yayınları, İst., 2010, s. 218-219.

sekizinde (*Sevecen Serçeler, Sonra?, Kapının Çağrısı, Rio'da O Yaz Seninle ...vb*) mekânların bulunduğu şehirler biliniyorken, diğer öykülerde belirli bir mekân ismi verilmemiştir. Öykülerde kesin bir zaman yoktur. Onun için de öyküler incelenirken yaklaşık, tahmini... vb. ifadeler kullanılmıştır. Öykülerin on ikisinde (*Yoktu, Siyah Kediye Kurtarmak, Hürriyet, Karnaval'la Birlikte, Üç Bir Dört Bir... vb.*) 1. tekil kişi ve tekil bakış açısı kullanılırken; öykülerin on üçünde (*O şimdi, Sevecen Serçeler, Gol Pozisyonu, Van Handrüd Dalırs... vb.*) 3. tekil kişi ve tanrısal bakış açısı kullanılmıştır. Öykülerde geriye dönüş, iç monolog, tasvir, anlatma-gösterme, iç çözümleme, montaj, bilinç akımı ve leitmotiv teknikleri kullanılmıştır. En çok kullanılan anlatım teknikleri ise; iç çözümleme, anlatma-gösterme, iç monolog ve geriye dönüş teknikleridir.

2.1.7. ÜÇ NOKTA BİR ÇİZGİ

*Üç Nokta Bir Çizgi*²³⁷ yirmi beş öyküden oluşmaktadır. Yazarımız, bu öyküleri daha önce yayımlamış olduğu öykü kitaplarında yer alan öykülerinden, gençler için seçmiştir. Gençlere öykü türünü sevdirmek isteyen yazarımız, bu kitabını oluştururken, seçeceği öyküler konusunda itina göstermiştir. Bu kitapta yer alan öyküler, incelediğimiz diğer öykü kitaplarında yer aldığı için tekrar incelenmeyecek, sadece öykülerin isimleri verilecektir.

Fava

Menekşe'nin Bebesi

Yaşamdır Yenilenen

Dikenli Terlikler

Hoş Geldiniz Çocuklar

Gel Birlikte

Sabah Yolcuları

Yumuşak Meydan Okuyor

Eski Bir Balerin

Altın Gibidir Oğlum

İletişim

Sarı Kır Çiçekleri

Atın Önünde Et

Mor Üstüne Yazılmış

Er Mektubu Görülmüştür

Üç Nokta Bir Çizgi

Aykırı Bir Öykü

Sevgiye Dikkat

Doğru Yürü Oy Gelin

---

²³⁷ Feyza Hepçilingirler, *Üç Nokta Bir Çizgi*, Özyürek Yayınları, İst., 2008.

Bir Dağ Lalesi

Yaşlı Deniz Tanrısı

Sevginin Eskimezliği

Yine Ziller Çalıyor

Kıvılcımsız

Gün Selleri

2.1.8.İŞTE GİDİYORUM GÖÇ ÖYKÜLERİ

Feyza Hepçilingirler'in, **İşte Gidiyorum Göç Öyküleri**²³⁸ isimli öykü kitabı iki bölüm ve yirmi hikâyeden oluşmaktadır. Dıştan İçe/İçten Dışa ve İçten İçe/İçten İçe isimlerini alan iki bölümün, ilk bölümü on iki, ikinci bölüm ise, sekiz hikâyeden oluşmaktadır. Bunlar:

1.Bölüm: Dıştan İçe/İçten Dışa

Bu Gemi Nereye?

Gidemem

Kader Çizenler/Kaderi Çizilenler

Venezis'in evi

Bir Kızıl Gül Gibi Elinde

Martenitzalar

Gideceğim, Giderim, Gidebilirim

Durulur Mu Bu Sular?

Lisa'nın Bebeği

Az Kaldı Balamı Su Aparı

Belki Sonra

Söyle Mayrig

2.Bölüm: İçten İçe/İçten İçe

Seyit Çocuk İstanbul'u Gördü

Balıkların Yaşama Hakkı

Katilin Kan Uykusu

Yavru Keklik Gibi

Kan Oldu, Can Oldu

Şiirlerin Müjgân'ı

Gidenler Gitmez mi Aslında?

---

²³⁸ Feyza Hepçilingirler, *İşte Gidiyorum Göç Öyküleri*, Everest Yayınları, İst., 2009.

Bitsin Hayırlısıyla Bu Beyhude Sonbahar

1.BÖLÜM: DIŞTAN İÇE/İÇTEN DIŞA

Dıştan İçe/İçten Dışa²³⁹, **İşte Gidiyorum Göç Öyküleri** isimli öykü kitabının ilk bölümüdür. Bu bölüm içinde *Bu Gemi Nereye?*, *Gidemem*, *Kader Çizenler/Kaderi Çizilenler*, *Venezis'in evi*, *Bir Kızıl Gül Gibi Elinde*, *Martenitzalar*, *Gideceğim*, *Giderim*, *Gidebilirim*, *Durulur Mu Bu Sular?*, *Lisa'nın Bebeği*, *Az Kaldı Balamı Su Apar*, *Belki Sonra* ve *Söyle Mayrig* isimli öyküler yer almaktadır.

2.1.8.1.BU GEMİ NEREYE?

*Bu Gemi Nereye?*²⁴⁰ isimli öyküde, İkinci Dünya Savaşı'nın ortalarında İstanbul Limanı'na demirlenen gemide bulunan Yahudilerin neler yaşadıkları anlatılmıştır. Anlatılanlar, Aneta'nın tutmuş olduğu günlükten alınmıştır. Yaşananlar gerçektir; fakat kahramanların isimleri değiştirilerek verilmiştir. Öyküde anlatı içinde anlatı kullanılmıştır. İlk anlatı olayların anlatıldığı gazete yazısından yola çıkılarak oluşturulurken, diğer anlatı Aneta'nın tutmuş olduğu günlüğünde anlattıklarından oluşturulmuştur.

ÖZET:

Aneta, evleneli daha üç ay olmuştur ve üç aylık da hamiledir. Bebeği hakkındaki duygularını yazmak için kırmızı deri kaplı bir defter alır. Deftere bebeği için hissettiklerinden öte, yaşamış oldukları insanlık dışı durumları yazmak zorunda kalır. Aneta, Romanyalıdır. Orada savaş vardır ve oradan ayrılmadıkları sürece kendilerini ölüm bekliyordur. Aneta'nın eşi Filip, kaçmak için bir yol arar ve sonunda da bulur. Struma adı verilen bir gemiyle ilk önce İstanbul'a gidilecek oradan da Filistin'e geçilecektir. Gemiye binen her yolcudan 1000 dolar istenir. Filip, sadece 1000 doları bulur ve Aneta'yı yalnız göndermekte ısrar eder. Aneta ise, Filip'i bırakıp gitme taraftarı değildir. Filip, o parayı bulabilmek için eşyalarının bir kısmını satmıştır. Geri kalan eşyaları satınca da Filip için gerekli olan 1000 dolar daha bulunmuş olur. Aneta, kendisi gibi hamile olan Medea'yı ziyarete gider. Onun ikinci hamileliğidir ve kendisine göre bu konuda daha deneyimlidir. Oraya bebeği hakkında konuşmaya gider; ama onların da Struma ile gitmeyi planladıklarını öğrenir. Yalnız gemi Filip'in söylediği gibi

²³⁹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 1-130.

²⁴⁰ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 3-29.

değildir. Motorları bile batmış olan bir gemiden alınmıştır ve hurdadır. Aneta, bu öğrendiklerini eşiyle paylaşıp onu üzmemek istemez. Anne ve babalarına da kendileriyle gelmelerini teklif ederler; ama onlar orada kalmayı isterler. Filip'in babası gazetecidir. Daha önce de iki kere evden alınıp, bitkin halde eve geri bırakılmıştır. Tehlikeli olduğu düşünüldüğü için orada onların yaşama şansı zaten yoktur.

Ertesi gün sabah yola çıkacakları için geceyi Köstence'deki bir otelde geçirirler. Aneta, ilk defa gemiye binecektir. Gemiye gördüklerinde çok büyük hayal kırıklığına uğralar. Gemi hurda yığındır ve o geminin içine 769 Yahudi'yi sığdırırlar. Gümrükten geçerken de bütün paralarını alırlar ve sadece 20 kilo ağırlığında eşya kabul ettikleri için de eşyalarının yarısını limanda bırakmak zorunda kalırlar. Geminin içinde bir vahşet yaşanır. Bir tuvalet ve dört lavabo vardır. Erkeklerin ve çocukların ihtiyaçlarını gidermeleri için tenekeler kullanılır. Tuvalet önünde kuyruk hiç bitmez. Yataklarda herkes dip dibe yatar. Aneta ve Filip'in yatakları ilk başta ayrıdır; fakat yatak sıkıntısından dolayı onlar da tek yatağı paylaşır ve nöbetleşe uyurlar. Gemi daha hareket ettiğinden kısa bir süre sonra motoru bozulur ve istop eder. Gelen tamirci para ister. Gemiye binerken bütün paraları alınan yolcular, nikâh yüzüklerini istemeyerek verirler ve motoru tamir ettirirler. İstanbul, Sarayburnu'na gelen gemideki yolcuları, "izin yok" diye indirmezler. İstanbul'a sadece karşıdan bakabilen yolcular her geçen gün ümitlerini de kaybetmeye başlarlar. Media, gemide sancılanır ve bağırsık ıvrığı hastaneye götürülmesi konusunda görevliler ikna edilir. Eşi ve kızı ise, gemide kalır. Media, doğumunu yaptıktan sonra tekrar gemiye dönmez. Oradan Filistin'e geçer. Bu konuda ona eşinin akrabaları yardım eder. Gemideki yolcuların indirilmemesi konusunda İngiltere baskı yapar. Onları geri göndermek ister. Yolcular ise, çarşafa "Yaşasın Türkiye Cumhuriyeti! Kurtarın Bizi!" diye yazıp kaldırır. İstanbul'daki Yahudiler kendilerine ekmek getirir. Kızılay da ilaç, battaniye, yemek yardımında bulunur. Kurtulma konusunda en ufak ümidi kalmayan Aneta, yazdığı defteri İstanbul'a gelmelerinin 65. gününde gemiye ekmek getiren Avram'a teslim eder. Gemi, 70. günde geri Karadeniz'e gönderilmek üzere yola çıkarılır. Yolcular isyan edip olay çıkarırlar. Birkaç polisi de suya atarlar. Motorları çalışmayan gemi römorkörlerle çekilerek Türk karasularının hemen dışına bırakılır. Gemi ise, ertesi sabah saat 09.00'da torpillenerek batırılır. Kimse bu olayı üstlenmese de İngilizlerden şüphelenilir ve Yahudiler, İngilizlere karşı protestolara başlarlar. O gemiden sadece David isminde biri kurtulur. O da gemiden kopan bir parçaya tutunup hayatta kalabilmiştir.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

- *Romanya'da savaşın olması ve orada yaşayan Yahudilerin yaşama şanslarının bulunmaması.
- *Yolunu bulan Yahudilerin, Romanya'yı terk etmek istemesi.

Gelişme:

- *Aneta'nın ve Filip'in, Romanya'dan Filistin'e kaçabilmek için Struma adı verilen gemiye binmeleri.
- *Hurda ve küçük olan geminin içine 769 Yahudi'nin sığdırılmaya çalışılması.
- *Geminin içinde insanlık dışı durumların yaşanması.
- *Geminin hareket ettiği gibi motorunun bozulması ve motoru tamir ettirmek için bayanların nikâh yüzüklerini vermeleri.
- *İstanbul'a gelen gemideki yolcuların inmesine izin verilmemesi.
- *Gemideki yolculara İstanbul'da yaşayan Yahudilerin ve Kızılay'ın yardımda bulunması.
- *Sarayburnu'nda yetmiş gün kalan geminin geri gönderilmek istenilmesi.
- *Yolcuların bu duruma isyan etmeleri.

Sonuç:

- *Geminin, Türk karasularının üç mil ötesinde torpillenerek batırılması.
- *Gemiden sadece bir yolcunun kurtulması, diğerlerinin ise donarak ve boğularak ölmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Aneta, Filip, Media, Jak ve Avram'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Aneta'dır.

Aneta:

Üç aylık evli ve üç aylık hamile olan bir bayandır. Eşini çok sever. Savaşların yaşandığı bir dönemdir ve o bebeğini tereddütlerinin olmasına rağmen doğurmak ister. Romanya'dan Filistin'e kaçmak için bindiği gemide hayatını kaybeder.

Filip:

Aneta'nın eşidir. Mavi renkte gözleri vardır. Eşini çok sever. Onun kurtulmasını, kendisinin kurtulmasından daha çok ister. O da eşiyile birlikte bindikleri gemide hayatını kaybeder.

Media-Jak:

Aneta'nın ve Filip'in komşularıdır. Onlar da gemi ile kaçmak isterler. Media ikinci çocuğuna hamiledir. Bir kızları vardır ve ikinci çocukları da oğlan olur. Media, doğum yapmak için gemiden kurtulur; ama eşi ve kızı gemide hayatlarını kaybederler.

Avram:

İstanbul'da yaşayan Yahudilerdendir. Yetmiş gün boyunca gemiye ekmek ve su taşıyan gençlerden biridir. Aneta, yazmış olduğu günlüğü ona emanet eder.

YER VE ZAMAN:

Olaylar ilk başta Romanya'da yaşanır. Daha sonra, Struma adı verilen gemide devam eder. Gemi, İstanbul limanında yetmiş gün bulunur. Türkiye karasularının dışına Karadeniz'e çıkarılan gemi, orada batırılır. Anlatma zamanı, 5 Aralık 1941 yılı ile 24 Şubat 1942 yılı arasındadır. Kış ayıdır ve çok soğuk vardır. Yolculardan bir kısmı donarak ölürlür.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Öyküde, anlatı içinde anlatı kullanıldığı için hem 1. tekil kişi ve tekil bakış açısı ile gözlemci anlatıcının bakış açısı hem de 3. tekil kişi ve tanrısal bakış açısı kullanılmıştır.

“Öyle çok yazdım ki parmaklarım ağrıdı. Bugünlük bu kadar! Yarın, bebek haberini alınca Filip'in ne yaptığını anlatmak üzere hoşça kal benim minik sırdaşım, kırmızı derili güzel defterciğim.” (s. 8)

“Struma torpillenerek batırılmasa ve 3 mil açıktaki kendi haline bırakılmış olsa, makineleri çalışmadığına göre bir yere gidemeyecek, kıyıya doğru sürüklenecekti.” (s. 29)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Bu Gemi Nereye? isimli bu öyküde montaj, geriye dönüş, iç monolog ve anlatma-gösterme teknikleri kullanılmıştır.

*Montaj:

Öyküde hem *Cumhuriyet Gazetesi*'nde yayımlanan yazıya hem de Aneta'nın günlüğünde yazılanlara yer verilerek montaj tekniği uygulanmıştır.

“Struma, limanda 70 güne yakın bir süre kalacak; ancak Türkiye, içinde bulunduğu durumun gereği, sığınmacılara karaya çıkma izni vermeyecektir. (...) Sonunda Karadeniz’e geri yollanan Struma, 24 Şubat 1942 günü, İstanbul Yön Burnu açıklarında ‘infilak eder.’

(Çetin Yetkin, Cumhuriyet Gazetesi; 12 aralık 1993)”(s. 28)

“ 3 Şubat

Her an cinayet işlenebilir. Her an insanlar birbirlerini öldürebilirler. O kadar gergin ki herkes, o kadar umutsuz, o kadar çaresiz ki! Ne olacak? Tanrım ne olacak?” (s. 25)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Eski bir gazeteci olduğu için, bildiğinden çok daha fazla şeyi bildiğini düşünüyorlar. İki kez alıp götürdüler evden, ikisinde de eski bir şilte gibi, getirip kapının önüne bıraktılar.” (s. 7)

*İç Monolog Tekniği:

“Yok, daha fazla dayanamayacağım. Ne olursa bir an önce olsun. Ölüme bile razıyım artık. Bu bekleyiş delirtecek beni. İnsanlığımızdan çıktık. Bu geminin içine kısıtlanmış fareler gibiyiz. Kokuyoruz. Pisiz. Leş gibiyiz. Bizi hayvanlaştırmaya mı, delirtmeye mi çalışıyorlar? Bize ne yapacaklar? Neden korkuyorlar bizden? Nedir istedikleri? Bize ne yapacaklar? Hiç birinin yanıtını bilmiyorum.”(s. 27)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“ ‘Ben gitmem,’ diye direttim. Tek başıma gitmem. Öleceksek de birlikte, yaşayacaksak da.’

‘İki kişinin ücretini ödeyecek paramız yok,’ diye bağırdı o da. (...)

‘Eşyaları satarız,’ dedim.”(s. 9)

2.1.8.2.GİDEMEM

*Gidemem*²⁴¹ isimli öyküde, Filistinli Yusuf'un, Türkiye'de bir okulu kazanması ve her gün ailesinden birinin İsrail askerleri tarafından öldürülürken, Yusuf'un ailesini bırakıp Türkiye'ye gitmeme konusunda direnmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Yusuf, Filistinli bir çocuktur. Filistin ile İsrail arasında savaş vardır. İsrail askerleri dur durak bilmeden halkı öldürmeye devam eder. Yaşlı, hasta, çocuk önlerine kim gelirse acımadan öldürürler. Yusuf'un dedesi yatalaktır. İsrail askerleri bir gün buldozerlerle evlerinin kapısına dayanır. Kadınlar, çocuklar bağırıp ağlarlar. Rasmiye, Yusuf'un teyzesi, gürültüye dışarıya çıkar. Her gün olan bu bağışmaların bu sefer babasının ölümüne sebep olacağını düşünememiştir. Babasının az önce yemeğini yedirmiş daha ağzını temizlemeye bile fırsat bulamadan dışarıya fırlamıştır. Rasmiye, askerlere babasını evden çıkarmak için yalvarsa da dinlemez ve yaşlı adam enkazın altında, kanlar içinde can verir. Yusuf'un ağabeyi Telal, bir depoya yaptıkları baskında can verir ve arkasında yedi çocuk bırakır. Kız kardeşi İman, yine her sabah olduğu gibi erkenden kalkar, annesi saçlarını örer ve okula gitmek için yola çıkar. Bir gün önce öğretmeninden aldığı aferin annesini çok sevindirmiştir ve bu sefer de aferin alırsa annesine nasıl söyleyeceğinin hayallerini kurar. Yolda İsrail askeri pusu kurmuştur. Küçük kız çocuğunun korkudan titrediğini göre göre ateş açar. Kız çocuğu yaralı halde yere düşer. Sonra tekrar ateş eder. Artık ölmüştür; fakat asker hırsını alamaz ve çocuğun yanına gidip başına iki el ateş eder. Saç örgüleri kana bulanır. Askere bu da yetmemiştir ve tekrar dönüp İman'a ateş eder. İsrail askeri, mahkemede suçsuz bulunur ve serbest kalır. Böylece de İsrail askerlerine her türlü vahşeti yapmaları konusunda izin çıkmış olur. Ailesi bu durumdayken Yusuf, gitmek istemez. Ailesi ise, ölecek insana değil, bizleri bu durumdan kurtaracak akıla ihtiyacımız var diyerek onu Türkiye'ye göndermek konusunda ısrar ederler.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Filistin ile İsrail arasında savaşın olması.

*İsrail askerlerinin, Filistin halkını öldürmesi.

---

²⁴¹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 30-37.

Gelişme:

*Yusuf'un, Türkiye'de bir üniversiteyi kazanması.

*Yusuf'un dedesinin, ağabeyinin, kız kardeşinin İsrail askerleri tarafından acımasızca öldürülmesi.

*Her gün ailesinden birini kaybeden Yusuf'un, onları bırakıp da Türkiye'ye gitmeme konusunda direnmesi.

Sonuç:

*Yusuf'u ailesinin “ Bizim ölecek insana değil, bizi bu durumdan kurtaracak akıllara ihtiyacımız var.” diyerek Yusuf'u göndermek istemeleri.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Yusuf, Mahmud Dede, Rasmiye, Telal ve İman'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Yusuf'tur.

Yusuf:

Filistinli bir çocuktur. Türkiye'de bir üniversiteyi kazanır. Çok az çocuğun elde edebileceği bir başarıyı elde etmiştir. Yusuf, İsrail askerlerinin ailesine ve diğer insanlara yaptıkları eziyete isyan eder. Ailesini bu durumda bırakıp Türkiye'ye gitmek istemez.

Mahmud Dede:

Yusuf'un dedesidir. 70 yaşındadır. Yatalaktır. Yemeğini bile kendi yiyemez. Bir gün İsrail askerlerinin evini yıkmasıyla, kendi evinin enkazında can verir.

Rasmiye:

Yusuf'un teyzesidir. Yatalak olan babasına bakar. Babasının ölümüne engel olamaz. Babasını evden çıkarmak için İsrail askerlerine çok yalvarsa da sözünü dinletememiştir.

Telal:

Yusuf'un ağabeyidir. Depo baskınında şehit düşer. Evli ve yedi çocuk babasıdır.

İman:

Yusuf'un kız kardeşidir. Daha küçüktür. Okula giderken İsrail askerleri tarafından acımasızca öldürülür.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Filistin’de geçmektedir. İsrail ile Filistin arasında savaş vardır. 1948 yılından beri süren savaş bir türlü bitmemiştir. Öyküde belirli bir zaman yoktur. Anlatımda hep “dün” ifadesi kullanılır. Yani yaşanan acılar çok geçmişte yaşanmamıştır. Dün kadar yakındır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı ve gözlemci anlatıcının bakış açısı kullanılmıştır.

“İsrail buldozerleri, evi kadar bile değer vermediler ona. Babasını kurtarmaya aracı değil, ölümüne tanık ettiler kızını. Mahmud Halefullah dedemse, Rasmiye kızıysa onun, benim de teyzemdir.” (s. 30)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Gidemem isimli bu öyküde geriye dönüş, anlatma-gösterme, iç monolog ve leitmotiv teknikleri kullanılmıştır.

***Geriye Dönüş Tekniği:**

“Ne ilkti ne de son çığlıklarla, bağırmalarla evden dışarı uğradığı. Her günkü gibi sandı. Yaklaşan felaketin, bu kırık dökük evi başlarına yıkacağını aklından bile geçirmeden çıktı kapının önüne. Her gün olanlardan sandı olanı. Gelen tankların babasına ecel getirdiğini bilemedi.” (s. 31)

***Anlatma-Gösterme Tekniği:**

“ ‘Hayır!’ demiş İsrail askeri. ‘Allah mısın?’ diye sormamış. ‘Size asla zarar veremeyecek bir adamın eceli olma hakkını kim verdi size?’ dememiş. ‘Lütfen!’, demiş.” (s. 31)

***İç Monolog Tekniği:**

“Neden Gazze balıkçı barınağında çayını yudumlamıyor şimdi? Sağ kalan, henüz ölmemiş; ama belki bu gece ölecek balıkçı arkadaşlarıyla birlikte, akşam kafaları nerede çektiklerini neden konuşmuyor? Niçin edepsiz fıkralar anlatan, kaba şakalar yapan arkadaşlarının arasında ağabeyim Telal yok?” (s. 33)

***Leitmotiv Tekniği:**

Öyküde “dün, git, gidemem” kelimeleri sıklıkla tekrarlanmıştır.

2.1.8.3.KADER ÇİZENLER KADERİ ÇİZİLENLER

*Kader Çizenler Kaderi Çizilenler*²⁴² isimli bu öyküde, Lozan Antlaşması'nın maddelerinden alıntı yapılarak anlatı içinde anlatı tekniğiyle bir yanda Girit'te yaşayan Hesna'nın hayatı anlatılırken, aynı zamanda da Ayvalık'ta yaşayan Yorgo Efendi'nin, arkadaşı Kostas'ın ani ölümüyle yaşadıkları ve hissettikleri anlatılmıştır.

ÖZET:

Lozan Antlaşması'nın maddelerine göre; Yunanistan'da yaşayan Müslümanlar Türkiye'ye dönecek, Türkiye'de yaşayan Rum Ortodokslar ise Yunanistan'a gideceklerdir ve bir daha da geri dönmeyeceklerdir. Bu durumdan habersiz olan Hesna, arkadaşları çiftliğe geldikleri için çok sevinir. Onları ağırlar ve onlarla muhabbet eder. Aslında arkadaşları Hesna'yı merak edip onu görmek istemişlerdir. Çünkü çeteler, Müslümanların evlerini ateşe vermeye başlamışlardır. Hesna, olup bitenlerle pek ilgilenmez. Onun küçücük bir dünyası vardır. Sadece kendi istekleriyle ilgilenir ve diğer olaylara karışmaz. Arkadaşlarıyla birlikte Vasilika da gelmiştir ve Hesna, bu duruma çok sevinir. Arkadaşlarını, çiftliğin kapısına kadar uğurlar. Onlar arabaya binince de kendisi dağın tepesine tırmanır, onlara son kez bakabilmeyi ister. Atların çıkardığı toz bulutundan başka bir şey göremez; ama yine de çok mutludur. Sağa sola koşuşturur. Toprağa yatıp, aşağıya doğru yuvarlanır. Ağaçlara sarılır. Sonra portakal bahçesine girer. Aklına hiçbir zaman, kendisini ait hissettiği bu topraklardan uzaklaştırılacağı gelmez. Aynı annesi, anneannesi gibi o da burada evlenip, burada çocuk sahibi olacaktır. Bir gün gelip de Vasilika'dan ayrılacağı ve bir daha onu istese de göremeyeceği aklına hiç gelmez.

Yorgo, kahvede oturur. Bir az önce Kostas'ın cenazesinden gelmiştir. Kilisedeki törenden sonra yaşlı arkadaşlarıyla birlikte kahveye gelmiş, mezarlığa kadar gidecek gücü kendisinde bulamamıştır. Kahvede de Kostas'ı, iyi insan olduğunu söyleyerek över. Aslında Kostas, uzun bir süre baba parasıyla yaşamış, para bitince de tanıdıklarından aldıkları, ödemeyi hiçbir zaman düşünmediği borç paralarla idare etmiştir. Karısına büyük sıkıntılar yaşatmıştır. Yorgo Efendi ve arkadaşları, ölünün arkasından kötü konuşulmayacağını bildikleri için onu iyi olarak anmak isterler. Daha sonra kahvedeki gençler, Kostas'ın ölümünü unutup, mahalledeki genç kızlar hakkında konuşmaya başlayınca Yorgo Efendi, onlara kızar ve kahveden ayrılır. Yolda Efsevia'nın kızıyla karşılaşır ve eski aşkını hatırlar.

²⁴² Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 38-53.

Yorgo Efendi, Efsevia'yı sevmiştir; fakat evlenmeleri kısmet olmamıştır. Efsevia'yı babası zengin birine vermiş, ayyaş olan kocanın sıkıntılına Efsevia, çok dayanamamış ve erkenden ölmüştür. Yorgo Efendi, eşinden çok memnundur; ama ona âşık olmamıştır. Eşi ölmüş ve Yorgo Efendi de onun mezarının yanında kendine yer almıştır. Onu orada uzun süre bekletmeyeceğinden ve kısa zamanda yanına geleceğinden o kadar emindir ki, siyasi nedenlerle ondan ve doğduğu topraklardan ayrılacağı hiç aklına gelmez.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

- *Hesna'nın okuldan arkadaşlarının, onu ziyarete gelmesi.
- *Kostas'ın, bir gece önce ansızın ölmesi ve Yorgo Efendi'nin onun cenazesine katılması.

Gelişme:

- *Hesna'nın arkadaşlarını uğurlaması.
- *Arkalarından son kez bakabilmek için tepeye koşması.
- *Toz bulutundan onları görememesine rağmen mutluluktan sağa sola koşuşturması.
- *Hesna'nın, yerde yuvarlanması, ağaçlara sarılması.
- *Yorgo Efendi'nin, kiliseden kahveye gelmesi ve Kostas hakkında iyi dileklerde bulunması.
- *Kahvedeki gençlerin konuşmalarından rahatsız olup oradan uzaklaşması.
- *Yolda Efsevia'nın kızını görmesi ve geçmişi anımsaması.

Sonuç:

- *Hesna'nın da Yorgo Efendi'nin de doğup büyüdüğü topraklardan bir gün zorla ayrılacaklarını hiç düşünmemiş olmaları ve ilerisi için planlar yapmaları.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Hesna, Yorgo Efendi, Kostas, Vasilika, Manoli ve Efsevia'dır. Öykünün ana kahramanları ise, Hesna ile Yorgo Efendi'dir.

Hesna:

Girit'te yaşayan Müslüman bir ailenin kızıdır. Okula gider. Neyi, nasıl istiyorsa öyle yaşar. İçinde kötülük barındırmadığı için, bir yerlerde kötü olayların yaşandığına da inanmaz. Vasilika'ya karşı ilgi duyar.

Yorgo Efendi:

Ayvalık'ta yaşayan bir Hıristiyan'dır. Eşi ölünce yalnız kalmıştır. Üç oğlu olmuş, ikisi ölmüştür. İki erkek torunu vardır. Oğlu ve geliniyle birlikte yaşar; ama eşinin yokluğunu arar. Bir an önce eşinin yanına gitmek ister. Gençliğinde Efsevia'yı sevmiştir; fakat onunla evlenememiştir. Zaman zaman onun acısını hisseder.

Kostas:

Ayvalık'ta yaşamış bir Hıristiyan'dır. Çalışmayı sevmeyen, baba parasıyla bir müddet yaşayan, sonra da akrabalarını, arkadaşlarını dolandıran bir kişidir. Çocuğu yoktur. Eşine çok sıkıntılar yaşatmıştır. Bir gece ansızın ölür. Biraz daha yaşasa, dilencilik yapmaya kadar düşecektir. Yorgo Efendi ile aynı yaşlardadır ve onunla çocukluk arkadaşıdır.

Vasilika:

Hesna'nın okuldan arkadaşıdır. Hesna'ya karşı ilgi duyar.

Manoli:

Yorgo Efendi'nin yaşadığı mahalledeki kasaptır. Zamanında Kostas, kendisinden borç para alıp ödememiş olmasına rağmen, Kostas'ın cenaze masraflarını karşılamıştır. Maddi durumu iyidir.

Efsevia:

Yorgo Efendi'nin âşık olduğu kişidir. Babasının, zengin olduğu için evlendirdiği Aleksis ayyaş çıkınca Efsevia, bu duruma uzun süre dayanamamış ve ölmüştür. Kızı vardır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Girit'in Resmo şehrinin hemen dışındaki çiftlikte ve Ayvalık'ın Macaron semtinde geçmektedir. Anlatma zamanı, anlatının birinde yaklaşık beş-altı saat iken; diğer anlatıda yaklaşık bir gündür. Olaylar, 1923 yılının Mayıs-Haziran aylarında yaşanmaktadır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Tam bu sırada Yorgo Efendi de Ayvalık’ın Macaron semtindeki camlı kahvede Kostas’ın ne kadar iyi bir insan olduğunun, İsa Mesih’in onu mutlaka cennetine kabul edeceğinin sohbetini yapmaktan yorgun, evine dönüyordu.” (s. 39)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Kader Çizenler/Kaderi Çizilenler isimli bu öyküde montaj, iç çözümleme, geriye dönüş ve anlatı içinde anlatı teknikleri kullanılmıştır.

***Montaj:**

Öyküde, Lozan Antlaşması’nın maddelerinden alıntılar yapılmıştır.

“Haşmetli Romanya Kıralı Hazretleri: Orta Elçi Müsyü Costantin I. Diamandy, Orta Elçi Müsyü Costantin Contzesco;” (s. 47)

***İç Çözümleme Tekniği:**

“Hiç korkmuyordu ölümden. Vücudunu güçlkle taşıyan bacaklarının artık dinleneceğini, kafasının bin bir düşünceyle artık yorulmayacağını bildiği için uzun bir tatil düşüncesi gibi, hoşlukla geliyordu aklına ölüm.” (s. 47-48)

***Geriye Dönüş Tekniği:**

“Hayatı boyunca hiçbir iş yapmayan bir adamdı Kostas. Babası hayattayken sırtını ona dayamış, evlenirken bile baba kesesinden düğün dernek yapmıştı. Babası ölünce de tarla, bağ, bostan, bahçe babasından ne kalmışsa satıp savmıştı.” (s. 40)

***Anlatı içinde anlatı:**

Öyküde Girit’te yaşayan Hesna’nın yaşadıklarıyla, aynı zamanda Ayvalık’ta yaşayan Yorgo Efendi’nin yaşadıkları eş zamanlı olarak anlatılmıştır.

2.1.8.4.VENEZİS’İN EVİ

*Venezis’in Evi*²⁴³ isimli bu öyküde, Ayvalık’ta yaşayan Kaniye Hanım’ın evine bir gün Midilli’den misafirlerin gelmesi, o evin Yunanlıların ünlü yazarının evi olduğunu söyleyerek evi görmek istemeleri ve Kaniye Hanım’ın da buna izin vermemesi anlatılmaktadır.

²⁴³ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 54-62.

ÖZET:

Kaniye Hanım, namaz kılariken kapı çalar. Kaniye Hanım namazını yarım bırakır, selam verip kapıyı açar. İki kadın ile iki erkek kapıda belirir. İkisi Midilli'den gelmiştir. Kendi memleketlerinde ünlü olan Vezenis'in, önceden yaşadığı bu evi gezip görmek isterler. Kaniye Hanım buna itiraz eder. Evinin müze olmadığını söyleyerek onları sahile göndermek ister ve kapıyı yüzlerine kapatır. Bunu yaptığına da sonradan pişman olur. Yukarı kata çıkıp namazını tamamlar. Aklı, gelenlerin söylediklerine takılmıştır. Kendisi bu eve gelin gelmiş ve uzun yıllardır da bu evde yaşıyordur. Bahsedilen Vezenis'in, bu evde yaşamış olduğuna ihtimal vermez. Daha sonra kayınpederinin anlattıklarını anımsar. Onlar bu eve geldiklerinde kurulu bir sofraya bulmuşlardır. Evin sahipleri her şeylerini bırakıp kaçıp gitmişlerdir. Kaniye Hanım, bunları düşününce "Söylenenler belki de doğrudur." diye içinden geçirir. Vezenis'in, on beş yaşındayken bodrum katındaki pencereden kaçtığı söylenen yeri görmek için Kaniye Hanım, bodrum katına iner. Pencerenin, demir parmaklıklar olmadığı takdirde bir çocuğun geçebilecek büyüklükte olduğunu görür. Sonra, "Demir parmaklıklar olmazsa hırsız girer." diye düşünür. Tam bu sırada o zamanları hırsızlıkların olmadığını anlatan Vezenis'in hayaliyle karşılaşır. Kaniye Hanım, bunun bir hayal olduğunu bilir ama korkmaz. Vezenis, ona bütün yaşadıklarını anlatır. 1922 yılında Yunanlılar savaşı kaybedince, Türk askerleri intikam almak için 18-45 yaşlarındaki erkekleri toplayıp öldürüyorlardır. Gelenler, onun yaşının on beş olduğunu söylemeleriyle yanılmışlardır. Aslında o zamanları on yedi yaşında olan Vezenis'i, babası yaşını ispat edememekten korktuğu için kaçırmak ister ama yakalanırlar. Vezenis, bir süre köle olarak çalıştırılır sonra kaçmayı başarıp Midilli'ye yerleşir. Ayvalık'a bir daha gelemeyecek olduğunu bildiği için en azından onu karşıdan seyretmek ister. Sonra Kaniye Hanım, Vezenis'in anlattıklarını duvara yansıyan görüntülerden izlemeye başlar. Vezenis'i arayan küçük kız kardeşinin ve babasının neler yaşadıklarını, Kemalettin adındaki bir Türk subayının onlara yardım etmesini ve onları evinde saklamasını izler. Sonra yavaş yavaş görüntüler silinmeye başlar. Kaniye Hanım, Rumca bir şarkı mırıldanarak uyanır. Bodrum katında kütüklerin üstünde uyuyakalmıştır. Gördükleri bir rüyadır; ama Rumca bilmediği halde Rumca bir şarkı mırıldanması ilginçtir.

OLAY ÖRGÜSÜ:**Giriş:**

*Kaniye Hanım'ın evine ikisi erkek ikisi bayan dört kişinin gelmesi.

*Gelenlerin ikisinin Yunan olması ve ünlü Yunan yazarlarından olan Vezenis'in evi olduğunu düşündükleri Kaniye Hanım'ın evini gezmek istemeleri ve Kaniye Hanım'ın buna izin vermeyip onları geri göndermesi.

Gelişme:

*Yarım kalan namazını tamamlayan Kaniye Hanım'ın, gelenlerin söylediklerine takılması.

*Bodrum katına inip, bahsedilen pencereyi görmesi.

*O sırada Vezenis'in hayaliyle karşılaşması ve Vezenis'in tüm yaşadıklarını Kaniye Hanıma anlatması.

*Kaniye Hanım'ın, Vezenis'in anlattıklarını duvarda görmesi.

Sonuç:

*Kaniye Hanım'ın, dalmış olduğu uykudan uyanması.

*Rumca bilmeyen Kaniye Hanım'ın, Rumca şarkı mırıldanarak uyanması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Kaniye Hanım, Vezenis ve Kemalettin'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Kaniye Hanım'dır.

Kaniye Hanım:

Yaşlı bir bayandır. Eşi ölmüştür. Kızları ve oğlanları vardır. Görevlerini yerine getiren bir Müslüman'dır.

Vezenis:

Yunanlı bir yazardır. Şu anda yaşamıyor. Ayvalık'ta doğan Vezenis, 1922 yılında savaşı Yunanlılar kaybedince, on yedi yaşındayken evinden kaçır. Yakalanınca bir yıl kadar yol işlerinde aç susuz çalıştırılır. Sonra Yunanistan'a kaçır. Ayvalık'a olan özlemi, ölene kadar dinmemiştir. Bu özlemini eserlerinde dile getirmiş, ölümünden sonra da eserleri basılmış ve büyük bir okur kitlesi tarafından takip edilmiştir.

Kemalettin:

Vezenis'in kız kardeşine yardım eden Türk subayıdır. Bursalıdır. Annesini, babasını ve üç kız kardeşini Yunanlılar öldürmüştür. Küçük kız kardeşi Zehra'yı, Vezenis'in kardeşinde gördüğü için onlara yardım etmiştir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Ayvalık'ta geçmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık iki-üç saattir. Olay zamanı ise, tahmini yetmiş-seksen yıl olmalıdır. Yıl 1922'dir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Namazını bozup açamadığı için, el biçimindeki kapı tokmağı, o selam verinceye kadar dövüp durmuştu kapıyı. Sıra selam vermeye geldiğinde seccadesinin ucunu kıvrımış, beyaz namaz örtüsünü çenesinin altında düğümleyip şakaklarında sıkılayarak kalkmıştı.” (s. 54)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Vezenis'in Evi isimli bu öyküde iç çözümleme, geriye dönüş ve montaj teknikleri kullanılmıştır.

***İç Çözümleme Tekniği:**

“Hayal olduğunu bildi; ama hiç korkmadı Kaniye Hanım. Korkmak aklına gelmedi.” (s. 57)

Geriye Dönüş Tekniği:

“O, gerçi gelin geldi bu eve; ama çocuk sayılırdı evlendiğinde. İşte o çocuğun kaçtığı yaşta, 15 yaşında kadardı. Demek ki kendini bildi bileli bu evde yaşadı. Bu evde çocuklar doğurdu, büyüttü. Oğullarını askere bu evden uğurladı; kızlarını telli duvaklı, bu kapıdan gelin etti. Kocasını bu kapıdan yolcu etti öbür dünyaya.” (s. 56)

Montaj:

Öyküde, Rumca bir şarkıdan alıntı yapılmıştır.

“Perimeno, ta pento, ya panda/M'akus/Monimu, stin paradiso” (s. 62)

2.1.8.5.BİR KIZIL GÜL GİBİ ELİNDE

*Bir Kızıl Gül Gibi Elinde*²⁴⁴ isimli bu öyküde, mübadele yıllarında neler yaşandığını öğrenmek isteyen Mine'nin, Babaannesi'ni sonunda konuşturması ve bütün olanları can kulağıyla dinlemesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Mine, Babaannesi'nden buralara nasıl geldiklerini öğrenmek ister. Daha önce de öğrenmeye çalışmasına rağmen bunu başaramamıştır. Sonunda Babaannesi anlatmaya başlar. Elindeki örgüyü bir kenara bırakır. Babasının bir Rum'u nasıl tek yumrukta öldürdüğünü övünerek anlatır. Mübadele yapılmadan birkaç yıl önce karışıklıklar çıkmaya başlamıştır. Rumlar, Türkleri öldürürler. Tüm rahatları kaçan Müslümanlar, ilk başta karşı çıksalar da mübadeleyi kurtuluş olarak görürler. Karşı çıkmalarının sebebi de, tüm malları oradadır. Belli bir yaşamları vardır. Hiç görmedikleri bir yerde nasıl yaşayacaklarını bilemezler. Ayrıca adadan belli miktarda paranın ve malın dışındakilerin çıkarılmasına izin yoktur. Zengin olan Müslümanlar, gittikleri yerde uzun bir süre sıkıntı çekmişlerdir. Babaannesi'nin ailesi adadan giderken ölümden zor kurtulur. Babası, Rum'u öldürünce Rumlar intikam almak isterler. Yusuf Ağa, gidecekleri gemiye saklanmayı başarır. O zamanlar kendisine hamile olan annesini limanda Rumlar öldürmek ister. Halası bu durumu anlayıp, doğum başladı diyerek apar topar yengesini gemiye götürür ve böylece de hem yengesini hem de yeğenini Rumlardan kurtarmış olur.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Babaanne'nin, mübadele yıllarında neler yaşandığını anlatmaya başlaması ve Mine'nin onu can kulağıyla dinlemesi.

Gelişme:

*O yıllarda Rumlar ile Türkler arasında kavgaların başlaması.

*Huzuru kaçan Müslümanların, mübadeleyi bir kurtuluş olarak görmeleri.

*Adadan gitmek için limana geldiklerinde Yusuf Ağa'nın zor anlar yaşaması.

*Halasının soğukkanlılığıyla, ailesinin ölümden kurtulması.

---

²⁴⁴ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 63-70.

Sonuç:

*Tüm bu yaşananları, Mine'nin anlamaya çalışması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Babaanne, Mine ve Yusuf Ağa'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Babaanne'dir.

Babaanne:

Yetmiş-seksen yaşlarındadır. Bir oğlu ve iki torunu vardır. Geçmiş ile bugünü her zaman karşılaştırır ve her zamanda geçmişi daha iyi görür.

Mine:

Tarihine meraklı bir genç kızdır. Babaanne'nin torunudur. Büyüklere saygılıdır.

Yusuf Ağa:

Babaanne'nin babasıdır. Ölmüştür. Midilli'den gelmeden önce Türklere söylenmiş bir sözün altında kalamayıp, bir Rum'u tek yumrukla öldürmüştür. Güçlü, kuvvetlidir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Babaanne'nin bulunduğu evde geçmektedir; ama bu evin nerede bulunduğu belirtilmemiştir. Geçmişe dönüldüğünde ise, olaylar Midilli'de yaşanmıştır. Anlatma zamanı yaklaşık bir saattir. Olay zamanı ise, tahmini yetmiş-seksen yıl olmalıdır. Yıl 1924'tür.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Babasının gücü kuvvetiyle ne kadar övündüğü sesinde yankılanmakla kalmadı, gurur oldu, yüzüne de yansıdı. Anlattığı olayın heyecanına kapılıp elinden bıraktığı şişini arandı yeniden, buldu ve örgüsünü kaldığı yerden, örmeye koyuldu.” (s. 64)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Bir Kızıl Gül Gibi Elinde isimli bu öyküde iç çözümleme, geriye dönüş ve anlatma-gösterme tekniği kullanılmıştır.

*İç Çözümleme Tekniği:

“Mine'nin hep öğrenmek istediği 'Mübadele'yi anlatmaya bu kadar hevesli olduğunu daha önce hemen hemen hiç görmemişti Mine. Demin, kendi babasından söz ederken

bakışlarının nasıl parıldadığını, başının nasıl gururla dikleştiğini anımsayınca cesaretlendi.”
(s. 65)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Yusuf Ağa'nın, kasabanın kahvesinde bir Rum'u tek yumrukta yere sermesi o kadar çok konuşulmadı; o sıralarda olaylar zaten çığırından çıkmıştı. Gün geçmiyordu ki Rumların hangi köyü bastıkları, kaç kişiyi öldürdükleriyle ilgili bir haber duyulmasın.” (s. 68)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“ ‘Yok, lahananın içinden çıktı Nuri Efendi!’ diye aksilendi.

‘Hayır, yani, babaanne...’ diye düzeltmeye çalıştı Mine; ama yalnızca kekeledi.” (s. 65)

2.1.8.6.MARTENİTZALAR²⁴⁵

*Martenitzalar*²⁴⁶ isimli bu öyküde, bir zamanlar siyasi sebeplerden dolayı Bulgaristan'dan ayrılan Necati'nin, İstanbul'da kızının hastalığına çare bulamaması sonucunda bir umutla Bulgaristan'a gelmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Necati'nin kızı Umut çok hastadır. Aniden bayılır. İstanbul'da gitmediği hastane kalmamıştır; ama kızının hastalığına bir teşhis konulamamıştır. Ablasının yönlendirmesiyle Necati, kızını da alıp Bulgaristan'a gelir. Kızını getirmeden önce çok araştırmış, bu konuda uzman olan doktordan randevu alabilmiştir. Gece yola çıkarlar ve sabaha karşı bir sorunla karşılaşmadan Bulgaristan'a varırlar. Yol boyunca Necati, kızına Bulgaristan'daki insanların çok iyi olduklarını, onlardan korkmaması gerektiğini anlatır. Gerçekten de doğduğu topraklardaki insanları Necati, sever. Siyasi sorunlarla Türkleri, Bulgar yapmaya kalkıştıklarında ortalık karışmış ve oradaki Türkler, Türkiye'ye gelmek zorunda kalmışlardır. Kimisi Türkiye'de tamamen kalırken, kimisi Türkiye'nin şartlarını beğenmeyip geri dönmüştür. Geri dönenler de demokrasinin gelmesiyle özelleşen kurumlarda eski işlerini bulamamış tekrar Türkiye'ye gelmişlerdir. Sabahın ilk saatlerinde Bulgaristan'da olan Necati,

²⁴⁵ **Martenitza:** Bulgaristan'da baharın gelişini kutlamak için insanların birbirine hediye ettiği, meyve ağaçlarına, evlere, ev hayvanlarına da takılan ve bolluk, bereket getireceğine inanılan kırmızı-beyaz ipliklerle yapılmış takılara verilen ad.

²⁴⁶ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 71-77.

oradaki parkları kızına anlatır. Hava soğuktur; ama bir-iki saat sonra kızına, önlerindeki parka gireceklerini söyler. Bu arada kızını uyutmaya çalışır. Bir ara dalan Umut, tekrar uyanır. Babası kaldığı yerden Bulgarları anlatmaya devam eder. O sırada Necati, Martenitzaları takmış kızları görür. Bu âdeti tamamen unutmuştur. Bahar gelmiştir ve Bulgarlar baharı kutlamak, iyi bir yıl geçirmek için martenitzaları takınmışlardır. Umut'u arabadan çıkarır ve birlikte kızlara doğru ilerlerler. Martenitzalardan onlar da almak ister. Onlar bir umuttur ve onların umuda gerçekten ihtiyaçları vardır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Necati'nin kızının hastalanması ve kızına İstanbul'da çare bulamayan Necati'nin Bulgaristan'a gelmesi.

Gelişme:

*Necati'nin, yol boyunca kızına, pek inanmasa da Bulgarların iyi insan olduklarını anlatması.

*Sorunsuz bir şekilde sabaha karşı Bulgaristan'a varmaları.

*Necati'nin, kızına anlattıklarıyla geçmişine dönmesi.

*Necati'nin, martenitzaları takmış kızları görmesi.

Sonuç:

*Kızların taktığı martenitzalardan almak için kızıyla birlikte onlara doğru ilerlemesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları, Necati ile Umut'tur. Öykünün ana kahramanı ise, Necati'dir.

Necati:

Kırk beş-elli yaşlarındadır. Bir kızı vardır. Bulgaristan'da doğduğu için Bulgarca'yı iyi bilir. Acılar yaşamış olsa da Bulgarları sever.

Umut:

Necati'nin kızıdır. On beş-yirmi yaşlarındadır. Hastadır. Sürekli bayılır. Hastalığının teşhisi konulamamıştır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, İstanbul ve Bulgaristan'da yaşanmaktadır. Anlatma zamanı yaklaşık bir gündür ve Mart ayının biridir. Olay zamanı ise, yaklaşık on beş-yirmi yıldır. Geriye dönüşlerle, yıl 1989'a kadar gidilir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Yol boyunca gerçekten de Bulgaristan'ı anlatıp durmuştu Umut'a. Ürkmesin diye, yabancı ülke belleyip korkmasın diye. Ama şimdi söze nereden başlayacağını bilemedi.” (s. 73)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Martenitzalar isimli bu öyküde geriye dönüş, anlatma-gösterme ve iç çözümlene teknikleri kullanılmıştır.

*Geriye Dönüş Tekniği:

“1989 yılının ilkbaharıydı. ‘İnsan hakları’ diye bağırmaya başladı öğretmenler önce, bir de Türklerin okumuş yazmışları, Sofya'da tahsil görmüşleri. Korktular milleti uyandıracak bunlar diye, önce onları topladılar, götürdüler.” (s. 74)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“ ‘ (...)Film de gösterirlerdi; ama tiyatroydu asıl,’ dedi. ‘Şimdi Bulgaristan'da da her şey değişti.’ diye bağladı sözlerini.” (s. 73)

*İç Çözümleme Tekniği:

“Doktor gerekli görürse belki de yatırırdu hastaneye. Belki de ameliyat gerektiğini söylerdi. Bunları düşünmesi gerekirdi şimdi, eski hesapları kurcalamanın zamanı değildi.” (s. 72)

2.1.8.7.GİDECEĞİM, GİDERİM, GİDEBİLİRİM

*Gideceğim, Giderim, Gidebilirim*²⁴⁷ isimli bu öyküde, Frankfurt Kitap Fuarına gitmek isteyen; ama bunu bir türlü karısına ifade edemeyen Adam'ın, yaşadığı ikilem anlatılmaktadır.

²⁴⁷ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 78-85.

ÖZET:

On iki yıl önce Almanya'ya gelen ama bir türlü Almancayı öğrenemeyen Adam, bu konuda çok sıkıntı çeker. Eşi Gülizar, onun Almancayı öğrenmesi konusunda ısrar eder. Adam, Türkçe öğretmenidir; fakat Almanya'ya gelince işsiz kalmıştır. Bir süre Türk Kültür Derneği'nde çalışmış orası kapanınca oto yıkamada görev yapmış sonra oradan da çıkmıştır. Şu anda işsizdir. Eve sadece Gülizar, çalışıp para getirir. Gülizar, bunu fırsat bilip eşini sürekli azarlar. Kendisi yokken evin işleriyle Adam ilgilenir. Tek merakı bahçedir. Bahçede geçirdiği süre ise, Gülizar için evin işlerinden kaçmak için bir bahanedir. Adam, sabah erkenden kalkıp eşine, kahvaltı hazırlar. Eşi işten geç geldiği zaman yatağı ısıtır. Market alışverişini yapar; ama yine de eşini memnun edemez. Kitap okumayı çok sever. Gülizar ise, onun kitap okuyup zaman harcamasına karşıdır. Frankfurt'ta Türkiye'nin onur konuğu olduğu kitap fuarı vardır ve Adam, oraya mutlaka gitmek ister. Oraya gitmek için yapılacak her masraf Gülizar için müsriflik olacaktır. Zaten maddi sıkıntı yaşarken bir de bunu ifade etmek Adam için mümkün değildir. Arkadaşının aracılığıyla bir kahvede iş bulur. Eğer çalışmaya başladığı gibi para alabilirse maddi sorun da çözülmüş olacaktır. Sorun parayı bir ay sonra aldığı anda yaşanacaktır. Fuara arkadaşıyla birlikte gitmeyi planlar. Arkadaşının arabası tamire girecektir. Adam ise, eşi karşı çıkarsa da karşısında direnip o fuara gidecektir.

OLAY ÖRGÜSÜ:**Giriş:**

*Adam'ın, Frankfurt'ta yapılacak olan kitap fuarına gitmek istemesi.

Gelişme:

*İşsiz olan Adam'ın, masraf çıkaracağından dolayı eşinin fuara gitme konusuna kızacağını

düşünüp bu konuyu bir türlü ona açamaması.

*Evin temizlik, yemek ve bahçe işleriyle Adam'ın ilgilenmesi.

*Gülizar'ın, Adam'ın yaptığı hiçbir işten memnun olmaması.

*Almancayı öğrenemeyen Adam'ın, Almanca çalışması konusunda eşinden baskı görmesi.

Sonuç:

*Eşinin karşı çıkacağını bilse de Adam'ın, ne olursa olsun o fuara gitmekte kararlı olması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Adam ile Gülizar'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Adam'dır.

Adam:

Türkçe öğretmenidir. On iki yıl önce Almanya'ya gelmiştir. Evli ve iki çocuk babasıdır. Dil konusunda çok hassastır ve bu konuda çalışmalar yapmıştır. Almanya'da sürekli çalışabileceği işi bulamaz ve çoğu zaman işsiz kalır. Kitap okumayı sever. Bahçeye ilgilenmek onu mutlu eder. Eşinin tüm aksiliğine rağmen alttan alır. Anlayışlı bir eştir.

Gülizar:

Adam'ın eşidir. Çalışan bir bayandır. Çalıştığı için de bunu bir avantaj olarak görüp sürekli eşini azarlar. Kitap okumaya karşıdır. En ufak olaydan büyük bir tartışma çıkarabilir. Huysuzdur. Hiçbir durumdan mutlu olmaz.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Almanya'da yaşanmaktadır. Anlatma zamanı yaklaşık bir gündür. Olay zamanı ise, on iki yıldır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“Ülkemin temsil edildiği bir etkinlikte bulunmak için elimden geleni yapmaya kararlıyım. İlk iş olarak fuara geleceğini öğrendiğim yazarların kitaplarını evde aramaya başladım. Elbette çoğu yoktu.” (s. 78)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Gideceğim, Giderim, Gidebilirim isimli bu öyküde, geriye dönüş ve anlatma-gösterme tekniği kullanılmıştır.

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Geçen kıştı. Tam kış da değil. Henüz kar kalkmamıştı; ama kış bitmişti aslında. Takvime göre yazın başında olmamız gerekiyordu. Gülizar'ın işte, çocukların okulda olduğu bir öğleden sonra, anama mektup yazmış ve anacığma yazıyor olmanın sıcaklığı içinde, başımın Almanca ile belada olduğunu anlatmaya çalışmıştım.” (s. 80)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“ ‘Günaydın,’ dedim. ‘İnsan kalkınca günaydın der.’ dedi. Daha önce dediğimi, duymadığımı söyledim; inanmadı.” (s. 82)

2.1.8.8.DURULUR MU BU SULAR?

*Durulur Mu Bu Sular?*²⁴⁸ isimli bu öyküde, evlenme umutları taşıyan ve hamile olan Evniki'nin, Metin tarafından aldatılması ve Evniki'nin de bu duruma Metin'in çocuğunun varlığını saklayarak tepki vermesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Evniki, hastanede kızının ameliyattan çıkmasını beklerken, hiç unutmadığı Metin'i ve Metin'in ona yaptıklarını hatırlar. Metin ile Evniki, Evniki'nin amcası olan Mihalis Amca'nın matbaasında tanışır. O zamanları Metin, gazeteciliğe daha yeni başlamış, hırslı bir gençtir. Tanıştıktan sonra aralarında bir yakınlaşma başlar. Evniki, Metin ile evlenme hayalleri kurar. Aslında Metin evlidir ve bir oğlu vardır. Karısı da ikinci çocuğuna hamiledir. Evli olduğunu Evniki'den saklar. Evniki de hamiledir ve bunu Metin'e söylediğinde Metin'in sevinmediğini görür. O sıralar İstanbul'da karışıklıklar vardır. “6-7 Eylül Olayları” diye anılan olaylarda azınlıklara karşı saldırılar başlamıştır. Azınlıkların evlerine ve dükkânlarına zarar verirler. Evniki ve ailesi oralardan gitmeye karar verir. Metin, suların durulduğunu söylese de sular durulmamıştır ve daha da şiddetlenmiştir. Arkadaşları Evniki'ye veda yemeği düzenler. Bulgar Meyhanesi'nde toplanırlar. Evniki orada Metin'i sarışın bir bayan ile görür ve asıl kabullenemediği de bu görüntü olur. Ailesiyle birlikte o da Atina'ya gider. Çocuğunu doğurmaya karardır; ama bunu asla Metin'e söylemeyecektir. Atina'ya gittikten iki ay sonra Evniki, orada tanıştığı Andrea ile evlenir. Andrea, Dimitra'yı kendi öz kızı gibi benimser. Dimitra da gerçek babasının Andrea olduğunu inanır. Metin, zamanla Türkiye'de çok ünlü bir gazeteci olur. Kızı da onun izinden gider ve o da Yunanistan'da ünlü bir gazeteci olur. Ara sıra karşılaşırlar. Metin, Dimitra'yı sever ve ona tebrik kâğıtları gönderir. Evniki, gerçekleri söylememekte çok direnir ve bunu da başarır. Ne Metin kızının varlığını bilir ne de Dimitra gerçek babasının kim olduğunu bilir. Dimitra, ameliyattan çıkar. Annesi ayağa kalkması

²⁴⁸ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 86-92.

gerekirken, hiç tepki vermeden sandalyede oturur. Dimitra, o zaman annesinin ölmüş olduğunu anlar. Böylece Evniki, son dakikalarını bile Metin'i düşünerek geçirmiştir.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Dimitra'nın ameliyattan çıkmasını bekleyen Evniki'nin, geçmişini anımsaması.

Gelişme:

*Evniki'nin hamile olması ve Metin ile evlenme hayalleri kurması.

*Metin'in evli olması ve bunu Evniki'den saklaması.

*6-7 Eylül Olayları'nda ortalığın karışması sonucunda Evniki ve ailesinin Atina'ya göçmesi.

*Metin'i bir başka bayan ile yakalayan Evniki'nin de ailesi ile birlikte Atina'ya gitmesi.

*Atina'da Andrea ile evlenmesi ve çocuğunun varlığını Metin'den saklaması.

*Metin'in, Türkiye'de ünlü bir gazeteci olması.

*Kızının da Yunanistan'da ünlü bir gazeteci olması.

*Toplantılarda Evniki ile Metin'in tanışmaları; ama asla baba kız olduklarını bilmemeleri.

Sonuç:

*Dimitra'nın, ameliyattan çıkması ve kızını bekleyen Evniki'nin ölmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Evniki, Metin, Mihalis Amca, Dimitra ve Andrea'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Evniki'dir.

Evniki:

Rum'dur. Metin'i sever; ama Metin tarafından aldatılır. Ondan bir kız çocuğu dünyaya getirir. Evlenir. Geçmişiyile sürekli hesaplaşır. Kandırılmayı kabullenemez. Eşini iki yıl önce kaybetmiştir. Öykünün sonunda kendisi de ölür.

Metin:

Türkiye'de ünlü bir gazetecidir. Evli ve iki çocuk babasıdır. Daha sonra Evniki'den de bir kız olur; ama onun varlığını hiçbir zaman öğrenemez. Eşini de sevgilisini de başka kadınlarla aldatır.

Mihalıs Amca:

Evniki'nin amcasıdır. Matbaası vardır. "Apoyevmatini" isminde gazete çıkarır. Evniki'yi Metin ile tanıştıran kişidir. Evniki ve ailesi Atina'ya göçtükten sonra Mihalıs Amca, İstanbul'da yaşamaya devam eder ve Evniki, Metin ile ilgili haberleri amcasından öğrenir.

Dimitra:

Evniki ile Metin'in kızıdır. Yunanistan'ın ünlü gazetecilerindendir. Evlidir ve iki çocuk ile bir torunu vardır. Duygusaldır.

Andrea:

Evniki'nin, Atina'ya gittiği zaman tanıştığı ve evlendiği kişidir. Metin'in kızını, kendi kızı gibi benimsemiştir. O da Türkiyeli bir Rum'dur. İstanbul'dan dokuz yaşındayken gelmiştir. Ticaretle uğraşır. İki yıl önce vefat etmiştir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, ilk başta İstanbul'da daha sonra da Atina'da yaşanır. Anlatma zamanı yaklaşık üç-dört saattir. Olay zamanı ise, elli-altmış yıl olmalıdır. Olayların temeli "6-7 Eylül Olayları"na dayanır. Bu olaylar da 1955 yılında yaşanmıştır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

"O zaman ünlü bir yazar değildi; ünlü bir gazeteci bile değildi; 'istikbali parlak' genç ve yetenekli bir gazeteci adayıydı; o kadar." (s. 86)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Durulur Mu Bu Sular? isimli bu öyküde, iç çözümleme ve geriye dönüş tekniği kullanılmıştır.

*İç Çözümleme Tekniği:

"Evniki'yi asıl yıkan, evli olduğunu gizlemesi değildi; üç yaşında bir oğlu olduğunu, yine çocuk beklediklerini söylememesi de değildi. Gitme kararıyla birlikte hamile olduğunu açıkladığı geceden sonra Metin'in gelmemesi, görünmemesi, aramaması, sormaması bile değildi. 'Sana söyleyemedim; ama ben evliyim.' dese ydi yine başışlardı Evniki. Herhalde başışlardı." (s. 90)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Arkadaşları ona Yeşilköy’de Bulgar’ın Meyhanesi’nde bir veda yemeği vermek istemişlerdi. Toplanıp gittiler. Evniki, daha içeri girerken gördü Metin’i.” (s. 91)

2.1.8.9.LİSA’NIN BEBEĞİ

*Lisa’nın Bebeği*²⁴⁹ isimli bu öyküde, İzmir’de birlikte çocukluklarını geçirdikleri Lisa’yı merak eden Bayan’ın, Lisa’yı özlemesi ve Lisa ile yaşadıkları anlatılmaktadır.

ÖZET:

Bayan, on yaşlarındayken İzmir’de babası Lisa’ların bahçivanıdır. Bayan ile Lisa çok iyi anlaşır. Lisa, ailesinin en küçük kızıdır. Biraz şımartılmıştır; ama Bayan’a karşı hiç şımarıklık yapmamıştır. Babası ne zaman çiftliğe gelse o da babasıyla gelir ve Bayan ile oynarlarmış. Lisa’nın ailesi çok zengindir. Devlet onları memleketlerinde istemeyince, onlar da bütün malını mülkünü satıp Rodos’a yerleşirler. Gitmeden önce sattıkları mallarını altına çevirirler; fakat gitmeden bir gece önce evlerine hırsız girer ve bütün altınları çalar. Yapacak bir şey yoktur. Oralardan gitmeye mecburdurlar. Damatlarından yol masrafı için borç para alıp yola çıkarlar. Yolda da Rodos’ta da çok sıkıntılar çekmişlerdir. Aslında karı koca çok iyi insanlardır. Yardımlaşmayı severler. Bir gün Bayan’ın babası hasta olur, aynı anda Lisa’nın babası da hastalanmıştır; ama o hasta haliyle bahçivanını merak edip onu görmeye gelebilmiştir. Lisa da Bayan’a bir yarışı bahane edip elbiselik kumaş vermiştir. O kumaşı Bayan’ın annesi dikmiş ve kısalana kadar da uzun yıllar Bayan, o elbiseyi severek giymiştir. Lisa, oralardan ayrılırken, çok sevdiği bebeğini Bayan’a bırakır. Bayan da o bebeği dolabında saklar. Annesi bir gün o bebeği görür ve kızını o bebeği kabul ettiği için azarlar. Bayan, o bebeği çıkarıp hiçbir zaman oynayamaz. Zaten Lisa, ona bebeği verdiği zamanda evlenecek yaşa gelmiş bir kızıdır; ama hiç bebeği olmadığı için onu almayı kabul etmiştir. Şimdi iyice yaşlanan Bayan, geçmişini anımsar. Rüyalarında Lisa’yı görmeye başlamıştır. O bebek aklına gelir. Artık onu meydana çıkarmak ister. Ne de olsa yaşlanmıştır. Her yaşlanan çocuklaştığına göre ona da kimse laf etmeyecektir. Lisa’nın, gittikten sonra neler yaptığını, nasıl yaşlandığını, yaşayıp yaşamadığını merak eder. Gördüğü rüyaları da ya onun ölmüş olduğuna ya da kendisinin öleceğine yorumlar.

²⁴⁹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 93-100.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Bayan'ın, rüyalarında Lisa'yı görmesi ve onu merak etmesi.

Gelişme:

*Bayan ile Lisa'nın çocukluklarını birlikte geçirmeleri.

*Devletin, onları memleketlerinde istemeyince Lisa ve ailesinin Rodos'a göçmeleri.

*Rodos'a gitmeden önce altınlarını çaldıran ailenin maddi sıkıntılar yaşaması.

*Lisa'nın gitmeden önce Bayan'a bıraktığı bebeği, Bayan'ın artık meydana çıkarmak istemesi.

Sonuç:

*Bayan'ın, bu sıralar sık sık Lisa'yı rüyalarında görmesini ve bunu ya onun öldüğüne ya da kendisinin öleceğine dair bir işaret olarak görmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Bayan, Lisa ve Afediko'dur. Öykünün ana kahramanı ise, Bayan'dır.

Bayan:

Yetmiş-seksen yaşlarındadır. Maddi sıkıntıları olan bir ailede büyümüştür. Çocukluğunda annesinin diktiği bebeklerden başka bebeği olmamıştır. Onun için Lisa'nın, giderken ona bıraktığı bebek onun için çok kıymetlidir. Ailesi Girit göçmeni olduğu için Rumca bilir. Çocukları ve torunları vardır.

Lisa:

İzmir'de çocukluğunu geçiren daha sonra da Rodos'ta yaşayan bir Hıristiyan'dır. Babası İtalyan, annesi Rum'dur. Türkçeyi bilmez. Bayan'ın çocukluk arkadaşıdır. Bayan ile Rumca konuşarak anlaşılır. Şımarık yetiştirilmiştir. Eli açık ve yardımseverdir. Zengin bir ailenin kızı olarak büyüyen Lisa, altınlarının çalınmasıyla maddi sıkıntılar yaşar.

Afediko:

İtalyan'dır. Lisa'nın babasıdır. İzmir'deyken, demiryollarının en büyük amiridir. Köşkleri, çiftlikleri vardır. Yanında çalıştırdığı insanlara değer verir. Rodos'a göçmek zorunda kaldıklarında, gitmeden bir gece önce bütün altınları çalınır ve maddi sıkıntı yaşar. Dinine bağlı birisidir. Diğer kızlarından daha çok Lisa'ya düşkündür.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, İzmir'de yaşanmaktadır. Rodos'tan da bahsedilir. Anlatma zamanı yaklaşık bir saattir. Olay zamanı ise, tahmini altmış beş-yetmiş yıl olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“En küçükleri Lisa'ydı. Babasının peşinde dolanan bıcır bıcır bir kız o zamanlar. O zamanlar dediysem bir altmış yılı var. Yok canım, altmış olur mu, daha fazla. Ben on altımda değildim ki; on yaşlarımda var yoktum.” (s. 93)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Lisa'nın Bebeği isimli bu öyküde, geriye dönüş ve anlatma-gösterme tekniği kullanılmıştır.

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Geldiğinde anlatırdı bana, kendi taklidini yapardı, nasıl tutturduğunu, nasıl tepindiğini. Baba ne yapsın, onu da getirirdi. Zaten en çok Lisa'ya düşküdü. Öteki kızları büyümüş, evlenmiş; kala kala Lisa kalmış elinde; küçük kızının bir dediğini iki etmezdi.” (s. 94)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“ ‘Haydi,’ diyor bana. ‘Haydi vre.’ Sonra çoştı: ‘Geçersen bir elbiselik alacağım sana.’ diye kızıştırdı yarışı.” (s. 96)

2.1.8.10.AZ KALDI BALAMI SU APARA

*Az Kaldı Balamı Su Apará*²⁵⁰ isimli bu öyküde, Samed'in, gazeteci olan Ersin'e, İran'ı ve İran'da neler yaşandığını anlatırken geçmişine dönmesi ve yaşadığı acıları tekrar yaşaması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Samed, İstanbul'da, İran Konsolosluluğu'nun karşısında gazeteci olan Ersin ile oturur. Ersin, meslektaşı olan ve İran'da olanlara bizzat tanık olmuş Samed'den orada yaşananları öğrenmeye çalışır. Samed'in aklına İbrahim gelir. İslam Devrimi'nden hemen sonra akşam eşiyle birlikte gezmeden dönerlerken, muhafızlar tarafından yakalanırlar. Evlenme cüzdanları yanlarında olmadıkları için, muhafızlar İbrahim'in eşini karakola alırlar. Ertesi gün evlenme cüzdanını karakola götürən İbrahim, eşini çırılçıplak, işkence görmüş ve ölü olarak asılı bulur. O sırada aklını kaybeder. Ondan sonraki yaşamını da akıl hastanesinde geçirir. Samed ile İbrahim birlikte gazete çıkardıkları için, Samed hastaneye gittiğinde İbrahim'in onu tanımaması mümkün değildir; ama o tepki vermemiştir. Samed, Ersin'e bunları anlatmaz. Bir İranlı olarak küçük görünmekten çekinir. Ersin'e Şah Pehlevi'yi anlatır. Nasıl başa geldiğini ve İran'dan ayrıldıktan sonra bir daha İran'a dönemediğini anlatır. Devrimcilerin neler yaptıklarını ifade eder. Kendisi de İran'dan kaçmıştır. Eşini ve yeni doğmuş olan kızını da alıp Aras'tan yürüyerek geçmişlerdir. Aras'ın suyu az daha bebeklerini yutuyordur. Samed, son anda kızını kurtarır. Samed, İstanbul'a gelince İran'a biraz daha yaklaşmış olur. Memleketini, memleketindeki hasta olan annesini çok özlemiştir; ama artık oralara geri dönemez. İran'ı hep güzel anılarıyla hatırlamak istese de yaşanmış olan acılar buna izin vermez. Yine de Samed'in bir gün İran'a döneceğine dair bir umudu vardır. Ersin'e de Elburz Dağları'nda bir gün kafayı çekeceklerine dair söz verir.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Samed'in, İstanbul'da İran Konsolosluluğu'nun önünde Ersin ile oturması.

Gelişme:

*Kendi gibi gazeteci olan Ersin'e, Samed'in İran'da yaşananları anlatması.

*Bunları anlatırken, yaşanan acıları tekrar yaşaması.

²⁵⁰ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 101-109.

*Samed'in, İran'ı ve orada yaşayan ailesini çok özlemiş olması.

*Samed'in, İstanbul'a gelerek İran'a biraz daha yaklaşmış olduğunu hissetmesi.

Sonuç:

*Samed'in, İran'a dönemeyeceğini bildiği halde yine de içinde oralara tekrar gideceğine dair bir umudunun olması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Samed, İbrahim ve Ersin'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Samed'dir.

Samed:

İranlıdır. Gazetecidir. Evli ve bir kız çocuğu babasıdır. İran'dan siyasi sebeplerden dolayı kaçmak zorunda kalmıştır. İran'ı ve orada yaşayan annesini çok özlemiştir.

İbrahim:

İranlı bir gazetecidir. Eşinin, muhafızlar tarafından vahşi bir şekilde öldürüldüğünü görünce aklını kaybeder ve o olaydan sonra hayatını akıl hastanesinde geçirir.

Ersin:

Gazetecidir. Meraklı bir kişidir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, İran ve İstanbul'da yaşanmıştır. Anlatma zamanı yaklaşık bir saattir. Olay zamanı ise, tahmini yirmi beş-otuz yıl olmalıdır. Olaylar, 1979 yılında yaşanan "İslam Devrimi"ne dayanmaktadır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

"Bunu söylemedi masadaki arkadaşına; İbrahim'den hiç söz etmedi. İbrahim'i neden burada ve neden tam şu anda anımsadığımı biliyor; ama anlatamaz." (s. 102)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Az Kaldı Balamı Su Apara isimli bu öyküde, geriye dönüş ve iç çözümlenme tekniği kullanılmıştır.

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Şah Rıza Pehlevi'nin son yıllarında çiçeği burnunda bir gazeteciydi. Şah'ın, ülke yönetimindeki başarısızlığı tepki doğuruyordu. Muhafif basın içinde yer alan bir gazetede çalıştığı için Samed de bu tepkilerin içinde öğreniyordu gazeteciliği.” (s. 103)

*İç Çözümleme Tekniği:

“Arkadaşına, gazete diliyle ve çok yinelenmekten ezberlenmiş biçimiyle bunları anlatırken içinde bir ırmağın çalkalanmaya başladığını, çalkantının giderek büyüdüğünü fark ediyordu Samed.” (s. 105)

2.1.8.11.BELKİ SONRA

*Belki Sonra*²⁵¹ isimli bu öyküde, Yugoslavya'dan kaçıp Türkiye'ye gelen Staniças'ın, Türkiye'den de Kıbrıs Çıkartması'ndan sonra Atina'ya sürgün edilmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Staniças, Yugoslavya'da Tito başa gelince, kendisi gibi genç bir müzisyenin oralarda kalmasının tehlikeli olacağını düşünür ve Türkiye'ye kaçar. Türk uyruğuna geçmesi imkânsız olunca, Yugoslavya'ya geri dönmek için Yunan uyruğuna geçer. Türkiye'de müzisyen olana kadar, hamallık, bekçilik, bulaşıkçılık gibi birçok işte çalışır. Sonra bir kulüpte piyano çalar. Bu kulüpte Fatula isminde bir bayan ile tanışır. Fatula, Staniças'ın çalıştığı kulüpte dansçıdır. Daha sonra Staniças, kilisede çalışmaya başladıktan sonra Fatula ile görüşmesinin doğru olmadığını düşünür. Aslında Fatula'ya âşık olmuştur. Fatula'ya olan ilgisini söylemekte geç kalmış, Fatula bir Amerikalı ile evlilik hazırlıklarına başlamıştır. Staniças, kilisede çalışmaya başlayınca bir iç huzur bulur ve Türkiye'ye gelmekle çok iyi yaptığını düşünür. Tito'nun diktatör tutumu, onun orada rahat yaşamasına engel olacaktır. 1964 yılında yılbaşı kutlamaları sessiz sedasız geçer. Kıbrıs'ta savaş vardır. Staniças, bu savaşın kendisini etkileyecek olduğunu hiç düşünmemiştir. Temmuz ayından sonra Türkiye'deki bütün Rumlar sınır dışı edilecektir. Bir gün yolda Fatula ile karşılaşır. Fatula, bu sürgünü duyduğu için perişandır. Staniças'a da buradan sürgün edileceklerini anlatır. Staniças, Rum değildir. Bu uyruğa zor kaldığı için geçmiştir. Onun için de bunu ispat edebileceğinden kendisinin sürgün edilmeyeceğini düşünür. Bir sabah kapısı çalınır ve 12 saat içinde Türkiye'den gideceği

²⁵¹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 110-117.

bildirilir. Staniças'ın, piyanosundan başka eşyası yoktur. Onu da güzelce kilitleyip sınıra gider. Sınırdaki Fatula ile karşılaşır. Fatula, evlilik hazırlıkları yaptığı nişanlısını bırakıp gideceğinden dolayı çok üzgündür. O sırada Staniças, kendisini o Amerikalıdan daha çok seveceğini söyleyerek avutmak ister; fakat bunu söylemenin yeri olmadığını düşünür. Belki Atina'da söylerim deyip susmayı tercih eder.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Yugoslavya'dan kaçan Staniças'ın, Türkiye'ye yerleşmesi.

Gelişme:

*Staniças'ın, Türkiye'de Yunan uyruğuna geçmesi.

*Çeşitli işlerde çalıştıktan sonra bir kulüpte piyano çalması.

*Kulüpte, dansçı olan Fatula ile tanışıp ona âşık olması.

*Staniças, kilisede çalışmaya başlayınca Fatula'ya olan yakınlığını yanlış bulup uzaklaşması.

*Kıbrıs'ta yaşanan savaşın sonunda Türkiye'deki bütün Rumların, sınır dışı edilmek istenilmesi.

Sonuç:

*Sınır dışı edilenlerin arasında Staniças ile Fatula'nın da olması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Staniças, Tito ve Fatula'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Staniças'dır.

Staniças:

Yugoslavya'da, Tito yönetime geçince bir müzisyenin oralarda rahat olamayacağını düşünüp Türkiye'ye kaçar. Burada başka seçeneği kalmadığından dolayı, Yunan uyruğuna geçer. Kalabalık bir aileden gelir. Piyano çalar. Kilisede ilahiler söylemeye başlayınca iç huzura ulaşır. Çekingendir.

Tito:

Yugoslavya'da, 1945 yılında devlet başkanı seçilir. 15 kardeşi vardır. Yoksul bir ailenin çocuğudur. Zamanında çobanlık yapmıştır. Ürkütücü ve diktatördür. Asıl adı "Josip

Broz”dur. Tito sözcüğü “Sen bunu yapmalısın” anlamına geldiğinden ve kendisi buyurucu, ısrarcı olarak görüldüğünden bu sıfat, kendisine yakıştırılmıştır.

Fatula:

Yunanlı bir dansçıdır. Kulüplerde çalışır. Staniças, kendisine âşık olur.

YER VE ZAMAN:

Olaylar; Kıbrıs, İstanbul ve Yugoslavya’da yaşanmaktadır. Anlatma zamanı yaklaşık yedi-sekiz aydır. Olay zamanı ise, tahmini on sekiz yıldır. Olaylar, Mart 1945 yılına dayanmaktadır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Savaşta Almanya’nın karşısında yer alan müttefiklerin desteğini alan Tito, Mart 1945’te devlet başkanı seçilir seçilmez Staniças ülkeyi terk etmenin yollarını aramış ve kısa sürede de bulmuştu.” (s. 112)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Belki Sonra isimli bu öyküde iç çözümleme, geriye dönüş ve anlatma-gösterme teknikleri kullanılmıştır.

*İç Çözümleme Tekniği:

“Hiçbir zaman söyleyememişti; ama deli divane âşıktı Fatula’ya. Eğer o Amerikalıyla tanışıp evlenmeye karar vermemiş ve eğer Staniças kendisinde o cesareti bulabilmiş olsaydı, evlenme teklif etmek üzereydi; ama hayatta birçok şeyde olduğu gibi, geç kalmıştı.” (s. 113)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Fatula’dan aldı haberi Staniças. Tanışıklıkları epey eskiydi. Kilisede çalışmaya başlamadan önce Fatula’nın dans ettiği gece kulübünde piyano çalıyordu o da.” (s. 113)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“ ‘Duydun mu?’ dedi Fatula. ‘Bizi sınır dışı edeceklermiş.’

‘Bizi mi? Biz? Biz kimiz?’ diye kekeledi Staniças.” (s. 114)

2.1.8.12.SÖYLE MAYRIG²⁵²

*Söyle Mayrig*²⁵³ isimli bu öykü, Anais M. Martin'in 'Bibi (Hala)' isimli öyküsünden yararlanılarak yazılmıştır. Öyküde, Ağavni'nin dünyaya gelişi, sürgün edildikten sonra da İstanbul'a gelip bir bebeğe bakıcılık yaptığı anlatılmaktadır.

ÖZET:

Bibi'nin öyküsünü anlatan biri, anlatımına şöyle başlar: Ordunun zenginlerinden olan Hanlıyan'ın evini, padişah fermanıyla bir sabah zorbalara basar. Hanlıyan'ın annesi, zorbalara altın vermesine rağmen oğlunun ölümünü engelleyemez. Hanlıyan'ın iki oğlu da kaçmaya çalışırken yakalanır. Hükümetten emir gelince askere alınırlar. Oğullarından biri ölmeden geri dönmeyi başarır. Diğer oğlu ise, eşinin hamile olduğunu bile öğrenmeden ölmüştür. O babasız çocuk da Ağavni'dir. Diğer bir ismi de Bibi'dir. Annesi onu büyütebilmeyi başarmıştır. Amcasını öz babası bilmiştir. Harutyun ile beşik kertmesi edilip evlendirilir. Bibi'nin, Despina isminde bir arkadaşı vardır. Yedikleri içtikleri ayrı gitmez. O da evlenir. Altı ay arayla hamile kalırlar. Seferberlik ilan edilince köyde istenilmezler. Konya'ya götürülmek üzere yola çıkarlar. Direnmeye kalkışınca da genç erkekleri çeteciler kılıçtan geçirirler. Bibi'nin kocası da öldürülmüştür. Kanaması olunca yolda bebeğini kaybeder. Beşinci gün Despina'nın sancısı tutar. Kocası biraz durmak isteyince çeteciler tarafından öldürülür. Despina da koynunda sakladığı bıçak ile adamı öldürür. Çeteciler intikam almak için karnındaki bebeği öldürürler. Konya'ya vardıklarında Konya onları kabul etmeyince, Yozgat'a yol alırlar. Yorgun ve aç olan insanlar "kalalım" diyince kılıçla öldürülür. Çete başı kadınlar ile erkekleri iki gruba ayırmayı emreder ve onları bir çukur kazıp orada yakar. Muharrem Zabit, tüm bunları görünce çetecilere bağırır. Sağ kalan sekiz kadını evine alır. Kadınlar birer birer ya evlenip ya da besleme giderek evden ayrılırlar. Bir tek Bibi kalır. Zabit, görev icabı gidince kıskanç eş, Bibi'yi bir Kürt'e satar. Kürt, Bibi'ye âşık olur. Günler sonra Kayseri'ye varırlar. Bibi, orada karşılaştığı bir kafilde eniştesini görür. Ona ulaşmak ister; ama başaramaz. Akşam dere boyunda mola verilince Bibi, kaçmayı başarır. Eniştesinin kafilesini bulmakta zorlanır. Daha sonra eniştesine ulaşmayı başarır. Bir yolunu bulup eniştesiyle kaçarlar. Araplarla karşılaşılır. Onların yardımıyla bir süre Suriye'de yaşarlar. Vartan yani eniştesi ölünce Bibi yalnız kalır. Hurma tüccarının sayesinde İstanbul'a bebek bakmaya gelir ve ihtiyarlayınca ölür.

²⁵² **Mayrig:**Anne, annecik.

²⁵³ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 118-130.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Hanlıyan'ın ve oğullarının öldürülmesi.

Gelişme:

*Seferberliğin ilan edilmesiyle, sürgünlerin başlaması.

*Yolda çetecilerin isyan edenleri öldürmeleri.

*İnsanların yolda aç, susuz kalması.

*Çete başının bir çukur kazdırıp kadınları ve erkekleri yakması.

*Vicdan sahibi bir zabitin, geriye kalan sekiz kadını kurtarması.

*Bibi'nin de o kurtulan bayanların içinde olması.

*Bibi'nin, bir yolunu bulup zabitin eşi tarafından satıldığı Kürt'ten kurtulması.

*Yolda eniştesiyle karşılaşması ve birlikte kaçmaları.

*Eniştesi ölünce Bibi'nin, Hurma tüccarının aracılığıyla İstanbul'a gelmesi.

Sonuç:

*Bibi'nin, İstanbul'da yaşlanıp ölmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Bibi (Ağavni), Vartan, Hanlıyan, Muharrem ve Despina'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Bibi (Ağavni)'dir.

Bibi (Ağavni):

Sürgünde bebeğini kaybeder. Zeki bir bayandır. Hanlıyan'ın torunudur. Çetecilerin elinden kurtulmasını bilmiştir. Sonunda İstanbul'a gitmeyi başarır ve orada vefat eder.

Vartan:

Bibi'nin eniştesidir. İranlıdır.

Hanlıyan:

Ordulu ve kılıç ustasıdır. Ufak tefektir. Padişah'ın fermanıyla öldürülür.

Muharrem:

Vicdan sahibi bir zabittir. Evlidir. Çetenin elinden bayanları o kurtarıp, evine getirir.

Despina:

Bibi'nin, yedikleri içtikleri ayrı gitmeyen arkadaşıdır. Sürgünde çetecilerden birini öldürdüğü için öldürülür.

YER VE ZAMAN:

Olaylar; Konya, Yozgat, Kayseri, Suriye, İran ve İstanbul'da geçmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık bir saattir. Olay zamanı ise, tahmini seksen-doksan yıl olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Ordu'nun bir zenginiymiş Hanlıyan

Ham demiri alet haline koyan

Ufak tefekmiş aslında kendisi

Elde çekiç örs başına geçince

Hızlıcana devleşirmiş gölgesi” (s. 118)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Söyle Mayrig isimli bu öyküde, leitmotiv ve geriye dönüş tekniği kullanılmıştır.

*Leitmotiv Tekniği:

Öyküde, “Söyle mayrig, söyle bunlar oldu mu?” ve “Kara toprak akan kana doydu mu?” mısraları sürekli tekrarlanmıştır.

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Yıllar gelmiş çabucak geçivermiş

Beşik kertmesiyle Bibi evlenmiş

Bir de arkadaşı varmış: Despina

Yiyip içtikleri ayrı gitmezmiş

O da varmış sevgili aşığına” (s. 120)

2.BÖLÜM: İÇTEN İÇE/İÇTEN İÇE

İçten İçe/İçten İçe²⁵⁴, **İşte Gidiyorum Göç Öyküleri** isimli öykü kitabının ikinci bölümüdür. Bu bölüm içinde; *Seyit Çocuk İstanbul'u Gördü*, *Balıkların Yaşama Hakkı*, *Katilin Kan Uykusu*, *Yavru Keklik Gibi*, *Kan Oldu*, *Can Oldu*, *Şiirlerin Müjgân'ı*, *Gidenler Gitmez mi Aslında?* ve *Bitsin Hayırlısıyla Bu Beyhude Sonbahar* isimli öyküler yer almaktadır.

2.1.8.13.SEYİT ÇOCUK İSTANBUL'U GÖRDÜ

*Seyit Çocuk İstanbul'u Gördü*²⁵⁵ isimli bu öyküde, köyden İstanbul'a göçecek olan Fatma ile Mevlüt'ten, giderken Seyit'i köyde bırakmalarını isteyen kayınbabasının isteğini Fatma'nın kabul etmemesi ve tüm ısrarlara rağmen İstanbul'a Seyit'i götürmeyi başarması; fakat TEM yolunda oğlunu kaybetmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Fatma ile Mevlüt, köyden gitmeye karar verirler. Mevlüt, İstanbul'da kapıcılık yapan Yakup'un yanına gidip oralarda iş bakar. Yakup, kendilerine çalışacak bir apartman bulmuştur. Apartman, yeni kurulan mahallelerden birindedir ve komşular yeni yeni taşınacaklardır. Ayrıca apartmanın iyi bir tarafı da apartmanda kiracılar değil ev sahipleri olacaktır. Yakup, Mevlüt'e eğer apartman sakinlerine kendilerini sevdirmeyi başarabilirlerse sırtlarının yere gelmeyeceğini söyler. Mevlüt, köye dönünce durumu Fatma'ya anlatır. Fatma, akraba evliliğinden dolayı sakat doğan büyük oğlunu iyi hastanelerde muayene ettirebilmek ve Seyit'i de iyi okullarda okutabilmek için oralara gitmeyi kabul eder. İstanbul'u daha önce hiç görmemiştir; ama "Her giden dönmediğine göre çok da kötü bir yer olmamalı." diye düşünür. Kayınpederi de onları İstanbul'a gitmeleri konusunda destekler. Zaten köyde ihtiyaçlardan başka kimse kalmamış herkes göç etmiştir. Kayınbabanın tek isteği tamamen yalnız kalmamak için Seyit'in yanında kalmasıdır. Fatma, bunu kabul etmez. Mevlüt'ü de razı eder. Sonunda kayınbabası Seyit'i okula yazdırmaları için göndermeyi kabul eder. Seyit'i, kayıtu yapıldığı gibi köye geri göndermelerini, giderlerken Mevlüt'e tembih eder. İstanbul'a kısa zamanda alışırlar. Kapıcı dairesi kalınacak gibi değildir; ama bir süreliğine idare edeceklerdir. Seyit, ürkek bir çocuktur. Kendi bildiğine çıkıp dolaşmaz. Bir gün Yakup'un

²⁵⁴ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 131-188.

²⁵⁵ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 133-139.

oğlu ile birlikte çıkarlar. Murat, Seyit'i TEM yoluna götürür. Kendisi karşıya geçince Seyit de panik yapıp yola atlar. Şehirlerarası yolculuk yapan otobüsün altında can verir. Şoför hastanede, kendisinden Şikâyet olmayacaklarına dair bir kâğıdı Mevlüt'e imzalatmayı başarır. Seyit Efendi, torununun kendisini beklerken, cenazesini köye gelir.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Fatma ile Mevlüt'n, İstanbul'a gcmeye karar vermeleri.

Gelişme:

*Mevlüt'n, kapıcılık yapacakları apartmanı daha önceden gidip görmesi.

*Köyden gitmelerini Seyit Efendi'nin de desteklemesi; fakat küçük oğlanın yanında kalmasını istemesi.

*Fatma'nın, oğlunu bırakmak istememesi ve onu yanında götürmeyi başarması.

*Seyit'in, İstanbul'da TEM yolunda otobüsün altında kalması.

Sonuç:

*Hayatını kaybeden Seyit'in cenazesinin köye götürülmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Fatma, Mevlüt, Seyit Efendi, Yakup, Seyit, Serkan ve Murat'tır. Öykünün ana kahramanı ise, Fatma'dır.

Fatma:

Evli ve iki ocuk annesidir. İnatıdır. Kafasına koyduğunu muhakkak yapacaktır. Büyüklerin karşısında fikirlerini söylemekten ekinmez. Zeki ve pratiktir. Hamarattır, elinden her iş gelir. Gücü, kuvveti yerindedir.

Mevlüt:

Fatma'nın eşidir. Karısını sever. Babasından çekinse de karısının isteklerini daha önemser. Kapıcılık yapar.

Seyit Efendi:

Mevlüt'ün babasıdır. Anlayışlıdır. Seyit'e, kendi ismini taşımasının da etkisiyle çok düşkündür.

Yakup:

Mevlüt'e, İstanbul'da kapıcılık işini bulan ve onlara bu konuda yardımcı olan kişidir.

Serkan-Seyit:

Fatma ile Mevlüt'ün oğullarıdır. Serkan, büyük olandır. Akraba evliliğinden dolayı sakat doğmuştur. Köyde, deli diye alay konusu olmaya başlamıştır. Seyit ise, çekingen, utangaç, ağırbaşlı bir çocuktur. İstanbul'a gelişlerinin yirminci gününde trafik kazası sonucunda ölür.

Murat:

Yakup'un oğludur. Serkan ile yaşıttır; fakat Seyit ile arkadaş olmuşlardır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Mevlüt'ün köyünde ve İstanbul'da geçmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık iki-üç aydır. Yaz aylarıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“İstanbul'a yeni gelmişlerdi daha. Önceden, Fatma'nın İstanbul'u görmüşlüğü bile yoktu. Mevlüt'ün gelişi de bir kerelik bir geliş. Kapıcılık işini konuşmaya geldi ilkin Yakup'la, ikinci gelişi eşyalarla zaten.” (s. 133)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Seyit Çocuk İstanbul'u Gördü isimli bu öyküde geriye dönüş, anlatma-gösterme, iç çözümleme ve tasvir teknikleri kullanılmıştır.

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Sakat doğumların akraba evliliklerinden dolayı olduğunu sonra sonra televizyonlardan öğrendi Fatma; ama Serkan için artık yapacak bir şey yoktu.” (s. 134)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“ ‘(...)Hele kadınlar... Hatice’yi paylaşamazlar aralarında,’ diye anlatmış Mevlüt’e. ‘Sen de sevindirirsen kendini sırtın yere gelmez.’ demiş.” (s. 134)

*İç Çözümleme Tekniği:

“Oğullarını yetiştirmek, varsa bir tedavisi Serkan’ı büyük doktorlara, önemli doktorlara göstermek; Seyit’i okutmak, adam etmek için, cehennemini yolunu gösterecek oraya da gitmeye hazırdı Fatma.” (s. 134)

*Tasvir:

“Kapıcı dairesi dedikleri yer, apartmanın bodrumunda, birbirine açılan iki odadan ibaretti. Karanlık, rutubet duvarlarından su olup akıyordu, bir hayvanı öldürüp leşini oraya saklamışlar gibi pis kokuyordu.(...)” (s. 137)

2.1.8.14.BALIKLARIN YAŞAMA HAKKI

*Balıkların Yaşama Hakkı*²⁵⁶ isimli bu öyküde, Ayşe ile Çetin’in 12 Eylül darbesinde suçlu olarak aranmaları ve kaçmayı başarabilen çiftin davasının bir süre sonra düşmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Ayşe ile Çetin yeni evlenmişlerdir. İkisi de solcudur. Ayşe’nin ağabeyi Semih, onların evlerine baskın yapılacağını öğrenmiş, onları evden hemen uzaklaştırmıştır. Yanına Bayan arkadaşını da alıp, evlerinde sakıncalı görünebilecek eşyaları ortadan kaldırmak için gizlice onların evlerine girerler. Semih, 12 Eylül darbesinde büyük bir suç aleti olarak görülen kitapları toparlamaya başlar. Bayan, ilk önce yatak odasına girer. Ev sahipleri yokken, yeni evlenmiş bir çiftin yatak odasına girmek onu tedirgin eder. Ayşe ile Çetin, apar topar evden kaçtıkları için yanlarında hiçbir eşya yoktur. Bayan’ın görevi, onlara eşya hazırlamak olacaktır. Mutfağa girdiğinde ise hazır olan; ama yenmesinin mümkün olmadığı kurulu masayı görür. Ayşe, kabak dolma yapmıştır ve tekine bile dokunulmamıştır. Tencere hâlâ ılıktır. Bayan ile Semih, apartmanda ayak seslerini duyunca baskına geldiklerini düşünüp, korkarlar. Nefes bile alamazlar. Ayak sesleri yukarı kata çıkınca rahatlarlar. Bayan, çay

²⁵⁶ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 140-149.

demler. Semih'in işi çoktur. Çünkü salonda boydan boya bir kitaplık vardır. Bayan, uyur kalır ve sabah onu uyandırır. Bayan'ın eşi de gelmiştir. Artık evden çıkmaları gerekir. Bayan, tam evden çıkarken akvaryumu görür ve balıklarında yaşama hakkı var diyerek onları da alır. Onlar çıktıktan bir-iki saat sonra polis eve baskına gelir; ama hiçbir şey bulamaz. Ayşe ile Çetin, İstanbul'a gidip sürekli ev değiştirerek yakalanmamayı başarırlar. Haklarında açılan dava düşmüştür. Bir de kızları olmuştur. Bayan'ın, evden çıkarken aldıkları balıklar ise, çoğalarak yaşamaya devam ederler.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Solcu örgüte üye olan Ayşe ile Çetin'in, evden kaçması.

Gelişme:

*Semih ile Bayan'ın eve gelip, suç sayılabilecek eşyaları toparlamaları.

*Bir ara ayak sesi duyan Semih ve Bayan'ın korkması.

*Bayan'ın uyuyup kalması ve Semih'in kitapları toparlamaya devam etmesi.

*Sabaha karşı Bayan'ın eşi de eve gelince birlikte evden çıkmaları.

*Bayan'ın tam çıkarken, balıkları da yanına alması.

Sonuç:

*Ayşe ile Çetin'in, yakalanmamaları ve haklarında açılan davanın düşmesi.

*Bayan'ın kurtardığı balıkların, çoğalarak yaşamaya devam etmeleri.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Bayan, Ayşe-Çetin ve Semih'tir. Öykünün ana kahramanı ise, Bayan'dır.

Bayan:

Evlidir ve çocukları vardır. Semih'in arkadaşıdır. Ayşe'yi, birkaç kez görmüş olmasına rağmen, onu kurtarmak için kendisini tehlikeye atmıştır. İyi niyetli ve duygusaldır. Balıkların ölümüne bile göz yumamayacak kadar hassastır.

Ayşe-Çetin:

1980 yılında yeni evlenmişlerdir. Ayşe, öğretmendir. Solculardır. Onun için de haklarında dava açılır. Onlar kaçmayı başarır ve yakalanmazlar. Böylece haklarında açılan dava düşer. Bir tane kızları vardır.

Semih:

Ayşe'nin ağabeyidir. Birbirlerine çok düşkündürler. Özellikle annelerini kaybettikten sonra birbirlerine daha çok bağlanmışlardır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Ayşe ile Çetin'in evinde ve daha sonra da İstanbul'da geçer. Anlatma zamanı yaklaşık on-on beş yıldır. Olaylar, 12 Eylül 1980 darbesine dayanır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı ile gözlemci anlatıcının bakış açısı vardır.

“Uyduruyorum. Belki de yoktur böyle bir madde. Şu ara devlet herkesin evine her saatte girebildiğine göre bir süreliğine kaldırılmış da olabilir. Benim için şu anın gerçeği, adımımı attığım yerin bir yatak odası olması.” (s. 140)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Balıkların Yaşama Hakkı isimli bu öyküde, iç monolog ve geriye dönüş tekniği kullanılmıştır.

*İç Monolog Tekniği:

“Parmaklarının ucunu tükürüklemiş midir sayfaları çevirirken Ayşe? Sayfayı çevirdikten sonra, aklı başka gittiği için okuduğunu anlamadığımı fark etmiş, önceki sayfaya bakma gereğini duymuş mudur?” (s. 141)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Polisin eve baskın yapacağını çok gizli bir yerden öğrenmiş Semih. Kız kardeşiyle kocasını anında durumdan haberdar edip evi terk etmelerini sağlamış.” (s. 147)

2.1.8.15.KATİLİN KAN UYKUSU:

*Katilin Kan Uykusu*²⁵⁷ isimli bu öykü, Mardin’de terörist olduğu iddia edilen ve polis tarafından 12 yaşında 13 kurşunla öldürülen Uğur Kaymaz anısına yazılmıştır. Öyküde, bir katilin insanlıktan çıkması ve yola çıkmak üzere olan bir baba ile çocuğu kurşunlara boğarak öldürmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Adam, artık işlediği cinayetlerden dolayı o kadar insanlıktan çıkmıştır ki ne uyku uyuyabilir ne de uyanık durabilir. Yine uyumak için yatağındadır. Kulağında susturamadığı birçok ses vardır ve o sesleri susturabilmek için yastığı yüzüne kapatır. Bir ara uykuya daldığını hisseder. Uykusunda bir asansördedir ve bulunduğu yerin aşağısı da yukarısı da cehennemdir. Girdiği dairelerde insanların birbirini öldürdüklerini görür. Uykuda bile bunların rüya olduğunun farkındadır. Artık onun yaşadığı yerler karanlıklar ve pis kokulu yerlerdir. Bir yarasa gibidir. Aslında önceleri düzgün bir yaşamı vardır. Eşi ve çocuklarıyla sorunsuz bir hayatları olmuştur. Ta ki uykularında kendi işlediği cinayetleri, çektiği acıları kendi çocuklarında görene kadar. Artık yalnızdır. Bütün işi kendisine verilen görevi sorgulamadan yerine getirmektir. O sırada bir baba ile oğlu hatırlar. Yola çıkmak için hazırlık yapan babaya oğlu yardım eder. Katil, onları takip etmektedir. Tam çocuk babasına sarılmak için koşmaya başlamışken, katil çocuğun arkasından üzerine kurşunları boşaltır. Sonra onu korumaya çalışan babayı da öldürür. Adam, yaşadığı bütün bu kâbuslardan yorulmuştur. Tekrar eski huzurlu yaşamına dönmek ister; ama bunun mümkün olmadığını artık o da farkındadır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Adam’ın uyumak için mücadele vermesi.

Gelişme:

*Adam’ın bir ara uykuya dalar gibi olması ve rüyasında garip garip cinayetler görmesi.

*Bir ara öldürdüğü küçük çocuk ve babasını anımsaması.

*Kendisinin ne kadar canı ve acımasız olduğunu kabul etmesi.

²⁵⁷ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 150-156.

Sonuç:

*Adam'ın, huzurlu yaşamına geri dönmek istemesi ve bunun artık mümkün olamayacağını bilmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Adam, Çocuk ve Babası'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Adam'dır.

Adam:

Katildir. Katil olmadan önce huzurlu bir yuvası vardır. İki çocuk babasıdır. Yarasa gibi karanlıklarda yaşar. Yalnızdır ve yaptıklarından dolayı pişmandır. Tedirgindir. Düzenli uykusu bile yoktur.

Baba-Çocuk:

Adam, nakliye işinde çalışır. Çocuk ise, daha ilkokula gidecek yaşadadır. Babasını çok sever.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, katilin yaşadığı bir yerde geçmektedir. Öyküde, mekân ismi verilmez. Anlatma zamanı ise yaklaşık bir saattir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“Yatar yatmaz uyuyacağımı sanıyorum, olmuyor. Kulaklarımdaki zonklamayı dindirmek için başımı yastığa gömüyorum, yastığı iki yanından kulaklarıma bastırıyorum iyice. Yine olmuyor.” (s. 150)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Katilin Kan Uykusu isimli bu öyküde, geriye dönüş ve iç monolog tekniği kullanılmıştır.

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Sallanan mendillerle, dokunaklı veda sözcükleriyle değilse de gözyaşlarıyla, kucaklaşmalarla uğurlandım. Sevenlerim vardı; evim, anam babam, kardeşlerim, ağabeylerim

vardı; ölüm gölgeleriyle lekelenmemiş çocukluğum; gençliğim vardı, yavuklum, sevdalarım...” (s. 152)

*İç Monolog Tekniği:

“Domuzlarla, çakallarla, leş kargalarıyla, akbabalarla akrabalığıma neden son vermiyorum? Boğulacak mıyım kendi kazdığım bu lağım çukurunun içinde? Yeniden insan olmam için hiç mi umut yok?” (s. 156)

2.1.8.16.YAVRU KEKLİK GİBİ

*Yavru Keklik Gibi*²⁵⁸ isimli bu öyküde, Döne'nin halasıyla birlikte İstanbul'a gelmesi, burada Zeynel'i tanınması ve beyaz, açık ayakkabılarıyla kendisini güçsüz hissetmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Dedesi hastalanınca köye Zeliha Hala'yı çağırırlar. Zeliha Hala, babasını son kez görememiş olsa bile en azından cenazesine yetişebilmiştir. Köyde herkes, Döne'nin dedesine ne kadar iyi baktığını, tertemiz yataklarda yatırdığını anlata anlata bitiremezler. Zeliha Hala da vefa borcunu ödemek ister ve İstanbul'a giderken, Döne'yi de yanında götürür. Döne, buna çok sevinir. Hep televizyonda gördüğü İstanbul'u yakından görebilecektir. Döne, hemen döneceğini düşündüğü için yanına kışlık eşya almamıştır. Yağmurlar yağmaya başlamış olmasına rağmen, beyaz, açık ayakkabılarıyla dolaşmak zorunda kalır. İstanbul'a geleli yaklaşık bir ay olmuştur. Halası artık Döne'nin geri dönmesi için gözünün içine bakar; ama Döne bunun sözünü etmez. Burada Zeynel ile arkadaşlıkları başlamıştır. Zeynel, Döne'ye İstanbul'u tanıtır. İstanbul'un her yerini gezerler. Döne, evden çıkarken, Fatmagüllerde oturacaklarını söyleyip de çıkar. Aksi takdirde Zeliha Hala, kendisine emanet genç bir kızı, bir erkek ile göndermez. Döne, Zeynel ile evlilik hayalleri kurmaya başlamıştır. Aralarında böyle bir konuşma geçmemiştir; ama Döne, Zeynel'in kendisine olan ilgisinin farkındadır. Zeliha Hala'nın sürekli kötü olarak anlattığı erkeklerden biri olarak görmez Zeynel'i. Zaten Zeynel, kendisine yakınlaşmaya kalksa Döne, ayağındaki açık, beyaz ayakkabılarla kendini o kadar güçsüz ve aciz hisseder ki ona karşı koyacak gücü kendisinde bulamaz.

²⁵⁸ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 157-163.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Döne'nin, dedesinin ölmesi ve köyden halasıyla birlikte İstanbul'a gelmesi.

Gelişme:

*İstanbul'u merak eden Döne'nin, buraya geldiği için çok mutlu olması.

*İstanbul'da, Döne ile Zeynel'in arkadaş olması.

*Zeynel'in, Döne'yi İstanbul'da dolaştırması.

*Döne'nin, yaklaşık bir aydır İstanbul'da olması ve halasının artık onun dönmesini beklemesi.

Sonuç:

*Döne'nin, beyaz, açık ayakkabılarıyla kendisi güçsüz ve aciz hissetmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Döne, Zeliha Hala, Zeynel ve Fatmagül'dür. Öykünün ana kahramanı ise Döne'dir.

Döne:

Köyde büyümüştür. Hasta dedesine çok iyi bakmıştır. Temiz kalplidir. Babasından ve ağabeyinden korkar. Ayağındaki beyaz, açık ayakkabılarıyla kendisini güçsüz, aciz hisseder. Maddi sıkıntıları olan bir ailenin kızıdır.

Zeliha Hala:

Döne'nin halasıdır. Maddi durumu köyde yaşayanlara göre çok daha iyidir. Emanet olarak getirdiği Döne'ye sahip çıkmaya çalışır. İstanbullu erkekleri hep kötü olarak tanımlar.

Zeynel:

Bir deri fabrikasında çalışır. İstanbul'a dışarıdan gelmiştir. Bayanlarla konuşmasını bilir. Bıyıkları vardır. Döne'ye karşı bir yakınlık hisseder.

Fatmagül:

Döne'nin, İstanbul'da edindiği bir arkadaşıdır. Halasının komşusu olur. Döne'nin Zeynel ile buluşup dolaşmasına aracı olan kişidir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Döne'nin köyünde ve İstanbul'da geçmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık bir aydır. Olay zamanı ise, tahmini yedi-sekiz ay olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Geldiğinde hava güzeldi, gökyüzü masmavi, İstanbul günlük güneşlikti. İki gün önce birdenbire kış bastırdı; göğün mavisinin yerini kurşuniler aldı, suratını asıverdi İstanbul, kapkara bir kedere battı.” (s. 159)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Yavru Keklik Gibi isimli bu öyküde, geriye dönüş ve iç çözümleme tekniği kullanılmıştır.

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Köye ayak bastığı andan dönünceye kadar, köyde karşılaştığı her akraba, her komşu, Döne'nin, dedesine nasıl iyi baktığını anlatıp durmuş çünkü. Dedesi değil, öz babasıymış gibi baktığını, öyle canıyla hizmet ettiğini anlatmışlar.” (s. 158)

*İç Çözümleme Tekniği:

“(…) Yürürken de dururken de başka bir hava, kadınca bir hava veriyor insana. Daha doğrusu Fatmagül öyle diyor. Fatmagül başka ayakkabısı olmadığını da bilmiyor, en ucuzundan kışlık bir çift ayakkabı alacak parası olmadığını da. O havalı bulduğu için Döne'nin hep beyaz ayakkabı giydiğini sanıyor.” (s. 159)

2.1.8.17.KAN OLDU, CAN OLDU

*Kan Oldu, Can Oldu*²⁵⁹ isimli bu öykü, Sait Faik'in “*Sinağrit Baba*” isimli öyküsüne ek olarak yazılmıştır.²⁶⁰ Öyküde, Halil'in sevdiği kızı kaçırap akrabalarının evine getirmesi ve Necati'nin tutup yemek için sabırsızlandığı balığın Gülnaz'a verilmesi anlatılmaktadır.

²⁵⁹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 164-168.

²⁶⁰ Adı geçen öykünün kahramanı yaşlı ve deneyimli Sinağrit Baba'dır. Yani bir balıktır. Hiç evlenmemiş ve hiçbir oltaya gelmemiştir. Bir gün yaşlanır ve Vatos balığına yem olmaksızın, bir insanın oltasına takılıp ziyafet sofrasına kurulmak ister. Beş sandaldan sallanan oltalara bakar. Balıkçıları inceler ve diğer balıkçıları gözü tutmadığı için cesur, cömert olarak gördüğü balıkçının oltasına takılır. Yakalanıp yukarıya çekildiğinde

ÖZET:

Halil, Gülnaz'ı sever. Ailesinden kaç kez istediğiye de Gülnaz'ı ona vermemişlerdir. Gülnaz, hamiledir. Halil de onu kaçırıp akrabalarının evine getirir. Eniştesi balık tutmaya çıkmıştır. Eve bir kova ile gelir. Kovada mercanlar ve Sinağrit Baba vardır. Gülnaz, denizin kokusunu alınca canı balık ister. Necati, bu davetsiz misafirlerin varlığından rahatsız olmuştur. Eşine bu konuda söylenir. Sebahat, onu susturmak için çok uğraşır. Necati, bütün gün balık tutmaya çalışmasıyla çok yorulmuş, eve gelince de dinlenmeyi planlamıştır. Şimdi bu misafirlerle planı alt üst olur; ama çaresiz üstünü değiştirip sofraya oturur. Rakısı önüne gelince biraz keyiflenir. Köydekilerin halini hatırlarını sormaya başlar. Ta ki zorluklarla tuttuğu balığın, Gülnaz'ın önüne getirilene kadar. Necati, ikinci kez sınındığını düşünür. Yüksek sesle ifade edemese de eşi, onu anlar ve Gülnaz'ın iki canlı olduğu için bu balığı hak ettiğini söyler. Sinağrit Baba, böylece daha doğmamış bebeği beslemiş olur.

OLAY ÖRGÜSÜ:**Giriş:**

*Halil'in, Gülnaz'ı kaçırıp akrabalarına getirmesi.

Gelişme:

*Necati'nin, balıktan dönmesi.

*Denizin kokusunu alan Gülnaz'ın, canının balık istemesi.

*Necati'nin, misafirleri görünce eşine söylenmesi.

*Masaya oturan Necati'nin, yemeği planladığı balığı Gülnaz'ın önünde görünce sinirlenmesi.

Sonuç:

*Sinağrit Baba'nın, daha doğmamış olan bebeği beslemesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Halil, Gülnaz, Necati ve Sebahat'tır. Öykünün ana kahramanı ise, Necati'dir.

---

balıkçının, düşündüğünün aksine riyakâr olduğunu görür ve yakalandığına pişman olur. *Kan Oldu, Can Oldu* isimli bu öykümüzde ise, Sinağrit Baba'nın yakalandıktan sonra sofraya getirilmesi ve onun daha doğmamış bir bebeği beslediği anlatılmıştır. Böylece Sait Faik'in yazmış olduğu öykünün sonunda yakalanan Sinağrit Baba'nın öyküsü yazılmıştır.

Halil:

Köyde yaşar. Gülnaz'ı sever. Ailesi Gülnaz'ı vermeyince onu kaçırr. Sebahat'ın, dayısının oğludur.

Gülnaz:

Halil'i sever. Hamiledir.

Necati:

Sebahat'ın eşidir. Huysuz ve sinirlidir. Rahatına düşkündür. Balıkçıdır.

Sebahat:

İyi niyetli, yardımsever bir bayandır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Necati'nin evinde geçmektedir. Anlatma zamanı yaklaşık iki-üç saattir. Akşam saatleridir.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tanrısal bakış açısı vardır.

“Üstünü değiştirmeye gitmedi, mutfağa yöneldi tekrar. Sinağrit Baba'nın pullarını kazımaya başlamış olan karısını kolundan tutup çekiştirdi. ‘Bana bak Sebahat,’ dedi.” (s. 166)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Kan Oldu, Can Oldu isimli bu öyküde, anlatma-gösterme ve iç çözümleme tekniği kullanılmıştır.

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“Sebahat, kocasına kuru bir sesle ‘Hoş geldin,’ deyip kovaya uzanırken, ‘konuklarımız var.’ diye haber verdi. Adamın suratı ekşidi birden.” (s. 165)

İç Çözümleme Tekniği:

“Necati, akşam için kurduğu bütün hayallerin yıkılıp gitmesini bir türlü içine sindiremiyordu. Az önce, daha kapının önündeyken o en son yakaladığı derya kuzusunu, önüne konacak tabağın içinde, nar gibi kızarmış yan yatar durumda görür gibi olmuş, bardağına dolduracağı rakının anason kokusunu bile duymuştu.” (s. 166)

2.1.8.18.ŞİİRLERİN MÜJGÂN'I

*Şiirlerin Müjgân'ı*²⁶¹ isimli bu öyküde, eşinden ayrılan bir Adam'ın, umutları, pişmanlıkları ve sonunda da yaşadığı hayal kırıklığı anlatılmaktadır.

ÖZET:

Adam, eşyalarını toplamış gece yarısı gelecek olan kamyonu beklerken, aynada ayrıldığı eşi Birgül ile konuşur. On yıl öncesini anımsar. Birgül'ü, şiirlerin Müjgân'ı olarak görür. Birbirlerini çok sevmişlerdir. Sonunda da evlenirler ve bir çocukları olur. İsmini, bir atın adı olduğunu bilmeyerek Burak koyarlar. Aralarında konuşma gereği bile duymadan yaşamlarını kurarlar. Sonra Birgül, şiirlerin Müjgân'ı olmamaya başlar. Sorunlar yaşarlar ve ayrılırlar. İlk başlarda Burak'ı aralarında paylaşmıyorlarken, şimdi onu özveriyle birbirlerine sunarlar. Adam, Birgül'ün çıkıp gelmesini hayal eder. Belki sevgilerini kurtarabilmek için son bir şansı yakalayabilmeyi ister. O sırada telefon çalar. Birgül, iş çıkışı ona gelecektir. Birgül, eşyaları toplanmış olarak bulur. Gergindir. Adam, eşini artık tanıyordur ve söylemek istediği bir şeylerin olduğunu sezinler. Birgül, Burak'ı babasına vermek ister. Adam ise, İzmir'e gidip orada kendisi için yeni bir hayat kuracaktır. Şu an için yaşamı belirsizken, bir de Burak'ı götürüp oralarda ziyan olmasını istemez. Birgül, onu babasına vermekte kararlıdır. Adam bunun sebebini ise sonunda öğrenir. Birgül, genç bir bayandır ve çıkan kismetlerini oğlu yüzünden kaçıyordu. Bu durum karşısında sinirlenen Adam, Birgül'ü kolundan tuttuğu gibi dışarıya çıkarır ve Burak ile de ilgileneceğini söyler.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Adam'ın, eşyalarını topladıktan sonra aynanın karşısına geçip Birgül ile konuşması.

Gelişme:

*Aynanın karşısında Adam'ın, on yıl öncesine anımsaması.

*Tüm yaşanmışlıklara rağmen Adam'ın, Birgül ile barışmayı istemesi.

*Birgül'ün, Adam'ın evine gelmesi.

*Birgül'ün, evlenmek istediği için Burak'ı babasına bırakmak istediğini bildirmesi.

²⁶¹ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 169-175.

Sonuç:

*Adam'ın, bu duruma çok kızması ve Birgül'ü kapının dışına çıkarması.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Adam, Birgül ve Burak'tır. Öykünün ana kahramanı ise, Adam'dır.

Adam:

Saçları uzundur. Eşinden ayrılmıştır. Bir oğlu var. Şu anda işsizdir. İzmir'e gidip orada kendisine yeni bir hayat kuracaktır. İçki içer. İnsanlara takılmayı sever.

Birgül:

Adam'ın ayrıldığı eşidir. Çalışan bir bayandır. 28 yaşındadır. Kendisiyle evlenmek isteyenler vardır ve o da evlenmek ister. Oğlunu, evlenmesi için bir engel olarak görür.

Burak:

Adam ile Birgül'ün oğludur. 4.5 yaşındadır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Adam'ın evinde geçmektedir. Adam'ın İzmir'e taşınacağından bahsedilir. Anlatma zamanı yaklaşık iki-üç saattir. Akşam saatleridir. Olay zamanı ise, on yıldır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“Aynaya baktığımda içinde kaybolup gideceğimi de bilmiyordum; içinden on yıl önceki ben'in çıkıp geleceğini de. Bir büyü, sanki yıllarca denenmiş ve şimdi tutmuştu, tam şu anda.” (s. 169)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Şiirlerin Müjgân'ı isimli bu öyküde, iç monolog, geriye dönüş ve anlatma-gösterme teknikleri kullanılmıştır.

*İç Monolog Tekniği:

“Günlerden bir gün –hangi gün olsun?- tutkunu olduğum şiirlerin Müjgân'ına kapıldığım günlerden biri, ya bir öncesi ya bir sonrası ya da önceki ve sonraki olmanın önemini yitirdiği günlerden biri, o genç günlerden biri...” (s. 169)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Burak yok o zaman daha, doğmamış. Kafamızda belli belirsiz Buraklar, Burçaklar var ve mama kutularının üstündeki şaşılacak kadar güzel, bukle bukle sarı saçlı, süt mavisi gözlü çocuklardan; ama onlar gibi bir tabak mamaya gülecek kadar aptal olmayan çocuklar.” (s. 170)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“ ‘Bak kızım,’ diye başlıyorum.

‘Böyle deme bana,’ diye bir fırtına gürlüyor.

‘Pekâlâ, küçükhanım.’ diyorum; (...)” (s. 1)

2.1.8.19.GİDENLER GİTMEZ Mİ ASLINDA?

*Gidenler Gitmez Mi Aslında?*²⁶² isimli bu öyküde, iki yıl önce eşinden ayrılan bir Bayan’ın, kızının gireceği önemli bir sınavda yanında olmak için sorunlar yaşadığı eve gelmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Bayan, yirmi yıl eşiyle birlikte aynı yastığa baş koymuştur. Evliliğinde ters giden, adını koyamadığı sorunlar vardır. Kendisini yalnız, kimsesiz ve çaresiz hissetmeye başlamıştır. Gece yarısı yatağından kalkıp ya salona ya da balkona çıkıp kendiyile baş başa kalır. Balkondan, körfezi izler. Karşısında bulunan dairelerde neler yaşandığını hissetmeye çalışarak, kendisini avutur. Sonunda bu duruma daha fazla dayanamaz ve iki yıl önce eşinden ayrılır. Kendine bir ev tutar ve yeni hayatına başlar. Kızını, okulundan ayırmak istemediği için yanına almaz. Kızı, iki gün sonra önemli bir sınava girecektir. Bayan, kızının yanında olmak istemiştir. Onu, bir-iki saat görüp ayrılmaya gönlü razı olmamıştır. Ayrıldığı eşi de, “otel parası vermesin, burada kalsın” deyince Bayan da o bir zamanlar nefes alamadığı eve gelmiştir. Ayrıldığı eşi, onu kapıda “Evine hoş geldin.” diyerek karşılamış ve güzel bir sofraya hazırlamıştır. Uyku vakti gelince, kız da eski eşi de odalarına çekilmişlerdir. Sanki Bayan, hâlâ daha o evin bir bireyiymiş gibi. Bayan, balkona çıkar ve iki yılda her şeyin ne kadar da çabuk değiştiğini görür. Evliliği süresince neler yaşadığını anımsar. Eski eşi, sofrada kız

²⁶² Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 176-181.

arkadaşlarını anlatınca üzüldüğünü kendisine itiraf eder. Evdeki her şeyin yerli yerinde olmasına sevinir. Sonra da acaba bu evden gerçekten hiç ayrılmadım mı diye düşünür. Kendisiyle yüzleşmeye başlar.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

*Bayan'ın, kızının gireceği sınavda ona destek olmak için onun yanına gelmesi.

Gelişme:

*Bayan'ın, bir-iki saat kızıyla görüştüktan sonra dönmeyi düşünmesine rağmen, kızıyla birlikte eski evine gelmesi.

*Eski eşinin, onu güler yüzle karşılaması.

*Kızının ve eski eşinin, kendisine evin bir bireyi gibi davranmaları.

*Bayan'ın, 20 yılını geçirdiği bu evde yaşadıklarını anımsaması.

Sonuç:

*Bayan'ın, balkonda kendisiyle yüzleşmesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Bayan, Adam ve Kız'dır. Öykünün ana kahramanı ise, Bayan'dır.

Bayan:

Eşinden iki yıl önce ayrılmıştır. Bir tane kızı vardır. Yalnızdır. Bir yandan yaptıklarını savunurken, bir yandan da aldığı kararlardan pişmanlık duyar.

Adam:

Bayan'ın, ayrıldığı eşidir. Yirmi yıl aynı yastığa baş koymuşlardır. Şimdi kız arkadaşları vardır. Onlarla birlikte dir.

Kız:

Bayan'ın kızıdır. İki gün sonra önemli bir sınava girecektir. Öğrencidir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Adam'ın evinde geçmektedir. Ev, körfeze bakmaktadır. Anlatma zamanı yaklaşık beş-altı saattir. Sınavlara girildiğine göre aylardan, haziran ayı olmalıdır. Olay zamanı ise, yirmi iki yıldır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı vardır.

“Yok, ben dâhil değilim. Ben şaşkına dönmüş durumdayım. Yadırgıyorum. Bir yanım olmaması gereken yerde bulunan gereksiz bir fazlalık olarak görüyor kendini; bir yanım ise benim bulunmadığım zamanlarda eve iyi bakılmadığını, ne çok şeyin ihmal edildiğini görüp sinirleniyor.” (s. 177)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Gidenler Gitmez Mi Aslında? isimli bu öyküde, iç monolog ve geriye dönüş tekniği kullanılmıştır.

*İç Monolog Tekniği:

“Kızımı bunca özlemişken yarım saat – bir saat görüşüp ayrılabilceğimi, sıkı bir kucaklama ile yetinebileceğimi mi sandım? Bu kadar basit olduğunu nasıl düşünebildim? (s. 177)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Gece yarılarında, o içeride yatarken, usulca yataktan kaçır, ara kapıları kapatır, ışıkları yakmadan, kışsa salona geçer, yazsa balkona çıkardım. Biraz sonra bulunduğum yerin kapısı açılır, uyku mahmuru kıpırık gözler, niye yine yanından kaçtığımı sorardı.” (s. 178)

2.1.8.20.BİTSİN HAYIRLISIYLA BU BEYHUDE SONBAHAR

*Bitsin Hayırlısıyla Bu Beyhude Sonbahar*²⁶³ isimli bu öyküde, yaklaşık yüz yaşında olan Yaşlı Adam'ın, yaşamdan bıkması ve Azrail'e seslenerek canını almasını istemesi anlatılmaktadır.

²⁶³ Hepçilingirler, *a. g. e.*, s. 182-188.

ÖZET:

Yaklaşık yüz yaşında olan Yaşlı Adam, yaşamak istemez. Zaten fazlasıyla yaşamış olduğunu düşünür. Hayatta sevdiği insanların neredeyse hepsi ölmüştür. Sadece ortanca kızı Yıldız kalmıştır ve kendisine de o bakar zaten. Bunun için de Adam'ın, hayattan alacağı bir zevk kalmamıştır. Adam, Azrail'e artık canını alması gerektiğini anlatmaya çalışır. Kendi ihtiyaçlarını görebilse de yalnız başına banyo yapamaz. Gözleri görmez ve kulakları da duymaz. Kızına da damadına da daha fazla eziyet vermek istemez. Kalan ömrü varsa da eğer, onu da çok yaşamak isteyenlere vermesini söyler. Adam, subay emeklisidir. Onun için de düzenli yaşamaya alışkındır. Azrail'e, gün içinde neler yaptığını anlatırken, sabah sekizde kahvaltı yaptığını, bir saat balkonda hava aldığını, eğer yaz ayıysa saat dörtten sonra balkonda olduğunu söyler. Ona göre canını alması için en uygun zaman, sabah kahvaltısından sonra ya da öğle yemeğinden sonra uyuduğu zamandır. Haftada bir ya da iki kere sitede yürüyüş yapar. Aslında çocuklara ihtiyacı yoktur yalnız da yürüyebilir; ama gözleri görmediği ve kulakları duymadığı için sitede bisiklet yarışı yapan çocukların kendisine çarpmalarından korkar. Bu kendisi için bir ödül olacaktır; fakat genç yaşta, bir insanı öldürdüğü için çocukların ömür boyu vicdan azabı çekmelerini istemez. Yahya Kemal'in "Bitsin hayırlısıyla bu beyhude sonbahar."(s. 187) mısrasıyla ifade ettiği gibi, hayırlısıyla bu beyhude sonbaharın bitmesini ister. Sevdiklerinin yanına gitmeyi umutla bekler.

OLAY ÖRGÜSÜ:**Giriş:**

*Yaşlı Adam'ın, canını alması için Azrail'e seslenmesi.

Gelişme:

*Yaklaşık yüz yaşında olan Adam'ın, artık yaşamak istememesi.

*Adam'ın, ortanca kızından başka hayatta kimsesinin kalmaması.

*Ne kendisine ne de kızına ve damadına daha fazla çile çektirmek istememesi.

*Gözleri görmeyen, kulakları duymayan Adam'ın, aklının yerinde olması.

Sonuç:

*Azrail'e derdini anlatan Adam'ın, bir umutla Azrail'in canını almasını beklemesi.

KİŞİLER:

Bu öykünün kahramanları Adam, Yıldız ve Yıldız'ın Eşi'dir. Öykünün ana kahramanı ise, Adam'dır.

Adam:

1912 yılında Şam'da doğmuştur. Yaklaşık yüz yaşındadır. Subay emeklisidir. Askeri disiplin aldığı için düzenli bir yaşamı vardır. Yemek saatleri ve uyku saatleri bellidir. Rubai yazar. Şiirle ilgilenir. Bu yeteneği askeri doktor olan babasından gelmiştir. Babasının da şiire karşı bir ilgisi olmuştur. El işlerine de yatkınlığı ve merakı vardır. Hayatta, ortanca kızından başka kimsesi kalmamıştır. Eşi, arkadaşları ve çocukları ölmüştür. Aklı yerindedir; ama gözleri görmez, kulakları da duymaz. Artık kendisine de kızına ve damadına da daha fazla çile çektirmemek istemez ve Azrail'den canını almasını ister.

Yıldız-Eşi:

Yıldız, Adam'ın ortanca kızıdır. Babasına çok güzel bakar. Yıldız'ın da eşinin de bu konuda söylenmeleri yoktur. Adam'ın damadı, kayınpederinin Rubailerini kaybolmasın diye toplar ve onlardan kitap bastıracağını söyler. Torunları vardır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Adam'ın bulduğu evde geçmektedir. Geriye dönüldüğünde, Şam ve İstanbul da yer olarak ifade edilmiştir. Anlatma zamanı yaklaşık bir saattir. Olay zamanı ise, tahmini seksen-seksen beş yıldır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı ile gözlemci anlatıcının bakış açısı vardır.

“Bak Azrail Bey evladım, sana böyle seslendiğim için delirdiğimi düşünebilirsin. Fakat deli olmadığım gibi, bunak da değilim. Gençlerin dedikleri gibi, kafayı da yemedim.” (s. 182)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Bitsin Hayırlısıyla Bu Beyhude Sonbahar isimli bu öyküde iç monolog, geriye dönüş, montaj ve anlatma-gösterme teknikleri kullanılmıştır.

*İç Monolog Tekniği:

“Benimki de bunaklık alameti! Sizlere ömür ne demek? Sizin ömre ne ihtiyacınız olsun!” (s. 184)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Delikanlıydım bir zamanlar. Yakışıklı bir subay olarak İstanbul’da bulunduğum yıllarda o devrin utangaç kızları bile döner döner bakarlardı.” (s. 185)

*Montaj:

“Ne diyordu Üstad Yahya Kemal: ‘Bitsin hayırlısıyla bu beyhude sonbahar.’ ” (s. 187)
Mısrasıyla, Yahya Kemal’in “Düşünce” isimli şiirinden alıntı yapılmıştır.

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“ ‘Sen benim yıldızımsın. Ömrümün gecesinde karanlıkta kalmamı sen önledin,’ diyorum. ‘Sayende hep ışıklı oldu gecelerim,’ diyorum; ama yetiyor mu, bilmem ki!” (s. 187)

DİL VE ÜSLUP:

İşte Gidiyorum Göç Öyküleri isimli bu öykü kitabında bulunan yirmi öyküde de sade, akıcı ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Anlatım, çeşitli anlatım teknikleriyle zenginleştirilmiştir. Öykülerin bazılarında (*Durulur Mu Bu Sular?, Az Kaldı Balamı Su Apar...* vb.) kahramanların yerel konuşmalarına yer verilmiştir.

“Ben dalıp gitmişem böyle, ayıp oldu, bilirem; ama karşımda görünce konsolosluğu, uçmuşam ta be Tehran.” (s. 107)

Diğer öykülerde mensur anlatım kullanılırken; *Söyle Mayrig* isimli öyküde manzum anlatım kullanılmıştır.

SONUÇ:

İncelemiş olduğumuz **İşte Gidiyorum Göç Öyküleri** isimli bu öykü kitabında yer alan yirmi öyküde de sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Öykülerin büyük bir kısmı, kitabın isminden de anlaşılacağı gibi göç öyküleridir. Yazarımız bazı öykülerini (*Bu Gemi Nereye?, Gidemem, Kader Çizenler/Kaderi Çizilenler*) oluştururken; gazetelerden ya da

antlaşmalardan alıntı yaparak hem gerçekten yaşanmış olayları dile getirmiş hem de anlatıma belgesel bir hava katmıştır. Öykülerin büyük bir çoğunluğunda (*Belki Sonra, Durulur Mu Bu Sular?, Bir Kızıl Gül Gibi Elinde, Venezis'in Evi...* vb.) mübadele yıllarında yaşananlar anlatılmıştır. *Venezis'in Evi*, isimli öyküde rüya motifine yer verilerek, anlatım bir bakıma görselleştirilmiştir. Rüyada kahraman, olayları duvara yansıtılmış olarak aynen izlemektedir. *Söyle Mayrig* isimli öyküde ise, bir başka öyküden yararlanılmıştır; fakat anlatım düz yazı halinde değil kıtalar halinde yazılmıştır. *Kan Oldu, Can Oldu* isimli öykü, “*Sinağrit Baba*” isimli Sait Faik’in öyküsüne ek olarak yazılmıştır. Bu öykü, onun devamı gibidir. *Gidemem, Belki Sonra, Katilin Kan Uykusu...* vb. öyküler durum öyküsüyken; *Seyit Çocuk İstanbul’u Gördü, Balıkların Yaşama Hakkı, Durulur Mu Bu Sular?, Bu Gemi Nereye?...*vb. öyküler olay öyküsüdür. Öykülerin büyük kısmı (*Söyle Mayrig* isimli öykü dışında) klasik tarzda yazılmıştır. *Bu Gemi Nereye?* isimli öyküde de günlük türünden faydalanılmıştır. Olaylar, ana kahramanın tutmuş olduğu günlük aracılığıyla anlatılmıştır.

İncelemiş olduğumuz bu yirmi öyküden on ikisinde (*Bir Kızıl Gül Gibi Elinde, Venezis'in Evi, Belki Sonra, Balıkların Yaşama Hakkı...* vb.) siyasi sebeplerden dolayı yaşanan göçler anlatılmıştır. Öykülerin ikisinde (*Katilin Kan Uykusu* ve *Bitsin Hayırlısıyla Bu Beyhude Sonbahar*) ölüm konusu işlenmiştir. *Gidemem* isimli öyküde, Filistin’de yaşanan vahşet anlatılmış, *Gidenler Gitmez Mi Aslında?* isimli öyküde de, alışkanlıkları benimseme konusu ele alınmıştır. Öykülerin dördünde (*Şiirlerin Müjgân’ı, Kan Oldu, Can Oldu...* vb.) aile konusu ele alınmıştır.

Öykülerin on birinde (*Lisa'nın Bebeği, Yavru Keklik Gibi, Balıkların Yaşama Hakkı...* vb.) ana kahraman Bayan iken; öykülerin dokuzunda (*Gidemem, Martenitzalar, Belki Sonra...* vb.) ana kahraman Erkek’tir. Öykülerin üçü (*Katilin Kan Uykusu, Kan Oldu, Can Oldu, Gidenler Gitmez Mi Aslında?*) dışında diğer öykülerde belirli yer isimleri verilmiştir. Detaylı mekân isimleri verilmese de, en azından kahramanların buldukları şehirden bahsedilmiştir. *Bu Gemi Nereye?, Kader Çizenler/Kaderi Çizilenler, Venezis'in Evi ...*vb. toplam dokuz öyküde belirli bir zaman söz konusuyken; diğer öykülerde belirli bir zaman belirtilmemiştir. Öykülerin dokuzunda (*Gidemem, Lisa'nın Bebeği, Katil Kan Uykusu ...*vb.) 1. tekil kişi ve tekil bakış açısı kullanılırken; öykülerin on birinde (*Durulur Mu Bu Sular?, Söyle Mayrig, Yavru Keklik Gibi*) 3. tekil kişi ve Tanrısal bakış açısı kullanılmıştır. Öykülerde montaj, geriye dönüş, iç monolog, anlatma-gösterme, leitmotiv, iç çözümleme ve bilinç akımı teknikleri kullanılmıştır. En çok başvurulan teknikler ise; anlatma-gösterme, iç çözümleme, iç

monolog ve geriye dönüş teknikleridir. *Bu Gemi Nereye?* ve *Kader Çizenler/Kaderi Çizilenler* isimli öykülerde anlatı içinde anlatı tekniği kullanılmıştır.

GENEL BİR DEĞERLENDİRME:

Feyza Hepçilingirler'in bugüne kadar yayımlanmış olan **Sabah Yolcuları, Eski Bir Balerin, Ürkek Kuşlar, Kırlangıçsız Geçti Yaz, Savrulmalar, Öykünmece, Üç Nokta Bir Çizgi** ve **İşte Gidiyorum Göç Öyküleri** isimli sekiz öykü kitabında toplam yüz on dört öyküsü bulunmaktadır.

Yapmış olduğumuz bu çalışmada, incelemiş olduğumuz yüz on dört öykünün, yüz on dördünde de sade, anlaşılır ve akıcı bir dil kullanılmıştır. Öykülerin büyük çoğunluğunda İstanbul Türkçesi dikkate alınırken; çok az öyküsünde kahramanlar kendi yörelerinin ağızlarıyla konuşturulmuştur. Özellikler ilk iki öykü kitabında, anlatıma mizahi unsurların dâhil edildiği görülmektedir. Öykülerde yer yer argo kelimelere yer verilse de bu, genellemeye bakıldığında yok denecek kadar azdır. Öykülerin bazılarında masal-öykü tarzına başvurulmuş, olaylar kişileştirme yoluyla anlatılmıştır. Öykülerin hemen hemen hepsi klasik tarz da yazılmıştır. Hem durum öyküsü hem de olay öyküsü türünde yazdığı görülen yazarımızın, genellemeye bakılırsa öykülerinin büyük çoğunluğunu olay öyküsü olarak yazdığı görülmektedir. **Ürkek Kuşlar** isimli öykü kitabında, geleneklere boyun eğen, mağdur olan kadınlar anlatılmıştır. **Savrulmalar** isimli öykü kitabında, dağılıp gitmiş hayatlar anlatılmıştır. **İşte Gidiyorum Göç Öyküleri** isimli öykü kitabında da bir sebep ile kişilerin ya isteyerek ya da istemeyerek mecbur kaldıkları göçler anlatılmıştır. **Üç Nokta Bir Çizgi** isimli kitabı, yazarımızın gençlere öyküyü sevdirmek için daha önce yayımladığı öykü kitaplarında yer alan öykülerden itinayla seçip oluşturduğu kitabıdır. **Öykünmece** isimli öykü kitabında ise yazarımız, çoğuna kendisinin isim vermiş olduğu yirmi beş türde öykü yazmıştır. Bu türleri oluştururken de, bir yandan toplumumuzdaki yanlışlıkları da göstermiştir. Öyküde belirli bir türe bağlı kalmaya karşı çıkan yazarımızın öykülerinde, tutarlı bir tür görülmemektedir. Öykülerde, Bulgarların inanışlarına ve geleneklerine de yer verilmiştir. Sait Faik'in öyküsü olan "*Sinağrit Baba*"ya ek olarak, *Kan Oldu Can Oldu* isimli öykü yazılmıştır. Yazarımız öykülerinin büyük bir kısmında bayanları anlatmıştır. Bunun sebebini de yapmış olduğu bir röportajda şu cümlelerle ifade eder:

“Öykü ya da romanda genellikle kadının cephesinden bakmayı tercih ediyorum. Kadın bana daha gizemli ve daha anlatılabilir bir dünya gibi geliyor. Erkekleri biraz düz buluyorum. Kadın ise, ‘bu böyledir’ derken, aslında tam tersini düşünüyor olabilir. O sözü sadece bir örtüdür. Erkekte böyle bir şey yok. Erkek, ‘çok sevinçliyim’ diyorsa sevinçlidir. Ama kadın ‘çok mutluyum’ derse, mutsuzluğunu örtüyor olabilir.”²⁶⁴

Hepçilingirler, öykülerinde kadın sorunlarını da ele almıştır. Öyküleri incelediğimizde, sorunların genellikle aldatılan kadınlar, aldatan kadınlar, aile baskısıyla istemeden evlenen kadınlar, şiddet gören kadın, mutsuz evli kadınlar, çalışan kadınlar, huysuz dırdırlarıyla kocalarını bunaltan kadınlar ve mutlu bir evlilikte el üstünde tutulan kadınlar adı altında toplandığını görmekteyiz. Bu sorunların işlendiği öyküleri incelediğimizde ise, şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır:

Kadın ve kadın sorunlarına duyarlı olan yazarımız, sadece kadınları değil, erkeklerin sorunlarını da gözler önüne sererek olaylara objektif bir tutumla yaklaşabilmiştir.

Öykülerde sadece aldatılan kadınlar öne çıkarılmamış, aldatılan kadınların yanında aldatan kadınların varlığına da değinilmiştir. Yoğun bir iş hayatına sahip olan erkeklerin, eşlerini ihmal ettikleri ve eşlerinin de bir başka erkeğe yöneldikleri ifade edilmiştir; fakat öykülerden hareketle aldatılan kadınların aldatan kadınlara oranla daha fazla oldukları görülmektedir.

Öykülerde geveze, eşine rahat vermeyen kadınlar eleştirilmiştir. Mutsuz evliliklerin bir sebebi olarak da kadınların bu söylenmeleri gösterilmiştir. Ayrıca erkekleri bir başka kadına yönlendiren sebeplerden biri de bu söylenmelerin olduğu vurgulanmıştır.

Öykülerde, sevmedikleri kişilerle aile baskısı sonucunda evlenen kadınların mutlu olamadıkları ifade edilmiştir. Yazar, bu öykülerinde yuva kuracak olan genç kızların, eşini seçme hakkına sahip olması gerektiğini ve ailelerden önce kızların isteklerinin daha önemli olduğunu anlatmaya çalışmıştır.

Hem çalışan hem de evli kadınların, sorumlulukları yüklenmekte tek başına iseler, bu durumun bir kadın için ne kadar zor ve yorucu olduğu yazarımız tarafından öykülerde vurgulanmıştır. Bu öykülerde eşlerine destek olmayan kocalar ve erkekleri bu kadar sorumsuz yetiştiren ailelerin yanlış tutumları eleştirilmiştir.

²⁶⁴ A.Can Demir-ANF, *Türkiye’de Edebiyat Bozuldu*, İzmir, 30.09.2007. (<http://www.feyzahepcilingirler.com/soylesiler.html>).

“*Bize Gülmek Yaraşır*” isimli öyküde, çalışan kadınların yeri geldiğinde çocuklarını sokaktaki tehlikelerden koruyamadıkları ifade edilmiştir. Konu edinilen öyküde, kadının yokluğunda kocanın ilgisizliği ve bir kadının başka bir kadını ezmesi ile anne olan bir kadının duygularının çevredeki insanlar tarafından göz ardı edilmesi eleştirilmiştir.

Çocuk sahibi olmak istemeyen erkeklerin, bu konuda hiçbir önlem almamaları, bu problemin çözümünü kadınlardan beklemeleri ve sorunların çözümlerinde eşlerine destek olmamaları eleştirilmiştir. Aynı şekilde eşi karşısında aciz kalan, onların her istediğini yapıp birey olmaktan, kendi isteklerini yapmaktan uzak kalan kadınlar da eleştirilmiştir.

Öykülerde, genç kızların bekâret meselesi ele alınmış, bu konuyu abartan aileler eleştirilmiş ve kızların baskı altında, kendi isteklerini gerçekleştirilme özgürlüğünden uzak olarak yetiştirilmeleri yargılanmıştır.

Öykülerde her zaman sorunlu erkekler ya da kadınlar görülmez. Birbirini çok seven, her anlarını saygı ve sevgi içinde geçiren, çocuklarının olmayışını bile problem etmeyip birbirlerine yetebilen mutlu çiftler de yazarımız tarafından anlatılmıştır. Bu mutluluğun temelinde de saygı ve sevginin yattığı vurgulanmıştır.

Öykülerde bir konu üzerinde ısrar etmenin, ille de olmasını beklemenin bazen kötü sonuçlar doğurduğu da ifade edilmiştir. Mesela; “*Seyit Çocuk İstanbul’u Gördü*” isimli öyküde, kadının İstanbul’a giderken yanında oğlunu da götürmekte direnmesinin, ısrar etmesinin, büyük şehir hayatına alışkın olmayan oğlunu trafik kazasında kaybetmesine neden olduğu anlatılır. Bu öyküde bazen büyük sözü dinlemenin daha yararlı olduğu, bir konuda ısrarla direnmenin felaketler getirebileceği ifade edilmiştir.

Farklı iş alanlarında çalışan karı-kocaların, zaman zaman birbirlerini anlayamadıkları ve birbirlerine ayak uyduramadıkları da öykülerde görülmektedir. Bu öykülerde daha iyi bir evlilik için, kimin işi daha ağırsa diğerinin ona destek olması gerektiği çıkarılmaktadır.

Öykülerde, maddi bakımdan özgür olmayan, kendilerine güvenmeyen, istediklerini gerçekleştirebilecek gücü kendilerinde bulamayan kadınlar eleştirilmiş, onların mutsuz oldukları ve olmaya da devam edecekleri vurgulanmıştır.

Öykülerde kadına şiddet yargılanmış, kadınların şiddete maruz kalma sebebi olarak da kadınların sessizliği, karşı çıkamamaları ve bu durumu kabullenmeleri gösterilmiştir.²⁶⁵

Hepçilingirler, kadınları yazan bir yazar damgasını yememek için erkekleri yazdığını da ifade eder.

Feyza Hepçilingirler'in, eserlerine konu edindiği olaylar, çoğunlukla çevresinde şahit olduğu ya da duyduğu olaylardır. Yani eserlerinin kaynağı hayatın içinde yer alan ve hepimizin karşılaşabileceği yaşanmışlıklardır. Eserlerinin büyük çoğunluğunda Ayvalık ve orada yaşananlar konu edinmiştir. Hepçilingirler, bu tanıklık ettiği olayları, gördüğü yanlışlıkları bizim de görmemizi istemiş ve ne olursa olsun tek taraflı olmak yerine objektif olmayı tercih etmiştir. Öykülerinin çoğunda belirli bir sonuca varılmamış, sorunlar ortaya konulduktan sonra çözümleri okuyucuya bırakılmıştır. Böylece öykülerinin çoğunun sonu açık bırakılmıştır.

Ele aldığımız bu yüz on dört öyküyü tahlil ettiğimizde;

*Otuz bir öyküde aile konusunun, on dört öyküde siyasi sebeplerin ve on beş öyküde de yalnızlık konusu işlenerek, öykülerde öne çıkarılan konular olduğunu görmekteyiz.

*Öykülerin elli dokuzunda ana kahraman bir bayan iken; kırk altı öykünün ana kahramanı bir erkektir. Diğer kalan dokuz öykünün ana kahramanı ise, çocuklar ya da kişileştirilen varlıklardır.

*Öykülerde genellikle kahramanlar için belirli bir isim verilmemiştir. Sadece bayan, erkek ya da çocuk olduklarını, öyküleri okuyunca anlamaktayız.

*Öykülerin büyük çoğunluğunda belirli bir mekân söz konusu değildir. Ayrıntılı mekân tasvirlerine hemen hemen hiç girilmemiştir. Eğer yer belirtilecekse de köy, kasaba olduğu ifade edilmiş ya da sadece, o da bazı öykülerde, şehir ismi verilmiştir. Yer isimlerinin daha çok belirtildiğini **İşte Gidiyorum Göç Öyküleri** isimli kitabında görmekteyiz. Bunun sebebi de, öykülerde anlatılan göç olaylarının ve mübadelelerin anlatımında yer unsurunun önemli olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Göçleri daha gerçekçi anlatabilmek için yer isimleri verilmiştir.

²⁶⁵ Müzeyyen Buttancı-Betül Öztoprak, "Feyza Hepçilingirler'in Öykülerinde Kadın Sorunları", ESKAM 1. Kadın Araştırmaları Sempozyumu, 6-7-8 Mart 2012, s. 1-17.

*Zaman konusunda ise, öykülerin hemen hemen hepsinde belirli bir zaman yoktur. Bunun için de tahlillerimizde yaklaşık, tahmini gibi ifadelerle öykülerin zamanını belirlemeye çalıştık.

*Öykülerin ellisinde 1. tekil kişi ve tekil bakış açısı kullanılırken; altmış dördünde 3. tekil kişi ve Tanrısal bakış açısı kullanılmıştır. “*Bize Gülmek Yaraşır*” isimli öyküde ise, bir olay farklı kişiler tarafından anlatıldığı için çoğul bakış açısı kullanılmıştır.

*Öykülerde tasvir, montaj, iç monolog, diyalog, iç diyalog, iç çözümleme, anlatma-gösterme, geriye dönüş, özetleme ve leitmotiv teknikleri kullanılmıştır. En çok başvurulan teknikler ise, iç çözümleme, iç monolog, anlatma-gösterme ve geriye dönüş teknikleri olmuştur. Öykülerin onunda anlatı içinde anlatı tekniği kullanılmıştır.

2.1.9.TABLO 1

Yukarıda incelediğimiz öykü kitapları, ilk basım tarihleri dikkate alınarak kronolojik şekilde tahlil edilmiştir. Tahlil ettiğimiz öyküleri yine aynı sırayla, bir tablo halinde hazırladık. Tabloda öykülerin isimleri, konusu, kişileri, yer ve zamanı, anlatıcısı ve bakış açısı ile kullanılan anlatım teknikleri bulunmaktadır. Öyküler, incelendiği sırayla verildiği için, tabloda ayrıca öykülerin bulunduğu öykü kitaplarının ismi verilmemiştir. Kişiler başlığında, öykülerin ana kahramanını diğer kahramanlardan ayırmak için ana kahramanlar kalın olarak yazılmıştır.

ÖYKÜLER	KONU	KİŞİLER	YER ZAMAN	ANLATICI BAKIŞ AÇISI	ANLATIM TEKNİKLERİ
<i>FAVA</i>	Aile içi sorunlar	Kadın Kadın'ın Eşi Fatoş	Ayvalık A.z. 1 gün O.z. 3 yıl	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	Tasvir Montaj İç Monolog İç Diyalog Geriyeye Dönüş Bilinç Akışı
<i>SIZI, SANCI HER GECE</i>	Aile içi sorun	Filiz Filiz'in Eşi Kayınvali- desi Çocukları	Filiz'in evi A.z. 1-2 saat	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Diyalog İç Çözümleme İç Diyalog
<i>MENEKŞE'- NİN BEBESİ</i>	Aile sorunları	Kadın Menekşe Menekşe'- nin Kızı Gülfem Hanım	Urla'ya yakın bir köy A.z. 1-2 saat O.z. 7 yıl	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	Anlatma- Gösterme Geriyeye Dönüş
<i>YAŞAMDIR YENİLENEN</i>	Hayata bağlılık	Yaşlı Kadın Zeynep Zeynep'in Kızı Konuklar	Yaşlı Kadın'ın evi A.z. yarım saat O.z. 70-80 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Diyalog Geriyeye Dönüş Özetleme İç Çözümleme İç Diyalog Anlatı İçinde Anlatı
<i>DİKENLİ TERLİKLER</i>	Yalnızlık, özlem	Hatice Kadın Hanımı- Çocukları Hasan Efendi İsmail	Hatice Kadın'ın çalıştığı ev A.z. 1-2 saat O.z. 25-30 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Anlatma- Gösterme İç Çözümleme Geriyeye Dönüş Özetleme

<i>HOŞ GELDİNİZ ÇOCUKLAR</i>	Eğitim	Sibel Derya Ahmet Tayfun	Sınıf ortamı A.z. 1-2 saat O.z. 5-6 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Diyalog Geriye Dönüş
<i>BEN YALANCI MIYIM?</i>	Aile içi sorun	Çocuk Çocuk'un Kardeşi Dayısı Anneannesi Bora	Anne- annenin evi A.z. 1-2 saat	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Monolog Diyalog Montaj
<i>GEL BİRLİKTE</i>	İlgi eksikliği ve aile	Baba Kızı	Çalışma odası A.z. 1-2 saat	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Monolog Anlatı İçinde Anlatı
<i>PİÇALİ YAZANAĞI</i>	Aile Sorunları	Ali Hatice Zeynep Ali'nin Arkadaşı	Kasaba ya da köy A.z. 1 saat O.z. yaklaşık on yıl	1.tekil kişi Tekil bakış açısı	Tasvir Geriye Dönüş Anlatı içinde anlatı
<i>BİZE GÜLMEK YARAŞIR</i>	Çalışan annenin çocuğuyla yeterince ilgileneme- mesi	Kerem Cemal Rasim Aslı Ümmühan	Kerem'in yaşadığı mahalle A.z. 3-4 saat O.z. yaklaşık on yıl	Çoğul bakış açısı	Montaj Geriye Dönüş Anlatma- Gösterme
<i>SABAH YOLCULARI</i>	Bir şoförün izlenimleri	Şoför Nermin Yolcular	Belediye otobüsü A.z. yaklaşık yarım saat	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Monolog Geriye Dönüş Diyalog
<i>YUMUŞAK MEYDAN OKUYOR</i>	Yumuşak “ğ”nin isyanı	“ğ” (kişileştirme)	-----	1.tekil kişi Tekil bakış açısı	Leitmotiv Montaj İç Monolog
<i>YAĞMUR SICAĞI</i>	Bir pansiyonda yaşananlar	Adam Osman Usta Hacı Musto Bayan	Güneyde bir pansiyon A.z. 1-2 saat	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	Tasvir Geriye Dönüş İç Monolog

<i>BİR DAMGA BELKİ...</i>	Mutsuz bir kadının bir gecesi	Ayşe Ayşe'nin Eşi Nilgün Sevil	Balo A.z. 1-2 saat	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Geriyeye Dönüş
<i>YAĞMURLA GİDEN</i>	İnsanlar arasındaki bozulan ilişkiler	Yaşlı Adam Boyacı Çocuk Gençler	Sokak A.z. yaklaşık 1-2 saat	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Diyalog İç Diyalog
<i>ESKİ BİR BALERİN</i>	Aile sorunları	Kadın Meliha Bilal Haldun	Kadın'ın evi A.z. 2-3 saat O.z. 40-50 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Geriyeye Dönüş İç Çözümleme Anlatma- Gösterme
<i>GERDEK</i>	Evlilik ve aile sorunları	Ziynet İhsan Bey Şevket	Ziynet'in evi A.z. 3-4 saat O.z. 2 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Geriyeye Dönüş Montaj
<i>DARYERLE- RİN KARANLIĞI</i>	Ruhsal sorunlar	Kadın	Otobüs A.z. yaklaşık yarım saat	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Monolog Montaj Geriyeye Dönüş
<i>ALTIN GİBİDİR OĞLUM</i>	Aile sorunları	Sadık Efendi Eşi ve Kızı Ahmet	Sadık Efendi'nin gecekon- dusu A.z. yaklaşık 2-3 saat	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Diyalog Anlatma- Gösterme İç Çözümleme
<i>İLETİŞİM</i>	Düşünce yasağı	Yazar (erkek) Polis Kitapçı	Kitapçı A.z. yaklaşık 1 gün	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Anlatma- Gösterme
<i>SARI KIR ÇİÇEKLERİ</i>	Aile yaşantısı	Nermin Saltuk Keremcem Misafir Kadın	Nermin'in evi A.z. 3-4 saat	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Anlatma- Gösterme

<i>ATIN ÖNÜNDE ET</i>	Mutsuz bir evlilik ve umut	Kadın Kadın'ın Kızı- Oğlu Yaşlı Annesi Ahmet	Kadın'ın evi A.z. yaklaşık 1 saat O.z. yaklaşık 30-35 yıl	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	Özetleme İç Monolog Diyalog Leitmotiv Geriyeye Dönüş
<i>MOR ÜSTÜNE YAZILMIŞ</i>	Aile ve sevgi	Ahmet Ahmet'in Annesi- Kardeşi Şef	Lokanta A.z. yaklaşık yarım saat-1 saat	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Tasvir Leitmotiv
<i>ÜRKÜ KUŞUNUN KANAT İZİ</i>	Bir doktorun yükselme çabası	İhsan Yaşar Doktorlar	Bir hastane A.z. yaklaşık 4-5 saat	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Anlatma- Gösterme
<i>ANAÇ YAPRAK</i>	Bir otobüs yolculuğu	Kadın Şoför Otobüsteki Yolcular	Bir otobüs A.z. yaklaşık yarım saat	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Anlatma- Gösterme
<i>ÇİÇEKLİ DALLAR KIYIMI</i>	Düşünce yasağı	Edebiyat öğretmeni (erkek)	Okul- Öğretmenin evi A.z. yaklaşık yarım saat	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Monolog Geriyeye Dönüş
<i>ADI MASAL</i>	Değer bilmezlik	Y. Ökkeş Kuru Yeni Yönetici Bahçıvanlar	Bahçe A.z. yaklaşık 1-2 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Tasvir Özetleme Anlatma- Gösterme
<i>ER MEKTUBU, GÖRÜLMÜŞTÜR</i>	Hasret, özlem	Asker Rıza Diğer Askerler	Askeri birlik A.z. 15-20 dk O.z. 2-3 ay	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	Geriyeye Dönüş Anlatma- Gösterme Montaj
<i>ÜÇ NOKTA BİR ÇİZGİ</i>	Arkadaşlık ilişkisi	Sevil Figen Fatoş	Sevil'in evi A.z. yaklaşık 3-4 saat O.z. yaklaşık 7-8 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Geriyeye Dönüş Anlatma- Gösterme

<i>AYKIRI BİR ÖYKÜ</i>	Yasak ilişki	Kadın Erkek	Bir ev A.z. yaklaşık 1 saat	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Anlatma-Gösterme İç Çözümleme Montaj
<i>SEVGİYE DİKKAT</i>	Aile yaşantısı, mutsuz kadın	Kadın Hulusi Çocuklar	Bir ev A.z. yaklaşık 9-10 saat	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Leitmotiv
<i>TROKSALİLA</i>	Aşk	Kadın Kadın'ın Eşi	Bir ev A.z. yaklaşık 8-9 saat	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	Özetleme İç Diyalog İç Monolog Tasvir Leitmotiv
<i>SABIŞI</i>	Yalnızlık	Sabişi Üvey Baba Sabişi'nin Annesi ve Arkadaşı	Ev, tren, sokak A.z. yaklaşık 1 saat O.z. yaklaşık 30-35 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Geriye Dönüş Montaj İç Diyalog Leitmotiv Anlatı İçinde Anlatı
<i>KEKİKDAĞI / DAĞKEKİĞİ</i>	Ayrılık	Zeynep İsmail ve Eşi Zeynep'in Annesi	Zeynep'in evi A.z. yaklaşık 1 saat O.z. yaklaşık 10-15 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Diyalog Geriye Dönüş Anlatı içinde anlatı
<i>DOĞRU YÜRÜ OY GELİN</i>	Aile, sevgi, gelenek görenek- lere uymak	Semiha Nazım Ayşe	Semiha'nın yaşadığı yer A.z. yaklaşık 1 saat O.z. yaklaşık 20-25 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Geriye Dönüş Anlatma-Gösterme
<i>SUÇLUYUM... BABAMA KARŞI</i>	Aile, kadınların aldatılması	Adam İsmail Adam'ın Annesi	Meyhane, Adam'ın evi, Leman'ın evi A.z. 1-2 saat	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Monolog Anlatma-Gösterme Montaj Geriye Dönüş

			O.z. 30-35 yıl		
<i>BİR DAĞ LALESİ</i>	Bir genç kızın tecavüze uğraması	Ayşen Ayşen'in Annesi Turhan Bey	Ayşen'in okulu-Turhan Bey'in evi A.z. yaklaşık 1-2 saat O.z. 3 ay	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Montaj
<i>YAŞLI DENİZ TANRISI</i>	Aile, kadına şiddet	Binnaz Halil ve Kızları	İzmir-Urla A.z. yaklaşık 14 saat O.z. yaklaşık 10-15 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Tasvir Anlatma-Gösterme Geriye Dönüş İç Çözümleme
<i>KARANLIĞA KUŞ UÇUŞU</i>	Kadının aldatılması	Belkıs Önder Atıl	Belkıs'ın evi-banka A.z. yaklaşık 1-2 saat	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Anlatma-Gösterme
<i>KIRIK CAM MAVİSİ</i>	Kadının aldatması	Merve Önder	Merve'nin ve Önder'in evi A.z. 1 saat	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Geriye Dönüş Montaj
<i>ÇIPLAK DAL UVERTÜRÜ</i>	Aile sorunları	Önder Merve Çocuk	Önder'in evi A.z. yaklaşık 1-2 saat	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Anlatma-Gösterme İç Çözümleme İç Monolog
<i>DONAKAL-MAK-I</i>	Bir apartman-da yaşanan olaylar	Apartman Sakinleri	Bir apartman A.z. yaklaşık 1-2 saat	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Anlatma-Gösterme İç Çözümleme İç Monolog
<i>DONAKAL-MAK-II</i>	Otobüsün içinde yaşananlar	Bayan Çocuk Minal	Otobüs, vapur, mahkeme solonu A.z. yaklaşık yarım saat	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Montaj İç Monolog Anlatma-Gösterme Anlatı içinde anlatı

<i>POTLUĞU GİDERMEK</i>	Bir genç kızın kurallara karşı çıkması	Esra Esra'nın Annesi	İzmir-Kemeraltı A.z. yaklaşık 1 saat O.z. yaklaşık 20 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme İç Monolog Geriyeye Dönüş
<i>ÖYKÜSÜNE SİĞMAYAN KÜÇÜK ADAM</i>	Gözlem	Adam Yaşlı Adam	İzmir'de trolleybüs A.z. yaklaşık 10-15 dk.	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Monolog Geriyeye Dönüş Anlatı içinde anlatı
<i>SEVGİNİN ESKİMEZLİĞİ</i>	Özlem	Salim Selim Anneanne	Ayvalık-anneanne-nin evi A.z. yarım saat O.z. 25-30 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Tasvir İç Çözümleme Geriyeye Dönüş Anlatma-Gösterme
<i>CİHAR ATTIM ŞEŞ OYNADIM</i>	Aile, yalnızlık	Ziya Ziya'nın Eşi ve Çocukları Müzeyyen	İzmir A.z. yaklaşık 1 saat O.z. 40-42 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Montaj İç Çözümleme Geriyeye Dönüş
<i>EĞRİ REDİFLİ GAZEL</i>	Kitap hastalığı	Ahmet Bey Elfiye Fatma	Trabzon'da Ahmet Bey'in evi A.z. yaklaşık yarım saat	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Montaj İç Çözümleme
<i>YİNE ZİLLER ÇALİYOR</i>	Düşünce yasağı (siyasi)	Tamer Halide Hanım Yusuf Bey	Tamer'in evi A.z. yaklaşık yarım saat O.z. 5-6 yıl 1980 ihtilali	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Montaj İç çözümleme Geriyeye Dönüş
<i>BAŞKALDIRI OLARAK UYUMAK</i>	Hayatta başarılı olma umudunu kaybetme	Erkek Çocuk	Çocuk'un odası A.z. yaklaşık 10-15 dk.	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Monolog Geriyeye Dönüş
<i>İÇDENİZİN DALGA BOYU</i>	Mutsuzluk	Kadın Gül Hanım Rıza	Kuaför A.z. 10-15 dk. O.z. yaklaşık 10	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Diyalog İç Çözümleme Montaj

			yıl		
<i>EVLERİN SAKINIMI</i>	Aile	Adam Kadın	Adam ve Kadın'ın evi O.z. yaklaşık 30-35 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Özetleme İç Çözümleme
<i>NE GÜZEL ÖLMÜŞTÜM</i>	Hasta bir annenin çocukları tarafından dışlanması	Yaşlı Kadın Hadiye Hanım Yaşlı Kadın'ın Gelini	Yaşlı Kadın'ın oğlunun evi A.z. yaklaşık 10-15 dk. O.z. 15 yıl	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Monolog Geriye Dönüş
<i>KIVILCIMSIZ</i>	Bir kadının geçmişini hatırlaması	Kadın Bela Dayı Sıtkı Bey ve Oğlu	Otobüs, Romanya, Sıtkı Bey'in evi A.z. 10-15 dk. O.z. 15-20 yıl	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	Geriye Dönüş İç Monolog
<i>BENİ YAŞA</i>	Aşk	Adam Kadın	Bir gölbaşı O.z. birkaç aydır	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Monolog Anlatma- Gösterme Geriye Dönüş Leitmotiv
<i>GÜN SELLERİ</i>	Bir kadının çocukluğunu bulma isteği	Kadın İhsan Bey Siret Hanım Mehveş Abla	İhsan Bey'in evi A.z. yaklaşık yarım saat O.z. yaklaşık 30-35 yıl	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	Diyalog İç Monolog Geriye Dönüş Anlatma- Gösterme
<i>TEK ÇİZGİ İNCE BİR MOR</i>	Ölüm ve yalnızlık	Kadın Kadın'ın Anneannesi ve Teyzesi Güngör Bey	Kasaba, Kadın'ın iş yeri, Güngör Bey'in evi A.z. yaklaşık 5-6 saat O.z. 15-20	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	Anlatma- Gösterme Geriye Dönüş İç Monolog Diyalog Bilinç Akımı

			yıl		
<i>ÖLÜM ÇİÇEKLERİ</i>	Anılar ve yalnızlık	Yaşlı Kadın Evi satın almak için gelen insanlar	Yaşlı Kadın'ın evi A.z. yaklaşık 1 saat O.z. yaklaşık 30-35 yıl	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Monolog Geriye Dönüş Montaj Anlatma-Gösterme
<i>HAYDAR-PAŞA-19.35</i>	Mutsuz bir evlilik, mutluluğu başkasında arama	İskele memuru Eşi Bayan	Haydar-paşa-İst. A.z. yaklaşık 2-3 saat O.z. yaklaşık 2-3 ay	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Diyalog Geriye Dönüş İç Çözümleme
<i>ERTESİ GÜN</i>	Ayrılık, yalnızlık	Adam Adam'ın Kızı ve Eşi Zeynep Gonca	İstanbul Dolma-bahçe A.z. 12-13 saat O.z. 3 yıl	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Monolog Geriye Dönüş Montaj Anlatma-Gösterme
<i>BU UZUN GECELER</i>	Hayat kadınının erkeklere bakışı	Kadın Kadın'ın Ölen Eşi Rüştü Meryem	Bar A.z. yaklaşık 2-3 saat O.z. yaklaşık 15-20 yıl	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Monolog Diyalog Geriye Dönüş
<i>İSA GÜLLERİ</i>	Yalnızlık	Adam Evgeniya Adam'ın Eşleri	İstanbul A.z. yaklaşık yarım saat O.z. yaklaşık 40-50 yıl	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	Geriye Dönüş Anlatma-Gösterme Bilinç Akımı
<i>KAR İZİ</i>	Pişmanlık, yalnızlık	Kadın Adam	Tatil köyü A.z. yaklaşık yarım saat O.z. yaklaşık 2-3 yıl	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	Anlatma-Gösterme Geriye Dönüş İç Monolog

<i>ISLAK KEDİ</i>	Yalnızlık, terk edilmek	Kadın Adam Satıcı	Haydar- paşa, Kızkulesi A.z. yaklaşık 3-4 hafta O.z. yaklaşık 1 yıl	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	Montaj Geriye Dönüş İç Monolog
<i>ÖNCE METALLER ISINIR</i>	Yalnızlık, terk edilmek	Adam Kadın Arzu Şoför	Bar ve sinema A.z. yaklaşık 2-3 saat O.z. yaklaşık 2-3 yıl	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Monolog Anlatma- Gösterme
<i>DARMADAĞIN</i>	İhanet, yalnızlık	Yılmaz Hande İpek	İstanbul ve Ankara A.z. yaklaşık 1 gün O.z. 5 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Geriye Dönüş İç Çözümleme
<i>SÖYLEMEK İSTESEM</i>	Yalnızlık, terk edilmek	Süheyla Hanım Figen Hanım	Figen Hanım'ın evi A.z. yaklaşık 1 saat O.z. 8 ay	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	Anlatma- Gösterme İç Monolog Montaj
<i>BİR KADAVRANIN BALKON GEZİNTİSİ</i>	Yalnızlık	Kadın Adam	İstanbul- Kadın'ın evi A.z. 3-4 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Geriye Dönüş Anlatı İçinde Anlatı
<i>DENİZ YOSUNLU BİR TAŞ DUVAR</i>	Evlat acısı	Haydar Çiğdem Serdar	Bir deniz kenarı A.z. yaklaşık 10- 15 dk. O.z. yaklaşık 20- 25 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Tasvir İç Çözümleme Geriye Dönüş
<i>RİO'DA O YAZ SENİNLE</i>	Yalnızlık	Adam Dulcine	Rio sahilleri A.z. yaklaşık 2-3 saat	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	Geriye Dönüş İç Monolog Tasvir

<i>ARKADAŞIM KAPI TOKMAĞI</i>	Çocukluğa dönüş	Kadın Babaanne Anneanne Tayfur	Ankara ve İzmir kordon-boyu A.z. yaklaşık 10-15 dk. O.z. yaklaşık 20-25 yıl	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	Geriye Dönüş Anlatma-Gösterme
<i>KAYIP BAHÇELERDE İLK YAZ KOKUSU</i>	Yalnızlık	Adam	Bir ev A.z. yaklaşık 10-15 dk.	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Monolog Tasvir
<i>YOKTU</i>	Arayış-bir şeyi bulma mücadelesi	Adam E Ölü Kız	Bir kasaba ya da köy olmalı A.z. yaklaşık 7-8 saat	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Monolog Tasvir Anlatma-Gösterme
<i>TOPLAYICILAR</i>	Ölülerin toplanması	Toplayıcılar Hüsmen Bey	Enver paşa bulvarı-soğuk hava depoları A.z. yaklaşık 1 saat	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Anlatma-Gösterme İç Çözümleme
<i>KANADI KIRIK BİR KUŞ GİBİ</i>	Sadakat	Bordo Pantolonlu Adam Adam'ın Eşi, Kızı ve Patronu	Adam'ın evi ve iş yeri A.z. yaklaşık 8-9 saat O.z. yaklaşık 2-3 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Geriye Dönüş
<i>İNSANLARA, KAN DÖKÜCÜ- LÜĞE VE LANETE DAİR</i>	İnsanlık tarihi ve insanlara verilen ceza	Yaratan Yaratılan	Dünya Dünyanın yaratılışından günümüze kadar olan süre	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Çözümleme
<i>BİR DAHA ASLA</i>	Zaaflarına yenik düşüp, kendine söz	Adam	Adam'ın evi, iş yeri ve arkadaşları ile gittikleri	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme

	geçireme- me		yer A.z. 2-3 gün		
<i>BEKLE(Y/N)- EN</i>	Aşk	Kadın Kadın'ın Ablası Semih Salih	Kadın'ın ablasının evi A.z. yaklaşık 1-2 saat O.z. yaklaşık 20- 25 yıl	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	Anlatma- Gösterme İç Monolog Geriye Dönüş
<i>EV, HALİNİ BEYAN EDER</i>	Aşk	Ev Çakır Gelin Marangoz	Bir ev-Ege bölgesinde olabilir. O.z. yaklaşık 100 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Geriye Dönüş İç Çözümleme
<i>SİYAH KEDİYİ KURTARMAK</i>	Yaşam umudu	Apartman Sakinleri Yaşlı Adam	İstanbul'da bir ev A.z. yaklaşık yarım saat O.z. yaklaşık 1 yıl	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Monolog Geriye Dönüş
<i>I CAN'T BELIEVE YOU</i>	Kurallara karşı çıkma	Kadın	A.z. yaklaşık yarım saat O.z. Kadın'ın çocukluğu- na kadar iner.	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	Geriye Dönüş İç Monolog Montaj
<i>O ŞİMDİ</i>	Bir travestinin hazin sonu	İbrahim Mecit Talat	Sokak A.z. yaklaşık yarım saat O.z. yaklaşık 35- 40 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Anlatma- Gösterme Tasvir İç Çözümleme
<i>HÜRRİYET, KARNAVAL'LA BİRLİKTE</i>	Reklam eleştirisi	Kadın Kadın'ın Eşi ve Çocukları Ayşe Teyze	Kadın'ın evi A.z. yaklaşık 5-6 saat	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	Anlatma- Gösterme İç Monolog Montaj

<i>DENİZİN DİBİNDE DEMİRDEN ATLAR</i>	Yaşam mücadelesi	Bayram	Konya, Bayram'ın çalışmaya gittiği yer A.z. yaklaşık yarım saat O.z. 2 gün	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Monolog Bilinç Akımı
<i>SEVECEN SERÇELER</i>	Umut	Prenses Kırlangıçlar Vapur, Tren Yılan Delikanlı	İstanbul A.z. yaklaşık 7-8 saat	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Anlatma-Gösterme
<i>KAN KIRMIZI</i>	Bekâret meselesi	Fadik Gelin Ayşe	Fadik'in köyü A.z. yaklaşık 3-4 gün O.z. yaklaşık 4-5 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Anlatma-Gösterme İç Çözümleme
<i>ÖLMEDEN VE DOĞMADAN ÖNCE</i>	Kader	Kız Emine	Bir deniz kenarı A.z. yaklaşık yarım saat	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	Anlatma-Gösterme İç Monolog
<i>SONRA?</i>	Umut	Genç Kız Seher Türkan	İstanbul A.z. yaklaşık 3-4 saat O.z. 2 gün	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Anlatma-Gösterme
<i>ÜÇ BİR DÖRT BİR</i>	Haksızlık	Adam	Kahvehane, hapisane A.z. yaklaşık yarım saat	1. tekil kişi Tekil bakış açısı	Bilinç Akımı Anlatma-Gösterme Geriye Dönüş
<i>KAPININ ÇAĞRISI</i>	Ölüm ile yaşam arasındaki çizgi	Adam	İstanbul-tren A.z. yaklaşık 1 saat	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme
<i>GOL POZİSYONU</i>	Kazanma mücadelesi	Boğaç Ahu Mustafa	Saha A.z. yaklaşık 1 saat	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Leitmotiv

<i>VAN HANDRID DALIRS</i>	İyi niyetin kötü sonuçları	Kadın Turist	İstanbul sokakları A.z. yaklaşık 1 saat	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme
<i>KETEN SULTAN VE BEŞ BÜCÜR</i>	Yapılan hataya tekrar düşmeme	Keten Sultan Keten Sultan'ın Eşi ve Kaynanası Beş Bücür	Keten Sultan'ın gelin gittiği ev, küçük kulübe -----	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Geriyeye Dönüş Metinlerarasılık
<i>KİLİTLİ CEVİZ KUTUSU</i>	Kuşku	Nevber Hanım Selahattin Bey Kevser	Nevber Hanım'ın evi A.z. 4-5 yıl O.z. 52 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Geriyeye Dönüş
<i>BU GEMİ NEREYE?</i>	Bir geminin infilak edilmesi	Aneta Filip Media Jak Avram	Romanya-İstanbul 5 Aralık 1941- 24 Şubat 1942	1.tekil kişi ile 3. Tekil kişi Gözlemci anlatıcının bakış açısı ile Tanrısal bakış açısı	Montaj Geriyeye Dönüş İç Monolog Anlatma-Gösterme Anlatı İçinde Anlatı
<i>GİDEMEM</i>	Filistin'de yaşanan vahşet	Yusuf Mahmud Dede Rasmiye Telal İman	Filistin "Dün" ifadesi yakın geçmiş	1.tekil kişi Tekil bakış açısı	Geriyeye Dönüş Anlatma-Gösterme İç Monolog Leitmotiv
<i>KADER ÇİZENLER/ KADERİ ÇİZİLENLER</i>	Mübadele	Hesna Yorgo Efendi Kostas Vasilika Manoli Efsevia	Girit-Ayvalık 1 Mayıs 1923 A.Z. yaklaşık 1 gün	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Montaj İç Çözümleme Geriyeye Dönüş Anlatı İçinde Anlatı
<i>VENEZİS'İN EVİ</i>	Mübadele	Kaniye Hanım Venezis Kemalettin	Ayvalık A.z. yaklaşık 2-3 saat O.z. yaklaşık 70-80 yıl	3.tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Geriyeye Dönüş Montaj

<i>BİR KIZIL GÜL GİBİ ELİNDE</i>	Mübadele	Babaanne Mine Yusuf Ağa	Midilli A.z. yaklaşık 1 saat O.z. yaklaşık 70- 80 yıl	3.tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Geriyeye Dönüş Anlatma- Gösterme
<i>MARTENİT- ZALAR</i>	Siyasi	Necati Umut	Bulgaristan- İstanbul A.z. yaklaşık 1 gün O.z. 15-20 yıl	3.tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Geriyeye Dönüş Anlatma- Gösterme İç Çözümleme
<i>GİDECEĞİM, GİDERİM, GİDEBİLİRİM</i>	Aile sorunları	Adam Gülizar	Almanya A.z. yaklaşık 1 gün O.z. yaklaşık 12 yıl	1.tekil kişi Tekil bakış açısı	Anlatma- Gösterme Geriyeye Dönüş
<i>DURULUR MU BU SULAR?</i>	Aldatma	Evniki Metin Mihalıs Amca Dimitra Andrea	İstanbul- Atina A.z. yaklaşık 3-4 saat O.z. 50-60 yıl	3.tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Geriyeye Dönüş
<i>LİSA'NIN BEBEĞİ</i>	Özlem	Kadın Lisa Afediko	İzmir- Rodos A.z. yaklaşık 1 saat O.z. 65-70 yıl	1.tekil kişi Tekil bakış açısı	Geriyeye Dönüş Anlatma- Gösterme
<i>AZ KALDI BALAMI SU APARA</i>	Siyasi	Samed İbrahim Ersin	İran- İstanbul A.z. yaklaşık 1 saat O.z. yaklaşık 25- 30 yıl	3.tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Geriyeye Dönüş
<i>BELKİ SONRA</i>	Sürgün	Staniças Tito Fatula	İst.-Kıbrıs- Yugoslavya A.z. yaklaşık 7-8 ay O.z.	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç Çözümleme Geriyeye Dönüş Anlatma- Gösterme

			yaklaşık 18 yıl		
<i>SÖYLE MAYRİĞ</i>	Sürgün	Bibi (Ağavni) Vartan Hanlıyan Muharrem Despina	Konya-Yozgat-Kayseri-Suriye-İran-İstanbul A.z. yaklaşık 1 saat O.z. 80-90 yıl	3.tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Leitmotiv Geriye Dönüş
<i>SEYİT ÇOCUK İSTANBUL'U GÖRDÜ</i>	İsrarın olumsuz sonuçları	Fatma Mevlüt Seyit Efendi Yakup Murat-Seyit Serkan	Köy-İstanbul A.z. yaklaşık 2-3 ay	3.tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Geriye Dönüş Anlatma-Gösterme İç Çözümleme Tasvir
<i>BALIKLARIN YAŞAMA HAKKI</i>	12 Eylül darbesi	Kadın Ayşe Çetin Semih	İstanbul-Ayşe'nin evi A.z. yaklaşık 10-15 yıl	1.tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Monolog Geriye Dönüş
<i>KATİLİN KAN UYKUSU</i>	Ölüm	Adam Baba Çocuk	Katil'in yaşadığı yer A.z. yaklaşık 1 saat	1.tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Monolog Geriye Dönüş
<i>YAVRU KEKLİK GİBİ</i>	Güvensizlik	Döne Zeliha Hala Zeynel Fatmagül	İstanbul-köy A.z. yaklaşık 1 ay O.z. 7-8 ay	3.tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Geriye Dönüş İç Çözümleme
<i>KAN OLDU, CAN OLDU</i>	Kime niyet kime kısmet	Necati Gülnaz Halil Sebahat	Necati'nin evi A.z. yaklaşık 2-3 saat	3.tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Anlatma-Gösterme İç Çözümleme
<i>ŞİİRLERİN MÜJGAN'I</i>	Ayrılık	Adam Birgül Burak	Adam'ın evi A.z. yaklaşık 2-3 saat O.z. 10 yıl	1.tekil kişi Tekil bakış açısı	Geriye Dönüş Anlatma-Gösterme İç Monolog

<i>GİDENLER GİTMEZ Mİ ASLINDA?</i>	Alışkanlık	Kadın Adam Kadın ile Adam'ın Kızı	Adam'ın evi A.z. yaklaşık 5-6 saat O.z. 22 yıl	1.tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Monolog Geriye Dönüş
<i>BİTSİN HAYIRLISIYLA BU BEYHUDE SONBAHAR</i>	Ölüm	Adam Yıldız Damat	Adam'ın evi-Şam- İstanbul A.z. yaklaşık 1 saat O.z. yaklaşık 80- 85 yıl	1.tekil kişi Tekil bakış açısı	İç Monolog Geriye Dönüş Montaj Anlatma- Gösterme

2.2.ROMANLARI

2.2.1.KIRMIZI KARANFİL NE RENK SOLAR?

*Kırmızı Karanfil Ne Renk Solar?*²⁶⁶ isimli bu roman, yazarımızın yayımlanmış olan ilk romanıdır. Romanda anlatı içinde anlatı tekniği kullanılmıştır. Anlatının birinde romanımızın ana kahramanı olan Sibel'in, çocukluğunda yaşadıkları anlatılırken, diğer anlatıda Sibel'in, 12 Eylül döneminde hakkında açılan soruşturmalarla uğraşması, mesleği adına istifa etmeyip çocuklarını eşine bırakarak Trabzon'a gitmesi ve verdiği mücadeleyi kazanması anlatılmaktadır. İnceleyeceğimiz bu roman, otobiyografik bir romandır. Yazarımızın, 12 Eylül'de yaşadığı olayları verir.

ÖZET:

Sibel, annesini kardeşinin doğumun da kaybeder. Annesi ölünce, Sibel'e ve kardeşi Orhan'a anneannesi bakar. Babası, çocuklarının maddi ihtiyaçlarını elinden geldiğince karşılamaya çalışır ve çocuklarını hafta sonları görmeye gelir. Dayısı da annesiyle birlikte yaşar. Anneanne, sert ve otoriter bir kadındır. Sibel'in dayısı da tutucudur. Sibel, okumayı çok ister. Başarılı bir öğrencidir. Biraz da maddi sıkıntı yaşadıkları için Sibel'in okumasını ailesinden isteyen yoktur. Yine de Sibel, bulduğu her fırsatta ders çalışır ve öğretmenin yardımıyla da öğretmen okulunu kazanır. Orada yatılı okur. Babası, onu zar zor okuttuğu için çoğu zaman yarıyıl tatillerinde bile evine gidemez. Sibel'in babası, annesinin ölümünden sonra tekrar evlenmemiştir. Tek başına yaşar. Sibel, bazı zamanlar babasıyla kalır. Sibel, daha sonra İstanbul'da Yüksek Öğretmen Okulu'na başlar. Burada da dört yıl okur. Okul yıllarında ilk önce Yavuz isimde bir çocuğu sever. Yavuz, subay olacaktır ve Sibel ile evlenmeyi ister. Sibel, babasının evindeyken Yavuz'un yazdığı mektubu kaybeder ve o mektubun babasının eline geçtiğini, babası onu alıp parka götürdüğünde anlar. Parkta dayısı da vardır. Babası ve dayısı onu ortalarına oturtur ve o çocuğun kim olduğunu öğrenirler. Sibel, bizim niyetimiz ciddi dese de onları ikna edemez ve babasına bir daha Yavuz'u görmeyeceğine dair söz verir. Gerçekten de Yavuz'u bir daha görmez. Yavuz, yurda gelince yanına gitmez. Gönderdiği mektupları okumaz. Sonra üniversite yıllarında arkadaşının aracılığıyla iktisat fakültesinde okuyan Haluk ile tanışır. Haluk, zeki ve konuşkan birisidir. Sibel, Haluk'u aile baskısından kurtuluş olarak görür. Haluk ve annesi, Sibel'i babasından ister. Sibel, okulu bitirince de

²⁶⁶ Feyza Hepçilingirler, *Kırmızı Karanfil Ne Renk Solar?*, 5. Basım, Everest Yayınları, İstanbul, 2009.

evlenirler. Haluk, bir şirkette çalışıyordur. Maddi durumu iyidir. Sibel de İzmir’de eğitim fakültesinde görev yapar. Biri oğlan diğeri kız iki çocukları olur. Haluk’un, bir tane ablası vardır. Annesi, ablasıyla kalır; ama oğlunun evine gelmek için çok uğraşır. Haluk’un annesi Hayriye Hanım, Sibel’in ev kadınlığını beğenmez. Zaten çalışmasına da karşıdır. Evlerine geldiğinde sürekli Sibel’in işlerine karışır. Torunlarına bakma taraftarı değildir. Yaşlı ve hasta olduğundan yakınıdır. Sibel, kızı Özlem doğunca biraz sıkıntı yaşar. Hayriye Hanım, torununa bakmak istemeyince Aslı isminde küçük kız çocuğu Sibel’i, kayınvalidesine muhtaç olmasından kurtarır. Aslı, Sibel’in evine geldiğinde ortaokula giden küçük kız çocuğudur. Para kazanmaya ihtiyacı olduğu için annesi, onu Sibel’e getirmiştir. Sibel’in kardeşi Orhan, siyasi düşüncelerinden dolayı aranıyordur. O da kaçışı Almanya’da bulur ve oraya gider. Dönmek istemediği için babasını ev sahibi olan Alman dul ile evlendirir ve babasıyla birlikte oraya yerleşirler. Sibel, derste Nazım Hikmet’i anlattığı için ve din aleyhine konuştuğu gerekçesiyle hakkında soruşturma açılır. Onu, bir öğrencisi şikâyet etmiştir. 12 Eylül dönemidir ve her davranışın, her sözün altında başka başka nedenler aranmaktadır. Sibel ve onun gibi yedi-sekiz arkadaşı, soruşturma boyunca derslere alınmazlar. Maaşlarını alırlar, okula gelirler; ama ders veremezler. Gün boyunca ağacın altında otururlar. Her gün başka arkadaşlarının saçma sebeplerden dolayı sorgulandıklarını öğrenirler. Sibel’in, bu olaylardan dolayı ruhsal durumu kötüdür. Bugüne kadar maddi özgürlüğü için savaş vermiştir. Tüm sıkıntılara bunun için katlanmıştır. Şimdi yaşanan her olay onu yıldırma için yaşanmaktadır. Dokuz ay sonra Trabzon’a gönderildiğini öğrenir. Ege sınırları boyunca görev yapması sakıncalı görülmüştür. Ya istifa edecektir ya da görevinin başına gidecektir. Onu düşündüren sadece çocuklarıdır. Yokluğunda çocuklarına kimin bakacağını düşünür. Hayriye Hanım, çocuklara bakma taraftarı değildir. Sözünü bile ettirmez. Ona göre, Sibel’in işini bırakıp evinde oturması daha mantıklıdır. Aslı, çocuklara bakmayı kabul eder. Bunu da seve seve yapar. Sibel, apar topar Trabzon’a gider. İzmir’de iş arkadaşı olan Faik, Trabzonludur. Faik, sessiz, sakin bir kişidir. Sibel, evli olmasına rağmen ondan etkilenmiştir. Soruşturma döneminde kendisini aramaması, Sibel’i kızdırmıştır. Sibel, Trabzon’a giderken, Faik ona orada yardımcı olabilecek arkadaşlarının adresini ve telefonlarını bırakmıştır. Sibel, üniversitenin sosyal tesisindeki bir odada kalır. İlk gün, bir sorunu yoktur. Zaman geçtikçe yalnızlıktan ve çocuklarına olan özleminden dolayı sıkılır. Kendini avutmak için, temizlik ve yemek yapar. Trabzon’a gelirken öğrencilerinin verdiği karanfiller, Sibel için direnmenin bir simgesi olur ve onları soldurmamak için elinden geleni yapar. Daha sonra Faik’in arkadaşlarını arayıp bulur. Kendisini çok iyi ağırlarlar. Arkadaşlarından, Faik’in nasıl biri

olduğunu öğrenmeye çalışır. Dokuz ay aradan sonra derslere girecek olmak Sibel'i çok heyecanlandırır. Bir gün okula, üniversiteden tanıdığı Akın gelir. Akın, okul yıllarında bütün kızların gözbebeğidir. Akın'ın gözü ise, Sibel'dedir. Sibel, okul yıllarında kendisine hiç yüz vermemiştir. Akın, Sibel'in Trabzon'da olduğunu öğrenir ve onu görmeye gelir. Akın, bir gün Sibel'i öğle yemeğine götürmek ister. İlk başta Sibel, bu teklifi kabul etse de daha sonra Akın'ın bir sözüne kızarak onunla yemek yemekten vazgeçer. Mahkeme ile ilgili önemli bir belge Sibel'in evine gider. Sibel, çocuklarını çok özlemiştir. Dekandan izin alıp üç-dört günlüğüne İzmir'e gidecektir. Dekanın odasında mahkeme ile ilgili önemli bir evrakın varlığından haberi olur. Haluk, karısından o belgenin varlığını saklamıştır. Eğer Sibel, o mahkemeye gitmez ise, hakkındaki tüm suçlamaları ve görevinden ayrılmayı kabul etmiş olacaktır. Sibel, bunu öğrendiği gibi Ankara'ya gider. Haluk'u da oraya çağırır. Mahkemeyi kazanırlar. Sibel, Haluk'a ayrılmak istediğini söyler. Çocukları da en kısa zamanda yanına alacaktır. Haluk, beklediği tepkiyi vermez ve anlayışlı davranır. Trabzon'a tekrar dönen Sibel, kendini daha özgür ve rahatlamış hisseder.

ROMANIN ADI:

Yazarımız eserine bu ismi, Sibel'in Trabzon'a giderken öğrencilerinin kendisine vermiş olduğu karanfilleri, kendi yaşamıyla, kazanmaya çalıştığı mücadeleyle özdeşleştirdiği için vermiştir. Romanda bu durum, şu sözlerle ifade edilmiştir:

“Karanfil solsa da boynunu bükmeden solar, dimdik kurur. Gül önce boynunu bükür, kurumaya karar verdiğinin işaretidir bu, sonra solma, kuruma önlenemez artık. Karanfil ise son ana kadar solmayı erteler. Artık dayanılmazsa, artık başka çaresi yoksa... O zaman solar; ama dimdik, ödün vermeden, ayakta. Boyun eğmeden ölmesini bilmek gerek.” (s. 104)

Sibel de aynı karanfiller gibi dimdik, boyun eğmeden solacaktır eğer solacaksa. Sonuna kadar kazanmak için mücadele verecek, yenilecekse de tüm sınırları zorladıktan sonra yenilecektir. Romanda karanfiller, solmadığı sürece Sibel'in umutlarını temsil etmişlerdir.

MESAJ:

Bu romanda verilen mesaj, eğer bir insan verdiği mücadelede haklıysa, bu savaşı sonuna kadar sürdürmelidir. Yaşananlar, insanı yıldırmaya çalışsa da önemli olan

yılmamaktır. Özellikle evli olan bayanların, çocukları bu konuda kullanılır; fakat bir bayan anne de olsa, verdiği mücadelede annelik duygularını ikinci plana atabilmelidir. Haklı olduğu halde, yıllarca verilen emeklerden bir andan vazgeçilip, kolay yol seçilmemelidir. Önemli olan zor olanı seçip her güçlüğün üstesinden gelebilmektir.

TEZ:

Romanda, 12 Eylül sıkıyönetiminin yapmış olduğu uygulamalar ve sorgulamalar anlatılmıştır. Her davranışın, her sözün altında sağ görüş ya da sol görüşe karşı bir yakınlık aranmaktadır. Bu durumda da birçok insan mağdur edilmiştir. Özellikle 12 Eylül sıkıyönetiminin, kitaplara ve bazı yazar ile şairlere karşı olan hassasiyeti bir bakıma eleştirilerek anlatılmıştır.

ÇATIŞMA:

Romanda, YÖK ile üniversite çalışanları arasında yaşanan bir çatışma vardır. Ayrıca Sibel ile Hayriye Hanım ve Sibel ile Haluk arasında da bir çatışma vardır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Roman, beş kısımdan oluşmaktadır. Her kısımda olaylar belli bir sıra ile verilmemiştir. Genellikle her kısımda, geriye dönüş tekniği kullanıldığı için bir olay ya da bir durum kahramana geçmişini anımsatmıştır.

1.KISIM:

*Sibel ve ailesinin, hülyalara misafirliğe gitmeleri.

*Sibel'in, kendisini ve ailesini misafirliğe gitmek için tam zamanında ve eksiksiz olarak hazırlayamadığı için, kendisini kötü hissetmesi.

*Sibel'in, Yalçın ile kendisine yapılan haksızlıkları konuşması.

*Sibel'in, Hülya'dan başka arkadaşları hakkında da saçma sebeplerle soruşturma açıldığını öğrenmesi.

*Sibel'in, bir ara küçüklüğünü hatırlaması.

- *Eve geldiklerinde Sibel'in, kendisine yapılan haksızlıkları Haluk ile konuşması.
- *Sibel'in, salonda sigara içerken ilk girdiği dersi anımsaması.
- *Bir tören hazırlığı için Dekan'ın, Sibel'i odasına çağırması.
- *Törende okunacak şiirler için Dekan'ın, sakıncalı kişiler olmaması ve içeriğinin dikkatle incelenmesini istemesi.
- *Törene iki gün kala törenin iptal edilmesi.
- *Dekan'ın, bir öğrencinin gelip kendisini şikayet ettiğini, kendisinin de o öğrenciyi kovduğunu söylemesi.
- *Ertesi sabah Sibel'in evine, kayınvalidesinin gelmesi.
- *Kayınvalidesinin, Sibel'e çalışmamasının ne kadar iyi olacağını çevresindeki kişilerden örnekler vererek anlatması.
- *Kayınvalidesinin akşama yemeğe kalması.
- *Kayınvalidesinin, onlarla birlikte yaşamak istemesi.
- *Sofrada Sibel'in, kendisini sürekli eleştiren kayınvalidesine daha fazla dayanamayıp kayınvalidesi ile tartışması ve sofradan kalkması.
- *Kayınvalidesinin, Sibel'in arkasından söylenmesi.
- *Ertesi gün Faik'in, Sibel'in evine gelmesi.
- *Sibel'in, başına gelenleri duyup en son gelenin Faik olmasına kızması.
- *Sibel'in, Faik ile okulda tanıştığı günü hatırlaması.
- *Sibel'in, Trabzon'a sürülmesi.
- *Çocukların, annelerinden ayrılmayı istememeleri.
- *Çocukların, annelerine sıkıca sarılmaları ve birlikte ağlamaları.

2.KISIM:

- *Sibel'in, Trabzon'a gelmesi ve konuk evine yerleşmesi.
- *Sibel'in, konuk evinde hemen hemen hiçbir bayanla karşılaşmaması.
- *Sibel'in, okuldan arkadaşı Hayriye Hanım'ı hatırlaması.

- *Sibel'in, akşam dışarı çıkıp günbatımını izlemesi.
- *Sibel'in, odasına dönüp kendisi için akşam yemeği hazırlaması.
- *Sibel'in, yolculuğu sırasında yaşadıklarını anımsaması.
- *Sibel'in, ilk birkaç gün fakülteye giderken ulaşımda sorun yaşamaması, sonra bu sorunu çözmesi.
- *Sibel'in, akşam yemeği için et yemeği pişirmesi, yanına da rakı araması; ama bulamaması.
- *Sibel'in, ot toplarken fakültenin bekçisine yakalanması ve onlarla ot muhabbeti yapması.
- *Sibel'in, ot merakının Rum alışkanlığı olabileceğini anlatması.
- *Sibel'in, soruşturmanın nasıl yapıldığını, nasıl oyunlar döndüğünü, arkadaşlarına anlatıp onları bu konuda uyarması.
- *Sibel'in, çamaşır yıkaması ve çarşafların kurumamış olmasından dolayı, diğer yatakta, kızlar yatakhanelerini hatırlatacak olan koku içinde uyuyacak olması.
- *O kokuyla birlikte Sibel'in, okul yıllarında kaldığı yatakhaneleri ve orada kızlar ile yaşadıklarını hatırlaması.
- *Sibel'in, hafta sonu evini araması ve çocuklarla konuşması.
- *Sibel'in, istifa etmesi için başkilerin çok uğraşması; ama Sibel'in zor elde ettiği mesleğini kolay kolay bırakma taraftarı olmaması.
- *Sibel'in, üç gün önce İzmir'den gelirken getirdiği kırmızı karanfillere gözünün takılması ve birinin solduğunu görüp üzülmesi.
- *Sibel'in, otobüs terminalinde öğrencilerinin, eşi ve çocuklarının kendisini uğurladıklarını hatırlaması.
- *Kırmızı karanfilleri öğrencilerinin, Sibel'e vermesi.
- *Sibel'in, yol boyunca ağlaması ve otobüstekilerin ona bakması.
- *Sibel'in, bugün konukevine gelinceye kadar ıslanması.
- *Sibel'in gelirken konyak alması ve bu iki günlük tatilde, konyağın ona yalnızlıkta eşlik etmesi.

- *Sibel'in, Dekan'ın kendisini araştırması için polisten yardım istemesini hatırlaması.
- *Sibel'in, çocuklarını çok özlemesi; ama yenilmişliği kabul edip geri dönmeyi kabullenememesi.
- *Sibel'in, çamaşır yıkaması ve çamaşır suyuyla odayı silmesi.
- *Sibel'in, karnını doyurması ve ekmek almak için dışarıya çıkması.
- *Sibel'in, yolda koyunları otlatan adamı ve çocuğu görmesi, aldığı ekmeğin yarısını onlara vermesi.
- *Sitede, futbol kampının yapılması ve Sibel'in bu duruma şaşırması.
- *Sibel'in, lokalde erkeklerin içinde oturması.
- *Sibel'in, oradakilerin kendisinden rahatsız olduklarını düşünmesi; ama oradan kalkmaması.
- *Sibel'in, getirdiği karanfillerine özenle bakmasına rağmen, solmayan sadece dört karanfilinin kalması.
- *Karanfillerden birinin daha kuruması.
- *Sibel'in, çocukluğuna dönüp kendisine bayram için alınan ayakkabıları hatırlaması.
- *Sibel'in, cumartesi günü dışarıya çıkmak istemesi ve hava kapalı olunca odasında kalmaya karar vermesi.
- *Sibel'in, evdeyken geçirdiği pazar günlerini hatırlaması.
- *Sibel'in, karanlıktan ürkmesi ve gündüz olmasına rağmen havanın kararması.
- *Elektrikler de kesilince, Sibel'in yatağa girmesi.
- *Sibel'in, derste Nazım Hikmet'ten bahsettiği için Ege bölgesinden uzaklaştırılmasını hatırlaması.
- *Sibel'in, gelirken geçtikleri Çarşamba'yı hatırlaması.
- *Sibel'in, okul yıllarında sevdiği; ama bir yandan da dalga geçtiği Akın'ı hatırlaması.
- *Odada sıkılan Sibel'in, aşağıya inip ot toplaması.
- *Sibel'in, geçen yıl Haziran ayında neler yaşadıklarını anımsaması.
- *Dokuz aydır öğrenci karşısına çıkmayan Sibel'in, iki gün sonra ders vereceği için

heyecanlanması.

3.KISIM:

- *Sibel'in, Haziran sonunda girdiği soruşturmayı hatırlaması.
- *Sibel'in, sorguda Nazım Hikmet ve İslamcılık konusunda sorgulanması.
- *Planlı olan bu sorgulama sonucunda Sibel'in, okuldan uzaklaştırılması.
- *Bakanlık iade işlemini kabul etmeyince, Sibel ve arkadaşlarının okula yeniden dönmesi.
- *Okula alınmalarına rağmen, derslere giremeyip ihlamur ağacının altında oturmaları.
- *Soruşturmaların bir türlü bitmemesi.
- *Öğrencilerinin, Sibel için ifade vermeye Ankara'ya gelmeyi kabul etmeleri.
- *YÖK'ün, öğrencileri dinlemek için final haftasını seçmesi.
- *Avukatın yönlendirmesiyle çocukların, buldukları şehirde ifade verilmesinin istenilmesi.
- *Sibel'in, bu işlerle uğraşırken 8 Şubat günü fakülteden ilişkisinin kesilmesi ve Karadeniz Bölgesi'ne sürülmesi.
- *Sibel'in, cuma günü yola çıkacakken pazartesi günü savunmaya çağırılması.
- *Sibel'in, sözlü değil yazılı bir ifade vermek istemesi ve on iki sayfalık bir ifade hazırlaması.
- *Sibel'in, evini araması ve evdekilerle konuşması.
- *Sibel'in, telefonda sonra hemen odaya dönmeyip bahçede dolaşması.
- *Sonra Faik'in bir arkadaşını araması ve öğleden sonra oraya gitmesi.
- *Orada şiir sohbetleri yapmaları.
- *Sibel'in, orada akşam yemeğine de kalması.
- *Sibel'in, akşam Metinlerle birlikte Hıncallara gitmesi.
- *Sibel'in, Faik'in arkadaşlarıyla onun hakkında konuşması.
- *Sibel'in, akşam Metin Beylerde kalması.
- *Okulda Sibel'in, erkek arkadaşlarından ayrı oturmak istememesi ve onlarla oturup soruşturmalar hakkında konuşması.
- *Sibel'in, derse girer girmez başından geçenleri öğrencilerine anlatması.

*Okula üniversiteli misafirlerin gelmesi ve içlerinde Akın'ın da olması.

*Akın ile Sibel'in konuşması.

*Sibel'in, solmak üzere olan tek karanfilinin kalması.

4.KISIM:

*Sibel'in, evine gitmek için Dekan'dan bir haftalığına izin almak istemesi.

*Sibel'in, Dekan ile karşılaştıkları ilk günü hatırlaması.

*Dekan'ın, daha sonra öğretmenler odasına uğrayıp, Sibel'in odasına uğramamasından sitem etmesi.

*Sibel'in, Dekan'ın sözlerini yorumlarken odaya Akın'ın gelmesi.

*Akın'ın, Sibel'i yarın için yemeğe davet etmesi ve Sibel'in bu daveti kabul etmesi.

*Ertesi gün Akın'ın, Sibel'in okuluna gelmesi; ama Sibel'in onunla yemeğe gitmemesi.

*Sibel'in, hafta sonu odasında sıkılması.

*Sibel'in, Yavuz'u hatırlaması.

*Sibel'in, Haluk ile tanışmasını hatırlaması.

*Sibel'in odasına, Coğrafyacı Aykut Bey'in gelmesi ve onu yaylaya götürmesi.

*Sibel'in, oraları çok beğenmesi.

*Sibel'in, akşam yemeğini Aykut Bey ve ailesi ile yemesi.

*Sibel'in, istifa edip İzmir'e dönmeye karar vermesi.

5.KISIM:

*Sibel'in, Ankara'ya gitmesi.

*Ankara'da, Haluk'a ayrılmak istediğini söylemesi, Haluk'un da onu anlayışla karşılaması.

*Sibel'in, Ankara'ya gitmeden Dekan'a istifa mektubunu vermesi.

*Dekan'dan, mahkeme ile ilgili önemli bir belgenin geldiğini öğrenmesi.

*Haluk'un, o belgeyi kendisinden sakladığını öğrenmesi.

*Ankara'ya gitmeden önce Aykut Bey'in, Sibel'i Sümela Manastırı'na götürmesi ve birlikte alabalık yemeleri.

*Sibel'in, Ankara'da aklanması.

*Sibel'in, tekrar Trabzon'a geri dönmesi ve istifa dilekçesini Dekan'dan geri almayı planlaması.

KİŞİLER:

Romanın ana kahramanı Sibel'dir. Diğer kahramanlar ise; Haluk, Özlem, Ozan, Hayriye Hanım, Gönül, Ashı, Hülya, Yalçın, Fevziye Hanım, Birsen, Dekan, Akın, Huriye Hanım, Faik, Metin, Aykut Bey, Hıncal ve Yavuz'dur.

Sibel GÖKŞEN:

Evli ve biri kız diğeri erkek iki çocuk annesidir. Romanın sonunda eşinden boşanmaya karar verir. Annesi, kardeşi Orhan'ın doğumunda vefat eder. Daha sonra kardeşine ve kendisine, anneannesi bakar. Babası elinden geldiğince maddi ihtiyaçlarını karşılar. Babası Girit doğumlu, annesi ise Midilli göçmenidir. Anneannesinin evi eski bir Rum evidir. Kardeşi Orhan, Almanya'ya gidince babası da bir süre sonra oğlunun arkasından gider. Sibel, öğretim görevlisidir. Yeni Türk Edebiyatı bilim dalında ders verir. 12 Eylül döneminde solcu görüşe meyilli olduğu gerekçesiyle sorgulanıp Trabzon'a sürülür. Kendisini iyi bir ev hanımı gibi göremez ve kendisinde hep eksikler görür. Sadece kendisi olmayı başarmaya çalışan, başka türlü görünmeye önem vermeyen birisidir. İdealist ve hırslı bir bayandır. Maddi bakımdan kimseye bağlı kalmayı istemez. Sabit fikirlere karşıdır. Tartışılarak doğruların bulunmasını ister. Sigara içer.

Haluk:

Sibel'in eşidir. İktisat fakültesini bitirmiştir. Özel bir şirkette müdürdür. Maddi durumu iyidir. Anlayışlı ve sıcak birisidir. Eşine, yaşadığı sıkıntılarda destek olur. Bir yandan da eşinin çalışmasını istemez. Sibel için önemli olan mahkeme kâğıdını saklar. Annesine ve onun sözlerine değer verir. Sibel'e de annesini sayması konusunda baskı yapar.

Özlem-Ozan:

Özlem, Sibel'in kızı, Ozan ise oğludur. Özlem, en küçük hoşnutsuzluğunda çığlık çığlığa ağlar. Ozan, alingandır. Doğduğunda çok güzel bir bebektir. Kıvrır kıvrır saçları vardır. Şu anda okula gidecek yaşıdadır.

Hayriye Hanım:

Haluk'un annesidir. Oğlunu öve öve bitiremez. Sibel'in çalışmasını istemez. Evde oturursa oğluna ve torunlarına daha iyi bakabileceğini düşünür. Kendisini sürekli över. Sibel'i yetersiz bulur ve onu yetiştirmek ister. Çocuklara bakmaktan kaçınır. Yaşlı ve hasta olduğunu söyler. Titizdir. Namaz kılar. Şu anda kızı ile birlikte yaşar.

Gönül:

Haluk'un ablasıdır. Annesiyle birlikte yaşadığı için annesinden yakınıdır. Yemek ve temizlik konusunda titiz ve beceriklidir.

Aslı:

Sibel'in çocuklarına bakan, okuldan sonra oraya gelen, çalışmak zorunda olan küçük kız çocuğudur. Sibel'in yanında çalışmaya başladığında 4. sınıfa gidiyordur. Aslı'yı, annesi Sibel'e getirmiştir. Kendisi de apartmanda çalışıyordur. Kızını eli çabuk ve hamarat biri olarak tanımlar. Aslı değer, kıymet bilir. Sibel, Trabzon'a gittiğinde çocuklara o bakar.

Hülya-Yalçın:

Hülya, Sibel'in üniversiteden öğretmen arkadaşıdır. Dedikodu yapmayı sever. Her konuda bilgili olduğunu göstermek ister. Yalçın ise, Hülya'nın eşidir.

Fevziye Hanım:

Sibel'in, öğretmen arkadaşıdır. İki yıllık eğitim enstitüsü mezunudur. Görev yaptığı okuldaki öğrenciler kadar bile eğitimi yoktur; ama Kenan Evren ile görüşmeye bütün eğitim fakültelerini temsilen o gönderilir. Bunun için de "Doktor Fevziye Lokmancı" diye takdim edilir. Arkadaşlarına yemek tarifleri, öğrencilerine verdiği ilginç kompozisyon konularını, nişan davetiyelerinin nasıl yazılması gerektiğini anlatır. Televizyon filmlerini eleştirir. Arkadaşları arasında "Şingirdak Melahat" olarak anılır.

Birsen:

Sibel'in, çocukluk arkadaşıdır. Başarılı bir ev kadınıdır. Yapması gerekenleri eksiksiz ve zamanında yapar. Bakımlı bir bayandır. Evlidir ve eşi zengindir.

Dekan:

Sibel'in, İzmir'deyken çalıştığı fakültenin dekanıdır. Göreve kendi istediklerini getirebilmek için, istemediği kişileri saçma sebeplerden dolayı okuldan uzaklaştırır. Bunun

için de öğrencilere, öğretmenleri hakkında dilekçe vermeleri konusunda baskı yapar. Kabul etmeyen öğrencileri disiplin soruşturması ve sınıfta bırakmayla sindirmeye çalışır. Uyanıktır. İkiyüzlü ve yalancıdır. Dindardır.

Akın:

Sibel'in, üniversiteden arkadaşıdır. Uzun boylu, kumral dalgalı saçlı, yeşil gözlü, anlamlı ve hülyalı bakan bir gençtir. Kızların çoğu onu beğenir. Akın'ın ilgisi Sibel'dedir. Sibel de onu beğenir; ama ona yüz vermez. Hatta onunla kafa bulur. Şu anda evlidir ve saçları beyazlamıştır. Öğretim elemanıdır.

Huriye Hanım:

Sibel'in öğretmen arkadaşıdır. Okul, fakülteye dönmeden önce ilk dersleri veren kişidir. Kendi halinde, kendi işinde, soyu hızla tüketilmeye çalışılan bir öğretmen kuşağının son temsilcilerindendir. İnançlıdır. Hiç evlenmemiştir. Bütün zamanını ve enerjisini mesleği için harcamıştır. Öğrencilerine meslektaşısı gibi davranır.

Faik:

Sibel'in, İzmir'de görev yaptığı fakültede çalışan, Yeni Türk Edebiyatı bilim dalında ders veren öğretim görevlisidir. Soğuk görünüşlü, tutuk ve çekingendir. Az konuşur. Aynı zamanda şairdir. Sibel, ondan etkilenir. Trabzonludur.

Metin:

Faik'in arkadaşıdır. Eşi de kendisi de öğretmendir. Trabzonludur. Şiire özel bir ilgisi vardır. Sibel'e orada yardımcı olur. Yayımlanmış şiir kitapları vardır.

Aykut Bey:

Sibel'in, Trabzon'daki öğretmen arkadaşıdır. Diğer arkadaşlarına göre, daha anlayışlıdır. Evlidir ve bir kızı vardır. Kızı, İstanbul Üniversitesi Dışçılık Fakültesi'ni kazanmıştır.

Hıncal:

Faik'in arkadaşıdır. Resim ile ilgilenir. Heykel yapar. Eşi de ressamdır.

Yavuz:

Sibel'in, sevdiği kişidir. Babasına verdiği söz yüzünden ondan ayrılır. Subaydır.

YER VE ZAMAN:

Romanda, İzmir, Trabzon ve İstanbul şehir ismi olarak verilmiştir. Sibel'in anneannesinin evi, babasının evi ve Haluk ile birlikte yaşadıkları ev İzmir'de bulunmaktadır. Sibel'in İzmir'de çalıştığı Eğitim Fakültesi de mekân olarak verilmiştir. Ayrıca Hülyaların evi ve Gönül ablanın evi de olayların geçtiği mekânlardandır. Trabzon, Sibel'in sürüldüğü yerdir. Buradaki üniversitede görev yapar. Trabzon'da Sibel'in kaldığı üniversitenin sosyal tesisleri, Hıncal'ın evi, Metin'in evi ve Aykut Bey'in evi mekân olarak kullanılmıştır.

Olaylar, 12 Eylül döneminde yaşanmaktadır. Yani yıl 1980'dir. Anlatma zamanı dokuz-on aydır. Olay zamanı ise, geriye dönüşlerle yirmi beş-otuz yılı bulmaktadır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Romanda anlatı içinde anlatı tekniği kullanılmıştır. Anlatının birinde Sibel'in çocukluğu anlatılırken, diğer anlatıda Sibel'in dokuz-on ay öncesine kadar olan yaşanmışlıkları anlatılmaktadır. Sibel'in çocukluğunun anlatıldığı yerlerde 3. tekil kişi ve Tanrısal bakış açısı kullanılmıştır.

“Sibel az sonra ayağına yarım yamalak geçirilmiş büyük ve eski bir çift ayakkabıyla sokakta. Anneannesinin ‘papsa’ dediklerinden. ‘Giyme onları düşüp pers olacaksın bir gün.’ Çekip sürüklemeye çalışırken teki ayağından fırlayıp çıkıyor, dönüp tekrar geçiriyor ayağına, yeniden koşmaya çalışıyor, bu kez öbür tek savrulup ters kapaklanıyor.” (s. 25)

Diğer anlatı ise, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı ve gözlemci anlatıcının bakış açısı kullanılmıştır.

“Önümde upuzun ve bomboş iki tatil günüyle ders vermeye başlayacağım bir dolu hafta var. Bugün aldığım konyağı içiyorum kahveyle birlikte ve durmadan İzmir'i düşünüyorum; bir de ağırlığı şimdiden üzerime çöken iki uzun günü.” (s. 67)

DİL VE ÜSLUP:

Romanda anlaşılır ve sade bir dil kullanılmıştır. Romanda, hemen hemen bütün anlatım teknikleri kullanılmıştır. Bu tekniklerle anlatım daha akıcı hale getirilmiştir. Özellikle sık sık kullanılan iç monolog tekniği, olayların aydınlatılmasında ve kahramanın nasıl bir

ruhsal bunalım yaşadığını göstermekte başarılı olmuştur. Romanda, yazarımızın bazı durumları mizahi bir anlatımla dile getirdiği de görülmektedir.

“İyi de Karadeniz Bölgesi, benim zararlarıma karşı önceden aşılınmış mı? Nasıl böyle küçümseyebiliyorlar beni? Bunun öcünü almam gerekir. Ben burada da iyice bir sakıncalı olayım; bakalım bu kez ne yapacaksınız?” (s. 115)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Kırmızı Karanfil Ne Renk Solar? isimli bu romanda montaj, iç diyalog, iç monolog, anlatma-gösterme, iç çözümlene, geriye dönüş, leitmotiv, diyalog ve tasvir teknikleri kullanılmıştır.

***Montaj:**

“Gidilir siyaha

Çünkü siyahtan dönülmez

Gülten AKIN” (s. 1)

“Yangın kavmindeniz ne giysek alev

Hulki AKTUNÇ” (s. 195)

“Ve hüznün en büyük muhalefettir şimdi

Hilmi Yavuz” (s. 220)

***İç Diyalog Tekniği:**

“Uzatma Sibel Hanım, beceremediğin ortada. Niye sinirleniyorsun ki Haluk’a! Niye sinirlenmeyecekmişim, kendime kızmaya hakkım varsa arkamdan söylediklerini yüzüme söylemediği için Haluk’a da kızmaya, sinirlenmeye hakkım var.” (s. 3-4)

“Şimdi ne yapacağım peki? Yapılacak hiçbir şey yok. Yatağa gireceğim ve tepeme kadar çekeceğim battaniyeyi. Sonra?.. Uyuyamam ki! Ne yapacağım, yolculuğu mu düşüneceğim tekrar? Düşünülmekten eskimemiş yalnızca bir bölümü kaldı yolculuğumun: Samsun-Trabzon arası. Onu da düşünüp bitirirsem sonra ne düşüneceğim, daha zorlu zamanlarda? Bundan daha zorlu zamanlar da mı olacak?” (s. 114)

*İç Monolog:

“Dönüp sormamalıyım. Ne demek bu şimdi dememeliyim. Ben evimin kadını değilim, öyle mi? Ne anlıyorsunuz evinin kadını olmaktan? Yemeğimi yapmıyor, çocuklarımı aç bırakıyorum. Siz evinin kadını olmak, olmamak konusunda bunlardan başka şey düşünüyor olamazsınız. Neden ama, neden böyle düşünüyorsunuz?” (s. 32)

“Ortadan kaldırmak için her seferinde yeniden başlama düşleri kurduğum pek çok pürüz niye burada kendiliğinden ortadan kalkmasın? Her şey, eskittiğim yaşamdan daha güzel olabilir. Başka umutlar... Kim bilir?” (s. 83)

“Ne yapar dekan? Böyle istifa dilekçesi olmaz, doğru dürüst bir dilekçe yazın mı der? Biz de bunu bekliyorduk zaten, diye düşünüp teşekkür mü eder? Hayır, istifa mistifa yok, bekleyin, biz zaten sizi atacağız mı der?” (s. 219)

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“Neler oldu okulda, sormazsın, diyor Hülya. Sanki az önce sormamışım, o da, bildiğin gibi dememiş!

Eee diyorum, neler oldu, anlat bakalım.” (s. 7)

“Vedalaşırken tekrar takılıyorum avukata. Siz şimdi bu iş bitti sanıyorsunuz değil mi, diyorum. Görün bakalım daha neler çıkacak.

Evet, diyor. Elbette bitti.(...)” (s. 153)

*İç Çözümleme Tekniği:

“O incecik bileklerde, kendisinde olmayan gücün nasıl olup da bulunduğuna şaşırıyor Sibel. Nasıl bu kadar kuvvetli süpürebildiğine, nasıl bu kadar toz çıkarabildiğine bakıyor. O da büyüyünce...” (s. 13)

“Herkesin bayramlık ayakkabılarını yastığının altına sakladığı bir çocukluk anısı vardır ya, duymuş muydu Sibel bunlardan birini yoksa ağgözlü görünmekten mi kaçınıyordu, yatağına falan almayı yeltenmedi ayakkabılarını.” (s. 105)

“Birsen’e sorabilirdi –o her şeyi bilir – ama hiç aklına gelmedi. Şimdi de bağırabilir aslında, böyle bir ad var: Yavuz. Ama artık o istek yok. Son mektubu şurada olacaktı, diye sutyenine bakıyor, bulamıyor. Oradan çıkardığını anımsamıyor. Başka bir yere koymuş olmalı.” (s. 241)

*Geriye Dönüş Tekniği:

“Küçük bir kadın, çelimsiz bir kız çocuğunu elinden tutup getirmişti bir gün. Bu benim kızım, Aslı. Sen öğretmenmişsin, çalışıyormuşsun, istersen okuldan çıkınca gelir, çocuğuna bakar, bez falan varsa yıkar. (...) (s. 33-34)

“Geçen haziranda, finalleri bitirdikten sonra, bir gün okul polis baskınına uğramıştı. Her ağacın altında polis, coplu, silahlı. Ne oluyor, demeye kalmadı, herkese şu sevimli sarı zarflardan birer tane dağıttılar.” (s. 126)

“Bizim yanımızda kal, diyemedim hiç, Haluk’tan, en çok da Hayriye Hanım’dan çekindiğimden. Düşkün bir adam değil ki baban, genç, demişti bir keresinde. Ozan’a bakıyordu, bizimle kalıyordu sürekli Hayriye Hanım ve ipler onun elindeydi. İkimiz birden aynı evde olamayız, ben giderim o zaman, diye bastırınca akan sular durdu elbet.” (s. 197)

*Leitmotiv:

Romanda sık sık “karanfil” kelimesi tekrar edilmiştir.

“Şimdi artık kırmızı **karanfillerim** ve durmadan **karanfillerime** inen gözyaşlarımla yalnızım.” (s. 66)

“**Karanfillerin** ölüm yarışı...” (s. 104)

“Son **karanfilim** kaldı.(...) (s. 193)

*Diyalog:

“Çocukların da dersi var, çok kalmayalım bari ablanda. Yemekten sonra mı gideriz?

Evet.

(...)

Ne Pişireyim? Keşke önce alışverişe gitseydik, bir şey kalmamış evde!

Alışveriş mi, şimdi mi, yahu biraz gazete okumaya da mı hakkımız yok? (s. 111)

“Adam – Doktorasını Amerika’da verdi demiştiniz. Değil mi efendim?

Kadın – Evet, efendim.

Adam – Üniversitenin ve bölümün adını ve doktora konunuzu söyleyebilir misiniz lütfen bana?” (s. 130)

“Bir ihale var da Ankara’da, son fiyat tespitlerini yapmak için biraz dolaşmam gerekir.

Ankara’da mı? Ne ihalesi?” (s. 234)

*Tasvir:

“Yeniden yollar, yeniden dağlar, tepeler, düzlükler... Sanki görünen her yere küçük küçük aynalar yerleştirilmiş; güneş parlamayagörsün, her biri yerleştiği çimenden, ağaç altından bir ışık, bir cıvıltı sunuyor. Görülecek şey, sağda solda, her yerde gümüş pırıltıları. Yeni sürülmüş kimi tarlalardan buhar fışkırıyor. Çiyler eriyor. Bir pırıltı şenliği. Bizim yolun dikine giden bir akarsu var yanbaşıımızda.” (s. 84)

“Toprağın görünmeyeceği bir sıklıkta ağaçların altını kapatan çiçekler, inanılmaz güzellikteki dağ menekşeleri. Birkaçını köküyle birlikte alsam. (...) Dere mi, ırmak mı, çay mı olduğuna karar veremiyorum; ama gümbür gümbür akışıyla birbirimizin sözlerini duyamayacağımız kadar büyük bir patırtı koparıyor ve üçüncüsü: Bu deli suyun ortasında bir ağaç. İşte bu, gerçekten inanılmaz, iki yanından dalgalarla gelen ve çepçevre gövdesini kuşatan suya aldırmadan, ortada dimdik duran bir ağaç, öyle yeniyetme falan değil. Belli ki uzun yıllardır burada ve yerini bu çılgın suya kaptırmaya hiç niyeti yok.” (s. 227)

SONUÇ:

Feyza Hepçilingirler, incelemiş olduğumuz *Kırmızı Karanfil Ne Renk Solar?* isimli bu romanında 12 Eylül döneminde neler yaşandığını anlatmıştır. Romanımızın ana kahramanı olan Sibel’in yaşadıklarıyla, yazarımızın o zamanlarda yaşadığı olaylar aynıdır. Yani yazarımız kendi yaşamışlıklarını eserinde dile getirmiştir. Böylece otobiyografik bir roman yazmıştır. Hüseyin Kaya ile yapmış olduğu bir söyleşide romanı hakkında şunları dile getirmiştir:

“12 Eylül’de benim yaşadıklarım, yaşanan büyük acıların yanında solda sıfır kalır; ama benim gibi, hiçbir örgütle bağlantısı olmayan, kendi doğruları içinde dümdüz yaşayan biri bile mesleğinden olmuşsa 12 Eylül’ün toplumu ne büyük bir şiddetle sarsmış olduğu kolayca tahmin edilebilir. Dokuz Eylül Üniversitesi’nde öğretim görevlisi olarak çalışıyordum. 1402 Sayılı Sıkıyönetim Yasası ile Ege Bölgesi sınırları içinde görev yapmam yasaklandı. YÖK tarafından Karadeniz Teknik Üniversitesi’ne gönderildim. Yılsonunda orada da görev sürem uzatılmayacağını öğrenince ayrılmak zorunda kaldım. İzmir’e döndükten sonra da sakıncalık durumum devam ettiği için bir süre hiçbir yerde çalıştırılmadım. 12 Eylül, hayatımın akışını değiştirdi. Üniversitede kalsaydım, akademik kariyer yapma olanağım olurdu. Çalışmalarımı

üniversite bünyesinde sürdürürdüm. O sırada biri 12, öteki 7 yaşında olan çocuklarımın, annelerinin sakıncalı bulunarak Türkiye'nin öbür ucuna sürgün edilmesinden nasıl etkilendiklerini ise ben dâhil kimse bilemez. 12 Eylül, özel yaşamıma, haksızlığa uğramanın ve bunun nedenini bile soramamanın öfkesini getirdi. Beni daha sivri dilli biri yaptı. Edebiyat yaşamıma, yazmakta olduğum öyküleri bırakarak içime zehirli bir posa gibi çöken bu sürgünü anlattığım romanı getirdi.”²⁶⁷

Romanı hakkında bunları söyleyen yazarımız, romanını klasik türde yazmıştır. Romanda anlatı içinde anlatı tekniği kullanılmıştır. Sibel'in çocukluğunun anlatıldığı anlatıda, 3. tekil kişi ve Tanrısal bakış açısı kullanılırken, diğer anlatıda 1. tekil kişi ve tekil bakış açısı kullanılmıştır. Sibel'in çocukluğunun anlatıldığı bölümler italik olarak yazılmıştır. Böylece romanda, bu kısımlar görünümüyle de farklılık oluşturmuştur. Romanda bazı konuşmalar tiyatro metni olarak verilmiştir. Örneğin; Sibel'in Trabzon'a gideceği zaman, çocuklara bakıp bakmayacağını öğrenmek için kayınvalidesine gittiklerinde, aralarındaki konuşma tiyatro metni olarak verilmiştir. (s. 99-103) Aynı şekilde sayfa 144-146 ve 156-157'de de tiyatro metinleri yer almaktadır. Sibel'in sinirlendiği bazı durumlardaki olaylar, mizahi bir anlatımla verilmiştir. Romanda montaj, iç diyalog, iç monolog, anlatma-gösterme, iç çözümleme, geriye dönüş, leitmotiv, diyalog ve tasvir teknikleri kullanılmıştır. En çok başvurulan teknik ise iç monolog ile geriye dönüş tekniği olmuştur.

---

²⁶⁷ www.feyzahepcilingirler.com

2.2.2.TANRIKADIN

*Tanrıkadın*²⁶⁸ isimli bu roman, yazarımızın yayımlanmış olan ikinci romanıdır. Romanda, anlatı içinde anlatı tekniği kullanılmıştır. Anlatının birinde Ayşe'nin, üç yıldır görüşmediği Tahir'in kendisini çağırması üzerine Çanakkale'ye gitmesi ve yolda yaşadıklarını anımsaması anlatılmaktadır. Diğer anlatı ise, Ayşe'nin yolculuğu boyunca yanında oturan Kadın hakkında düşündüklerini içermektedir. Ayşe, yanındaki Kadın'ı, toprak insanı ve dilsiz olarak hayal eder. Ayaklarının arasında tuttuğu sepetin içinde ise, eşinin ölüsünün bulunduğunu düşünür ve o Kadın hakkında fikirler yürütür.

ÖZET:

Ayşe, dört yaşındayken babası mide ülserinden vefat eder. Babası, ölmeden önce mal varlığının büyük bir kısmını arkadaşlarına, akrabalarına dağıtmıştır. Kalan malları da kendisi ölünce, akrabaları eşinin elinden almıştır. Ayşe, maddi sıkıntılar içinde büyür. Annesi, kendisine ve kardeşlerine bakmakta sıkıntılar yaşar. Bir süre sonra da annesi meme kanserinden vefat eder. Yaşı biraz daha büyük olan ablaları evlendirilir. Ayşe ise, bir süre ablalarının yanında kalır. Edirne Öğretmen Okulu'nu kazanınca ablalarının yanından ayrılır. Okulunu derece ile bitirir. Daha sonra Ankara Yüksek Öğretmen Okulu'nu kazanır. Burada da dersleri iyidir. Yüksek Okulda sol partiye üye olur. Ayşe'nin, maddi sıkıntılar yaşadığı için bir yandan da çalışması gerekmektedir. Solcu görüşe sahip olan Yüksel, bir dergi çıkarır ve Ayşe ile birlikte çalışırlar. Dergi, evin bir odasında basıma hazırlanır. Ayşe de, Yüksel ve ailesiyle birlikte kalır. Yüksel, Ayşe'ye saldırınca da Ayşe, oradan ayrılır. Eşyalarını almak için ertesi günü o eve gittiğinde polis baskınına uğrar. Karakola alınır. Sorgulamalar ve gördüğü işkencelerden sonra serbest bırakılır. Ayşe, orada masum kız çocuğunu oynar. Rolünü de güzel yapar. Gerçekten de bir suçu yoktur. Sol görüşü benimser; ama bu konuda fikir söyleyecek ya da örgüt kuracak düzeyde ne bir bilgisi ne de cesareti vardır.

Ayşe, partinin düzenlediği bir tatile katılır. Güler ablasının aracılığıyla o kasabada görev yapan, Doktor Tahir ile tanışır. Tahir, Ayşe'nin savunduğu görüşleri sorgular. Konuşmanın seyri hep tartışmalı da olsa Tahir, Ayşe'den etkilenir. Annesi ve kızkardeşini, Ayşe ile tanıştırtır. Tahir'in ailesi, Ayşe'yi beğenmezler ve Tahir'i kötüleme yoluna giderler. Ayşe, daha fazla dayanamayıp onları gönderir. Tahir'e de onunla evlenmek istemediğini

²⁶⁸ Feyza Hepçilingirler, *Tanrıkadın*, 2. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2002.

söyler. Ayşe, çocukluğunda çocuk felci geçirmiştir ve o hastalığından kalan kas erimesi rahatsızlığı vardır. Bunun için de hiçbir zaman evlenmeyi düşünmemiştir. Tahir, daha sonra bu evlilik teklifini birkaç kez daha yinelese de Ayşe'yi evlenmeye razı edememiştir. Tahir, Ankara'da uzmanlık eğitimi almaya karar verir. Ayşe, Yüksel ağabeyinden beklemediği bir hareket görünce, o gece Tahir'e sığınır. Bir süre Tahir'de kalır. Ayşe, atamasının geldiğini Yüksel ağabeyinin saklaması üzerine öğrenemez. Karakoldan çıkınca, Tahir'in yardımcılarıyla Sarıkamış'a tayinin çıktığını öğrenir ve oraya gider. Gitmeden önce ablasına uğrar ve yeğenini de okutmak için yanında götürür. Ayşe'nin, sık sık tayini çıkar ve yeğenini yanında daha fazla perişan etmek istemediği için onu, ablasına geri götürür. Ayşe, Tahir ile en son İzmir'de görüşmüştür. Tahir, onun İzmir'deki evine gelmiş, aralarında çıkan bir tartışma sonucunda kavga edip ayrılmıştır. Ayşe, bir daha da Tahir'i görmez. O sıralar hayatında Mustafa vardır. Mustafa, partiden arkadaşıdır; ama daha sonra partiden ayrılır ve bir daha parti işlerine bulaşmaz. Mustafa, Ayşe ile evlenmek ister. Ayşe, Mustafa'yı bir eş olarak göremez; ama onunla birlikteliğini de sürdürür.

Tahir, yedi yıl önce Zehra ile evlenmiştir. Zehra'yı, ailesi bulmuştur ve Tahir de onunla evlenmeyi kabul eder. Kızları olur. Tahir, Zehra'ya kıyamaz. Zehra, ailesinin evlatlık verdiği Asuman Hanım tarafından büyütülmüştür. Liseden sonra okula devam etmemiştir. Okul yıllarında sevdiği, Cavit isminde bir arkadaşı vardır. Cavit ile evlilik hayalleri kurarken, Asuman Hanım'ın isteğiyle Tahir ile evlenir. Evliliğinde mutlu değildir. Eksik bir şeylerin olduğunu düşünür; ama bu eksikliğin ismini bir türlü koyamaz. Tahir, onu hemşire olan Sacide ile aldatır. Zehra, onları çocuklarını parka götürdüğü bir gün görür. Aldatıldığının farkındadır; ama buna emin olmaktan her zaman kaçınmıştır. Zehra, bu durum hakkında Tahir'e hiçbir şey sormaz. Bunun bir sebebi de, kendisini bu yaşananlarda dolayı suçlu hissetmesidir. Zehra, Tahir için iyi bir eş olabildiğini düşünmez. Ona karşı bir soğukluğu vardır.

Tahir, Sacide'yi Ayşe'ye benzettiği için sever. Yoksa onun yaşam felsefesini doğru bulmaz. Sacide, evlilik dışı bir çocuk dünyaya getirmiştir ve çocuğunun babasıyla evlenmeye razı değildir. Onun dışında da birçok erkek ile birlikteliği olmuştur. Tahir, kendisinden önce olan bu yaşanmışlıkları kabullenemese de Sacide'den de bir türlü ayrılamaz. Ne zaman morali bozuk olsa Sacide'ye gider.

Tahir'in beyinde tümör vardır. Bu tümör gün geçtikçe daha da yayılır. Tahir, kurtuluşun olmadığını anlar ve intihar etmeye karar verir. Ayşe'yi, Çanakkale'ye çağırır.

Ayşe, Tahir'in bu çağrısını karşılıksız bırakmaz ve İzmir'den otobüs ile Çanakkale'ye gelir. Yolculuğu sırasında geçmişinde yaşadıklarını anımsar. Tahir'i o da çok sevmiştir; ama evlenmeleri bir türlü mümkün olmamıştır. Ayşe, ilk başlarda hastalığını öne sürse de daha sonra hasta olmadığını öğrenmiştir. Bu sefer de başka sebepler mazeret olmuş ve evlenememişlerdir. Ayşe, Tahir'in kendisini niye çağırdığını merak eder. Bir yanı ona gitmek için çırpınırken, diğer yanı ona gittiği için huzursuzdur. Otobüste, Ayşe'nin yanına tuhaf görünümlü bir Kadın oturur. Ayşe, o Kadın hakkında yorumlar yapar. Onu, toprak anaya benzetir ve onu hayalinde ölümsüz kılar. Kadın'ın konuşmadığını düşünür ve kendisiyle konuşunca bütün düşündükleri boşa çıkar. Ayşe'yi, otogarda Tahir karşılar. Soğuk bir karşılama olur. Tahir, Ayşe'nin yüzüne bile bakmaz. Bavulunu alıp, onu bir otele yerleştirir ve akşam görüşmek üzere ayrılır. Ayşe, geldiği gibi geri dönmeyi ister; ama kalıp neler olacağını görme isteği daha ağır basar. Tahir, akşam dokuzda Sacide'yi yemeğe çağırır. Eve uğrayıp Zehra'nın da akşam için hazır olmasını söyler. İlk önce Ayşe'yi alıp, toplanacakları yere götürür. Masada Ayşe, Tahir'in evlenmiş olduğunu öğrenir ve ağır bir yıkıntıya uğrar. Tahir, Ayşe'den bir saat izin isteyip masadan ayrılır. O sırada eve gidip Zehra'yı getirir. Zehra ile Ayşe'yi tanışırken, Sacide'de masaya gelir. Üç kadın şaşkınlık içindedir. Tahir, ilk önce kadınları birbirlerine tanıtır. Sonra orada onları neden topladığını anlatır. Tahir, ölecektir ve ölümünden sonra o üç kadının birbirlerine destek olmalarını ister. Kadınlar ilk başta bu yaşananlara tepki verseler de olacakları bir süre sonra kabullenirler. Tahir, intihar eder. Sacide, onun cenaze işleriyle ilgilendikten sonra Çanakkale'de daha fazla duramayıp İstanbul'a gider. Orada bir doktor ile evlenir. Eşiyle birlikte bir klinik açarlar. Evliliğinden kızı olur. Oğlunu da yanına alarak kızıyla birlikte onu da büyütür. Zehra, Asuman Hanım'dan kendisine miras kalan eve taşınır. Ev, İzmir'dedir. Taşınma işleriyle Ayşe ilgilenir. Tahir'in isteğiyle kızların eğitimini o üstlenir. Zehra, taşındıktan altı ay sonra Tahir'in doktor arkadaşıyla evlenir ve ondan da iki kızı olur. Tahir'den olan kızlarını Ayşe'ye bırakmıştır. Onları arada sırada görmeye gelir. Ayşe, kızları çok sever. Onları okutur. Kızlar da, Ayşe'yi çok sevmişlerdir. Onun için de annelerinin evliliğine üzülmezler. Ayşe'nin, Mustafa'dan sonra da erkek arkadaşları olmuştur; ama hiç biriyle evliliği düşünmemiştir. Tahir'in kızlarını, kızları olarak benimsemiş ve annelik duygusunu böylece yaşamıştır.

ROMANIN ADI:

Ayşe'nin yaşam biçimi, romana ismini vermiştir. Ayşe, uzun yıllar erkeklere karşı mesafeli davranmıştır. Hayatında kimse yoktur. Çevresindeki erkekleri, kendisine hayran

bırakır; ama kimsenin yanına yaklaşmasına izin vermez. Evliliği düşünmez. Böylece de romanda Ayşe, Tanrıkadın'a benzetilmiştir. Bir Tanrıkadın gibi, yalnız ve bakiredir. Romanda bu durum şu sözlerle ifade edilmiştir:

“Tanrıkadın. Tanrıkadınlar sevişmezler. El uzatılınca tutulamayacak kadar yücedirler. Sevmezler de onlar. Pek yüce gönüllüyseler sevmeye izin verebilirler, o kadar!

Tanrıkadınlar tertemizdir, elleri, yüzleri, bedenlerinin her noktası. Oysa ara ara dağıtılan kolonyanın ellerindeki tozu, pisliği sulandırıp yeniden eski yerlerine nasıl yapıştırdığı gösterilmeli Mustafa'ya. Hiçbir pisliğe bulaşmak istemiyorsan yaşamamalısın. Yaşayan kirlenir.

Tanrıkadınlar, bekâretlerini korudukları sürece tanrıdırlar; kızlıkları giderilmiş olanlar, artık yalnızca kadındırlar.” (s. 204)

MESAJ:

Romanda, siyasi düşüncelerini hayatının odak noktası haline getiren bir kadın anlatılmıştır. Ayşe, hayatı ile ilgili aldığı önemli kararları, partisine danışmadan uygulayamaz. Yaşam felsefesi, solcuların düşüncesine göre şekillenir. Ayşe, hastalığı ve parti görüşleri yüzünden, sevdiği Tahir ile evlenemez. Romanın sonunda da Tahir ölür. Ayşe'nin “keşke”leri vardır. Romanda verilmek istenen ise her kararın, yerinde ve zamanında verildiği an anlamlı olduğudur. Yıllar sonra Tahir'in kendisini çağırması, Ayşe için evliliğin bir umudu olur. Oysa Tahir, yedi yıl önce evlenmiştir. Bu saatten sonra Ayşe'nin isteklerinin bir önemi kalmamıştır. Böylece de birbirini seven Tahir ile Ayşe'nin sevgisi, inatları uğruna zarar görmüştür. İkisini de hüznemahkûm etmiştir.

TEZ:

Romanda, 12 Eylül sıkıyönetiminin yapmış olduğu uygulamalar ve sorgulamalar anlatılmıştır. O dönemde yapılan işkenceler eleştirilmiştir. Aynı zamanda önemli hastanelerimizin, yapmış oldukları yanlış teşhisler de eleştirilmiştir. Ayşe'ye konulan yanlış bir teşhis, onun hayatını kötü yönde etkilemiştir. Kas erimesi yüzünden evlenmesi yasaklanan Ayşe'nin, aslında böyle bir rahatsızlığının olmadığı yıllar sonra ortaya çıkmıştır.

ÇATIŞMA:

Romanda, 12 Eylül sıkıyönetimi ile sol parti arasında yaşanan bir çatışma vardır. Ayrıca Ayşe ile Tahir ve Yüksel arasında, Tahir ile de Zehra ve Sacide arasında yaşanan bir çatışma vardır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Roman, dört bölümden oluşmaktadır. İlk üç bölüm, beş kısımdan oluşurken; dördüncü bölüm üç kısımdan oluşmaktadır. Her bölüm arasında bir bütünlük yoktur. Hatta bölümlerin içinde bulunan kısımlar arasında da bir bütünlük yoktur. Romanda, kahramanların neler yaşamış oldukları geriye dönüş tekniğiyle anlatılmıştır. Bunun için de olay örgüsünde belirli bir sıralama yoktur.

1.BÖLÜM:**1) 1):**

- *Ayşe'nin, yıllar sonra Tahir'in kendisini çağırması üzerine ona gitmek için otobüse binmesi.
- *Ayşe'nin, otobüsteki yolcuları ve dışarıdaki insanları izlemesi.
- *Ayşe'nin yanına, elinde sepetiyle garip görünen bir Kadın'ın oturması.
- *Ayşe'nin, otobüste bir an rahatsızlaşması ve arkasında oturan kadının onu merak edip, nasıl olduğunu sorması.
- *Kadının, Ayşe ile konuşmaya çalışması, Ayşe'nin yüz vermeyip cama doğru dönmesi.
- *Kadının, Ayşe'ye kurabiye uzatması, Ayşe'nin almaması.

1) 2):

- *Ayşe'nin ve diğer solcu görüşlerin çadırlarda güzel bir yaz tatili geçirmesi.
- *Tatilde Ayşe'nin, Tahir ile tanışması ve Tahir'in ona solcu görüş hakkında birçok soru sorması.
- *Tatilde, Ayşe'nin ağaçtan düşmesi ve Tahir'in onu tedavi etmesi.
- *Ayşe'nin ve Tahir'in, birbirlerine hastalıklarını anlatmaları.
- *Tahir'in, Ayşe'yi muayene etmesi ve onda kas erimesinin olmadığını söylemesi.

- *Ayşe'nin, Tahir'i yanılmakla suçlaması.
- *Tahir'in, Ayşe'ye kendisini görmek için annesinin ve kardeşinin geleceğini söylemesi.
- *Tahir'in, iki gün ortalıklarda gözükmemesi.
- *Ayşe'nin, sabah erkenden denize girip, sağlığı için egzersiz yapması.
- *Denizden geldiği bir gün Tahir ile annesinin ve kardeşinin, kendisini çadırda beklediklerini görmesi.
- *Tahir'in, bir süre sonra onları yalnız bırakması.
- *Annesinin ve kardeşinin, Tahir'i sürekli kötülerleri.
- *Buna daha fazla dayanamayan Ayşe'nin, evlenmek istemediğini söylemesi.
- *Ertesi gün Tahir'in, "beni istemiyormuşsun" deyip Ayşe'nin yanına gelmesi.

1) 3):

- *Ayşe'nin, yanındaki Kadın'ı incelemesi.
- *Ayşe'nin, otobüsteki diğer yolcuları da incelemesi.
- *Ayşe'nin, 12 Mart'tan önce atamasının gelmesi.
- *Tahir'in de Ankara'da ihtisas yapması.
- *Ayşe'nin, atama emri gelmeden dergideki işleri düzene koymak istemesi.
- *Derginin yeni bir yere taşınması ve Ayşe'nin, derginin sahibi Yüksel ağabeyi ve ailesiyle birlikte kalması.
- *Ayşe'nin, yanlarında kaldığı ailenin çocuklarına bakması ve yemeklerini yapması.
- *Geceleri de Yüksel ağabeyi ile düzeltmeleri yapması.
- *Yüksel'in eşi olan Selma'nın, bu durumu iyi karşılamaması.
- *Ayşe'nin, bir gün özenle sofrayı hazırlaması ve Selma'nın bu sofrayı yanlış yorumlaması.
- *Selma'nın, o akşam sofraya oturmaması ve Ayşe'nin susmayı tercih etmesi.
- *O gece çalışırken Yüksel'in, Ayşe'ye sahip olmak istemesi ve Ayşe'nin evden kaçması.
- *Ayşe'nin, o gece Tahir'e sığınması.
- *Tahir'in sabah erkenden çıkması ve çıkmadan önce Ayşe'ye kahvaltı hazırlaması.

*Ayşe'nin, evi düşündüğünden daha derli toplu bulması.

*Ayşe'nin, eşyalarını toplamak için Yüksel'in evine gitmesi ve o sırada polislerin baskınına uğrayıp gözaltına alınması.

*Ayşe ile birlikte diğerlerinin de sorguya çekilmesi.

*Yüksel'in, Ayşe'nin haberi olmadan onu yazı işleri müdürü olarak göstermiş olması.

*Ayşe'nin, savcılığa gönderilene kadar masum kız çocuğunu oynaması.

*Ziyaretine gelen Tahir'den, atamasının geldiğini ve bunu Yüksel'in sakladığını öğrenmesi.

*Ayın doğmasıyla Ayşe'nin, uyumak için çabalaması.

*Otobüsün ışıklarının sönməsi.

1) 4):

*Tahir'in, Sacide'ye gitmesi ve orada onunla birlikte olması.

*Sacide'nin, Tahir'e bir gün kendisini azarladığını anlatması.

*Tahir'in, o günü hatırlamamış olması.

*Sacide'nin, Tahir ile neler yaşadıklarını anlatmaya devam etmesi.

*Sonra Tahir'in, gitmek istemesi ve Sacide'nin buna tepki vermesi.

1) 5):

*Tahir'in eve gelmesi ve karısının kendisine soğuk davranmasıyla evden çıkması.

*Zehra'nın, evliliğinde mutlu olmaması.

*Zehra'nın, sabah kalkıp etrafı toparlaması.

*Akşam Zehra uyurken, Tahir'in gelmesi.

*Zehra'nın, Tahir'in kendisine yaklaşmasını istemediği için uyuyor taklidi yapması.

*Sonra Zehra'nın, rüyaya dalması ve rüyasında Cavit'i görmesi.

2.BÖLÜM:

2) 1):

*Ayşe'nin, yoksulluk içinde büyümesi.

*Ayşe'nin, başarılı bir öğrenci olması.

- *Annesinin, ameliyat olduktan iki ay sonra ölmesi.
- *Ablası Nurhayat'ın, 13 yaşındayken evlendirmeleri ve Ayşe'yi evlatlık vermeleri.
- *Ayşe'nin, yanındaki Kadın'ın konuşmasına şaşırması.
- *Ayşe'nin, Yüksek Öğretmen Okulu'na kayıt yaptırmak için Ankara'ya gittiğinde, akrabaları olan Zekeriya Amcasına gitmesi.
- *Amcasının, beklediği gibi onu sahiplenmemesi.
- *Ayşe'nin, Tahir'e gidiş nedenlerini sorgulaması.

2) 2):

- *Adıyaman'da tedavi gören Ayşe'nin, Hacettepe'ye naklini istemesi.
- *Hacettepe'de görev yapan Tahir'in, ona yardımcı olabileceğini düşünmesi.
- *Hacettepe'ye gelen Ayşe'yi, Tahir'in ziyaret etmesi.
- *Nurhayat'ın, Ayşe'yi ziyarete gelmesi.
- *Ayşe'nin, bir süre Nurhayat'ın oğlu Şeref Ali'ye bakması.
- *Ayşe'nin sık sık tayini çıkınca, yeğenini geri ablasına getirmesi.
- *Mustafa'nın, sık sık Ayşe'yi ziyaret etmesi ve ona çiçekler getirmesi.
- *Ayşe'nin, odasında yatan yaşlı kadına ve genç kıza okuma yazma öğretmesi.
- *Doktorların, Ayşe'nin ameliyat olmasında ısrar etmeleri; ama Ayşe'nin maddi durumu olmadığından bunu kabul etmemesi.
- *Müjgan'ın, Ayşe'yi yemeğe çağırması.
- *Ayşe'nin, Müjgan'a yardım etmek için erken gitmesi.
- *Bütün yemekleri Ayşe'nin yapması.
- *Yemeğe Tahir ve başkalarının da davetli olması.
- *Muhabbetli bir yemek ortamı olması.
- *Ayşe'nin, Tahir Çanakkale'ye gittiği zaman tekrar Hacettepe'ye yatması.
- *Bu sefer, 2. bir kas erimesi teşhisiyle evlenmesinin yasaklanması.
- *Tahir'in, Ayşe'ye tekrar evlenme teklifi etmesi ve Ayşe'nin geri çevirmesi.

2) 3):

- *Ayşe'nin, tutuklu olduğu bir zaman kendilerine doğru düzgün yemek vermedikleri için, koridora hayali bir sofraya kurması ve diğerlerinin de onun hayaline eşlik etmeleri.
- *Daha sonra Ayşe'nin gülme eylemi başlatması ve diğerlerinin de ona eşlik etmesiyle saatlerce gülmeleri.
- *Sonra Selma'nın götürülüp, ölmüş bir halde getirilmesiyle gülmelerinin kesilmesi.
- *Selma'nın ölmesinden korkan polislerin, pansumanlarla Selma'yı iyileştirmeleri.
- *Polislerin, onlar savcının önüne çıkana kadar kimseyi bir daha böyle kötü duruma getirmemeleri.
- *Savcılığa çıkmadan önce herkesin sağlık kontrollerinden geçmesi ve işkence gördüklerine dair hiçbir izin bulunmaması.
- *Ayşe'nin ve arkadaşlarının serbest kalması.
- *Savcılığın çıkışında Tahir'in, Ayşe'yi beklemesi.
- *Birlikte yemek yedikten sonra bakanlığa gitmeleri ve Ayşe'nin tayininin Sarıkamış'a çıktığını öğrenmeleri.
- *Ayşe'nin, o gece Tahir'de kalması.
- *Tahir'in, Ayşe'ye birlikte olduğu birinin var olup olmadığını sormasıyla tartışmaları.
- *Sabah Ayşe'nin, amcasına gitmek için evden çıkması.
- *Kızılay'da yürürken Mustafa ile karşılaşması.
- *Birlikte yemek yemeleri ve Mustafa'nın artık partiyle ilgilenmeyeceğini anlatması.
- *Ayşe'nin, bu davranışa tepki göstermesi.
- *Sonra Mustafa'nın, Ayşe'ye evlenmeyi teklif etmesi.
- *Ayşe'nin, hastalığını anlatarak bu teklifi geri çevirmesi.
- *Ayşe'nin, annesinin varlığına ihtiyaç duyması.

2) 4):

- *Sacide'nin, Çanakkale'de görev yapması ve tıp balosunda Tahir'i ve eşini görmesi.

*Sacide'nin, bundan sonra Tahir ile birlikte olması.

*Sacide'nin, sık sık Tahir'in iş yerine gitmesi.

*Küçük yerde görülmekten korkan Tahir'in, o gün Sacide ile birlikte çıkması ve Sacide'nin ona teyzesini anlatması.

*Tahir'in, Sacide'yi Ayşe'ye benzetmesi.

*Sacide'nin, Şırnak'ta başına neler geldiğini Tahir'e anlatması.

*Sonra da sipariş verdikleri balığın gelmesi ve onu yemeleri.

2) 5):

*Zehra'nın, çocukları dışarıya çıkarmak için hazırlanması.

*Çocukların dışarıya çıkacaklarından dolayı mutlu olmaları.

*Sokağa çıktıklarında, çocukların babalarını görmeleri.

*Zehra'nın, eşini bir başka kadın ile görünce çocukları eve geri getirmesi.

3.BÖLÜM:

3) 1):

*Arkadaki kadının, Ayşe'ye kurabiye vermesi.

*Ayşe'nin, Tahir ile yaptığı sekiz yıl önceki konuşmayı hatırlaması.

*İzmir'e tayini çıkan Ayşe'yi, Mustafa'nın orada yalnız bırakmaması.

*Üç yıl önce kendisine hakaretler yağdıran Tahir'in, o günden sonra bir daha görünmemesi.

*Mustafa ile Ayşe'nin, evlilik yolunda ilerlemeleri.

*Ayşe'nin, Mustafa ile evlilik hayalleri kurarken, Tahir'e gitmesi.

*Ayşe'ye, annesi ölünce sırayla ablalarının bakması.

*Ayşe'nin, Edirne Öğretmen Okulu'na gitmesi.

*Daha sonra Ankara Yüksek Öğretmen Okulu'nu kazanması.

*Ayşe'nin, geçmişini sorgulaması.

*Ayşe'nin, yanında oturan Kadın'ın uyuması.

3) 2):

- *Mustafa'nın, Ayşe ile birlikte olması.
- *Ayşe'nin, bakire olmasının Mustafa'yı şaşırtması.
- *Ayşe'nin, Tahir ile görüştükleri son günü hatırlaması.
- *Tahir'in, her zaman gitmek istediği yurtdışına Ayşe'nin sağlığı için gidecek olmaları.
- *Ayşe'nin, Tahir'i yurtdışına gidemeyeceklerini söylemek için yanına çağırması.
- *Bunu söyleyince, Tahir'in bu durumu kabullenmesi.
- *Evlenmek için partiden izin almaları gerektiğini söyleyen Ayşe'ye, Tahir'in gülerek tepki vermesi.
- *Tahir'in, Ayşe ile birlikte olmak istemesi ve Ayşe buna izin vermeyince Tahir'in evden gitmesi.

3) 3):

- *Otobüsteki bütün yolcuların uyuması.
- *Ayşe'nin, geçmişte yaşadıklarını düşünmesi.
- *Ortalığın aydınlanmaya başlaması.
- *Öğlen arabanın mola vermesi ve Ayşe'nin otobüsten inmemesi.
- *Yanındaki Kadın'a ve Ayşe'ye çay getirmeleri.
- *Kadın'ın, Ayşe'ye üzüm vermesi ve Ayşe'nin üzümleri alması.
- *Otobüsün yola devam etmesi.

3) 4):

- *Tahir ile Sacide'nin alışveriş yaptıktan sonra Sacide'nin evine gelmeleri.
- *Tahir'in, Sacide'ye çocuğu ile ilgili sorular sorması ve Sacide'nin konuyu kapatmak istemesi.
- *Tahir'in, duymaktan hoşlanmadıklarını duyunca evine gitmesi.

3) 5):

- *Tahir'in evine gelmesi ve ailesiyle birlikte yemek yedikten sonra uyuması.

*Zehra'yı uyku tutmaması ve kalkıp salonda sigara içmesi.

*Zehra'nın, aldatılmayı kabullenememesi.

*Sonra suçu biraz da kendinde bulması ve Tahir'in yanına gelmesi.

4.BÖLÜM:

4) 1):

*Otobüsün terminale gelmesi.

*Ayşe'nin, Tahir'i görüp heyecanlanması.

*Ayşe'nin, Tahir'in yanına gitmesi, Tahir'in de Ayşe'nin yüzüne bile bakmadan çantasını alıp yürümesi.

*Ayşe'nin, kızgınlık içinde otele kadar onu takip etmesi.

*Tahir'in, Ayşe'yi otele yerleştirip gitmesi.

*Ayşe'nin, bu kadar soğuk karşılamaya çok kızması.

*Tahir'in, iş yerine gelmesi ve burada kendisini bekleyen Sacide ile konuşması.

*Tahir'in, akşam dokuzda onu yemek yedikleri yere davet etmesi.

*Tahir'in, eve gelmesi.

*Evde Zehra'yı, çocukları uyuturken onlarla birlikte uyumuş olarak bulması.

*Karşılına geçip, sessizlik içinde onları izlemesi.

*Tahir'in, askerlik yıllarını anımsaması.

*Zehra'nın uyanması ve Tahir'i evde görünce şaşırması.

*Tahir'in, Zehra'ya sekizde hazır olmasını söyleyip evden çıkması.

4) 2):

*Tahir'in, Ayşe ile birlikte yemek yiyecekleri yere gelmesi.

*Ayşe'nin, Tahir'e aldığı hediyeği vermesi.

*Tahir'in, evlendiğini öğrenen Ayşe'nin yıkılması.

*Tahir'in, Ayşe'yi yalnız bırakıp Zehra'yı almaya gitmesi.

*Tahir ile Zehra geldikten sonra, Sacide'nin de gelmesi.

*Tahir'in, kadınları birbirine tanıştırmaması.

*Kadınların, şaşkınlıkları ve kendi kendilerine neler yaşandığını düşünmeleri.

*Tahir'in, onları birbirine düşürmemek için uğraşması.

4) 3):

*Tahir'in, beyinde tümör olduğunu ve kurtuluşun olmadığından dolayı intihar edeceğini anlatması.

*Ölümünden sonra onlara neler yapmaları gerektiğini söylemesi.

*Kadınların, ilk başta bu intihara karşı çıkmaları; ama sonunda bu intiharı kabullenmeleri.

*Tahir'in, Zehra'ya İzmir'e taşınmasını söylemesi ve bu konuda Ayşe'den yardım istemesi.

*Ayşe'den, kızlarını yetiştirmesini istemesi.

*Sacide'ye, ölünce cenaze işleriyle ilgilenmesini söylemesi.

*Ayşe'nin, cenazeden sonra İzmir'e gidip kızları oraya yerleştirmesi.

*Ayşe'nin, hiç evlenmemesi ve kızları onun büyütmesi.

*Zehra'nın, İzmir'e taşındıktan altı ay sonra Tahir'in doktor arkadaşıyla evlenmesi.

*Kızlarını arada sırada görmesi ve iki kız çocuğu daha dünyaya getirmesi.

*Sacide'nin, Tahir'in ölümünden sonra tayinini istemesi.

*İstanbul'a tayininin çıkması ve burada bir doktor ile evlenmesi.

*Hemşireliği bırakıp eşiyle birlikte özel bir klinik açmaları.

*Sacide'nin evliliğinden kızınının olması ve oğlunu da yanına alıp, kızıyla birlikte onu da büyütmesi.

KİŞİLER:

Romanın ana kahramanı Ayşe'dir. Diğer kahramanlar ise; Tahir, Kadın, Zehra, Sacide, Mustafa, Yüksel, Selma, Rüştü, Nurhayat, Güler ve Müjgan'dır.

Ayşe ALÇIN:

Babasını küçük yaşta kaybeder. Annesi ve ninesiyle birlikte yaşar. Ankara'nın bir köyündendir. Babası zengindir; ama sağlığında mal varlığının çoğunu akrabalarına ve arkadaşlarına bağışlamıştır. Kalan malları da babası ölünce, halası annesinin elinden alır. Maddi sıkıntı içinde büyür. Annesini de on yaşındayken meme kanserinden kaybeder. Kendisine, sırayla ablaları bakar. Öğretmen Okulu'nu kazanınca, onların yanından ayrılır. Çocukken, çocuk felci geçirir ve bu hastalığından kalan kas erimesi vardır. Kendisine “miastenia” teşhisi konulmuştur; ama daha sonra bu teşhisin yanlış olduğunu öğrenir. Edebiyat öğretmenidir. Öğrencilik yıllarında çok çalışmıştır. Sınıfını dereceyle geçer. Sol görüşlü bir partiye üyedir. Bu partinin görüşlerini kabullenir ve bu görüşleri hayat felsefesi olarak benimser. Otuz yaşından küçüktür. Tanrı'ya olan inancını kaybeder. Rol yapabilme yeteneği vardır. Hiç susmadan saatlerce konuşabilir. Kurs açıp, okuma-yazma bilmeyen kadınlara okumayı öğretmiştir. Hiç evlenmemiştir. Tahir'in kızlarını, kızları olarak benimseyip onları yetiştirmiştir. Solculuğu hiç bırakmamıştır.

Tahir:

Ayşe'nin, sevdiği kişidir. O da Ayşe'yi sever. Doktordur. Kasabada çalıştığı sırada Ayşe ile tanışır. Babasının maddi durumu iyidir. Tahir, maddiyata önem vermez. Yoksulları gözetir. Babacan bir tavrı vardır. Daha önce nişanlanmıştır; ama kendisi hastalanınca nişanlısı nişanı atmıştır. İri yarıdır. Üstü başı döküktür. Hemşireleri, işlerini doğru düzgün yapmadıkları için azarlar. Ayşe ile evlenmeyi istemiştir; ama evlenmeleri kismet olmamıştır. Yedi yıllık evliliği vardır. Zehra'yı ailesi bulmuştur ve o da evlenmeyi kabul etmiştir. Eşine âşık değildir; ama onu sever. Bu evlilikten iki kızı olmuştur. Ankara'da uzmanlık eğitimi almak ister. Bu konuda bazı huzursuzluklar yaşayınca uzmanlık eğitimini yarıda bırakıp askere gider. Sabah kahvaltısını şarap ile yapar. Sabahın beşinde şarap bulmak için sokağa çıkar. Kırk kusur yaşındadır. Eşini Sacide isminde bir hemşire ile aldatır. Romanın sonunda intihar eder.

Kadın:

Ayşe'nin, yolculuğu sırasında yanında oturan kişidir. Başı, yüzü ve omuzları örtülü küçük bir kadındır. Elinde sınıksız tuttuğu bir sepeti vardır. Türkçe bildiği halde konuşmamayı tercih eder. İki kaşının ortasında yan yana duran üç tane mavi ben vardır. Bu benler süs olarak yapılmıştır ve benler ölümün, ayrılığın, yoksulluğun simgeleridir. Aynı şekilde çenesinin tam

ortasında da üç mavi nokta vardır. Çenesinin altında, o üç noktayı gösteren bir de ok vardır. Ayşe, bu kadını topraktan yaratılmış ve ölümsüz kılınmış olarak hayal etmiştir. Sepetin içinde de üzüm vardır.

Zehra:

Tahir'in karısıdır. On iki yaşındayken babası tarafından tacize uğrayınca, Asuman Hanım'a evlatlık olarak verilir. Kendisini, Asuman Hanım büyütür. Okumak ister; ama Asuman Hanım, onu ancak liseye kadar okutur. Okul yıllarında Cavit'i sever. Onunla kurduğu evlilik hayallerini gerçekleştiremez. Uysal, uslu ve boyun eğen bir yapısı vardır. İyi bir ev hanımı olarak yetiştirilmiştir; ama bu duruma isyan eder. Kendi isteklerini yaşaması hep engellenilmiştir. Evliliğini bile Asuman Hanım'ın isteği üzerine yapar. Son zamanlarda sigara içmeye başlar. Evliliğinde mutlu değildir. Tahir öldükten sonra, kendisine Asuman Hanım'dan miras kalan eve taşınır. Taşandıktan altı ay sonra Tahir'in Çanakkale'den doktor olan arkadaşıyla evlenir ve oraya taşınır. Kızlarını Ayşe'ye bırakır. Onları arada sırada görmeye gelir. İkinci evliliğinden de iki kızı olur. Babasını hiç affetmez. Cenazesine bile gitmez. Annesini ise affedip yanına alır.

Sacide:

Tahir'in kız arkadaşıdır. Bir zamanlar aynı hastanede görev yapmışlardır. Hemşiredir. Dedesi imam, amcası da hafızdır. Hazır cevaptır. Evlilik dışı bir oğlu vardır ve oğluna annesiyle babası bakar. Tahir'in ölümünden sonra Çanakkale'de durmaya dayanamaz. İstanbul'a tayini çıkar. Burada bir doktor ile evlenir. Ondan da bir kızı olur. Hemşireliği bırakır. Eşiyle birlikte "Atılgan Polikliniği" adıyla özel bir klinik kurarlar. Burada yönetim kurulu üyesi olarak çalışır. Evlendikten sonra oğlunu da yanına alır.

Mustafa:

Ayşe'nin partiden bir arkadaşıdır; ama artık partinin bir üyesi değildir. Ayşe, hastaneye yattığında sık sık onu ziyarete gider ve ona çiçekler getirir. Müteahhittir. Babasının yanında çalışır. Maddi durumu iyidir. Ayşe'yi sever ve onunla evlenmek ister. Ayşe ile birlikteliği onunla evlenmeden biter.

Yüksel-Selma:

Yüksel, Ayşe'nin çalıştığı derginin sahibidir. Selma da onun eşidir. Selma, eşini kıskanır. İkisi de çalışır ve çocukları vardır. Yüksel ve eşi, solcu görüşü benimserler. Yüksel, evli olmasına rağmen Ayşe'ye sahip olmak ister.

Rüştü:

Ayşe'nin babasıdır. Ankara'da küçük bir memurdur. Ailesi dindar olduğu için köyde hafızlık bile yapan Rüştü, Ankara'da modern danslar öğrenip, balolara katılır. Mal varlığını herkese dağıtır. Çapkındır. İçki içer. Mide ülserinden ameliyat olur ve masada kalır.

Nurhayat:

Ayşe'nin ablasıdır. Küçük yaşta evlendirilir. Uzun süre imam nikâhıyla yaşar. Daha sonra resmi nikâhı kıyılır. Ayşe'nin üzerinde hakkı çoktur. Maddi sıkıntı yaşar. İki oğlu, bir kızı vardır.

Güler:

Ayşe'nin partiden arkadaşıdır. Bakımlı bir kadındır. CHP kadın kollarında çalışmıştır ve bu partide delegedir. Toprak-Su'da tarım işçilerinin sendikacısıdır. Tahir'i, Ayşe ile tanıştıran kişidir.

Müjgan:

Ayşe'nin arkadaşıdır. Yeni evlidir. Yemek konusunda pek başarılı değildir.

YER VE ZAMAN:

Romanda Ankara, İzmir, Adıyaman, Şırnak, Çanakkale, Nevşehir ve Sarıkamış şehir ismi olarak verilmiştir. Tahir'in bekârken kaldığı ev, Ayşe'nin İzmir'deki evi, Müjganların evi, Hacettepe'deki ve Adıyaman'daki hastane, Sacide'nin evi, Tahir'in evlendiği zaman yaşadığı ev, Tahir'in iş yeri, Ayşe'nin Çanakkale'ye geldiği zaman kaldığı otel, Zehra'nın İzmir'deki evi... vb. yerler mekân olarak kullanılmıştır. Bu mekânların bazıları tasvir edilirken (Tahir'in bekârken kaldığı ev, Yüksel'in evi... vb.); bazıları tasvir edilmemiştir.

Anlatma zamanı Ayşe'nin, Tahir'in kendisini çağırması üzerine yola çıkmasından başlar ve onun ölümünden sonra yaşananlarla devam eder. Yani bu süre yaklaşık on beş-yirmi yıldır. Olay zamanı ise, geriye dönüşlerle otuz beş-kırk yılı bulmaktadır. Zaman kronolojik olarak verilmez. Olayların bir kısmı, 12 Eylül döneminde yaşanmıştır. Yani yıl 1980'dir. O

yıllarda Ayşe, üniversite öğrencisi olduğuna göre, anlatılan zaman 1990-1995 yılları arasında olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Romanda anlatı içinde anlatı tekniği kullanılmıştır. Anlatının birinde Ayşe'nin otobüs yolculuğu ve geçmişte yaşadıkları anlatılırken; diğer anlatıda Ayşe'nin, yanında oturan Kadın hakkında düşündükleri yer almaktadır. Ayşe'nin yaşamının anlatıldığı anlatıda 3. tekil kişi ve Tanrısal bakış açısı kullanılmıştır.

“Son saray sorgusuna çıkarıldığında, yerlere oturmaktan kırış kırış olmuş ve kirlenmiş eteğini iyice silkeledi Ayşe. Nereden bulduğunu kestiremediği bir güçle ‘aptal küçük kız’ rolünü son kez oynamaya karar vermişti çünkü. Beyaz çoraplarını paltosunun cebinden çıkarıp ayağına geçirdi.” (s. 140)

Diğer anlatı ise, 1. tekil kişi tarafından anlatılmıştır. Tekil bakış açısı kullanılmıştır.

“Niye şaşırдың uyumama? Ben doğanın ayrılmaz bir parçası olduğumu yadsımıyorum ki! Uyumak size yakışmaz asıl. O yüksek beyinlerinize günün yarısını uyuyarak geçirmek uyar mı hiç? Çok önemli işlerinizi bırakıp nasıl uyuyabiliyorsunuz hayvanlar gibi? (...) (s. 211)

DİL VE ÜSLUP:

Romanda anlaşılır ve sade bir dil kullanılmıştır. Romanda, hemen hemen bütün anlatım teknikleri kullanılmıştır. Bu tekniklerle anlatım daha akıcı hale getirilmiştir. Özellikle geriye dönüş tekniğine sık sık başvurulmuş olaylar arasındaki bağlantı sağlanmıştır. Konuşmalar, İstanbul Türkçesi ile verilmiştir. Romanda yer yer argo kelimeler de kullanılmıştır.

“ (...) Al da sen çıkar benden. **Şıllık!** (...) (s. 12)

(...) Kocamı elimden aldığın yetmiyor mu **kaltak?** (...) (s. 52)

(...) Bitmek için bize gereksinme duyacaklarını sanmak ne **aptallık!** (...) (s. 190)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Tanrıkadın isimli bu romanda montaj, iç monolog, tasvir, iç çözümleme, diyalog, anlatma-gösterme, geriye dönüş ve bilinç akımı teknikleri kullanılmıştır.

*Montaj:

“zakkumlardan yola çıktığı, ne zamandı?

erguvan zamanlardı, ne kadar oldu,

yola çıktığı, ölü gemilerin,

batık dillerin zamanıydı o zaman...

Hilmi Yavuz” (s. 7)

“İpektendir saçları

Billurdan gerdanları

Öpmeye dudakları

Ah ne güzel nane şeker” (s. 166)

*İç Monolog:

“Bir şeyler oluyor, fark ediyorum, önleyemiyorum. Böyle göstergesiz, ölçütsüz, birimsiz kalmadım mı hiç? Kaldım, belki de hep öyleydim; ama şimdiki, yaşanmakta olan, istesem önleyebilirdim gibi. Ama gelmekten bir yana, önleyemiyorum işte.” (s. 87)

“Ama niye aldattı beni? Neler çizmiş, nerelere oturtmuştum onu. Bozdun büyüü kadın! Neden çizdiğim kişi değilsin?” (s. 217)

*Tasvir:

“En son dış mahallelerden geçiliyor; tamircileri ve yedek parçacıları olduğu için köy gibi görünmeyen; lokanta, pastane ve kırtasiyecilerine karşın kent havası da taşımayan; çünkü patiseri’si ve bijuteri’si bulunmayan dış mahalleler... Evlerin, artık içlerine sığdıramadıkları için dışarıya koyduğu çocuklar... Üstlerinde, altlarında el örgüsü giysileriyle... (...)” (s. 11)

“Yedi kollu şamdan gibi uzanan, yukarılara göz dikmiş çam filizlerinin arasından geçiliyor. Koyu yeşil sürgünlerin arasına gizlenmiş çam fıstıkları... O fıstıkları usulca koparıp

dalından bir taşın altında kırsa reçine kokusuyla birlikte, kırılan kabuktan sütlü fıstık içleri bembeyaz görünecek, biliyor.” (s. 209)

***İç Çözümleme Tekniği:**

“Kitlenin mutlanacağı güne kavuşacağından umudunu kesmedi hiç. Yıllarca yaşamının amacını oluşturan şeyden vazgeçebilir mi? Uzak da olsa, şimdilik daha uzaklara da çekilmiş olsa, ışıyla, parlaklığıyla yolunu aydınlatmayı sürdürüyor; ona doğru koştuğunda hız kazandığını bugün bile duyumsuyor.” (s. 28)

“Hep korunan, gözden çıkarılamayan bir şey var; belki onur. Öyle zamanlar oldu ki onu feda edebilse her şey değişecek, düzelecek; ama düzelmiyor işte. Çünkü gözden çıkarılması gereken o şeyi gözden çıkaramıyor. Hiç de çıkaramayacak. Öyle görünüyor.” (s. 103)

“Yüksek öğretmene seçildikten sonra kendisinin bile hissedebileceği bir güven kazanmıştı. Artık muhtaç olmadığını bilmek, düşüncesini söyleme, öneride bulunma cesareti vermişti ona.” (s. 202)

***Diyalog:**

“-Seyrettin mi televizyonda? Adam ikisini de mat etti vallahi.

-Yok canım! Ne mat etmesi! Konuştu işte!

-6 Kasım'da malı götürecek adam, göreceksin.

-İyi de, ötekinin arkasında paşa var.

-Hiç bir şey yapamaz.” (s. 20)

“ ‘Hangilerini yapayım?’

‘Hepsini.’

‘Hepsini yetiştiremem. Saatin kaç olduğunu biliyor musun sen?’

‘Sen de bu gece kimlerin geleceğini biliyor musun?’

‘Söylemedin ki nereden bileyim?’ ” (s. 125)

***Anlatma-Gösterme Tekniği:**

“ ‘Biliyorum,’ diyor aksilenerek. Dişlerinin arasından ‘O kadın geldi mi bana yol görünüyor.’ diye mırıldanırken içeriye yüksek sesle; ama yine de tükürür gibi, ‘Çıkıyordum zaten.’ diye bağırıyor.” (s. 155)

“-Senin de burada kalmana gerek yok, dedi. Bugün hasta almamanı söylemişim, almadın değil mi?

-Almadım da, dedi Melahat Hanım. O kadın var ya, hep geliyor hani. O, içeride yine. Bugün hasta kabul etmiyoruz, dedim; dinlemedi. Bekleyecekmiş. İçerde şimdi.

-Sacide, dedi kendi kendine konuşur gibi Tahir. Tamam, ben konuşurum onunla.” (s. 248)

***Geriye Dönüş Tekniği:**

“Şarköy’e geldiklerinin haftası olmadan, Güler Abla’ya köylülüğünü kanıtlamaya kalkmıştı Ayşe. Bir hışımla çıktığı ağaçta işi cambazlık gösterisine kadar vardırıncaya bir anda neye uğradığını şaşırıp ve kendisini yerde buldu. Yüzünün alt tarafı tümünden kan içindeydi.” (s. 35)

“Ayşe’nin de hastanelerle alışverişi hiç bitmedi, yalnız o yıl değil, sonraki yıllarda da sürdü. Tahir’in uzmanlıktan vazgeçip askere gitmesinden, askerlikten sonra Kuşadası’na atanmasından sonralara kadar.” (s. 129)

***Bilinç Akımı Tekniği:**

“Cavit’miş meğer yanında yatan, Tahir değilmiş. Gelmiş ve uzanmış yanına. Yorgunmuş çok. Çoktan gelmiş babası uyuyor hazır eski ev bu biz burada böyle iyi siz burada kalın benim yukarı çıkmam gerek nişanım gelmiş nişanlanmışlar demek Cavit’le Tahir de babasıymış aslında ne çok özlemiş Cavit’i (...) (s. 99)

“Gidiyorum işte duvarlarımı yıkmış tellerimi zincirimi bağlarımı koparmış salt bir sesin buyruğuna vermiş kendimi gidemezsin diyor bir yaşlı ses karşı konulmazlığı yıllarca karşı konulmamış olmasıyla onaylanmış yaşlı bir kadın sesi yalnız yapamazsın birini al yanına yalnız değilim artık almam kimseyi oradakiler de iyi insanlar (...) (s. 187)

SONUÇ:

Feyza Hepçilingirler'in, incelemiş olduğumuz *Tanrıkadın* isimli bu romanında idealist bir bayan olan Ayşe'nin, hayat tarzı ve siyasi düşünceleri anlatılmıştır. Bu hayat felsefesinin içinde evliliği yer vermeyen Ayşe, Tahir'i sevmiş ve karşılıklı olan sevgisini gerek hastalığı gerekse siyasi partisine olan bağlılığı yüzünden bitirmek mecburiyetinde kalmıştır. Romanda bu anlatının içinde Ayşe'nin, otobüs yolculuğu boyunca yanında oturan Kadın hakkında düşündükleri de anlatılmıştır. Böylece de anlatı içinde anlatı tekniği kullanılmıştır.

Romanın ana kahramanı Ayşe'dir. Ayşe'nin dışında da diğer kahramanlar yer yer ön plana çıkarılmıştır. Olayların büyük bir kısmı, Ankara, İzmir ve Çanakkale'de geçmektedir. Romanda 12 Eylül döneminde yaşananlardan söz edildiği için, anlatıda zaman 1990-1995 yılları arasında olmalıdır. Anlatının birinde 1. tekil kişi ve tekil bakış açısı kullanılırken; diğer anlatıda 3. tekil kişi ve Tanrısal bakış açısı kullanılmıştır. Anlatımın dili, sade ve akıcıdır. Anlatımda yer yer argo kelimelere de yer verilmiştir. Romanda montaj, iç monolog, tasvir, iç çözümleme, diyalog, anlatma-gösterme, geriye dönüş ve bilinç akımı teknikleri kullanılmıştır. En çok başvurulan teknik ise; iç çözümleme ve geriye dönüş tekniği olmuştur.

Roman, postmodern türünde yazılmıştır. Roman, dört bölümden oluşmaktadır. İlk üç bölümü beş kısımdan oluşurken; dördüncü bölüm üç kısımdan oluşmaktadır. Bölümler ve kısımlar arasında bir kopukluk vardır. Olaylar, kronolojik bir sırayla verilmemiştir. Anlatının sonuna geldiği zaman bütün taşlar yerine oturmaktadır. Romanda klasik yazım kurallarına uyulmamış ve şiir dili kullanılmıştır. Örneğin;

“

sonra

tekrar

dönülür

geriye

zamanımıza

doğru

bir kez

daha

geçilir

ışık

hızı” (s. 14)

“

karın

yalvarırım

beni yoğalttığını

saNırdım

çOĞalTıyorSun

İçim öYLe deRin öyLe büYük evRen

biLe sİĞdıRamaZ deRinLiğiMi

İÇİNe

KaDınıM

MuTluYum

ÇoK

nE

GüZeL” (s. 240)

Anlatıcı, yer yer kahramanıyla konuşmuştur:

“Tahir gerçekten giderse oyun bitmez mi? Hem niye Mustafa’yı bunca zengin olarak düşünüyorsun? İlahi Ayşe, senin gözün de az yükseklerde değilmiş hani! Orta halli bir ev kadını olmaya gönül indiremiyorsun da ille yüksek sosyetenin içinde mi hayal ediyorsun kendini? Şöyle de olabilir:” (s. 181)

GENEL BİR DEĞERLENDİRME:

Feyza Hepçilingirler’in incelemiş olduğumuz *Kırmızı Karanfil Ne Renk Solar?* ve *Tanrıkadın* isimli romanlarında Sibel ve Ayşe isminde iki idealist kadının yaşadıklarını anlatılmıştır. *Kırmızı Karanfil Ne Renk Solar?* isimli roman otobiyografik bir eserdir ve yazarımızın yaşadıklarıyla benzerlik taşımaktadır. Bu romanda Sibel, mesleğini kaybetmemek adına mücadele verir ve sonunda mesleğini kazanmayı başarır. Ayşe ise, solcu görüşe sahiptir

ve sol görüşü hayat felsefesi haline getirmiştir. Tahir'i seviyor olmasına rağmen, hem siyasi düşünceleri hem de sağlık sorunları nedeniyle ondan ayrılmıştır. Sibel, verdiği mücadeleyi kazanırken; Ayşe sevdiği adamı kaybetmiştir. Bu iki romanı karşılaştırdığımızda karşımıza şu sonuçlar çıkmaktadır:

*İki romanın da ana kahramanı kadındır. (Sibel ve Ayşe)

*Romanlarda 12 Eylül döneminde yaşananlar dile getirilmiştir.

*Olaylar arasındaki bağlantılar geriye dönüş tekniği ile sağlanmıştır.

*İki romanda ortak olan mekân İzmir'dir.

*Romanlarda, anlatı içinde anlatı tekniği kullanılmıştır.

*Romanların dili, sade ve anlaşılırdır.

*Romanlarda ortak olarak montaj, iç monolog, anlatma-gösterme, iç çözümleme, geriye dönüş, diyalog ve tasvir tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir.

*Romanlarda, hem 1. tekil kişi ve tekil bakış açısı hem de 3. tekil kişi ve Tanrısal bakış açısı kullanılmıştır.

* *Kırmızı Karanfil Ne Renk Solar?* isimli roman klasik türde yazılmıştır. *Tanrıkadın* isimli roman ise postmodern türde yazılmıştır.

**Kırmızı Karanfil Ne Renk Solar?* isimli romanda yazım kurallarına uyulurken; *Tanrıkadın* isimli romanda yazım kurallarına uyulmamıştır.

* *Kırmızı Karanfil Ne Renk Solar?* isimli roman beş kısımdan oluşmaktadır. *Tanrıkadın* isimli roman ise, dört bölümden oluşmaktadır. İlk üç bölüm, beş kısımdan oluşurken; dördüncü bölüm üç kısımdan oluşmaktadır.

2.2.3.TABLO 2

ROMANLAR	KONU	KİŞİLER	YER VE ZAMAN	ANLATICI-BAKIŞ AÇISI	ANLATIM TEKNİKLERİ	TÜRÜ
<i>Kırmızı Karanfil Ne Renk Solar?</i>	Sibel'in 12 Eylül döneminde açılan soruşturmalarda uğraşması ve mücadelesini kazanması	Sibel Haluk Özlem Ozan Hayriye Hanım Gönül Aslı Hülya Yalçın Fevziye Hanım Birsen Dekan Akın Huriye Hanım Faik Metin Aykut Hıncal Yavuz	İzmir, Trabzon, İstanbul A.z. 9-10 ay O.z. 25-30 yıl Olaylar 12 Eylül döneminde yaşanır.	1.tekil ve 3. tekil kişi Tekil bakış açısı ile gözlemci anlatıcının bakış açısı ve Tanrısal bakış açısı	Montaj İç diyalog İç monolog Anlatma-gösterme İç çözümleme Geriye dönüş Leitmotiv Diyalog Tasvir	Klasik
<i>Tanrıkadın</i>	Ayşe'nin, üç yıldır görüşmediği Tahir'in kendisini çağırması üzerine Çanakkale'ye gitmesi ve yolda geçmişte yaşadıklarını anımsaması	Ayşe Tahir Kadın Zehra Sacide Mustafa Yüksel Selma Rüştü Nurhayat Güler Müjgan	Ankara, İzmir, Adıyaman, Şırnak, Çanakkale, Nevşehir, Sarıkamış A.z. 15-20 yıl O.z. 35-40 yıl	1.tekil ve 3. tekil kişi Tekil bakış açısı ve Tanrısal bakış açısı	Montaj, İç monolog, Tasvir, İç çözümleme, Diyalog, Anlatma-gösterme, Geriye dönüş, Bilinç akımı	Postmodern

2.3.ÇOCUK ESERLERİ

2.3.1. HARFLERİMİZİN GİZLİ DÜNYASI

*Harflerimizin Gizli Dünyası*²⁶⁹, Feyza Hepçilingirler'in yayımlanmış olduğu ilk çocuk romanıdır. Bu romanda, Pelin'in yeni ülkeler keşfetmeyi istemesi, bu ülkelere gitmek için herkesten gizli uçan daire yapması ve Abece ülkesine gitmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Pelin, yuvaya gidip gelmekten sıkılmıştır. Yeni ülkeler, yeni yerler keşfetmek ister. Her gün aynı yerlere gitmek ona heyecan vermez. Yeni yerlere gidebilmek için uçan daire yapmaya karar verir. Uçan dairesini annesinden gizli yapar. Onu oluşturabilmek için evde bulduğu ne varsa onları kullanır. Annesinin eski halısını, eski oyuncaklarını, masanın eskimiş ayağını, babasının alet çantasında bulunan araç gereçleri... Annesi, onu yuvadan almaya geldiğinde çok heyecanlanır. İlk defa eve giderken, bu kadar mutlu olmuştur. Bunun sebebi ise, eve gittiği zaman uçan dairesinin son parçasını da takacak olması ve artık uçan dairesinin kullanıma hazır olacak olmasıdır. Eve gittikleri zaman annesi, akşam yemeğinden önce kahvaltı yapmak isteyip istemediğini sorar. Pelin'in acelesi vardır. Tok olduğunu söyleyip odasına gider. Elinde sınıksız tuttuğu somonu öperek uçan dairesine takar. Uçan daire çalışmaz. Aslında böyle bir şeyin çalışmayacak olduğunu o da düşünür; ama çalışmasını çok ister. Babasının alet çantasını getirip bütün vidaları tekrardan öperek uçan daireye tutturur. Artık çalışacağından emindir. Kendisi gittiğinde annesi onu merak etmesin diye, annesinin yanına gidip biraz uyuyacağını söyler. Yatağına da yastıklarını koyar. Annesi, odaya geldiğinde onun uyuyor olduğuna inanmasını ister. Sonra balkon kapısını açar. Uçan dairesinin son parçasını takınca hareket edeceğini düşünür. Parçayı takarken gözlerini yumar. Uçan dairesinin hareket ettiğini hisseder; fakat bunun hayal mi gerçek mi olduğunu anlayamaz. Gözlerini açmamakta direnir. Uçan daire hareket etmiş ve bulutların üzerinde uçuyordur. Pelin, bulutların arasında bir ses duyar. Bu sesin uçağa ait olacağını düşünür ve kendisine çarpmasından korkar. Duyduğu ses, uçağın sesi değildir ve bu Pelin'i rahatlatır. Sonunda uçan dairesi alçalır ve bir ülkeye iner. Etrafında küçük küçük canlılar dolanıyordur. Pelin, kendisinin insan olduğunu, yeni ülkeler keşfetmek için yola çıktığını anlatır ve geldiği yerin neresi olduğunu sorar. Küçük canlılar ilk başta ona gülerler. Anlattıkları, onlara saçma gelmiştir. Pelin, Abece ülkesine gelmiştir. Çevresinde dolananlar da küçük harflerdir. Onların

²⁶⁹ Feyza Hepçilingirler, *Harflerimizin Gizli Dünyası*, 4. Baskı, Çınar Yayınları, İstanbul, 2009.

içinde Pelin'e en yakın davranan, Küçük Yumuşak olmuştur. Pelin ve diğer küçük harfler oyunlar oynarlar. Harfleri, aileleri çağırma başlarken Küçük Yumuşak ve Pelin'de, Yumuşaklar'ın evine giderler. Yumuşak, Pelin'i ailesiyle tanıştır. Pelin'i çok iyi karşılarlar. Dede Yumuşak, Pelin'in bugün onlarda kalacağını annesine haber vermiştir. Yemek yedikten sonra, Dede Yumuşak, Pelin ve Küçük Yumuşak ile konuşur. Pelin'e bu harfler dünyasının nasıl kurulduğunu, onları bu ülkeye getirenin Atatürk olduğunu, bir süre Arap harfleriyle mücadele etseler de bu mücadeleyi onların kazanmış olduğunu anlatır. Bu sırada Pelin'in uykusu gelmiştir. Diğer Küçük Yumuşaklar'ın odasında Pelin'e de yatak hazırlar, Anne Yumuşak. Pelin ve Küçük Yumuşak yataklarına yatıp Dede'nin masalını dinlerler. Masalın sonunu duyamadan da uyurlar. Sabah Küçük Yumuşak, Pelin'i görmek istediği A'ya götürür. Pelin, harflerden sadece onu biliyordur ve onu merak etmiştir. Abece ülkesinin yöneticisi olan A'ya ulaşmak zor olmuştur. Uzun yolun ardından, kapıdan duran korumalara laf anlatmak kolay olmamıştır. Sonunda A, onlarla konuşmayı kabul eder. Pelin'in insan olduğunu öğrenince de onu memnun etmek için çaba harcar. A, Pelin'i gezdirmeleri için özel arabasını hazırlar. Küçük Yumuşak ve V amca, Pelin'i diğer yönetici olan B ve C ile tanıştır. Daha sonra E teyzeye giderler. Oradan da V amca onları ünsüzlerin mahallesine geri getirir. Artık dönüş vakti gelmiştir. Küçük Yumuşak, Pelin'den ayrılmak istemez. Pelin de onları çok sevmiştir ve ayrılacak olmasından dolayı o da üzülür. Tekrar geleceğini söyleyip uçan dairesine biner. Yukarıdan onlara son kez bir daha bakar.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

- *Pelin'in, yuvaya gidip gelmekten sıkılması ve yeni ülkeler keşfetmek istemesi.
- *Yeni ülkeler keşfetmek için Pelin'in, uçan daire yapması.
- *Pelin'in, uçan daireyi çalıştırmayı çok istemesi ve gözlerini kapayıp son parçayı takması.
- *Gözlerini açmaktan korkan Pelin'in, uçan dairesinin hareket ettiğini hissetmesi.

Gelişme:

- *Pelin'in, uçan dairesiyle bulutlara yükselmesi.
- *Uçan dairenin, alçalması ve bir yere inmesi.
- *Pelin'in etrafını, küçük canlıların çevirmesi.

- *Pelin'in, onlardan orasının Abece ülkesi olduğunu öğrenmesi.
- *Pelin'in, küçük harflerle oyun oynaması.
- *Küçük Yumuşak'ın, Pelin'e yakın davranması ve onu evine götürmesi.
- *Pelin'in, o gece Yumuşak'ın ailesinde kalması.
- *Ertesi günü Küçük Yumuşak'ın, Pelin'i A'ya götürmesi.
- *A'nın, Pelin'in insan olduğunu öğrenince ona iyi davranması.
- *A'nın emriyle, V Amca'nın Pelin'i ve Yumuşak'ı gezdirmesi.
- *Pelin'in, B'yi, C'yi ve E Teyze'yi ziyaret etmesi.
- *V Amca'nın, Pelin'i ve Yumuşak'ı ünsüzlerin mahallesine geri getirmesi.

Sonuç:

- *Pelin'in, dönmek istemesi ve Yumuşak'ın bu duruma üzülmesi.
- *Pelin'in de onlardan ayrılmak istememesi.
- *Pelin'in, uçan dairesine binmesi ve yukarıdan son kez Yumuşak ve ailesine bakması.

KİŞİLER:

Bu romanın ana kahramanı Pelin'dir. Diğer öne çıkan kahramanlar ise; Pelin'in Annesi ve Küçük Yumuşak "ğ"dir.

Pelin:

Yuvaya gider. Okuma-yazma bilmez. Dört-beş yaşlarında olmalıdır. Hayalperesttir. Anne ve babasını kaybetmekten çok korkar. Yuvada arkadaşının biri annesi tarafından unutulunca, Pelin de yuvada unutulmaktan korkmaya başlar. Hep mavi gözleri ve sarı saçları olmasını istemiştir. Bir gün olacağına da gerçekten inanır. Pamuk Prenses olmaya özenir. Büyümekten ve abla olmaktan hoşlanır. Bir isteği olduğunda, onda inat eder ve ondan vazgeçmez. Pek iştahlı bir çocuk değildir. Annesinin, uğraşlarıyla yemek yer. Küçük ve güçsüz görüldüğü için, bu davranışı yüzünden üzüntü duyar ve yanlış yaptığını inanır.

Pelin'in Annesi:

Çalışan bir bayandır. Her zaman acelesi vardır. Hayatı, koşuşturma içinde geçer.

Küçük Yumuşak “ğ”:

Abece ülkesinde, Pelin’e en yakın davranan harftir. Başındaki şapkadan rahatsız olur ve onu sürekli cebinde taşır. Pelin’i sever ve ona bütün harfleri tanıtır. Pelinde, kendisini çok sever ve ondan ayrılmak istemez. Seneeye, o da büyük olan diğer harfler gibi sürekli olarak yazı üretim merkezinde çalışacaktır.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, ilk önce yuvada ve Pelin’in evinde geçmektedir. Daha sonra ise, Abece ülkesi ve harflerin evlerinde geçer. Yazı üretim merkezinin de mekân olarak sözü edilmektedir. Anlatma zamanı ise; yaklaşık bir-iki gündür.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından ve Tanrısal bakış açısıyla anlatılmıştır.

“Bu düşünceyle titredi Pelin. Hemen uçandairesine binip kaçmak geldi aklına. Ama küçük yaratıklar halkayı bozmuş, Pelin’e doğru gelmeye başlamışlardı bile. Yüzlerinde, kendisine kurdukları ölüm tuzağının izlerini aradı; ama bulamadı. Çok dostça görünüyordu yüzleri.” (s. 27)

MESAJ:

Romanda, çocuklara Latin alfabesinin, Atatürk tarafından getirilmiş olduğu anlatılmaktadır. Latin harflerinin, Arap harfleriyle mücadele ettiklerini ve sonunda da Latin harflerinin kazandığı anlatılır. Romanda, “Bu işin sırrı, yaptığıma güvenmekten ve en iyisini başaracağıma duyduğum inançtan başka şey değil.” (s. 62) sözüyle çocukların, kendilerine güvenmeleri ve bu güvenle de başaramayacakları bir şeyin olmadığı ifade edilmiştir. Aynı zamanda mutlu olabilecekleri bir işi yapmaları da anlatılmıştır. Pelin’in, zayıf ve güçsüz görünmesinden dolayı duyduğu pişmanlık, annesini dinlemeyip yeterince yemek yememesine bağlanmıştır. Böylece çocuklara, ancak yeterince yemek yiyerek büyüyüp, güçlenecekleri anlatılmıştır.

DİL VE ÜSLUP:

Anlatımın, sade ve açıktır. Cümleler kısadır. Genellikle devrik cümleler kullanılmıştır. Yuvaya giden çocuklara hitap edildiği için, o yaştaki çocukların anlayabileceği ifadeler yer verilmiştir. Genellikle iç çözümleme tekniğine yer verilerek, Pelin'in düşünceleri ve yapmak istedikleri açıkça ifade edilmiştir.

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Harflerimizin Gizli Dünyası isimli bu eserde iç çözümleme, anlatma-gösterme, geriye dönüş, diyalog, tasvir ve montaj teknikleri kullanılmıştır.

***İç Çözümleme Tekniği:**

“Neden sevmediğini sormadı Pelin. Yumuşak’ı kızdırmaktan korkuyordu. Yumuşak’ın karşıdan gelmekte olan şişman bir harfe baktığını görünce, o da dönüp baktı. Sanki tanıyordu bir yerden; ama çıkaramıyordu.” (s. 33)

***Anlatma-Gösterme Tekniği:**

“ ‘İşte geldik bile.’ dedi Yumuşak ve iki geniş basamakla çıkılan bir kapıyı çaldı.

‘Kapıyı ne kadar geniş yapmışlar görüyorsun, değil mi?’ dedi Pelin’e.

‘Neden?’ dedi Pelin.” (s. 43-44)

***Geriye Dönüş Tekniği:**

Romanda Dede'nin, Pelin ve Küçük Yumuşak “ğ”ye anlattığı masal, geçmişte teyzesi olan G'nin başından gelmiş olaylardır. (s. 58-63)

***Diyalog:**

“ ‘Tekrar gelecek misin?’

‘Niye gelmeyeyim? Beni burada istemiyor musun yoksa?’

Yumuşak mahcup mahcup gülümsedi.

‘İstemez olur muyum hiç? Ama insanların buraya gelmesi pek âdet değildir de...’” (s.

73)

*Tasvir:

“Bir süre daha yürüdüler. Ağaçlık yola çıkmaya çok az kalmıştı artık. Buradan Y’nin evi de olanca albenisiyle görünüyordu. Üç katlı ve çok gösterişli bir yapıydı. Bu öğle sıcağında bile pancurları sıkı sıkı kapatılmıştı. Mermer merdivenlerle çıkılan yüksekçe bir kapısı vardı. Merdivenin iki yanı oymalı tırabzanlar ve onlara sarılmış sarmaşıklarla çok gösterişliydi. (...).” (s. 83-84)

*Montaj:

“Ben minik bir yumuşak g’yim

Aklım fikrim oyunda

Harf kardeşlerimi severim

Yerim onların yanında

Sevgili insanoğlu

Sana içim ısındı

Göster bana yüzünü

Göreyim doya doya (s. 95)

SONUÇ:

Feyza Hepçilingirler’in, incelemiş olduğumuz *Harflerin Gizli Dünyası* isimli bu eseri, harfleri daha yeni yeni tanımaya başlayan çocuklar için yazılmıştır. Romanda Pelin, harflerin yaşadığı yere gider ve bütün harfleri orada tanır. Hem büyük harfleri hem de küçük harfleri görür. Küçük harflerle arkadaş olur ve onlarla oyunlar oynar. Bu eserde, Pelin’in yaptığı gezi aracılığıyla harflerimiz, çocuklara tanıtılmıştır. Sadece harflerimiz tanıtılmakla kalmamış, Latin harflerine nasıl geçtiğimiz, önceden hangi harfleri kullandığımız da anlatılmıştır. Ayrıca ünlü harfleri ve işlevlerinin neler olduğu, aynı şekilde ünsüz harflerin de hangileri olduğu ve kullanılışları anlatılmıştır. Ünsüzlerin sayıca çok olmalarına rağmen, işlev bakımından ünlülerin daha değerli olmasıyla, onların ikinci planda kaldıkları ifade edilmiştir. Yumuşak “ğ”nin, en talihsiz harf olduğu, başındaki şapkadan dolayı duyduğu üzüntü, şapkasını takmak istenmemesi ve sürekli şapkasını cebinde taşımak zorunda kalmasıyla gösterilmek istenilmiştir.

Romanın dili, sade ve açıktır. Genellikle devrik cümlelerin kullanılması ilgi çekicidir. Kelimeler, hitap edilen yaştaki çocukların anlayabileceği türdendir. Romanda çocuklara kendilerine güvenmeleri, yeterince yemek yemeleri, annelerinin sözlerini dinlemeleri konusunda da mesajlar verilmiştir. Romanda, anlatılanlar çeşitli başlıklara ayrılmıştır. Örneğin; Dost, Yapışık İkizler, Ğ Ailesi, Y'nin Evi, A Karşınızda... vb. Bu başlıkların üzerinde de konuyla ilgili resim bulunmaktadır. Bu resimler aracılığıyla anlatım, daha anlaşılır hale getirilmiştir. Romanda iç çözümleme, anlatma-gösterme, geriye dönüş, diyalog, tasvir ve montaj teknikleri kullanılmıştır. En çok kullanılan teknik ise, iç çözümleme ve anlatma-gösterme tekniği olmuştur. Yer yer tasvirlerle de yer verilmiş ve yapılan bu tasvirlerle, anlatılmak istenen mekânlar resmedilmiştir.

İncelediğimiz bu eserin ilk üç baskısı *Uçtu Uçtu Pelin Uçtu* ismiyle yayımlanırken, daha sonra eserin ismi değiştirilerek *Harflerimizin Gizli Dünyası* adıyla yayımlanmıştır.

2.3.2.YA ARMUT AĞACI OLURSAM?

*Ya Armut Ağacı Olursam?*²⁷⁰Feyza Hepçilingirler'in, yayımlanmış olan ilk çocuk öyküsüdür. Bu öyküde, tatilde Onur'un, ablasıyla birlikte dayısının çiftliğine gitmesi, çiftlikte merak ettiği birçok şeyi öğrenmesi ve tatil bitip okul başlayınca aşı olacaklarını öğrenmesiyle çiftlikte aşılana ağacı gördüğü için kendisinin de ağaç olacağından korkması anlatılmaktadır.

ÖZET:

Onur ve ablası, tatilde dayılarının çiftliğine giderler. Onur, daha önce hiç çiftlik görmemiştir. Çiftlikte, resimlerini gördüğü ya da televizyonda izlediği hayvanları görünce şaşırır. Merak ettiği ve keşfetmek için can attığı birçok şey çiftlikte vardır. Halis Kâhya, Onur'a merak ettiklerini açıklamaya çalışır. Onur, bir gün ağacın aşılacağını görür. Ağaca aşının yapılması, onun dikkatini çeker. Tatil bitince ablasıyla birlikte eve döner. Evde, annesi ile Lale teyzesinin insanlara da aşının yapılması gerektiği hakkında konuşurlarken duyar. Bir hafta sonra okula gittiğinde, arkadaşlarından verem aşısı olacaklarını öğrenir. Onur, aşının ne olduğunu çiftlikte öğrendiği için, verem aşısı diye onu kandırmalarını istemez. Akşam yemekten sonra ablasına, onunla özel bir konu hakkında konuşmak istediğini söyler. Onur ve ablası, birlikte odaya girerler. Onur, verem aşısı olacaklarını; ama çiftlikte gördüğü kadarıyla yapılan aşılardan, armut ağacı olunduğunu ve kendisinin de armut ağacı olmaktan korktuğunu anlatır. Ablası, bu korkusuna güler ve ona aşı olduktan sonra nasıl ağaca dönüşeceğini anlatır. Onur, kafası karışmış halde odadan çıkar. Sonra ablasının, anne ve babasıyla bu konuyu konuştuğunu ve onların aralarında güлüşüklerini duyar, çok üzülür. Ertesi gün okulda öğretmeni, aşının ne olduğunu ve niçin yapılması gerektiğini anlatır. Onur ve arkadaşları, aşı olur. Okul çıkışı Onur, ailesine ders vermek için eve değil arkadaşına gider. Amacı ailesinin, kendisini merak etmelerini sağlamaktır. Hesaplayamadığı tek nokta, arkadaşının annesinin arayıp annesine haber verebileceği ihtimalidir. Onur'un annesi, Onur'u almaya gelir. Onur, annesiyle birlikte gitmek istemez. Çünkü Onur'a göre, ailesi onu sevmiyordur ve ona gülüyorlardır. Annesi, Onur'u kucağına oturtup, onunla konuşur. Aşının ne olduğunu, neden yapıldığını, ağaçlara yapıldığı gibi insanlara da aşının yapıldığını, aşının daha sağlıklı insanlar olmamızı sağladığını anlatır. Bunu da Lale teyzesiyle konuştukları konu üzerinden örnek vererek anlatır. Kaya ağabeyinin, okumayı sevmediğini onun için de aşılama gerektiğinden bahseder. Bu durumun da bir çeşit aşılama olduğunu, insanları daha iyi ve daha nitelikli hale

²⁷⁰ Feyza Hepçilingirler, *Ya Armut Ağacı Olursam?*, Toprak Kazanımlar Dizisi, , Ege Basım, 2007.

getirdiğini anlatır. Onur, tüm konuşulanları anlamış gibi gözüксе de aslında biraz kafası karışmıştır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

- *Tatilde Onur'un ve ablasının çiftliğe gitmeleri.
- *Çiftlikte Onur'un, merak ettiği her şeyi öğrenmesi.
- *İlgisini, en çok ağaca yapılan aşının çekmesi.
- *Tatil bitip Onur'un ve ablasının eve geri dönmesi.

Gelişme:

- *Onur'un evde, annesi ve Lale teyzesinin insanlara yapılan aşı hakkında konuştuklarını duyması.
- *Bir hafta sonra okulda arkadaşlarından, verem aşısı olacaklarını öğrenmesi.
- *Armut ağacı olmaktan korktuğu için bu konuda ablasına danışması.
- *Ablasının, anne ve babasına bu konuyu anlatıp birlikte gülmeleri ve Onur'un bunu duyup üzülmesi.
- *Ertesi gün okulda, Onur ve arkadaşlarının aşı olması.

Sonuç:

- *Onur'un, ailesine ders vermek için okul çıkışında eve değil arkadaşına gitmesi.
- *Arkadaşının annesinin, Onur'un annesini arayıp Onur'un orada olduğunu haber vermesi.
- *Annesinin gelip Onur'u alması.

KİŞİLER:

Bu öykünün ana kahramanı Onur'dur. Diğer öne çıkan kahramanlar ise, Onur'un Annesi ve Pınar'dır.

Onur:

İlkokul birinci sınıf öğrencisidir. Meraklı bir çocuktur. Her şeyi sorup öğrenmek ister. Kendisine gülündüğünü görünce, üzülecek kadar hassastır.

Pınar:

Onur'un ablasıdır. Kardeşini anlamaya çalışmaz. Onun korkularına bir çözüm bulmak yerine, onu daha çok korkutur. Ayrıca sır tutmasını bilmez. Kardeşinin, söylediklerini anne ve babasıyla paylaşıp, kardeşiyle alay eder.

Onur'un Annesi:

Bilgili bir bayandır. Oğlunun üzüldüğünü görünce, onu kucağına oturtup onunla konuşur. Örnekler vererek, çocuğuna açıklama yapar. Çocuklarını sever ve onlarla ilgilenir.

YER VE ZAMAN:

Olaylar ilk başta Onur'un dayısının çiftliğinde geçmektedir. Daha sonra Onur'un evinde, okulunda ve arkadaşının evinde geçer. Anlatma zamanı ise, yaklaşık iki-üç ay olmalıdır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar, 3. tekil kişi tarafından ve Tanrısal bakış açısıyla anlatılmıştır.

“Çiftlikteki yaşam son derece ilginçti Onur için. Okul tatilinden yararlanarak ablası Pınar'la birlikte gelmişlerdir. Çiftlik dayılarınındı; ama Onur ilk kez bir çiftlik görüyordu.” (s. 4)

ANLATIM TEKNİKLERİ:

Ya Armut Ağacı Olursam? isimli bu öyküde, anlatma-gösterme ve iç çözümleme tekniği kullanılmıştır.

*Anlatma-Gösterme Tekniği:

“-Söyle bakalım, dedi Pınar.

-Aşı yapılan ağacı anımsıyor musun, diye sordu Onur.

-Aşı mı? Ağaç mı? Ne ağacı? Ay, saçmalıyorsun yine, diye sinirlendi Pınar.” (s. 12)

***İç Çözümleme Tekniği:**

“Kendisiyle alay eden ailesine nasıl ders vereceğini bilemedi Onur. Aklına gelen en iyi şey, okul çıkışında arkadaşı Barışların evine gitmek oldu. Böylece merak edeceklerdi onu. Alay ettiklerine pişman olacaktı.” (s. 22)

DİL VE ÜSLUP:

Anlatım, sade ve akıcıdır. Kullanılan kelimeler, çocukların anlayabileceği kelimelerdir. Öyküde daha çok anlatma-gösterme tekniğine başvurulmuş, böylece anlatılmak istenilenler bu teknik aracılığıyla verilmiştir. Kurulan cümleler, kısa ve devrik cümlelerdir.

“Çiftlikte yaşam son derece ilginçti Onur için.” (s. 4)

“Onur tam kapıdan girmek üzereydi o sırada.” (s. 19)

“Daha fazla dinlemedi Onur.” (s. 20)

SONUÇ:

Feyza Hepçilingirler’in incelemiş olduğumuz *Ya Armut Ağacı Olursam?* isimli bu öyküsü, sekiz yaş ve üzeri çocuklar için yazılmıştır. Öyküde ağacı aşılanırken gören Onur’un, yapılan her aşı ile ağaca dönüşüleceğini düşünmesi ve aşı olduktan sonra ağaca dönüşmesinden dolayı duyduğu korku anlatılmaktadır.

Öyküde verilmek istenen mesajlar, kitabın sonunda yer alan sorularda mevcuttur. Beşinci ve altıncı sorularda, sır tutmak ve okuma alışkanlığı ile ilgili sorular sorulmuştur. Öyküde Onur, ablasına güvenip ona sırrını söylemiştir. Ablası da, odadan çıktığı gibi bu sırrı anne ve babasına söylemiş, üstelik kardeşiyle alay etmiştir. Öyküde yapılan bu davranış eleştirilmiştir. Eğer bir kişi size güvenip sırrını söylese, sizin de bu sırrı saklamanız gerektiği vurgulanmıştır. Aynı zamanda öyküde, okumayı sevmeyen Kaya’nın varlığıyla, okuma alışkanlığının ne kadar önemli olduğu da anlatılmak istenilmiştir. Okuma alışkanlığıyla daha iyi ve daha nitelikli bireyler olunabileceği vurgulanmıştır. Böylece de çocuklara sır tutmak ve kitap okuma alışkanlığı konusunda mesaj verilmiştir.

Öyküde, her sayfada anlatılanların hem Türkçesi hem de İngilizcesi bulunmaktadır. Böylece çocukların İngilizce öğrenmesine de katkıda bulunulmuştur. Her sayfada yer alan resimler, anlatılanların daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır. Kitapta yer alan resimler, anlatılanların önemli kısımlarına işaret eder. Örneğin; aşı yapılan bir ağaç, Onur'un armut ağacına nasıl dönüşebileceğinin resmi, ablası ile anne ve babasının odada gülüşmeleri çizilmiştir. Kurulan cümleler kısa ve anlaşılırdır. Öyküde dikkat çeken ise, devrik cümlelerin sık sık kullanılmış olmasıdır. Kitabın sonunda yer alan sorularla, anlatılanların ne derecede öğrenilip öğrenilmediği, verilmek istenen mesajın ne kadar anlaşıldığı sorgulanmıştır.

2.3.3.ÇİRKİN PRENSES

2.3.3.1. ÇİRKİN PRENSES (MASAL)

Feyza Hepçilingirler'in, *Çirkin Prenses*²⁷¹ isimli bu eseri, hem masal hem de tiyatro türünde yazılmıştır. Hepçilingirler'in yayımlamış olduğu ilk masal olan bu eserde, uzun yıllar çocukları olmayan kral ve kraliçenin, bir kızlarının olması ve kızlarının çirkin, söz dinlemez, herkese karşı gelen biri olması sonucunda, ülke yönetiminin bu kıza değil, halkın seçtiği birine bırakılmasına karar verilmesi anlatılmaktadır.

ÖZET:

Kral ve Kraliçe'nin, uzun yıllar çocukları olmamıştır. Sonunda Kraliçe hamile kalır. Kral, bu habere çok sevinir. Hemen halkına ziyafet verir. Onları yedirir, içirir, hayır dualarını alır. Dört mevsim geçtikten sonra kızları dünyaya gelir. Halk, Prenses'in dünyaya gelmesinden dolayı mutlu olur. Kutlamalar yaparlar. Halktan kimse daha Prenses'i görmemiştir ve onlar Prenses'i dünyalar güzeli ve çok akıllı olarak hayal ederler. Aslında Prenses çok çirkindir. İnsan dışı bir varlığa benziyordur. Yine de annesinin ve babasının gözünde kızları bir tanedir. Prenses, bir türlü doymak bilmez. Kral, kızını doyurabilmek için halkını aç bırakmaya başlamıştır. Sonunda çobanlar, Prenses'e süt taşımaktan kendi çocuklarına bile içecek süt bulamadıklarını söylerler. Kral bunlara pek kulak asmaz. Şimdi de kızının iyi bir eğitim almasını ister. Bunun için de saraya kendi alanında uzman hocalar, işe alınmak için gelirler. Kraliçe onlarla ilgilenir. Prenses hocalarını hiç dinlemez, derslerine çalışmaz, hocalarını korkutup kaçıtır ya da onlara saldırır. Hocaları ise, bu durumu Kral'a anlatamazlar. İşe girebilmek için çok uğraşmalarına rağmen, şimdi de canlarını kurtarabilmek için işten kovulmaya çalışırlar. Bir gün Kral, kızının bilgisini ölçmek ister. Prenses, bu duruma tepki verince ters giden bir şeylerin olduğunu anlar. Derslerin, taht odasında yapılmasını emreder ve tahtının arkasına geçip olabilecekleri izlemek ister. Gördüklerinden dolayı gözlerine inanamaz. Kızının, hocalara olan davranışı onu hayal kırıklığına uğratar. Diğer derse Kraliçe'yi de çağırır. Birlikte tahtın arkasından kızlarını izlerler. Kraliçe de yıkılır. Ne yapacaklarını bilemezler. Ülkeyi bu kadar acımasız birine bırakamayacaklarına inanırlar. Yaşlı olduklarından dolayı tekrar çocuklarının olması söz konusu değildir. Çözüm, müzik hocasından gelir. Kral ve Kraliçe'ye, yöneticinin ille Prenses ya da Prens'in olması gerekmediğini, demokrasiyle halkın seçeceği birinin de yönetici olabileceğini anlatır. Kral,

²⁷¹ Feyza Hepçilingirler, *Çirkin Prenses Masal*, 2. Baskı, Çınar Yayınları, İstanbul, 2010.

buna sevinir ve ülkede seçim yapılır. Prenses de artık nazının geçeceği kimse olmadığını anlayınca yaramazlıklarından vazgeçer. Uslanır ve güzelleşmeye başlar.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Giriş:

- *Kral ve Kraliçe'nin uzun yıllar çocuklarının olmaması.
- *Sonunda Kraliçe'nin hamile kalması ve Kral'ın buna çok sevinmesi.
- *Kraliçe'nin bir kız çocuğu dünyaya getirmesi.

Gelişme:

- *Halkın, Prenses'in doğumunu kutlaması.
- *Prenses'in çok çirkin olması.
- *Prenses'in o kadar yemesine rağmen bir türlü doymak bilmemesi.
- *Kral'ın, Prenses'in iyi bir eğitim alması için hocalar tutması.
- *Prenses'in hocalarına kötü davranması.
- *Bu duruma şahit olan Kral ve Kraliçe'nin çok üzülmesi.
- *Ne yapacaklarını bilemeyen Kral ve Kraliçe'ye müzik hocasının yardım etmesi.

Sonuç:

- *Ülkeye, demokrasi yönetim şeklinin getirilmesi.
- *Artık kimseye nazının geçmeyeceğini anlayan Prenses'in, uslanması ve güzelleşmeye başlaması.

KİŞİLER:

Bu masalın ana kahramanı Prenses'tir. Diğer kahramanlar ise Kral, Kraliçe ve Hocalar'dır.

Prenses:

Tavşan dudaklı, karga burunlu, patates suratlı, eğri büğrü, çirkinlerin çirkinini bir yaratık gibidir. Yüzüne bir kez bakanın uykularını kaçıır. Pörtlek gözleri ve fırın gibi ağzı vardır. Bir türlü doymak bilmez. Hocalarına karşı acımasız davranır. Onların sözlerini hiç dinlemez. Masalın sonunda da prenses olamayacağını anlayınca uslanır ve güzelleşmeye başlar.

Kral-Kraliçe:

Uzun yıllar çocukları olmaz. Kızları olunca da onu, el üstünde büyütürler. Kızlarını olduğu gibi değil, görmek istedikleri gibi görürler. Sonunda da gerçekleri görünce çok üzülürler. İkisi de yaşlıdır. Adaleti savunurlar. Halkı sevdikleri için de ülkeye, onlar için daha faydalı olabilecek demokrasi yönetimini getirirler.

Hocalar:

Prenses'in, iyi bir eğitim alması için işe alınmışlardır. Çoğu, Prenses'e daha fazla dayanamayıp sarayı terk eder. İçlerinden müzik hocası, Kral ve Kraliçe'ye akıl verip ülkeye demokrasinin gelmesini sağlar.

YER VE ZAMAN:

Olaylar, Kral'ın sarayında geçmektedir. Anlatma zamanı, yaklaşık on beş-yirmi yıldır.

ANLATICI-BAKIŞ AÇISI:

Olaylar 3. tekil kişi ve Tanrısal bakış açısıyla anlatılmıştır.

“Kralın istediği ziyafet sofraları tez zamanda kurulmuş. Halk o zamana dek yemediği, varlığını bilmediği, adını bile duymadığı yemeklerden bol bol yemiş, tadını tatmadığı içeceklerden doyuncaya kadar içmiş.” (s. 8)

MESAJ:

Masalda, bir ülkeyi yönetenlerin ille de prens ya da prenses olması gerekmediği söylenilmiştir. Aynı zamanda masalın sonunda demokrasiye inananlara atıfta bulunulmuştur.

Yani bir ÷lke için yaralı olan yönetim Şeklinin demokrasi olduğu konusunda çocuklara mesaj verilmiştir. Babadan ocuğa geçen yönetim Őekli eleŐtirilip, demokrasi vlmŐtir.

DİL VE ÜSLUP:

Masalın, dili sade ve akıcıdır. Masallarda olması gereken giriş ve sonuç kısımlarına bu masalda da uyulmuŐtur. Benzetmeler ilgi çekicidir. Nesnelerin sıfatları yer değiştirmiştir. Örneğin;

“balıklar havada uçar, kuşlar denizde yüzerken, fillerin kanatları, kartalların hortumu varken, (...) develerden kervan, ırmaklardan urgan, bulutlardan yorgan yapmak” (s. 5)

Kurulan cümleler, kısa ve devriktir.

2.3.3.2.ÇİRKİN PRENSES (TİYATRO OYUNU)

Feyza Hepçilingirler'in, *Çirkin Prenses*²⁷² isimli bu tiyatro oyununda, yukarıda incelemiş olduğumuz masalın konusuyla aynıdır. İki kız, üç erkek oyuncu bir oyun oynamak isterler ve “*Çirkin Prenses*” masalını oyunlaştırırlar. Oyun 2 perdeden oluşmaktadır. İlk perde de iki ara müzik bulunurken; ikinci perdede ara müzik yoktur.

Oyunun konusu ve olay örgüsü, masal ile aynı olduğundan bu bölümde bu kısımlar tekrar ele alınmayacaktır. Oyunda bulunan **düğüm**ler; prensesin iştahının önüne geçilemezse halkın kıtlığa doğru gidip gitmeyeceği, prensesin hocalarına gösterdiği kötü davranışları kralın öğrenip öğrenmeyeceği, prensesin uslanıp uslanmayacağı merak edilen unsurlardır. Oyunun **doruk** noktası ise kralın, kızının ne seviyede olduğunu öğrenmek için onu yanına çağırması ve kızının gelmek istemeyip sorun çıkartmasıyla başlar. Kızının bu davranışından şüphelenen kral, kızının derslerini gizlice izlemeye başlar ve tüm gerçekleri öğrenir. Böylece **çözüm** bölümü başlamış olur.

KİŞİLER:

Bu oyunun oyuncularını Alper, Afşin, Noyan, Pelin ve Hülda'dır.

Alper:

Kral rolündedir. Arkadaşlarını oyun oynamaya o teşvik eder. Oyun başlamadan önce seyirci çocuklara, oyunun şarkısını öğretir. Üzerinde kral giysileri vardır.

Afşin:

Oyun başlamadan önce atasözü söylemekte ısrar eder. Oyunun oynanmasına da ilk başta karşı çıkar. Daha sonra oyunda, II. uşak kılığıyla bulunur ve bakıcıbaşı, gezdiricibaşı, içiricibaşı gibi küçük rollerde oynar. Aynı zamanda müzik öğretmenidir.

Noyan:

Oyun başlamadan önce bilmece sormak ister. Birkaç bilmeceyi, izleyici çocuklara sorar. Yanıtını alamayınca, kendisi yanıtlar. Oyunda, uşak rolündedir.

²⁷² Feyza Hepçilingirler, *Çirkin Prenses Tiyatro Oyunu*, 2. Baskı, Çınar Yayınları, İstanbul, 2010.

Pelin:

Oyun başlamadan önce masal anlatmak ister. Bir masalı oynamaya karar verdiklerinde ise, prenses rolünü üstlenir. Çirkin Prenses'i oynadığı için, yüzünde maske vardır.

Hülda:

Oyunda, kraliçeyi oynar.

DEKOR:

1.perdede sahnede taht vardır. Bir masa ve birkaç sandalye bulunur. Saray dekoru verilmek için parlak, yıldızlı kâğıtlardan yararlanır. Gözalcı ama hafif ve ucuz eşyalar kullanılır. 2. perdede kullanılan dekor, ilk sahnede kullanılanlarla aynıdır.

ZAMAN:

Oyunda zaman kronolojik olarak ilerler. Vaka zamanı ise, on yedi yıldır.

SONUÇ:

Feyza Hepçilingirler'in, incelemiş olduğumuz *Çirkin Prenses* isimli bu eserin bir bölümünde masal yer alırken; diğer kısmında tiyatro oyunu yer almaktadır. Masalın da oyunun da konusu aynıdır. Uzun yıllar çocukları olmayan kral ve kraliçenin, bir kızları olur ve bu kızları çirkin, doymak bilmeyen ve herkese kötü davranan bir kız olur. Kralın, kızının neler yaptığının fark ettiğinde ise, ülkeyi ona bırakmaktan vazgeçip demokrasi yönetimine yönelir. Böylece bu eserde çocuklara şımarık, kötü huyları olan prensesin yaptıklarından dolayı cezalandırılıp tahta geçirilmemesiyle uslu çocuk olmaları öğütlenilmiş aynı zamanda krallığa göre demokrasi yönetim şeklinin halk için çok daha yararlı olduğu anlatılmak istenmiştir.

Eserde, masalın giriş ve sonuç kısımlarında bulunması gereken kalıplaşmış ifadeler yer verilmiştir. (Zaman evvelin içinde, saman kalburun içinde... vb, gökten üç elma düşmüş. Biri, (...)) Tiyatro oyununda ise, oyuna başlamadan önce ve oyun bitiminde şarkılara yer verilmiştir. Eserin dili, sade ve açıktır. Çocukların anlayabileceği ifadeler kullanılmıştır. Masal bölümünde, anlatılan olaylarla ilgili resimler yer almaktadır.

2.3.4.YANLIŞLIKLAR / NE DEDİNİZ, ANLAMADIM

Feyza Hepçilingirler'in *Yanlışıklar / Ne Dediniz, Anlamadım*²⁷³ isimli tiyatro eserinde iki oyun yer almaktadır.

2.3.4.1.YANLIŞLIKLAR

*Yanlışıklar*²⁷⁴ isimli oyunda, çocuklara karşı yapılan haksızlıklar, çocukların eğitimi konusundaki ailelerin yanlış tutumları ele alınmıştır. Olumsuz davranışlar eleştirilerek tartışılmıştır.

Oyun, 3 perdeden oluşmaktadır. İlk perdede çocuğun babası tarafından mühendislik bilgileriyle, annesi tarafından da tıp bilgileriyle doldurulması ve çocuğa gelecekte olmak istediği meslek sorulmadan yetiştirilmesi anlatılmış ve bu konu eleştirilmiştir. İkinci perdede ise, eğlencelerine düşkün annelerin, çocuklarını da süs bebeği gibi yetiştirmeleri ve onları kendi istedikleri şekle sokmaya çalışmaları anlatılmış ve eleştirilmiştir. Son perdede ise, yoksul olan ve çalışmak zorunda kalan çocukların zor şartları dile getirilmiştir.

Eserin ismi ise, toplumumuzdaki yanışıkları göstermek isteği ve bu yanışıklara hep birlikte çözüm arama çabasından gelmektedir. Eserde çocukların da birer birey oldukları, hayatlarını istedikleri doğrultuda yaşama özgürlüğüne sahip olmaları, anne ve babaların, onların hayatlarına müdahale etmemeleri gerektiği anlatılmaya çalışılmıştır.

ÖZET:

Bilge, Berk ve Özgür aileleri tarafından istemedikleri bir hayatı yaşamak zorunda bırakılmışlardır. Bilge, derslerini bitirdikten sonra bebeği ile oynamak ister; fakat annesi sürekli ders çalışması konusunda ona baskı yapar. Berk, derslerini bitirdikten sonra babası tarafından bilimsel oyunlar oynaması konusunda baskı görür. Bilge, Berk'in yanına gelir. Annesi bebeği ile oynamasına izin vermediği için, bebeğini alıp Berk'in yanına gelmiştir. Özgür gelene kadar bebeği ile oynar. Berk ise telaşlanmaya başlamıştır. Babası geldiğinde onu, inşaatçılık oyununu oynamadığını görürse çok kızacaktır. Berk içeriye oyunun malzemelerini getirmek için gider. O sırada Özgür gelir. Oyuna başlarlar. İlk önce temel atma çizimlerini incelerler. O çizimi Özgür yapmıştır. Berk'in babası o sırada içeriye girer. Onları oynuyorken görünce sevinir. Eşinin yanına gider. Bilge, temel kazma makinesinden bahseder.

²⁷³ Feyza Hepçilingirler, *Yanlışıklar / Ne Dediniz, Anlamadım*, Mitos Boyut Tiyatro Yayınları, İstanbul, 2011.

²⁷⁴ Feyza Hepçilingirler, *a.g.e.*, s. 7-68.

Özgür bir an, ekskavatörü bilemez. Bağrıışmalara, Berk'in babası gelir. Özgür, Berk'in bu ismi bilmediğini söyler. Babası çok kızar. O sırada annesi gelir. Durumu öğrenince, oğlunun mühendis değil belki de doktor olacağından söz eder. Annesi de Berk'e, tıp terimlerini öğretmiştir ve Berk, annesinin sorularıyla bu konuda bilgisi olduğunu babasına gösterir. Daha fazla dayanamayan İyilik sahneye gelir ve anne babayı eleştirir. Sonunda da çocuklara ne olmak istediklerini sorar.

İkinci perdede kâğıt oynayan Suzan ve Melahat Hanım'ın, çocuklarını yanlış eğitmeleri anlatılır. Suzan Hanım, çocuklarını süs bebek gibi giydirir ve onlara oturup kalkmaları, yemeği dökmeden yemeleri ve üstlerini kırıştırmamaları konusunda direktifler verir. Melahat Hanım da, Suzan Hanım'ın her söylediğini onaylar. Jale ve Ziyet de, annelerinin yolundan gitmek istediklerini söyleyince, İyilik daha fazla dayanamaz ve sahneye gelir. Önce Suzan ve Melahat Hanım'ı, sonra da çocukları eleştirip onlara doğru yolu gösterir.

Son perdede ise, çalışmak zorunda kalan çocukların, dramları ortaya konulur. Veli, para kazanmak için kese kâğıdı yapmaktadır. Yanına Sadık gelir, o da Veli'ye yardım eder. Sadık, o gün simitleri satmayı bitiremediği için okula gidememiştir. Şimdi de kardeşi çok hasta olduğundan onu görmek için eve erken gelmiştir. Sonra Veli ve Sadık'ın yanına Metin de gelir. O da yoksuldur. Sadık'ın annesi, kardeşini ateş içinde Veli'nin annesine getirir. Onlarda da ilaç olmadığını anlayınca geri gider. Sıdık'ı doktora götürecek paraları yoktur. İlaç da bulamamışlardır. Çaresiz sabaha kadar sirkeli sularla ateşinin düşmesini bekleyeceklerdir. O sırada İyilik sahneye gelir. Bu sefer olanları eleştirmez. Bu durumu yaşamalarında çocukların hiçbir suçu yoktur. Bu durum toplumsal bir yanlışlıktır ve hep birlikte çözüm bulunmalıdır.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Bu oyun, üç perdeden oluşmaktadır. Üç perdede serim, düğüm, doruk ve çözüm kısımları farklıdır ve şöyle sıralanır:

Serim:

1.Perde: Çocukların oynamak için toplanmaları, oyuna başlamaları ve Berk'in bir terimi bilmemesiyle Özgür'ün bağırması verilir.

2.Perde: Suzan ve Melahat Hanım'ın kâğıt oynar, Jale ve Ziyet kendi aralarında oynarken Özhan koltukta oturup onları takip eder.

3.Perde: Veli kese kâğıdı yapar, Sadık ona yardım eder, Sıdika ateş içinde yanar ve annesi ona ilaç bulmaya çalışır.

Düğümler:

1.Perde: Berk'in babasının Berk'e nasıl bir tepki vereceği, Berk'in, kendisini savunup savunamayacağı merak edilir.

2.Perde: Jale ve Ziyet'in kavgalarının son bulup bulmayacağı, Suzan'ın çocukları rahat bırakıp bırakmayacağı merak edilir.

3.Perde: Sıdika'yı doktora götürüp götüremeyecekleri ve Sıdika'nın ateşinin düşüp düşmeyeceği merak eldir.

Doruk:

1.Perde: Berk'in, annesini dikkate alarak tıp terimlerini saymaya başlaması,

2.Perde: Ziyet ve Jale'nin, anneleri gibi bir hayata özenmeleri,

3.Perde: Sıdık'ın kardeşini doktora götürememekten dolayı yakınıp çaresiz kalması verilir.

Çözüm:

Bütün olanlara daha fazla dayanamayan İyilik'in sahneye gelmesiyle başlar. İyilik, yapılan tüm yanlışlıkları göstermeye çalışır.

1.Perde: Anne ve baba, yaptıkları yanlışlıkları kabul ederler.

2.Perde: Suzan, Melahat Hanım ve çocuklar hatalarını anlayıp bunu kabullenirler.

3.Perde: İyilik sahneye gelir; ama bir çözüm ortaya koyamaz. Çünkü bu yaşananlar çocukların yanlış değil, toplumsal bir yanlıştır ve ortak bir çözüm bulunmalıdır.

Olaylar şöyle sıralanır:

1.Perde:

*Bilge'nin, Berk'ten bebeğini almak için uğraşması.

*Bilge'nin bebeğini alması ve Özgür gelene kadar bebeği ile oynaması.

- *Özgür gelince inşaatçılık oyununa başlamaları.
- *Berk'in babasının, onları oynarken görünce memnun olması.
- *Berk'in, ekskavatör terimini bilmemesi ve Özgür'ün bağırmaya başlaması.
- *Bağrışları duyan babanın, çocukların yanına gelmesi.
- *Berk'in, ekskavatör teriminin ismini bilmediğini duyunca Berk'e kızması.
- *Annesinin içeriden gelip, Berk'i savunması.
- *Berk'in, annesinin yönlendirmesiyle tıp terimlerini sayması.
- *Bu olaya daha fazla dayanamayan İyilik'in ve Çocuklar'ın sahneye gelmesi.
- *Annenin ve babanın, yanlış yaptıklarını kabul etmeleri.

2.Perde:

- *Suzan ve Melahat Hanım'ın kâğıt oynamaları.
- *Kızların, bebekleriyle oynaması ve Özhan'ın koltukta oturması.
- *Suzan'ın, Jale'nin kıyafetini Avrupa'dan getirdiğini söylemesi.
- *Jale'nin, Ziyet'in kıyafetini beğenmemesi ve kavga etmeleri.
- *Melahat Hanım'ın kızını susturması ve çay servisi yapması.
- *Çocukların, gelecekte zengin olmayı hayal etmeleri.
- *İyilik'in ve Çocuklar'ın sahneye gelmesi.
- *Suzan ve Melahat Hanım ile çocukların, yanlış yaptıklarını kabul etmeleri.

3. Perde:

- *Veli'nin kese kâğıdı yapması.
- *Sadık'ın, onun yanına gelmesi ve ona yardım etmesi.
- *Sadık'ın, işi bitiremediği için bugün okula gelemediğini anlatması.
- *Metin'in, Sadık ile Veli'nin yanına gelmesi.
- *Bulmuş olduğu konserveyi onlara göstermesi.
- *Naciye Teyze'nin, kızını ateş içinde Veli'nin annesine getirmesi.
- *Onlarda da ilaç bulamayınca geri dönmesi.

*Kardeşini paraları olmadıkları için doktora götüremeyen Sadık'ın çaresiz kalması.

*Daha fazla dayanamayan İyilik'in ve Çocuklar'ın sahneye gelmesi.

*Bu duruma toplum olarak çözüm bulunmasına kanaat getirmeleri.

KİŞİLER:

Bu oyun üç perdeden oluşmaktadır. Her perdede 1. Çocuk, 2.Çocuk, 3.Çocuk, Denetçi ve İyilik bulunmaktadır. Bunların dışında, sırayla perdelerde şu oyuncular yer almaktadır.

1.Perde:

Berk, Bilge, Özgür, Anne, Baba, İyilik

2.Perde:

Suzan Hanım, Melahat Hanım, Jale, Ziynet, Özhan, İyilik

3.Perde:

Sadık, Veli, Metin, Naciye Teyze, İyilik

1.Çocuk, 2.Çocuk ve 3.Çocuk, oyun başlamadan önce sahneye çıkıp çocuklara iyi davranılması ve çocukların yanlış büyütülmemeleri konusunda bilgi verirler. Daha sonra da her perdenin başında ve sonunda yer alırlar. Bu çocuklar, yapılan yanlışlıkları göstermek için oyun hazırlar ve denetçi onların oyunlarını denetler. Oyunlardaki hataları gösterip, çocukları eleştirir. İyilik, aslında her insanın içinde bulan sesin simgesidir. Yapılan hatalara daha fazla dayanamayıp, sahneye çıkar ve insanların içinde bulunan iyiliği ortaya çıkarır.

Berk:

On yaşındadır. Babası ve annesi tarafından gereksiz bilgilerle donatılır. Bu durumdan mutlu değildir; ama karşı çıkamaz. Babasından korkar. İleride limoncu olmak ister.

Bilge:

Bebeği ile oynamak ister; fakat annesi sürekli ders çalışması konusunda ona baskı yapar. İleride terzi olmak ister.

Özgür:

Berk ve Bilge'nin arkadaşıdır. İleride doktor olmak ister.

Anne ve Baba:

Berk'in babası sert ve otoriterdir. Oğlunun bir konuda bilgisiz olmasına tahammül edemez. Ona, yaşının çok üstünde olan bilgileri ezberletir. Berk'in annesi doktordur. Anne de Berk'e tıp terimlerini ezberletir. Babası ileride mühendis olmasını isterken; annesi doktor olmasını ister. Babası Berk'e sürekli inşaat oyununu oynatır ve ona bilimsel oyunlar oynaması konusunda baskı yapar.

Suzan Hanım:

Okumamıştır. Oyun oynamayı ve gezmeyi sever. Aslında ismi Mübeccel'dir; ama ismini beğenmeyip mahkeme kararıyla değiştirmiştir. Zengin bir eşi vardır. Kendisi pahalı giysiler giymeyi sever. Çocuklarının giysilerini de Avrupa'dan getirtir. Onları süs bebeği gibi yetiştirir. Oturmalarına, konuşmalarına, yemek yemelerine karışır. Kızını okutmak istemez. Hemen zengin bir kocayla evlendirme taraftarıdır. Kızına şimdiden çeyiz hazırlar. Gösteriş meraklısıdır.

Melahat Hanım:

Suzan Hanım kadar gösterişe meraklı değildir. O da oyun oynamayı ve gezmeyi sever. Çocuğunun dersleriyle pek ilgilenmez. Karşısındaki kişinin fikirlerini hemen kabullenir.

Jale-Özhan:

Jale ve Özhan, Suzan Hanım'ın çocuklarıdır. Yanlış büyütülmüşlerdir. Jale, Avrupa'dan gelen giysileri giydiği için, buraların kıyafetlerini beğenmez. İleride annesi gibi giyinip, süslenmek ister. Özhan ise, Jale'ye göre daha mantıklı düşünür. O, annesinin tutumuna itiraz eder.

Ziynet:

Melahat Hanım'ın kızıdır.

Sadık:

Yoksul ailenin çocuğudur. Para kazanmak için çalışır. Çoğu zaman, çalışmaktan okula gidemez. Babası uzun zaman önce gurbete çalışmaya diye gitmiş, bir daha dönmemiştir. Birçok kardeşi vardır. Kız kardeşi Sıdika hastadır ve onu hastaneye götürecek paraları yoktur.

Veli:

O da yoksuldur. Babası vefat etmiştir. Annesi ile birlikte yaşar. Para kazanmak zorundadır ve okuldan arta kalan zamanlarda çalışır. Bazen, Veli de çalışmaktan okula gidemez.

Metin:

Sadık ve Veli'nin, arkadaşıdır. Onun ailesi de yoksuldur. Metin çalışmaz. Onun için de okula devamlı gidebilmektedir. İyi niyetli bir çocuktur. Yardımseverdir.

Naciye Teyze:

Sadık'ın annesidir. Eşi gurbete gidince çocuklarıyla kalmıştır. Çalışır.

DEKOR:**1.Perde:**

Çekmeceli bir masa, büyük bir oyuncak kamyon, düzgün kesilmiş sünger parçaları, bir bebek, halı ya da kilim vardır. Masanın üstünde katlanmış kâğıtlar bulunur.

2.Perde:

Sahne karartılırken süslü bir oda dekoru oluşturulur. Birkaç sandalye, koltuk, sehpa ve masa konur. İki kadın masada kâğıt oynamaktadır. Çocukların ellerinde bebekler vardır. Jale ve Ziyet sehpanın üzerindeki oyuncak tabaktan, kucaklarındaki bebeklere mama yedirmektedirler. Özhan, kadife takım elbisesiyle elleri dizlerinin üzerinde koltukta oturmaktadır. (s. 30)

3.Perde:

Bir gecekondunun önü. Veli, yerde oturmuş, yanında duran bir deste gazeteden kesekâğıdı ve külah yapmaktadır. Arkada gecekonduları gösteren bir pano. Veli'nin hemen ardında iki basamakla çıkılan bir kapı.(s. 50)

ZAMAN:

Anlatma zamanı üç perde de yaklaşık bir saat olmalıdır. Olaylar öğleden sonra ya da akşamüzeri gibi yaşanmaktadır.

2.3.4.2.NE DEDİNİZ, ANLAMADIM

*Ne Dediniz, Anlamadım*²⁷⁵ isimli oyununda Hepçilingirler, Türkçenin anlamsızlaştığını, insanların dillerini tamamen bozduğunu, anlaşılabilir için Türkçenin doğru kullanılmasının gerektiğini anlatır.

Oyun tek perde, dokuz sahneden oluşmaktadır. İlk sahne radyo dinleyen çocukların, spikerin konuştuğu Türkçeyi eleştirmesiyle başlar. Daha sonra çocuklar öğretmenlerinin anlattığı bir öyküyü canlandırırlar. Sonra da kendi öyküsünü anlatan çocukların öyküleri canlandırılır. Öykülerde hep ne konuştuğu anlaşılmayan insanlar yer alır. Birbirini anlamayan insanların anlamsızlaştığına vurguda bulunulur. Son sahnede de öğretmen, çocukların yanına gelir ve dersin başlayacağını haber verir. Ders, Türkçe dersi ve çocuklar şimdi Türkçe dersinin ne kadar önemli olduğunu daha iyi anladıklarından sevinerek sınıflarına giderler.

Eserin ismi, çocukların canlandırdıkları öykülerde yer alan kişilerin bir takım cümleler kurması ve kurulan bu cümlelerin ne olduğunun anlaşılmasından gelmektedir. Böylece insanlar arasında iletişimi sağlayan dil, tamamen bozulmasıyla iletişimsizliğe neden olmuştur. Bu konuda hassas olan ve bozulan Türkçeye dair çalışmalarda bulunan yazarımız, yazmış olduğu bu oyun ile de geleceğin çocuklarına, dilimizin ne kadar önemli olduğunu, Türkçemizin anlamsızlaşmasıyla iletişimimizin bozulacağını anlatmaya çalışmıştır.

ÖZET:

Oyun Sanem, Özge, Melek, Tuğba ve Kaan'ın yerde oturup açık olan radyoyu dinliyor olmalarıyla başlar. Radyodaki spiker, sözde Türkçe olan bir dil kullanıyordur. Kızlar bu anlamsız konuşmayı eleştirirler. Spikeri taklit etmeye başlarlar. Kaan da “bu kadar rahatsız oluyorsanız, radyoyu kapatın” der ve kızlar radyoyu kapatıp sahneden uzaklaşırlar. Kaan, kızları bir türlü anlayamadığını söyler. O sırada Berrak, Fulya ve Sanem sahneye gelir. Kızlar Kaan'a neden söylendiğini sorar. O sırada gözlüğünü kaybeden Caner gelir. Berrak, Caner ile gözlüğünü arayan adam diye dalga geçer. Kaan, *Sonsuzluğu Arayan Adam* isiminde bir öykü okuduğunu söyler. Kızlar, onun sonsuzluğu değil, ölümsüzlüğü arayan adam olduğunu ve öğretmenin derste o öyküyü okuttuğunu söyler. Kaan, öyküyü hatırlamaya çalışır. Sonra Serdar ve Mahir, bu öyküyü canlandırırlar. Canlandırılan oyun bitince diğerleri arkadaşlarını

²⁷⁵ Feyza Hepçilingirler, *a.g.e.*, s. 69-96.

alkışlar. Melek, kendilerinin de o zaman öykü yazmış olduklarını söyler. Özge, yazmış olduğu rüyasını anlatır. İssiz adaya düşmüştür ve mağara adamları tarafından yakalanır. Bu adamların konuştuklarını bir türlü anlayamaz ve kendi durumunu da onlara bir türlü anlatamaz. Sonunda adamlar, onu yemeğe karar verirler ve ayaklarını yıkayıp kazana atarlar. Duygu, çocukların gürültüsünü duyup gelir. Kendi yazdığını anlatmak isteyince, oğlanlar dinlemek istemezler ve giderler. Duygu, Özge ve Melek'e yazdığını anlatır. Duygu, İstanbul'un fethini yazmıştır. Kendisi, Bizanslılar tarafından yakalanır. Konuştukları dili anlayamaz. Kendisinin Türk olduğunu anlatmaya çalışsa da, onu yakalayan Bizanslı, Duygu'yu bırakmaz. Birlikte dans ederler. Sonra Türkler gelip, Duygu'yu kurtarır. Daha sonra patron ile sekreteri canlandırmaya çalışırlar. Sekreter, kapıdan girmek üzereyken patrona yakalanır. Patron, bir şeyler söyler; ama sekreter anlamaz. Aynı şekilde odasına çay getiren çaycının ve temizlikçi bayanların da konuşmalarından bir şey anlamaz. Tam çıldırmak üzereyken, nişanlısı gelir. Sekreter, anlayacağı tek bir kelime duymaya o kadar muhtaçtır ki, nişanlısının da diğerleri gibi konuşması, onu bayılma noktasına getirir. Sonra Sanem'in, yazdıklarını canlandırır. Sanem, bir kano kiralayıp denize açılmıştır ve bir mağara görür. Mağaranın içine girer. Orada anlamsız anlamsız konuşan insanlarla karşılaşır ve o insanları etrafından kovar. Daha sonra Fransız Devrimini canlandırır. Tuğba dışında diğerlerinin hepsi garip garip konuşurlar. Tuğba, onlara halkın durumunu anlatır ve krala bunları haber vermek ister; fakat yanındakilere durumunu bir türlü anlatamaz. Yanlarına gelen Serdar, uzaydan bir takım sinyaller aldığından bahseder. O sinyalleri dinlerler. Konuşmalara anlam veremezler. Sonra fark ederler ki bu radyo, bir Türk radyosudur. Konuşulan ise, kendi dilleri olan Türkçedir ve çocuklar söylenenleri anlamakta zorluk çekerler. Daha sonra yanlarına öğretmenleri gelir ve dersin başlayacağını haber verir. Çocuklar, Türkçe dersine gireceklerdir ve artık Türkçeyi hepsi daha çok seviyordur.

OLAY ÖRGÜSÜ:

Oyun, tek perdeden ve dokuz sahneden oluşmaktadır. Oyunda, çocuklar sergiledikleri oyunlarla Türkçenin, iletişimi sağlayabilmesi için doğru ve yerinde kullanılması gerektiğini anlatırlar. Oyunun **duruk** noktası, son sahnede çocukların başka gezegenden geldiğini sandıkları seslerin, aslında kendi ülkelerinin radyosundan geldiğini anlamalarıyla başlar. Oyunda **düğüm** ve **çözüm** kısımları bulunmamaktadır. Öğretmenin gelip çocukları derse çağırması ve çocuklarında sevinerek derse gitmeleri ise, oyunun **sonuç** kısmını oluşturur.

1.Sahne:

*Sanem, Özge, Melek, Tuğba ve Kaan'ın, radyo dinlemeleri.

*Kızların, spikerin konuşmalarını taklit etmeleri.

*Türkçeyi, spikerin yanlış kullandığı için kızların sinirlenmesi.

*Kaan'ın, kızlara rahatsız oluyorsanız radyoyu kapatın demesi.

*Kızların, radyoyu kapatıp sahneden uzaklaşmaları.

*Kaan'ın, kızları anlamadığını söyleyip söylenmesi.

2.Sahne:

*Kaan'ın söylenirken, sahneye Berrak, Fulya ve Sanem'in gelmesi.

*Kaan'a neden söylendiğini sormaları.

*O sırada gözlüğünü arayan Caner'in, onların yanına gelmesi.

*Berrak'ın, Caner ile dalga geçmesi.

*Kaan'ın, bir öyküyü anımsaması.

*Kızların, Kaan'ın yanlış hatırladığını bahsettiği öyküyü, hocalarının okuttuğunu söylemeleri.

3.Sahne:

*Mahir ile Serdar'ın, *Ölümsüzlüğü Arayan Adam* isimli öyküyü canlandırmaları.

4.Sahne:

*Arkadaşlarının, Mahir ile Serdar'ı alkışlamaları.

*Melek'in kendi yazdıkları öyküleri hatırlatması.

*Erkeklerin Melek'i duymamazlıktan gelmeleri.

*Sonunda Melek'in sesini onlara duyurması.

*Özge'nin, yazmış olduğu kompozisyonu kısaca anlatması.

*Duygu'nun, çocukların sesini duyup gelmesi.

*Duygu'nun da yazmış olduğu yazıyı anlatmak istemesi.

*Oğlanların, dinlemek istemeyip oradan bir mazeretle uzaklaşmaları.

*Duygu'nun, yanında kalanlara yazdığını anlatması.

5.Sahne:

*Duygu'nun daha önce yazmış olduğu, İstanbul'un fethini anlatması.

6.Sahne:

*Mahir'in patron, Ekim'in de sekreter olması ve sekreter, patron olayını canlandırmaları.

*Ekim, bayılmak üzereyken diğer çocukların sahneye gelmesi.

7.Sahne:

*Sanem'in, yazmış olduğu yazıyı anlatması.

8.Sahne:

*Şirin, Tuğba, Şener, Berrak ve Feyyaz'ın, Fransız Devrimini canlandırmaları.

9.Sahne:

*Serkan'ın, uzaydan bazı sesler aldığını söylemesi.

*Hep birlikte bu sesleri dinlemeleri.

*Çocukların, duyduklarını anlamamaları.

*Daha sonra bu seslerin, bir Türk radyosundan geldiğini fark etmeleri.

*Öğretmenlerinin gelip, çocukları derse çağırması.

*Çocukların sevinç içinde, Türkçe dersine gitmeleri.

KİŞİLER:

Bu oyunda yer alan kişiler; Sanem, Özge, Melek, Tuğba, Kaan, Berrak, Fulya, Caner, Mahir, Serdar, Şener, Serkan, Feryaz, Duygu, Yakup, Ekim ve Şirin'dir. Oyunda yer alan bu kişiler tek tek anlatılmamıştır. Bildiğimiz bu çocukların, aynı yaşlarda olduğu, sınıf arkadaşı oldukları ve konuşulanları anlamamalarıdır.

DEKOR:

Sahne, dekor kullanılmamıştır. Boş bir sahnedir. İlk sahnede, radyodan sesler gelir. Son sahnede ise, aksesuar olarak sadece Serdar'ın, kafasına uzay başlığı gibi geçirdiği bir motosiklet kaskı kullanılır. Mekân ise, okuldur.

ZAMAN:

Anlatma zamanı yaklaşık bir-iki saattir. Vakit, sabah saatleridir.

SONUÇ:

Feyza Hepçilingirler'in, yukarıda incelemiş olduğumuz *Yanlışlıklar* ve *Ne Dediniz / Anlamadım* isimli oyunlarını çocuklar için yazmıştır. Yazarımız, *Yanlışlıklar* isimli oyunu ile 1980 yılında Kültür Bakanlığı Başarı Ödülü'nü almıştır. Bu oyununda, çocukların büyütülmesinde ve eğitilmesinde, aile büyükleri tarafından yapılan yanlışlıklar eleştirilmiştir. Sadece aile içinde değil, dünyada da haksızlığa uğrayan çocuklar ele alınmış ve zor şartlar altında kalan çocukların durumları dile getirilmiştir. Bu sorunların çözümünde ise, toplumsal bir dayanışma önerilmiştir. *Ne Dediniz / Anlamadım* isimli oyununda ise, yazarımız duyarlı olduğu dil konusundaki hataları dile getirmiştir. Türkçemizin git gide bozulduğunu, artık insanların aynı dili konuşuyor olmalarına rağmen birbirlerini anlayamadıklarını ifade etmeye çalışmıştır. Bu sorunu da çocuklar aracılığıyla, çocuklara anlatmıştır.

Yanlışlıklar isimli oyun dizeler halinde yazılmıştır. *Ne Dediniz / Anlamadım* isimli oyun ise, nesir halinde yazılmıştır. *Yanlışlıklar* isimli oyunda 1. Çocuk, 2.Çocuk, 3.Çocuk ve İyilik her perdede yer alır. Doğru ve yanlış onlar aracılığıyla ifade edilir. Tartışmalı bir oyundur. Oyun, 3 perdeden oluşur ve her perdeye uygun, dekor kullanılmıştır. Oyuncular genellikle çocuklardan seçilmiştir. *Ne Dediniz / Anlamadım* isimli oyun ise, tek perde ve dokuz sahneden oluşmaktadır. Oyunda, çocuk oyuncular yer alır. Sadece son sahnede, öğretmen bulunur. Oyunda, dekor kullanılmamıştır. Aksesuar olarak da sadece, motosiklet kaskı yer alır. Işık oyunlarından yararlanılmıştır.

Oyunlarda kullanılan dil, sade ve anlaşılırdır. *Ne Dediniz / Anlamadım* isimli oyunda dil bozuklukları ifade edileceği için anlamsız cümleler kullanılmıştır. Oyunlarda yer yer şarkılara ve türküye de yer verilmiştir.

GENEL BİR DEĞERLENDİRME:

Feyza Hepçilingirler'in çocuklara yönelik yazmış olduğu *Ya Armut Ağacı Olursam?*, *Harflerimizin Gizli Dünyası*, *Çirkin Prenses (Masal-Tiyatro Oyunu)*, *Yanlışlıklar / Ne Dediniz*, *Anlamadım* isimli eserlerinde, geleceğimizi bırakacağımız çocuklara mesajlar

vermiştir. Bu mesajlar arasında sır tutmanın önemi, okuma alışkanlığının yararları, Latin harflerimizin önemi, dilimize sahip çıkmamızın gerekliliği, büyüklerimizin sözlerini dinlemediğimiz takdirde yanlış yapabileceğimiz yer almaktadır. Bunların aracılığıyla çocuklar, doğru olan ve yapmaları gerekenler ifade edilmiştir. Çocukların dışında, eserlerde onları büyüten ailelere de mesajlar verilmiştir. Çocuklarını, kendilerinin şekillendirebileceği bir hamur olarak gören aileler eleştirilmiştir. Onlara yaşlarının üstünde, gereksiz bilgiler yüklemekle, onları bir süs bebeği gibi büyütüp, onların üzerinde Avrupa özentisi oluşturmalarıyla yanlış tutum sergiledikleri anlatılmaya çalışılmıştır. Çocukların, kendi istedikleri ve yapmaktan mutlu olabilecekleri meslekleri seçmelerinin, ailelerinin onlar için seçtikleri mesleklere göre çok daha önemli olduğu vurgulanılmıştır.

Eserlerde yer alan kahramanların büyük çoğunluğu çocuklardan oluşmaktadır. Bu çocuklar ilkokula gidecek çağda ya da daha okula başlamamış yaşlardaki çocuklardır. Zaten eserler de ilköğretim seviyesindeki çocuklara yönelik yazılmıştır. Onların anlayabileceği gibi, kısa ve sade cümleler kullanılmıştır. Eserlerde dikkati çeken ise, devrik cümlelere sık sık yer verilmiş olmasıdır. Böylece çocukların, konuşma dilini daha iyi anlayabilmeleri sağlanmıştır. Tiyatro oyunlarının dışındaki diğer eserlerde, anlatılanları simgeleyen resimler kullanılmıştır. Bu resimler ile anlatılanların, daha iyi anlaşılması sağlanmıştır. *Ya Armut Ağacı Olursam?* isimli eserde ise, anlatılanların hem Türkçesi hem de İngilizcesi yer almaktadır. Böylece çocukların dil eğitimine de katkıda bulunulmuştur. *Harflerimizin Gizli Dünyası* isimli eserin ilk üç baskısı *Uçtu Uçtu Pelin Uçtu* isimliyle yayımlanırken, daha sonraki basımları şu anki ismiyle yayımlanmıştır.

Hepçilingirler öykü, roman, masal ve tiyatro türünde eserler vermiştir. Çocuklar için yazılan bu eserlerde tek bir türe yönelinmemiştir. Yazarımız, *Yanlışlıklar* isimli oyunu ile 1980 yılında Kültür Bakanlığı Başarı Ödülü'nü almıştır.

2.3.5.TABLO 3

ESERLER	KONU	KIŞILER	YER VE ZAMAN	ANLATICI-BAKIŞ AÇISI	ANLATIM TEKNİKLERİ	TÜRÜ
<i>Harflerimizin Gizli Dünyası</i>	Pelin'in yeni ülkeler keşfetmesi ve uçan dairesiyle Abece ülkesine gitmesi	Pelin Pelin'in Annesi Küçük Yumuşak "ğ"	Yuva, Pelin'in evi, Abece ülkesi, harflerin evi A.z. yaklaşık 1-2 gün	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	İç çözümleme Anlatma-gösterme Geriyeye dönüş Diyalog Tasvir Montaj	Roman
<i>Ya Armut Ağacı Olursam?</i>	Onur'un, dayısının çiftliğinde ağacın aşılandığını görmesi ve kendisine de yapılacak olan aşıyla ağaca dönüşeceğinden korkması	Onur Onur'un Annesi Pınar	Onur'un dayısının çiftliği, Onur'un evi ve okulu ile arkadaşının evi A.z. yaklaşık 2-3 ay	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı	Anlatma-gösterme İç çözümleme	Öykü
<i>Çirkin Prenses</i>	Uzun yıllar çocukları olmayan kral ve kraliçenin kızlarının olması ve prensesin çirkin, söz dinlemeyen, herkese karşı gelen biri olmasıyla kralın yönetimi kızına değil halkına bırakması	Prenses Kral Kraliçe Hocalar	Kralın sarayı A.z. yaklaşık 15-20 yıl	3. tekil kişi Tanrısal bakış açısı		Masal
<i>Çirkin Prenses</i>	Çocukların <i>Çirkin Prenses</i> masalını oyunlaştırmaları	Pelin Alper Afşin Noyan Hülde	Oyunda zaman kronolojik olarak			Tiyatro

			ilerler O.z. ise 17 yıl			
<i>Yanlışlıklar</i>	Çocuklara karşı yapılan haksızlıklar, yanlışlıklar	1.Çocuk 2.Çocuk 3.Çocuk İyilik Denetçi Berk Bilge Özgür Anne- Baba Suzan Hanım Melahat Hanım Jale Ziyet Özhan Sadık Veli Metin Naciye Teyze	A.z. yaklaşık 1 saat			Tiyatro
<i>Ne Dediniz, Anlamadım</i>	Türkçenin anlamsızlaşması, insanların dillerini tamamen bozması ve iletişimin sağlanamaması	Sanem Özge Melek Tuğba Kaan Berrak Fulya Caner Mahir Serdar Şener Serkan Feryaz Duygu Yakup Ekim Şirin	Okul A.z. yaklaşık 1- 2 saat			Tiyatro

SONUÇ:

Yapmış olduğumuz bu çalışmada, Feyza Hepçilingirler'i bütün yönleriyle tanıtmaya çalışarak, eserlerini ayrıntılı olarak tahlil ettik. Çalışmamıza başlamadan önce öykü, roman ve çocuk eserleri türünde çalışacağımızdan dolayı, bu çalışmamıza temel olması açısından bu türlerin tarihi gelişiminden kısaca bahsettik. Bunun devamında da uygulamaya çalışacağımız planımız hakkında bilgi verdik. Çalışmamıza yazarımızın hayatından başladık. Daha sonra da yazarımızın sanat anlayışından bahsettik. Bu iki kısımda kaynak taraması sırasında ulaştığımız makaleler ve söyleşiler ile yazarımızın deneme kitaplarını kullandık. Hepçilingirler, günümüz yazarlarından olduğu için edebiyat antolojilerinde yer alan bilgilerin eksik olduğunu gördük ve bu bilgileri kullanmadık. Bir insanı en güzel kendisi anlatır düşüncesiyle, özellikle bu iki kısımda kendi sözlerimizden daha çok yazarımızın sözlerine yer vermeyi uygun bulduk. Eserler kısmında da yazarımızın bugüne kadar yayımlanmış olan eserlerini kısaca tanıttık. Bu tanıtmayı, eserlerin ilk basım tarihlerini dikkate alarak kronolojik bir sırayla (her tür kendi içinde) verdik. Çalışmamız esnasında da TDK'nın 2009 yılında yayımlanan *Yazım Kılavuzu*'nu dikkate aldık.

Çalışmamızın esas kısmı olan ikinci bölümde, yazarımızın eserlerini inceledik. Feyza Hepçilingirler, edebiyatımıza 1979 yılında *Türk Dili*'nde yayımlanan "*Piçali Yazanağı*" isimli öyküsüyle girmiş, değerli bir öykücümüzdür. Diğer türlerde de eser veren yazarımız aslında öykücü olduğundan ve öykücü olarak anılmak istediğinden dolayı, bizde onun isteğine saygı duyarak eser incelememize ilk önce yazarımızın öykülerinden başladık. İncelememizde öykülerin ilk basım tarihlerini dikkate alarak kronolojik bir sırayı takip ettik. Öyküleri, öykü sanatına uygun olarak tüm yönleriyle inceledik. Her öykü kitabının sonunda o kitapta yer alan bütün öyküler üzerine bir değerlendirme yapıp, elde ettiğimiz bilgileri sonuç kısmı adı altında verdik. Bütün öykü kitaplarının incelenmesi bittikten sonra bugüne kadar yayımlanmış olan sekiz öykü kitabı üzerine genel bir değerlendirme yaptık. Daha sonra öykülerinin yer aldığı bir tabloyu, öykü incelememizin sonunda vererek tahlillerimizi bir de görsel olarak sunmak istedik. Tabloda öyküleri, tahlil sırasını dikkate alarak verdik ve öykülerin yer aldığı öykü kitaplarını böylece belirtme gereği duymadık. Tabloda öykülerin ana kahramanını diğer kahramanlardan ayırmak için, onları kalın olarak yazdık. Aynı yöntemi romanların ve çocuk eserlerinin sonunda da uygulayarak onları da tablo halinde hazırladık. Daha sonra yazarımızın iki romanını roman sanatına uygun olarak tüm yönleriyle inceledik. Her romanın sonunda ulaştığımız bilgileri, sonuç kısmı adı altında verdik. İki romanı da inceledikten sonra, bu iki

roman hakkında genel bir değerlendirme kısmına yer verip romanları karşılaştırdık. Eser incelememizin sonunu oluşturan çocuk eserlerini de ilk basım tarihini dikkate alarak kronolojik bir sırayla verdik. Bu eserleri tüm yönleriyle inceledik ve çocuk eserlerinde bulunması gereken nitelikleri göz önünde bulundurarak bir değerlendirme yaptık. Öykü ve roman incelememizde de yaptığımız gibi her kitabın sonunda o kitabı değerlendirdiğimiz bir sonuç kısmı hazırladık. Yayımlanan bütün çocuk eserlerinin incelenmesinin sonunda ise, diğerlerinde de yaptığımız gibi genel bir değerlendirmeye yer verdik.

Yapmış olduğumuz bu çalışmada bazı genel ve dikkate değer bilgilere ulaştık. Bu bilgiler ise şunlardır:

Yazarımız, Ayvalık'ta doğmuş ve gençlik yıllarını da İzmir'de geçirmiştir. Onun için de bu iki şehir yazarımızın hayatında önemli bir yere sahiptir. Öykülerinde ve romanlarında geçen olayların büyük çoğunluğu bu iki şehirde yaşanmaktadır. Gözlemlerini ve izlenimlerini eserlerine yansıtan yazarımız, çevresinde gördüğü ve tanık olduğu olayları eserlerinde konu edinmiştir. İlk başta çevresindeki kişilerin öyküsünü (*Menekşe'nin Bebesi, Piçali Yazanağı*) yazan Hepçilingirler; yazdığı kişilerden tepki görünce etkilendiği kişileri tamamen değiştirerek öykülerini yazmıştır.

Öykülerde yaşanan olaylar, herkesin çevresinde tanık olabileceği, herkesin yaşayabileceği ve bizlere de çok uzak olmayan olaylardır. Böylece de okuyan herkes bu eserlerden kendi yaşadıklarından bir parça bulabilmektedir. Böylece Hepçilingirler, sadece kahramanını değil bizlerin yaşadıklarını da anlatmıştır. Öykülerin büyük bir çoğunluğunda kahramanların isimsiz oldukları görülmektedir. Yazarımız, kahramanlarına özel bir isim verip onları öznelştirmek yerine, onları isimsiz bırakarak evrenselleştirmeyi uygun görmüş olmalıdır. Böylece aslında isimsiz olan her kahraman bir bakıma bizlerizdir. Öyküleri incelediğimizde kahramanların genellikle kadınlar, çocuklar ve yaşlılar olduğunu görmekteyiz. Yani sadece kendilerine verilenle yetinmeyi kabullenebilen insanlar.

Hepçilingirler'in öykülerinde bir hüznün, yalnızlık, mutsuzluk, ayrılık, hayattan beklemediğini, istediğini bulamama havası hâkimdir. Umut dolu, cıvıl cıvıl öykülere hemen hemen hiç rastlanılmamaktadır. Bunun da sebebi yazarımızın sevgiden öte hüznün daha yaratıcı ve işlenebilir bulmasıdır. *Savrulmalar* isimli öykü kitabı, tam da bu hüznün, ayrılıkların, terk edilmelerin işlendiği bir öykü kitabıdır.

Hepçilingirler, eserlerinde erkeklerden daha çok kadınların yaşadıklarına yer vermiştir. Ana kahramanlarının büyük çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Çünkü yazarımız kadınları daha gizemli ve daha anlatılır bulmaktadır. Aynı şekilde yazarımız, toplumumuzda hâlâ daha çözemediğimiz özellikle de çalışan kadınların birçok sorununa da öykülerinde yer vermiştir. Bir çalışan kadının bir de evliyse eğer; hem evinin, hem işinin, hem de çocuklarının sorumluluklarını tek başlarına yüklenmelerinde ne kadar zorluklar yaşadıklarını anlatmaya çalışmıştır. Öykülerde anlatılan kadınların büyük çoğunluğu kaderine razı gelen, mutsuz, savaşıma gücünü kendinde bulamayan, geleneklere boyun eğen, savunmasız kadınlardır. Yazarımız bu kadınların yaşadıklarını anlatıp sorunları ortaya koyarken, bir yandan da bu kadınları eleştirmektedir. Özellikle *Yaşlı Deniz Tanrısı* isimli öyküde, şiddet gören, savunmasız kalan Binnaz'ın, canavar kocayı kendisinin yarattığı anlatılır. Eğer Binnaz, kaderine razı gelip susmasaydı ve direnseydi, bu durumlara düşmeyecekti. Daha sonra öykülerde genç kızları, gelenek göreneklerimiz adı altında pasif bırakan, onları bir erkeğin karşısına bile çıkartmayan, bekâret meselesini abartan hatta bu konu yüzünden intihar eden genç kızların bulunmasında, evlilik gibi önemli bir kararın verilmesinde bile kızlarına sormayan aileler eleştirilmiştir.

Yazarımız sadece kadınları ve kadın sorunlarını işlememiştir. Aynı zamanda erkeklerin sorunlarına da yer verdiğini öykülerinde görmekteyiz. Yazarımız, yaşanan sorunlara tek taraflı bakmamış, ortada bir sorun varsa eğer bu sorunun getirmiş olduğu acıların da birlikte yaşanıldığını anlatmak istemiştir. Onun için de kadın yazar olan Hepçilingirler, sadece kadınları değil erkekleri de yazabilmiştir. Bu konuda tarafsız davranan yazarımız, objektif bir tutum sergileyebilmiştir. Yazarımız sorunları ortaya koymuş, onun çözümünü ise okuyucuya bırakmıştır. Yani tek çözüm gösterip kendi fikrini kabul ettirmek yerine, çözümü okuyucuya bırakıp ortak bir çözüm bulmak istemiştir.

Yazarımız, kadın yazarlar için sebep gösterilen duyarlılık konusunda da hassasiyet göstermektedir. Yaşananları dile getirmekte duyarlı oldukları için değil, erkekler kadar sanat yeteneklerinin bulunduğunu, yeri geldiğinde onlardan da güzel ve değerli eserler verebildiklerini söylemiş ve eserleriyle de bu düşüncesini göstermek istemiştir.

Romanlarında ve öykülerinin bir kısmında Hepçilingirler, 1980 darbesinde yaşananları dile getirmiştir. Özellikle bu dönemde yaşanan, kitapları bir suçlu gibi görmek ve yazarları sevmenin, okumanın bir tarafa meyilli olarak gösterilmesinin yanlışlıklarını anlatmaya çalışmıştır. Yazarımızın da, 1980 döneminde savunmaya alındığı ve hakkında dava açıldığı

için bu yaşananlara bire bir tanıklık etmiş ve bir bakıma yaşadıklarını eserlerine yansıtmıştır. Özellikle *Kırmızı Karanfil Ne Renk Solar?* isimli romanı, otobiyografik bir romandır ve Sibel'in yaşadıklarıyla yazarımızın yaşadıkları büyük bir benzerlik göstermektedir.

Yazarımız, mübadil bir ailenin kızıdır. Ailesi, Yunan adalarından istemedikleri halde Ayvalık'a getirilmiştir. Ailesi, yeni yerlerine bir türlü alışamamış ve çok zorluk çekmişlerdir. Hepçilingirler de bu yüzden bu mübadele konusuna karşı hassastır ve eserlerinde bu konuya da yer vermiştir. Özellikle *İşte Gidiyorum Göç Öyküleri* tam da bu istenmeden, siyasi sebeplerden dolayı yaşanmış göçlerin anlatıldığı bir eserdir. Eserde yazarımızın, anlattıklarının yaşanmış olduğunu bir bakıma kanıtlamak için gazete ve antlaşma metinlerinden bazı alıntılara yer verdiği de görülmektedir.

Hepçilingirler, kendinden önce yaşamış ve edebiyata büyük katkıları olan yazarları okumuş ve yer yer onlardan etkilendiği de olmuştur. Eserlerini incelediğimizde yazarımızın belli bir türe veya bir kişiye bağlı olmadığını gördük. Yazarımız her tür de öykünün yazılabileceğini özellikle *Öykünmece* isimli kitabında bizlere göstermiştir. Eser, yirmi beş türde yazılmış öykülerden oluşmaktadır ve bu türlerin çoğunlu, edebiyatımızda olmayan yazarımız tarafından denenmiş tür de öykülerdir. Hepçilingirler, geçmişin birikiminden yararlanıp kendi özgünlüğünü bulabilmiş bir yazarımızdır.

Öykülerde dikkati çeken bir nokta da belirsiz bir zamanın var olmasıdır. Yani anlatılan zaman ve olayların yaşandığı zaman konusunda açık bir bilgi verilmemektir. Olaylar bir anlık süre içinde anlatılır ve sadece o an söz konusudur. En bariz zamanın söz konusu olduğu eser ise *İşte Gidiyorum Göç Öyküleri*'dir. Bunun sebebi de yaşanan göçlerde zaman konusunun önemli olduğu olmalıdır.

Hepçilingirler'in anlatımında ince bir mizah anlayışı görülmektedir. Gerek öykülerinde gerek romanlarında gerekse denemelerinde bu mizahi unsurlar göze çarpmaktadır. Yaşanmış acılar, yanlışlıklar gülümseterek anlatılmıştır. Örneğin; *Çiçekli Dallar Kıyımı* isimli öyküde, siyasi sebeplerden dolayı işinden uzaklaştırılan edebiyat öğretmenin çaresizliğini pazarda bilgisini satmaya çalışmasıyla anlatılmıştır.

Hepçilingirler, geleceğimiz olarak gördüğü çocuklar için de eserler vermiştir. Bu eserlerde çocuklara sır tutmanın önemi, okuma alışkanlığının yararları, Latin harflerimizin önemi, dilimize sahip çıkmamızın gerekliliği, büyüklerimizin sözlerini dinlemediğimiz takdirde yanlış yapabileceğimiz konusunda mesajlar yer almaktadır. Aynı zaman da çocukları

yetiştiren ailelerin yanlış tutumları da ifade edilmiştir. Çocuklarımız ne kadar bizden bir parça olsalar da, onların da kendi yaşamlarını şekillendirme hakkına sahip birer birey oldukları vurgulanmıştır.

Hepçilingirler öykü, roman ve çocuk eserleri vermesinin dışında dil çalışmalarında da bulunan değerli bir yazarımızdır. Dilimizin yanlış kullanılmasını ve yabancı dillerin dilimize verdiği zararlar konusunda hassas olan yazarımız bu yanlışlıkları gösterebilmek ve düzeltebilmek için çabalamaktadır. Özellikle çıkardığı *Türkçe"Off"* isimli eseriyle büyük ses getiren yazarımız, dikkatleri bu konuya toplama konusunda başarılı olmuştur. Aynı zaman da *Cumhuriyet Gazetesi*'nin Kitap Eki'nde "Türkçe Günlükleri"ni yayımlayan Hepçilingirler, günümüzde de dil çalışmalarına devam etmektedir.

Hepçilingirler, denemelerinde sanatçılar, söz yazarları, tv spikerleri, siyasiler, mankenler... vb. birçok göz önünde bulunan insanların dilimizi ne kadar yanlış kullandıklarını anlatmaya çalışır. Özellikle de toplumumuza doğruyu göstermesi gereken medyanın, Türkçeyi yanlış kullanmalarıyla halkımızı kötü yönde etkilediklerini söyler. Birçok okulda, panellerde bu konu üzerinde konuşmalar yapan yazarımız, özellikle geleceğimiz olan gençlerin ilgisini çekip Türkçenin daha fazla zarar görmesini engelleyip, dilimizin gelişimini sağlamak ister.

Dil konusunda hassas olan Hepçilingirler eserlerinde, genellikle sade ve anlaşılır bir dil kullanmıştır. Uzun uzun tamlamalara yer vermeden, anlatmak istediklerini kısa cümlelerle ifade etmiştir. Eserlerde, özellikle çocuklara yönelik yazmış olduğu eserlerde devrik cümleler kullanılmıştır. Uzun uzun tasvirler hemen hemen hiç görülmemektedir. Eserlerde yer yer argo kelimelere yer verilmiş olsa da genele bakıldığında bu kelimeler yok denecek kadar azdır. Mizahi bir anlatım ise özellikle son dönemde yazılan eserlerinde daha çok görülmektedir. Hepçilingirler, hem klasik hem de postmodern türünde eser vermiştir. *Tanrıkadın* isimli roman nesir olarak yazılmış olmasına rağmen anlatıda tiyatro metinlerine de yer verilmiştir.

Sonuç olarak Feyza Hepçilingirler, hem iyi bir öykücü, hem iyi bir yazar hem de dil konusunda önemli çalışmalar da bulunmuş birisidir. Günümüzde de eser vermeye devam eden yazarımızın, edebiyatımıza önemli katkılar da bulunmaya devam edeceğine inanıyoruz. Bizim çalışmamız dâhil bugüne kadar eserleri üzerine iki tez hazırlanmış olan yazarımızın, ilerleyen günlerde daha çok araştırma konusu olacak ve hak ettiği değere ulaşacaktır.

KAYNAKÇA

- Andaç, Feridun, *Öykü Yazmak Öyküyü Düşünmek*, Doruk Yayıncılık, İst., Eylül 2008.
- Atasü, Erendiz, “Feyza Hepçilingirler ve İnce Bir Kristalin Çatlama Sesi”, *Varlık* (Aralık, 2009), S. 1227, s. 24-25.
- Buttanrı, Müzeyyen, Öztoprak, Betül, “Feyza Hepçilingirler’in Öykülerinde Kadın Sorunları”, *ESKAM 1. Kadın Araştırmaları Sempozyumu*, 6-7-8 Mart 2012, s. 1-17.
- Çellek, Tülay “Feyza Hepçilingirler ile Ayvalık’ta Yaşamak”, 19.08.2004
(<http://www.feyzahepcilingirler.com/hakkinda.html>).
- Demir, A.Can -ANF “Türkiye’de Edebiyat Bozuldu” , İzmir, 30.09.2007
(<http://www.feyzahepcilingirler.com/soylesiler.html>).
- E., k., “Feyza Hepçilingirler: ‘Sabah Yolcuları’”, *Varlık* (Nisan 1982), S. 895, s. 48-49.
- Engin, Aydın, “Hınzır Bir Kitap: Türkçe ‘Off’”, *Cumhuriyet Kitap*, 25 Eylül 1997, S. 397, s. 9.
- Enginün, İnci, “Ömer Seyfettin ve Çocuklar”, *Milli Kültür* (Haziran 1984), S. 45, s. 42-46.
- Enginün, İnci, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, 5. Baskı, Dergâh Yayınları, İst., 2004.
- Enginün, İnci, *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, 2. Baskı, Dergâh Yayınları, İst., 1991.
- Ergun, Nagihan, “Feyza Hepçilingirler’in Hikâyelerinde İnsan”, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), 2011.
- Güler, Mehmet, “Türkçe ‘Off’ Eleştiri”, *Çağdaş Türk Dili* (Nisan 1998), S.122, s. 43-45.
- Güneş, Şafak, “Feyza Hepçilingirler: ‘Duyarlılıkta Kadın Erkek Ayrımı Yoktur’”, *Virgöl* (Ekim 2000), S.34, s. 38-39.
- Hepçilingirler, Feyza , *İşte Gidiyorum Göç Öyküleri*, Everest Yayınları, İst., 2009.
- Hepçilingirler, Feyza -, *Yanlışlıklar / Ne Dediniz, Anlamadım*, Mitos Boyut Tiyatro Yayınları, İstanbul, 2011.
- Hepçilingirler, Feyza, *Eski Bir Balerin*, 4. Basım, Remzi Kitabevi, İst., 2001.

- Hepçilingirler, Feyza, “Bir Sevgi İhtilalcısı Sait Faik”, *Hürriyet Gösteri* (Haziran 1986), S.67, s. 24-25.
- Hepçilingirler, Feyza, “Bu Yazıyı Saymazsak”, *Adam Öykü* (Temmuz/Ağustos 1997), S.11, s. 149-152.
- Hepçilingirler, Feyza, *Çirkin Prenses*, 2. Basım, Çınar Yayınları, İstanbul, 2010.
- Hepçilingirler, Feyza, *Dedim “Ah”*, 9. Basım, Everest Yayınları, İst., 2010.
- Hepçilingirler, Feyza, *Dilin Zamana Dokuduğu Türkçe Günlükleri*, Everest Yayınları, İst., 2007.
- Hepçilingirler, Feyza, *Filizin Boy Verdiği Türkçe Günlükleri 5*, Everest Yayınları, İst., 2011.
- Hepçilingirler, Feyza, *Harflerimizin Gizli Dünyası*, 4. Baskı, Çınar Yayınları, İst., 2009.
- Hepçilingirler, Feyza, *Kırlangıçsız Geçti Yaz*, 4. Basım, Remzi Kitabevi, İst., 1999.
- Hepçilingirler, Feyza, *Kırmızı Karanfil Ne Renk Solar?*, 5. Basım, Everest Yayınları, İst., 2009.
- Hepçilingirler, Feyza, *Öykünmece*, 2. Basım, Remzi Kitabevi, İst., 2000.
- Hepçilingirler, Feyza, *Rüzgarın Göğe Savurduğu Türkçe Günlükleri 3*, Everest Yayınları, İst., 2008.
- Hepçilingirler, Feyza, *Sabah Yolcuları*, 7. Basım, Everest Yayınları, İst., 2009.
- Hepçilingirler, Feyza, *Savrulmalar*, 2. Basım, Remzi Kitabevi, İst., 1998.
- Hepçilingirler, Feyza, *Sorulmadan*, 2. Basım, Everest Yayınları, İst., Mayıs 2006.
- Hepçilingirler, Feyza, *Tanrıkadın*, 2. Basım, Remzi Kitabevi, İst., 2002.
- Hepçilingirler, Feyza, *Tohumun Toprağa Düştüğü Türkçe Günlükleri 4*, Everest Yayınları, İst., 2010.
- Hepçilingirler, Feyza, *Türkçe “Off”*, 39. Basım, Everest Yayınları, İst., 2011.
- Hepçilingirler, Feyza, *Türkçe Dilbilgisi Öğretme Kitabı*, 6. Basım, Everest Yayınları, İst., 2010.
- Hepçilingirler, Feyza, *Üç Nokta Bir Çizgi*, Özyürek Yayınları, İst., 2008.
- Hepçilingirler, Feyza, *Ürkek Kuşlar*, 4. Basım, Remzi Kitabevi, İst., 1999.

Hepçilingirler, Feyza, *Ya Armut Ağacı Olursam?*, Toprak Kazanımlar Dizisi, , Ege Basım, 2007.

Hepçilingirler, Feyza, *Yıldızların Suyu Döküldüğü Türkçe Günlükleri*, Everest Yayınları, İst., 2005.

Hızlan, Doğan, “Türkçe ‘Off’, Cehalet ‘In’”, *Hürriyet*, 17 Eylül 1997

(<http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=-264756&yazarid=4>).

İleri, Selim, “Anadilimiz”, *Cumhuriyet*, 17 Ekim 1997, s. 10.

Karahan, Müge, “Dil Yanlışı Yapmak Bazen Kalemimi Tutuyor”, *Milliyet Sanat Dergisi* (Eylül 2009), S. 606, s. 92-93.

Kavşar, Cahit *Batılılaşma Açısından Servet-i Fünun Romanı*, Ankara Kültür Merkezi, Ankara, 1995.

Kıbrıs, İbrahim, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara, Eylül 2001.

Kızılçelik, Sezgin, *Postmodern Dedikleri*, Saray Kitabevleri, İzmir, 1996.

Korkmaz, Ramazan, *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı*, 5. Baskı, Grafiker Yayınları, Ankara, 2009.

Kudret, Cevdet *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman*, 3. Baskı, 3. C., İnkılap Kitabevi, İst., 1999.

Kudret, Cevdet, *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman*, 5. Baskı, 1. C., İnkılap Kitabevi, İst., 1987.

Kudret, Cevdet, *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman*, 2. C., Dünya Yayıncılık, İst., 2004.

Naci, Fethi, *Yüzyılın 100 Türk Romanı*, Adam Yayınları, İst., 1999.

Oğuzkan, A. Ferhan, *Çocuk Edebiyatı*, 8. Baskı, Anı yayıncılık, Ankara, Mart 2006.

Oktay, Ahmet, *Postmodernist Tahayyüle İtirazlar*, İnkılâp Kitabevi, Ankara, 2000.

Oymacı, Sinan, “Doğru Kullanım”, 23 Eylül 1997, S. 95

(<http://www.netyorum.com/bolum/gecmis/19970923-10.html>).

Önertoy, Olcay, *Cumhuriyet Dönemi Türk Roman ve Öyküsü*, Türkiye İş Bankaları Kültür

Yayınları, Ankara, 1984.

Özkırmı, Atilla, *Türk Edebiyatı Tarihi*, 1. C., İnkılâp Kitabevi, Ankara, 2004.

Özyalçın, Adnan, “Feyza Hepçilingirler ‘Kadın Yazar Olarak Değil, Yazar Olarak Anılmak İstiyorum’”, *Hürriyet Gösteri* (Nisan 1983), S. 29, s. 12-13.

“Soruşturma”, *Varlık* (2 Ağustos 2000), S.1115, s. 33-36.

Şarman, Hande, “Feyza Hepçilingirler İle Söyleyişi”, *Varlık* (Mart 2001), S. 1122, s. 1-3.

Tanpınar, Ahmet Hamdi, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Dergah Yayınları, İst., 1995.

Ünlü, Mahir, Özcan, Ömer, *20. YY Türk Edebiyatı 4*, İnkılâp Kitapevi, İst, 1991.

www.feyzahepçilingirler.com

Yağcı, Öner, “Feyza Hepçilingirlerle Söyleyişi”, *Varlık* (1 Haziran 1993), S. 1029, *Varlık Kitap Eki*, S. 13, s. 14.

Yazım Kılavuzu, Türk Dil Kurumu Yayınları, 26. Baskı, Ankara, 2009.

Yılmaz, Durali, *Roman Kavramı ve Türk Romanının Doğuşu*, Kesit Yayınları, İst., Kasım 2011.

